Sibel Özbudun - Temel Demirer
Jean-Claude Grimal - Guilemette De Véricourt

MAFYA, NARKOEKONOMİ VE SUSURLUK / ŞEMDİNLİ

ÜTOPYA
Araştırma-İnceleme

MAFYA, NARKOEKONOMİ VE SUSURLUK / ŞEMDİNLİ

ÜTOPYA

Ütopya Yayınları: 144
Araştırma-İnceleme Dizisi

1. Baskı
Ütopya Yayınevi
Kasım 2006

Kapak ve Sayfa Düzeni
Sevgi Küçük Çoban

Baskı ve Cilt
Sözkesen Matbaası
Tel: (0 312) 395 21 10

ISBN 975-6361-51-4

Ütopya Yayınevi
Ataç I Sokak 33/15 Kızılay / Ankara
Tel-Fax: (0 312) 433 88 28
e-posta: utopyayayinevi@hotmail.com

MAFYA, NARKOEKONOMİ VE SUSURLUK/ŞEMDİNLİ...

SİBEL ÖZBUDUN
TEMEL DEMİRER
JEAN-CLAUDE GRIMAL
GUILEMETTE DE VÉRICOURT

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

"Kitap, içimizdeki donmuş değerleri
parçalayacak bir balta olmalıdır."[1]

Kapitalizmin hep birbirini tamamlayan iki veçhesi olageldi: yeraltı ve yerüstü. Bu mekân metaforunda 'yeraltı' denilebilir ki sermaye birikiminin gerçekleniş alanlarının önde gelenlerinden biri, 'yer üstü' ise bu birikimin tevzi ve istihdam edildiği, yatırıma dönüştürüldüğü, mübadeleye sokulduğu alandır. Kapitalizmin 'yasallığı', bu açıdan hep açık uçludur; ancak 'yasadışı'yla tamamlayabilir kendini.

Böylesi bir ekonominin biçimlendirdiği siyaset, her zaman 'cebir' unsurunu içermeye yazgılıdır: genellikle 'devlet'in 'meşruiyeti' ile desteklenen bir cebir/şiddettir bu. Ortaokullarda bizlere 'coğrafî keşifler' diye sunulanın, gerçekte neşv ü nema hâlindeki kapitalizmin Avrupa-dışının doğa ve insan kaynaklarını yağmalama girişimi olduğu ve kapitalizmin ancak yerli halklara yönelik soykırımların eşlik ettiği bu sınır tanımaz yağma ve talandan beslenerek mümkün olabildiği düşünüldüğünde, bu, daha iyi anlaşılabilir. Kapitalizmin 'özü', 'devindirici gücü', durmaksızın kendi 'yasallığını' çiğneyen, bitmek bilmez bir yağma ve temellük teşebbüsüdür. Her sıkıştığında, kendini var eden 'ilk günah'a, cebir ve şiddete geri dönmede tereddüt etmez, bu siyaset.

Bir sermaye birikimi teşebbüsü olarak mafya(lar)ın kapitalizmin bağrında böylesine rahatlıkla serpilip gelişebilmesinin, devinebilmesinin mantığı, ikisi arasındaki bu ünsiyet ilişkisinde yatıyor olsa gerek. Günümüzde her mafya örgütü, geleceğin 'saygın' bir çokuluslu şirketinin çekirdeğini taşımaktadır bağrında. Ya da kapsama alanını, sınırlarını genişletme, yeni unsurları üzerlerinden devasa kârların devşirilebileceği metalara dönüştürme (kadın, organ, u-

[1] Franz Kafka.

yuşturucu, köle ticareti, kumarhane vb.) olanağını sunmaktadır kapitalist sisteme. Zaman zaman 'çatışır' görünseler de mafya(lar)ın kapitalizme, kapitalizminse mafya(lar)a derinlemesine ihtiyacı vardır. Öyle ki, bu 'çatışmalar'ın sonunda başı yanan, devletin 'yasallığı'nı 'gereğinden fazla' ciddiye alan savcılar, hâkimler, emniyet görevlileri olmaktadır çoğu kez...

Mafya(lar)ın Türkiye kapitalizminin birikim süreçlerinde de önemli bir yeri, rolü olagelmiştir. Üstelik de bu rol, yeni değildir; bu coğrafyada sermayenin Türkleştirilmesi, ağırlıklı olarak devlete eklemlenmiş, onun koruyucu kanatları altında işleyen Mafyavarî örgütlenmeler eliyle gerçekleştirilen uzun, sancılı bir süreçtir. Bu bağlamda devletin (açık ya da gizli) örgütleri nerede biter, yeraltı çeteleri nerede başlar, kestirmesi her zaman neredeyse olanaksız bir muammadır. Topal Osman'lardan 'ASALA ve PKK'ya karşı kullanılan' 'milli kahramanlar'a 'bu vatan için kurşun atıp kurşun yiyenler'in dokunulmazlığı, kara para aklamadan uyuşturucu kaçakçılığına, kiralık katillikten kadın ticaretine her türlü melaneti gerçekleştirenlerin kıllarına dokunulmayacağını bilmenin rahatlığıyla ellerini kollarını sallaya sallaya ortalıkta dolaşmaları, kimseyi şaşırtmamalı. Bu silsilenin her bir kademesi, 'millîleşme' tarihimizde (ya da tarihimizin 'millîleştirilmesinde') önemli bir rol oynamıştır: Ermeni katliamı, Rumların mübadelesi, Süryanîlerin sindirilmesi, kalan gayrimüslimlerin sürekli taciz yoluyla yıldırılması ve ülkeyi terke zorlanması ve nihayet boşaltılan Kürt köyleri, el konulacak, 'temellük edilerek' Türkleştirilecek topraklar, gayrimenkuller, işletmeler, ziynet eşyaları, sürüler, paralardır bir yandan da. Kuşkusuz buna, bir de 'düşük yoğunluklu çatışmaları' uyuşturucu kaçakçılığıyla finanse etme girişimleri de eklenmeli. Ve 10-15 yıl öncesinin azılı katillerinin, şimdilerde 'saygın işadamları' olarak futbol kulüplerinin yönetim kurumlarında, ticaret ve sanayi odalarında boy göstermelerine şaşırmamalı. Türkiye kapitalizminin kronik krizli koşullarında Türkiye burjuvazisine neredeyse her on yılda bir yeni bir kesimin eklenmesi, başka nasıl mümkün olabilir(di) ki? Türk milliyetçiliğinin haritası, ilginç bir biçimde, çapını durmaksızın

yağma ve temellüklerle geliştiren Türk usulü sermaye birikiminin haritasına denk düşmektedir. Yakın tarihimizde azınlıkların yağmacılık ve katliamlara uğradığı bölgeler, bugün milliyetçiliğin en koyusuna, linç girişimlerine, güruh gösterilerine sahne oluyor.

Bu kitabın hedefi, bir yandan küresel ölçekte kapitalizm ile Mafya(lar) arasındaki ilişkileri göz önüne sererken, bir yandan da Türkiye'de ('derin') milliyetçilik ile mafyavarî örgütlenişler arasındaki göbek bağlarına dikkat çekmektir. Yakın geçmişimizin acılı bilânçosu, ancak bu bağların arızî değil, yapısal bir nitelik taşıdığının bilinciyle değerlendirilse, benzer senaryoların tekrarının önüne geçmek mümkün olacaktır. Mesajı, özetin özetiyle budur.

Sibel Özbudun - Temel Demirer
Ankara, 15 Ocak 2006

I. AYRIM:

TEMEL KAVRAMLAR / KATEGORİLER

MAFYALAR*

GUILEMETTE DE VÉRICOURT

MAFYA NEDİR?

Sözcük oldukça belirsizdir. Arapça kökenli olduğu söylenir. Basit bir çeteyi, aynı bölgeden ya da örneğin aynı okuldan kişiler arasında biraz ileri gitmiş bir suç ortaklığı olarak uyuşturucu kaçakçılığını da tanımlamada kullanılabilir. Ama tanımın kökenindeki güçlü örgüte, Sicilyalı ünlü *Cosa Nostra*'ya[1] gönderme yapılacaksa daha kesin bir şeyler söylenebilir. Mafya, uluslararası düzeyde, güçlü bir hiyerarşisi olan ve kendine özgü bir gelenek, ayin ve kurallar sayesinde zamana karşı direnebilen gizli bir örgüttür. Rüşvet ve şiddete başvurarak gayrimeşru bir servet ve iktidar edinmenin peşindedir ve bunu da mevcut otoritelerin işbirliği sayesinde gerçekleştirir (bu, asli bir özelliktir). Söz konusu olan ister *triade*'lar[2] olsun, ister *yakuza*,[3] ister Amerikan ya da İtalyan mafyaları, bu yapıtta değinilen örgütler bu tanıma uymaktadır. Yalnızca Kolombiya kartelleri[4] uyuşturucu trafiğine doğrudan bağlıdır. 'Rus mafyası' denilen olguya gelince, bir hayli yeni olmasına karşın, *Cosa nostra*'yla kimi ortak özellikler sergilemektedir. Buna karşılık, az çok meşru olan örgütler ya da Nijerya gibi, uyuşturucu dolaşımıyla ilintili devletleri 'Mafya' olarak nitelemek doğru değildir.

COSA NOSTRA YA DA 'ONURLU ADAMLAR'IN 'ŞEY'İ

Cosa nostra -Sicilya mafyasının adı- 'bizim şey' anlamına gelmektedir. Üyelerine *uomini d'onore*, 'onurlu adamlar'[5] denmektedir.

---

* Editions Les Essentiels, Milano, Nisan 1998, Türkçesi: Sibel Özbudun.

[1] Cosa nostra: Sicilya ve Sicilya-Amerika mafyasının adı.

[2] Triade: Çin mafyasını oluşturan gizli derneklerden her biri.

[3] Yakuza: Japon mafya mensubu.

[4] Kartel: Latin Amerkalı uyuşturucu kaçakçısı gruplar.

[5] Onurlu adam: Sicilya mafyası üyesi.

İki anlamlı niteleme: ilki 'babalar'ın çoğu gayrimeşru olan işlerine ilişkin sürdürdükleri gizem konusunda çok şey söylüyor; ikincisiyse paylaştıkları ya da bir zamanlar paylaştıkları bir yasa, yani bir ahlâkın varlığına işaret etmekte.

BİR AHLÂK VE BİR TARİH

Yumuşak ve güçsüz bir devletin karşısında düzen düşkünü ve özde tutucu mafya, genelde çevresinin değerlerine, özel olarak da aile ve dine saygılıdır. Ama bunlara bir yandan bir çeşit '*erdem*' -ya da bireysel ruh gücü-, öte yandan da klana koşulsuz sadakat üzerine temellenen bir başka ahlâk da ekler. Olgu 19. yüzyılda, aracıların da -'*gabelotti*': Bir çeşit idare memuru- mevcut olduğu, yabancı güçlerin (Araplar, Avusturyalılar, İspanyollar, Fransızlar...) egemenliği altındaki Sicilya'da ortaya çıkmıştır. Mülk sahiplerinin yokluğunda aracılar -zor kullanarak- yetkeyi ellerine geçirmiş ve topraklarında bir ölçüde düzeni sağlamışlardı. Onların ardından *mafiosi* devreye girerek, korkutma yoluyla ada topraklarının ve teşebbüslerinin büyük bölümünü denetimi altına almıştı. Bunun için siyasal partilerin hoşgörüsünden ya da işbirliğinden yararlandılar. Faşizm döneminde uzlaşmaz vali Cesare Mori'nin hışmına uğrayan mafyanın itibarı, Müttefikler tarafından iade edildi: daha birliklerin adaya çıktığı gün onlara destek vermişti. Sonraları mafya tutucu partilere, özellikle de Hıristiyan Demokratlara oy sağlama işine girişti. Giulio Andreotti (Hıristiyan demokrat, savaş sonrası dönemde dört kez başbakanlık yaptı) gibi önde gelen bir siyaset adamının adının *Cosa nostra* davalarının pek çoğunda geçmesinin nedeni budur.

HER KLANA KENDİ BÖLGESİ

Mafyanın bütünü belirli bir bölgeyi kontrol eden bir dizi 'aile'yi kapsar. En ünlü klan adanın kuzeybatısındaki yüksekliklere yaslanmış Sicilya köyü Corleone'ninkidir.[6] Luciao Leggio (cezaevinde) ve Toto Riina (hapisteki son büyük örgüt şeflerinden biri) gibi önemli babalar buradan çıkmıştır. *Mafioso* için bölge üssü, hem ko-

---

[6] Corleone'li: Ünlü Sicilya köyü Corleone'yle bağlantılı klan.

vuşturma sırasında bir sığınak hem de bölgesel, hatta Avrupa çerçevesinin ötesine yayılan bir eylemin hareket noktası olarak büyük önem taşır.

HİYERARŞİ VE İÇ ÇEKİŞMELER

Örgüt tepesinde, zirvede babalar babasının yeraldığı *cupola*'nın[7] (kubbe ya da bölgeler arası komisyon) yeraldığı bir piramit oluşturur. Piramidin tabanında *soldati*, yani sıradan askerler yer almaktadır. Taban ile zirve arasında bir dizi ara şef ve alt-şef sıralanır. Genelde ancak kan döktükten sonra 'onurlu adam' olunur.

Ortak olmakla birlikte, en güçlü 'aileler' örgütte öncülüğü ele geçirmek için birbiriyle çatışabilir. Corleone klanı Bontate 'ailesi'ne karşı gerçek bir savaş verdikten sonra, seksenli yıllarda *cupola*'da başa geçebilmiştir. Oldukça gösterişli olan bu savaşlar, örgütte bir buhran yaşandığına işaret ederler. Bu konuda konuşmak yasak olduğundan buhran gerçekte daha da korkunçtur.

GELENEKSEL BABALAR VE MODERN BABALAR

Mafyanın kentleşmesi ve faaliyetlerini çeşitlendirmesiyle birlikte, 'onurlu adamlar'ın davranışı değişikliklere uğradı. Kırsal soylulardan büyük çaplı işadamlarına dönüştüler.

AĞZI SIKI OLDUĞU KADAR GÜÇLÜ BİR OTORİTE

Büyük Sicilyalı romancı Leonardo Sciascia'nın görkemli biçimde betimlediği geleneksel 'baba', hem dostlarını hem de düşmanlarını büyüler. Yalnızca gözü pekliği ve cesaretiyle değil, aynı zamanda güç ve insan ilişkilerine değgin keskin sezgisiyle sivrilir.

Doğal otoritesi onu ideal bir aracı kılmaktadır. Ellili yılların efsane *boss*'u (patron -ç.n.) don Calogero Vizzini şu sözleri sürekli tekrarlardı: "*Yaşamda karmaşık durumlar vardır; onlara çözüm bulmak gerekir*". Mezar taşındaki yazıta göre 'yoksullarla yoksul, büyüklerle büyük' olmayı bilmişti. Resmi bir unvanı olmamakla birlikte, önemli seçimlerde yetenekli bir hakem ve küçük insanların -

[7] Cupola (kubbe): Sicilye mafyasını yöneten komisyon.

özellikle de maden ve tuzla işçilerinin- başları sıkıştığında başvurabilecekleri bir kişi olmasını bilmişti.

TOPRAK MÜLKİYETİNDEN UYUŞTURUCUYA

Önceleri kırsal bir dünyada ve toprak rantı ve tarımdan devşirilen servetler üzerinde odaklanan Sicilyalı babaların kudreti, gayrimenkuller, kamu ihaleleri ve kaçakçılıkla birlikte kentlere taşınmıştır. Yetmişli yıllardan itibaren, uyuşturucu kaçakçılığı, boyutları ve tasavvur edilmez verimliliğiyle babaları yepyeni boyutta bir pazara kaydırdı. Babalar kısa sürede kâr arzusunun geleneksel ahlâka baskın çıktığı gerçek işadamlarına dönüşmüştü. Uyuşturucu kaçakçılığına girişmeleri, örneğin sigara kaçakçılığını gönüllüce yürütmesine karşın, eroin ya da kokainden uzak duran mafya ahlâkına tersti. Tıpkı kadın ve çocuk öldürülmesine karşı çıkışı gibi. Zamanla mafya yalnızca işin iyi yürümesi için zorunlu olan kuralları korudu.[8] Klanlar arasındaki acımasız savaşların patlak vermesinin nedeni de budur: 1981 Nisanı'yla 1983 Eylülü arasında içlerinden biri, çocuk-yetişkin ayırımı yapmaksızın, örgütün binlerce üyesini katletti.

OMERTA VE İLK BÜYÜK İTİRAFÇILAR

"*La megghiu parola è chidda che nun si dicci*" (En iyi söz söylenmemiş olandır): Bu Sicilya atasözü mafya içi ve çevresinde dayanışmanın anahtarı, *omerta*'yı,[9] sessizlik ilkesini iyi anlatmaktadır. Bu dayanışma yakın zaman önce dönekler tarafından bozuldu.

MAFYA YOKTUR

"*Orada değildim; olsam bile bir şey görmedim*". Mafya suçlarında sanıkları, hatta basit tanıkları dahi sorguya çekerken polisleri ve yargıçları çileden çıkartan yanıt, uzun süre bu oldu. Sanıklar çoğu zaman, suçüstü yakalansalar -örneğin fotoğrafla saptansalar- dahi, kanıtları inkâr ederlerdi. *Omerta* mafyanın varlığını toptan reddedecek kertede

---

[8] *Mafiosi*'nin kullandığı geleneksel yivli tüfek ya da *lupara*'dan*, kalaşnikov vd. güçlü patlayıcılara geçildi. Yok etme yöntemleri arasında *lupara bianca* ayırt edilmektedir: kurban iz bırakmadan yok olur.

[9] Omerta: İtalyan mafyasının suskunluk yasası.

ileri götürülmekteydi. "*O nedir ki? Bir peynir markası mı*" diye soruyordu eroin imalathanelerinden birinin yöneticisi olan Gerlando Alberti, büyük bir ciddiyetle! İtirafçıların[10] itiraflarından ve izleyen davaların ardından, günümüzde durum bir hayli değişmiştir.[11]

İLK BÜYÜK İTİRAFÇI: TOMMASO BUSCETTA

1984 yazı başlarıydı. Bir cam ustasının oğlu olan 1928 doğumlu Buscetta, Bontate ailesi hesabına çalışan bir *mafioso*'ydu. Bu aile Corleone klanı tarafından alt edilmiş, Buscetta ailesinden on kadar kişiyi yitirmişti. 80'li yılların başında, yerleştiği Brezilya'da tutuklandı. Sicilyalı yargıç Giovanni Falcone (nam-ı diğer 'anti-mafya şahin'; sonradan mafya tarafından vurulacaktır) onunla Brasil'de görüştü. Belirleyici bir görüşmeydi. Yargıç, soruşturmayı yürüten Brezilyalı görevliye Buscetta'nın kaçamak yanıtlar verdiği bir dizi soru sordurmuştu. "*Tam boşuna vakit yitirdiğimi düşünmeye başlamıştım ki*" diye anlatacaktı sonradan Falcone, "*o dönem gazetelerin verdiği adla İki dünyanın patronu bana şöyle dedi: 'Sayın yargıç, sorularınızı yanıtlamam için gece yetmez.' O zaman yanımdaki İtalyan savcıya dönüp, 'Bu işbirliği yapacak' dedim*". İtalya'ya iade edilen Buscetta, gerçekten de ünlü *omerta*'yı çiğnemeyi kabul etmişti: "*Yaşadığımız çağ,* diyordu, *Cosa nostra'nın ilkelerine uygun değil*". Bu işbirliğinin benzerleri daha önce de gerçekleşmişti; ama itirafçı olanlar, ya fazla şey bilmeyen mafya mensuplarıydı ya da deli yerine konanlardı: bir 'onurlu adam'ın konuşmayacağı fikri öylesine köklüydü! Benzer bir durum, 1973'te Leonardo Vitale için söz konusu olmuştu.

BİR 'DİL HOCASI'

Falcone ve ekibi Buscetta'yla mafyanın nihayet içini görebilmiş, tekil yapısını keşfedebilmişti. "*O bizim içi* -diyecekti sonradan yar-

---

[10] İtirafçı: Adaletle işbirliği yapmayı kabul eden mafya üyeleri.

[11] Son zamanlarda itirafçı sayısındaki artış adalete yeni sorunlar çıkartmıştır. Aralarından bazıları durumdan bir süreliğine, hesaplarını görmek için yararlanmakta, ardından da faaliyetlerine dönmektedir. Örneğin Corleone'lerden Balduccio di Maggio, bir süre adaletle işbirliği yapıp korumadan yararlandıktan sonra Ekim 1997'de adam öldürme ve mafya bağlantıları suçundan bir kez daha tutuklanmıştı.

gıç- *işaretlerle anlaşmak zorunda kalmadan Türklere kadar ulaşmamızı sağlayan bir dil hocasıydı"*. Yüzlerce mafya mensubu onun örneğini izleyerek itirafçı oldu.

KİLİSE VE MAFYA

Babalar, genellikle çok dindar kişilerdir. Ve kilise hiyerarşisi, tıpkı yerel hükümet gibi, örgütlü suçu mahkûm etmede geç kalmamış olsaydı, Sicilya'da belirleyici bir rol oynayabilirdi.

BABANIN YUVASINDA BİR ŞAPEL

1997 Haziran'ında Sicilya'nın en çok aranan babalarından Pietro Aglieri'nin (Santa Maria del Gèsu ailesinden) yuvası, devriye tugaylara bağlı polislerce basıldı.

Boss'un odalarından birinin bir şapel olarak düzenlendiği ortaya çıkınca herkes şaşırdı. Dostları arasında Palermo'lu bir papazın düzenli olarak gelip burada ayin yaptığı sonradan anlaşılacaktı...

ERGİNLEME AYİNİ

Dinsel gelenek uyarınca 'onurlu adam' olmak isteyen adaylar bir erginleme töreninden geçirilir.

Aday kendi kanına bulanarak yakılmış kutsal bir imgeyi iki elinin arasına alarak bu imge gibi yanmak pahsına, *Cosa nostra*'nın kurallarına ihanet etmeme andını içer.

Bunun ardından, diğer üyeler, kutsal formüle göre, "*bu adam da bizimle aynı şeye sahip*" diyerek, onu aralarına kabul ederler.

KİLİSE HİYERARŞİSİNİN 'BAĞIŞLAYICILIĞI'

-Koruyucu azizleri 25 Mart günü kutlanan Bağışlayıcı Madonna olan- Sicilya mafyasının tarihi, 'babaların' düğün ya da cenazeler vesilesiyle verdiği ziyafet ya da davetlere üst düzey din görevlilerinin de katılışının öyküleriyle doludur. Bunlar, yalnızca günahkârlara yardım etmeye hevesli rahipler değildir; aynı zamanda görev bölgelerindeki zengin dindarların servet kaynaklarını görmezden gelmeye kıyamayan rahiplerdir de.

Bazı kardinal ve piskoposlar, Sicilya'da bir mafyanın varlığını inkâr ederek ünlü *omerta* yasasına boyun eğecek kadar ileri gitmişlerdir. Ö-

zellikle, konu üzerine konuşmayı reddeden Palermo eski başpiskoposu Kardinal Ruffini bunlardan biridir. -Palermo dolaylarında küçük bir kent olan- Monreale'li Monseigneur Cassisa'nın kilisesinin onarımında mafyanın fonlarından yararlandığından kuşkulanılmaktadır.

Palermo başpiskoposu Mgr. Pappalardo'nun konuyu kürsüsünden dile getirmesi için 80'li yılların büyük davasını[12] beklemek gerekmiştir.

Papa 2. Jean-Paul'ün mafya pratiklerini lanetlemesi için de öyle.

ÖLDÜRÜLEN İLK PALERMO'LU PAPAZ

Kilise hiyerarşisi mafyaya karşı savaş açmada gecikmişse de Palermo'da, başını peder Ennio Pintacuda'nın çektiği, mafya-karşıtı mücadeleye çok erken girişen bir Cizvit grubu vardı. Ve 80'li yıllardan bu yana, çok sayıda papaz Palermo ve diğer kentlerin kenar mahallelerinde sürdürülen gündelik savaşımın ön saflarında yer almaktaydılar. Görev bölgelerini klanların elinden kurtarmaya çabalıyorlardı.

16 Eylül 1993'te Palermo'nun Brancaccio mahallesinde bir katil, peder Pino Puglisi'yi öldürdü.

Bu mahallede herkes, genç rahibin anti-mafya çalışmalarını biliyordu. Katili Corleone klanı hesabına çalışan bir çetenin mensubuydu. Tutuklandıktan sonra itirafçı oldu.

YARIMADANIN DİĞER MAFYALARI

İtalya'da örgütlü suç bir çeşit bölgesel uzmanlık konusudur; tıpkı gastronomi gibi... Campania ve Calabria'nın uzun süredir kendi mafyaları vardır. Pouilles'de kısa süre önce bir başka suç örgütü ortaya çıktı.

CAMORRA: KENT KÖKENLİ BİR MAFYA

19. yüzyıl sonlarında ortaya çıkan *Camorra*[13] Sicilya mafyasının aksine, Mezzogiorno'nun (Güney İtalya) merkezi Napoli'de faaliyet gösteren kentli bir örgüttür. Sicilya'da olduğu gibi, bu mafya da ki-

[12] Büyük dava: Onlarca mafya sanığının yargılandığı kolektif dava.
[13] Camorra: Napoli mafyası.

mi yerel siyasetçiler tarafından korunmaktadır. Sicilya mafyasından daha az hiyerarşik ve daha az merkezî olan Camorra'nın günümüzde, tıpkı Calabria ve Pouilles'deki kuzenleri gibi *Cosa nostra*'yla yakın ilişkileri vardır. Michele Zaza ve Nuvoletta aileleri bu örgüte bağlıdır. Sicilya mafyacılarının tersine, Napolili babaların bazıları gösterişten hoşlanır. Örneğin 'şair' adıyla anılan ünlü Rafaelle Cutolo, 1979'da tutuklandığında mahkemelerde dizeleriyle izleyicilerin kafasını şişirmişti. *Camorra* imzasını taşıyan suçlar, genelde etkileyici bir mizansenle ayırt edilir: başsız cesedin bagajda, plastik bir torba içindeki başın da arka koltuğunda bulunduğu araba gibi. Bu olayın kurbanı, fazla bağımsız görülen psikiyatri uzmanı Aldo Semerai idi (uzmanların işbirliği sayesinde çok sayıda baba, akıl hastalığı teşhisiyle akıl hastanelerinde 'tedavi' görebilmişti!) Sicilyalı klanlardan daha az maço olan Camorra'cılar, kadınları sıkça eylemlerine katarlar. Böylece, örneğin Cutolo'nun enerjik kız kardeşi Rosita, kardeşinin tutuklanışından sonra uzunca bir süre örgütü yönetmişti. Önceleri sigara kaçakçılığında uzman olan *Camorra*, ardından kokain kaçakçılığında önemli bir rol üstlenmişti. Sicilyalı gözlemci Umberto Santino'ya göre, Kolombiya'dan haftada bir ton kokain ithal ediyordu. Ayrıca kamu ihalelerine de ilgi duymaktaydı. Örneğin 1980'deki Campanie depreminden sonra yeniden inşa çalışmalarına ayrılan fonların büyük bölümüne el koymuştu.[14]

N'DRANGHETA[15] VE REHİNELERİ

Kırsal kökenli olan Calabria mafyası Sicilya'nın *Onorata Societa*'sına (*Cosa nostra*) benzemektedir. Onunla bağlantılı olmakla birlikte, daha az merkezileşmiştir. Kaçırıp Aspromonte masifinin makilerine sakladığı rehineleriyle ünlenmiştir. ABD'li para babası

---

[14] İtalyan İçişleri Bakanlığı'na göre yarımadadaki çeşitli mafyaların efektifleri şöyledir:
- 1995 yılında Sicilya'daki *Cosa nostra*'ya bağlı 186 aile vardı; bu da 5.000 "onurlu adam" ve onbinlerce yardımcı anlamına gelmekteydi.
- *Camorra*: 7.200 üyeli 132 aile.
- *N'drangheta*: 3.500'ü Clabria'da olmak üzere 5.600 üyeli 150 klan.
- *Sacra Corona Unita*: 2.000 üyeli 51 aile.

Ancak bu tahminler kesin değildir ve kaynaklara göre değişmektedir.

[15] N'drangheta: Calabria mafyası.

Paul Getty'nin oğlunu kaçıranlar Calabrialı babalardır. Daha yakın bir geçmişte kaçırdıkları genç Cesare Casella'yı (19 yaşında), annesinin fidyeyi ödemesine karşın, iki yıldan uzun bir süre (742 gün) bir mağaraya zincirlemişlerdi. Calabria bölgesinde suç yoğunluğu tüm Mezzogiorno'dakinden daha yüksektir: Son on yılda 700 ölü.

SACRA CORONA UNİTA

80'li yılların sonlarına dek, Pouilles bölgesi, belki de komşusu La Calabria'dan çok daha zengin kültürel gelenekleri sayesinde mafya olgusundan uzak görünüyordu. Buna karşın, *Sacra Corona Unita*[16] dışarıdan gelen mafya mensuplarının zorunlu ikamete mahkûm kılındığı 1981'den itibaren -kuşkusuz cezaevi çevrelerinde- doğdu. Göreli genç ve merkezîleşmiş bir mafyadır. Eski Yugoslavya'yla yakınlığı, bu örgütün silah ve uyuşturucu kaçakçılığı işine girmesine olanak sağlamaktaydı.

KUZEY AMERİKA COSA NOSTRA'SI

Sicilya göç odaklarına bağlı ABD ve Kanada mafyası, Amerikalılaşarak özerk bir kimlik kazanmıştır.

İTALYAN-AMERİKALILARIN YÜKSELİŞİ

19. yüzyıl sonlarından itibaren ABD'nin İtalyan azınlığa sahip tüm kentlerinde örgütlenen mafya, özellikle İtalyan göçmenler üzerinde şantaj ve baskı uyguluyordu. Örgütlerden birinin adı, *Mano nera*, yani 'Kara el'di.

20. yüzyıldan itibaren İtalyan-Amerikalı çeteler kumar, fuhuş ve uyuşturucu kaçakçılığı gibi yeni faaliyetlerle ilgilenmeye başladılar. Alkollü içki kullanımının yasaklandığı dönem (1919-33) az masrafla büyük servetler devşirmelerine olanak sağladı. Buradan kazandıklarını yasal işlere (restorasyon, gayrimenkuller...) yatırarak yepyeni bir saygınlık kazandılar. Polis ve hükümet çevrelerindeki bozulma onlara bir çeşit dokunulmazlık sağlıyordu. 50'li yıllarda efsanevî kişilerin yükselişine tanık olundu: (birliklerin 1943'teki Sicilya çıkartmasında Bağlaşıklara destek sağlayan)

[16] Sacra Corona Unita: Pouilles mafyası.

Lucky Luciano ve sinema ve şarkı yıldızlarıyla sıkı fıkı olan 'üç parmaklı' Frank Coppola -Frank Sinatra Luciano'ya, üzerinde 'sevgili Lucky'me' yazılı bir sigara tabakası armağan edecekti. 30'larda kumar başkenti Las Vegas'ı kuran, Luciano'nun yardımcısı Bugsy Siegel olacaktı.[17]

AİLELER

80'li yıllarda ABD'de başlıca beş tanesi New York'da yaşayan 25 aile sayılmaktaydı: Bonanno'lar (109 üye), Colombo'lar (102), Gambino'lar (203 kişi: içlerinden ünlü John Gotti 1992'de ömür boyu hapse mahkûm oldu), Lucchese'ler (103 üye) ve Genovese'ler (193 üye). Chicago'da tek bir grup, *Outfit*[18] kitle taşımacılığından, cenaze şirketlerine ve bebek bezlerine dek çok farklı işlere el atmış bir imparatorluğa hükmetmekteydi.

REKABET

20'li yıllarda ABD'de İtalyan gangsterliği diğer göç veren ülkeler, özellikle de Polonya ve İrlanda kökenli çetelerle çatışacaktı. (Yüzündeki yara izi nedeniyle 'Scarface' olarak da anılan) ünlü Al Capone 1929'dan itibaren alanın efendisi oldu. 14 Şubat 1929'da Chicago'da gerçekleşen ünlü 'Aziz Valentin katliamı' gibi korkunç hesaplaşmalarda İrlandalı Bugs Moran'ın adamlarıyla karşı karşıya gelmişti.

TÜRK BABA'LARI: SİCİLYALILARIN KOMŞULARI

Sicilya klanlarına yakın olan -ve Altın Hilal[19] ülkelerinde üretilen eroinden yararlanan- Türk mafyası diğerlerine göre daha çok siyasallaşmıştır. Bazı aileler milliyetçi aşırı sağa yakınken, diğerleri Kürt ya da Ermeni azınlıklarla bağlantılıdır.

---

[17] ABD'de Amerikan *Cosa nostra*'sından farklı bir Sicilyalılar örgütü daha faaliyettedir. FBI Atlantik'in öbür kıyısına yerleşmiş bu Sicilyalıların sayısını 3.000 olarak hesaplamaktadır. 80'li yıllarda "Pizza Connection" olarak bilinen olay Amerikan pizza lokantalarının kara para aklamadaki rolünü gözler önüne sermiştir.

[18] Outfit: Chicago'daki *Cosa nostra* grubunun adı.

[19] Altın hilal: Afganistan, Pakistan, İran ve Türkiye'yi kapsayan uyuşturucu üreticisi ve kaçakçısı ülkeler.

ROBİN HOOD VE KAÇAKÇILAR

İlk Türk haydutları, *kabadayılar*[20] popüler marjinallerdir. 20'li yılların başlarında Osmanlı İmparatorluğu'nun sonlarında paşalar tarafından posta ve telgraf bürolarının korunmasında kullanılırken, Ermeni ve Kürt grupları Ortadoğu ve Avrupa'nın kavşağındaki bu ülke içi oldukça doğal sayılabilecek kaçakçılıkla uğraşmaktaydı. Altın Hilal ülkelerinin eroini sayesinde Türkiye kısa bir süre sonra, Paris'teki Uyuşturucu Jeopolitik Gözlemevi'nin (OGD) raporuna göre "*Balkanların narkotik boru hatlarını besleyen huni*" olacaktır.

UYUŞTURUCUYA KARŞI ATOM BOMBALARI

70'lerde Kuzey İtalya'da İtalyan yargıç Carlo Palermo devasa bir uyuşturucu ve silah mübadelesi keşfedecekti. Bu işlem Balkanlar yolunu kullanmakta ve taşıma için Bulgar firması Kintex'in kamyonlarından yararlanmaktaydı. Taşınan silahların önemi genç yargıcı dehşete düşürecek nitelikteydi: Söz konusu olan yalnızca tüfekler değildi, yüzlerce zırhlı araç, düzinelerle helikopter, füzeler ve her biri 20'şer megaton TNT'lik (Hiroşima'dakine eşit) üç atom bombası! Bu silahlar Tayvan, Somali, Kuveyt ve Irak'a gidiyordu ve bedelleri Türkiye ya da Güneydoğu Asya'daki Altın Üçgende[21] üretilen eroin ve baz morfinle karşılanmıştı. Bu kaçakçılığın örgütleyicileri bir Suriyeli, Henri Arsan ile uyuşturucu trafiğini yürüten, *Cosa nostra*'nın (Gerlando Alberti'nin klanı) bağlaşığı Abuzer Uğurlu gibi *baba*'lardı.

BEKİR ÇELENK VE PAPA II. JEAN PAUL'E SUİKAST

Milliyetçi Türk örgütü 'Bozkurtlar'a[22] yakın, tüm Avrupa'da şubeleri bulunan bir deniz nakliyat şirketinin sahibi Bekir Çelenk, Carlo Palermo'nun soruşturmasında adı geçen patronlardan biriydi. O dönemde Türk babalarının babasıydı. Bulgaristan'da Sofya'daki Vittosha Oteli'nde yaşıyordu. O zamanlar bu ülkenin sos-

---

[20] Kabadayı: Türk onurlu haydutları.

[21] Altın üçgen: Birmanya, Laos ve Tayland sınırları.

[22] Bozkurtlar: Gizli aşırı sağ Türk örgütü.

yalist olan hükümeti trafiğine göz yummaktaydı; ardılları da öyle yapacaktır. Sorgulamalar sırasında, 1981'de Papa 2. Jean Paul'e düzenlenen suikastın faili genç Türk Ali Ağca Çelenk'le Sofya'da buluştuğunu ve bu *baba*'dan üç milyon mark aldığını söyleyecekti (bu paranın 1 milyon markı, 'Bozkurtlar'ın Avrupa'daki yayınlarına ayrılmıştı). Ancak Ağca'nın suikast üzerine pek çok 'ifşaat'ının - özellikle ünlü 'Bulgar bağlantısı' üzerine olanların- yanlış çıkması, Çelenk'in Papa'ya yönelik bir komploya gerçekten karışıp karışmadığını kuşkulu bırakmaktadır. Her durumda, Çelenk soruları artık yanıtlayamaz: bir kalp krizi sonucunda cezaevinde öldü.

SİYASAL-MALİ SKANDALLAR

Günümüzde Yaşar Avni Musullulu *Cosa nostra*'nın büyük Türk müttefiklerinden biridir. Öncelleri gibi o da yurtdışında Türk göçmenlerinin varlığından yararlanmaktadır. Öte yandan Türk klanlar, özellikle kamu kuruluşlarının satışına ilişkin bir dizi siyasal-malî skandalla bağlantılıdır.

KOLOMBİYA'DA UYUŞTURUCU KAÇAKÇILIĞININ DOĞUŞU

Uyuşturucu kaçakçılığından önce ortaya çıkan diğer mafyaların tersine, Kolombiya kartelleri ana bitkisi Bolivya ve Peru'da yetiştirilen kokain çevresinde oluşmuşlardır. Kaçakçılık Kolombiya'da devasa bir ölçekte örgütlenmektedir.

TİCARET VE KAÇAKÇILIĞIN PATRONU

Her şey Kolombiyalıların usta kaçakçılar olması için uygundu: iki okyanusa (Atlantik ve Pasifik) kıyısı olan, beş ülkeyle -Panama, Ekvator, Venezüella, Peru ve Brezilya- komşu, istisnaî bir coğrafî konum, altın ve değerli taş (özellikle zümrüt) kaçakçılığından kaynaklanan bir gelenek ve dünyaya kahve ihracı deneyimi. Antioquia bölgesinin refahını sağlayan, hayvancılığın yanı sıra, bu yasal kahve ekimidir. Aynı adı taşıyan karteliyle ünlü Medellin[23] kenti ('çiçekler

---

[23] Medellin: Kolombiya'nın Bogota'dan sonraki ikinci büyük kenti. Pablo Escobar'ın karteline adını vermiştir.

kenti') bu ülkededir. *Paisas*[24] denen yerel yetiştiriciler aile bağlarına, Tanrı'ya ve Madonna'ya saygılıdır. *Finca*'larıyla (çiftlik), atlarıyla, hem kıran kırana hem de çekici olan yaşam tarzlarıyla gurur duyarlar. Çoğu zaman pek de kılı kırk yarmayan işbirlikleriyle de; yerel bir atasözü şöyle demez mi: "Onurlu bir biçimde zengin ol; eğer onurluca olamıyorsa, zengin ol yeter!"

VİOLENCİA DAMGALI GÖRENEKLER

Geleneksel olarak cumhuriyetçi olmakla birlikte, Kolombiya aşırı şiddetli çatışmalar yaşamıştır. Latin Amerika'nın ilk gerilla hareketleri burada doğmuştur (Fidel Castro dahi devrimciliği burada öğrenmişti). Basit siyasal çatışkılar dahi kana bulanmıştır. 1948'den 1958'e, '*violencia*' denen yıllarda iki büyük partinin (muhafazakârlar ve liberaller) mücadelelerinde 300.000 kişinin öldüğü söylenir. Günümüzde de, işbaşındaki hükümet ülkenin ancak küçük bir bölümünü denetim altında tutabilmektedir; geri kalanı özel milisler, gerilla ve 'paramiliterler'in (düzenli ordunun az çok bağımsızlaşmış saçakları) elindedir.

KAÇAKÇILARIN PARLAK KARİYERİ

Önceleri *marimba* (marijuana) ile başlayıp, 70'lerde 'beyaz'a (kokain) yönelen uyuşturucu kaçakçılığı böylesi bir zeminde başladı.[25] 15 yıl gibi kısa bir süre içinde Kolombiya *pasta*'nın[26] işlenmesinde[27] uzmanlaşarak dünyaya dağıtımını hemen hemen tekeline aldı (ABD kaynaklarına göre %80'i). Bu baz ürün özellikle Peru ve Bolivya'da üretilen koka yapraklarından elde edilmektedir. Çok çeşitli uzmanların faaliyetini koordine edebilmek için güçlü örgütler gerekmiştir: laboratuarlarda çalışan kimyagerler (*cocineros*[28]) uçak

---

[24] Paisa: Antioqua (Medellin) doğumlu Kolombiyalı.

[25] 90'lı yıların başlarında Kolombiya kartelleri Kolombiya çıkışlı kaçakçılığın %70-80'ini ellerinde tutan 223 kaçakçıdan oluşmaktaydı.

[26] Pasta: Kokain imalinde baz ürün.

[27] Latin Amerikalı uyuşturucu tacirleri *pasta*'larını her türlü kuşkunun üzerindeki Amerikan ve Alman firmalarından satın aldıkları eter ve asetonla işlemektedir.

[28] Cocinero: Latin Amerika'da kokain imalinde çalışan kimyagerler.

pilotları, malî destekçiler, hatta *business*'i savunmakla görevli katiller (*sicarios*[29]). Ünlü karteller böyle doğdu.

MEDELLİN: PABLO ESCOBAR DESTANI

Kolombiya'da birden çok kartel vardır; örneğin Atlantik kıyısındaki Cali, Pereira, Leticia... Medellin kartelinin en tanınmışları olmasını, en önemli yöneticisinin, gerçek bir savaş şefi gibi, Kolombiya hükümetine terörist bir kampanya ve ABD'ye gerçek bir saldırı ilan etmesine borçludur.

CEZAEVİNDEN PARLAMENTOYA

Küçük bir hayvan yetiştiricisinin oğlu plan Pablo Escobar, 4 Eylül 1974 günü çalıntı bir otomobilin direksiyonunda yakalanıyordu. 24 yaşındaki bu sert hatlı genç hırsız, o sıralar tanınmıyordu. İki yıl sonra Kolombiya'nın en büyük iki günlük gazetesinden biri olan *Espectador* ilk kez bu hırsızın polis dosyasını yayınlayacaktı. Medellin'in müstakbel patronu, kuzenlerinden biri ve dört *mula*'yla[30] (uyuşturucu satıcısı) birlikte lastiklerde gizlenmiş 39 kg. kokainle yakalanmıştı. Kendisini suçüstü yakalayan polislere yarım milyon *peso* önerecekti. Ancak öneriyi kabul etmiş gibi yapan polisler, üstlerine haber vermişlerdi. Escobar, kısa bir tutukluluktan sonra avukatları sayesinde serbest bırakıldı. Altı yıl sonraysa eski hırsız, karanlık işler çeviren bir parlamenterin vekili olarak Temsilciler Meclisi'ne girdi. Buradaki görevi birkaç ay sürse de bu terfi, bu serserinin kendine nasıl kısa bir sürede saygınlık kisvesi uydurabildiğinin bir göstergesiydi.

BİR SAVAŞ ŞEFİYLE 'İYİ' BİR AİLENİN BAĞLAŞIKLIĞI

Medellin karteli Escobar ile iki *self-made men*'in,[31] (sonradan ABD'ye iade edilip burada hapsedilecek olan) Carlos Lehder ve (16 Aralık 1989'da Kolombiya polisince vurulan) Jose Gonzalo Rodriguez Gacha'nın, zengin ve saygın bir hayvan yetiştirici aile olan Ochoa'larla bağlaşıklığından doğdu. Bu ailenin reisi Fabio, yarış

---

[29] Sicario: Genellikle motosikletle dolaşan Kolombiyalı küçük katiller.

[30] Mula: Latin Amerikalı uyuşturucu satıcısı.

[31] Kendi çabalarıyla yükselen kişiler -ç.n.

ve binek atları konusunda uzmandı. Otoriteye, dine, ailesine ve paraya düşkün tam bir *paisa*'ydı. Ağabeyi Jorge ve iki erkek kardeşi, kokain kaçakçılığıyla bol para kazanmıştı: 80'li yıllarda bir kilo saf kokainin fiyatı, dağıtımının her evresinde katlanıyordu. Kolombiya'da 6.000 dolara alınan 1 kg. kokainin, Miami'de toptan fiyatı 20.000, perakende fiyatıysa (%55 saf) 200.000 doları bulmaktaydı...

TERÖRİZMDEN TUHAF BİR 'TESLİM OLMA'YA

Parababası olan ve Medellin'de sevgiyle 'Pablito' olarak anılan Escobar, küçük ama etkin katiller ordusuna karşın bu kentte bir Robin Hood, çok sayıda konut yaptırdığı yoksulların koruyucusu sayılmaktaydı. Sözde 'yurtseverliği' adına, Kolombiya ile ABD arasında imzalanan narkotik suçluların teslimi anlaşmasının[32] iptali için yüksek dereceli görevlilerin, elçilerin, gazetecilere yönelik bir satın alma, tehdit, kaçırma ve suikast kampanyasına girişti (Uyuşturucu tutukluları Kolombiya cezaevlerinde tutulamıyorlardı!). Bu anlaşma Parlamentoda iptal edildiğinde (ardından yeniden kabul edilecektir) Escobar, 'yurtseverce' olarak nitelendirdiği bir jest yaptı ve kendi seçtiği bir cezaevine teslim olmayı kabul etti. Burayı kendi çiftliği gibi yönetiyordu. Başka bir yere nakledilmek üzereyken kaçtı ve 1992'de polis kurşunlarıyla can verdi. Medellin'deki cenaze töreni, inanılmaz popülerliğinin göstergesi olacaktı.

NARKOLAR ORDUSU: SİCARİO'LAR, MİLİSLER VE GERİLLALAR

Ekim alanları ve laboratuarları şantaj, adam kaçırma ve cinayetler yoluyla korumak ve tüm bir bölgeyi denetleyebilmek için, uyuşturucu kaçakçıları çeşitli milis biçimlerinden yararlanmaktadır.

---

[32] Kolombiyalı yetkeler, ABDlilerin baskıları ve kartelcileri cezaevinde tutmadaki yetersizlikleri karşısında 80'li yılların başlarında ABD'yle bu mafyacıların Kuzey Amerika polisine teslimini öngören bir anlaşma imzaladılar. Bu anlaşma büyük tepkiyle karşılandı; nüfusun büyük bölümü Kolombiya'nın ulusal onurunun incindiğini ve bunun güçlü yankee'lere verilmiş bir taviz olduğunu düşünüyordu. Pablo Escobar, parlamentoyu anlaşmayı gözden geçirmeye zorlamak amacıyla "Kolombiya'da bir mezarı ABD'deki cezaevine yeğleriz!" sloganıyla siyasetçilere karşı kanlı bir kampanyaya girişti. 1991'de iptal edilen anlaşma, 6 yıl sonra, Samper hükümeti tarafından yeniden yürürlüğe konacaktı.

SİCARİO'LAR

Kokain baronlarının, kiralık katil bulabilmede karşılaştıkları tek sıkıntı, seçenek bolluğudur. Bogota, Medellin ve Cali gibi büyük kentlerin yoksul mahalleleri bir motor ve bir revolver'i oyuncakların en güzeli sayan meteliksiz, işsiz-güçsüz delikanlılarla kaynamaktadır. Bunlar çok genç yaşlarında çeteler ya da *pandilla*'lar[33] oluşturarak çevreyi haraca keserler. Escobar adı onlara düşler gördürmektedir ve yalnızca 30.000 peso için (50 dolar) ilk gördüklerini indirmeye hazırdırlar. Bu etkileyici genç 'tetikçiler', örneğin arazisini Escobar'ın dostlarına satmayı reddeden bir mülk sahibini, 'yanlış yapan' bir borçluyu ya da *El Espectador* gibi uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadele eden gazetelerin satıcılarını öldürme söz konusu olduğunda, her zaman görevlerine sadıktırlar. Bu gazetenin satışı kartellerin tehditleri nedeniyle Medellin'de yıllarca askıya alınmıştı. Bu *sicario*'lar işlerini insanı hayrete düşüren bir bilinçle yerine getirmektedirler: "*İşe çıkmadan önce Tanrı'ya ve Bakire'ye beni korumaları, bana cesaret vermeleri için dua ederim*" diyordu içlerinden biri (kendisi de sonradan öldürülen) Kolombiyalı gazeteci Sylvia Duzan'a.

NARKO-PARAMİLİTERLER VE NARKO-GERİLLA

Kartellerin aynı zamanda iyi işleyen düzen hizmetlerine de gereksinimi vardır. Escobar'a bağlı, 'Meksikalı' adıyla anılan uyuşturucu kaçakçısı Rodriguez Gacha'nın emrinde uzun süre Yaïr Klein adlı bir İsrailli paralı askerin eğittiği büyük bir milis bulunmuştu. -Çoğu uyuşturucu kaçakçılığı da yapan (öte yandan uyuşturucu tacirleri de sıkça toprağa yatırım yapmaktadır)- büyük toprak sahipleri sıkça gerillaya karşı milislerce korunur. Ancak kartel şefleri zaman zaman, örneğin koka tarımının ya da 'beyaz'ı (kokain) işleyen laboratuarların güvenliğini sağlamak için gerillayla geçici anlaşmalar yapabilmektedir.[34] Ge-

---

[33] Pandilla: Kolombiya'da gençlik çeteleri.

[34] Kolombiya polisi Mart 1984'te Kolombiya'nın doğusunda Tranquilandia adı verilen bir laboratuarı buldu. Savanlık alanın ortasında bir iniş pisti, dört uçak ve bir helikopterle donatılmış gerçek bir fabrika görüntüsündeki laboratuarda, FARC (Kolombiya Devrimci Silahlı Kuvvetleri) koruması altına yüz kadar teknisyen çalışıyordu. Bu gerilla hareketi de, karşılığında gelirin %10'unu "vergi" olarak almaktaydı.

rillalar, bu durumda, özellikle silah alımına yönelik bir vergi alırlar. Kokain, hem uyuşturucu tacirleri ve milisleri hem de gerillalar tarafından kullanılmaktadır: 'Narko-paramiliterler' (milisler) ve 'narko-gerilla' terimleri bu duruma bir göndermedir. Amerikalıların yürüttüğü uyuşturucu aleyhtarı kampanyaların 'kızıllara' karşı savaş gerekçesiyle çarpıtılması durumu daha da karmaşık kılmaktadır.

CALİ KARTELİ VE UYUŞTURUCU TACİRLERİNİN DAĞILMASI

Escobar ve dostlarından çok daha ölçülüdürler. Ve ona karşı Bogota hükümetiyle işbirliğine gidecek kertede, en amansız düşmanı olmuşlardır. Pasifik kıyısı yakınlarındaki Kolombiya kenti Cali'de uyuşturucu tacirlerinin yöntemleri ve tarzı farklıdır.

KÜÇÜK KLANLARIN MÜTEVAZI BİRLİĞİ

Kolombiya'da karteller önceden kaçakçılık yapılan her yerde ortaya çıktı. Pasifik kıyısındaki Buenavantura limanı sayesinde, parkları ve taraçalarıyla ünlü Cali kenti, kimi tarihçilere göre kokain kaçakçılığında Medellin'i öncelemekteydi. Medellin'de olduğu gibi burada da -uyuşturucu kaçakçılarının ikametgâhlarının da bulunduğu Bahçekent gibi- lüks mahallelerle gerçek varoşlar, örneğin yoksul Aguablanca arasında çarpıcı bir karşıtlık vardır. Cali karteli gerçekte Orejuela'ların yönetimindeki küçük aile klanlarının birliğinden oluşmaktadır. 'Patronlar patronu' Gilberto Rodriguez Orejuela (günümüzde cezaevindedir), 'satranç oyuncusu' adıyla anılır. Yasal vitrinini bir eczaneler zincirinin oluşturduğu, Escobar gibi kendi çabalarıyla yükselmiş bir adamdır. Ancak Escobar'n tersine, siyasetten uzak durur, yetkililerle ancak avukat aracılığıyla karşı karşıya gelir ve bakan ve savcıları öldürmektense satın almayı yeğler. 'Satranç oyuncusu'nun adamları ve ortakları -Sanctruz'lar, Herrera'lar, Urdinola'lar- malları marangoz atölyesindeki kalaslar, çikolata tabletleri ya da kahve çuvalları içine gizlemede ustadırlar. Medellin'de kullanılan uçak filosu yerine, kokaini daha ağır ama daha güvenli olan deniz yoluyla ihraç etmeyi yeğlemektedirler.

CALİ-MEDELLİN SAVAŞI

Yine de Cali karteli bir kez şiddete başvurmuştur: karanlık nedenlerle (büyük olasılıkla Kuzey Amerika pazarının paylaşımı konusunda önceden yapılan anlaşmanın çiğnenmesi nedeniyle) düşman ilan edilen eski suç ortağı Escobar'a karşı. 1988'd Pablo'nun ailesinin ikametgâhlarından birine yerleştirilen 700 kilo dinamitin ardında Cali vardı. Ertesi yıl, Medellin patronunun kişisel *finca*'sına (çiftlik) yönelik başarısız saldırının da öyle. Escobar ise intikamını görkemli bir tarzda alacaktı: 1990 Ekim'inde, Cali'li on kadar turist Medellin'de bir otele kaçırılarak boğazlandı. Cesetlerine 'Cali karteline ait oldukları için' yazılı etiketler yapıştırılmıştı. 1991 Temmuzu'nda Amerikan haftalık dergi *Time*'a yaptığı istisnaî (çünkü Cali'de insanlar geveze değildir) bir söyleşide Orejuela, düşmanının planlarını boşa çıkartmak için polisle temasa geçmekle böbürleniyordu.

KARTELLERİN DAĞILIŞI

Escobar'ın 1992'deki ölümü ve Gilbertto Orejuela ile en önemli suç ortağı Jose Santacruz Londono'nun (ünlü *don Chepe*) üç yıl sonraki tutuklanışı, Kolombiya mafyasının belirli bir döneminin sonuna işaret etmektedir. Kaçakçılığın sürdüğü kesindir; ancak klanlar artık daha dağınık bir görüntü sergilemektedir. Latin Amerika'nın komşu bölgelerine, özellikle de Venezüella ile Meksika'ya yayılmışlardır. Buna karşılık, Kolombiya'da yeni bir ekin ortaya çıkmıştır: haşhaş. Sicilya ve Avrasya mafyalarıyla işbirliği sayesinde, eroin, uzun süredir 'kokain baronları' olarak anılan kişilerin yayılma planlarının bir parçası hâline gelmişe benzemektedir.

DÜNYANIN EN ÖNEMLİ MAFYASI: TRİADE'LAR

Eskilikleri, -245.000 üye olarak değerlendirilen- efektifleri ve dünya yüzeyine yayılmışlıkları nedeniyle- triade'lar, yani Çinli suç örgütleri mafyaların en büyüğünü temsil etmektedir.

BAŞLANGIÇTA, BİR YURTSEVERLER HAREKETİ

Çin'in 1644'te Ming sülalesini kovalayan Mançular tarafından istilası ülkenin tüm güney bölgelerinde bir direniş hareketini ortaya

çıkartır. En önemli odağını Foochow (Fukien eyaleti) yakınlarındaki bir Budist manastır oluşturmaktadır. Ancak keşişler öldürülür; sağ kalabilen beş tanesi gizli bir örgüt oluşturur. Üç kenarı Gökyüzü, Yeryüzü ve İnsanı simgeleyen eşkenar bir üçgeni kendilerine simge seçmişlerdir. Böylelikle ilk triade (üçlü) doğmuştur.[35] Hedefi, Ming sülalesini yeniden iktidara geçirmektir.

KOMÜNİZME KARŞI

Dolayısıyla bu derneklerin başlangıçta dinsel ve özellikle yurtsever bir karakteri vardır. Kendisi de Tchang Kai-chek (1887-1975) gibi bir triade üyesi olan Çin Cumhuriyeti'nin kurucusu Sun Yat-sen'i desteklemekle, bu özelliklerini kısmen de olsa koruduklarını kanıtlayacaklardır. Anti-komünisttirler, 1927 Nisanı'nda Şanghay limanında Çin Komünist Partisi'nin yönetimindeki işçi sendikaları katliamına katılırlar. 'Yeşil Çete'nin reisi Tu Tchang tarafından generalliğe yükseltilir ve yasaklanmış afyon kaçakçılığını sessiz sedasız sürdürme olanağına kavuşur. 1949'da MaoTsé-Toung'un iktidarıyla birlikte geçimlerini kumar, soygun, fuhuş, kaçakçılık ve uyuşturucu gibi faaliyetlerden sağlayan gizli örgütler, New York ve San Francisco kadar uzağa kaçamadıklarında, Tayvan ve Hong Kong'a yerleşirler. Hong Kong'da polis örgütüne sızmış ve gerçek bir imparatorluk oluşturmuşlardır.

AYİNLERİN ÖNEMİ

Manastıra dayalı kökenleri, üyelerinin birbirine 'birader' diye seslendiği bu gizli derneklerin en azından bir kısmının ayinlere verdiği önemi açıklamaktadır. Erginleme töreni sırasında aday 'Gökyüzü ve Yeryüzü' tanrıları karşısında secdeye varır ve otuz altı kadar yemin eder. Eskiden erginleme törenlerinde kanatlı bir hayvanın başı kesilip kanı şaraba katılarak, bu çanağa kendi kanlarından da birkaç damla akıtan 'biraderler'ce içilmekteydi (bu pratik AIDS salgını nedeniyle terk edilmiştir).

---

[35] Günümüzde onlarca triade faaliyettedir. Ancak aralarından altısının başı çektiği görülmektedir: 1919'da kurulup halen en büyük örgüt olan (itirafçıların ifadelerine göre 1994'te 60.000 üyesi bulunmaktaydı) *Sun yee on* ("yeni erdem ve huzur"); Wo Federasyonu, 14K*, Birleşik Bambu, Dört Deniz Çetesi ve Büyük Çeember.

TANINMA İŞARETLERİ

'Biraderler' ilk tokalaşmada birbirlerini tanırlar, parmaklarıyla bir sayıyla ifade edilen derece ve işlevlerini gösterirler: örneğin 'Ejderhanın Başı' ya da triade'ın şefi, 489'dur; törenlerden sorumlu 'Buhur üstadı' 438, 'Beyaz Kâğıt Yelpaze' (idare ve maliye) 415, 'Saman Sandalet' (dış ilişkiler) ise 432'dir. Örgütlenme son derece esnektir ve her üye triade'ın denetlemediği bir faaliyetle uğraşabilir. Böylelikle triade yönetimi ellerini kirletmeden bir aidat alabilmektedir.

ÇİNLİ MAFYANIN GÜCÜ VE ÖZELLİKLERİ

Yalnızca Asya'da değil Kuzey Amerika, Avrupa ve Avustralya'da da geniş ölçüde mevcut olan triade'lar ve onlara bağlı çeteler, özellikle kârlı sanayilerde yoğunlaşmışlardır.

FAALİYET ÇEŞİTLİLİĞİ

Söz konusu olan ister tefecilik (faiz oranları üzerinde spekülasyon) olsun, ister rüşvet, ister gayrimenkul, kumar, silah ve uyuşturucu kaçakçılığı (1996'da afyon ticaretinin %85'i Hong Kong üzerinden yapılmaktaydı), pornografi ya da fuhuş olsun, 'biraderler' her yerdedir. -Özellikle Hong Kong'daki- yasal faaliyetleri çok çeşitlidir: örneğin triade'lar gösteri dünyasında, özellikle de sinemada önemli bir role sahiptir... Bu faaliyet çeşitliliğini örgütlenmelerinin esnekliği sayesinde başarmaktadırlar.

GİZLİ GÖÇ: BİR UZMANLIK ALANI

Komünist rejime karşı gizli bir direniş hareketi olarak triade'lar sürgüne çok erken bir dönemde alıştılar. Çinli göçmenlerin yabancı ülkelere yasadışı yollardan gönderilmesi ve yerleştirilmesindeki rolleri bu özelliklerinden kaynaklanmaktadır: tüm dünyada çok sayıda *chinatown* (Çin mahallesi) yaratanlar da ağırlıklı olarak onlardır. Her türlü resmî belge, pasaport ve kredi kartı sahteciliğinde ustalaşmışlardır[36] (kart sahteciliği öylesi boyutlara ulaşmıştır ki,

---

[36] Triade'ların zaman zaman muhaliflere yardım ettiği görülmektedir. Gazeteci Richard Sola'ya göre, Tienanmen meydanı göstericilerinden Chai Ling, 1992'de Çin'i "biraderler"e ödenen 30.000 dolar sayesinde terk edip Hong Kong'a yerleşebilmiştir.

1995'te Avrupa bankaları Brüksel yetkililerine haciz işlemi uygulamak durumunda kalmışlardır).

ÇİN HALK CUMHURİYETİ'NDE TRİADE'LAR

Triade'larla Parti'nin kimi kadroları arasında belirli bir suç ortaklığının varlığı bilinse de, Çin Halk Cumhuriyeti'ne ilişkin veriler daha belirsizdir.

Hong Kong'un ÇHC'yle bütünleşmesi kuşkusuz, yeni bir göçe yol açtı. Ama bu göç, kısmidir. Çinli kamu güvenliği bakanı Tao Siju, 1997'de sık sık şöyle dememiş miydi: *"Triade üyelerinin tümü gangster değildir; aralarında gerçek yurtseverler de vardır"*... Üstelik aynı bakanın önceki yıl hem ayrılıkçılığa hem rüşvete, hem de örgütlü suça karşı ağır bir baskı siyaseti yürütmüş olmasına karşın.

Gerçekte Çin hükümetiyle 'biraderler' (özellikle de *Sun yee on*[37]) arasında kimi bir arada yaşama anlaşmaları imzalanmıştır bile.

14K TRİADE'INDAN BİR 'BİRADER'İN İTİRAFLARI

1992 Haziranı'nda 14K[38] triade'ının bir üyesi olan Ma'nın Amerikan Senato komisyonuna verdiği ifade bu çok özel mafyanın işleyişini daha iyi anlama olanağını sağlamaktadır.

Ma, cezaevine girmeden önce kurallara saygı gösterilmesini sağlamakla yükümlü 'Kızıl asa' derecesindeydi.

MA'NIN TRİADE'DAKİ İLK YILLARI

"Triade'ıma katıldığımda 14 yaşındaydım" diye anlatıyor 'Kızıl asa'. "Gerçekte bu çok doğal bir gelişmeydi, çünkü daha 10 yaşlarında üyelerin evinde kalıyor ve onlarla oynuyordum. Henüz küçük olduğumdan benden fazla bir şey istemiyorlardı; ama birkaç yıl sonra çetemizi savunmak için sokak kavgalarına karışmaya başladım. Sun yee on ve Wo Shing Wo'yla sık sık kavgaya tutuşuyorduk. Kimi zaman karanlık işler nedeniyle... 18 yaşına geldiğimde, bir sınava girip Hong Kong kralî polisine katıldım. Garip görünebilir, ama bu polisin bir kesimi triade üyelerinden oluşmaktadır. Polis rüşvet karşılığında kumarhane-

---

[37] Sun yee on: En önemli triade.

[38] 14K: En önemli Çinli triade'lardan (ya da suç gruplarından) biri.

leri, afyon evlerini ve genelevleri koruyordu. Dürüst olmak isteseniz bile bu olanaksızdı, çünkü çekmecenize rüşvet yağıyordu!"

TELE-KIZLAR'DAN UYUŞTURUCUYA

Polis örgütünden ayrıldıktan sonra oradaki ilişkilerini sürdüren Ma, kendi hesabına bir *telekız* merkezi işletmeye başlamıştı. Bunun için 14Knın güvencesinden yararlanıyordu. *Triade'ın üyelerine karşı rolü* diye sürdürecekti ifadesini, *"karşılıklı hizmet vermek, bizleri korumak, ilişkiler sağlamak ve birlikte işleyeceğimiz suçları örgütlemekti. Ama triade'lar İtalyan mafyası gibi katı bir disipline sahip örgütler değildir"*. Dolayısıyla yeni bir 'iş'e girişmek için Ma'nın 14K'dan izin alması gerekmiyordu. Çin yeni yılı gibi bayramlarda 'ağabeyleri'ne ve 'amcaları'na armağanlar vermesi yeterliydi. Bu özgürlük Ma'ya, genellikle 5 bin Hong Kong dolarına mal olmaktaydı.

Bunun ardından Ma bir triade içinde bir grubun yönetimine getirildi ve tefeciliğe başladı (20 günlük vade için %20 faiz almaktaydı). *"Triade üyesi olduğumdan, alacaklarımın tahsili için şiddete başvurmak zorunda kalmıyordum. Çoğu zaman yalnızca 'küçük kardeşleri'mi göndermem yeterliydi... Onlar borçluya ödeme yapmazsa başına bir talihsizlik gelebileceğini söylüyorlardı. Ve bu da yeterli oluyordu"*. Farklı triade'ların üyeleri ortak bir amaç için birleşebilmekteydi. Örneğin Ma'nın bir *Wo Shing Yee* üyesiyle oraklık kurması, 14K'yı hiç rahatsız etmemişti.

BİR KARİYERİN SONU

Bir temizlik harekâtı Ma'yı tele-kızlar merkezini kapatıp tefeciliğe son vermeye itmişti. Bundan sora, özellikle Tayland'la eroin işine girişti. Bu çok kârlı 'iş' (hiçbir sevkıyatta kaybetmemişti) onu ABD'ye getirecek ve 90'lı yıllarda bu ülkede cezaevine girmesine yol açacaktı.

ALTIN ÜÇGEN VE ASYALI BABALARI

Asyalı mafyanın sattığı eroin ve afyon esas olarak Birmanya, Laos ve Tayland'dan oluşan ve Altın Üçgen olarak anılan bölgeden gelmektedir.

KHUN SA'NIN İMPARATORLUĞU

Birmanya dağlarının eteklerini kırmızıya boyayan haşhaştan her yıl 2 bin ton, yani dünya üretiminin yarısına yakın afyon elde edilmektedir. Bu da işlendikten sonra 90-100 ton arasında ünlü *China White* (Çin beyazı), yani en saf ürün olan 4 numaralı eroin demektir. Bu kaynağı kontrol eden bölgenin en eski efendisi, bir Çinliyle bir Shan prensesinin (Shan'lar sınır bölgesinde çoğunluk oluşturan bir etnik gruptur) oğlu olduğu rivayet edilen yaşlı Khun Sa'dır. Bir mafya mensubundan çok bir savaş reisi olan Khun, Birmanya'da Homong'da yaşamaktadır. 1982'de Birmanya sınırının karşı tarafındaki Ban Hin Teak'dayken 2 bin kişilik ordusuyla Tayland ordusunun saldırısını püskürtmüştür. Günümüzde Birmanya yetkililerine kimi tavizler vermiş ve kaçakçılıktan vazgeçmiş gözükmektedir.

Khun Sa, Çinlilerce yürütülen uyuşturucu işleme ve nakliyesi üzerinden, polis kaynaklarına göre %25'e varan bir haraç almaktadır. Birmanya askerî cuntasının adamlarını satın alma görevi de on aittir. *China White* konvoyunun kullandığı yollardan biri Çin'in Birmanya sınırındaki Yunnan eyaletinden geçer. Diğeri ise Kuzey Hindistan'a açılır.[39]

İKİLİ OYUN

Altın Üçgen bölgelerinde afyonun bir bölümü içeride tüketilmektedir. Üretim ve satış ilke olarak yasaktır ve hükümet güçlerince savaşılmaktadır. Oysa gerçekte onlarca farklı etnik grubun yaşadığı bu bölgelerde siyasal durum bir hayli karmaşıktır. Dahası, Çin Halk Cumhuriyeti'ne yakınlığı komünist ve anti-komünist partiler arasındaki gerilimi arttırmaktadır. Uyuşturucu parası önemli bir kozdur ve karşıt çıkarlara hizmet etmektedir: hem köylülerin ve gerillalarınkine, hem de işadamları ve kamu görevlilerininkine. Bu sonuncular, oyunu genellikle ikili oynarlar. Bangkok uyuşturucu tugayının şefi, Amerikalı gazeteci Gerald Posner'a ülkenin en büyük bankası olan Bangkok Bankası'nın gerçekte kaçakçılar tarafın-

---

[39] 1991'in resmi verilerine göre, Birmanya'da 65.620, Laos'ta 20.000, Tayland'da 4.170 hektarlık alana haşhaş ekimi yapılmaktadır. Bu üretimin büyük bölümü yerinde tüketilir.

dan kontrol edildiğini anlatmıştı. *"Ancak bunu kanıtlamak olanaksız"* diyordu, *"kamuoyu uyuşturucu bağımlılığına karşı bir haçlı seferi yürüten ve uyuşturucunun zararlarını her fırsatta vurgulayan saygın bir işadamının gerçekte ülkenin en büyük kaçakçılarından biri olduğuna nasıl inansın? Kuşkusuz bu insanlar iktidar sahipleri arasında dostlar edinmek üzere siyasetçilere de bol bol yardım ediyorlar!"*

GELENEK VE MODERNLİK

Kent kökenli ve başlangıçta savaş sanatıyla bağıntılı Japon mafyası uzun bir süre sokağı kalkan edindi. Üyelerine *yakuza* ya da *boryokudan*[40] denmektedir.

KUMAR VE PANAYIR TİCARETİNDEN 'BEYAZ ELMAS'A

Japonların düzen ve hiyerarşi duygusu o denli güçlüdür ki, içlerinden marjinal olanlar dahi örgütlenebilmektedir. Böylelikle, 17. yüzyıl sonlarından itibaren işportacılar *(tekiya)*[41] ve profesyonel kumarbazlar (*bakuto*[42]) şefleri, alt-şefleri, memurları ve çırakları olan yapılar ya da 'aileler' oluşturmuşlardı. Bu çağdan itibaren de feodal yetkeler tarafından, iktidarlarını payandalamada kullanıla gelmişlerdir. *Yakuza* adını kuşkusuz *bakuto*'dan almaktadır: *ya-ku-za* ('sekiz-dokuz-üç') sözcüğü *hanafuda* ('çiçekler oyunu') denen bir iskambil oyununun kaybeden bir dizilişini çağrıştırmaktadır. İmparator Meiji'nin 1867'de tahta geçmesiyle birlikte, Japon sanayinin gücünden ve daha o dönemde kendini gösteren siyasal kayırmacılıktan destek almaya başladılar. 1945 yenilgisinin ardından, karaborsa ve iktidarın zaafı *yakuza*'yla ilişkilenecek çetelerin ortaya çıkmasında etken oldu. Bunlar *gurentai* ya da 'hırsızlar'dı.

Bu mafya, siyasetçilere araç hizmeti görecekti. 1955'te kurulan liberal parti anti-komünist ve milliyetçi kampanyasında *yakuza*'ların desteğinden bolca yararlanmıştı. Böylece Kore ya da Çin'de imal edilen 'beyaz elmas' (amfetamin) başlıca gelir kaynağı hâline geldi. Bu uyarıcı, Japonlara son derece rekabetçi olan yaşam tarzlarında

---

[40] Boryokudan: *Yakuza* klanının diğer adı.
[41] Tekiya: 18. yüzyılda küçük Japon işportacı.
[42] Bakuto: 18. yüzyılda profesyonel Japon kumarbazı.

doping etkisi yapıyordu. Mafya aynı zamanda satışı Japonya'da her zaman kesinlikle yasak olan silah kaçakçılığı da yapmakta ve muhabbet tellallığını denetlemektedir.

BOYGÖSTERMEKTEN KORKMAYAN KLANLAR

Sicilya klanları ve triade'ların aksine, Japon klanları, özellikle gösterişli cenaze törenleri, yeni bir şefin seçimi, ya da bir grubun cezaevinden yeni çıkan üyelerini karşılaması gibi vesilelerle gücünü gözler önüne sermekten çekinmez. 1992'de yasaklanana dek kendilerine özgü simgeleri, flamaları ve pazıbentleri de vardı.[43] O günden bu yana, yasaya uygun, toplumsal amaçlı şirket ya da holdingler kurarak kendilerine yasal bir görüntü sağlamaya çabalamaktadırlar. Yöneticileri, sanat yapıtları satın alarak sanat koruyuculuğuna soyunur. Bunlar genellikle değeri kesin yapıtlardır; örneğin Picasso ya da Van Gogh tabloları...

DÖVMELER, TÖRENLER VE KENDİNİ YARALAMA

Günümüzde sayılarının 60 bini bulduğu tahmin edilen *yakuza*lar Japonya'da dövmeciliğin gelişmesine büyük ölçüde katkıda bulunmuştur. Aralarından çoğu, bir başka üyeye karşı yükümlülüklerini yerine getirememenin pişmanlık emaresi olarak serçe parmaklarını keserdi.[44] Ancak örgütleri yasaklandıktan sonra, kendilerini böylece sakatlayanlar, teşhis edilmemek için plastik cerrahlara başvurdular.

BİR HOLDİNG-KLAN: YAMAGUCHİ-GUMİ

İşareti altın-dörtgen olan *Yamaguchi-gumi*[45] ilk Japon suç örgütü sayılmaktadır. Kobé'ye[46] üslenmiş heterojen bir federasyondur. Bün-

---

[43] *Yakuza*'lar aralarında simgesel akrabalık bağları kurma eğilimindedir: örneği ***kobun*** (oğul ya da tilmiz) ile ***oyabun*** (baba ya da usta) arasındaki ilişki gibi. Oğulun erginlenişi saké sunulan bir törenle gerçekleştirilir; törende ***oyabun*** ve ***kobun*** birbirlerinin kadehlerinden içerler.

[44] ***Otoshi-mae*** (gündelik dilde "bahane uydurmak" anlamına gelmektedir) denen bir ayinle gerçekleştirilen bu eylemde, üzerinde beyaz bir örtü bulunan bir masaya bir kılıç ya da küçük bir bıçak yerleştirilir, ***yakuza*** keskin yüzü gövdesinin bütün ağırlığıyla küçük parmağının üzerine bastırır, ardından da kesik parmağı bir beze sararak kendisine meydan okuyan kişiye gönderirdi.

[45] Yamaguchi-gumi: Japonya'nın en önemli ***yakuza*** klanı.

[46] Kobun: *Yakuza*'nın çırak ya da erginlenmiş üyesi.

yesinde 200 kadar bağımsız klanda toplanmış 35.000 kadar üyeyi toplar. İş hacmi 1,2 milyar dolar olarak hesaplanmaktadır.

PARLAK BİR GELİŞME

33 yaşındaki genç Takao başına geçtiğinde, Kobé limanında işçi simsarlığı yapan bir kişi tarafından 1946'da kurulmuş elli kadar üyeli küçük bir çeteydi. Takao sertliği nedeniyle 'ayı' lakabıyla anılıyordu ve cinayet suçuyla kapatıldığı cezaevinden yeni çıkmıştı. 1981'deki ölümüne dek 'ayı', bu klanı gerçek bir suç imparatorluğuna dönüştürecekti.

Liman işçilerini örgütleme çalışmalarına koşut olarak gösteri dünyasına ve uyuşturucu kaçakçılığına girişti; boyun eğmekten başka bir seçenek bırakmadığı diğer çeteleri de yavaş yavaş bünyesinde toplamaktaydı.

Yamaguchi-gumi hegemonyasını böylelikle Japonya'nın güneyinde Okinawa, kuzeyinde ise Akita'ya dek genişletti. Bir tek, bir başka ünlü *patron*, Kadama Yoshio'nun yetkesi altındaki birleşmiş federe çetelerin elinde olan Tokyo bölgesi bu alanın dışında kalmıştı.

Yirmi kadar üyeden oluşan bağımsız birimlerden oluşan ve şeflerin üst bir örgüt oluşturduğu *Yamaguchi-gumi*, günümüzde piramit bir hiyerarşi sergilemektedir.

SARAKİN'LER

Japon klanları çok sayıda sigorta ve kredi şirketini kontrol etmektedir. Gelir kaynağından yoksun ücretlilere ve öğrencilere güvencesiz borç veren *sarakin*[47] bunlardan biridir: faizler %100'ün üzerine çıkabilmektedir! *Sarakin* alacağını tahsil için her yolu mubah saydığından, borçlunun borcunu ödemesinde sonsuz yarar vardır... Kimi zaman borçlu *yakuza*'ya bir yaşam sigortası yaptırmak zorunda kalır ve primi tahsil için öldürülür...

YENİ ÇETE YASASI

1992 yasası, Japon klanlarını her türlü siyasal korumadan yoksun bırakmayı hedeflemektedir. Ama aynı zamanda haydutların

---

[47] Sarakin: Ölçüsüz faizlerle garantisiz borçlar veren Japon tefeci.

yoğunlaşmasına yol açmıştır: küçük mafya aileleri ya eski *Yamaguchi-gumi*'nin ya da onları savunacak avukatlar tutabilen ve böylelikle son derece sıradan işadamı grupları olarak görülmelerini sağlayan diğer klanların koruması altına girmişlerdir.[48]

SOKAİYA'LAR VE ŞİRKET TERÖRİZMİ

Bir Japon uzmanlığı olan, işyerlerinin yönetim kurulları üzerine baskı, *Sokaiya*'ların[49] işidir. Bunlar çok özgül çalışma yöntemlerine başvuran bir uzmanlar ordusudur ve sayıları binleri bulmaktadır. Tümü *yakuza* olmasa da, genellikle onlarla çalışırlar.

ÜNE ŞANTAJ

Bu uzman-şantajcılar ancak istisnaî koşullarda fiziksel şiddete başvurmaktadırlar. İmajına saldırmak için bir şirketin hisselerini alırlar. Yöneticilerin özel yaşamına ya da kimi pratiklerine ilişkin skandal tehdidi yöneticilerin boyun eğerek kesenin ağzını açmalarına yol açmaktadır.

Ödenen tutarlar muhasebelerinde 'armağan' ya da reklâm başlığı altında dökülmektedir. Kimi zamansa, hissedarların kimi iç işlere (örneğin vergi sahteciliği ya da iş güvenliği kurallarının çiğnenmesi) burnunu sokmasını önlemek üzere *sokaiya*'lara başvuranlar, bizzat yöneticiler olmaktadır.

Sokaiya'lar bu durumda kimi tartışmaları engellemek ve genel kurullarda soruları sansürlemek için Her şeyi yaparlar. Örneğin Chisso şirketinin ünlü Minimata hastalığındaki (cıvaya dayalı besin zehirlenmesi) sorumluluğunu uzun süre örtbas edenler, onlar olmuştur.

SANAYİCİLERE SALDIRILAR

Cinayet, ilke olarak şirket terörizminin bir unsuru değildir; bu tip terörizm daha çok şu ya da bu sınaî ya da ticarî grubu itibar yitimiyle tehditten ibarettir. Yine de, son zamanlarda yöneticilere karşı bir dizi saldırı gerçekleştirilmiştir (Fuji Film'in üst düzey bir

---

[48] Diğer büyük Japon suç örgütleri arasında daha esnek ve adem-i merkeziyetçi örgütlenişiyle ayırdedilen *Sumisho-rengo* ve Tokyo'da üslenen *Ingawa-kai* sayılabilir.

[49] Sokaiya: Şirketlerin yönetim kurullarını terörize eden Japon uzmanlar.

yöneticisi ve Sumimoto Bankası Nagoya şube müdürüne olduğu gibi).

Bu, Japon mafyası yöntemlerinde kaygı verici bir gelişmeye işaret etmektedir. Bu, klanlara karşı savaşımın sertleşmesinin mi, yoksa bir güvensizlik ortamı yaratma isteğinin mi bir sonucudur? Adi suç oranlarının şaşırtıcı ölçüde düşük olduğu bir ülkede polis, güvenliklerini daha iyi sağlayabilmek için şirket yöneticileriyle daha sıkı bir işbirliği sağlamaya çalışmaktadır.

ZİNCİRİNDEN BOŞALAN AVRASYA KLANLARI

Rus mafyası, Moskova ve Saint-Petersbourg'da olduğu gibi ABD ve tüm Avrupa'da da eski SSCB'nin sırtından devasa servetler devşirmektedir. Son derece çeşitlenmiş olan bu şebeke Batılı klanlardan, başlangıçta yasak ürünlerden çok yasal mallara yönelmesiyle ayırt edilir.

BÜYÜK SERSERİLERİN ONUR YASASI: GARİP BİR GELENEK

30'lu yıllarda eski SSCB ülkeleri *Vor V Zacone*'ler[50] olarak bilinen bir çeşit kastın oluşumuna sahne olmuştu: kendilerine özgü yasalara saygı gösteren serserilerdi bunlar. Bu şefler her türlü toplumsallaşmayı reddedişleriyle ayırt ediliyordu: çalışma, askerlik, vergi ödemenin reddi. *Vor* topluluğunun 'onur' mahkemeleri vardı ve toplantılar düzenlemekteydi. Dışta, (kamplarda hüküm süren) bu kasta aidiyet, kimi dövmeler ve bir argoyla ayırt edilmekteydi. Günümüzde ayinlerinin ve etiğinin önemli bölümünü yitirmiştir. Üyelerinin çoğu yeni suç gruplarına dahil olmuştur.

TZEKHOVİK'LER: SOVYETLER BİRLİĞİ'NİN YERALTI EKONOMİSİ

Stalin'den sonra, 50'li yıllardan itibaren çok sayıda şirketin açığı ve tüm açılım çabalarına karşın katılığını koruyan bir yönetime boyun eğme, kimi kuruluşların yöneticilerini ağır vergilerden kaçınabilmek için (vergi yükü %80-85'i bulabilmekteydi) gizli bir tarzda mal ve hizmet üretimine yöneltiyordu. Böylelikle özel atölyeler, iyi

---

[50] Vor V. Zacone: Rus hırsızlarının reisi.

yapılanmış yasadışı kolhozlar ya da *tzekhovik*'ler[51] ortaya çıkmıştı. Bu yapılanış genellikle yozlaşmış bir *nomenklatura*'nın koruması altında bir yeraltı ekonomisi oluşturmaktaydı. Günümüzdeki Rus mafyasını oluşturan etnik klanlar (Çeçenler, Özbekler, Azeriler, Gürcüler...) bu suç şebekeleriyle -*Vor, tzekhovik*- iç içe geçmiştir. Saint Petersbourglu uzman, sosyolog Yakov Gilinskiy'nin açıkladığı gibi, örneğin eski Leningrad dört büyük ailenin denetimi altındadır. En önemli sektörleri, özellikle de bankaları (%50'den fazla) bunlar ellerinde tutmakta, metro istasyonları yakınlarında faaliyet gösteren daha küçük pazarları da daha küçük çetelere (özellikle Özbekler ve Gürcüler) bırakmaktadırlar. Rusya'da uygun hukukî aygıtların bulunmayışı (Rus yasaları önemsiz suçlara göre hazırlanmıştır) bu örgütlü suçun zincirden boşalmasına karşı savaşımı daha da güçleştirmektedir. Dahası, maaşları düşük, donanımsız polisin elinde bu mücadeleyi yürütecek yeterli araç ve insan yoktur. Öte yandan mafya örgütlerinin milliyetçiliği fazla önemsemediğini belirtmek gerek: örneğin Çeçenya'da önce Çeçen direnişçileri (*boieviki*'ler), ardından da hükümet güçleri - Rus mafyası sayesinde- silahlanmıştır.

AÇIK ARTTIRMADA BİR ÜLKE

1989'dan bu yana, komünizmin sonunu belirleyen parçalanma ve vahşi özelleştirmeler mafyalara sanayinin, gayrimenkul sektörünün ve ithalat-ihracatın büyük kesimine el koyma olanağı sağladı. Yağma, askerî alanı (nükleer sektör dahil), en kârlı enerji kaynaklarını (petrol, değerli taş ve metaller), otomobil sektörünü, hatta müzeleri (ikona kaçakçılığı) kapsamaktadır. Uyuşturucu kaçakçılığı ve fuhuş da ayrıca gelişiyor. Bu zincirden boşalma, Rus devletinin tümünü kirletmiştir.

ORGANİZATSİYA: NEW YORK'UN RUS BABALARI

Avrasya kökenli büyük kaçakçılar New York'un Brooklyn mahallesinde *Organizatsiya*'yı[52] kurdular: Örgütün tüm Avrupa'da - özellikle Anvers ve Berlin'de- ve İsrail'de antenleri var.

---

[51] Tzekhovik: Eski SSCB'nde gizli atölyeler.

[52] Organizatsiya: Rus mafyasının uluslararası bir grubu.

ÜÇ VOR'UN GÖÇÜ

Leonid Brejnev (1906-82), 70'li yıllarda -kimi zaman önemli miktarlarda ödemelerin desteğiyle- SSCB Yahudilerinin göçünü teşvik etti. Yüzlerce Yahudi kökenli Rus serserisi talihlerini başka yerde aramaya ve İsrail'e ya da Avrupa ve Amerika'daki Yahudi cemaatlerinin yanına göç etme yolunda cesaretlendirildi. Bunların arasında üç *Vor V Zacone* seçilmektedir.

AGRON

Leningrad'lı sahte kuyumcu Evsei Agron 8 Ekim 1975'te New York'un Kennedy Havaalanına ayakbastı. New York polisi bu kişinin gerçekte bir sabıkalı olduğundan habersizdi. Yerleştiği Brooklyn'in uç mahallesi Brighton Beach'de Agron acımasızlığıyla nam yaptı. Kendi yasasını dayatmak için kullandığı elektrikli copun şöhreti dört bir yanı sarmıştı.

Yerel esnafı haraca kesmekle yetinmeyen Rus baba, kısa sürede benzin üzerinde devasa bir vergi sahteciliği işine girişti: birbirine benzin satan bir sürü hayalî şirket kurmuştu; bunlar karmaşık bir mekanizmayla ödenmeyen vergilerin iadesini alıyorlardı. Ancak Agron, bu yolla edindiği servetin keyfini uzun zaman süremeyecekti; ülkeye gelişinden on yıl sonra şakağına sıkılan iki kurşunla öldürüldü.

BAGALULA

Kuyumcuyu daha iyi eğitim görmüş bir başka baba izleyecekti; Odessa karaborsasının eski kralı Marat Bagalula. İktisat diplomalı bu baba, yükselen kuşağın temsilcisiydi. 1977'de New York'a göç edişinden sonra, Agron sayesinde hırsızların kaymak tabakasının uğrak yeri hâline gelen 'Odessa' lokantasının patronu oldu. Polis, bu eski *Vor*'u vücudundaki falanj dövmeleri sayesinde tanıyordu.

1986'da kaçmak zorunda kaldı, yakalandı ve benzin sahteciliği nedeniyle ağır cezalar yedi.

IVANKOV YA DA NAM-I DİĞER YAPONCHİK, 'JAPON'

Moskovalı bu eski profesyonel boksör Gulag'ı... ve *Vor V Zacone*'nin onur yasasını tanımıştı. Gerçekten de, bu yasa uyarınca, hücresinden çıktıktan sonra karısı ve çocuklarını terk etmişti.

ABD'ye 70'li yıllarda işleri düzene koyma göreviyle gizlice geldi. Moskova'daki bir başka etkili baba, Otar Kvantrichvili'yle ilişkilerini sürdürüyordu.

Şantaj, benzin, eroin ve kokain kaçakçılığı: Görünüşe bakılırsa, Yaponchik *Organizatsiya*'nın faaliyetlerini yönetmekteydi. 1995 Haziranı'nda yakalandı ve fon gaspı suçundan mahkûm edildi.

ORGANİZATSİYA İÇİN BİR BELÇİKA ŞİRKETİ

80'li yıllarda (göçmen Rus babalardan oluşan) Brooklyn grubu Brandwain-Nayfield Anvers'de M. ve S. International ithalat-ihracat şirketini (elektronik) kurdu.

90'lı yılların başında bu şirketin New York, Moskova, Berlin, Tel Aviv ve Varşova'da şubeleri bulunmaktaydı.

Rus klanının suç faaliyetlerine paravan görevi görüyordu. Bu, böylesi bir uluslararası örtünün ilk örneğidir.

AFGANİSTAN VE UYUŞTURUCU

Uyuşturucu kaçakçılığı bir Rus spesiyalitesi değildir. Ancak Afganistan'daki durum bunu teşvik etmiş, Altın Hilal'deki laboratuarların sayısının artmasına ve Kızıl Ordu'ya bağlı askerler arasında uyuşturucu bağımlılığının yaygınlaşmasına yol açmıştır.

HAŞHAŞTAN TÜFEĞE

Kenevir ve haşhaş ekimi Afganistan'ın geleneksel faaliyetleri arasındadır; bu bitkiler ise genellikle uyuşturucu kodamanlarının günümüzde sokağa egemen olduğu Pakistan'da işlenir. Oysa siyasal kargaşadan önce (1979'dan 1989'a) Afgan hükümeti bu ekimlere karşı çok sert bir mücadele yürütmekteydi; ekim ancak son derece tecrit bölgelerde yapılmaktaydı. Şimdilerdeyse BM'nin resmî bir raporuna göre, 80.000 hektarlık bir alana ekim yapılmaktadır. 1994'te Paris'teki Uyuşturucu Gözlemevi (OGD) afyon üretimini 3.200-3.300 ton olarak hesaplamıştır. Afgan direnişçileri bu malî pompayı CIA'nin de desteğiyle silah alımında kullanmaktadırlar. Vietnam'daki Vietkong'lar gibi Sovyet garnizonlarını zaafa uğratmak için onlar beyaz toza boğmuşlardır. Amerikan ve Pakistan

gizli servisleri bu afyon akışına ve Pakistan sınırında bir sürü eroin imalathanesinin kurulmasına göz yummaktadır.

KOMŞU CUMHRİYETLERDEKİ UYUŞTURUCU TRAFİĞİ

İran geleneksel transit yollarını kapatmayı başarınca nöbeti eski Sovyet cumhuriyetleri -Tacikistan, Özbekistan ve Türkmenistan- devralmıştır. Afganistan'ın başkenti Kabil'in İslamcı yetkelerine gelince, iç tüketimi yasaklamayı sürdürmekle birlikte, OGD'den Alain Labrousse'a bakılırsa '*münkirleri zehirleyecek*' ihracatı teşvik etmektedirler.

DİĞER MAFYALARLA BAĞLAŞIKLIKLAR

Eroin akışı Asya ve Sicilya mafyalarıyla bağlaşıklıklar kuran kimi mafyaların işidir. Kokain konusunda, ABD'de üslenen Rus babaları (özellikle İtalyan-Amerikalı Gambino ailesi ve Camorra'yla birlikte) uzun süredir buraya yerleşmiş bulunan *Cosa nostra*'yla sıkı bir işbirliği içindedir. Rus kaçakçılar Kolombiya kartelleriyle mübadelelerde -kokaine karşılık eroin- bulunurlar; *mula*'lar ise Varşova'ya yeni bir yol açmışlardır.

KONSERVE KUTULARI VE TELEVİZYONLARDAKİ KAR

Rusya-Finlandiya sınırındaki Vyborg'lu gümrükçüler 16 Şubat 1993 günü et konserve kutuları içinde gizlenmiş, Kolombiya çıkışlı 1.000 kilonun üzerinde kokain buldular! Benzeri bir başka ithalatı *Organizatsiya* (Brandwain-Nayfeld grubu) Singapur'dan gerçekleştirmişti; eroin Polonya'ya televizyon katod tüpleri içinde ulaşmıştı! Kara para aklanmasına gelince, Doğu'da, %50'den fazlası klanların denetiminde olan eski SSCB bankaları sayesinde bu iş oldukça kolaylaşmıştı.

MAFYA ŞİDDETİ: ŞANTAJ, ADAM KAÇIRMA VE CİNAYETLER

Triade'lar, karteller, Sicilya ya da Rus klanları veya *Yakuza*: bütün mafyaların gücü öncelikle korkutmaya dayanmaktadır. Güvensizliğe karşı 'koruma' satan bir çeşit sanayi hâline gelebilmek için, işe öncelikle güvensizlik yaratmakla başlamışlardır.

O PLATA O PLOMO ('YA PARA YA KURŞUN')

'Ya para ya kurşun'! Kolombiya mafyasının kullandığı bu deyim anlamlıdır: *mafioso* bir arazi, apartman ya da silahı ele geçirmeye karar verdiğinde, önce her zaman para önerir; kimi zaman çok para. Ama eğer 'armağan' kabul etmiyorsanız, sizi bekleyen ölüm olabilir. Sicilyalılarda bu kimi zaman *lupara bianca*,[53] cesetsiz ölümdür (bir zamanlar en yaygın yöntem, cesedi betona gömmekti). Ruslara gelince, öldürmeden önce işkence yaparlar (gözleri çıkarmak, başka organları kesmek). Zoralım vakalarında genellikle işyeri hedeflenir: borçlunun dükkân ya da fabrikasının bombalanması ya da kundaklanması gibi. Bütün bir mahalle, hatta Moskova ve Palermo'da olduğu gibi bütün bir kent böylece şantaja boyun eğmek durumunda kalır; klanlar mahalleleri aralarında paylaşmışlardır.

KATİLLER ORDUSU

İster Avrupalı olsunlar, ister Amerikalı, ister Asyalı, tüm mafya klanlarının temelini küçük katiller ordusu -*sicario*'lar, 'askerler', 'küçük biraderler' ya da *blatnoi*-[54] oluşturur. Genellikle çok genç olan bu tetikçiler Hong Kong'dan, Medellin'den, Tokyo'dan, Palermo'dan, Napoli'den ya da Moskova'dan devşirilir. Genellikle en yoksul mahallelerden çıkmış, bir avuç dolar için vurmaya, öldürmeye, kundaklamaya hazır yeni yetmeler ya da delikanlılardır.

ADAM KAÇIRMALAR

Sicilya'da pek rastlanmamakla birlikte, Calabria'da çok yaygındır; rehine yabanıl Aspromonte masifinin tepelerine saklanıp fidye parası beklenir. Ama Kolombiya'da daha da sık rastlanmaktadır: rekor yılı 1990'da kimi mafya, kimi de gerillalar tarafından günde ortalama dört kişi kaçırılmıştı[55]!

---

[53] Lupara: Sicilya mafyasının geleneksel silahı, yivli tüfek.

[54] Blatnoi: Rus mafyası ayakçısı.

[55] Escobar uyuşturucu kaçakçılarının ABD'ye gönderilmesini öngören anlaşmanın iptali için Kolombiya hükümetine baskı yapmak amacıyla bir dizi adam kaçırma eylemine başvurmuştu. 1992'de gönüllüce cezaevine girmesinden önce hemen hemen aynı zamanda, Kolombiya'nın büyük günlük gazetelerinden *El Tiempo*'nun sahibi Santos ailesinin bir ü-

Kimi zaman babalar, bazı teröristlerin yaptığı gibi, 'terör stratejisi' benimsemeyi uygun bulur. Bu, bütün bir bölge ya da ülkeyi istikrarsızlaştırmak amacıyla şiddetli ve körlemesine bir vuruştur. Uyuşturucu suçlularının ABD'ye gönderilmesini öngören anlaşmaya karşı savaşlarında Medellin karteli bu stratejiyi birkaç kez uygulamıştı. Bakanları, elçileri ve gazetecileri hedef almakla yetinmeyen Escobar'ın dostları, Kolombiya şirketi Avianca'nın bir Boeing'ini infilak ettirmede ya da Medellin'de önemli bir maçın oynandığı stadyum yakınlarına bomba yerleştirmede duraksamamışlardı. Benzer şekilde, 1984 Aralığı'nda İtalya'da Napoli-Milano trenine yerleştirilen bomba 15 kişinin ölümüne, 120 kişinin de yaralanmasına neden olmuştu. Önce bunun terörist bir saldırı olduğu düşünüldü. Ancak polis, kısa bir süre sonra demiryolu saldırısının ardında dikkatleri başka yöne saptırmaya çalışan *Cosa nostra*'nın elini keşfetti İki 'aile' ya da çete arasında çatışma çıktığında da katliamlar gerçekleşebilmektedir: örneğin 80'li yıllarda Sicilyalı Bontate ve Corleone ailelerinin kapışması ya da Kolombiya'da Cali ve Medellin kartelleri arasındaki savaş, kanlı katliamlara yol açmıştır.

KARAPARA AKLANMASI

-Şantaj ve yasadışı trafikten edinilen- para tomarları nasıl yok edilir ve daha sonra yasal işlere yatırılır? Bu, dünyadaki tüm mafyaların sorunudur. Benimsenen yöntemler son derece çeşitlidir.

YAYGIN YENİDEN DOLAŞIM TEKNİKLERİ

Sicilya'daki Guiseppe Imposimato Uyuşturucu Araştırma Merkezi'ne (CISS) göre bunun bir deste yolu vardır.

1) Büyük miktarda paraları bozdurmak.

2) Olabilecek Her şeyi -elmas, diğer değerli taşlar, gayrimenkul ve sanat eserleri- nakit ödeyerek satın almak.

---

yesi de dahil olmak üzere dokuz gazeteciyi kaçırdı. Yazar Gabriel Garcia Marquez yakın zaman önce yayınlanan *Journal d'un enlèvement* başlıklı yapıtında (Grasst, 1996) bu kaçırmaların bir günlüğünü vermektedir.

3) Fonların hemen hiç denetim yapılmayan, Panama, Bahama adaları, Lichtenstein, Monte Carlo ve Vatikan gibi 'vergi cennetleri'ne aktarılması.

4) Sermayenin bir dizi hamiline hisse senetli (anonim) şirket, yediemin şirketi vb. paravan şirketten geçirilerek izinin kaybettirilmesi.

5) Hayalî ihracat: nakit olarak ödenecek naylon fatura kullanımı (böylelikle faturalar bulunsa da çeklerden eser yoktur).

6) Otofinansman ya da paravan şirketlere (pizzacı ya da Çin lokantası zincirleri gibi) kredi vermek.

7) Faturaların şişirilmesi ya da çifte faturalandırma.

8) Genellikle göçe bağlı bir telafi sistemine başvurmak: göçmenlerin paralarını kullanarak banka devrelerinden ve döviz bürolarından kaçınmak.

9) Döviz ya da mallar üzerinden borsa işlemleriyle kambiyo spekülasyonları.

10) Casino ya da kumarhanelerden jeton satın almak.

Ülkedeki banka şebekesinin %50'den fazlasının klanların denetiminde olduğu Rus mafyası için bankalar aracılığıyla aklama[56] işlemleri son derece kolaydır.

BÜYÜK NARKODOLAR AKLAYICISI BCCI

İngiltere Bankası 5 Haziran 1991 günü, merkezi Londra'da bulunan ve dünyanın her yanında (Paris, Panama...) şubeleri bulunan *Bank of Credit and Commerce* (BCCI)'i kapatma kararı aldı. En büyük hissedarı Abu Dabi prensliğinden bir emirdi. Müşterilerine gelince, aralarında Medellin karteli şeflerinden don Chepe Moncada gibi milyarderler ya da General Noriega (Panama'daki bağlaşığı), Amerikalı ajanlar -örneğin Nikaragua'daki asi kontraların yasadışı yollardan finansmanı skandalına adı karışan Oliver North-[57] ya da Afgan gerillasına destek veren Pakistanlı ajanlar (u-

---

[56] Aklama: Uyuşturucu kaçakçılığından edinilen paranın kökenini gözlerden gizlemeye yarayan işlem.

[57] Nikaragua'da Sandinist hükümete karşı savaşan asi kontralara ABD askerî desteği Ekim 1986'da askıya alınmıştı. Amerikalı ajanlar bu yasağı aşmak için asilere destek harekâtını uyuşturucu kaçakçılarının yardımıyla Kosta Rika üzerinden gizlice yürütmeye başladı.

yuşturucuya karşı silah alışverişi) bulunmaktaydı. BCCI, böylesi uluslararası bir ağla Merkezi Haberalma Teşkilatı (CIA)'nin suç ortaklığı altında en yetkin narkodolar aklayıcı hâline gelmişti.

BABA'NIN KARİZMASI

Mafyacı kurulu düzeni tehdit etmez. Hiyerarşiye, aileye ve ayinlere düşkündür. Gizli kapaklı işlerden hoşlanır, ama aynı zamanda reklâmdan da.

HEMEN HER ZAMAN GERİCİ

İtalya, Güney Amerika ya da Asyalı babalar her türlü devrime karşıdır ve pek azı reformcu bir kimlik taşır. İktidarlarca doğrudan hedef alınmadıkları sürece (İtalya'da faşizm döneminde ya da Kolombiya'daki suçluları teslimini öngören anlaşmanın yürürlükte olduğu yıllarda durum böyleydi), genellikle mevcut iktidarın yanında yer alırlar.

Tutucu, milliyetçi ve seçkincidirler. İtalya'da Kızıl Tugaylardan, Latin Amerika'da gerillalardan nefret ederler ve Kilise'nin olduğu kadar sivil toplumun ve ailenin hiyerarşisine saygı gösterirler.

Triade'lar komünizmin devrimci göründüğü dönemde uzun süre kökten anti-komünisttiler.

Günümüzde Hong Kong'un -gerçekte pek de komünist olmayan- yeni efendileriyle anlaşmalara girebilmektedirler.

Yakuza'lar ise en köktenci iktisadî liberalizm yandaşlarıdır.

BÜYÜ TUTKUSU

Sır tutkuları ve erginleme ayinlerine düşkünlükleriyle, mafyacılar evrensel bir dinden çok büyü ve kabilecilikle yüklü bağlar kurmayı yeğlemektedirler: bir anlaşma ya da yemini kutsamak için kan dökmek (Sicilya, Çin ve Japonya'da), dövmeler (Japonya ve Rusya'da), dostluk kadehleri değiştokuşu (triade'lar).

Benzer tarzda, sıkça gizli bir dil kullanırlar.

DÜZENLEME

"*Yaşamda karmaşık durumlar vardır; onlara çözüm bulmak gerekir*" derdi Sicilyalı padrino Colagero Vizzini.

Büyük babaların karizması, genellikle olağanüstü düzenleyiciler olmasından kaynaklanır.

İktidarlarının kurumsallaşmış olmadığını ve göz korkutmanın da bir sınırı olduğunu bilirler.

Sanatları her zaman doğrudan rakipleri, mevcut yetkeler ve kendi adamlarıyla uyum sağlamadan ibarettir.

Bu, Slav mafyasının *boss*'ları için olduğu kadar, Japon *oyabun*'ları,[58] triade şefleri ya da Latin'lerin kartelleri için de geçerlidir.

Klanlar, örneğin bir bölgeyi paylaşmak ya da Rus babası Evsei Agron'un New York'daki diğer klanlarla yaptığı gibi bir anlaşma yapmak gerektiğinde bu uzlaşma gücüne her zaman gereksinim duyarlar:[59] Söz konusu anlaşmada, çetelerin birbirlerinden çaldıklarını karşılıklı iade etmesi kararlaştırılmıştı.

KLANLARIN KÜRESELLEŞMESİ VE MAFYA ZİRVELERİ

Bütün mafyaların ortak özelliklerinden biri, faaliyetlerini uluslararası düzeye yayabilme yetisidir. Bu genleşme son yıllarda hızlanmıştır. Yöneticileri bir araya getiren çok sayıda zirve gerçekleştirilmiştir.

EN HAREKETLİLER: ÇİNLİLER VE RUSLAR

Triadelar ve Rus klanları için göç, doğal bir gelişmeydi. Triadelar, ister ABD olsun (batı kıyıları), ister Kanada (özellikle Vancouver ve Toronto), ister Avustralya ve Yeni Zelanda, kayda değer bir Çinli topluluğunun bulunduğu her yerde mevcuttur. İnglter'de en tanınanı 14K'dır. Rus mafyasına gelince, Kuzey Amerika'ya hızla yayılmıştır ve Avrupa'da da varlık göstermektedir: Belçika (Brandwain grubu), Almanya (Taiwanchik), Polonya (Mazurska), Macaristan (Mogielewitch) ve Avusturya (Solntsevo).

---

[58] Oyabun: Japon şef ya da usta.

[59] Yargıç Giovanni Falcone'nin de sık sık belirttiği gibi, "onurlu adam" ya doğruyu söyler ya da susar. Söylediğini yapar. Bu erdem düşkünlüğünden değil, zaaf belirtisi göstermemek içindir. Blöf yapmaz. Onu siyasetçiden ayıran özelliklerden biri de budur.

DİĞER MAFYALARIN UZANTILARI

Cosa nostra'nın Amerikanlaşması Sicilyalıların ABD'ye göçüne yol açtı. 1989'da Duvar'ın yıkılışının ardından, İtalyan mafyaları Berlin ve eski SSCB ülkelerine nüfuz etti. Böylelikle, örneğin Pouilles'deki *Sacra Corona Unita*'nın Arnavutluk ve Karabağ'ın mafya çevreleriyle ilişkileri vardır; İstanbullu *baba*lar da uzun süredir Bulgaristan'a yerleşmişlerdir. Bu mafyaların Kanada ve ABD'de kolları bulunmaktadır. Avrupa'da, Almanya, Hollanda, İspanya ve Portekiz'de faaliyettedirler. Fransa'da Cote d'Azur her zaman, ister İtalyan olsunlar ister Rus, babalar için gözde bir ikametgâh olmuştur. Büyük sigara ve uyuşturucu kaçakçısı Camorra üyesi Michele Zaza Villeneuve-Loubet (Alpes-Maritimes)'deki görkemli malikânesinde uzun bir süre yaşamıştır. Kolombiya kartellerine gelince, 90'lı yıllardaki ağır baskılar, klanları komşu ülkelere, örneğin Venezüella'ya sığınmaya itmiş, burada Sicilyalılarla bağlaşıklık kurmuşlardır.[60] Bir süredir Meksika'nın da Kolombiyalılaştırılmasından söz edilmektedir. Baş düşmanları triadelarla ortaklığa gitmeyen *yakuza*lara gelince, yayılım alanları başlangıçta Asya'yla sınırlıydı. Ardından etki alanlarını Avustralya'ya, ABD'deki Japon topluluklara, özellikle de Hawai adalarıyla Kaliforniya'ya doğru genişlettiler. Avrupa'da bir tek Almanya'da bulunmaktadırlar.

KARAYİBLER VE FRANSA'DA MAFYA ZİRVELERİ

İtalyan savcılar, bir itirafçının ifadeleri sayesinde Ekim 1987'de Aruba'da -Venezuella'dan 25 km. uzaklıkta, Karayibler'de zengin bir ada- Sicilyalı baba Ciccio Madonia ile Medellin karteli mensupları arasında bir toplantı yapıldığını öğrendiler. Sicilyalılar Avrupa'ya toptan kokain satışının tekeli karşılığında Escobar'ın dostlarına eroin pazarına girme izni vermişlerdi. Aruba, bunun ardından kartel yöneticileriyle özellikle Moskova'ya bağlı grupların üyeleri arasında başka zirvelere de sahne olacaktı.

---

[60] Latin Amerika kartelleriyle Sicilya mafyası arasındaki bir antlaşmanın sonucunda, 1988 Haziranı'nda *Big John* adlı bir yat bir tondan fazla kokainle Karayibler'in Aruba limanından ayrıldı. Yükünü Sicilya'nın batı kıyısındaki bir balıkçı köyüne boşalttı. Tekne buradan, eroin yüklenerek ABD'ne doğru hareket etti.

Polis 20 Kasım 1994'te Fransa'da gerçekleşen bir başka büyük buluşmadan da haberdar olabilmişti. *Organizatsiya* mafyacıları, Beaune'daki Bourgogne şarapları müzayedesi vesilesiyle yabancı 'meslektaşlar'ından bazılarını kente davet etmişlerdi: *yakuza*'lar, Cali karteli mensupları, *Sun yee on* vd. triade'lar. Toplantının amacı, kokain, sanat eseri ve gayrimenkul pazarlarının paylaşımıydı.

GİOVANNİ FALCONE: 'ANTİ-MAFYA ŞAHİN'İN İŞLERİ VE ÖLÜMÜ

Giovanni Falcone: 80'li yıllarda Palermo Adliyesi'nde kurduğu geçici büroda anti-mafya havuzundan sorumlu Sicilyalı yargıcın adı. Bu ad, Sicilya ve başka yerlerde örgütlü suçu alt etme umudunun simgesi olarak kalacak.

İLK İTİRAFÇININ İTİRAFLARI

"*Çoğuylaa aynı mahallede doğdum*" diyordu yargıç, 'onurlu adamlar'dan sözederken. Giovanni Falcone mafyayla Sicilya usulü mücadeleye karar vermişti. 1982'de general Dalla Chiesa'nın ölümünün yarattığı havadan yararlanmasını bildi Chiesa Kızıl Tugayları alt ettikten sonra Sicilya'ya mafyayı izlemek üzere gönderilmişti. Ancak göreve başladıktan kısa bir süre sonra vuruldu. "*Bir ses kırılması, bir göz kırpışı, bana uzun bir söylevden çok daha fazlasını anlatır,*" diye açıklıyordu Falcone. Ve devam ediyordu: "*Eğer mafyaya karşı savaşmak isteniyorsa, onu bir canavar hâline getirmemek, ya da bir ahtapot veya bir kanser olduğunu sanmamak gerekir. Bizlere benzediğini bilmek, yeter*".

Omerta'yı böylece bozabilmiş, klanlar arasındaki savaşımdan yararlanabilmiş ve 1984'te ilk önemli Sicilyalı itirafçı Tommaso Buscetta'ya ulaşabilmişti; ünlü ifadesi İtalyanlara ilk kez *Cosa nostra*'nın yapısı hakkında kesin bir fikir verecekti.

BÜYÜK DAVA

80'li yıllarda büyük Palermo davasını yürütüp 'mafya örgütleri' suçuna gönderme yaparak suç örgütlerine büyük bir darbe indiren, yine Falcone ve ekibi oldu. *Omerta*'nın hüküm sürdüğü bir topluluk karşısında benimsenen yöntem büyük hukuk sorunları içermiyor değildi. Çünkü adalet, ancak bireylerin sorumluluğunu ön-

görmekteydi. Yüzlerce sanığın yargıç önüne çıktığı, binlerce sayfalık dosyaların incelendiği bu davada insanı dehşete düşüren bir şeyler yok muydu? Falcone bu istisnaî yöntemlerin, istisnaî bir duruma, mafyaya karşı savaşa uygun olduğu düşüncesindeydi.[61] Elde edilen sonuçlar, onu doğruluyordu.

BAŞARISIZLIKLAR, ÖLÜM VE SONUÇLARI

"*Sicilya'da mafya Devlet'in koruyamadığı devlet görevlilerini vurmaktadır*": Falcone'nin (Fransız gazeteci Marcelle Padovani ile birlikte) kaleme aldığı kitabın bu son cümlesi, bugün onun yazgısını da dillendirmektedir.

Ne denli usta ve dikkatli olursa olsun, 'anti-mafya şahin', meslektaşlarından birçoğu gibi, düşmanlarına yenik düştü. Düşmanları aylar boyunca Palermo havaalanından kente giden yolun altını kazarak yargıcın arabasını havaya uçuracak tuzağı hazırlamışlardı.

1992'de gerçekleşen bu ölüm, yine de, 'onurlu insanlar'a karşı savaşımda kat edilen mesafeyi gözlerden gizlememelidir. Günümüzde ünlü *cupola*'nın biri -Bernardo Provenzano- dışında tüm eski üyeleri demir parmaklıklar arkasındadır. Ve mafya Sicilya halkı nezdindeki itibarını büyük ölçüde yitirmiştir. Yine de, zafer çığlıkları atmak için vakit henüz erkendir, çünkü mafyanın uyarlanma yetisi, olağanüstüdür.

KLANLARA KARŞI MÜCADELEDE BÜYÜK ENGELLER

Tüm anti-mafya kampanyalar iki engelle karşılaşmaktadır: mafyacılara şimdiye dek görülmedik bir malî güç veren uyuşturucu ticaretinin yaygınlaşması ve ulusal ve uluslararası düzeyde iktidarların işbirliği.

MAFYALAR VE UYUŞTURUCU

Mafyalar her zaman uyuşturucu kaçakçılığıyla uğraşmış olmasa da (örneğin Sicilya'da bu iş uzun süre dışlanmıştır), günümüzde

---

[61] "Mafya devleti karşısında, onun bizim devletimizden daha işlevsel ve etkin olduğunu kavradım; onunla mücadele etmek için onu iyi tanımanın gerektiğini de" (Giovanni Falcone, *Cosa nostra*, 1991).

tümünün bu dünya pazarına girdiği bilinmektedir: Bu pazar, Avrupa Parlamentosunun 1989 verilerine göre, yılda 122 milyar doları temsil ediyor (en büyük Amerikan ya da Japon firmalarından birinin yıllık iş hacmine eşit).

Bu da, küresel ağırlığı, yakın zaman önce 750 ila 1.000 milyar dolar arasında, yani Fransız devlet bütçesinin 2-3 katı olarak hesap edilen bu klanların gelişimini kısmen açıklamaktadır.

HÜKÜMETLERİN SUÇ ORTAKLIĞI

Çin'de kimi triadelar Güvenlikten Sorumlu Çinli Devlet Bakanı tarafından 'yurtsever' olarak nitelenmişlerdi; Japonya'da *yakuza*lar ancak 5 yıl önce yasaklandı. Rusya'da yeni *nomenklatura* komünizmin ganimetlerin paylaşımında klanlarla uzlaşmaktadır. Kolombiya'da Cumhurbaşkanı Ernesto Samper -haklı ya da haksız- seçim kampanyasının finansmanında kartellere başvurmakla suçlanıyor. Uzak ve Ortadoğu'da uyuşturucu kaçakçılığına bağlı bölgesel anlaşmazlıklar patlak vermekte. Kendini her zaman uyuşturucunun en büyük düşmanı olarak sunan ABD'ye gelince, uyuşturucuya karşı mücadelelerinde sıkça tutarsızlık ve ikiyüzlülükler sergiliyor.

Panama ve Afganistan bunun iki çarpıcı örneğini oluşturmaktadır. Panama'da General Manuel Noriega'yı (1988'de) devletin başına geçirenler Amerikan gizli servisleriydi; 1989 Aralık'ın da ise onu düşüreceklerdi. Afganistan'da aynı servisler silah alımlarının uyuşturucuyla finansmanını el altından teşvik ettiler. Tüm Latin Amerika'da uyuşturucuya karşı Amerikan yardımı sık sık gerillaya karşı mücadeleye yönelmektedir.

ZAFERLER VE YENİLGİLER: YENİDEN DOĞAN HYDRA

Sicilya ve Kolombiya'da kartel yöneticilerine ya da mafya 'aileleri'ne yönelik çok sayıda dava, hapis cezası ya da cinayet, kuşkusuz bu örgütleri zaafa uğratmıştır; ama daha çok da onların başka ülkelere de dağılmasını sağlamıştır.

Karteller (şiddetin hâlâ hüküm sürdüğü) Kolombiya'da artık daha az güçlüyse de, Venezüella ve Meksika'da çoğalmaktadır. Rusya ya da Arnavutluk gibi diğer mafyalar çürümeyi, dağılmakta

olan devletlere yaymaktadır. Nihayet, tüm bu klanlar, ister New York'da olsun ister Moskova'da, pazarı ya da tüm kenti paylaşmak için aralarında anlaşma yoluna gitmektedirler.

Bir kitabı bu başlığı taşıyan Amerikalı Claire Sterling'in kuşkulandığı bir *pax mafioso*'dan (mafya barışı) kaçınabilmek için, dünya hükümetlerinin mafyalara karşı uzlaşmaları gereklidir. Ancak bu, şimdilik yalnızca iyi niyetli bir dilekten ibarettir. Bunların mafyayla suç ortaklığından vazgeçmesi dahi, bir mucize olacaktır...

DÜNYADA UYUŞTURUCU TİCARETİ*

JEAN-CLAUDE GRIMAL

ETKİ ALTINDAKİ ÜLKELER

Uyuşturucu üreticisi ülkeler giderek daha fazla etki altındaki ülkeler görünümü almaktalar: Yalnızca narko-ekonominin sağladığı kaynaklar değil, kaçakçıların toplum ve devlet üzerindeki ağırlıkları da daha fazla göze batar hâle geliyor. Uyuşturucu kaçakçılığının ulusal ekonominin önemli bir bölümünü oluşturduğu Bolivya örneği, özellikle dikkate değerdir.

Kamyoncular, tacirler, muhafızlar, sürücüler, rehberler; uyuşturucu kaçakçılığı evreninin kendine özgü bir hiyerarşisi, kuralları ve jargonu var. Aynı zamanda baskıların bir türevi olarak işlev gören yasak bölgeleri de: örneğin Chapare ve komşu Beni'deki laboratuarlarının bulunduğu yerler gibi. Bolivyalı ve ABD'li uzmanlar, 'sayıları giderek artıyor' diyor ve ekliyorlar: "Üretici köylüyle gerçek kaçakçı arasındaki sınırlar gittikçe belirsizleşiyor". Piramidin zirvesinde yılda 4 milyar dolar olarak hesaplanan bir iş hacmini denetleyen 150 kadar büyük kaçakçı şebekesi yer almakta.

Bunun 600 milyon kadarı Bolivya'da kalıyor, dolaşıma giriyor, 1985'ten bu yana dolarların kökenini soruşturmama yetkisi verilen La Paz Merkez Bankası'nın bolsin'inde (Yeşil banknotlar küçük borsası) son derece yasal bir şekilde aklanıyor. 600 milyon dolar, Bolivya'nın toplam ihracat değerinden daha fazla. Ülke ekonomisini istikrarsızlaştıran, devlet aygıtında ve toplumda yozlaşma tehlikesini gündeme getiren, ama azımsanmayacak bir 'getiri.'[1]

---

* L'Economic Mondiale de la Drogue, Jean-Claude Grimal, Le Monde-Editions, 1993, Türkçesi: Sibel Özbudun.

[1] Marcel Nierdergang, Le Monde, 31 Ağustos 1989.

Eldeki hesaplamalar kesin değil ve kısmi;[2] ancak bir kesinlikten söz edilebilir: uyuşturucu kaçakçılığının Üçüncü Dünya'nın üretici ülkeleri üzerindeki zararlı etkilen, göz ardı edilebilecek gibi değil. Bu, özellikle kaçakçılığın önemli bir istihdam kaynağı olduğu ve ihracatın önemli bir kısmını oluşturduğu en yoksul ülkeler için geçerli.

GÖSTERGELER[3]					
	İstihdam		İhracat Tarifeleri		
Ülke	Sayı	Faal Nüfusun Yüzdesi	Milyon Dolar	Yasal İhracatın Yüzdesi	GSMH Yüzdesi
Bolivya	500.000	20-25	375	75,0	6,0
Peru	500.000	7	375	14,5	1,4
Kolombiya	-	-	700	13,5	1,8

* Kayıtdışı ekonomi (devletin denetimi dışındaki ekonomi) nüfusun yoksulluk ve azgelişmişlik koşullarında hayatta kalmasına olanak sağlıyor. Kalay fiyatlarının düşüşü ve dış borcun yıkıma uğrattığı Bolivya'da, uyuşturucu bir çıkış yolu oluşturmakta.

Bir yerlinin peşin ödemeyle bir Mercedes-Benz ya da bir kamyon almak için eteklerinin altından tomarlarla dolar çıkardığını görmek, La Paz'da her gün mümkün değil. Ama oluyor. Bugün Bolivya ekonomisinde kayıtdışı ekonominin gücünün (iktisatçılar pek hesaba kalmasa da) formel ekonomininkinden daha fazla olduğunu bilmek gerek. Bu durum, ülkenin, Ağustos 1985'te uygulamaya konulan sert 'yapısal uyum' programında nasıl ayakta kalabildiğini de açıklıyor: 1988-89'da kişi başına düşen gelir resmî olarak 587 dolar olsa da, 'kayıtdışı' sektör hesaba katıldığında bu rakam 1.230 dolara yükselmekteydi.

Son istatistikler 1987'ye dayanıyor: o dönemde kentli kayıtdışı ticaret nüfusu yarım milyon kişiyi buluyordu ve yıllık yarım milyar dolar devşirmekteydiler. Uzmanlar yatırılan sermayeye göre brüt aylık kârın %40 dolaylarında olduğunu hesaplıyorlar. Bu kayıtdışı ekonominin %80 kadarı uyuşturucu ticaretinin dolaylı getirilerinden oluşmaktaydı.

---

[2] Kokain ve Latin Amerika üzerine incelemelerin çokluğu, Altın Üçgen ya da Altın Hilal eroini üzerine çalışmaların azlığıyla çelişiyor.

[3] Kaynak: "The Cocaine Economies", The Economist, 8 Ekim 1988.

İktisatçı Roberto Jordan'ın istatistiklerine bakılacak olursa, %5'i rüşvet ya da fonların ihtilasına denk düşmekteydi.

Ancak bu, 'coke' ekonomisinin yanında hiçbir şey. Koka ekili toprakların belki onda bir kadarı geçtiğimiz yıl diğer tropikal ürünlerin ekimine ayrılabildi; ancak Kolombiya'dan ithal edilen 'teknoloji' sayesinde bugün köylüler iki kat daha az yaprakla iki kat daha fazla uyuşturucu üretebiliyorlar. Devlet Başkanı Jaime Paz'in danışmanı Samuel Doria Medina bunu itiraf eden ilk kişi oldu: Bolivya'da yılda 600 milyon dolar aklanıyordu. Bu demektir ki, 'kokain kralları' subaşlarını tutmuş durumda. Hem de tebdil-i kıyafetle.[4]

* Kolombiya'da belli başlı kartellerin yöneticilerin devşirdikleri servetler, esasta lüks harcamaları beslemekte; bu da ithalatı arttırmaktan başkaca bir işe yaramıyor ve yerel kalkınmaya hiçbir yarar sağlamıyor.

Medellin'in 150 km kadar doğusunda, Magdalena ırmağının yakınlarındaki, Napoles (Napoli) olarak vaftiz edilen arazinin uyuşturucu kaçakçılarının en ünlüsü Pablo Escobar'ın hass'ı, en sevdiği malikânesi olarak bilindiği yıllardayız. Bir hacienda olmanın ötesinde, ortaçağ tarzı bir mülk. 'Şato'nun kendisi belki en lükslerden biri değil; ama iyi donanımlı: yöre insanlarının dünyanın her yerinden uçakların indiğine tanıklık ettiği, 3 km. uzunluğunda özel bir iniş pisti. Bir helikopter alanı, çok sayıda garaj, bir gemi hangarı, onlarca kilometrelik yol ve hemen her yerde, otlak ve portakal bahçelerine hakim gözetleme kuleleri.

Odaların kapılarının üzerinde mühürler. Ama müzik kutuları ve değerli ahşaptan masaları, vantilatörler altına yerleştirilmiş yatar koltuklarıyla bar, kartel üyelerinin burada toplandıklarında dinlenmeyi bildiklerini gösteriyor. Tenis ve voleybol sahaları, yarış atları ekürileri, don Pablo'nun, gözde boğa güreşçilerini, bölgenin en iyi boğalarıyla güreşmek üzere davet ettiği arenalar, antika arabalar koleksiyonu: konfor, gusto ve eğlencenin tüm göstergeleri bir arada.

Ama malikânenin en can alıcı yeri, hayvanat bahçesi. Her türden beş yüz kadar hayvan (ve bir o kadar da görevli) bu mafiosi beldesinin

[4] Nicole Bonnet, Le Monde, 21 Mayıs 1991.

yalnızlığını, kendi gürültüleriyle şenlendiriyor. Don Pablo'nun hayvan sevgisi, tıpkı suçları gibi, yaşam öyküsünün bir parçası.

'Disneyland' mafioso arasındaki ciddi dayanışma ruhuna tanıklık eden bir kalıntılar sergisiyle tamamlanıyor: kurşunlarla delik deşik olmuş 30'lu yıllara ait bir Amerikan arabası -Al Capone'un çetesine ait olduğu rivayet ediliyor- giriş kapısının üzerinde bir arma gibi duran ve ilk kokain nakliyatında kullanıldığı rivayet edilen bir küçük uçak.[5]

* Ancak şu saptamayı vurgulamak gerek: uyuşturucudan elde edilen gelirler, pek çok sektörü doğrudan ya da dolaylı olarak beslemekte.

Kolombiya'da uyuşturucu gelirleri, kuşkusuz bir zamanlar söylendiği kadar istikrarlı olmasa da, yine de devasa bir avantaj sağlıyor: topluma derinlemesine dağılıyor. Örneğin, koka ekimi, on binlerce köylü ailesine, kakao ya da tütünün getirileriyle kıyaslanamayacak gelirler sağlıyor -genellikle içinde yaşadıkları kendine yeterlilik koşullarındaki tek nakit kaynaklarını oluşturuyor.

Öte yandan, söylendiği üzere, mafyacıların gelirlerinin yalnızca üçte birinin ülkeye döndüğü doğruysa bu bir milyar kadar dolar, inşaat gibi sektörlere yatırılıp çok sayıda iş yaratıyor. Narko-dolarların ülkeye dönüşünü sağlayan başlıca devrelerden biri, (Venezüella, Panama vb. çıkışlı) çok-biçimli bir kaçakçılık ağı, fiyatların düşmesini sağlayarak gündelik yaşamı ucuzlatıyor. Nihayet, uyuşturucu kaçakçılığı, tıpkı kendileri de küçükten başlayan şimdiki capo'lar gibi, içinde bulundukları sefalet çemberini kırmaya kararlı sayısız genç insan için düşler fabrikası işlevi görüyor.[6]

* Uyuşturucu, en büyük kokain kartellerinden birinin merkezi Medellin örneğinin de gösterdiği gibi, kimi bölgelerin refahının kaynağını oluşturuyor.

Mafya üzerine birkaç kitabın yazarı, Medellin'in belediye danışmanı Mario Arango, yerel toplumda uyuşturucu parası patlamasını iktisatçı ve sosyolog gözüyle tahlil ediyor: "Elli yıl boyunca, 1970'e dek, Medellin durağanlık içindeydi" diyor. "Yeni bir girişim yoktu ve Antiquia burjuvazisi aynı kaldı; kendi içine kapanıktı. Kokain para-

---

[5] Charles Vanhecke, Le Monde, 31 Ağustos 1989.

[6] Jean-Pierre Clerc, Le Monde, 16 Mart 1989.

sıyla kent bir patlamaya sahne oldu, 25 yıl kadar önce tümü beyaz olan ekonomik elitler melezleştiler. -Tüm ülkede 1.700.000 kişiyi istihdam e-den- uyuşturucu kaçakçılığı, yeni toplumsal tabakaların yükselmesine olanak sağladı, işsizleri, suçluları, toplumun düşkün sektörlerini toparladı. Çıkarlarına aykırı olduğu için komünizme duyduğu nefret dışında belirgin bir ideolojiden yoksun, yontulmamış bir burjuvazi oluştu".

Kokain baronlarının ülke ekonomisini canlandırdıklarından kim kuşku duyabilir? Hayvancılığa büyük yatırımlar yaptılar ve kimi kaynaklara bakılırsa, ekilebilir toprakların %60'ı onlara ait. Gayrimenkul fiyatlarında bir sıçramaya yol açtılar, seyahat acenteleri, otelleri, turizm tesisleri var. "Bankalar onlarla pazarlık yapıyor" diyor Mario Arango. Haksız değiller: Medettin karteli şefleri 1984'te Betancour hükümetine, bir vergi ve ceza affı karşılığında faaliyetlerine son verip uçak ve laboratuarlarını devretmeyi önerdiklerinde, örgütlerinin yılda 2 milyar dolar kazandığını ve yurtdışındaki mevduatlarını ülkeye getirmeye hazır olduklarını bildirdiler; bu Kolombiya'nın dış borçlarını ödemesine olanak sağlayacaktı.[7]

Geleneksel servetlerle kokain parası arasındaki bağlar, kuşkusuz pek çok, ama kanıtlaması oldukça zordur. Bir Medettin ünlüsüne bakılırsa, yerel malî ya da sınaî eşraftan hiç kimse kuşkudan bağışık değildir. Ama egemen sınıflar bu ziyafetten ikiyüzlü bir biçimde, mafya şeflerini bünyelerine kabul etmeksizin, gizlice sebepleniyorlar. Dolayısıyla bu sonuncularda, yer yer açıkça 'savaşılacak düşman' ilan edilen oligarşiye karşı, yeterince işbirlikçi olmayan gazeteci ve yargıçlara duyulana benzer bir burukluk söz konusu.

Tıpkı köle emeğinin sömürüsünde olduğu gibi -uzun süredir donmuş bir toplumda yeni toplumsal sınıfların ortaya çıkmasına olanak sağlayan tipik kapitalist bir olgu: kendisinin Marksist olduğunu söyleyen Mario Arango gibi analizcilerin ağzından uyuşturucu kaçakçılığı soyluluk unvanının yanı sıra, açıklamasını da buluyor.[8]

---

[7] Medellin karteli yöneticileri hükümete, suçluların iadesi karşılığında, Kolombiya'nın dış borçlarını (14 milyar dolar) satın almayı dahi önerdiler. Bu öneri uyuşturucu kaçakçılarının malî olanaklarının boyutları konusunda fikir vermeye yetiyor.

[8] Charles Vanhecke, Le Monde, 3-4 Eylül 1989.

* Yeraltı ekonomisinin önemli olduğu ve yasal ile yasadışı faaliyetler arasındaki sınırların giderek belirsizleştiği bir ortamda uyuşturucunun bu ülkelerin ekonomisindeki rolünü değerlendirebilmek, zordur.

TOPLUM ÜZERİNDEKİ EGEMENLİK

Latin Amerika, Güneydoğu Asya, Afrika'nın bazı bölgelerinde, kaçakçıların toplum üzerindeki egemenliği, farklı biçimler alsa da giderek belirginleşiyor. Kimi kaçakçılar her şeyden önce çete reisleri, yani savaş şefleri olarak kalmayı yeğliyor; örneğin gerçek bir kişisel orduya sahip olan Khun Sa gibileri.

O, kendini baskı altındaki shan ülkesinin büyük savunucusu ilan ediyor; oysa çok sayıdaki düşmanı, onu, yalnızca kendi ve Hongkong gökdelenleri arasında göze batmadan yaşayan birkaç malî baronun servetini güvence altına almak için shan yoksullarını manipüle eden bir uyuşturucu kaçakçısı, bir afyon taciri olarak görüyorlar.

Khun Sa ilk silahlarını, olasılıkla Kuomingtang (KMT)'ın, komünistlerin 1949'daki zaferi sırasında Birmanya'da bozguna uğrayan 93. birliğindeyken edindi. Komutanları Çin'i yeniden ele geçirecekleri anı düşlüyorlardı. Kısa sürede, -Tayvan'ın iyi bir ücret ödediği- istihbarat işleri -kısmen Tayland'da yaşamalarına olanak sağlayan- Tayland Komünist Partisi'ne karşı mücadele ve dahası, bölgenin başlıca zenginlik kaynağı olan afyon ekimi arasında günlerini geçirmeyi öğrendiler. Ancak Khun Sa'nın kişisel hırsları vardı. Kendi ordusunu devşirdi, Rangoun yetkeleriyle bir bağlaşıklığa girdi ve en iyi haşhaş tarlalarına giriş yetkisini elde ederek, ondan her zaman çekinen gerçek shan bağımsızlıkçılarına karşı elini güçlendirdi. Birliğini Birleşik Anti Sosyalist Ordu olarak vaftiz edecek ölçüde antikomünistti.

KMT'nin benzer çıkarlarıyla giderek daha sık karşı karşıya geliyordu. 1967'de yüzlerce kurban veren 'afyon savaşı' patlak verdi, iki yıl sonra Khun Sa Birmanyalılar tarafından tutuklandı.

1969'da ASU[9] *Sovyet doktorlarını kaçırdı. Birmanya güç bir durumda kalmıştı. Doktorlar kısa sürede salıverildiler -Khun Sa'yla aynı zamanda. Hükümet iki olay arasındaki her türlü bağlantıyı reddediyordu.*

---

[9] Birleşik Shan Ordusu.

Khun Sa ve ordusu bölge üretim ve rafinerilerinin %70'inin denetimini elinde tutmaktaydı. KMT ile bir antlaşma imzaladılar. Zengindi, sekiz çocuğuna mükemmel bir eğitim sağladı (birkaçı Amerikan üniversitelerinde okuyacaktı), hâlen Bangkok'ta lüks bir villası, Chiang-Mai'de bir yeşimtaşı mağazası ve hepsinden önemlisi, Tayland'ın siyasal dünyasında birkaç iyi ilişkisi bulunmaktadır.

Bölgenin en önemli kervanlarının sahibidir. Bu katır katarları (her bir hayvan 50 kilo afyon taşıyabilmektedir) ASU'nun en önemli varlık nedenlerinden biridir: aynı sektörde iş gören yarım düzine kadar diğer orduya karşı değerli yükün güvenliğini sağlamak gerekmektedir. Ancak pek azı, Khun Sa'nın kaynaklarına, silahlarına ve ultra-modern iletişim araçlarına[10] sahiptir.[11]

* Buna karşın, kimi kaçakçılar bazen ekâbirin arasına katılmaya, hatta siyasal oyuna karışmaya gayret gösterirler. Fortune dergisinin dünyanın en zenginleri arasında saydığı, Medellin kartelinin en ünlü şeflerinden Pablo Escobar bunlara örnek gösterilebilir.

Medellin karteli capo'ları, Pablo Escobar ve Ochoa biraderler yerel ekâbirin açısından her zaman gizli sayılmazdı. Bir otelci, "Karım Pablo Escobar'ı üç yıl kadar önce bir süpermarkette gördü" diyor. Bu bayların rahatsız edilmekten çekinmeksizin bayramlara katıldığı anlatılır. O zamandan bu yana, kovuşturuldukları ise bir gerçek.

Uzmanların görüşüne göre, gazetelerin iki haftadır portrelerini Western katilleri gibi çizdiği babalar iki tane çok önemli hata yaptılar: servetlerini sergilediler ve siyaset yapmaya kalkıştılar.[12]

Medellin Belediye danışmanı, Mafya üzerine birkaç kitabı bulunan Bay Mario Arango, "Bir zamanlar yoksul olan ve şimdi gösterişli bir servetleri olan kişilerin hataları" diyor. Suçlarının yanı sıra, Pablo Escobar'in iddialı mülkleri ve belediye girişimi, kişiliğini ortaya çıkart-

---

[10] 1988'de bir ton eroine el konulmasının ardından bir Brooklyn mahkemesi tarafından suçlanan Khun Sa, ABD'de ürünün tümünü satın almayı önerdiyse de kabul görmedi; Khun Sa, bunun kaçakçılığa son vermek için tek çözüm olduğu görüşündeydi.

[11] Jacques Bekaert, Le Monde, 22 Ocak 1985.

[12] "Yükselen sınıfın başlıca temsilcileri, Carlos Lehder ve Pablo Escobar 80'lerde seçimlere katıldılar: ilki Latino-ulusal hareketin kurucusu, ikincisiyse Liberal Parti üyesi sıfatıyla.

makta: lojmanlar, spor alanları inşa ederek, yoksul mahallelerde alışveriş merkezleri kurarak 70'li yılların sonlarına doğru tanınmaya başladı. Luis Carlos Galan'in kurduğu yeni liberalizmde geleceğin, ülkeyi yönetebilecek hareketini görüyordu; bir milletvekilliği koltuğu kazanabilmek için desteğini istedi. Ama Galan 'hayır' dedi. 1983'teki bir kent mitinginde şiddetle telaffuz edilen bu 'hayır'ı herkes hatırlar. Hakaret hiçbir zaman bağışlanmadı. Galan'ın katli, açıklamasını kısmen bu noktada bölgeyi iyi temsil ettiği söylenen bir adamın erkekliğinde açılmış bu yarada bulmaktadır.[13]

* Ancak bu kişiler çıkarlarını korumanın kendine özgü bir tarzına sahiptirler: ayakçıları genellikle terör estirmektedir.[14] Saygıdeğer babanın arkasında, 'tetikçi'nin ürkütücü gölgesi durur.

Toplumun marjinalleşmiş kesimlerinden devşirilmiş katil ya da tetikçinin silueti, beyaz çorapları ve briyantinli saçlarıyla Sicilya mafiosilerininki kadar nettir: bir kez silahı eline, koruyucuları da arkasına aldıktan sonra, cezasız kalacağı güvencesiyle, kent sokaklarında, altın madalyonunu sergileyen göğsü bağrı açık, bozuk ağızlı gürültücü rodeolara kalkışan genç bir işsizlik ve suç kaçkını. Patlayıcı imali ve otomobil uçurma konusunda eğitilmiş daha yüksek düzeyli paralı askerlere de sahip olan bir örgütün en ilkel unsurudur. Son haftaların soruşturmaları, yabancı eğitimcilerin 1987'den itibaren Orta-Magdalena bölgesinde mafyanın finansmanı ve kontrolü altında büyük tarım işletmelerini gerillaya karşı koruyacak özsavunu gruplarını eğittiğini ortaya koydu.[15]

* Şiddet gündelik yaşamın bir parçasını oluşturuyor ve sürekli katillerin tehdidi altında yaşayan yargıçlara karşı ayrıcalıklı bir tarzda kullanılıyor.

Bogota'nın merkezindeki bir gökdelenin birkaç katı: ulusun başsavcısı ve çalışma arkadaşları burada çalışıyor. Herhangi bir ülkede, neredeyse anonim, gösterişsiz bürolar söz konusu olurdu; ama Kolombiya farklı. İnsan bunu daha girişte, bir buçuk yıl önce katledilen dönemin

---

[13] Charles Vanhecke, Le Monde, 3-4 Eylül 1989.

[14] Çin triadlarında, Sicilya ya da Amerikan mafyalarında, Kolombiya kartellerinde aşağı yukarı aynı yapı ve yöntemleri görmek mümkündür.

[15] Charles Vanhecke, Le Monde, 3-4 Eylül 1989.

başsavcısı Carlos Mauro Hoyos'un anısına yerleştirilmiş plaketi gördüğünde ayrımsıyor. Katlarda, ellerinde mitralyözlerle burayı koruyan blucinli genç adamları gördüğünde, durumu daha iyi kavrıyor. Burası, uyuşturucu mafyasının en fazla ilgilendiği yerlerden biri. İki yıl boyunca askıya alınan, ancak şimdi yeniden gündeme getirilen kaçakçılara karşı sınırdışı etme işlemleri buradan geçiyor. Oysa hiçbir şey, narko'ları bu konuda başlıca talip olan ABD'ye gönderilme kadar korkutmuyor; burada kendilerini ömür boyu hapis cezasının beklediğini biliyorlar.

Tehdit altında yaşamak: günlerden bir gün önlerine uyuşturucu kaçakçılarının dosyaları konulan ceza yargıç ve savcılarının gündelik yazgısı bu.

Bir yargıç bir kaçakçı dosyasıyla görevlendirildiği gün, kendisini bekleyenleri bilir. "Kendisini bir ziyaret edip, kokuşturmayı bırakması ya da en azından bir suçlamaya yol açabilecek kanıtları göz ardı etmesi karşılığında yüklü bir miktar para önerir" diyor Bay Antonio Jose Serrano. "Bu alışverişi öneren, genellikle kaçakçıların avukatlarıdır".

Eğer yargıç rüşveti geri çevirirse, ölüme mahkûm edilir. Böylesi bir alternatiften kaçınabilmek için "çoğu istifa etmeyi yeğliyor" diyor kaynağımız. Böylece hukuk aygıtı yavaşlıyor ve sonunda tümüyle felç oluyor. Son zamanlarda mafya seçenek önermeyi dahi bırakmış; doğrudan tehdit ediyor. Daha geçen yıl, yargıç ve savcılar, korunabilmek için koruma ve kurşungeçirmez otomobiller talep ettiler. Böylesi önlemlerin, yararsızlığını da kabul ediyorlardı. Dükkânların, bakım merkezlerinin, okulların bulunduğu, hem çalışıp hem de aileleriyle birlikte yaşayabilecekleri kapalı devre mahallelerin inşa edilmesini istiyorlar.

ABD, Kolombiyalı yargıçların güvenliğini güçlendirecek önemli miktarda yardım vaadinde bulundu, Vaadedilen dolarlar, son çare olarak görülen hukuki karantina alanlarının inşasında kullanılabilir. Başkan Barco, son birkaç açıklamasında, misillemelerin önüne geçebilmek için, başsavcının görüşü ve Yargıtay kararlarının gizli tutulmasına karar verildiğini bildirdi.

Nihayet uyuşturucu kaçakçılarına ilişkin talimatlar da gizli tutulacaktı. Hangi yargıcın bu tüt dosyalardan sorumlu olduğunu basından öğrenmek mümkün olmayacaktı. 'Anonim yargıç' yöntemi, adalet

sistemini Kızıl Tugaylar ve mafyadan koruyabilmek amacıyla İtalya tarafından benimsenmişti. "Ancak bunun burada başarılı olabileceğinden kuşkuluyum" diyor Bay Antonio Jose Serrano. "Uyuşturucu kaçakçılarının her yerde muhbirleri var. Dahası, onları kimin suçlayacağını bilmezlerse tüm yargıçları aynı anda öldürmeye hazırlar".[16]

* Ancak şiddet faaliyetleriyle fazla yakından ilgilenenlerin ya da terör kampanyalarını mahkûm etmeye kalkışanların, örneğin bazı gazetecilerin de peşini bırakmıyor.

Başta ilgililer olmak üzere herkes bunu bekliyordu. Uyuşturucu mafyası on gün kadar önceki bir savaş ilanında -diğerlerinin yanı sıra- gazetecilere de saldıracağını duyurduğunda, ilk kurbanlardan birinin Bogota gazetelerinden El Espectator olacağı biliniyordu. Genel yayın yönetmeni Guillermo Cano'nun üç yıl kadar önce tetikçiler tarafından öldürüldüğü ve avukatıyla taşra muhabirlerinden birini uyuşturucu kaçakçılarına karşı savaşında yitiren gazete.

Tehdit, 2 Eylül Cumartesi günü hayata geçirildi. Uyuşturucu kaçakçılarının, terör kampanyalarının başından itibaren kullandıkları en güçlü patlayıcı (gücü 200 kiloluk dinamite denkti) o gün, sabahın erken saatlerinde gazete binasının bir bölümünü ve komşu birkaç yapıyı uçurmuştu. Bir ölü ve yetmişi aşkın yaralı vardı.

Aynı akşamüstü, El Espectador, ilk sayfada denildiği gibi, 'yıkıntıların üzerinde', ertesi gün dolaşıma çıkacak nüshasını hazırlamıştı. Pazar günü renklerinden yoksun, sayfa sayısı azaltılmış gazetenin ilk sayfasında harap olmuş binanın bir fotoğrafı üzerinde dört sütuna bir sürmanşet yer almaktaydı: 'Devam ediyoruz!'

Pazar günü, muhafazakâr El Siglo başyazısında başkentin beş-altı gazetesi arasında neden bu meslektaşlarının hedef oluşturduğunu açıklamaktaydı: "Çünkü o, uyuşturucu kaçakçılarına karşı mücadelede en cesur, en gözü pek olandı. Çünkü tehditlere karşın, müdürleri, muhabirleri, çalışanları yetkin bir cesaret örneği sergilemişlerdi. [Saldırı] yalnızca bu çokbiçimli savaşın etaplarından biri değil, yalnızca; her şeye karşın tarafını seçmek gerektiği konusunda, öncekilerden daha açık bir uyarı".[17]

---

[16] Charles Vanhecke, Le Monde, 30 Ağustos 1989.

[17] Charles Vanhecke, Le Monde, 5 Eylül 1989.

SİYASAL ÇEVRELERİN YOZLAŞMASI

Kaçakçıların el koyma iradesi karşısında hükümetlerin tutumu genellikle ikircikli oluyor ve diyalog, daha doğrusu uzlaşma, kaçakçılığa karşı mücadele eğilimleriyle at başı gidiyor.

Üçüncü Dünya ülkelerinde kaçakçılarla siyasal iktidar arasındaki ilişkiler kimi zaman, Uyuşturucu Jeopolitik Gözlemevi (OGD) kurucusu Alain Labrousse'un da belirttiği gibi, oldukça sıkı fıkı bir görünüm almakta.

ALAİN LABROUSSE İLE GÖRÜŞME

- Uyuşturucu mafyaları siyasal iktidara doğrudan yatırım yapmak için güçlerinden yararlanıyorlar mı? İnsan Üçüncü Dünya'dan böyle bir izlenim ediniyor.

- Genel bir kural olarak, mafyalar iktidarı ele geçirmeye değil, yöneticileri işlerine yarayacak tarzda etkileyebilecek lobiler oluşturmaya çalışıyorlar. Onları ilgilendiren iktidar değil, para. Ancak, azgelişmişlik yozlaşma ve eşitsizlik bağlamında, mafyaların siyasal, askeri ve iktisadî bir güce sahip olduğu oluyor.

1971-78 döneminde Bolivya'da o zamanlar Devlet Başkanı olan General Banzer, çok güçlü bir krizle yüz yüze kaldı. Pamuk fiyatları çok düşmüştü. Büyük toprak sahiplen koka ekimine yöneldiler; hatta imalat için ordu çıkışlı kimyasal maddeler kullanılmaktaydı. Banzer, devletin gölgesinde bir kokain ekonomisinin gelişmesine göz yumdu.

Ardından sol iktidara geçti ama bir darbeyle devrildi; bu uyuşturucu kaçakçılarına atfedilebilecek ilk darbeydi. Uyuşturucu mafyaları buna katıldılar, içişleri Bakanı memurlarına kokain parasıyla maaş ödüyordu.

Pakistan'da Benazir Butto geçenlerde ülkesinin kaçakçıların elinde olduğunu ilan etti. Ordu kesimleri uyuşturucu işine bulaşmıştı; uyuşturucu baronları parlamenter gruplara hükmediyordu. Rio'daki Yeryüzü Zirvesi'nde Pakistan'ı temsil eden kişi, büyük bir eroin kaçakçıları ailesinin mensubuydu. Ama bu bir devlet işi değil. Ordu bu parayı Sihler ve Keşmirliler üzerinden Hindistan'ın istikrarını bozmak üzere kullanıyor. Devlet ise bunun üzerini örtüyor.

- Birmanya'da olduğu gibi mi?

- *Eroin üretiminden dünya birincisi olan bu ülkede kaçakçılık ağı yeniden düzenlendi. Komünist Parti'nin yenilgisi ve etnik azınlıkların etki yitiminin ardından hükümet, trafiği kanatları altına alabilmek üzere, partinin 'savaş ağaları'yla pazarlığa oturdu.*

Birmanya cuntası güçsüz ve zaaflı bir devletin stratejisini yürüttü. Uyuşturucuda etnik azınlıklardan geri alabileceği toprakların yeniden fethini finanse etmenin bir aracını görmüştü. Jeopolitikten söz ediyoruz.

- Kolombiya'da kaçakçıların devlete yatırım yaptığını söyleyebilir miyiz?

- *Yakın bir zaman öncesine dek Medellin babalarının aşırı şiddete dayalı bir stratèji benimseyerek savaş ilan etmişlerse, bunun bir psikolojik temele dayandığını düşünüyordum: siyasetçiler paralarını kabul ediyor, ama toplumsal ve ırksal kapalılık nedeniyle (Medettin karteli mensupları melezlerden oluşuyor) önemli siyasal konumları ya da oligarşi kulüplerine erişimi onlardan esirgiyorlardı. İktidara savaş açmayan Cali karteli mensupları daha refah içindeki tabakalardan geliyorlar.*

Şimdi görüyorum ki -Pablo Escobar'in firarı da bunu doğruluyor- şiddet eylemleri meyvesini verdi. Medettin karteli istediğini aldı: üyeleri artık kollanıyor ve uyuşturucu parasını ülkeye getirebiliyorlar. İki yıldır kaçakçılığın getirileri yılda 500 milyon dolardan 1,5 milyar dolara tırmandı. İktidar, ordu ve polis içindeki kişiler denetimleri altında. Amaçlarına ulaşmak için şiddete başvurabileceklerini göstermek durumundalar.

- Özellikle Üçüncü Dünya'daki, uyuşturucu işine giren kişiler suçlu mu yoksa kurban mı?

- *Üçüncü Dünya'da uyuşturucuya dayanan ülkeler ya güçsüz ya da zaafa uğratılmış ülkeler. Brezilya ve Arjantin bu işe bulaşmış durumda. Collor olayında uyuşturucu bağlantıları ortaya çıktı. Carlos Menem'in çevresi kriz dönemi boyunca Arjantin'de kara para akladı.*

Uyuşturucu devleti yozlaştıran bir oksijen tüpü. Mafyacılar demokrat değiller. Genelde aşırı sağ gruplara dayanıyorlar. Birmanya ya da Pakistan'da rejimler temelde anti-demokratik ve uyuşturucu da onları bu yönde destekliyor.[18]

---

[18] Eric Fottorino'nun röportajı, Le Monde des Débats, Aralık 1992.

* Medellin karteli gibi kimi kaçakçılarla birincil siyasal sorumlular -örneğin Panama'da General Noriega- arasındaki bağlar yozlaşmanın boyutlarını gözler önüne seriyor.

- *General Manuel Antonio Noriega 1988 Şubat'ında Tampa ve Miami (Florida) mahkemeleri tarafından uyuşturucu kaçakçılığıyla suçlandı. Kendisine yöneltilen suçlamaların ayrıntıları, şöyle:*

Miami'de, aynı zamanda çetelerle bağlantılı olmak ve fonları zimmetine geçirmekle suçlanan General Noriega'ya yöneltilen başlıca suçlamalar:

Kokain sevkıyatını korumak, para aklamak ve yasaya aykırı bir şekilde kaçakçıları korumak için Kolombiya karteli Medettin'den 4,6 milyon dolar almak;

Kaçakçıların Panama'yı ABD'ye yönelik uyuşturucu için transit üssü olarak kullanmalarına göz yummak;

Noriega'nın korumayı taahhüt ettiği bir uyuşturucu laboratuarına Panama kuvvetlerince el konması üzerine, Başkan Fidel Castro'nun kendisiyle Medellin karteli arasında arabuluculuk yaptığı Küba'ya gitmek;

Uyuşturucu kartellerine, Kolombiya Adalet Bakanı Rodrigo Lara Bornillo'ya 1985 yılında düzenlenen suikastın ardından, Kolombiya'daki kokuşturmalardan kaçınabilmek için Panama'da üstlenme iznini vermek;

- *General Noriega Tampa (Florida)'da ise şunlarla suçlanıyor:*

Marijuana ithal ve dağıtımında çetelerle işbirliği;

630 tonun üzerinde marijuana ithali teşebbüsü;

Kaçakçılardan 1 milyon dolar rüşvet almak ve Panama topraklarında narko-dolarların aklanmasına olanak sağlamak.[19]

* Uyuşturucu kaçakçılığının kârlı karakteri, kuşkusuz yasadışı ekimleri yasalaştırmaya dek gidebilen kimi hükümetlerin garip zafını açıklamaktadır.

Güney Yemen'in sosyalist rejiminin yıkılmadan önce aldığı en anlamlı önlemlerden biri, khat üretim ve tüketimine ilişkin, 1976'dan bu yana yürürlükte olan yasağın kaldırılması oldu.

---

[19] AFP, Le Monde, 5 Ocak 1990.

Bu kısıtlama, Güney rejimi tarafından insanları, hem bireysel hem de toplumsal planda habis addedilen bir alışkanlıktan yavaş yavaş kurtarmak amacıyla dayatılmıştı. Böylelikle Kuzey'de khat ekimi dağ köylerinde kahve gibi bir zamanlar başlıca döviz kaynağı olan geleneksel ürünlerin yerini almıştı.

Kuzey Yemenlilerin çoğu, bulundukları her yerde, bakanlıklarda, yönetim binalarında ya da bin bir konunun tartışıldığı özel ya da aile toplantılarının yapıldığı salonlar olan magaless'lerde, tüm bir öğleden sonrasını khat yaprakları çiğneyerek geçiriyorlar.

Khat savunucuları, bu ağacın yaygın ekiminin salt olumsuz sonuçlara yol açmadığını, örneğin kırsal nüfusun köylerde kalmasını sağladığını, böylelikle kent merkezlerine göçün önüne geçtiğini ve kentlerden kırsala doğru bir para akışına yol açtığını ileri sürüyorlar. Ne ki khat tüketiminin zararlı yönleri de ortada.

Daha da vahimi, khat tüketimi yozlaşmaya kapı açıyor; tüketiciler, genellikle aylık ücretlerinin üçte birini oluşturan bu değerli yaprakları satın alabilmek için her türlü yola başvurmaktan kaçınmıyorlar.

Güneydeki kısıtlamaların kaldırıldığının duyurulması, özellikle khat üretim ve tüketiminin şimdiye dek tümüyle yasak olduğu Hadramut ve Mehra gibi bölgelerde şiddetli protestolara yol açtı. Kazanç kaygısı -khat ekimi çok kârlı bir iş- Güney'i fethetmişe benziyor.[20]

* Bolivya'da kamu görevlileri, kokain ile sağaltıcı nitelikleri göğe çıkartılan 'mucize ağaç'ın yaprakları arasında incelikli bir ayırım gütmeye çalışarak bir 'koka diplomasisi' yürütmekteler.

Molinalarda her şey kokaya bağlı. Maden suyundan, sofra şarabına, çikletten ilaca kadar. "Öksürüğe ya da oburluğa karşı, karaciğer, böbrek ya da göz rahatsızlıkları için; çocuklara, sporculara, hamile kadınlara canlılık kazandıran" her türden şurup ve bitki çayı. Molina ailesinin reisi Eguil Paz Lora için "koka yaprağı evrensel bir temizleyici". Buna o denli inanıyor ki, tüm aile, aynı zamanda kaçakçılar tarafından kokain imali için de kullanılan bu 'mucize ağacın' yaprağından yapılan tüm bu ürünleri imal eden, satan ve dağıtan Coincoca firmasının başarısı için seferber olmuş durumda.

---

[20] Jean Gueyras, Le Monde, 29 Haziran 1990.

Coincoca, Bolivya'da bu türden tek kuruluş. Kuşkusuz boyutları oldukça mütevazı; üretimi ise tüm dünyada bu ürünler üzerindeki kapsamlı yasak nedeniyle[21] *tümüyle iç pazara yönelik. Ne ki, dört yıllık görev süresi Ağustos ayında, Başkanlık seçimlerinin ikinci turundan sonra tamamlanacak olan Devlet Başkanı Jaime Paz Zamora kişiliğinde güçlü bir bağlaşığa sahip. Bay Paz Zamora, iki yıla yakın bir süredir, 'koka diplomasisi' denilebilecek bir stratejiyi yürürlüğe koydu. Tema, oldukça basit: bu yaprak önemli bir ulusal kaynağı oluşturuyor ve işlenerek kokain elde edilme olasılığı bu denli eski bir bitkinin sanayide kullanımını engellememeli.*

Bay Paz Zamora bu yöndeki girişimlerini çoğaltıyor. Dünya Sergisi çerçevesinde bu yapraklardan sekiz kiloluk bir paket Sevil'e ulaştığında itirazlarına karşın, gümrükte alelacele el konuldu. Başkan Arjantinli meslektaşı Carlos Menem'e bir sandık koka, Brezilya Devlet Başkanı Itamar Franco'ya da -sıkıntıya düşürmek pahasına- bir 'pro-koka' aşısı armağan etti. Bu simgesel jestlerin ötesinde, Dışişleri Bakanı da, ürünün sanayide kullanımı için "tarihsel-kültürel vizyonunu, çevre sorunlarını, (hükümetin) iktisadî perspektiflerini ve siyasal bakış açısını" anlatan dört broşür yayınladı.

Bakan, bu broşürlerde örneğin: "kokanın, gerek simgesel gerek iktisadî bakımdan inkâr edilmez birleştirici rolünü" vurguluyor ve 19. yüzyıl sonunda "liberal siyasetlerin ülkede derin bir krize yol açtığını, Şili ununun Cochabamba'nınkinin, Peru şekerinin ise La Paz'ınkinin yerini alırken kokanın yerini hiçbir yabancı ürünün alamadığının" altını çiziyor. Bolivyalı otoriteler "sert uluslararası kısıtlamalara karşın, Bolivya'da koka yaprağının kullanılmadığı hiçbir dinsel bayram ya da ayinsel faaliyetin bulunmadığını" söylüyorlar. Savunu "Amerikan yaşam tarzının simgesi olan ve biçimi koka tohumunu andıran bir şişede satılan o gazlı içeceğe" de gönderme yapıyor.[22]

---

[21] Bolivya'nın da imzaladığı 1961 tarihli Viyana Uyuşturucu Sözleşmesi, koka yaprağı ticaretini bir-iki istisna dışında yasaklıyor. Bolivya, 1988'de bu yaprağın kendi bölgesinde tüketilmesi nedeniyle maddenin "uygulanamaz" olduğunu ilan etti.

[22] Koka yaprağı Coca-Cola üretiminde de kullanılıyor; ama bir "kokainsizleştirme" işleminin ardından. ABD, böylelikle her yıl 450 ton yaprak ithal ediyor; oysa Bolivya'nın

Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Komisyonu'nun Nisan başındaki Viyana toplantısı sırasında, Bolivya İçişleri Bakanı Carlos Saaverda ülkesinin hedefinin "koka yaprağının içinde bulunduğu bir çeşit gözetim altı durumundan kurtarmak" olduğunu açıkladı. "Başka seçeneği olmadığı için onu üreten yoksul köylünün cani olmadığını ve uluslararası topluluk tarafından da böyle görülmemesi gerektiğini" vurguladı.[23]

UYUŞTURUCU PARASI

Uyuşturucu kaçakçılığına bağlı miktarlar kayda değer ve kârlar her zaman nakit hâlinde gerçekleşiyor. Kaçakçıların sorunu, kârlı bir biçimde, rizikosuz olarak kullanabilmek için bu parayı aklamak ve kayıtlı (bir banka hesabına yatırılan para) hâline getirmek, ona saygın bir görünüm kazandırabilmekte yatıyor. Kaçakçıların brüt gelirlerinin %80 kadarının kullanılabilir kârı oluşturduğu hesaplanmakta. Bu da her yıl 120-150 milyar doların malî sistem tarafından aklandığı anlamına geliyor. Aklama işlemi az-çok karmaşık, az-çok gelişkin pek çok biçim alabilmektedir. Eşzamanlı ya da ardışık birkaç aşamadan oluşur. GAFI[24] uzmanları belli başlı üç yönteme dikkat çekiyorlar:

* Plasman (nakde çevirmek);
* İstifleme (kaynakların gizlenmesi);
* Entegrasyon (yasal devrelere dahil etme).

Bu farklı yöntemler kimi zaman işbirliği içindeki, ama çoğu zaman ihmalci davranan malî kurumların katılımını gerektiriyor.

1) NAKDE ÇEVİRMEK

* Uyuşturucu ticareti esas olarak nakit üzerinden gerçekleşiyor ve banknotlar sayılmaktan çok tartılıyor.

Kaçakçıların hedefi bu kuşkulu, saymaca parayı kayıtlı paraya dönüştürmektir. Bu, genellikle kuşkulu, saymaca paranın öncelikle

---

yıllık üretimi, 45.000 hektarlık bir alan üzerinde 80.000 ton olarak hesaplanmakta ve 150.000 kişiyi istihdam ediyor.

[23] Denis Hautin-Guiraut, Le Monde, 10 Haziran 1993.

[24] GAFI: Uluslararası malî eylem grubu. 1989'da G-7'nin Paris zirvesi sırasında oluşturulan, aklamaya karşı önlemler geliştirmekle yükümlü örgüt.

daha temiz saymaca paraya dönüştürülmesini gerektiriyor. Bunu bir döviz bürosundan döviz satın alarak, seyahat çekleri ya da bir bankadan hazine bonoları alarak yapmak mümkün.[25] Denetimler ve dönüştürülecek miktarların boyutları göz önünde bulundurulduğunda, kaçakçılar, farklı aracılardan yararlanılan başka yöntemlere başvurmaktadır. Aklama terimi Al Capone'nin, çeşitli faaliyetlerinden edindiği kaynaklara yasal bir görünüm verebilmek için yararlandığı aklayıcılardan kalmıştır.

Genel olarak, nakit iş tutarlarının özünü oluşturan tüm alışveriş ve hizmetler (restoranlar, gece kulüpleri, servis istasyonları[26] oyun salonları, kumarhaneler vb.) kara paranın aklanmasında aracı pratikleri oluşturmaktadır.

Kumarhaneler, kaçakçılara sağladıkları önemli olanaklar nedeniyle pek çok ülkede özel olarak gözetim altında tutulmaktadır: nakdin jeton ya da fişe çevrilmesi, fişleri başka bir kumarhanede kullanma ya da kumarhane çekiyle değiştirme olanağı... Bizzat kumarhane de kimi zaman bazı bireyleri 'konsorsiyum'a ('banko tutan' oyuncular) dahil ederek etkin bir rol üstlenebilmektedir.

Loews'deki Monte Carlo kumarhanesinde, Michele Zaza'nın yakınlarından, bugün cezaevinde bulunan Giovanni Tagliamento, oyunculara yıllık %90 faizle birkaç saatliğine kredi vermekteydi. Adam, San Remo'daki bir krupyenin kayınbiraderi gibi, Prensliğin oyun salonları ve otel donanımlarını satın almada uzmanlaşmış şirketi Sofextour'un yönetim kurulundaydı. Fransız polisi, Menton kumarhanesini denetimi altına alma girişimini engellemeyi başarmıştı.

Sofextour'un hedefi büyüktü. Beaulieu ve San Remo'yu ele geçirmek istiyordu. Dahası, Lyon bölgesi ve kıyıdaki altı küçük kuruluş da yüksek sosyete oyuncuları için lüks otellere dönüştürülmüştü. Tümü de tek bir müşterinin, Monte Carlo'da ikamet eden Napolili bir emlakçının hesabınaydı. O kimin adına çalışıyordu?

---

[25] Yeni bir yol, piyangoda kazanmış bir bileti satın almaktır.

[26] Lugano'lu bir benzinci, İtalyan sınırında yaşayanlara üç milyar kadar liret değiştirmişti (Bkz. Le Monde'daki makale, 29 Ocak 1993).

Hiçbir zaman nakit sıkıntısı çekmeyen Monako bankaları kolaylıkla finans ya da gayrimenkul şirketleri kurup tasfiye edebilmektedirler. Gerçekten de ellerinde istisnaî bir araç bulunmaktaydı: vergi sahtecileri ve aklayıcıların gözdesi 'Özel Sivil Şirket' (SCP). Yöneticinin rolü, salt ismini kullandırmaktan ibarettir; hissedarlar mutlak bir anonimlikle korunmaktadırlar. Tek risk, şirketin iflas edip Fransa Bankası müfettişlerinin kulağına kar suyu kaçırmasıydı; örneğin Jean-Marc Faure'un yönettiği 'Yaygın Söylenti' şirketinde olduğu gibi. Kabak Isabelle de Bourbon-Parme'in başkanlığını yaptığı kapatılan ve izin sonunda kazançlarını Lüksemburg'da Cali karteli adına dolaşıma sokan Franklin Rodriguez Jurado'ya dek sürülmesini sağlayan Monako Sanayi Bankası'nın başında patlamıştı.[27]

* Polis gözetiminden sıyrılabilmek için kaçakçılar tanınmış profesyonel kumarbazların hizmetinden yararlanmaktadır; hatta sahibi oldukları kumarhanelerin yönetimi için (bazıları ünlü) kimi kişilerin adlarını kullanırlar.

'Sinatra Bağlantısı' ya da ünlü şarkıcının yirmi yılı aşkın bir süredir, hem demokratlar hem de cumhuriyetçilerle sürdürdüğü ilişkiler ve bunun yanı sıra, kimi çete patronlarıyla aynı ölçüde ısrarlı bağlantıları basında her gün daha ayrıntılı haberlere konu oluyor.

Sinatra'nın çetelerle ilişkileri yeni değil; daha 1947'de Küba'da, dönemin büyük mafya patronlarından, ABD'den sınır dışı edilmiş Lucky Luciano ile buluşmuştu. Ovid Demaris'in, yine ünlü bir 'mafioso' olan Jimmy Fratiano'nun anıları üzerine temellenen Le Dernier Mafioso başlıklı kitabında, Frank Sinatra'nın mafyayla bağlarını hiç kopartmadığı,[28] *bir keresinde de Nevada'da gerçek sahibi Chicago mafyası şeflerinden Sam Giancana olan Tahoe Gölü kumarhanesinde 'paravan' görevi gördüğü anlatılmaktadır.*[29]

---

[27] D.R., Le Monde, 29 Ocak 1993.

[28] 1950'de Senatör Kefauver cinayetini soruşturan komisyonuna ifade vermeye çağrılan Frank Sinatra, o günden sonra beş kez büyük jüri, iki kez vergi soruşturması, bir kez Kongre, bir kez de New Jersey ceza komisyonuna ifade vermeye çağırıldı.

[29] Nicole Bernheim, Le Monde, 20 Ocak 1981.

* Bir başka yöntem de nakdi işbirlikçi malî aracılara aktarmak için kuryelerin hizmetinden yararlanmaktır. İsviçreli ya da Lüksemburglu avukat ya da malî müşavirler uzun zamandan beri banknot dolu bavulları numaralı anonim hesaplara yatırmaktalar.

İsviçre basınının 'Lübnan bağlantısı' adını verilen narko-dolar dolaşım şebekesinin ortaya çıkartılması konusundaki açıklamaları, Tessin kantonu Kamu Bakanı'nın bir basın açıklamasıyla taçlandı. 'En azından' 1 milyar doların söz konusu olduğu bu 'iş'in boyutlarının, ilk bilgilerin ortaya koyduğundan çok daha görkemli olduğu anlaşılıyor. Türkiye, Bulgaristan, İtalya ve Kaliforniya üzerinden Lübnan'dan İsviçre'ye uzanan çok sayıdaki uluslararası dalıyla Lübnan bağlantısı yalnızca 'pizza connection'un bir uzantısı olmakla kalmıyor; Kolombiya kokain mafyasına dek dünyadaki pek çok uyuşturucu şebekesini de kapsıyor.

Tessin adlî makamlarına göre, bağlantılar 1987 Şubatı'nda Bellinzona'da Türkiye'den gelen bir kamyonda gizlenmiş 100 kiloluk baz morfin ve eroinin ele geçmesiyle ortaya çıktı. Tessin polisinin kaçakçı şebekesine sızdırdığı bir muhbir aracılığıyla operasyon, uyuşturucu dünyasının ünlü Türklerinden Hacı Mirza'nın ve Milanolu bir tüccar, Nicola Giuletti'nin tutuklanmasıyla sonuçlandı. Hacı Mirza'nın üzerinde bulunan bir telefon numarası sayesinde soruşturmalar, 7 Temmuz günü iki Lübnanlı kardeşin, Jean ve Barghev Macaryan'ın teşhis edilip tutuklanmasına dek sürdürüldü.

Bunlar iki yıldır, ne oturma ne de çalışma iznine sahiptiler. Zürih'deki Nova Oteli'nin bir dairesine, kambiyo elemanları olarak yerleştirilmişlerdi. Onlarla Bellinzona'da tutuklanan kaçakçılar arasındaki bağlantıların kokusunu alan İsviçre polisinin kuşkuları, ABD'de yürütülen paralel soruşturmalarla doğrulanacaktı.

Kamu bakanı bu konuda 27 Kasım 1986 günü Los Angeles hava limanında içinde yaklaşık 3 milyon dolar bulunan üç bavulun ele geçtiğini açıkladı. ABD'li soruşturmacılar, bu paranın Kolombiya çıkışlı bir uyuşturucu kaçakçılığından kaynaklandığını ve Zürih'te yaşayan iki Lübnanlı kardeşe gitmekte olduğunu ortaya çıkartacaklardı. Dahası, ABD'de FBF'la birlikte çalışan DEA (Amerikan Uyuşturucuyla Mü-

cadele İdaresi), aynı kaynaktan önemli tutarlarda paranın pek çok kez Zürih'e, Macaryan kardeşlere gönderildiği sonucuna varacaktı.

Eylül ayında Bellinzona'da yaptıkları ilk toplantının ardından ABD, İtalya ve İsviçre Uyuşturucu timlerinden polisler Macaryan kardeşlerle uluslararası uyuşturucu kaçakçıları arasındaki bağlantıyı ortaya çıkartabildiler. Kardeşler tutuklandı, tüm banka hesaplarına el konuldu.

Yargıçlar kuruluna göre, Macaryan kardeşler iki yıl içinde Zürih'deki hesaplarından en az 1 milyar dolar kadar geçirmişlerdi. Paranın bir kısmı banka işlemlerine girerken yüz milyonlarca İsviçre frangı, Amerikan doları ya da Batı Alman markı hâlinde Türkiye'den gizlice Bulgaristan üzerinden aktarılmıştı. Fonlar Sofya'dan İsviçre'ye uçakla taşınmaktaydı. Kolombiya kokaini satışından elde edilen 30 milyon doların Kaliforniya üzerinden Macaryan kardeşlere ulaştığı da ortaya çıktı. Zürih'te toplanan narko-dolarlar, özellikle Cenevre ve Tessin'deki çok sayıda hesaba yatırılmaktaydı.

Soruşturma, Bulgaristan ya da dolaylı yollarla Lübnan'dan gelen muazzam miktarların da İsviçre'de kurulan şirketlere aktarıldığını ortaya koydu.

Türk adlî makamlarının da işbirliğiyle, soruşturmalar, Türkiye'deki fon sağlayıcılarının bir kısmının ortaya çıkartılmasını sağladı. Tessin Kamu Bakanı, adını açıkça vermeden bu uyuşturucu parasını aklama işlemine, 1985'te İsviçre'yi de karıştıran 'narko-dolar' aklama şebekesi 'pizza connection'ın babası, Türk armatör Yaşar Avni Musullulu'nun karıştığını ima etti.[30]

* Günümüzde Avusturya, Batı Avrupa'nın bankalarında sırdaş hesap açılabilen tek ülkesidir. Ancak kaçakçılar özellikle banka cennetlerini kullanmayı yeğliyorlar. Bu malî cennetler pek çok avantaj sağlamakta: bankaların müşterilerinin kimliklerini ya da gerçekleştirdikleri işlemlere ilişkin kayıtları elde tutmasını zorunlu kılan yaptırımların olmayışı, banka otoritelerinin denetlenmeyişi gibi. Bazı off-shore[31] bankalarının gümrük denetiminden bağışık heli-

---

[30] Jean-Claude Buhrer, Le Monde, 11 Kasım 1988.

[31] Off-shore (kıyı) bankacılığı: Adalarda (özellikle Antil adaları) ya da limanlarda kurulan ve kamu hukukunun sınır-aşırı statüsüne sahip uluslararası finans kuruluşları.

kopter pistleri ya da limanlara sahip olması, kuryelerin işini kolaylaştırmaktadır.

Interpol, 1983 yılında 'suç oluşturan faaliyetlerden elde edilen fonları' (FOPAC) saptayıp incelemekle görevli bir özel çalışma grubu oluşturdu; bunun bir alt-bölümü de salt uyuşturucu parasının aklanması ile ilgilenecekti. Interpol'ün merkezi Lyon'da yaşayan sorumlusu Bay Gerald Moebius narko-aklayıcıların 'reçeteleri'nden birkaçını açıklıyor.

Kaçakçılar, aynı zamanda zanaatkârlardır. Elde edilen miktarların büyüklüğüne, tüm saygınlık arayışlarına karşın, hâlâ nakit dolaşımı için elleri bavullu kuryelere başvuruyorlar.

"Bu eski yöntemin tek riski, banknot dolu bavula el konulması ya da terk edilmesidir ki, Amerikalılar buna cost doing business (risk maliyeti) diyorlar" diye açıklıyor, Bay Moebius. "Bir kuryenin elinde, birinde kişisel eşyası, diğerinde de paralar bulunan birbirinin aynı iki bavulla uçağa binmesi ve gümrük kontrolü durumunda bagajların ve kayıt fişlerinin karıştığını öne sürmesi sıkça rastlanan bir durum".

Bu zanaat, 70'li yılların başlarında çıkartılan ve her yurttaşın 10.000 doların üzerindeki tüm malî işlemlerine ilişkin bildirimde bulunmasını gerektiren Bank secrecy act (Banka gizliliği yasası)'i aşabilmek için özellikle ABD'de çok geliştirilmiş. "Örgütler, yasadışı fonları dağıtmak için, 'smurf' ya da Fransızca 'schtroumpf' dediğimiz 'komiyollular'dan yararlanıyorlar. Bunlar da banka banka dolaşıp 10.000 dolardan daha düşük bir sürü hesap açtırıyor". Miami'de üslenmiş tek bir örgüt, böylelikle altı ayda, geçici olarak karton kutularda istiflenmiş 240 milyon doları deplase edebilmişti.

"Schtroumpf'luk, suyu bulandırmanın en ilkel yollarından bir olmayı sürdürüyor".[32]

* Kuşkulu parayı dönüştürmenin bir başka yolu, nakit karşılığı değerli nesneler almaktır: mücevherat, değerli madenler, sanat yapıtları, koleksiyon parçaları, lüks ürünler vb... Bu, özellikle Japon 'yakuza'ların sıkça başvurduğu bir yoldur.[33]

---

[32] R. Belleret, Le Monde, 21 Nisan 1990.

[33] Yakusa: pek çok alanda faaliyet gösteren ve kimi ayinleriyle tanınan (örneğin bağlılık göstergesi olarak parmağı kesmek) Japon suç örgütü.

Kuşkulu saymaca para bir kez kayıtlı paraya dönüştürüldükten sonra, kaçakçılar fonların kuşkulu kökenini gizleyebilmek için 'istifleme' yöntemine başvuracaktır. Bu, daha karmaşık ve mat kılabilmek için onu çok sayıda malî işlemden geçirerek gerçekleştirilir: fonların telgraf havalesiyle yurtdışına, özellikle de pek göze batmayan malî kuruluş ya da şirketlere, banka cennetlerindeki 'posta kutuları'na, ardından da daha saygıdeğer banka şirketlerine gönderilmesi gibi.

Aklayıcılar soruşturmacıların malî bir kördüğümde yollarını yitirmesini sağlayabilmek için art arda pek çok karmaşık işlem gerçekleştirirler.

Vergi cennetleri, ya da daha doğrusu işlemleri denetlemeyen ve bankaların gizliliğine saygı gösteren liberal siyasal rejimlere sahip ülkeler, ana noktaları oluşturmaktadır. "Bir örnek ele alalım" diyor Bay Moebius. "Diyelim ki, Bristol'lü Bay Smith 1 milyon sterlinlik kara paranın sahibidir. Bunları Britanya Bakire adalarındaki bir bankaya aktarır.[34] *Servet buradan Caiman adalarındaki*[35] *bir banka hesabına aktarılır. Son evrede Bay Smith Londra'daki bir bankadan, Caiman adalarındaki banka hesabını garanti göstererek 1 milyon sterlinlik kredi talebinde bulunur. Devre tamamlanmıştır".*

Bu Interpol sorumlusuna göre Karayib adalarından bazılarında, Genel Müdürlü, firma unvanlı, eşgüdüm büroları ve şubeleri olan hayalet şirketler suç kaynaklı para akışlarında 'paravan' görevi görmek üzere anahtar teslim kurulmaktadır: "Bir şov yıldızının dünya turnesinin biletlerinin virmanı -Tokyo ya da Amsterdam'da gerçekten kaç bilet satıldığını kim kontrol edebilir ki?- sahte altın külçeleri ithalatı, hurda arabalara yedek parça ithaline ilişkin sahte faturalar, zaman zaman kara para hareketlerini perdelemek için başvurulan yollardır".[36]

---

[34] Porto Riko yakınlarındaki Küçük Antil adaları.
[35] Küba ve Jamaika arasındaki Küçük Antil Adaları.
[36] R. Belleret, Le Monde, 21 Nisan 1990.

* Birkaç sınırı aşıp birçok bankadan geçtikten sonra, sermayeyi saygın bir kisveyle çıkış ülkesine getirmek artık mümkündür. BCCI örneği bu istifleme tekniğinin iyi bir örneğidir.

Elli kilogramlık banka belgesine el konulmuş, üç yönetici de demir parmaklıkların ardını boylamıştı: gümrük idaresinin, ABD'li denginin talebi üzerine Uluslararası Kredi ve Ticaret Bankası (BCCI)'nın Fransa şubesine karşı düzenlediği operasyonun ilk bilançosu buydu. BCCI kokain kaçakçılığı parasını 'aklamakla' suçlanıyordu. Bu bankanın merkezi Lüksemburg'dadır; Fransa da dahil 73 ülkede şubesi bulunmaktadır.

Gümrük İstihbarat ve Soruşturma Ulusal Müdürlüğü (DNRED) sorumlusu Bay Jean-Henri Hoguet'ye göre bu, gümrüklerin uluslararası işbirliği sonucu ortaya çıkartılabilen, 'tam bir kara para aklama şebekesi'ydi.

Tampa (Florida)'daki tutuklamalar başladığında, ABD'Lİ soruşturmacılar yönlerinden emindiler. İş, şimdiden 'tıkanmıştı'. 85 kişi sanık sandalyesindeydi: 40'ı hemen sorgulandı, suçlandı ve tutuklandı; 45'i hâlen aranıyor. Paris'te açıklanan ilk hesaplamalara göre, BCCI'nin uluslararası şebekesinin bütününde aklanan paranın toplamı, esas olarak ABD, Londra ve Paris'te olmak üzere, 32 milyon doları buluyor.

Yalnızca Paris, Nice ve Monako'daki üç Fransız şubesi, 6 milyon dolar kadar bir tutarı hesaplarından geçirmişti. Bu şubelerin yöneticileri tutuklandı.

1986'dan beri ABD gümrükleri, çapraşık yollardan, doğrudan Kolombiya karteli Medellin için çalıştığından kuşkulandıkları BCCI'nin iç şebekesine sızmayı başarmışlardı: bir müşteri hesabına hareketlerini izleme altına alacakları bir para enjekte etmek, bankacı kisvesinde gizli ajanlar istihdam etmek, hatta kartelin hizmetinde malî şirketler yaratmak. Bu seçenekler arasında hangisinin uygulandığını kimse bilmiyor. Sır, iyi saklanmıştı.

Sızma meyvelerini verdi. Mayıs 1988'de ABD'li gümrükçüler Britanyalı ve Fransız meslektaşlarını uyardılar. BCCI'nin Londra ve Paris'teki yöneticilerinin Kolombiya kartelinin bir üyesiyle kişisel ilişki i-

çinde olduğunu ve onun için banka işlemleri yürüttüğünü saptamışlardı. Böylelikle kaçakçılık parası yalnızca aklanmakla kalmıyor, aynı zamanda geliri de sağlıyordu.

Devre, ilkece klasikti. Uyuşturucu satışından sağlanan küçük tutarlar vadesiz hesaplara yatırılıyordu. Daha sonra bu hesaplar ortak vadeli bir hesapta toplanıyordu (ki gümrükçüler, bunun ancak 'bankanın işbirliğiyle yapılabileceğini' söylemekteydiler). Kısacası, plase edilebilecek bir para! Aklama işlemi burada yürürlüğe giriyordu. Plasman, finans şirketleri adına açılmış hesaplar üzerinden yapılan yatırım işlemleriyle gerçekleştirilmekteydi. Bu şirketlerin merkezleri vergi cenneti sayılan bölgelerdeydi: Caiman adaları, Bahamalar ya da Panama gibi. Yalnızca kartel için kurulmuşlardı. Böylelikle başlangıçtaki fonlar ve plasmanların kârı kartele dönebilmekteydi.

Aklama işlemlerinin karmaşıklığı somut olarak aracı hesapların fazlalığı ve coğrafi dağılımlarının yaygınlığına bağlanmaktadır. Banka yazışmaları sayesinde para Paris, Londra, New York'taki Wall Street ve vergi cennetleri gibi finans merkezleri arasında dolaşıma girmektedir.[37]

* BCCI örneği böylece 'bütünleştirme' tekniğini sergilemektedir. Burada işlem, aklanmış tutarları, yasal kökenli fonlarla karıştırarak ekonomiye katmaktan ibarettir: kimi satış ya da ihracat işlemlerinin çifte faturalandırılması ya da aşırı faturalandırılması, saygıdeğer şirketlere açılan krediler, anonim bonoların saygın şirketler tarafından işbirlikçi imzalarla tahsil edilişi... Para aklandıktan sonra yasal işlerde dolaşıma sokulur (gayrimenkul plasmanları, sınaî yatırımlar, menkul değer alımları...). Kaçakçılar, bu işlemleri yabancı bankaların şubelerinin sağladığı, aynı grubun başka temsilciliklerine yatırılan hesaplarla garanti edilen kredilerle finanse ederler. Bu, gerçekte kendi paralarından kredi aldıkları anlamına gelmektedir. Bu teknik kara parayı, açılan kredileri nakit olarak ödeyerek yeniden aklamalarını sağlamaktadır (bankacıların hesap açtırmaktan daha az titiz olduğu bir işlemdir bu).

---

[37] Daniel Rouard, Le Monde, 14 Ekim 1988.

Paranın dolaşıma girmesi geleneksel olarak kaçakçıların ülkesinde ya da sanayileşmiş ülkelerde gerçekleştirilse de, eski Doğu ülkeleri bir süredir bu işlemlerde ayrıcalıklı bir konum kazanma yolundadır: yatırım olanakları bol, denetim ise azdır. Özellikle Birleşik Almanya, uyuşturucu kaçakçıları için tam bir Eldorado niteliği kazanmıştır.

1992 başlarında, haftalık Der Spiegel dergisi alarm zillerini çalmaktaydı: Almanya'da aklanmış para dolaşıma giriyor, yatırımlar yapılıyor ve nüfus kontrol altına alınmaya çalışılıyordu. Para, genellikle İsviçre'den gelmekteydi. Kolombiya, Asya, Türk ve İtalyan kartelleri, ter cihan eski Demokratik Alman Cumhuriyeti ve Doğu Avrupa'da hisse senedi, altın ve özellikle de artan ölçülerde gayrimenkul ya da şirket yatırımları yapmaktaydılar. Dergiye göre, Hannover'de bir bankanın yöneticisi Medellin karteli için hesaplar açtırmıştı.

Lüksemburg'daki üç Alman bankasının ortakları, artık yaşamayan bir kokain kralından, Gonzalo Rodriguez Gacha için milyonlarca dolarlık hesaplar açtırmışlardı.

BKA'ya[38] *göre, 1991'de yalnızca Sicilya mafyası Almanya'ya 27 milyar marklık yatırım yapmış ve aklama işlemleri ancak 1992 Eylül'ünde ceza kapsamına alındığından, kovuşturmaya uğramamıştı. BKA genel müdürü Hans-Ludwig Zahert muradını iyi korunan bir villa ile, yalnızca yaşlı bir köpeğin koruduğu bir başkası örneğiyle anlatıyor: 'Sizce hırsız hangisini yeğleyecektir?'*

Her durumda, Mafya ve Camorra Almanya'da binlerce restoranlık bir ağa sahiptir. Amerikalı dengini aratmayacak bir Avrupa 'Pizza connection'u, 1984'te ortaya çıkartılmıştı. Pek çok banka bürosunun bulunduğu borsa merkezi Frankfurt-am-Main'da, sayılan daha az olmayan pizzacı, 'aklama' görevi görmekteydi. Duvarları arasında Alman mafyasının bir başka uzmanlık alanı olan çalıntı kredi kartları trafiği de gerçekleşmekteydi. Narko-marklar başarıyla narko-dolarların yerini almıştı ve Avrupalı komşularını 'suluyorlardı.'[39]

---

[38] BKA: Alman adlî polisi.

[39] Danielle Rouard, Le Monde, 30 Ocak 1993.

* Narko-dolarların yeniden dolaşıma girebilmesi çok sayıda malî kuruluşun gönüllü ya da gönülsüz katılımı olmaksızın mümkün değildir. Belirgin nedenlerden dolayı, bankalar uzun süredir yatırılan fonların kökeni konusunda ince eleyip sık dokumamaktadırlar.

Banka, Rönesans'tan bu yana kapitalist ekonominin ve maddî uygarlığın özünü oluşturmaktadır.[40] Onu tetiklemiş ve esinlemiş ve dâhiyane, yaratıcı, stratejisi, güçlü, her zaman her koşulda çıkarını en iyi biçimde kollayan, ağlarını önce Avrupa, ardından da tüm dünyada örmüştür. Yüzyıllar boyunca sömürge fetihlerini Siyahların köleleştirilmesini, en kan dökücü ve kardeşi kardeşe kırdırıcı savaşları finanse etmiştir; bunlara kıyasla uyuşturucu diğerleri arasında bir pazardır yalnızca. Son yıllarda petro-dolarlarla birlikte kolay bir para akışı ortaya çıkmıştır. Neo-liberal düzensizleştirme, malî faaliyetlerin küreselleşmesi, kumarhane-ekonomisi, her yerdeki spekülasyon çılgınlığı ve açgözlülüğü, zincirinden boşanan kâr hırsı, sorumluların hükümet incelemeleri, denetimi ve düzenlemelerini kale almaksızın para kazanmaya teşvik edilişi ve yaptırımların yalnızca en beceriksiz olanlarla sınırlı kalması; Michele Sindona'dan Yvan Boeski'ye,[41] işadamları, politikacılar, üniversitelerin işletme fakülteleri tarafından göklere çıkartılan büyük düzenbazların zirveye yerleştirilmesi. Banka ve finans, uzun süredir uyuşturucu parasını ağırlamaya, hem psikolojik hem de teknik bakımdan hazırdı.

Öteden beri, vergi sahteciliği, yasadışı sermaye aktarımları, silah, besin, sigara, alkol, mal kaçakçılığından, rüşvet ve diğer karanlık komisyonlardan, naylon fatura, tüm dünyadaki diktatör ve tiranların yağmaladığı servetlerden gelen parayı aklayıp dolaşıma sokmaktaydılar... Aklama ve yeniden dolaşıma sokma: uyuşturucu kaçakçılarının sorunu tam da buydu.[42]

---

[40] Bkz. Fernand Braudel, Civilisation materielle, economie et capitalisme, Armand Colin, Paris, 1979.
[41] İlki Sicilya kökenli uluslararası banker, ikincisi Wall Street'te 'erginlenmiş' spekülatör.
[42] C. de Brie, Le Monde Diplomatique, Nisan 1990.

* Yakın zaman öncesine dek, bankacılık sektörü, aynı zamanda uluslararası ticaretin en az denetlenen sektörüydü: sermaye ihracı için lisans almaları ya da müşterileri hakkında bilgi vermeleri gerekmiyordu; bir faksla milyonlarca doları gezegenin bir ucundan diğerine aktarabilmekteydiler. Yakın zaman öncesinde ortaya çıkan kimi veriler, İsviçre bankalarının uzun süredir oynadığı rolü açığa çıkartabildi.[43]

İsviçre'de şimdiye dek ortaya çıkartılan en büyük narko-dolar dolaşım ağı olan Lübnan bağlantısının gözler önüne serilmesi, İsviçre dürüstlüğüne ilişkin düşleri sarstı. Sarsıntılardan bağışık, kamuoyunun 'bu ancak başkalarının başına gelir' yanılsamasıyla beslendiği bir ülkede, şok, çok şiddetli olmuştu. Lübnan bağlantısı Adalet Bakanı Bayan Elizabeth Kopp'un düşmesine yol açtı ve kurumların saygın görüntüsünün ardında sınır tanımaz bir iş dünyasını gözler önüne serdi.

Bir yumağın çözülmesi için nasıl bir ipucu yeterliyse, Lübnan bağlantısı daha eski kumpasları, büyük bankaların mahrem loşluğunda aklanan paraların karanlık öykülerini, etki alışverişine benzeyen ilişkileri, hatta alelacele rafa kaldırılmış bir cinayet dosyasını da, kısacası, özenle üstü örtülen bir rezaletler dizisini ortaya çıkardı, İsviçre'nin gözleri şimdiye dek hiç böyle bir şey görmemişti.

İsviçre adaleti, iş takipçileri ve kökeni belirsiz paralar konusunda bağışlayıcı bir tutum izledi. Lübnan bağlantısının üzerindeki sır perdesini kaldıran Tessin savcısı Bay Dick Marty, düş kırıklığı dolu bir tonla, "İsviçre'de bir gangster ne denli gangsterse, o denli az kaygılanması gerekir" diyor ve ekliyordu: "Örgütlü suça, ne zihinsel ne de teknik olarak hazır değiliz".

Pek çok finans ve simsarlık şirketi, büyük bankaların gölgesinde her türlü düzenlemeden sıyrılarak milyonlar devşiriyor. Yerel ekabirin, yönetim kurullarında koltuk kabul ederek onlara paravan görevi görüyor. Konfederasyon dahilinde nakit ithali tümüyle serbest olduğundan, 'kara' paranın önemli bir bölümü, büyük bankalara plase edilmeden önce bu bürolardan geçiyor ve altın biçiminde yeniden ihraç ediliyor veya yasal faaliyetlere yatırılıyor.[44]

---

[43] İsviçre bankalarının marifetleri için bkz. Jean Ziegler, İsviçre Daha Beyaz Yıkar, Alfa Yay., İstanbul, 2004.

[44] Jean-Claude Buhrer, Le Monde, 27 Mart 1989.

** Benzer biçimde, uyuşturucu kaçakçılığı ve narko-dolarların yeniden dolaşıma sokulmasına karşı mücadelede kendini gösteren ABD de, (kurulan şirketler konusunda bilgi edinmenin mümkün olmadığı) Delaware*[45] *gibi iş cennetlerine göz yummuştur. Florida'da da kara paranın yeniden dolaşıma sokulmasında etkin bir rol üstlenen banka kuruluşları faaliyetlerini sürdürmektedir.*

Florida'daki ilk hava limanının 20'li yıllarda zengin turistleri ağırlamak üzere Pan-Am tarafından inşa edilişi gibi, Miami'nin de ABD'nin başlıca finans merkezlerinden biri olarak yükselişi, yakın bir geçmişe dayanır. Sun Bank bankacılarından biri anımsıyor: "1972'de Florida'da hiç büyük banka yoktu. Günümüzdeyse 650 tane var; bunlardan 150'si Miami'de bulunuyor; 50 kadarı da yabancı bankalar".

Eğer ortada finans kuruluşları varsa, hesaplar da vardır. Bir Paribas sorumlusu Florida'yi New York'tan sonra ABD'nin ikinci finans merkezi hâline getirmeye yetecek 150 milyar dolardan söz ediyor. Başka istatistiklere göreyse eyalet, dördüncü ya da beşinci sırada yer almakta. Kuşkusuz, servetlerin yönetiminde de önemli bir rol oynamakta: emekliler ve rantiyeler buraya paralarıyla birlikte yerleşiyorlar. Rekorlara bayılan bir ülkede, Miami geçtiğimiz yıl ABD'nin 'en çok kazanan broker'ına' sahipti. Bir başka kaynağı Latin Amerikalılar ve Karayibli zenginler oluşturuyor.

Üçüncü gelir kaynağıysa, tabii ki uyuşturucudan kazanılan paradır. Miami'de görüşülen bütün bankerler ellerini cüzdanlarına koyup bu paraya hiç dokunmadıklarına yemin ettiler. Uyuşturucu sorunu üzerine bir araştırmada Avrupa Parlamentosu yalnızca Panama'dan 'kokain kaçakçılığının banka merkezi' olarak söz etmekte. Ancak Fortune dergisinin geçtiğimiz günlerde yayınladığı 'Mafyanın en büyük patronları' sınıflandırmasında, Miami patronu Vincent Alo ya da 'Mavi Gözlü Jimmy', bu ciddi Amerikan dergisine göre servetini 'para aklama işlemleri' ile kumardan yapmış gözüküyor. Ingo Walter'ın ilginç yapıtı L'Argent secret (Gizli Para)'de de, özellikle Kongre raporlarına dayanan yazar, "ABD'deki malî aklama merkezinin Florida'da olduğunu" öne sürmekte.

[45] ABD'nin kuzeydoğu eyaleti.

1983 tarihli bir Senato raporuna göre, Florida'daki 24 banka toplam hesaplarının %3'ünden fazla bir tutarda tahvil çıkartmışlar; oysa bu tip tahviller genellikle aklama faaliyetlerinin varlığına işaret etmekte[46] *ABD Hazinesi'nin bir raporuna göre en çok banka suçu Florida'da işlenmektedir.*

Ingo Walter, şunu da ekliyor: "Uyuşturucuların %75'i ABD'ye Florida üzerinden giriyor: toplam değer yılda 50 milyar doları bulabilmektedir. Bunun Florida ekonomisine bıraktığı net kâr, 10 milyar doları geçiyor; tümü de nakittir".[47]

* *Ancak uyuşturucu parasının dolaşımı, özellikle çok sayıda küçük banka cennetini gerektirmektedir.*

Doğu ülkelerinde açılanlar ve büyük devletlerin sınırları içinde özgül işlemler için kullanılanlar sayılmazsa, dünyada sayıları elliyi bulmaktadır. Esas olarak, dünya ekonomisinin gizli yüzünün üçgenine denk düşen üç coğrafi bölgede toplanmışlardır.[48]

Avrupa'da başat olan ve dünya başkenti rolünü oynayan, kuşkusuz ki İsviçre'dir; ama Lüksembourg, Lichtenstein, Man adası, Jersey ve Guernesay, Monako, Andora, Cebelitarık ve Vatikan'ı da anmak gerekir. Amerika'da Karayibler'de Bermudalar, Bahamalar, Caiman adaları, Jamaika, Panama, Belize, Hollanda Antilleri, Turks ve Caicos adaları, Antilla, Saint-Barthalemy, Antigua, Barbados... Asya-Pasifik'te Hong Kong, Macao, Tayvan, Singapur, Vanuatu, Nauru, Tonga...

Cennete girebilmenin koşulları: mutlak banka ve ticarî gizlilik; siyasal istikrar; etkin iletişim ağı; hava limanı, helikopter pisti, iletişim araçları; sermaye ve her türlü döviz işleminin serbest dolaşımı; vergi bağışıklıkları; her türlü şirketin bütün denetimlerden uzak ve asgarî for-

---

[46] Likidite bolluğu (yatırılan ile çekilen miktarlar arasındaki farklar) bir bankanın aklama işlemleri gerçekleştirdiğinin göstergesi sayılmaktadır: örneğin, 1988'in ilk yarıyılıyla 1998'in ilk yarıyılı arasında bu fazlalıklar Miami bankalarında 2,5 milyar dolardan 2,7 milyar dolara yükselmişti. Amerikan bankalarının sahteci işlemleri için bkz. Penny Lenoux, Amerique SA, Denoel, Paris, 1984.

[47] Bruno Dethomas, Le Monde, 18 Kasım 1986.

[48] J.F. Couvart ve Nicolas Pless, A.g.y.; aynı zamanda bkz. Laurent Leservoisier, Les Paradis Fiscaux, PUF, Paris, 1990; Andre Beauchamp, Guide mondial des paradis fiscaux, Grasset, Paris, 1983.

maliteyle kurulmasında teknik yardım; off-shore banka ve şirketler;[49] *şubeler ve blind trust'lar.*[50] *Tüm bu talepleri karşılayan ve dolayısıyla da vahşi kapitalizmin idealine uygun olanların sayısı azdır, ama tümü bu noktaya ulaşmak için çaba göstermektedir.*

Caiman adaları ve Lichtenstein'da nüfus kadar teleks ve şirket bulunmaktadır; Jersey burada çalışan yönetici-hukukçunun çekmecelerini dolduran onlarca hayalî şirketin merkezi gözüken, dış yüzeyleri tabelalarla kaplı küçük evlerle doludur. Hizmetin kalitesinin tartışılmaz olduğu İsviçre'de ziyaretçi havaalanında karşılanır, değerli yüküyle birlikte meraklı gözlerden uzakta, camları karartılmış otomobillerle bankanın garajına kadar götürülür ve asansörle ağırlanacağı, duvarları ses geçirmez büroya çıkartılır. Karayibler'de, geçerken tıka basa dolar dolu çantalarını yatırmak isteyen transit müşterilerinin tek park yerini oluşturan helikopter pisti genellikle bankanın girişinde bulunmaktadır.[51]

* Bazı Üçüncü Dünya ülkeleri giderek bu kârlı ticaretten daha fazla yararlanmaya çalışmaktadır; örneğin Nijerya ya da Panama'nın durumu böyledir.

Hıristiyan demokratların liderlerinden Bay Ricardo Arias Calderos, "Kişi başına düşen dış borcu dünyada en yüksek olan ülkelerden biriyiz" diyor; "Merkezî hükümet uluslararası yardımları kendi çıkarına kullanıyor. İç savaşın tahrip ettiği Panama'da faaliyetler Nikaragua'da olduğu kadar geriledi. Ayakta kalabilmenin tek yolu, aklamaya hız vermek oldu".

Bereketli yıllar boyunca uyuşturucu parası, nakit olarak Panama-City'ye 'Pasifik-üzerinde-Manhattan' görüntüsü veren gökdelenlere yatırılıyordu. Amerikan yaptırımları doğrudur; işi bulandırdı. Narkodolarlar Panama'nın düşkünlüğüydü. Taksi şoförünün cebine giren, belki de üzerinde Washington'un buruşuk resmini taşıyan, yırtık ve bantlaşmış banknottu. Kuşkusuz bu, kokusuz paranın desteğiyle yürütülebilecek dürüst ve yasal faaliyetlerin parasal karşılığıydı. Genellikle parmakla gösterilen finans camiası yürürlükteki yasaların etrafından

---

49 Şirket merkezinin dışındaki tüm faaliyetler için.
50 Blind trust'lar: Hissedarların gizli tutulduğu şirketler.
51 C. de Brie, Le Monde Diplomatique, Nisan 1990.

kolaylıkla dolaşabiliyordu. "Aynı anda, hem özgürlük hem de denetim isteyemezsiniz" diye açıklamaktaydı bir bankacı. Büyük yabancı kuruluşlar (BNP, Dresdner Bankası, İsviçre Bankalar Birliği) kural olarak 100.000 dolar üzerindeki miktarları reddediyordu. Kaynakları karanlık malletero'lara geri dönmeleri rica ediliyordu. Bu önlemin ötesinde, her bankacı, narko-dolar kabul eden bir ülkede başını sokacak bir yere sahip olduğunda, aklamanın 'Bay Jourdain'i kesilmekteydi. Bir mevki sahibi durumu, 'kimileri bilerek, kimileri de bilmeden aklıyor' diye özetliyor.

Bir Amerikan belgesine göre, Panama'daki on kadar banka, özellikle Kolombiya uyuşturucusunun satışından gelen paranın aklanmasında uzmanlaşmıştır. Ne ilginç bir rastlantıdır ki, aklama işlemleri nedeniyle kovuşturmaya uğrayan Lüksemburg bankası BCCI'nin (Uluslararası Kredi ve Ticaret Bankası) Panama şubesi, General Noriega'nın Fuerzas de defensa szmn (Savunma Kuvvetleri) hesaplarını barındırmaktaydı. Askerler kendi bankaları Banco institutionnal Patria'yi kurarak tüfeği bir omuzlarından ötekine aktardılar. Kimseye bu denli iyi hizmet verilmemiştir... ABD'li bir başka kuruluş, Tower Bank da bulunuyor. Sahibi Panamalılar, genel müdürü ise Hollandalı olan bu banka, efektiflerini rakipler yüksek düzeyli yabancı kadroları devşirirken şişirdi. Hükümet tahvillerini ve tüm diğer aygıtlarını nakit krizi sırasında el çabukluğuyla değiştiriverdi. Ama Bahamalar ya da Caiman adalarının tersine, bankacılık sırrı konusunda taviz vermeyi reddeden bir ülkede iddialarından nasıl vazgeçilir ki?

'Beyaz'ın izleri Panama'yı her zaman her türlü pro mundi benefico hizmetin başkenti kılan irili ufaklı bir sürü işlemin karmaşasında silinip gidiyor...[52]

* Eski Doğu Bloku ülkeleri de bir süredir, azımsanamayacak kozlarla aklama yarışına katılıyorlar.

Yeni Cumhuriyetler suç holdinglerine aklama ve yatırım alanında her türlü kolaylığı sağlıyorlar. BM uzmanlarına göre, "rublenin yakın bir zaman içinde konvertibiliteye geçecek olmasının da

[52] Eric Fottorino, Le Monde, 27 Nisan 1989.

sağladığı avantajla, kapitalizmin bu çığırından çıkmış gidişatında ortam uyuşturucu parasının aklanmasına elverişliydi".

Bu işlem, örgüt stratejistleri için son derece önemlidir. Yasadışı kökenli devasa sermayeleri, gerçekte kârlı yatırımları besleyebilmek için önce banka devresine girmek durumundadır. 'Aklayıcılar', örneğin müşterilerine yatırıp çektikleri nakillerin nereden geldiğini sormayan Doğu bankalarıdır. İsviçre Dışişleri Bakanı Bay Alexis Lautenberg İtalyan haftalık dergisi Il Mondo'ya yaptığı bir açıklamada, "Günümüzde aklayıcıların Doğu Avrupa ile Uzakdoğu'yu y eğledikleri"nin altını çizmekteydi. Kara fonların AET'ye ulaşmadan üçüncü bir ülkenin kuruluşlarından geçmesi kökenleri üzerine her türlü araştırmayı olanaksız kılmaktadır.

Polonya'da 'kara' para konvertibl hesaplara yatırılır; buradan bir çıkış belgesi edindikten sonra miktarlar yeniden harekete geçirilir. Polonyalıların komisyon ya da kârı %2 ile %10 arasındadır. Eski Yugoslavya'da, bir kadın, batı normlarının on katı kadar yüksek faiz vererek parlamıştı! En gelişkin olan, Avusturya yakınlarındaki Macaristan bir numaralı aklayıcıdır ve Doğu'ya yönelen yatırımların köprübaşı rolünü oynamaktadır. Büyük miktarlarda sermaye, özellikle Alman sermayesi buraya akmaktadır.

Moskova'da kısa bir süredir yabancılar, sahte isimlerle kaçakçılıktan kaynaklanan dövizlerinin karşılığında ruble satın alıp gelecekteki özelleştirmelere hazırlık olmak üzere stoklamaktadırlar. Çünkü Rusya, özelleştirmelerle birlikte, yüzyılın satışlarını sunacaktır. Bu ruble satışı Mafyavarî yabancı yatırımcılar için özellikle avantajlı bir kur farkıyla gerçekleştirilmektedir. Gelecekteki alımda paranın Rusya'ya dönüşünü sağlamak üzere, yerinde hazırlanmış ya da Avusturyalı noterler veya Cenevreli bankacıların teminat mektupları istenmektedir.

Çokulusluların tedbirlerini alarak yerleştiği her yerde, Budapeşte'de, Sofya'da ya da Doğu Berlin'de uluslararası 'aileler' otel, restoran, benzin istasyonu ya da gayrimenkuller satın almaktadırlar.[53]

---

[53] D. Rouard, Le Monde, 26 Ocak 1993.

* Öte yandan, sanayileşmiş ülkelerde banka faaliyetleri üzerindeki denetimin arttırılması banka dışındaki aracılara bir yöneliş başlatmıştır.

Üç yıldır baskıların artması karşısında, GAFI'ye göre, "sermaye aklama işlemleri bankalardan banka dışı kuruluşlara ve nakit üzerinden işlem yapan başka mesleklere yöneldi". Döviz büroları iş yapıyor. (Bir tröstü bir yatırım şirketine bağlayan) şubeler ya da malî kuruluşlar, mantar gibi bitiyor ve aynı hızla da kapanıyorlar.

Sigorta alımları da gözde bir dolambaç vesilesidir: bir Amerikan devi olan Prudential bazı Avrupalı ortaklarına kara paraya karşı kendilerini uyaran bir mektup gönderdi. Bir Palermo'luyla işbirliği içinde kokain kaçakçıları adına milyarlarca frangı aklayan bir helikopter imalatçısını temsil eden bir Alman yurttaşı Bolivya hazine bonoları almaktaydı.

Bu ekran-işlemleri için suç örgütlerinin beyaz yakalı ve yüksek pozisyonlu uzmanlara gereksinimi vardır. 43 yaşında bir Kolombiyalı olan, Harvard ve Columbia diplomalı Franklin Jurado Rodriguez, üç parçalı kostümü, yuvarlak gözlükleriyle 1987'den beri, "Avrupa sermaye pazarlarına ilişkin danışmanlık faaliyeti" amacıyla Paris'e yerleşmişti. Aklama suçuyla mahkûm olduktan sonra şimdilerde Lüksemburg'da askıdaki temyiz kararını beklemektedir. Cali karteli hesabına, ABD, Avrupa ve Panama'da 118 bankada bulunan 268 hesapta altmış milyar kadar dolar aklanmıştı. Yasalara az zaman önce giren bu suça ilişkin ilk uluslararası dava, bu olmuştur.

İlgili mahkemenin hükmüne göre, Franklin Jurano tüm işlemlerini bilgisayar disketine kaydetmişti: bir ticari kargo, bir hisse senedi portföyü edinim ve takibi, hatırı sayılır bir gayrimenkul varlığın bir Macar bankası, City Bank, BNP vb. üzerinden yönetimi... Bu uzman, notlarında aklamanın ilk evresini 'Kennedyleştirme', ikincisini 'kutsama' vb. olarak tanımlamaktaydı. Bir salon adamı olarak, Bogota borsasının ikinci başkanı, bir insan hakları savunucusu, Amerikan DEA'sının muhbiriydi ve ona bu konuda sık sık nasihatler veren kartelin malî şefi Chepe ya da Jose Santacruz Londono'ya göre temsil giderleri çok fazlaydı.[54]

---

[54] D. Rouard, Le Monde, 28 Ocak 1993.

EKONOMİK BİR SAVAŞA MI DOĞRU?

Hükümetler ve kamuoyu birkaç yıldır uyuşturucunun altüstlükler içindeki toplumlar üzerindeki yıkıcı etkisinin farkına varmış gözüküyor. Geleneksel toplumların yıkımı, kentleşmenin denetimsiz yoğunlaşması, işsizliğin artışı bireylerin marjinalleşmesini daha da vurgulu hâle getirmekte ve uyuşturucuya sığınmayı kolaylaştırmaktadır.

Bogota ve Lima'nın şişelerden ya da plastik torbalardan tutkal ya da tiner koklayan çocukları; Washington ya da Los Angeles gettolarının crack içicisi kara derili çocukları ya da chicano'ları; Rio de Janeiro'nun ölüm mangaları tarafından avlanan bazuka satıcısı yeni yetmeleri; Bangkok ya da Manila sokaklarında fuhuş yapan brown sugar tutkunu kız ve erkek çocuklar; Plitzsplatz'da krize tutulmuş, bankalarında para aklanan Zürlih sokaklarında eroin ve şırınga peşinde koşan genç junkie'ler; Miami ya da New York'un en karanlık mahallelerinde amaçsız dolaşan, speedball almış yaşsız yaşayan ölüler; yaşı yeni erişkinliğe ulaşmış mahkûmlarla tıka basa dolu, uyuşturucu ve AIDS'in kasıp kavurduğu cezaevlerinin şiddeti; dünyaya uyuşturucu müptelası ve sakat olarak gelen bebekler; bu düşkünlük, hatta kimi zaman da ölüme inişlerin çaresiz gözlerle seyredilen örnekler. Herkesin her an görüp, duyup okuyabileceği gündelik şeyler.[55]

Uyuşturucuya karşı, her yoldan tavizsiz bir mücadele yürütülmesi gerektiğine ilişkin yaygın kanıya herkesin katılmasını sağlamaya yetecek olgular.

* Bu bilinçlenme uluslar arası düzlemde, uyuşturucuya karşı gerçek bir savaşın kalkış noktasını oluşturmaktadır, yavaş yavaş iktisat alanına kayan bir savaş.

KAÇAKÇILIĞA KARŞI MÜCADELE VE KARA PARA

Uyuşturucu kaçakçılığına karşı mücadelenin simgelediği meydan okuma, kaçakçılığın kökenlerinin eskiye dayandığı, henüz iyi bilinmediği, çok sayıda ortağı -kaçakçılar, iş çevreleri, kimi zaman da hükümetler-içerdiği ölçüde, önemlidir.

---

[55] C. de Bric, Le Monde Diplomatique, Aralık 1990.

Uyuşturucu kaçakçılığının evrensel tarihi henüz yazılmadı.

Bu iş, birkaç yıl önce kokain ve Medellin karteliyle başlamadı. Aşağı yukarı bir yüzyıldır dünya ekonomisinin bir parçasını oluşturuyor ve mevcut örgütlenme temelleri otuz yıllık bir geçmişe sahip. Oysa, yargıçların ve polisin örgütlerin uluslararası yapısını anlayabilmesi, sınır ötesi bilgi alışverişinde bulunmaya başlaması ve paralel soruşturmalar yürütebilmesi için 80'li yılların ortamını beklemek gerekti. Başlıca ilgili ülkelerin siyasal sorumluları ancak birkaç aydır eşgüdümlü bir çalışmaya girmeyi öngörmekteler. Neden bu denli gecikildi? François Mitterand'ın deyişiyle, "kaçakçıları cinaî gücünün devletlerin rekabet erkinin içinde gömülü olduğu"nun[56] farkına vardıklarından mı?

Meydan okumaya yanıt, iyi ile kötü arasındaki manişeist bir mücadeleye indirgenemez. Çünkü uluslararası uyuşturucu kaçakçılığı üç yönlü bir trafiktir.

Öncelikle, yarın, gerektiğinde yerini başka ve daha tehlikeli ürünlere bırakabilecek üç aslî ürüne ilişkindir: eroin, kokain ve hintkeneviri.

İkinci olarak, kaçakçılık uyuşturucuların imalatı, nakliyesi ve ticaretini denetleyen üç büyük örgütün kontrolü altındadır: kokain için Medellin ve Cali kartelleri, Asya'nın Altın Üçgeni için Hong Kong'daki Çin triad'ları; Yakındoğu'daki Altın Hilal eroini içinse Sicilya mafyası. Hint keneviri pazarı ise rekabete açıktır.

Nihayet ve hepsinin üzerinde, uyuşturucu ticareti üç katılımcı arasında bir ortaklık konusudur: kaçakçı çevreleri, iş çevreleri ve siyasî çevreler.[57]

* Birkaç ülkenin dayatmasıyla Birleşmiş Milletler bünyesinde bir dünya eylem programı yürürlüğe konuldu.

BM Genel Kurulu, uyuşturucu ve psikotropik madde kullanımı, kaçakçılığı ve üretimine karşı mücadelenin "uluslararası topluluğun daha yüksek bir öncelik tanıması gereken ortak bir sorumluluk" olduğu ve BM'nin "eşgüdümlü bir eylemin esas motoru" olması gerektiği inancıyla, üye ülkeleri olanaklarını bu tehlikeye karşı ortak olarak seferber etmeye çağıran siyasal bir bildirge yayınladı.

---

[56] Paris'te Kardeşlik Takı'nın açılış konuşmasından, 26 Ağustos 1989.

[57] C. de Brie, Le Monde Diplomatique, Nisan 1990.

Bu ruh içinde, özellikle aşağıdaki noktalardan oluşan devasa bir dünya eylem programı benimsendi:

Talebin azaltılması amacıyla bağımlılığın önlenmesi ve azaltılması: yasadışı uyuşturucuların kullanımını önlemek üzere bilgilendirme ve eğitim programlarının hazırlanması; BM'nin yürürlüğe koyduğu uluslararası uyuşturucu kullanımı değerlendirme sistemi üzerine temellenen veri bankalarının oluşturulması; UNICEF'in gelişme yolundaki ülkelere çocuklar arasında toksikomaniyi önleme konusunda malî destek sağlaması; işyerinde uyuşturucu kullanımının önlenmesi konusunda Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ile işbirliği.

Uyuşturucu bağımlılarının tedavisi ve rehabilitasyonu: *BM'nin yetkili organlarının ilgili devletlere yardımı; bağımlıların ulusal stratejilerle toplumsal bütünleştirme programlarının hazırlanması.*

Uyuşturucu arzının denetim altına alınması: *Uyuşturucu imalinde kullanılan bitkilerin ekiminin önlenmesi ve farklı ürünlerin ekimlerinin teşviki; tıbbî ve bilimsel amaçlı hammaddelerin arz ve talebi arasında dengenin sağlanması; devletlere danışmanlık hizmeti sağlamak üzere Uluslararası denetim organına başvurulması.*

Uyuşturucu kaçakçılığının önlenmesi: *BM konvansiyonunun onaylanması için çaba gösterilmesi; devletlerin sınırlarda ortak denetim noktaları oluşturmalarına olanak sağlanması.*

Uyuşturucu kaynaklı paranın olumsuz etkilerine karşı mücadele: *BM'nin uyuşturucu seksiyonu ve Interpol para aklamaya karşı bir yasa ve tüzükler repertuarı oluşturmalı ve devletler bu faaliyetleri suç sayan yasalar çıkartmalıdır; el konan malların uyuşturucu kullanımına karşı mücadelede kullanılması.*

Baskıların tahkimi: *Cezaî ve suçluların iadesi işlemleri konusunda yardımlaşmayı öngören antlaşmaların hazırlanması; hukukî erkin her türlü baskı ve korkutma biçimine karşı korunması; deniz ya da hava yoluyla silah, patlayıcı ve uyuşturucu kaçakçılığına karşı alınacak önlemler.*[58]

---

[58] Le Monde, 25-26 Şubat 1990.

DÜNYADA

Üç uluslararası sözleşme devletleri zorlayıcı bir yükümlülükler ağına dahil etmektedir:

1961 Konvansiyonu: Tıbbî ve bilimsel amaçlar dışında uyuşturucuların yasaklanması (aralarında afyon, koka, hintkeneviri ve türevlerinin de bulunduğu 108 doğal ya da sentetik töz); 115 devlet tarafından imzalandı.

1971 Viyana Konvansiyonu: psikotropları (halisünojenler, barbitür atlar, amfetaminler ve sakinleştiriciler) kesin olarak düzenlemektedir; 76 devlet tarafından imzalandı.

1988 Viyana Konvansiyonu: Kaçakçılığın konuşturulmasını güçlendirmektedir.

** BM'nin uyuşturucuyla mücadele eden özel organları:*

Uyuşturucu komisyonu: yönelişleri belirler.

Uluslararası uyuşturucu kontrolü organı (OICS): Devletlerle işbirliği içinde konvansiyonların uygulanmasını gözetir.

Uluslararası adlî polis örgütü, Interpol: 138 ülkeyi kapsayan bir ağ olup bilgileri kullanır ve yayar.

Uyuşturucu kullanımıyla mücadele için uluslar fonu (FNULAD): uyuşturucu karşıtı programlara (özellikle alternatif ürün ekimleri konusunda) malî destek sağlar.

Dünya Sağlık Örgütü (WHO): Sağlık önlemlerine ilişkin eylemleri koordine eder, maddelerin sınıflandırılmasına müdahale eder.

Uluslararası malî eylem grubu (GAFI): 1989'daki Paris Yediler Zirvesinde oluşturuldu; aklamaya karşı mücadele önlemleri önerir.

Özellikle gümrükler ve polis konularında ikili ya da çok taraflı anlaşmalar.

AVRUPA

Avrupa Uyuşturucuya Karşı Mücadele Komitesi (CELAD): Birlik konseyi için üç hedefti bir Avrupa planı hazırlamakla yükümlüdür: düzenleme-cezalandırma, önleme-sağlık, uluslararası eylem.

Pompidou Grubu: Avrupa Konseyi çerçevesinde ulusal politikaları koordine eder.[59]

* ABD'de Başkan Bush 'uyuşturucuya karşı savaş' açarken aklında özel bir koordinatör, 'uyuşturucu çarı'[60] diye bilinen William Benett vardı. Yasadışı ekimlere karşı mücadelede, şebekelerin ortaya çıkartılmasında, kaçakçıların fişlenip tutuklanmasında binlerce ajan istihdam ediliyor. Birbirinden daha orijinal öneriler sürülüyor ortaya: hava balonlarına radarlar yerleştirilmesi, yasadışı ekimlerin havadan gözetlenmesi, ekolojik bitki öldürücülerin kullanılması... "Uyuşturucuya karşı savaşılacaksa, tüm seçenekleri göz önünde bulundurmak gerek" diyor William Benett. Bunlardan sonuncusu, larvaları koka bitkisinden beslenen bir böceğin, malumbia'nın kitlesel kullanımı.

Çok sayıda ülkede 'ön' ürünlere karşı özel bir çaba gözlemleniyor: bunlar uyuşturucu imalinde kullanılan kimyasal maddelerdir (kokain klorhidrat imalinde kullanılan eter, aseton, kerosen ve potasyum permanganat ya da eroin imalinde kullanılan asetik anhidrit).[61]

Uyuşturucu kaçakçılığına karşı bu mücadele giderek, çeşitli polis birimlerinin yanı sıra, gümrük hizmetlerini de gerektirmektedir. Gümrükler sınırdan geçişten itibaren diğer servisleri de devreye sokmakta ve esas olarak malî-cezaî karakterli (uyuşturucuya el konulması, nakliye araç ve nesnelere el konulması, ağır para cezaları ve hapis cezası) bir baskı işlemini yürürlüğe koymaktadır. Gümrüklerin uyuşturucuya karşı mücadele teknikleri giderek karmaşıklaşmaktadır: yol trafiğinin seçmeli gözetimi, hava nakliyesinin hedef gözeterek denetimi, denizde gemilere el konulması, teslimatların gözetimi, uluslararası bilgi alışverişi.

---

[59] Le Monde Diplomatique, Aralık 1990.

[60] Bill Clinton, uyuşturucuya karşı savaşta yeni bir "Çar" atadı: hükümet üyeliğine dek yükselmiş olan Lee Brown.

[61] 1991 Londra Zirvesi, kimyasal maddeler üzerine eylem grubunu bu maddelerin uluslararası kontrolünü iyileştirmek için geliştirilen 46 önerinin uygulama koşulları konusunda bir rapor hazırlamakla görevlendirdi.

Kaçakçılığa karşı mücadele 1989 zirvesiyle birlikte yeni bir boyut kazanmaktadır: yedi büyük sanayileşmiş ülke uyuşturucu parasının aklanmasına karşı mücadelede uzman bir grup oluşturma kararı almışlardı: GAFI.

Kaçakçılar uluslararası malî sistemin açıklarından yararlanmasını bilmişlerdir. Narko-dolarları aklama yöntemlerine karşı GAFI üye devletlere kırk adet tavsiyede bulunmaktadır.

Bunlar arasında en yenisi, malî kurumların, fonların suç oluşturan bir faaliyetten kaynaklandığına ilişkin bir kuşku duydukları anda, bankacılık sırlarını kaldırmalarıdır. 'Karışık' ya da 'alışılmadık' (görünürde bir ekonomik ya da yasal nedeni olmayan) işlemleri ilgili müşterilere haber vermeksizin yazılı olarak yetkililere bildirmeleri öngörülmektedir. Malî kurumların, bu tür kuşkulu müşteriler tarafından banka gizliliğinin ihlâliyle suçlanmalarını önleyecek yasal önlemler alınmalıdır.

GAFI, 'saygın' bankaların çoğunun, müşterilerin kimlik kayıtlarını almadan hesap açmadığını vurguluyor. Ancak adına çeşitli hesaplar açılan kişilerin kimliğinin gerçek olup olmadığını pek azı kontrol etmektedir; dahası, gişede nakit döviz alışverişleri, kasa çekleri ya da mevduat sahibi olmayanların gerçekleştirdikleri telgraf havaleleri de fazla denetlenmemektedir. Uzmanlar grubu malî kurumların müşterilerinin kimlik kayıtlarını alıp saklamalarını ve sırdaş hesap açmamalarını tavsiye ediyor. Ayrıca informel malî sistemin -döviz büroları, çekleri kırdıran kuruluşlar vb.- de sıkı bir biçimde izlenmesini öneriyor.

Yasadışı sermayelerin 'banka cennetleri'ne ihracının önüne geçebilmek için GAFI sınıraşırı nakit nakliyatının, "sermayenin dolaşım özgürlüğü hiçbir şekilde kısıtlanmaksızın" denetlenmesini öngörüyor. Malî kurumlar, yasal düzenlemeleri zaaflı olan ülkelerdeki şirket ya da kurumlarla işlemlerinde dikkatli olmaları konusunda uy anlıyorlar.

Nihayet, uzmanlar grubu her üye ülkeyi BM'nin 20 Aralık 1988'de kabul ettiği, ancak yalnızca dört ülke (Bahamalar, Çin, Nijerya ve Senegal) tarafından imzalanıp yürürlüğe konan Uyuşturucu kaçakçılığına karşı Viyana Konvansiyonu'nu yürürlüğe koymaya çağırıyor. Bunun, sermaye aklaması pek çok ülkede hâlâ suç sayılmadığın-

dan hâlâ güçlükle sağlanan uluslararası işbirliğini kolaylaştıracağı düşünülüyor.[62]

SONU BELİRSİZ BİR MÜCADELE

Pek çok hükümetin dünya eylem programı çerçevesinde yakın zaman önce giriştiği çabalara karşın kimi gözlemciler, kuşkulu, hatta eleştirel bir tutum benimsiyorlar.

Kuşkusuz uluslararası topluluk hiçbir zaman uyuşturucu kaçakçılığına karşı mücadelede son aylarda olduğu kadar yoğun bir faaliyet göstermemişti. Yedi büyük sanayileşmiş ülke, Avrupa Topluluğu ve Avrupa Konseyi, BM, Latin Amerika'nın ilgili ülkeleri (özellikle Kolombiya), demokratik toplumlara karşı yeni ve başlıca istikrarsızlaştırma girişimi olarak sunulan uyuşturucu kaçakçılığına karşı açık ve eşgüdümlü bir eyleme giriştiler.

Bir dizi olay bu son yönelişe tanıklık etmekte: Yediler'in 1989 Paris zirvesi sırasında uyuşturucu parasının aklanmasına karşı somut önlemler önermekle yükümlü uluslararası bir malî eylem grubunun (GAFI) oluşturulması, Topluluk bünyesinde Uyuşturucuya karşı mücadelede Avrupa Komitesi'nin (CELAD) kuruluşu; Kolombiya Devleti'nin Ekim ayından bu yana Medellin karteline karşı yürüttüğü mücadelede kazandığı başarılar; geçtiğimiz Aralık ayında Amerika'nın Panama'ya askerî müdahalesi sonucu General Noriega'nın yakalanması; Şubat ayı içinde Carthagene'deki uyuşturucu zirvesi ve hemen ardından BM'nin uyuşturuculara karşı uluslararası işbirliği gündemli olağanüstü oturumu; istisnaî önlemler siyasetinin gerekliliğini göstermek üzere girişilen devasa kamuoyu oluşturma kampanyası; şimdiye dek görülmemiş ölçüde şebekelerin çözülmesi ve stoklara el konulması...

Yine de uluslararası uyuşturucu kaçakçılığının doğası, örgütlenmesi ve işleyişi ve dünya ekonomisindeki rolü mücadelenin sonucunu belirsiz ve izlenen tarzı kuşkulu kılmakta.

Öncelikle, son zamanlardaki girişimler, esas olarak kokain kaçakçılığı üzerinde odaklaştı. Oysa kokain dünya uyuşturucu pazarının yal-

---

[62] Erich Inciyan, Le Monde, 22 Nisan 1990.

nızca %20'sini oluştururken, %50'sini tutan başta eroin olmak üzere afyon türevleri ile %30'u temsil eden hintkenevirine karşı ise benzer şiddette bir mücadele yürütülmüyor. Oysa, örneğin Asya eroinini pazarlayan -ve en az Kolombiya kartelleri kadar güçlü ve tehlikeli olan- Hong Kong'daki Çin triadları, kentin Çin'e bağlanması olasılığı karşısında, faaliyetlerini dünyaya yayıyorlar.[63]

Dahası, örgütlü suç, mücadele edilen, ama aynı zamanda korunan bir ekonomik faaliyet olan uluslararası uyuşturucu ticaretinin ortaklarından yalnızca bir tanesi. Dünya çapında yıllık 150 milyar dolarlık bir iş hacmi göz önünde bulundurulsa dahi -ki bu rakam her yerde 300, hatta günümüzde 500 milyar doları bulan biraz mitik ve pek de inandırıcı olmayan resmî açıklamaların çok altındadır- dünya faaliyetleri arasında önde gelenlerden birisidir.[64]

* Kimi inkâr edilmez ilerlemeler kaydedilmiş olsa da, 1990 Şubatı'nda New York'ta düzenlenen BM olağanüstü oturumunda da görüldüğü üzere, güçlü bir direnç, sürmektedir.

Aynı temaya ayrılmış diğer uluslararası toplantılara, özellikle de 1988 Aralık'ındaki Viyana toplantısına kıyasla, ilerlemeler kaydedildi. Kuşkusuz ilk kez, BM kadar yüksek bir düzeyde, uyuşturucu üreticisi ve tüketicisi ülkeler tehlikenin giderilmesinde işbirliğini kabul ettiler. Bir başka yenilik: ilgili ülkelere yapılacak küresel (iktisadî, toplumsal, hukuksal...) yardımlar. İlke kabul edilmişti.

Ve bu, bir bakıma, pek çok Üçüncü Dünya ülkesinin, hammaddeye bağlı kaynaklarını yitirmelerinin oluşturduğu sakıncaları kabul etmek -ve düzeltme yoluna gitmek- anlamına geliyordu. Uyuşturucuya karşı mücadelede gecikmeleri de buradan kaynaklanmaktaydı. Nihayet, kuzey-güney tartışmalarında genellikle göz ardı edilen transit ülkeleri (Hindistan, Pakistan, Magrib ülkeleri...) sorunu da bu kez teknik ve malî yardım vaadine bağlanmaktaydı.

Ancak, bir delegenin ifade ettiği üzere, önümüzdeki on yılı "BM'nin uyuşturucuya karşı on yılı" yapma yolundaki iradenin bu

---

[63] Bkz. Gerald-L. Pesner, Triades, la mafia chinoise, Stock, Paris, 1990.
[64] C. de Brie, Le Monde Diplomatique, Nisan 1990.

'kavramsal başarısı'nın ötesinde, güçlü dirençler süregitmekteydi. Bunların en önemlisi, 'devletlerin içişlerine karışmamak' konusuydu; bu ifade oturumun sonunda kabul eden kararda da yer almaktaydı. Uyuşturucuya karşı uluslararası mücadele, 'devletlerin toprak bütünlüğü'ne saygı göstermeyi taahhüt ediyordu. Bu bakımdan Küba ve Çin, ABD'nin 'uyuşturucu karşıtı haçlı seferi' olarak sunduğu Panama'ya müdahalesini mahkûm etme fırsatını değerlendirmezlik etmediler.

Öte yandan, oturumun başlarında gündeme gelen iki proje, BM'ye bağlı yeşil berelilerin kaçakçılara karşı mücadele eden ülkelere yardım için hazır bulunması ve 'uyuşturucu suçluları'nın yargılanacağı bir uluslararası mahkemenin kurulması projeleri, görüşmeler sırasında gündemden düşürüldü. Delegeler, bunları 'pek gerçekçi' bulmamıştı.[65]

* Büyük Avrupa pazarı çerçevesinde sınırların açılması, kaçakçılığa karşı mücadelenin zorluk ve sınırlılıklarını ortaya koymaktadır. El koymaların yandan fazlası, günümüzde sınırlarda gerçekleşiyor. Oysa Schengen antlaşmasında öngörülen, kişilerin serbest dolaşımı sınırlardaki denetimlerin tedricen ortadan kaldırılmasını gerektiriyor.

AET den bağımsızca görüşülen ve 1985'te üç Benelüks ülkesi, Fransa ve Almanya arasında 1985'te Schengen'de (Lüksemburg) imzalanan anlaşma, örnek bir serbest dolaşım 'alanı' yaratmayı öngörmekteydi. Aynı ülkeler tarafından 19 Haziran 1990'da imzalanan Schengen anlaşmalarının uygulanması konvansiyonu, bugün dokuz ülkeye (Büyük Britanya, İrlanda ve Danimarka dışındaki Onikiler Avrupası) yaygınlaştırılmıştır. İmzacı ülkeler arasındaki sınırların ortadan kaldırılması ve bu alanın 'dışındaki' sınırlarda denetimlerin güçlendirilmesi ilkesine dayanmaktadır. Aynı zamanda vize ve iltica talepleri siyasetinin uyumlu kılınmasını ve ortak bir bilgilenme sisteminin oluşturulmasını da öngörmektedir. Geçtiğimiz 1 Ocak için öngörülen bu uygulamanın yürürlüğe konulması, siyasal engellere eklenen teknik güçlükler (polisin işbirliği, bilişim sisteminin karmaşıklığı...) nedeniyle şimdiden Mayıs ortalarına ertelendi.

---

[65] S. Marti ve A. Bassir Pour, Le Monde, 25 Şubat 1990.

Günümüzde Schengen kararlarını altı ülke onayladı (Fransa, Hollanda, Lüksemburg, Belçika, İspanya ve Portekiz). Fransa Schengen anlaşmalarını Haziran 1991'de onayladı.[66]

* 1992'den itibaren Fransa ile gevşek bir siyaset uygulamak ve Avrupa'daki kaçakçılığın kavşağı olmakla suçlanan Hollanda arasında tartışmalar başladı. Fransa senatosundan bir misyon, Schengen alanında öngörülen önlemlerin yetersizliğine dikkat çekmekte ve sınırların açılması stratejisinin yeniden tanımlanmasını talep etmektedir. Fransa, Mayıs 1993'te Schangen alanının yürürlüğe konmasını süresiz erteleme kararı aldı.

Alain Lamassoure, 29 Nisan günü, Millet Meclisi Dışişleri komisyonunun önünde, bir gün önce Meclis'in Avrupa Topluluğu delegasyonunun önünde söylediklerini tekrar ederek, Fransa'nın "Schengen anlaşmasının uygulanması için önkoşullar yerine getirilene dek sınırlarındaki polis denetimini sürdüreceğini" açıklıyordu. Alain Lamassoure'a göre, Schengen anlaşmasınca dokuz Avrupa ülkesi için öngörülen 'kişilerin serbest dolaşımı için önkoşullar'ın yerine getirilmesi, "ne 1993 yılı sonuna dek mümkün olabilirdi ne de hatta çok daha uzun bir süre için". Bakan, 'önkoşullar' arasında, öncelikle iltica hakkına ilişkin bir reform gerçekleştirmesi gereken Almanya'nın Schengen antlaşmasının önümüzdeki Temmuz'dan önce yürürlüğe sokmasının olanaksızlığına işaret etmekteydi.

Bay Lamassoure'a göre, "İtalya ve Yunanistan yönetimlerinin dış sınırlarda öngörülen denetimlerin sıkılaştırılmasına hazır gözükmemesinin" bir başka engel olduğuna işaret etmekteydi.

Benzer biçimde, İtalya'nın, uyuşturucu kullanımını Hollanda ve İspanya'da olduğu üzere serbest bırakma eğilimi, yasalar arasındaki uyum sorununu gündeme getiriyordu. Nihayet, "Schengen alanının tüm polis servislerinin bilgi havuzunu oluşturacak bilişim sistemi"nin uygulamaya sokulmasının teknik sorunları söz konusuydu.[67]

* Polis ve uyuşturucuya karşı mücadele sorumluları da yürürlüğe konulan önlemlerin etkinliğini kendi kendilerine sorguluyorlar.

---

[66] Le Monde, 2-3 Mayıs 1993.
[67] Le Monde, 2-3 Mayıs 1993.

BM'nin elindeki mali olanaklar, "bir bavul dolusu eroinin ederinden daha az", diyor Viyana'da tüm uyuşturucuya karşı mücadele faaliyetleri arasındaki eşgüdümü sağlamakla görevlendirilen genel sekreter yardımcısı Margaret Anstee. Interpol uzmanları da daha fazla kaynak talep etmekte.

"Pek çok ülkenin ekonomisini kangrene uğratan bir soruna karşı nihayet kararlı politikaların benimsendiğini" görmekten mutlu olduklarını belirten Interpol uzmanları, uzun süre 'boşa kürek çekmiş' olduklarına üzgünler. "Şu oteller zinciri ya da öteki çokuluslu grubun, şimdiden Florida ya da Hong Kong'dan mahalleler satın alabilen uyuşturucu kaçakçılarının elinde olduğunu öğrenmek, beni şaşırtmaz" diyor Bay Moebius.

Ne denli gösterişli olursa olsun, şimdiye dek gerçekleştirilen el koymaların yalnızca 'anlık bir sarsıntı' yaratabildiğine dikkat çeken polis, daha sert yasaların yürürlüğe konmasını talep ediyor. "Kişilerin, aksi kanıtlanana dek masum sayılması ilkesi son derece sağlıklı" diyor Bay Moebius. "Ancak kuşkulu fonlar için kanıt ilkesinin tersine çevrilmesi gayet yararlı olacak. Böylelikle yurtdışındaki varlıklar dondurulabilir, malların hareketi önlenebilir, pek titiz olmayan bir avukat ya da noterin 'aşikâr' malî işlemlerin izlerini silmesinin önüne geçilebilir. Büyük Britanya bu noktaya gelmiştir: örneğin bir mahkeme kaçakçılığın getirişini hesaplayabilmekte ve tam tazminatın ödenmemesi durumunda hapis cezasını uzatabilmektedir. Ancak İsviçre gibi pek çok ülkede, para aklama henüz suç bile sayılmıyor".[68]

* Öte yandan, kimileri de esas olarak baskı üzerine kurulu bir politikanın etkinliğini sorgulayıp sakıncalarını tartışıyor.

Bir kısır döngü: baskılar ne denli etkinse ürün o denli enderleşip değer kazanıyor, suçluluk o denli yükseliyor: hem daha fazla kâr peşinde koşan kaçakçıların, hem de dozlarını elde etmeye çabalayan bağımlıların suçluluğu ve güvensizlik o denli artıyor. Özellikle ABD'de en fazla etkilenen kentlerin -New York, Washington, Miami, Los Angeles vb.- gettolarında polis crack'ın yol açtığı ölümcül şiddetle ve

---

[68] Robert Belleret, Le Monde, 21 Nisan 1990.

pazarın kendi paylarına düşen kısmını kontrol etmek için her şeyi göze alabilen, otomatik silahlı gençlik çeteleriyle baş etmede zorlanıyor. Bunun için istisnai yetkiler ve daha güçlü silahlar talep ediyor ve alıyor. Okullar kendilerini koruyabilmek için girişlerine detektörlü kapılar yerleştiriyor, aileler, kendileri için fazlasıyla tehlikeli hâle gelen mahalleyi ya da kenti terk edemediklerinde, çocuklarını okula kurşungeçirmez yeleklerle gönderiyorlar. Şimdiden bir milyon iki yüz bin tutuklunun bulunduğu ülkede baskılar daha fazla polis, daha fazla cezaevi gerektiriyor.

(...) Ülkelerin çoğu bu konuda insan ve yurttaşlık haklarına aykırı uygulamaları yasallaştırmakta ya da hoşgörüyle karşılamakta. Genellikle -kaçakçılarla ilgili infaz ya da rehabilite edilen idam cezalarının - İran, Birmanya, Tayland, Singapur, Suudi Arabistan ve ABD'de-[69] *kamuoyunda tepki uyandırma şansı düşük de olsa, 'pişman' itirafçılara uygulanan ceza indirimleri ya da aflar en çok kullanıcıları ve küçük çaplı satıcıları, ama aynı zamanda salt sanık ya da tanıkları ilgilendiriyor. Kamu kuruluşlarında çalışan personele dayatılan testler,*[70] *kimlik kontrolleri, üst arama, gece baskınları, telefon dinleme ve bilgi fişlerinin araştırılması, uzatmalı gözaltılar, muhbirliğe zorlama, ajanların uyuşturucu alım-satımı yapmaları,*[71] *meslek ahlâkıyla bağdaşmayan bu tip uygulamalar yaygınlaşmakta.*

Temel hak ve özgürlüklere yönelik bu saldırılar, özellikle bağımlılar söz konusu olduğunda, mahkeme kararıyla zorunlu tedavi için sevk edildikleri, zorlayıcı yöntemleri (AIDS'li bağımlılar söz konusu olduğunda tahkim edilmiş) tecrit, yoksun bırakma, fizik zorlamalar, psişik koşullandırma vb. üzerine temellenen kimi uzman merkezler ya da tedavi birimlerinde de devam edebiliyor.[72]

---

[69] 1989'da İran'da 1.000'in üzerinde, Malezya'da 80, Singapur'da 25 kişi idam edildi.

[70] ABD'de önde gelen 200 özel firmanın 160'ı ve kamu kuruluşlarının bir kısmı, işe alınacak personele yasallığı ve güvenilirliği son derece tartışmalı olan bu testleri uyguluyor.

[71] Kendi hesaplarına gerçek birer torbacı'ya dönüşen pek çok polis suiistimalinin yaşandığı ABD'de bu yönteme sıkça başvurulmaktadır. Bu tip bir provokasyona, New York Belediye Başkanı Marion Barry'nin yakalanmasında da başvuruldu.

[72] C. de Brie, Le Monde Diplomatique, Aralık 1990.

* Buna karşılık, kimi ultra-liberalizm kuramcılarının[73] ve daha farklı nüanslarla hukukçu, doktor ve siyasetçilerin[74] uyuşturucuların serbest bırakılması mücadelesi de tezleri açısından tartışmalı, olası bir yasallaştırmanın sonuçlarını yeterince değerlendiremeyişi açısından da tehlikeli gözüküyor.

Tez, oldukça net: uyuşturucu diğerleri gibi, devletin davranışlarını değerlendirme, hele yasaklama hakkına sahip olmadığı ve ancak ticareti denetleyip vergi tahsil etmekle yetinebileceği, tüketicilerin arz ve talebinin özgür devinimine bırakılması gereken bir üründür.

Bu yaklaşımdan dolayımsız sonuçlar bekleniyor. Öncelikle kaçakçılığın ve örgütlü suçun devşirdiği ve dünya ekonomisini ve maliyesini tehdit eden, toplumları istikrarsızlaştıran ve hükümetleri yozlaştıran devasa kârların sona ermesi. Ardından, yasakların ortaya çıkardığı suçluluk oranında hızlı bir düşüş. Nihayet, sağlık koşullarında iyileşme ve AIDS'in gerilemesi. Bu tezi desteklemek üzere iki savaş arası dönemde ABD'de alkol yasağının felaket dolu deneyimi örnek gösteriliyor: mafyanın gücünü arttırması, siyasal yozlaşma, suç oranlarının ve polis baskılarının artışı...

Rekabete tabi serbest bir pazarda arz talebe uyum sağlayacak, üretici ve pazarlamacılar tüketicilerin kullanımına kaliteli ve ucuz, farklı ürünler seçenekleri sunacak, devlet ise günümüzde alkol ve tütüne yönelik olanlara benzer, daha düşük maliyetli, daha az baskıcı ve özgürlükleri daha az ihlâl edici denetim ve düzenleme mekanizmalarını devreye sokacaktır.

(...) Liberallerin pazar yasalarına olan güveni, en az sosyalist planlamanın erdemlerine bağlananlarınla kadar ideolojik. Oysa ekonomik gerçeklikte, serbest pazarın var olmadığı biliniyor: en saygın faaliyetleri dahi düzenleyen, genellikle anlaşmalar, karteller, damping, üreticiler üzerine baskı ve tüketicilerin manipülasyonu, karanlık malî devreler, spekülasyon, sahtecilik ve yozlaşma oluyor. Her biri kendi alanında ustalaşmış büyük uyuşturucu kaçakçılığı mafyalarının hangi

---

[73] M. Friedman, Les "libertariens".

[74] 1993 Haziran'ında Fransa'da otuz kadar aydın, uyuşturucu maddelerin "Denetimli yasallaştırılması hareketi"ni başlattı. Bkz. Le Monde, 17 Haziran 1993.

mucizeyle, uzun süredir denetim altında tuttukları 'serbestleşmiş' bir pazarda kendilerine bunca başarıyı sağlayan teknikleri terk edeceklerini anlayabilmek mümkün değil. Liberal modelin en iyi öğrencileri onlar. Gangster Al Capone'nin de dediği gibi, "İşlerim kesinlikle Amerikan kurallarına uygun yürüyor ve bu böyle devam edecek. İster 'Amerikancılık' deyin, ister kapitalizm, ne derseniz deyin, bizim olan bu Amerikan sistemi, iki elimizle kavrayıp alabileceğimizin en fazlasını almayı becerebilirsek her birimize müthiş fırsatlar sağlıyor".

Gerçekte, uyuşturucunun serbest bırakılması, ancak tüm dünyada kabul edilip uygulanması durumunda bir anlam taşıyabilir. Üstelik, hiçbir siyaset ya da sağlık sorumlusunun üstlenmeyi göze alamayacağı büyük riskler de taşıyor. Öncelikle, yasaklamanın uyuşturucudan uzak tuttuğu kişilerde bir talep patlamasına yol açabilir. İkinci olarak, ister tüketicilerin yaşı (18 yaşından küçükler) nedeniyle olsun, ister (Üçüncü Dünya'nın ve gelişmiş ülke yoksullarının büyük bölümünün erişemeyeceği kertede) yüksek fiyatlar, isterse -olanakları neredeyse sınırsız olan- ürün çeşitliliğinin piyasaya her gün yeni, denetlenmemiş ve tehlikeli uyuşturucu çeşitleri sürmesi nedeniyle olsun, resmî pazarın doyuramadığı talepleri karşılamak üzere paralel pazarların oluşması, yeniden o iyi bilinen kısır döngüyü getirecektir gündeme. Dahası, çok-yönlü bağımlılık riskini de arttıracaktır: alkol, uyuşturucu, psikotroplar. Nihayet, serbest bırakma, ağır uyuşturucu -özellikle de eroin- bağımlılarının yasak ve riskin, genellikle aslî bileşenlerini oluşturduğu ve her ne pahasına olursa olsun bunların peşinde koşacak davranış özgüllüklerini de göz ardı etmektedir.[75]

BORÇ VE KALKINMA ÜZERİNE ETKİLER

Uzmanların çoğu, üretici ülkelerdeki yasadışı ekimlerin önlenebilmesinin, yıllardır yürürlükte olan siyasalar riske atılmadan mümkün olmadığı kanısındalar.

1990'daki artıkların dönüşü ve GATT pazarlıklarının başarısızlığa uğraması tarım ürünlerinin fiyatındaki düşüşü hızlandırdı. O güne dek kalkınmanın motoru sayılan tropikal ürünlere gelince, bağımlı Güney ülkeleri için zararlı niteliklerini kanıtladılar. "Borçlu ülkeler a-

[75] C. de Brie, Le Monde Diplomatique, Aralık 1990.

pansız hammadde, petrol gibi yarı mucizeli dış gelirleri olmaksızın karınlarını doyurabilecek, şirazesinden çıkmış kentlerinde yaşayabilecek olanakları olmadığını anladılar.

O zaman en yoksullar tam bir umutsuzluğa kapıldılar; Birmanya'dan Kolombiya'ya, uyuşturucu çeyrek finalin son koşusunu oluşturuyordu. O andan itibaren uyuşturucunun imgesi adildi: yapay doping gibi hammaddelerin ihracatına bağlı gelirleri kullanarak bu ülkelerin ekonomileri her biri kanlarını daha fazla emen, giderek daha yüksek dozların bağımlısı oldular" diyordu Philippe Chalmin, 'Cyclope'da.[76]

'Ulusiararası işbirliğinin kazaya uğraması' ve fiyatlarda istikrarı sağlayacak uluslararası sözleşmelere yeniden etkinlik kazandıracak ortak iradenin yokluğu karşısında, azgelişmişlik yıkıntıları üzerinde mısır ve buğdayla karışık olarak yetişen ve Üçüncü Dünya'nın açık veren ekonomilerini destekleyen, kahve ve kakaonun düş kırıklığına uğrattığı köylülerde kolay edinilen bir zenginlik yanılsaması yaratan yasadışı ürünlerin, o 'bela çiçekleri'nin -haşhaş, koka, hintkeneviri-yolları böyle döşenmişti.

Görkemli yapıtı La Drogue, l'Argent et les Armes'da[77] *Alain Labrousse, uyuşturucu yollarını esrarın keçi postlarında kurutulduğu Pakistan'dan kokainin ekonominin çökmesini önlediği Kolombiya'ya dek, sıkı bir izlemeye alıyor. Afganistan, Lübnan, Birmanya, Bolivya; kriz ve savaş ekonomileri, etnik çatışmalar, kabile ayaklanmaları. Uyuşturucu, tıpkı kirli bir kan gibi, bu raydan çıkmış Üçüncü Dünya ülkelerini suluyor.*

Alain Labrousse'un derlediği tanıklıklarda, kalkınma politikalarının iflası, büyük güçlerin yasadışı ekimleri engellemedeki çaresizlikleri (zaman zaman Çinhindi'nde afyon üretim ve tüketimini teşvik eden onlar değil miydi?), alternatif ürünler söyleminin gülünçlüğü -sanki soğan haşhaşın yerini alabilirmiş, ayçiçeği hintkeneviri kadar para edebilirmiş gibi!- sırıtıyor.

Alain Labrousse'un gönderme yaptığı bir Amerikan raporunda, "Tasfiye ve baskı çabaları Birmanya üretiminin azaltılmasında ancak

---

[76] Economica'da ürün ve mübadelelerin çevrim ve yönelişleri üzerine "Cyclope" raporu.
[77] Alain Labrousse, La Drogue, l'Argent et les Armes, Fayard, Paris.

üretici bölgelerin iktisadi kalkınması ve etnik ayaklanmaları çözümlemeye yönelik bir politikanın uygulamaya sokulması durumunda başarılı olabilecektir" denilmekte. Ancak günümüzde Üçüncü Dünya ülkeleri ölümcül bir sorunla karşı karşıya: adil ve barışçıl mübadeleler üzerinde temellenen ekonomik kalkınma umudunu uzun süre yok edecek bir hayatta kalma stratejisinde, ancak yasadışı ekimler yasal olanların yerini alabilir; tersi değil.[78]

* Çeşitli uzmanların vurguladığı gibi, öncelikle borçlanma ve kalkınma üzerinde durulmalıdır.

Borç, uyuşturucu. Bu iki büyük sorun ABD ve Peru'da ortaktır. Alacaklılar ve borçlular, koka üreticileri ve kokain tüketicileri bunu görmezlikten gelemez. Borç yalnız malî değil, siyasal bir sorundur. Uyuşturucu yalnız bir suç değil, aynı zamanda iktisadî bir sorundur. Borç, yoksulluk ve uyuşturucu Güney yarıkürede birbirine sıkı sıkıya bağlıyken, mafya babaları Peru ya da Bolivya'daki koka tarlalarıyla New York'un arka sokakları arasında %10.000'lik bir kâr marjını sürdürmektedir.

Bu kısır döngüden kurtulabilmek için, küresel ölçekte tedbirler almak, kaçınılmazdır. Andlı hukukçular komisyonunun Lima'da düzenlediği uluslararası uyuşturucu konferansının sonunda, kıtanın uzmanları bunu önermekteydi. Kuzey ve Güney karşılıklı olarak sorumluluklarını kabul ettiklerine göre bugün bu, mümkündür.

1987'de Ulusal Dış Borçlar Konseyi'nin müdürü olan Perulu iktisatçı Hernan Garrido Lecca, Lima ve Washington'da yüksek mercilere üretici ülkelerdeki uyuşturucu karşıtı mücadeleyi finanse edebilmek amacıyla alacakların bir kısmını yatırımlara dönüştürecek özgün bir formül önerdi.

Önerilen mekanizma şöyleydi: koka ekimine alternatif ürünlerin finansmanına, altyapı ve hizmetlerin geliştirilmesine, ekolojik dengenin korunmasına ve üretici ülkelerde tüketimin önlenmesine yönelik bir uyuşturucu karşıtı fon yaratılacaktı.

---

[78] E.F. Le Monde, 15 Ekim 1991.

Böylelikle Amerikan ticaret bankası alacaklıları ile uyuşturucu karşıtı fonların kabul ettiği kamu yararına çalışan kurumlar, alıcı ülkenin merkez bankası ve uyuşturucu karşıtı programların yürütülmesinden sorumlu sektörel organlar arasında bir devre oluşturulabilecekti. Amerikan ticaret bankası, böylece ABD hazinesinin bir süre önce tanıdığı bağışıklıklardan da yararlanabilecek, üretici ülke de alacaklarını ikinci piyasa değerinden (Peru için %4) ya da değerinin %100'ü üzerinden, ama bono ve ulusal para ödeyerek geri alabileceğinden kârlı olacaktı. Bu durumda, fonlar programı faizlerden finanse edilebilecekti.

Bu program borç-uyuşturucu sorununu küresel ölçekte çözümlemese de bir katkı sağlayabilecektir.[79]

* Ancak bu öneri de, uyuşturucuya karşı mücadeleyi kalkınma lehine eylemle bağlantılandırmayı öngören diğerleri gibi, somut bir karşılık bulamadı. Bugün Güney'in pek çok ülkesinin, hatta Doğu Makilerin de yasadışı ekimleri yaygınlaştıran bir Pazar mantığından nasıl kaçınabileceklerini kestirmek zor. Arzdaki artışla talepteki artış birbirini izleyerek devam edecek gözüküyor. Uyuşturucu pazarının önünde hâlâ güzel günler var ve uyuşturucunun ülkelerimiz üzerindeki tehdidi kalkmış değil.

[79] Nicole Bonnet, Le Monde, 13 Ekim 1989.

'DERİN DİYE ANILAN!' MİLLİYETÇİLİĞİN SİYASAL İKTİSADI

(IRKÇILIK, SUSURLUK, MAFYA, NARKO-EKONOMİ, YOLSUZLUK, FAŞİZM)*

TEMEL DEMİRER

"Cinayetin korkunç inadına, tanıklığın inadı değilse, kim yanıt verecek?"[1]

"Aşırı olana aşırı davranmak gerekir; özgürce, büyük ve etkileyici"[2]

Bu -bir hayli andırsa da- bir korku romanı ya da filmi değil. Çünkü 'kurmaca' değil. Aşağıda kesitlerini anımsatmaya çalıştığım, Türkiye'nin çok yakın geçmişi ve bugünü; bir karabasanı andırsa da uğursuz bir gerçeklik...

Ve bu 'şom' olaylar dizisinin yazarları, senaristleri, yönetmenleri, aktörleri... birkaç 'kaza' dışında hemen tümü ellerini kollarını sallaya sallaya aramızda dolaşıyor, yeni 'kutsal görevler' bekliyorlar. Yakayı ele vermeyeceklerinden, es kaza deşifre olsalar da işin içinden sırtları sıvazlanarak sıyrılacaklarından o denli eminler ki...

Zaten ortada 'deşifre' olacak/edilecek bir şey de kalmadı. Her birinin çoğu 'vukuatı' devlet raporlarında, TV ekranlarında, gazete-dergi sayfalarında tekrar tekrar sıralanmış, neredeyse hepsi bordrolu, maaşlı bir grup adam, insan kaçırıyor, boğazlıyor, cesetleri bir köprünün altına atıyor, or-

* Bursa Mazlum-Der'in 16 Aralık 2005 tarihinde düzenlediği ve Ayhan Birgen'in de katıldığı, "Uluslararası Devlet Terörü" başlıklı panelde yapılan konuşma... Özgür Üniversite'nin "Cumartesi Konferansları: Milliyetçilik ve Militarizm" dizisinde 17 Aralık 2005 tarihinde "Derin Milliyetçiliğin Siyasal İktisadı" başlıklı konferansta yapılan konuşma...

[1] Albert Camus.

[2] Goethe.

talığı bombalıyor, tarıyor. Aktörlerin çoğu ya 12 Eylül öncesinin 'ülkücü' katilleri ya da PKK itirafçıları. Senarist ve yönetmenler ise, devletin asker-sivil 'güvenlik/istihbarat' örgütlerinin üst katlarında yer alan etkili/yetkili eşhas. Tümü varlıklarını 'devletin bölünmez bütünlüğü ve bekası'na adamış, bu 'devlet zihniyeti'nin koruyucu-kollayıcılığı altındadır...

Bu yeraltı ilişkilerinin kaçınılmaz olarak mafyaya dolanacağı, dolandığı da kimsenin umurunda değil. 'Devletin bölünmez bütünlüğünü koruma' işinin, kıt kanaat bir maaşa taam edilmeyecek kadar ağır bir yük oluşturduğu konusunda zımnî bir anlaşma var sanki. Dahası, bizatihi bu iş, yeni ve devasa rantlar yaratan bir sektör: uyuşturucu-silah kaçakçılığı, tehdit-şantaj, gasp, topraklara, işyerlerine el koyma, 'kontr-terör'ün gri bölgesinde mubah, mümkün, hatta elzem faaliyetler. Kaldı ki bunlar, ta İttihat ve Terakki'ye uzanan yıldırma-katliam-tehcir-müsadereye dayalı bir 'sermaye birikimi' modeli geleneği tarafından da desteklenmekte.

Aşağıda aktarılanlar, 'bilinenler'e yeni bir şey katmıyor belki, zaten amacım da bu değil. Amacım, tabloyu bilgi/haber bombardımanı altında 'parçalanmış' zihinlerimizde yeniden bütünleştirebilmek. 'Susurluk-Şemdinli' seyr-ü seferini, bir yandan Osmanlı'nın son demlerine uzanan kökleriyle bağlantı içerisinde sunarken, bir yandan da olan bitenleri, sermaye birikim süreçleri ve dünya kapitalizminin mevcut yönelişleri bağlamına yerleştirebilmek. 'Susurluk, Şemdinli'; 'Yolsuzluk-Rüşvet-Kara Para ve Kapitalizm', 'Organize Suç Örgütleri', 'Narko-Ekonomi' ve 'Etnik Sorunlar' gibi, birbiriyle bağlantısız olarak ele almaya alışageldiğimiz başlıkları tek bir yazı çerçevesine yerleştirmemin nedeni bu...

I. AYRIM: 'DERİN(LİK)LER': SUSURLUK-ŞEMDİNLİ VD...

"Locis remotis qui latet, lex est sibi"[3]

O hâlde 'raison d'état'ın derinlikleriyle başlayalım...

1) 'RAİSON D'ÉTAT'IN 'GİZLİ' TEŞKİLÂTLARI

"Altissima quaeque flumina minimo sono labi."[4]

---

[3] "Kendini ücralara gizleyen kişi, yasasını kendi yaratır" (Publilius Syrus).

[4] "En derin ırmaklar, hafif şırıltılarla akar" (Curtius Rufus).

Siz bakmayın, 'hukuk(suzluk)un üstünlüğü'nden, 'demokrasi'den söz ettiklerine... 'Yok', 'Olur mu öyle şey' dediklerine![5]

"Max Weber'e göre devlet, 'yasal fiziki şiddet tekelini' kontrolünde tutan bir aygıttır... Sınıflı-sömürücü devlet tekelini ayakta tutan asli işlevsellik illegaldir... Bir ucu mafyaya, diğer ucu da CIA'ya dayanan para-militer örgütlenmelerle ayakta kalır... Tüm bunlara da 'Raison d'état' denir!"[6]

'Görünmeyen' dedikleri, 'gerçek', 'devlet gibi devlet' ve onu var eden terör ya da raison d'état (hikmet-i hükümet) yerli yerindedir.[7]

"Avrupa Topluluğu'na üye pek çok ülkede Gladio'nun silahlı operasyon örgütlerinin 40 yıldır var olduğu ortaya çıktı"![8]

AVRUPA'DA KONTGERİLLA ÖRGÜTLERİ[9]	
Fransa	Rüzgâr Gülü
İspanya	Anti-Terör Kurtarma Grubu (Gal)
İtalya	Gladio
Almanya	Anti-Komünist Saldırı Birliği (Bu Örgüt; Gehlen Harekâtı, Stay Behind, Sword Gibi Adlarla da Anılıyor).
İngiltere	Secret British Network Revealed
Belçika	Glavic/ Kılıç
Hollanda	Operasyon ve Keşif Örgütü
İsviçre	Gizli Müdafaa Örgütü
Yunanistan	Sheepskin
Avusturya	Schwert

---

[5] "Milli Savunma Bakanı Vecdi Gönül, EMASYA (Emniyet-Asayiş Yardımlaşma) Birlikleri adında özel bir askeri birliğin bulunmadığını açıkladı" ("'EMASYA Diye Bir Askeri Birlik Yok", Milliyet, 7 Haziran 2004, s.19).

[6] Temel Demirer, Sokak'takine Notlar, Özgür Üniversite Kit., Öteki Yay., 1997, s.24-25.

[7] Bkz. L.A. Müller, Gladio-Kontrgerilla, çev.E. Karaca, Pencere Y., 1997; M. Zepezauer, CIA'nın Büyük Operasyonları, çev. H. Bögün, Kaynak Yay., 1996; P. Agee, CIA Günlüğü, E Yay., 1975; V. Marchetti-J.D. Marks, CIA: Amerikan Gizli Emniyetinin İçyüzü, Nebioğlu Yay., 1974; D. Wise-B. Ross, Görünmeyen Hükümet CIA, çev. A. Bilgi, Onur Yay., 1976; J.J. Nutter, CIA'nın Karanlık Operasyonları çev. A. Saraçoğlu, Güncel Yay., 2005; D. Ganser, NATO'nun Gizli Orduları, çev. G. Karadağ, 2005; B. Akarcalı, CIA'nın Yalanları ve Taşeronları, Vatan, 29 Kasım 2005 s.18; Ö. Güven, Polis Kitabında Ürkütücü Tanım: Devlet Terörünün Hedefi Elitlerdir, Cumhuriyet, 22 Şubat 1999, s.8.

[8] Muharrem Erbey, "Gladio Hortladı", Ülkede Özgür Gündem, 21 Kasım 2005, s.4.

[9] "Dünya Gericiliğinin Kanlı Yüzü: Kontrgerilla", Devrimci Demokrasi Gazetesi, No:78, 1-16 Aralık 2005, s.11.

Örnek mi? Alın size iki örnek...

* "Fransa'da devletin, Korsika'nın ayrımcı 'Korsika Kurtuluş Cephesi' terörist hareketini önlemek için örtülü operasyona başvurduğu ortaya çıktı. (...) Devletin kendini teröristlere karşı korumasında, zaman zaman böylesine örtülü operasyonlara başvurduğu bilinmeyen bir şey değil".[10]

* "İspanya, 1980'li yıllarda, Sosyalist Felibe Gonzalez iktidarında ETA terörüyle mücadelede GAL (anti-terörist kurtuluş grubu) rumuzuyla anılan resmi olmayan ölüm timlerini etkili bir şekilde kullandı. Ama bunların faaliyetleri 1983'ten itibaren yavaş yavaş ortaya çıkmaya başladı. 1991'de Başbakan Gonzalez, eski ve yeni İçişleri Bakanları, Barrionuevo (daha sonra 1998'de, hapse mahkûm olan ilk İçişleri Bakanı oldu, özel afla cezaevinden çıktı) ile Corcuera yargı önüne, şahitlik için çıkmak zorunda kaldılar. Birçok üst düzey görevli gözaltına alındı, davalar açıldı. 1996'da Gonzalez iktidardan düştü. Maria Aznar'ın Popüler Partisi işbaşına geldi. Soruşturmalar ve yargılama sürdü ama yeni iktidar da 'devlet sırrı' gerekçesiyle GAL faaliyetleriyle ilgili dosyaları açıklamadı".[11]

1.1) 'KONTGERİLLA' MEVZUU...

"Vicdan baki kaldıkça
hiçbir günah affedilmiş sayılmaz."[12]

'Raison d'état' örgütlenmelerinin Türkiye versiyonu karşımıza (ABD mamulâtı) 'kontrgerilla' olarak çıkar...

Geriye dönüp, anımsama yeterli olacak: Ağca, İpekçi cinayetinin sanığı olarak yakalandığında Bülent Ecevit başbakan, Hasan Fehmi Güneş içişleri bakanı, Necdet Üruğ da İstanbul sıkıyönetim komutanıydı. Daha sonra Genelkurmay Başkanı olan emekli orgeneral Üruğ'un, "Ecevit de Türkiye'de Gladio'nun varlığından, Özel Harp Dairesi'nden söz etti. E-der tabii. O dönemde başbakanken kendisine defaatle brifingler verildi. Özel Harp Dairesi'nin gayesi anlatıldı,"[13] sözleri unutulabilir mi?

---

[10] Mehmet Ali Kışlalı, "Fransa'da Susurluk", Radikal, 7 Mayıs 1999, s.11.
[11] Mehmet Ali Kışlalı, "İspanya Benzerliği", Radikal, 8 Şubat 2002, s.10.
[12] Stephen Zweig.
[13] Necdet Üruğ, "Başbakan Ecevit de Suçlu", Radikal, 4 Temmuz 2000, s.7.

Ya da Bülent Ecevit'in, Sabah gazetesinden Balçiçek Pamir'in, "Daha önceki açıklamalarınızda 'Özel Harp Dairesi'ni tesadüfen öğrendim' dediniz. Örtülü ödenekten o birim için para istemişler. O güne kadar o birimi ABD finanse ediyormuş" sorusuna verdiği, "Tamamen doğru. Ayrıca Özel Harp Dairesi, Amerikan Askeri Yardım Heyeti ile aynı binada bulunuyormuş. Sonra konuyla ilgili bilgi istedim. O zamana kadar benim böyle bir kurumdan haberim yoktu. Başbakanlık Konutu'nda bize bir brifing düzenlendi... Bazı vatansever gönüllüler Özel Harp Dairesi'nin sivil uzantısı olarak görevlendirilmişlerdi. Bazı gizli silah depoları kurulmuştu,"[14] *yanıtı unutulabilir mi? Bu 'sızıntılar'ı unutmamak mümkün mü?*

'Yok' denilmesine aldırmayın! Tarihi öncüllerinin yanında 'belgesi' de var...[15]

"Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği'nin her sayfası 'gizli' damgalı yönetmeliğinin, genel sekretere bağlı 'Toplumla İlişkiler Başkanlığı'nın görevlerini tanımlayan 23. maddesini 'd' fıkrasından itibaren aynen aktarıyorum:

'd. Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterinin emir ve direktifleri ile;

1. Devletin varlığı ve bağımsızlığı, ülkenin bütünlüğü ve bölünmezliği, toplumun huzur ve güvenliği ve Anayasal rejimin korunmasında;

---

[14] Oral Çalışlar, "Ecevit'in 'Derin Devlet' Tanımı", Cumhuriyet, 17 Nisan 2005, s.4.

[15] Bkz. Ergun Hiçyılmaz, Teşkilât-ı Mahsusa ve Casusluk Örgütleri, Kamer Yay., 1996; Bülent Çukurova, Kurtuluş Savaşında Haberalma ve Yeraltı Çalışmaları, Ardıç Yay., 1994; Talat Turhan, Çeteleşme: Kontrgerilla⇒ Gladio⇒ Susurluk⇒ Telekulak, Akyüz Yay., 1999; T. Özkan, Bir Gizli Servisin Tarihi: MİT, AD Yay., 1996; D. Pusat, Ordu ve Siyaset, Nam Yay., 1996; H. Aykol, CIA, Gladio, Mafya, Çete, Yorum Yay., 1997; A. Akfırat, Özel Savaş, Kaynak Yay., 1997; Suat Parlar, Silahlı Bürokrasinin Ekonomi Politiği, Bibliotek Yay., 1997; A. Akfırat, Eşref Bitlis Suikastı, Kaynak Yay., 1997; Ali Yurtaslan'ın İtirafı, Aydınlık Yay., 1980; S. Parlar, Kontrgerilla Kıskacında Türkiye, Bibliotek Yay., 1997; T. Turhan, Doruk Operasyonu, Sorun Yay., 1989; T. Turhan, Özel Savaş ve Kontrgerilla, Tüm Zamanlar Yay., 1998; M.E. Değer, CIA, Kontr-Gerilla ve Türkiye, Çağlar Mat., 1978; H. Özkul, Emperyalizm, CIA ve Türkiye, Boyut Yay., 1986; "Türkiye, CIA'nın Kelle Avcısı mı?", Sabah, 1 Kasım 2005, s.17; Mustafa Kahya, "Milli Güvenlik Siyaseti", Ü. Özgür Gündem, 4 Kasım 2005, s.13; "Susurluk Bitmedi, Onu Bitirelim!", İşçi Mücadelesi, No:2, 15 Kasım 2005, s.3; İ. Çölemerikli, "Faili Meçhul Cinayetler ve Kürtler", Ü. Özgür Gündem, 22 Kasım 2005, s.14.

2. Türk toplumunu Atatürkçü düşünce, Atatürk ilke ve inkılâpları, milli ülkü ve değerler etrafında birleştirerek, milli birlik ve bütünlüğü sağlayıcı her türlü psikolojik tedbirin alınmasında;

3. Anayasa düzenine, milli birlik ve bütünlüğe, Türk milletini Atatürkçü düşünce, Atatürk ilke ve inkılâpları doğrultusunda ve milli ülkü ve değerler etrafında birleştirilerek milli hedeflere yönlendirmeye karşı, yurtiçi ve yurtdışında oluşan tehdidin etkisiz kılınmasında;

Milli Güvenlik Kurulu kararları ile bunlara ilişkin Bakanlar Kurulu kararlarına istinaden gerekli olan psikolojik harekât hizmet ve faaliyetlerini planlar, ilgili bakanlık, kamu ve özel kurum ve kuruluşlarda bu konudaki uygulamaları koordine, takip ve kontrol eder, görevli birimleri planlar istikametinde yönlendirir'".[16]

Kimse inkâra kalkışmasın: "İçişleri Bakanlığı bünyesinde oluşturulan ve psikolojik harekât (PH) ile görevlendirilen Toplumla İlişkiler Daire Başkanlığı'nın gizli yönergesi, yasal dayanağı olmayan görevleri içeriyor. Yönergede, yasanın ileride çıkarılacağı belirtilirken Toplumla İlişkiler Daire Başkanlığı'nın huzur ve güven ortamı için her türlü çalışmayı ve arşivlemeyi yapmakla sorumlu olduğu belirtildi. Yönerge, İçişleri Bakanlığı bünyesinde özel işlevi olan, gizli bir hiyerarşi oluşmasının da önünü açıyor. Bu bürolarda görevlendirilecek personel konusunda da sınırlama yapılmıyor, 'yeteri kadar' ibaresine yer veriliyor.

Cumhuriyet, psikolojik harekâtın valiliklerce yürütüleceğine ilişkin İçişleri Bakanlığı genelgesinin ardından, bu kapsamda hazırlanan gizli yönergenin de tam metnini ele geçirdi. 4 sayfalık yönergede birinci bölüm, 'amaç', 'kapsam' ve 'hukuki dayanak' kısımlarından olu-

---

[16] "Siz bu fıkradan ne anlıyorsunuz bilmem, ben kendi anladığımı yazmaya çalışayım: Bir tarafta 'Türk devleti' var; öteki tarafta eğer biraz boş bırakılırsa ya da psikolojik harekâta ara verilirse her an bu devleti yıkmaya yönelik 'yanlış'lara sapma tehlikesi bulunan bir 'Türk toplumu' var.
Ne yapmak lazım? Devleti korumak lazım. Kimden koruyacağız devleti? Tabii ki 'Türk toplumundan.' Nasıl yapacağız bunu? Atatürkçülüğün kendimize göre bir versiyonunu 'resmi ideoloji' hâline getirip, ... bu resmi ideoloji uyarınca gereken 'psikolojik tedbirler'i alarak bir şekle sokarak" (İ. Berkan, 'Psikolojik Harekât', Radikal, 28 Ağustos 2003, s.3).

şuyor. Amacı açıklayan 1. madde şöyle: 'Bu yönergenin amacı, anayasal düzenine, toplumun huzur ve güvenliğine yönelik iç ve dış tehditlere karşı Türk milletini Atatürk ilke ve inkılâpları, milli birlik ve milli değerler etrafında birleştirerek, birlik ve beraberlik içerisinde milli hedeflerin gerçekleşmesini sağlamak üzere yetkili makamlarca hazırlanan psikolojik tedbirlerin Bakanlığımızın görev alanına ait olanlarının uygulanmasını sağlayacak olan merkezde Toplumla İlişkiler Daire Başkanlığı ve İllerde Toplumla İlişkiler Bürolarının kuruluş, görev ve çalışma işleyişini düzenlemektir'".[17]

Yeri geldi aktaralım: Eski MİT'çi Yavuz Ataç'ın Milliyet gazetesinde yayınlanan "Ben dört yıl kontrgerillayı yönettim' itirafı, Türkiye'nin karanlık yüzüne ışık tutacak niteliktedir...

İşte itiraflarından bazıları:

'Gladio ismi takılan yapının dört sene sorumlusuydum. Ülkeyi yönetenlerin de farkına varmadığı şeyler oldu. Örneğin İspanya'dan sürekli bilgi gelir bize, nedir; terör kampları. Bizimkiler 'Haber Raporu' hazırlar'. 'Yurtdışında 200 operasyona katıldım, 1987'de yurtdışında bir operasyona Çakıcı'nın da olduğu birkaç kişiyle gittik. O görev ertelendi.'

'Birçok olayın sebebi Mehmet Eymür'dür. Susurluk'un da Hiram Abbas'ın başına gelenlerin de. Eymür'ün amacı nedir, nereye hizmet ediyor? Ben biliyorum da yetmiyor.'

'Şimdi ben size suç teşkil eden bir sürü olay anlatabilirim. Bunların her biri yargılık, içinden çıkılmaz. Bir mücadele yürütülecekse o mücadele böyle başsız, şusuz busuz yürümez.'

'Yılmaz, Çiller içeride kendilerine bağlı adamlara ihtiyaç duyarlar. Oysa bir MİT mensubu şahsa değil, devletin makamlarına hizmet eder.'

'Bazen iktidarların karar veremediği, kararsız kaldığı konular oluyordu. Örneğin Irak'la ilgili Amerikalılarla hangi münasebetlerin hangi çerçevede yürüyeceği konularında netleşmiş politikası yoktu.'

---

[17] Mustafa Balbay, "Yönerge Var, Yasa Yok", Cumhuriyet, 28 Ekim 2003, s.1.

'1990'da Saddam Kuveyt'i işgal ettiğinde, Kuzey Irak'la ilgili görev bana verildi. Amerikalılar, Türkiye üzerinden bizim de yardımımızla operasyonlar yapmak istiyordu. Bunlar geldi bizimle çalışacaklar ama Van'a gidip bizzat kendileri yapmak istiyor. Ben de karşı çıktım. Yetkilimiz Teoman Koman'a dedim ki; 'Bana bir görev verdiniz ama bağlı olduğumuz kurumdan da yetki vereceksiniz. Bir de stratejimiz nedir?' Koman dedi ki; 'Hükümetin (Özal hükümeti) şu anda belirlenmiş bir stratejisi yok. Sen bu işleri en iyi şekilde yapabilecek insansın. Gerekirse benim yetkilerimi de kullan'".[18]

Bu kadar yeter! Uzatmak gereksiz! Ama bunlardan bir ara sonuç çıkartmak gerek...

i) "Teşkilât-ı Mahsusa, gerçek iktidar =gizli devlet olgusunun en iyi örneklerinden biridir..."

ii) 'Teşkilât-ı Mahsusa ve Gladio sentezi =Kontrgerilla Cumhuriyeti'nin[19] *ürünüdür; tıpkı dünkü Susurluk, bugünkü Şemdinli gibi; 'derin' denilen devlet gerçeğiyle...*

2) 'DERİN' DENİLEN DEVLET!

"Buddha'yı yapan, ona tapınmaz."[20]

"Türkiye'de 'derin devlet' çeyrek asırdır tartışılıyor. Ama varlığı hep inkâr edildi. Pek nedir bu meçhul kuvvet, devletin bile açığa çıkaramadığı"[21] denilirse yanıt çok nettir...

'Derin' denilen devlet; sınıflı sömürücü burjuva egemenliğinden başka bir şey değildir...

"Deriniyle, görüneniyle devlet aynı devlettir, sahibi ve hâkimi oligarşidir",[22] *kapitalistlerdir. Yani "Susurluk'ta Şemdinli'de devletin bizzat kendisidir. Münferit değil, kontrgerilla bizzat devlettir. 'Derin' olan devletin özüdür..."*[23]

---

[18] Serpil Savumlu, "Ankara'da Savcı Yok mu?", Evrensel, 13 Ağustos 2004, s.7.
[19] Suat Parlar, Osmanlı'dan Günümüze Gizli Devlet, Spartaküs Yay., 1996, s.87-372.
[20] Çin Atasözü.
[21] Sinan Kara, "İki Devletli Türkiye", Ülkede Özgür Gündem, 18 Kasım 2005, s.14.
[22] Mehmet Pamak, "Deriniyle, Görüneniyle Devlet Aynı Devlettir, Sahibi ve Hâkimi Oligarşidir", Haksöz Dergisi, No:177, Aralık 2005, s.8-17.
[23] 'Derin' Olan Devletin Özüdür, Devrimci Demokrasi Gaz. no:78, 1-16 Aralık 2005 s.8.

"'Derin devlet' kavramı, otoriter siyaset anlayışının icat ettiği bir terim, aslında hiç de ima ettiği kadar 'derin' bir şeye dayanmıyor. 'Derin'lik iddiası taraftarları kadar, karşıtlarının besleyip büyüttüğü bir siyaset efsanesi"dir...[24]

Özetle Her türlü pisliğin, 'devlet sırrı' ilan edildiği[25] Türkiye'de Yakup Cemil'den Cem Ersever'e uzanan bir 'gelenek'[26] söz konusudur. Bunun en anlamlı özet örnekleri de Topal Osman'dır; Çatlı'dır; Çakıcı'dır!

Konuyla ilgili hemen herkesin bilgisi dahilinde olduğu üzere; "Hayatımızın ürpertici muammalarından birinin tanımı da sonunda TDK sözlüğüne girdi. Derin Devlet'in sözlük karşılığı şöyle: 'Devletin çıkarlarını gözetip kolladığı öne sürülen, göz önünde olmayan örtülü güç.'

Demirel, Yavuz Donat'la yaptığı söyleşide, retoriğini konuşturuyor: 'Derin devlet, normal devletin raydan çıkmış hâlidir.' Sonra da devletin yıkılması korkusundan söz ederek, 'Derin devletin kökünde bu korku yatar. Çöküşün pençesine düştük, kalkın ey ehli vatan. Devlet çöküyor, biz kurtarıverelim. Olay budur'a bağlıyor.

'Ecevit gülümseyerek, 'Herkesin derin devleti farklı' diyor. Derin devlet konuşuluyor bugünlerde. Derin devlet yeryüzünde yüzü belli olmayan devlettir.'

Evren, derin devlet tamlamasından en memnun görüneni. Onun sözlerinden neredeyse derin bir gurur okunuyor: 'Devlet zaaf gösterirse, derin devlet müdahale eder. Etmiştir. Kimse, 'Paşam müdahale etmeyin' demedi. Bilakis 'Edin, el koyun' denildi.' Bu muhteşem üçlünün ortaya çıkıp 'derin devlet' üstüne söyleşilere durması mutlaka bir anlam taşıyordur.[27] Öte yandan, hiçbir anlam taşımıyor da olabilir. Gün gelip hesap vereceklerine dair alâmet belirmiş değil. Demirel'in başlattığı düşünülecek olursa, bu babalıktan çekilmesini bilmeyen hırs

---

[24] Nuray Mert, "Derin Sağ", Radikal, 17 Aralık 2002, s.6.

[25] Toktamış Ateş, "Örtüler Kalkarken...", Cumhuriyet, 13 Mart 2004, s.3.

[26] Avni Özgürel, "Bir Silahşorun Ölümü", Radikal, 3 Haziran 2001, s.8.

[27] "Demirel ve Evren'in açıklamalarını değerlendiren hukukçular, 'Bunlar bir suçun itirafıdır' yorumunda bulundular. Hukukçular ayrıca 'derin devlet' ile halka yönelik de 'aba altından sopa' gösterildiğini belirttiler" ("Derin Devlet Bir Suç İtirafı", Evrensel, 6 Nisan 2005, s.7).

yumağının bir yerlere mesaj yolladığından kuşkulanmak ancak akıl sağlığımızın göstergesi olabilir. Nitekim Donat'ın 'Cumhuriyetin hafızası', 'Devletin 'karakutu'su' diye sunduğu Demirel'in 'Neden konuştunuz' sorusuna yanıtından birkaç cümle beyefendinin muradını aşikâr etmiyor mu? 'herkes ders çıkarmalıdır diye konuştum. Söylediğim sözlerin muhatabı şu kişi, bu kişi değildir'. Doğrudur"![28]

Gerçekten de, Emekli Tuğgeneral Adnan Tanrıverdi'nin, derin devleti çalıştıran kontak anahtarının 'derin anayasa' olduğunu söylediği[29] Türkiye'de, Bülent Ecevit, "Türkiye'de bir derin devlet olayı var. Yıllardan beri oluşan ama bugünkü hükümet döneminde artık ertelenemez hâle gelen bir olay. Bunun üzerinde mutlaka durmak gerekir. Ama bugünkü hükümet döneminde bu ne kadar olur, olabilir, bunu bilemiyorum"[30] derken müthiş bir netlikle de Rahmi Koç ekliyor: "Asker saygın, güçlü, güven veren ve geleneği olan bir kuruluş. Türkiye'nin bugünkü mevcudiyeti onların sayesinde. Şimdi askeri kaldırdığınız zaman yerine başka bir güç koymalısınız. Yoksa boşluk olur e o boşluğu siz dolduramazsanız birileri gelip doldurur. Henüz askerin yerine konacak bir güç yok"![31]

Yine 9. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel de, 'Derin devlet kimdir' tartışmasında şunları dedi: "Devlet yönetimi: Derin devlet, devletin kendisidir. Askerdir, derin devlet. Cumhuriyet'i kuran askerler, devletin yıkılmasından daima korku duyar. Halk bazen sağlanan hakları suiistimal eder, yürüyüş hakkı verildiğinde gidip cam çerçeveyi indirerek, polisle çatışır. Derin devlete ülkenin muhtaç olması, ülkenin yönetilememesinden kaynaklanır.

Derin devlet şu anda devrede değil. Derin devlet, kanaatlerine göre, devleti yıkılma sınırına getirmediğiniz sürece hareket hâlinde değildir. Onlar ayrı bir devlet değil, ama devlete el koydukları zaman derin devlet olurlar..."[32]

---

[28] Yıldırım Türker, "Devletin Derininde Buluşanlar", Radikal, 18 Nisan 2005, s.4.
[29] "Anahtar MGSB", Ülkede Özgür Gündem, 28 Kasım 2005, s.1.
[30] "Ecevit: Derin Devlet Var", Cumhuriyet, 21 Kasım 2005, s.1-8.
[31] R. Koç, "Henüz Askerin Yerine Konacak Bir Güç Yok", Vatan, 29 Kasım 2005, s.2.
[32] "Demirel: Derin Devlet Askerdir", Radikal, 18 Nisan 2005, s.8.

Toparlarsak; "78'liler Girişimi Sözcüsü Celalettin Can'ın, Türkiye'nin 25 yıldan bu yana 'derin devletle' yönetildiğini, 'derin devletin bugün de devam ettiğini' belirtti"ği[33] coğrafyamızda Fikret Başkaya'nın, "12 Eylül veya 'Reel Atatürkçülük'ü' Anlamak!" başlıklı yazısında dikkat çektiği üzere, "Son zamanlarda 'derin devlet'ten çok söz ediliyor.[34] Öyle bir şey var mı, mümkün mü? Eskiden yoktu da yakınlarda mı peydahlandı? Yoksa çoktan beri vardı da şimdiler de mi arz-ı endam ediyor? 'Derin devlet' sözlüğe de girmiş. TDK sözlüğünde: 'Devletin çıkarlarını gözetip kolladığı öne sürülen, göz önünde olmayan örtülü güç' şeklinde tanımlanıyor... Bu, 'devletin her zaman kendi çıkarlarını gözetemediği, onun yerine göz önünde olmayan bir gizli gücün söz konusu çıkarları gözetmesi' demek... Asıl saçmalık da 'derin devletten' söz edenler arasında bir cunta şefi ve onun önce başbakanlıktan atıp sonra yeniden başbakanlık ve cumhurbaşkanlığı yolunu açtığı zat da var... Türkiye'de derin devletten söz etmenin bir tek işlevi olabilir: Zaten yeterince karışık olan kafaları daha da karıştırmak. Kimse TC'nin niteliği hakkında gerçeği söylemeye yanaşmıyor. Aslında bu durumu sadece bir niyet meselesi saymak doğru olmaz. Resmî ideolojinin gözlere çektiği perde 'aydın' denilenlerin ve akademi taifesinin şeyleri görmesini, bilince çıkarmasını engelliyor. Bütün sorun tarih bilinciyle ilgilidir. Yakın tarih tahrifatlar, yalanlar, safsatalar çöplüğüdür. İşe çöplüğü temizleyerek başlamak gerekiyor. Sözünü etti-

---

[33] "Derin Devlet Bugün de Var", Cumhuriyet, 8 Nisan 2005, s.6.

[34] Bkz. Suat Parlar, Osmanlı'dan Günümüze Gizli Devlet, Mephisto Yay., 2005; "Çete Değil Devlet", Devrimci Demokrasi Gaz., No:78, 1-16 Aralık 2005, s.3; Ş. İba, "Milli Güvenlik Devleti", Sosyalist Demokrasi Gaz., No:21, 1 Aralık 2005, s.3; M. Can Yüce, "TC ve Özel Savaş", Kızıl Bayrak Gaz., 19 Kasım 2005, s.12-3; O. Çalışlar, "Demirel'in 'Derin Devlet'i", Cumhuriyet, 9 Nisan 2005, s.4; H. Fırat, "Devletin Gizli Ama Gerçek Anayasası", Kızıl Bayrak Gaz., 26 Kasım 2005, s.16-8; H. Çetinkaya, "Derin Devlet", Cumhuriyet, 5 Nisan 2005, s.5; M. Belge, "Derinlik Tutkusu", Radikal, 29 Kasım 2005, s.11; S. Aydın, Amacımız Devletin Bekası, TESV Yay., 2005; Ü. Özdağ, "Demirel, Derin Devlet, Derin Akıl-3", Akşam, 5 Eylül 2005, s.16; "Devlet Çeteleri Koruyor", Atılım Gaz., 14 Mayıs 2005, s.8; M. Karayalçın, "Devletin Derini Olmaz", Cumhuriyet, 27 Kasım 2005, s.4; 'Derin Devlet' Tartışması Boston Globe'da, Evrensel, 2 Aralık 2005, s.7; C. Canerik, "Derin Türkiye Korkutuyor", Ü. Özgür Gündem, 26 Kasım 2005, s.6.

ğimiz ikili yapı geçerliyse, orada bir 'derin devlet' aramak niye? Asıl devlet partisiyle, onun taşeronluğunu üstlenen seçimle gelmiş hükümet arasında bir işbölümü söz konusu. Asıl devlet partisinin kendi özel yasaları ve bir yönetim üslubu var.

Söz konusu ikili yapı, gerektiğinde demokrasi oyununu tatil etmeye imkân verecek şekilde oluşturulmuş durumdadır ve böyle bir yapıda da darbeler istisna değil kuraldır. Kayığı sallıyorlar ve içindekilerin yeniden yerleşmesini sağlıyorlar... Kayık sallanarak fiili ve potansiyel taşeronlar ehlileştirilip, terbiye ediliyor, uyumlandırılıyor. Nitekim Süleyman Demirel'in 40 yıl boyunca ve üç darbeye rağmen, parti lideri, başbakan ve cumhurbaşkanı olarak yerini koruması, hiçbir zaman kayığın devrilmediğinin kanıtıdır. Öyleyse tartışılması gereken MGK, askerî iç hizmet kanunun 35. maddesi, Millî Güvenlik Siyaset Belgesi (MGSB), 'gizli yönetmelikler, 'gizli anayasa' vb. değil, asla derinde olmayan 'asıl devlet partisi' ve geçerli ikili yapıdır. Zira bu toplumun kaderini yaklaşık yüz yıldır elinde tutan asıl devlet partisidir. İttihatçılar 1908'de bir darbeyle iktidarı ele geçirmelerine rağmen, gizli örgüt olarak kalmayı sürdürdüler. Örgütün 'merkez-î umumi'si gizliliğini korudu ve bir tür uzaktan yönetim geleneği oluştu. Geçerli ikili yapının ve yönetim anlayışının köklerini yaklaşık yüz yıl kadar gerilerde aramak gerekir. İşte 'cuntacılar neden yargılanmıyor, neden bu ülkede hesap sorma-hesap verme diye bir şey yok' sorusunun cevabı orada gizlidir. Söz konusu ikili yapı geçerliyken, 'hukuk devletinden', şimdilerde moda olan 'hukukun üstünlüğünden' söz etmek insanlarla alay etmektir... Bu durum karşısında anlı-şanlı hukuk otoriteleri nerede duruyor?

Kafa karışıklığı yaratan bir şey daha var. Kimileri 'derin devletin' tüm rejimlerde geçerli olduğunu ileri sürüyor; dolayısıyla bunun bir gereklilik, zorunluluk, velhâsıl normal bir şey olduğu ima ediliyor. Bu, 'o senin sözünü ettiğin her yerde var' sefil yaklaşımıdır. Başka yerde olması sende olmasını mı gerektiriyor? Su-i misal emsal olmaz denmemiş midir? Bu yanlışlık, Türkiye'deki durumla, diğer burjuva devletlerde farklı ağırlıklarda mevcut olan 'raison d'état'nın [hikmet-i hükümet] aynı şey sayılmasıyla ilgilidir. Rasion

d'état 'devletin yüksek çıkarları' denilen adına geçerli yasallığın, hukuk düzeninin dışına çıkılması, yasa dışı, hukuk dışı, gayrimeşru işlere girişilmesi demektir. Devlet içinde, devletin yüksekleri tarafından görevlendirilen bir 'ekip' geçerli yasallık dahilinde yapılması mümkün olmayan işlere girişir [komplo, provokasyon, siyasî cinayetler vb.] ve bu tür 'örtülü' işlerin finansmanı da örtülü ödenekten yapılır. Neyin devletin 'yüksek çıkarı' olduğuna da devletin yükseklerindeki 'dar bir ekip' karar verir. Aslında bu durum, burjuva yasallığının ne menem bir şey olduğu hakkında da fikir verecek mahiyettedir. Elbette her yerde, tüm burjuva devletlerde geçerli olan durum, Türkiye için de aynı şekilde geçerlidir, ama Türkiye'deki durumu sadece raison d'état ile açıklamak fotoğrafın çok küçük bir bölümünü görmek, asıl sorunu gözden kaçırmaktır..."

Görmek gerek: Ertuğrul Özkök'ün, "Her ülkenin derin devlete ve gizli kahramanlara ihtiyacı var... Devlet bu kahramanları... korumayı bilmelidir";[35] Fransa'da yakalanan Alaattin Çakıcı'ya yurtdışındayken 'kaç' dediği ve kırmızı pasaport sağladığı iddiasıyla gündeme gelince emekli olan eski MİT görevlisi Yavuz Ataç'ın, "Gladio ismi takılan yapının dört sene sorumlusuydum. Ülkeyi yönetenlerin de farkına varmadığı şeyler oldu"[36] dediği konuda "'Derin devlet' Türkiye'ye özgü bir kavram değil; gelişmiş demokrasilerde de örneklerine rastlanıyor.

ABD'de, İngiltere'de de derin devlet örnekleri saymakla bitmeyecek kadar çoktur. FBI'ın Başkanı Edgar Hoower, Amerikan tarihinde 'derin devleti' neredeyse egemen kılmış bir kişidir.

Fransa'da Ekim 1965'te, Fas muhalefet lideri Mehdi Ben Barka'nın Paris'in göbeğinde Lipp birahanesinin önünden, Fransız ve Fas gizli örgütlerinin işbirliği ile kaçırılması skandalı, De Gaulle gibi devletin saygınlığı ilkesini politik yaşamının ana öğelerinden biri hâline getirmiş olan bir devlet adamının egemenliği sırasında bile paralel güçlerin nelere kadir olduğunu herkese göstermişti..."[37]

---

[35] Akt. Oral Çalışlar, "MİT Başkanı'nın İtirafları", Cumhuriyet, 15 Ağustos 2004, s.4.
[36] B. Akçura, 'Eski MİT'çi Ataç: Sol, MİT'le Çalışmadı', Milliyet, 10 Ağustos 2004, s.15.
[37] A. Sirmen, "Derin Devlete Takmak Sığ Devlete Bakmamak", Cumhuriyet, 22/7/2004, s.4.

İşte bu konuda, bir (made in Turkey!) örnek...

"Devlet 'hukuk dışı'na çıkıyor. Hukuk dışı bir işte 'kanun kaçağı'nı kullanıyor. Tıpkı PKK'ya karşı mücadeledeki gibi.

'PKK'ya karşı kim, hangi güç varsa harekete geçirildi.'

Bu cümlenin arkasında bir hukuk boşluğu oluşmaya başladı. Ve bu boşlukta terörle mücadele derken Susurluk doğdu. Devlet, PKK'ya karşı mücadelesinde 'yeraltı dünyası'nı da devreye soktu. Devletle mafya iç içeliği giderek hukuku kemirmeye başladı.

Bu açıdan, Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanı Kutlu Savaş'ın 1997'de yazdığı resmi raporun şu satırları ilginçtir: 'Susurluk olayı bir bütündür. İstanbul'da Özgür Gündem gazetesinin bombalanması, Behçet Cantürk'ün öldürülmesi, Diyarbakır'da yazar Musa Anter'in öldürülmesi, İstanbul'da Tarık Ümit olayı... PKK ile mücadele eden devlet güçlerinin tepkisini ve şedit davranışlarını anlamak ve mazur görmek mümkündür. Hatta zaruridir'".[38]

2.1) SUSURLUK HİKÂYESİ

"Gigni de nihilo nihil; in nihilium nil posse reverti."[39]

"3 Kasım 1996'da, içinde Bahçelievler katliamı sanığı Abdullah Çatlı, sevgilisi Gonca Us, Emniyet Müdürü Hüseyin Kocadağ ve dönemin DYP milletvekili Sedat Bucak'ın bulunduğu 06 AC 600 plakalı Mercedes, Susurluk'ta kaza geçirdi. Mercedes'in Hasan Gökçe'nin kullandığı kamyonla çarpıştığı kazada Çatlı, Us ve Kocadağ ölürken Bucak ise ağır yaralandı..."[40]

'Kaza' bir 'milat'tı... Ya da bir diğer deyişle "Susurluk kazası resmi tarihin inkârıydı.

Eski bir ülkücü katilin, polis şefinin ve aşiret reisi milletvekilinin aynı otomobilde buluşması Güneydoğu ve terörle mücadele için üretilen propaganda malzemesine aykırı düştü. Ancak Susurluk miladı öyle sanıldığı gibi trafik kazasıyla başlamadı.

Susurluk'taki kaza karanlık ilişki ağını kamuoyu dikkatine taşıdı, siyasi ve adli süreci tetikledi, doğrudur.

---

[38] Hasan Cemal, "Eski MİT'çinin Pasaportu!", Milliyet, 21 Temmuz 2004, s.19.

[39] "Hiçten, hiçbir şey çıkmaz; hiç, hiçbir şeye dönüşemez" (Persius).

[40] "Her Şey Bir Kazayla Başladı", Cumhuriyet, 3 Kasım 2005, s.6.

Susurluk aslında bazılarınca malumdu. Ama herkese ilan etmenin âlemi yoktu, kırık kolun yen içinde tamiri belki mümkündü. İyi ki olmadı, Susurluk medyatik hâle geldi.

Ve böylece devletteki çatlak medya marifetiyle savaşa dönüştü...

Güneydoğudaki savaşta yargısız infazları işin gereği sayanlar, terörle mücadele bahanesiyle mafya ile ortaklaşa ceplerini dolduranlara cephe aldı. Susurluk dosyası, hep bir 'aslında...' ve 'ama...' parantezinde kaldı.

Devleti mafya ortaklığı ile ele geçirmeye kalkanlar tasfiyeye uğrarken can havliyle eski arkadaşlarını tehdide kalktı, hatta 'Ne yaptıysak devlet içindir, kalkıp bildiklerimizi anlatalım mı?' diye şantajı bile denedi.

Susurluk'ta resmin tamamını görme fırsatı bulamayan mahkeme belki de bu yüzden faturayı sadece bir avuç isme çıkardı..."[41]

"Kazadan sonra ortaya çıkan ilişkilerle ilgili açılan davada emekli Yarbay Korkut Eken ve Özel Harekât Daire Başkanvekili İbrahim Şahin 6'şar, çoğunluğunu özel timcilerin oluşturduğu 12 sanık ise 4'er yıl hapis cezasına çarptırıldı. Yargılama sürecinde DYP Genel Başkanı Mehmet Ağar ve Sedat Bucak hakkında da dava açıldı. Dokunulmazlık zırhı nedeniyle aynı süreçte yargılanamadılar. Bucak'ın son seçimlerde yeniden milletvekili seçilememesi üzerine çete suçundan hâkim karşısına çıktı. İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yargılanan Bucak, Cumhuriyet Savcısı Orhan Alkaya'nın övgü dolu mütalaasıyla beraat etti. Ancak, beraat kararını bozan Yargıtay, Bucak'ın çete yöneticisi olduğunu belirtti. Yargılamanın yeniden başlamasıyla Bucak, Çatlı'nın bazı generallerle çekilmiş fotoğraflarının da aralarında bulunduğu belgeleri mahkemeye sundu. Ancak, Bucak'ın 'devlet sırrı' dediği bu belgelerin yeni olmadığı ortaya çıktı. Elazığ'dan yeniden milletvekili seçilen Mehmet Ağar ise hâlâ yargılanamazken çetenin tetikçisi olarak bilenen 'Yeşil' kod adlı Mahmut Yıldırım ise ortadan kayboldu. Yeşil'in yaşayıp yaşamadığı belli değil.

---

[41] Enis Berberoğlu, "Susurluk'ta Gelgitler", Radikal, 13 Şubat 2002, s.9.

Susurluk davasında sanıklara yalnızca çete suçundan ceza verildi. Ancak, devletin raporlarında bile çetenin çok sayıda cinayet işlediği yazıldı. Bu cinayetler ise hâlâ aydınlatılmadı. Susurluk çetesinin önemli eylemlerinden biri 'Kumarhaneler Kralı' olarak bilinen Ömer Lütfü Topal'ın 28 Temmuz 1996'da Sarıyer'de öldürülmesiydi. Topal'ı öldüren silahta Abdullah Çatlı'nın parmak izi bulundu. Toplanan deliler ışığında Beyoğlu Cumhuriyet Başsavcılığı, Topal'ın ortakları Sami Hoştan[42] ve Ali Fevzi Bir'in de aralarında bulunduğu sanıklar hakkında idam istemiyle dava açtı. Sanıkların cinayeti işlediklerini açıkça ortaya çıkaran telefon kayıtlarının delil kabul edilmemesi üzerine beraat kararı verildi.

'Şeytan Üçgeni' denilen İzmit-Adapazarı-Bolu bölgelerinde 1993-94 yıllarında, aralarında Behçet Cantürk ve Adnan Yıldırım'ın da bulunduğu çok sayıda Kürt işadamı öldürüldü. Aynı çete tarafından işlendiği belirtilen cinayetlerle ilgili her hangi bir işlem yapılmadı. Sonradan Çatlı ve adamlarının, uyuşturucu ticaretini kontrollerine almak için Kürt işadamlarını öldürdükleri belirlendi.

Öldürülen Kürt işadamlarının bulunduğu listeyi hazırladığı iddia edilen MİT elemanı Tarık Ümit, 3 Mart 1995'te esrarengiz bir şekilde ortadan kayboldu. O dönemde MİT Kontrterör Birimi'nin başına bulunan Mehmet Eymür, Ümit'in Abdullah Çatlı'nın ekibi tarafından kaçırıldığını ve öldürüldüğünü söyledi. Eymür, 'Ümit'in kaçırılıp Sami Hoştan'ın Silivri'deki villasında Çatlı tarafından sorgulandığını belirleyince hemen Mehmet Ağar'ı aradım. Ağar'a 'Bıraksınlar bir daha alanlarına girmeyecek' dedim. Ağar da 'Benden habersiz iş yapmazlar, bir bakayım' yanıtını verdi' dedi".[43]

---

[42] "Kendisini Korkut Eken'le Çatlı'nın tanıştırdığını söyleyen Susurluk sanığı Sami Hoştan, eski özel timcilerin cezaevlerinde olduğu dönemde ailelerine yardım ettiğini, terörle mücadelede bu ülke için çok şey yapıldığını anlattı.
Çatlı'nın Mesut Yılmaz'a destek amacıyla ANAP Kongresi'ne katıldığını ileri süren Hoştan, "Çatlı, Mesut Yılmaz'ı sevmezdi. Ama ülkücü abimiz Agâh Oktay Güner için destekledi" dedi. DYP Genel Başkanı Tansu Çiller'e, kendilerine sahip çıktığı için teşekkür eden Hoştan, Çatlı'yı tanımayan siyasetçi olmadığını savundu" (Ecevit Kılıç, "Komutanlar Konuşursa Susurluk Aydınlanır", Cumhuriyet, 25 Şubat 2002, s.4.

[43] Ecevit Kılıç, "Susurluk Hâlâ Karanlıkta", Cumhuriyet, 4 Kasım 2004, s.4.

Bu kapsamda Hizbulláh'ın da[44] kullanıldığı "Kürtlere karşı topyekûn savaş konsepti çerçevesinde örgütlendirilen Susurluk"[45] konusunda Yurttaş Girişimi'nin sözcülerinden Avukat Ergin Cinmen, Susurluk çetesini 12 Eylül öncesi köklerini şöyle anlatır:

"1 Mayıs 77, Sıvas, Kahramanmaraş, 16 Mart katliamı yargıya ve polise göre faili meçhuldür. Açılan bazı davalar da göstermelikti. Olayın ardındaki MHP militanlarıyla derin devlet dediğimiz birtakım mihrakların kışkırtmasıyla meydana gelmiş olaylardı.

Hem Devlet Güvenlik Mahkemesi'ndeki Susurluk davasına baktığımızda Çatlı'ya Mehmet Özbay kimliğini verenin dokunulmazlığı dolayısıyla yargılanamayan Mehmet Ağar olduğunu görü-

---

[44] Hizbullah konusunda bkz. S. Kurtay, "MİT: Hizbullah'ı Biz Kurduk", Evrensel, 22 Ocak 2000, s.6; A. Poyrazoğlu, 'Hizbullah', Yeni Binyıl, 19 Ocak 2000; E. Mahçupyan, "Hizbullah'ın Arka Yüzü", Radikal, 23 Ocak 2000, s.9; M. Belge, "Hizbullah", Radikal, 22 Ocak 2000, s.9; İ. Berkan, "Hizbulkontra", Radikal, 25 Ocak 2000, s.3; N. Aydın, "Hizb-i Kontrayı Devlet Besledi", Özgür Bakış, 20 Ocak 2000, s.2; Y. Öztürk-G. Atik, "Hizbullah Devletin Maşası", Özgür Bakış, 22 Ocak 2000, s.2; "L. Demirkapı: Hizbullah Susurluk Çocuğu", Özgür Bakış, 23 Ocak 2000, s.5; Ahmet Şefik, "Hizbullah, Susurluk'un Diğer Yüzü", Cumhuriyet, 26 Ocak 2000, s.5; "M. Elkatmış: Hizb-i Kontra Susurluk'un Bir Yüzü", Özgür Bakış, 26 Ocak 2000, s.7; H. Cemal, 'Hizbullah Teröründe Hedef Saptırma Oyunu', Milliyet, 22 Ocak 2000 s.19; H.B. Kahraman, 'Hizbullah ve Siyasal Şiddet Kültürü', Radikal, 24 Ocak 2000, s.11; A.Y. Mim, 'Demirel ve Hizbullah', Özgür Bakış, 26 Ocak 2000, s.2; T. Özkan, "Hizbullah ve Çakıcı", Radikal, 17 Şubat 2000, s.9; İ. Berkan, 'Hizbullah ve İran', Radikal, 15 Şubat 2000 s.3; A. Poyrazoğlu, '28 Şubat ve Hizbullah', Yeni Binyıl, 25 Ocak 2000, s.5; E. Değer, "Hizbullah'ın Anatomisi MGK'da", Radikal, 26 Ocak 2000, s.8; C. Ülsever, "Hizbullah ve 28 Şubat", Hürriyet, 24 Ocak 2000, s.24; "Mehmet Kutlular: Hâkim Güçler Hizbullah'ı Kullandı", Özgür Bakış, 27 Ocak 2000, s.2; R. Çakır, "İslâmcıydı 'Hizbulkontra' Oldu", Milliyet, 1 Şubat 2000, s.20; E. Mahçupyan, "Hizbullah Üzerinden Siyaset", Radikal, 1 Şubat 2000, s.9; R. Çakır, "Hizbullah Kolay Kolay Bitmez", Cumhuriyet, 22 Ocak 2001, s.9; A. İnsel, 'Hizbullah'ın Aynasından İslâmi Çevre', Radikal İki, 6 Şubat 2000 s.6; A. Şık, 'Hizbullah ve Kurbanları', Radikal, 9 Nisan 2000, s.18; Ali Poyrazoğlu, "İki Fundamentalizm", Yeni Binyıl, 6 Şubat 2000, s.5; "Batman-Çankaya Hattı", Yeni Binyıl, 14 Şubat 2000, s.13; U. Talu, "Susurluk-Batman'ın Başkenti Ankara!", Milliyet, 11 Şubat 2000, s.4; F. Bila, "Batman Taburunun Akıbeti", Milliyet, 12 Şubat 2000, s.16; Ali Sapan, "Bir Dönemin Sorgulanması ve Hizbullah Gerçeği", Özgür Bakış, 2 Şubat 2000, s.2; S. Yurttaş, "Hizbullah ve Anımsatmalar", Özgür Bakış, 2 Şubat 2000, s.2; "Sadık Avunduoğlu: Hizbullahçı İmamları Belirlemiştik", Milliyet, 9 Şubat 2000, s.20; Tuncay Özkan, "Susurluk-Batman Hattı", Radikal, 10 Şubat 2000, s.9; Naci Sapan-Arif Arslan, "Kilit İsim Şarman'ın Yardımcısı", Radikal, 11 Şubat 2000, s.8.

[45] "Devlet, Susurluk'ta Çetesini Kontrole Aldı", Ü. Özgür Gündem, 3 Kasım 2005, s.8.

yoruz. Haluk Kırcı üzerinden çıkan devlet görevlisi olduğuna ilişkin yazıyı Mehmet Ağar vermiş. Bu bilgiler DGM fezlekelerinde, Kutlu Savaş'ın yazdığı Başbakanlık Teftiş Kurulu'nun raporunda yer aldı. Çatlı ve arkadaşlarına Kenan Evren başkanlığındaki MGK Genel Sekreterliği zabıtlarından yurtdışı devlet görevleri verildiğini görüyoruz. Sözün bittiği yer burada duruyor. 12 Eylül fotosu bu çerçevede belli. Uyuşturucu kaçakçılığı, katliamla birleşmiş durumda karşımıza çıkıyor..."[46]

2.1.1) SUSURLUK'UN KISA TARİHÇESİ

"Bu gördüğünüz toz yığını tarihtir."[47]

Susurluk'un kısa tarihçesine gelince:[48] "3 Kasım 1996 günü Balıkesir'in Susurluk ilçesinde, İstanbul yönünde gitmekte olan 06 AC 600 plakalı Mercedes marka otomobil Uçakyolu Mevkii'nde benzin istasyonundan çıkmakta olan bir kamyona çarptı. Kazada

---

[46] Hatice Tuncer, "Uyuşturucu ve Katliam", Cumhuriyet, 15 Eylül 2005, s.9.

[47] Augustine Birell.

[48] Bkz. F. Sağlar-E. Özgönül, Kod Adı Susurluk: Derin İlişkiler, Boyu Yay., 1998; S. Yalçın, Binbaşı Ersever'in İtirafları, Kaynak Yay., 1997; S. Hiçyılmaz, Susurluk ve Kontrgerilla Gerçeği, Evrensel Yay., 1997; C. Dündar-C. Kazdağı, Ergenekon: "Devlet İçinde Devlet", İmge Yay., 1997; S. Yalçın-D. Yurdakul, Reis: Gladio'nun Türk Tetikçisi, Öteki Yay., 1997; H. Uysal, M. Ali Ağca'nın Romanı -Kurtlu Kokteyl: Devlet-Ülkücü-Mafya, Öteki Yay., 1998; L. Cinemre, Susurluk Romanı+Son MİT Raporu: Devlet-Siyaset-Mafya Üçgeni, Tempo Dergisi Yay., 1996; V. Özdemir, Susurluk Belgeleri, Skala Yay., 1997; U. Mumcu, Papa-Mafya-Ağca, Tekin Yay. 1984; F. Bildirici, Gizli Kulaklar Ülkesi, İletişim Yay., 1998; N. Yağcı, "Apoletli Kafalar ve Derin Devlet", ...VS Aylık Mecmua, No:1, Eylül 2005, s.86-7; "Çetenin Tarihçesi: Her Şey Bir Kazayla Başladı", Cumhuriyet, 13 Şubat 2001, s.9; "Topal Cinayeti de Faili Meçhul", Radikal, 9 Kasım 2001, s.7; E. Kılıç, 'Milli Yol' Susurluk'tan Geçiyor, Cumhuriyet, 20 Temmuz 2004, s.7; "İkinci Susurluk Tazminatı", Cumhuriyet, 3 Temmuz 2004, s.6; M. Çelikkan, "Susurluk ve Türkiye", Radikal, 2 Ekim 2004, s.4; A. Keskin, "Yargıtay da 'Çete Var' Dedi", Radikal, 12 Aralık 2001, s.5; İ. Taşçı, Cumhuriyet, "Susurluk Başa Döndü", 25 Ekim 2001 s.6; A. Keskin, Radikal, 'Susurluk'u Unut! Çete Yargıda Kayboldu', 25 Ekim 2001, s.4; A. Keskin, "Susurluk: Kaçamadılar", Radikal, 16 Ocak 2002, s.4; "Susurluk Hafifçe Tebessüm Etti!", Milliyet, 25 Ekim 2001, s.5; E. Kılıç-Ö. Erbaş, "Susurluk Hâlâ Karanlık", Cumhuriyet, 3 Kasım 2002 s.4; H. Haşimi, "Doğu'da 200 Bin Silah Kayıp", Radikal, 28 Şubat 2000, s.6; T. Erdem, "Susurluk'u Yasalar Örter", Radikal, 18 Ekim 2001, s.9; "Eski MİT'çiler Soruşturulacak", Radikal, 19 Ekim 2005, s.7; M. Oral, "Mahkeme Yüksekova Çetesini 'Akladı'", Cumhuriyet, 23 Kasım 2005, s.4.

eski İstanbul Emniyet Müdür Yardımcısı Hüseyin Kocadağ, üzerinden Mehmet Özbay adına düzenlenmiş kimlik çıkan bir kişi, sevgilisi Gonca Us öldü, DYP Şanlıurfa milletvekili, Bucak aşireti lideri Sedat Edip Bucak yaralandı. Kazadan çok kısa bir süre sonra Mehmet Özbay kimliği taşıyan kişinin katliam sanığı Abdullah Çatlı olduğu yayın organlarına duyuruldu.

İlişkiler zinciri Susurluk Çetesinin ucu 12 Eylül öncesi katliamlara kadar uzandı. Solu yok etmek üzere örgütlenen ülkücü hareketin 'derin devlet', 'kontrgerilla', 'gladio' diye adlar takılan, devlet içinde yuvalanmış karanlık odaklarla işbirliği ortaya döküldükçe, Türkiye'yi 12 Eylül karanlığına taşıyan süreç daha iyi anlaşıldı.

7 TİP'li gencin insanlık dışı yöntemlerle katledildiği Ekim 1978 'Bahçelievler katliamı'nın planlayıcısı, 1980'den önce Ülkü Ocakları başkan yardımcısı olan ve 'Reis' diye anılan Abdullah Çatlı, 1980'den sonra yurtdışına çıktı. Çatlı'nın, 1979'daki Abdi İpekçi cinayetinin tetikçisi olduğu, Papa'ya suikast girişimcisi Mehmet Ali Ağca[49] ve Oral Çelik'le ilişkileri ortaya döküldü.

İpekçi'yi katletmek suçundan Ekim 1979'da yargılanmaya başlanan Mehmet Ali Ağca, Maltepe Askeri Cezaevi'nden kaçırıldı. Ağca 13 Mayıs 1981'de Vatikan Meydanı'nda ortaya çıkarak Papa 2. Jean Paul'ü tabancayla vurarak yaraladı. İlişkide olduğu kişiler, yine çeşitli katliamlara adı karışan, devlet adına çalıştıklarını söyleyen çete üyeleriydi.

7 TİP'li gencin katledilmesinden hüküm giyen 'İdi Amin' kod adlı Haluk Kırcı'nın yakalanma, kaçma ve serbest bırakılma öyküsü, ilişkiler ağı konusunda açık fikir veriyor.

---

[49] "Bir zamanlar sigara kaçakçılığı yapan M. Ali Ağca, İpekçi cinayetinden sonra derin devletle tanıştı" (Mehmet Güç, "Ağca Dosyası: Hırsızlıktan Tetikçiliğe", Yeni Binyıl, 16 Haziran 2000, s.17) Ayrıca bkz. "Ağca'nın Hayali Türkiye ve 'Eş'", Özgür Bakış, 13 Mart 2000, s.7; Ersin Bal, "Çakıcı'dan Ağca'ya 'Hoş Geldin' Mesajı", Yeni Binyıl, 15 Haziran 2000, s.14; "İtalyan Savcı: Ağca Bireysel Terörist Değil", Yeni Binyıl, 20 Haziran 2000, s.17; Ayşegül Doğan, "Ağca: Terörist Girdi 'Narsist' Çıktı", Milliyet, 12 Ağustos 2000, s.3; Osman Çutsay, "Papa Suikastında Son Perde", Cumhuriyet, 15 Mayıs 2001, s.7; Nezih Birol, "Abdi İpekçi Davası: 21 Yıl Sonra Yeniden", Milliyet, 30 Ekim 2000, s.17; "Ağca Kararı Usulden Bozuldu", Cumhuriyet, 8 Mayıs 2004, s.8.

Haluk Kırcı, 1991 tarihinde Bursa Cezaevi'nden yanlış hesap yapıldığı ileri sürülerek şartlı tahliye edildi ve yeniden aranmaya başlandı. 1 Ağustos 1992'de Erzurum'da evlenirken nikâh şahitliğini Mehmet Ağar yaptı. 1996'da İstanbul'da yakalanan Kırcı, aynı günü kaçtı, ticarete girdi.

1999'da yakalanan Kırci'nın dosyası Susurluk davasına eklendi. Susurluk Çetesi'ne üye olmak suçundan 4 yıl hapse mahkûm olan Kırcı, 2004'te ikinci kez 'yanlışlıkla' tahliye edildi. Ukrayna'da yakalanarak şubat ayında cezaevine gönderildi.

Kırcı'nın öldürdüğü 7 TİP'li genç diye anılanların adlarını burada bir kez anımsatalım: Serdar Alten (23) (ODTÜ Elektrik Bölümü öğrencisi), Hürcan Gürses (26) (Ankara Devlet Mimarlık Mühendislik Akademisi öğrencisi), Efraim Ezgin (23) (Ankara İktisadi Ticari Bilimler Akademisi Gazetecilik Bölümü öğrencisi), HÜ İstatistik Bölümü öğrencileri Osman Nuri Uzunlar, Latif Can, TİP üyeleri Faruk Erzan ve Salih Gevence. 22 Temmuz 1980'de DİSK genel başkanlarından Kemal Türkler'i öldürenlerden biri olduğu ileri sürülen Ünal Osmanağaoğlu ise bu davadan beraat ederken 'Bahçelievler Katliamı Davası'ndan yargılanıyor.

İstanbul Üniversitesi önünde 6 öğrencinin 16 Mart 1978'de bombalı ve makineli tüfekli saldırıda öldürülmesi olayı, TRT yapımcısı Ümit Kaftancıoğlu, şimdiki Hava Kuvvetleri Komutanı Faruk Cömert'in ağabeyi olduğu anlaşılan Hacettepe Üniversitesi Sanat Tarihi Kürsüsü Öğretim Üyesi Doç. Dr. Bedrettin Cömert'in katledilmesi ve daha nice bilim adamına yapılan saldırılar hâlâ, ne tam olarak aydınlandı ne de tetikçilerin arkasındakilere ulaşılabildi.

Devlet içinde devlet adına hukuk dışı işler yapan oluşumların ifadesi olarak 'kontrgerilla' tanımı Bülent Ecevit tarafından 1974'te kullanılmıştı. Ecevit o tarihlerde şöyle konuşmuştu:

'12 Mart sonrasında adı sanı ortaya çıkan, tedbirlerin ve hatta soruşturmaların hukukiliğine, insaniliğine de gölge düşüren 'kontrgerilla' adlı örgütün, bu resmi görüntülü fakat gayri resmi örgütün niteliği ve amacı üzerindeki örtü kaldırılamamıştır. Bu örtü kaldı-

rılmadıkça bazı perde arkası kişi veya örgütlerin yeni birtakım karanlık roller oynamakta oldukları ihtimali akla gelecektir'".[50]

2.1.2) SUSURLUK'UN 'PARAMİLİTER/SİYASİ' AKTÖRLERİ/FİGÜRANLARI

"Acta ne agamus; reliqua paremus!"[51]

Susurluk deyince 'milliyetçi-muhafazakâr-mukaddesatçı-Türkçü' şu isimler asla unutulmamalıdır...

Bunların ilki Tuğgeneral Veli Küçük'tür...

"Çanakkale Jandarma Er Eğitim Alayı'nda mutfakla yemekhane arasına 264 metrelik dekovil hattı 800 milyar liraya -üstelik işgücü ve malzeme bedava olmasına rağmen!- döşeterek"[52] adı yolsuzluklara da karışan ve "Susurluk soruşturmalarında adı hâlen kayıp olan Yeşil kod adlı Mahmut Yıldırım ile geçen emekli Küçük"[53] "Susurluk skandalının kilit ismiydi,[54] (...) JİTEM'in önde gelen isimlerinden biri"ydi.[55]

"DGM, Susurluk iddialarına karışan Küçük hakkında kanıt topladı... Neydi bu kanıtlardan en önemlisi? Küçük'ün, Abdullah Çatlı'nın kullandığı 2115021 nolu telefonu Kocaeli Jandarma Komutanlığı'ndan üç kez (15 Temmuz 1996) aramasıydı"...[56]

---

[50] Hatice Tuncer, "Susurluk Çetesinin Kökleri", Cumhuriyet, 15 Eylül 2005, s.9.

[51] "Geçmiş geçmişte kalmıştır, biz işimize bakalım!" (Cicero).

[52] "800 Milyar Nereye Gitti?", Yeni Binyıl, 25 Ağustos 2000, s.3.

[53] Tolga Şardan, "Artık 'Özel Koruma'sı Yok", Milliyet, 10 Ağustos 2004, s.14.

[54] "Sedat Peker'in internet sitesinin tanıtımına emekli paşalar Muhittin Fisunoğlu ve Veli Küçük ile çok sayıda ünlü katıldı. Küçük'e 'Türk dünyasına hizmeti geçmiş yaşayan Türkçüler Plaketi' verildi.

Organize suç örgütü lideri olduğu suçlamasıyla DGM'de yargılanan Sedat Peker, 'Turan' fikrine dayanan ve dünyadaki tüm Türkleri sanal ortamda bir araya getirmeyi amaçlayan internet sitesi kurdu. 'ozturkler.com' adını taşıyan sitenin tanıtımı İstanbul Hilton Oteli Convention-Exhibition Center'de yapıldı. Tanıtım broşürlerinde 'Oğuz Kağan'dan bu yana Türk milletinin ideali Kızıl Elma, bunun gerçekleşme şekli ise Turan'dır' ifadesinin yer aldığı internet sitesinin tanıtım gecesine, eski Kara Kuvvetleri Komutanı emekli orgeneral Muhittin Fisunoğlu, emekli tuğgeneral Veli Küçük, Futbol Federasyonu Başkanı Haluk Ulusoy, eski bakanlar, işadamları ve çok sayıda sanatçı katıldı.

Gecede konuşan Küçük, 'Ama asıl birlik, asil Türk milletinin 300 milyonluk Türk birliğidir. Bu birlik mutlaka teessüs edecektir. Asil Türk milletinin yolu Tanrıdağları'ndan, Ergenekon'dan geçecek' dedi" (Mürteza Akkaya-Cenker Tezel, "Peker'e Paşa Konuk", Hürriyet, 24 Mayıs 2002, s.16).

[55] Ali Bayramoğlu, "Birkaç Ayrıntı...", Yeni Binyıl, 4 Ağustos 2000, s.5.

[56] Hikmet Çetin, "Tanrı Türk'ü Korur mu?", Cumhuriyet, 25 Mayıs 2002, s.5.

Küçük ile iç içe olan Çatlı konusunda, "12 Eylül sonrası devlet 'çocukları' kullanmaya karar verdiğinde, örneğin Çatlı, devletin aradığı bir zanlı imiş. Devlet bir yandan arıyor, bir yandan kullanıyormuş"[57] denilen "Abdullah Çatlı gibi Alaattin Çakıcı da, eski MHP gençlik örgütleri kökenlidir. İkisinin de 'devletin gizli servisleri için çalıştıkları/çalıştırıldıkları' iddiaları boş değil.

Çatlı'nın eşinden dinlediklerimin altını çizelim:

'Abdullah Çatlı'ya, İsviçre'de yattığı hapishanede olağan ziyaretlerimden biriydi.

Bana 'hapishaneden kaçacağını', gününü de vererek söyledi.

Gerçekten söylediği günün gecesi, Paris'teki evimize geldi.

Sakindi. Kendini güvende hissettiği belliydi.

'Başka yerde saklansan... Burayı basarlar' dediğimde, 'Merak etme. Güvendeyiz. Bundan sonra rahatız' cevabını verdi.'

Bu söylem, Çatlı'nın, arkasına devlet gibi bir 'koruyucu güç' aldığını gösteriyor"du![58]

Çatlı gibi devlet tarafından kollananlardan bir diğeri de Çatlı'nın 'ülküdaşları'ndan olan ve "Başta Bahçelievler katliamı olmak üzere, faili belli birçok cinayetin baş sanığı, faşist katil Haluk Kırcı'nın lakabı 'İdi Amin'. Peki, bu lakap Kırcı'ya düşmanları ya da sevmeyenleri tarafından mı takıldı? Hayır, tam tersine, İdi Amin adı Haluk Kırcı'ya ülkücü kesim tarafından yakıştırıldı. Dava arkadaşları yıllar yılı onu bu isimle çağırdı.

İdi Amin kim?

Uganda'nın eli kanlı diktatörü. İngiliz ordusunda astsubaydı. Ülkenin bağımsızlığa kavuşmasından sonra art arda gelen darbeler sırasında sivrildi. 1971'de darbeyle yönetimi ele geçirdi. On binlerce insanın öldürülmesinden, işkenceye uğramasından sorumlu. Kısaca adlandırmak gerekirse tam bir kasap! Uganda bu iğrenç diktatörden 1979'da kurtuldu. Kendi arkadaşları Kırcı'ya niçin bu eli kanlı diktatörün adını takmıştı acaba? Tencere-kapak misali!"[59]

---

[57] Cüneyt Ülsever, "Çatlı'nın Çantası", Hürriyet, 6 Ekim 2004, s.24

[58] Güneri Civaoğlu, "Yeşil/Kırmızı", Milliyet, 23 Temmuz 2004, s.21.

[59] Ümit Zileli, "İdi Amin", Cumhuriyet, 14 Ocak 1999, s.17.

"İdi Amin Kırcı, 8 Eylül 1978 günü Bahçelievler semtinde 7 TİP'li öğrencinin öldürülme eylemine katıldı.[60]

Saygı Öztürk, '5-6-2 Tamam Reis' adlı kitabını Haluk Kırcı'nın verdiği bilgilerle yazdı. Katliamın hikâyesinin yer aldığı kitapta anlatılan katliam gecesi Reis lakabıyla bilinen A. Çatlı'nın yönlendirdiği ve aralarında Haluk Kırcı'nın da bulunduğu 4 kişi, 8 Eylül 1978 tarihinde Bahçelievler'de öğrencilerin kaldığı evi bastı".[61]

Katliam şöyle gerçekleştirildi: "Haluk Kırcı, Bahçelievler, 15. Sokak, 56/2 adresine giderek TİP'li öğrencilerin oturduğu evin kapısını dinledi.

Sonra arkadaşlarının yanına dönerek 'İçeriden iki-üç kişinin sesi geliyor' dedi. Eylemi o akşam yapmaya karar verdiler. Ercüment Gedikli, Dadaş Kahvesi'ne gidip, daha önce yapacakları bu eylemle ilgili olarak bilgi toplayan Ömer Özcan ve Duran Demirkan'a o gece hareketin yapılacağını söyledi. Saat 22.00 sıralarında Bahçelievler 15. Sokak'taki 56 No'lu apartmanın üç yüz metre sağında, gözcü olarak Duran Demirkan bırakıldı. Apartmanın bir köşesinde ise Ömer Özcan gözcülük yapacaktı. 16. Sokak'a giren küçük caddenin başındaki otomobilin içinde, Abdullah Çatlı vardı. Plana göre içeriye Haluk Kırcı, Ercüment Gedikli, Mahmut Korkmaz, Kürşat Poyraz girecekti. 56 No'lu apartmanın 2 Numaralı dairesine gelince Gedikli kapıyı zorlamasına karşın açılmadı. Zile bastılar. Kapının açılmasıyla birlikte eve girdiler. İçeride TİP üyesi beş öğrenci vardı:

ODTÜ Elektrik Bölümü öğrencisi, 23 yaşındaki Serdar Alten, Ankara Devlet Mimarlık Mühendislik Akademisi öğrencisi, 26 yaşındaki Hürcan Gürses. Ankara İktisadi Ticari Bilimler Akademisi Gazetecilik Bölümü öğrencisi, 23 yaşındaki Efraim Ezgin. Hacet-

---

[60] "MHP'li Adalet Komisyonu Üyesi milletvekili Orhan Bıçakçı, Haluk Kırcı ile İsa Armağan'ın eylemlerini 'sonuna kadar sahiplendiğini' söyledi" ("Kırcı ve Armağan'ın Eylemlerini Destekliyorum", Hürriyet, 30 Nisan 2002, s.20). Ayrıca bkz. "Haluk Kırcı'nın Tahliyesine Tepki", Cumhuriyet, 22 Mart 2004, s.3; Adnan Keskin, "Haluk Kırcı'ya Tahliye Yolu Böyle Açıldı", Radikal, 20 Mart 2004, s.5; "7 TİP'linin Katiline Tahliye", Cumhuriyet, 20 Mart 2004, s.7; "Haluk Kırcı'nın Tahliyesi Kalktı", Radikal, 6 Nisan 2004, s.7; "Kırcı Yine Cezaevinde", Radikal, 5 Şubat 2005, s.9.

[61] "Kimse 'Örgütüm Var' Diye Güvenmesin", Hürriyet, 20 Mart 2004, s.19.

tepe Üniversitesi İstatistik Bölümü öğrencisi 20 yaşındaki Osman Nuri Uzunlar. Aynı okuldan, 20 yaşındaki Latif Can. Evdekileri ellerini bağlayıp yüzükoyun yere yatırdılar.

Odaları dolaşıp arama yaptılar. Evdekilerin sayılarının fazla olması nedeniyle Poyraz ve Gedikli, Çatlı'ya durumu anlattılar. Çatlı ve Poyraz, bir şişe eterle geri geldiler. Yerde yatan beş genci eterle bayılttılar. O sırada kapı çaldı ve TİP'li Faruk Ersan ve Salih Gevenci eve geldi. Çatlı, soğukkanlılığıyla, 'öldür!' emri verdi.

Sonradan gelen Ersan ve Gevence de otomobile bindirildi. Balmumcu yolunun 13. kilometresinde Çatlı, motoru çalışır durumda bırakarak, aracın farlarını söndürdü. 24 yaşındaki Faruk Erzan'ın kafasına üç, 26 yaşındaki Salih Gevence'nin kafasına da üç kurşun sıkılarak Kırcı ve Poyraz tarafından katledildiler".[62]

"Kırcı ve arkadaşları, Bahçelievler katliamından 7'şer kez idama mahkûm edildi. Kırcı'nın bu cezası 1991'de 70 yıl hapse çevrildi. Cezaevinde 36 yıl kalması gereken Kırcı, 7 kez idama mahkûm olmasına karşın 1991 yılında tek bir adam öldürmüş gibi kabul edilince tahliye edildi. Dönemin Adalet Bakanı Seyfi Oktay, tahliye kararına itiraz etti. Yargıtay istemi yerinde görerek kararı iptal etti. 1996 yılında yakalanabilen Kırcı, tutulduğu nezaretten 'firar' etti. Kırcı'nın izine ancak 1999'da Susurluk ilişkilerinde rastlandı..."[63]

Susurluk deyince 'İdi Amin'in bir diğer versiyonu olan 'Yeşil'i/Mahmut Yıldırım'ı 'es' geçmemek gerek...

Enis Berberoğlu'nun, "Bu 'Yeşil' isminin tescilli marka olduğunu düşünüyorum. Kişiden çok faili meçhul sayılan cinayetleri, haracı ve hatta bazen uyuşturucu kaçakçılığını tarif ediyor.

Yeşil'in her tonu suç makinesi gibi ve ne yazık ki tamamı devletle bir ucundan irtibatlı. Yeşil kod Mahmut Yıldırım Ankara'da yakalandı, polis-MİT itişince, serbest bırakıldı"[64] dediği "Yeşil, namı diğer Mahmut Demir, namı diğer Mahmut Yıldırım... Taa 1971'den beri 'icrai sanat' eyleyen bir kişi. Sayısını kendisinin de

---

[62] Tarkan Temur, "Yedi TİP'li Unutulmadı", Cumhuriyet, 8 Ekim 2005, s.6.
[63] Ecevit Kılıç, "Kırcı Teslim Olmayacak", Cumhuriyet, 6 Nisan 2004, s.3.
[64] Enis Berberoğlu, "Tescilli Marka Yeşil", Hürriyet, 23 Mayıs 2000, s.12.

unuttuğu kadar çok insan öldürmüş. Zaman zaman 'Terminatör' adıyla da anılması bu yüzden.

PKK ile yürütülen mücadelede, resmi güvenlik güçleri demek öylesine bir karışıklık ve acz içine düşmüşler ki Yeşil'in 'hizmetlerinden' bile medet umulmuş. Yüzyıldan beri İrlanda'da boğuşan İngiltere bir kez bile Yeşil gibi resmi sıfatı olmayan kişileri operasyonel amaçla kullanmamışken bizim Yakup Cemil-Topal Osman geleneğimiz hemen bu çeşit 'gönüllü'leri ortaya çıkarıveriyor.

Sadece o mu? Abdullah Çatlı ne, Haluk Kırcı ne?

Daha da ilginci, anayasasında 'hukuk devleti' yazan ülkenin 'kanun uygulama kuvvetleri', yani polisi, jandarması bu tip 'gönüllü'leri hiç yadırgamıyor. Yeşil, polis tarafından işkenceli sorgudan geçiyor, dört gün ifadesi alınıyor ve sonra hiçbir işlem yapılmadan serbest bırakılıyor. Ne savcının haberi var Yeşil'den ne başkasının...

Yeşil, jandarmaya ait sosyal tesislerde kalıyor, 'Binbaşı A.Ö.'ye, gel operasyona gidiyoruz, dedim mi, sorgusuz sualsiz gelir' diyor. Jandarma onu yadırgamıyor, dönemin Jandarma Komutanı 'Yeşil'i bölgede herkes tanır' diyor. Yeşil, MİT tarafından günlerce 'debrief' (sorgu değil, dikkat edin) ediliyor. Burada övünerek bazı cinayetleri anlatıyor. Sonra elini kolunu sallaya sallaya gidiyor. MİT'ten maaş almaya devam ediyor".[65]

"'JİTEM'in Yeşil eylemcisi' olarak anılan Mahmut Yıldırım'ın 'Telefon rehberinin 'H' harfinde şu telefonlar kayıtlıydı: Hayri Baba (Hayrettin Gökdemir, ismin karşısındaki 0312 440 72 12 numaralı telefon Cumhurbaşkanlığı santralına ait), Hacı Nizam, Hasan Değer, Hazım Babat, Hakan Binbaşı, Hidayet Binbaşı, Hayri Babol, Hilmi, Hayri Onan, Hüseyin Albay, Halit Doner, Hurşit Binbaşı, Haluk Kırcı, Hasan Eryılmaz...

Hayri Baba (Hayrettin Gökdemir), yıllardır Cumhurbaşkanı Demirel'in yakınında olan bir isim. Demirel, Güniz sokaktan Çankaya'ya taşınınca Gökdemir'de Çankaya'nın personellerinden biri oldu...

Hazım Babat, Güneydoğu kökenli ünlü korucubaşı...

---

[65] İsmet Berkan, "Neden Yadırgamıyoruz?", Radikal, 13 Temmuz 2000, s.3.

Hidayet Binbaşı, Yeşil'in Milli Güvenlik Kurulu telefonundan aradığı isim...

Hasan Eryılmaz ise, hâlen emekli olmuş bir emniyet müdürü...

Yeşil'in telefon rehberinin tamamı incelendiğinde şu isimlerinde telefon numaralarını taşıdığı anlaşıldı: MİT yöneticisi Mehmet Eymür (ev, iş ve cep), Özek Harekât Dairesi Başkan Vekili İbrahim Şahin (iş, oto, oto özel, cep, çağrı ve İstanbul ev), çeşitli il ve ilçe jandarma komutanları, Sultan Tekstil, Aydın İpekli ve aynı numaralardan Mehmet Özbay (Çatlı olarak ilave edilmiş), Sırrı Sakık (ev ve büro), Farma Tıp Malzemeleri AŞ, 0542 211 85 82 numaralı cep telefonu, 0522 216 74 57 numaralı araç telefonu, 0312 323 48 39 numaralı Ankara'daki ev telefonu, 0242 236 60 87 numaralı Elazığ telefonunun dökümleri alındığındaysa Yeşil'in nasıl bir devlet kudretini arkasına aldığı ortaya çıkar.

Antalya'da kaldığı dubleks villada kullandığı 0242 349 24 22 numaralı telefondan 1995-96 döneminde Cumhurbaşkanlığı'nı (Hayrettin Gökdemir), Olağanüstü Hâl Bölge Valiliği bünyesindeki JİTEM Karargâhı'nı, Iğdır Emniyet Müdürlüğü'nü, Jandarma Genel Komutanlığı'nı, Cizre Belediye Başkanlığı'nı (Kamil Atağ), MİT Müsteşarlığı'nı (Ersin Zorluer), İstanbul İl Alay Jandarma Komutanlığı'nı (Cengiz Ersever), Milli Güvenlik Kurulu'nu (Hidayet Binbaşı), MİT Müsteşarlığı santralını, İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nü, Beşiri İlçe Jandarma Komutanlığı'nı, Tekirdağ Topçu Taburu'nu, Seyhan İlçe Jandarma Komutanlığı'nı, Kadıköy Emniyet Amirliği'ni, Kozyatağı Polis Karakolu'nu, İstanbul Valiliği Özel Kalem Müdürlüğü'nü, Savaştepe Kaymakamlığı'nı, Atalar Ağır Nakliyat'ı (Nurettin Ata), Gebze İlçe Jandarma Bölük Komutanlığı'nı, emekli JİTEM Komutanı Ahmet Oğuz Ata'yı, Münir Teoman Erdem'i, Hüseyin Özalp'i ve Murat Çekli'yi arıyor.

Aynı dönemde Ankara'daki evinde bulunan 0312 323 48 39 numaralı telefondan yaptığı görüşmelerde DYP ve ANAP Bingöl İl Başkanlıkları'nı, Elazığ Belediyesi'ni, Jandarma Asayiş Komutanlığı'nı, Bingöl Jandarma Komutanlığı'nı, Cizre Belediye Başkanı Kamil Atağ'ı, MİT görevlisi Duran Fırat'ı, emekli Emniyet Müdürü Hasan Eryılmaz'ı ve Mehmet Çubuk'u arıyor.

MİT ve Jandarma'yla yoğun bir telefon irtibatı görülen Yeşil'in aynı yoğunlukta Emniyet ile de ilişkileri göze çarpıyor. Öyle ki Emniyet Genel Müdürlüğünün temizliğini yapan Ertem firmasıyla bile telefon görüşmesi yapmıştı. Yeşil'in telefon bağlantılarının tüm ayrıntıları, MİT'in açtığı dava üzerine Hanefi Avcı'nın yargılandığı Ankara 2 No'lu DGM'nin 1998/27 numaralı dosyasında yer alıyor..."[66]

Yeşil'in ilişkide olduklarından biri de Sedat Bucak'tı...

"İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yargılanan Sedat Bucak için 'Terörle mücadeleyi temsil ediyor' sözleri, Cumhuriyet Savcısı Orhan Erbay'a ait. Mahkeme de Bucak'ı aklıyordu.[67]

Susurluk kazası sırasında ortaya çıkan bilgileri, belgeleri herhâlde unutmadık. 'Terörle mücadeleyi temsil eden' Sedat Bucak'ın arabasından çıkanlar, arabanın içinde bulunan insanlar, bir dönemin simgesi gibiydi".[68] O simge ki çok önceleri; 3 Kasım 1996'da Susurluk yakınlarında meydana gelen kazadan yaralı olarak kurtulan Sedat Bucak, tedavisinin ardından Gözcü gazetesine verdiği röportajda, "olaylara ilişkin hiçbir şey hatırlamadığını" söylemişti.[69]

Ancak, 'gün oldu, devran döndü'... Sonra da, "Susurluk Davası kapsamında 'Cürüm işlemek için teşekkül oluşturmak' suçundan yargılanan ve hakkında verilen beraat kararı Yargıtay'ca bozulan DYP eski Milletvekili Sedat Edip Bucak, Mehmet Özbay'ın (Abdullah Çatlı) kaza sırasında aracın içinde bulunan çantasından çıkarıp aldığı ve üzerinde 'çok gizlidir' yazılan devlet sırlarını içeren

---

[66] Faruk Mercan, Susurluk Prensleri: Bir Gizli Savaşın Perde Arkası, Milliyet Yay., 1999, s.55-57.

[67] Bkz. Ecevit Kılıç, "Bucak'a 'Çete'den Beraat", Cumhuriyet, 27 Haziran 2003, s.4; "Bucak'ın Suçu Sabit", Evrensel, 1 Kasım 2003, s.7; Adnan Keskin, "Yargıtay: Bucak Beraat Edemez", Radikal, 28 Şubat 2004, s.5; "Savcı, Sedat Bucak'ın Beraatı İçin Direniyor", Evrensel, 30 Mart 2005, s.3; "Yargıtay, Bucak İçin 'Çete Başı' Dedi", Evrensel, 5 Mart 2004, s.3; "Ağar ve Bucak'ı Dokunulmazlık Zırhı Kurtardı", Cumhuriyet, 14 Mart 2002, s.17; "Bucak'tan Çarpıcı İddia", Evrensel, 23 Mayıs 2003, s.3; Orhan Birgit, "Hiç mi Sır Görmediniz?", Cumhuriyet, 1 Ekim 2004, s.7; "Bucak, Çatlı'nın Çantasını Açtı", Radikal, 30 Eylül 2004, s.7; "CHP Grup Başkanvekili Koç: Çantadan Neler Eksildi?", Cumhuriyet, 1 Ekim 2004, s.7; "Bucak Çeteyi Yönetmiştir", Cumhuriyet, 5 Mart 2004, s.4; Adnan Keskin, "Başsavcı: Bucak Beraat Etmemeli", Radikal, 1 Kasım 2003, s.7.

[68] O. Çalışlar, Bucak, Terörle Mücadeleyi Temsil Ediyor, Cumhuriyet, 28 Haziran 2003, s.4.

[69] "Sedat Bucak 8 Yıl Sonra Hatırladı", Cumhuriyet, 30 Eylül 2004, s.6.

belge ile davayı aydınlatıcı bazı fotoğrafları olaydan 8 yıl sonra mahkemeye sundu.[70] Bucak, 'Açıp okuduğumda devletin sırlarının yer aldığını gördüm. Bu yüzden kimseye hiçbir şey söylemedim. Bunların okunması devlete zarar verebilir' dedi".[71]

"Ağır Ceza Mahkemesi'ne 21 sayfalık belge ile aralarında bazı generaller ve Korkut Eken'in de olduğu Abdullah Çatlı ile çekilmiş fotoğrafları sunan Bucak'ın belgeleri arasından Çatlı'nın çantasında olduğu iddia edilen Uzi marka silahı, Ağar imzalı yazı ve Topal cinayeti ifadeleri kaseti çıkmadı".[72]

"Bucak'ın mahkemeye sunduğu 'generalli fotoğraf'ta, Çatlı ile birlikte yakın arkadaşı Drej Ali'nin de bulunduğu ortaya çıktı. Yer sofrasında çekilen fotoğraftaki isimlerden Emekli Yarbay Korkut Eken, Kundakçı Paşa ile diğer komutanların o dönemde Çatlı'nın gerçek kimliğini bilmediklerini söyledi".[73]

"Polis-mafya-siyaset üçgenindeki kirli ilişkilerin gün ışığına çıktığı Susurluk davasının baş aktörlerinden Sedat Bucak'ın generallerin de içinde yer aldığı fotoğrafları mahkemeye sunması, akıllara aynı davadan mahkûm olan Korkut Eken'e destek veren generalleri getirdi. Mahkûmiyetinin kesinleşmesinin ardından eski Genelkurmay Başkanı Orgeneral Doğan Güreş, orgeneraller Teoman Koman, Adnan Doğu, Korgeneral Hasan Kundakçı, Atilla Kurtaran, Tümgeneral Cumhur Evcil yaptıkları açıklamalarla Korkut Eken'e destek vermişlerdi.[74] Generaller, 'Eken her şeyi bizim bilgimiz dahilinde yaptı, ülkeye unutulmaz hizmetler verdi' demişlerdi".[75]

---

[70] "Türk devletinin bekasının tanımı usul usul hayati bir değişime uğruyor, kendisine sır emanet edilmişler kaçınılmaz olarak sapır sapır dökülüyorlar" (Yıldırım Türker, "Kutlu Kıyamet Yaklaşıyor", Radikal İki, 17 Ekim 2004, s.3).

[71] "'Derin' Deliller!", Evrensel, 30 Eylül 2004, s.2.

[72] Serpil Savumlu, "Çantadaki Sır Açıklansın", Evrensel, 1 Ekim 2004, s.7.

[73] "Yer Sofrası Fotoğrafında O da Vardı", Hürriyet, 2 Ekim 2004, s.20.

[74] "Susurluk davası kapsamında altı yıl hapis cezasına mahkûm edilen emekli yarbay ve MİT'çi Korkut Eken'in cezaevine girmesinin ardından emekli generaller yaptıkları açıklamalarda, Eken'e sahip çıkmıştı. Bunun üzerine Bağcılar Cumhuriyet Başsavcılığı, emekli generaller Doğan Güreş, Cumhur Evcil, Hasan Kundakçı, Adnan Doğu, Teoman Koman, Atilla Kurtaran ve Necati Özgen'in açıklamasının TCK'nın 312. maddesinin birinci fıkrasına göre 'Kanunun suç saydığı cürümü övmek' iddiasıyla inceleme başlattı. İstanbul

Özetle "Bucak'ın mahkemeye sunduğu 'çok gizli' ibareli belgeler bir dönemin kirli ilişkilerini sergiliyor"ken;[76] Susurluk Raporu'nda Sedat Bucak ve aşiretinin ilişkileri açığa çıkarıyordu...

Bilindiği gibi; "Susurluk kazasıyla ortaya çıkan kirli ilişkilerin içinde yer alan Sedat Bucak, dönemin Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanı Kutlu Savaş'ın hazırladığı Susurluk Raporu'nda ayrıntılı olarak yer almıştı. Raporda, Bucak aşiretinin Siverek bölgesinde PKK'ye karşı etkin olmasının, 'aşirete bazı ayrıcalıkların tanınmasını' beraberinde getirdiğine işaret edildi. Raporda, 'Kaçakçılığa adı karışanlara müsamahalı davranılmış, silah talepleri büyük ölçüde yerine getirilmiş, hatta havaya ateş ederek yaptıkları gövde gösterileri hoşgörü ile karşılanmıştır' denildi.

Kutlu Savaş tarafından hazırlanan raporda, Sedat Bucak'ın devlet ile ilişkisinin yerel üst düzey temaslarla sınırlı kalmadığı, zamanın Emniyet Genel Müdürü Mehmet Ağar ve OHAL Valisi Ünal Erkan ile çok samimi ilişkiler geliştirdiği belirtildi.

Aşiret mensuplarından uyuşturucu ve silah kaçakçılığına adı karışanların sayısal olarak fazlalığına dikkat çekilen raporda, Aşiretin ve si-

---

Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim üyelerinin hazırladığı bilirkişi raporunun ardından inceleme, soruşturmaya çevrildi, generallerin ifadesi alındı.
6 ay süren soruşturmanın ardından savcı Ali Çakır, emekli yedi general hakkında 'takipsizlik' kararı verdi. Karar, 'düşünce özgürlüğü hakkının' düzenlendiği Anayasanın 25. maddesine dayandırıldı. Kararda paşaların Susurluk hükümlüsü Eken'in kişiliğini övdüğü, herhangi bir suç kastı ile hareket etmediği yazıldı" (D. Bilge, "Paşalara Takipsizlik", Radikal, 28 Eylül 2002, s.6). "Adana Cumhuriyet Başsavcılığı, gurbetçilerin 400 milyon markının batırılmasıyla ilgili yürütülen Endüstri holding soruşturması kapsamında Kürşat Yılmaz hakkındaki iddianameyi tamamladı. Susurluk, mafya ve manken üçgenini ortaya koyan iddianamede, Susurluk hükümlüsü Eken 'ihale takipçiliği' ile suçlanırken mafya üyelerinin, zor durumda kaldıklarında silahlarını K. Yılmaz'ın evinde yakalanan manken Tuğba Özay'ın çantasına koydukları öne sürüldü" ('Endüstri'de Susurluk İzi', Cumhuriyet, 23 Haziran 2005 s.1). Ayrıca bkz. T. Köse-B. Sarıoğlu, 'Generaller Eken'den Korkuyor', Cumhuriyet, 15 Mart 2002, s.4; A. Keskin, 'Emekli Generaller Eliyle Hukuk Devletinin Katli', Radikal, 15 Mart 2002, s.6; O. Çalışlar, 'Korkut Eken'in Devleti', Cumhuriyet, 31 Temmuz 2004, s.4; A. Erdem, 'Korkut Eken'in Oğlu Gibiyim', Radikal Cumartesi, 4 Mayıs 2002, s.3; 'Eken'in Gerçek Yüzü', Cumhuriyet, 14 Mart 2002, s.17; 'Korkut Eken: Usulsüz Dinlemelerle Bir Canavar Yaratıldı', Sabah, 17 Eylül 2005, s.23.

[75] "Bucak Gizliliğe Sığmıyor", Cumhuriyet, 1 Ekim 2004, s.7.

[76] Özgür Erbaş, "Devlet Sırrı Çeteye Emanet", Cumhuriyet, 30 Eylül 2004, s.6.

lahlı mensuplarının 'devlet içinde devlet' görünümünden süratle uzaklaştırılmaları, ancak aşireti PKK'ye yakınlaştırıcı radikal uygulamalardan kaçınılması gerektiği aşikârdır. Aşiretin, aşiret yöneticilerinin devletle ilişkilerinin gözden geçirilmesi, yasadışı tüm iş ve işlemlerinin özel bir çalışmayla ortaya konması gerektiği düşünülmektedir' denildi".[77]

Bunu organize edenlerden biri de Hasan Kundakçı'ydı...

Sedat Bucak'ın Susurluk çetesiyle ilgili mahkemeye sunduğu fotoğraflarda Çatlı ile birlikte görülen generalin, Özel Harp Dairesi Başkanı ve 70. Zırhlı Piyade Tugay Komutanı olarak görev yapan emekli General Hasan Kundakçı olduğu yollu söylentiler konusunda Kundakçı, "*Abdullah Çatlı'yı tanımadım. Çatlı'yla yan yana gelmedim. Gelmeyi isterdim. Terörizmle mücadele yapan biriyim. Yan yana gelseydim, ona Ermeni terörizmiyle ilgili aklıma takılanları, kolaylıklarını, zorluklarını sormayı arzu ederdim*"[78] dedi.

2.1.3) SUSURLUK'TAN SONRA

"Agnosco veteris vestigia flammae!"[79]

"Mafya, siyaset ve devlet üçgenindeki kirli ilişkilerin açığa çıkmasına 3 Kasım 1996'da Susurluk'ta meydana gelen trafik kazası neden oldu. Çetenin ilişkilerini araştırmakla görevli 3 önemli isim de Susurluk kazasından sonra trafik kazalarına kurban gitti. Çete hakkında önemli bilgilere sahip olan bu isimlerin ölümleri, geride çok sayıda soru işareti bıraktı.

'Kuşku verici' üç trafik kazasından geriye çok sayıda soru işareti kaldı. Susurluk kazasından sonra ortaya çıkan kirli ilişkileri araştırmakla görevli MİT üyesi Ertuğrul Berkman, Başbakanlık Hukuk Müşaviri Hâkim Akman Akyürek ve Gaziantep Milletvekili Bedri İncetahtacı trafik kazalarında yaşamlarını yitirdi".[80]

Ayrıca "1997 yılında, Susurluk faillerinin çoğunun ülkücü mafya ile bağlantısı anlaşılmıştı. Aynı yıl MGK siyaset belgesinde

---

77 "'Devlet İçindeki Devletin' Ağası", Cumhuriyet, 1 Ekim 2004, s.7.
78 "Kundakçı: Çatlı'yı Görmek İsterdim", Radikal, 1 Ekim 2004, s.6.
79 "Eski ateşin bıraktığı izleri iyi bilirim!" (Vergilius).
80 Ecevit Kılıç, "Susurluk Hâlâ Bilmece", Cumhuriyet, 3 Kasım 2005, s.6.

'Türk milliyetçiliği bazı kesimlerce, ırkçılığa dönüştürülmek istenmektedir. Ülkücü mafya bundan yararlanmak istemektedir, bu da bir tehdit unsuru oluşturmaktadır' tespiti yapıldı".[81]

'Susurluk Sonrasında Tetikçiler Dışında Susurluk Aktörlerinin Hiçbirine Dokunulmadı'[82]	
Sedat Bucak	Meclis Raporu, Kutlu Savaş Raporu'nda ismi geçti. Kumarhaneler Kralı olarak tanınan Ömer Lütfü Topal cinayetinin zanlıları olan polis memurlarını yakın korumaları olarak istedi. Devlet tarafından aranan Abdullah Çatlı ile yakın ilişki içinde olduğu ortaya çıktı. Milletvekili dokunulmazlığı kalktığı için yargılaması devam ediyor. Susurluk kazasında kaybolan Çatlı'ya ait çantadaki bazı belge ve Çatlının bazı orgeneraller ile çektirdiği fotoğrafları, 8 yıl aradan sonra İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesi'ne teslim etti. Bucak'ın Çatlı'nın ilişkilerine ilişkin yeni deliller sunmasına rağmen, Çatlı ile irtibat geçen üst düzey yetkililer hakkında herhangi bir dava açılmadı. Bucak'ın Çatlı'nın kaza sırasında 'kaybolan' çantasındakileri 'gizli belgeler' olarak mahkemeye sunuşu da 'delilleri gizleme sucunun' itirafıydı. Bucak'ın davayla ilgili olarak sunulan belgeleri bunca zamandır mahkemeye vermemiş olması, TCK'ye göre suç oluşturuyor. Ancak çıkarılan af yasası nedeniyle Bucak'ın bu suçtan yargılanması olanaklı görünmüyor. 26 Haziran 2003'te Susurluk davası bağlantılı 3 aynı suçlamaya ilişkin İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yargılandığı davada erteleme ve beraat kararları çıktı.
Mahmut Yıldırım	Her taşın altından onun ismi çıktı, Yeşil kod adıyla tanındı. Ahmet Demir, Ahmet Yeşil sahte kimliğini kullandı. Dersim, Bingöl, Diyarbakır ve Güney Kürdistan'da Kürtlere karşı faili meçhul cinayetleri organize etti. Susurluk kazasından sonra kayıplara karıştı. Yaşayıp yaşamadığı konusunda net bilgi yok.
Teoman Koman (eski Jandarma Genel Komutanı)	JİTEM'in kurucularındandı. Susurluk çetesi davasında adı geçti ama TBMM Araştırma Komisyonu'na ifade vermeyi reddetti.
Korkut Eken	Susurluk Davası'nda 6 yıl hapis cezası aldı. 2 Eylül 2002'de İstanbul 7. Ağır Ceza Mahkemesi, 'iade-i muhakeme' talebini uygun bularak, yargılamanın yenilenmesini kararlaştırdı.
Veli Küçük (Tümgeneral)	Cem Ersever'den sonra JİTEM Grup Komutanı oldu. Adı itirafçılarla birlikte pek çok faili meçhul cinayet ve uyuşturucu kaçakçılığı olayına karıştı. Susurluk çetesi üyeleriyle sık sık görüştüğü belgelere yansıdı. TBMM Susurluk Komisyonu'na ifade vermeyi reddetti. 4 Ağustos 2000'de yapılan Yüksek Askeri Şura'da tuğgeneral unvanı ile emekli edildi. Hakkında açılmış herhangi bir dava bulunmuyor. Emekliye ayrıldıktan sonra, İstanbul eski valilerinden Erol Çakır ile Ekim 2004'te İstanbul'da Stratejik Güvenlik Koruma ve Eğitim AŞ adlı şirketi kurdu.

[81] Mebuse Tekay, "Adaletin Bu mu Meclis?", Radikal İki, 6 Kasım 2005, s.7.
[82] Cengiz Kapmaz, "Susurluk Dersleri", Ülkede Özgür Gündem, 29 Kasım 2005, s.10.

Mehmet Emin Yurdakul (Yarbay)	Yüksekova Çetesi davasında yargılandı. Gıyabında verilen 29 yıllık hapis cezasına karşın Genelkurmay karargâhında görev yaptı. Daha sonra hakkında arama kararı çıkarıldı. Cezasının bozulmasının ardından yeniden yapılan yargılamada beraat etti ve araması kaldırıldı.
Aytekin Özen (Binbaşı)	Kürt illerinde birçok cinayete karıştığı Susurluk Raporuna da yansıdı. Çete davasında adı geçmesine rağmen yargılanmadı, itirafçı Abdulkadir Aygan ile çok yakın ilişki içindeydi.
Kaşif Kozinoğlu (Yüzbaşı)	Özel Harp görevlisi MİT elemanıydı. Çete davasında adı geçti ancak yargılanmadı.[83] En son ülkücü çete liderlerinden Çakıcı'nın aldığı cezanın bozulması için Yargıtay hâkimleriyle görüştüğü tespit edilince hakkında dava açıldı.
Hamdi Poyraz (Albay)	Yüksekova Çetesi davasında yargılandı, beraat ettikten sonra emekliye ayrıldı.
Kamber Öğür (Yarbay)	Yüksekova çetesi davasında yargılandı. Beraat etti, emekliye ayrıldı.
Yüce Karademir (Astsubay)	Yüksekova Çetesi davasında uyuşturucu ticareti yapmak ve cinayet suçundan yargılandı. Aldığı ceza Yargıtay'ca bozulunca tahliye oldu.
Haluk Kırcı	Abdullah Çatlı'nın yakın adamlarındandı. Susurluk Çetesi davasından 4 yıl hapis cezası aldı. Tahliye olduktan sonra 7 TİP'linin öldürülmesi davasından dolayı davası yeniden görülünce tutuklandı. Hâlen cezaevinde.
İbrahim Şahin (Özel Harekât Daire Eski Başkanı)	7 Ağustos 2002'de Susurluk Davası kapsamında 6 yıl hüküm giydi, cezasının infazı ertelenerek tahliye edildi.
Oğuz Yorulmaz	Susurluk Davası'ndan yargılanıp hapis yattı. Cezasını çekip tahliye olduktan sonra Bursa'daki bir barda esrarengiz şekilde öldürüldü.[84]
Komutanlar da Destek Verdi	Susurluk Davası'nda 14 sanığa mahkûmiyetin kesinleşmesinin ardından eski Genelkurmay Başkanı Doğan Güreş, orgeneraller Teoman Koman, Adnan Doğu, Korgeneral Hasan Kundakçı, Atilla Kurtaran, Tümgeneral Cumhur Evcil yaptıkları açıklamalarla Korkut Eken'e destek çıktı. Generaller, "Eken her şeyi bizim bilgimiz dahilinde yaptı, ülkeye unutulmaz hizmetler verdi" dediler. 13 Mayıs 2002'de Ankara Cumhuriyet Başsavcı Vekili Selçuk, Susurluk hükümlüsü Eken'e destek amacıyla emekli generaller ve bazı politikacıların yaptığı açıklamalarda, 'suç unsuru olmadığı' gerekçesiyle takipsizlik kararı verdi. 20 Haziran 2002'de Eken'e destek amacıyla açıklama yapan emekli Korgeneral Atilla Kurtaran ile emekli Tümgeneral Cumhur Evcil haklarında yürütülen soruşturma kapsamında Bağcılar Cumhuriyet Başsavcılığı'na ifade verdiler.

[83] "Yargıtay-MİT-Çakıcı üçgeninin kilidi Kaşif Kozinoğlu'nun 'sahte' olduğu bilinen diplomasını MİT'e verdiği, ama hiçbir işlem yapılmadığı anlaşıldı" ("Kozinoğlu Muamması", Radikal, 9 Haziran 2005, s.8).

[84] "Bursa'da öldürülen eski Özel Harekâtçı Oğuz Yorulmaz'ın annesi Nurhan Yorulmaz ise oğlunun öldürülmesinde 'Susurluk parmağı' olduğunu öne sürdü. Anne Yorulmaz, 'Ben yavrumu memur verdim, çete yaptılar. Oğluma sahip çıkmadılar. Mehmet Ağar, Çiller şimdi konuşsun. Yavrumu devirenler de inşallah devrilecek. Bu işte Susurluk parmağı var, hepsini açıklayacağım' diye konuştu" (Levent Gencelli, "Memur Verdim, Çeteci Yaptılar", Cumhuriyet, 31 Mayıs 2005, s.7). "Eski Özel Harekâtçı Oğuz Yorulmaz'ın cenaze törenine Susurluk sanıklarından Ayhan Çarkın, Ercan Ersoy ve Sami Hoştan da katıldı" ("Susurlukçular Törende", Radikal, 31 Mayıs 2005, s.9).

Konuya ilişkin bir not: "Susurluk davasında sanıklara yalnızca çete suçundan ceza verildi. Ancak devletin raporlarında bile çetenin çok sayıda cinayet işlediği yazıldı. Bu cinayetlerse hâlâ aydınlatılmadı. Ne çabuk unutuyoruz Susurluk'un faili meçhul cinayetlerle ilgili olduğunu. Ne çabuk unutuyoruz Susurluk'un devlet yetkisi kullanan kişilerin mafyalaşması olduğunu. Ne çabuk unutuyoruz Susurluk'un devletin hukuk dışına çıkması olduğunu.

Susurluk, Türkiye'de başarıyla örtbas edildi. Bunda en önemli rollerden birini Mesut Yılmaz oynadı.[85] Şimdi o örtbas nedeniyle, Susurluk hükümlüleri karşımıza kahraman olarak çıkma cesaretini buluyorlar".[86]

2.1.3.1) GEÇERKEN ANIMSATALIM!

"Ev bir kez bittikten sonra duvarcı unutulur."[87]

i) Siz bakmayın, eski bir PDA'lı yeni 5N1K-CNN'ci Soner Yalçın'ın, "Kurtlar Vadisi dizisi, mafya olgusunu anlatıyor. Cesur bir dizi. Devletin mafyayla mücadelesini anlatıyor. Susurluk'ta, devlet kendisini teslim almak isteyen mafyayla hesaplaşmak zorunda kaldı"[88] ya da Enis Berberoğlu'nun, "Susurluk Çetesi'nin ortaya koyduğu gerçek açıktır: Türkiye acemi ve basiretsiz siyasetçiler tarafından yönetilirken devletin herhangi bir biriminde özel çıkar peşinde koşan çete kurulması zor değildi".[89] "Türkiye'de çeteler rastlantı eseri doğup, büyümüyor; serpilip devlete, siyasete sızmıyor. Türkiye'nin sosyal ve ekonomik bünyesi çete üretiyor"[90] demesine.

Susurluk'ta meydana gelen kazanın ardından ortaya dökülen pislikler, siyaset-mafya-ticaret ilişkisinin geldiği boyutu ve devletin

---

[85] "Mesut Yılmaz'ın, 'Çözmezsem namerdim' dediği kirli ilişkiler ağı, hâlâ çözülemedi" ("Arpa Boyu Yol Gittik, Radikal, 3 Kasım 1998, s.2). Ayrıca bkz. "Yılmaz: Jargon Farkımız Var", Radikal, 15 Haziran 2005, s.8.

[86] İsmet Berkan, "Haydi Canım Sen de!", Radikal, 14 Şubat 2002, s.3.

[87] Hint Atasözü.

[88] Soner Yalçın, "Kurtlar Vadisi'ne 'Yasak' Faşizmdir", Milliyet, 6 Aralık 2004, s.6.

[89] Enis Berberoğlu, Susurluk: 20 Yıllık Domino Oyunu, İletişim Yay., 1998, s.199.

[90] Enis Berberoğlu, Kod Adı Yüksekova: Susurluk, Ankara, Bodrum, Yüksekova Fay Hattı, Milliyet Yay., 1998, s.9.

derinliklerini açığa çıkarmıştır.[91] Kolay mı? "Susurluk ünlü yazar Larry Collins'in 'Yarınlar Bizim' adlı romanına konu oldu. Collins, Afganistan'dan başlayıp Avrupa'da son bulan uyuşturucu trafiğini, cinayetleri, gizli anlaşmaları, derin devleti anlattı".[92]

ii) "Susurluk'un iç içe geçmiş iki tanımı var:[93]

1) Susurluk, devletin bazı birimlerinin, devletin tepesinden gelen açık ya da üstü kapalı emirlerle, terörle mücadele ederken yurtiçinde yasadışı birtakım faaliyetlere ve örtülü operasyonlara girişmesi, adam öldürmesi, bunu yaparken de eski suçluların da aralarında bulunduğu birtakım tetikçiler kullanmasıdır.

2) Susurluk, söz konusu yasadışı örtülü operasyonlara katılan bir kısmı üst düzey kamu görevlisi, bir kısmı eski ya da hâlen aranan suçluların 'terörle mücadele' ya da 'vatan görevi' bahanesiyle mafyalaşması, hatta giderek bütün mafyaları kontrol eden bir mafyaya dönüşmeye başlamasıdır.

Türkiye Susurluk soruşturmasını bihakkın yapamadı..."[94]

iii) Susurluk konusunda, "Türkiye Mafya Cumhuriyetine dönüşmüş. Bu olayların içinde siyasiler, devlet görevlileri ve mafya vardır. Çete, mafya, devlet bağlantıları konusunda önemli ipuçları yakaladık, tüm çıplaklığıyla ortaya çıkarmaya çalışıyoruz. Bunun için iki, üç aya ihtiyacımız var"[95] diye haykıran zat; o dönemde hükümetin başındaki Mesut Yılmaz'dı.

Bu unutulabilir mi?

Evet, denilenlere karşın DGM Savcısı Prof. Dr. Çetin Yetkin'in, "Kamuoyunda 'Susurluk' diye bilinen ve en son davası karara bağ-

---

[91] Bahri Bayram Belen, "Çeteler Düzeni ve Hukuk", Cumhuriyet, 29 Eylül 2004, s.2.

[92] Ertuğrul Mavioğlu, "Acımasızlığın Öyküsü", Radikal, 5 Kasım 2000, s.8-9.

[93] "Bence Susurluk'un en genel, en kapsayıcı, en açıklayıcı tanımı şudur: 'Hukuk devletinin yokluğu, devlet işlerinin hukuksuz görülmesi, hukukun rafa kalkması.'
Hukuk devleti ve hukuk askıya alındığı için, aranmakta olan bir suçlu olan A. Çatlı, onu yakalayıp kanunu uygulamakla görevli polis müdürü Hüseyin Kocadağ ve bütün o yasal altyapıyı yapmak, yasaları yeniden yazmakla yükümlü milletvekili Sedat Bucak aynı otomobilin içinde buluşmaktan, birlikte eğlenmekten hiç beis duymamışlardır.
Kazanın bizatihi kendisi bile hukuk devletinin yokluğunun işaretidir" (İsmet Berkan, "İki Yıl Geçti, Ne Değişti?", Radikal, 3 Kasım 1998, s.3).

[94] İsmet Berkan, "Sedat Bucak'ın 'Sır'ları", Radikal, 1 Ekim 2004, s.3.

[95] Akt. Dürdane Kırçuval, "Siyasilerle Çeteler İç İçe", Cumhuriyet, 21 Ekim 1998, s.8.

lanan olay kesinlikle son yılların işi değildir. Bu, çok daha eskilere giden bir oluşumdur. Bunun çok kesin bir kanıtı da var"[96] dediği "Polis-mafya-siyasetçi üçgenindeki kirli ilişkilerin açığa çıkmasını sağlayan Susurluk soruları verilen sözlere rağmen yanıtsız kaldı".[97]

iv) "Susurluk'ta kamyon otomobile çarptı. Kaza gibi, ama kaza değil. Silahlar, dövizler, bedenler ortalığa saçıldı. Devletin kirli çamaşırları asfaltın ortasında kaldı. O insanların nasıl olup da o Mersedes'in içine sığdıkları konuşuldu da konuşuldu. Geride kalanlar bugün elini kolunu sallayarak geziyor. Kimi dokunulmazlık zırhının ardında. Kimi devlet hizmetkârlığı maskesi arkasında. Kazanın izi silinmedi. Hesabı hâlâ açık".[98]

"Eski MİT'çi Mehmet Eymür, bir saptamada daha bulunuyor: 'Susurluk hiç bitmedi ki... Herkes burada yanılıyor zaten. Susurluk bitmez'. Eymür'ün bu saptamasını nasıl yorumlamalıyız? Devlet içinde çeteleşme devam ediyor. Devlet içinde yasadışı etkinlik devam ediyor. Çünkü Susurluk'un siyasi literatürdeki karşılığı 'devlet içindeki çeteleşme'dir. Bu gerçeğin deneyimli bir MİT elemanı tarafından dile getirilmesi anlamlıdır. MİT'çi Eymür'ün saptamaları ve bir anlamda itirafları bizim gerçeğimizi yansıtıyor".[99]

Yeri geldi anımsatalım: "'Tamburalı Paşa' diye anılan emekli Orgeneral Hasan Kundakçı'nın Abdullah Çatlı ile aynı fotoğraf karesinde yer alması, her zaman söylendiği gibi 'münferit' bir durum mudur?" Bu mümkün mü?

v) Ve nihayet!

"Türkiye, Şemdinli soruşturmasını tartışırken, Susurluk'tan sonra en önemli çete davası olan ve sanıkları arasında eski rütbeli askerlerin de bulunduğu Yüksekova davası, 'sürpriz' kararla bitti.

Hakkâri Ağır Ceza Mahkemesi, daha önce hapse mahkûm edilen emekli Binbaşı Mehmet Emin Yurdakul, üsteğmen Bülent Yetüt'ün de bulunduğu sanıklar hakkında beraat kararı verdi. Da-

---

[96] Çetin Yetkin, "Susurluk Araştırılmadı", Cumhuriyet, 24 Mart 2002, s.12.
[97] Adnan Keskin, "Bir Susurluk Vardı...", Radikal, 3 Kasım 2002, s.5.
[98] Serhan Ada, "Ya Devlet Leşe", Radikal, 28 Ağustos 2004, s.21.
[99] Oral Çalışlar, Mehmet Eymür: 'Susurluk Bitmez', Cumhuriyet, 29 Ağustos 2004, s.4.

vada ceza alan tek sanık ise ünlü PKK itirafçısı Kahraman Bilgiç oldu. Ancak o da kararla birlikte tahliye edildi.

Üniformalı çete: Susurluk'tan sonra 1996'da ortaya çıkarılan Yüksekova çetesi davası Kahraman Bilgiç'in jandarma istihbarat astsubay Hüseyin Oğuz'a verdiği ve Susurluk Komisyonu tutanaklarına da geçen ifadeleri üzerine açılmıştı. Davada Albay Hamdi Poyraz, Binbaşı Mehmet Emin Yurdakul, Üsteğmen Bülent Yetüt, Korucubaşı Kemal Ölmez, PKK itirafçısı Kahraman Bilgiç, özel harekâtçı polis Enver Çırak ile bazı belediye yöneticileri çete kurmak, gasp ve bombalama ile suçlanmışlar, sanıklar 'üniformalı çete' olarak adlandırılmıştı.

Canan cinayeti: Suçlar arasında Şemdinli olaylarının üzerine giden CHP Hakkâri Milletvekili Esat Canan'ın ağabeyi Abdullah Canan'ın öldürülmesi dahil, 9 faili meçhul cinayet, işadamlarından haraç toplanması, bombalama gibi olaylar da yer almıştı. Sanıklardan Albay Poyraz 1997'de cezaevine konulmuş ancak bir ay sonra tahliye edilmiş, ifadelerde korgeneral Kundakçı'nın da adı geçmişti.

Binbaşıya mahkûmiyet: Diyarbakır 4 No'lu DGM, 22 Mart 2001'de 13 sanıklı çete davasında, Binbaşı Yurdakul'u çete kurmak, gasp ve bombalamaya azmettirmekten 25 yıl, özel harekâtçı Enver Çırak'ı 3 yıl 8 ay, üsteğmen Bülent Yetüt'ü 7 yıl 4 ay, PKK itirafçısı Kahraman Bilgiç'i 30 yıl, Korucubaşı Kemal Ölmez'i ise 13 yıl hapse mahkûm etmişti. Albay Poyraz hakkında uyuşturucu ticaretinden ise beraat verilmişti. Hakkında gıyabi tutuklama kararı verilen Binbaşı Yurdakul, geçen sürede yakalanmak yerine aranıyorken emekliye ayrılmıştı..."[100]

3) DEVLETİN ÇETELERİ

"Fısıldanan sözler çok kere yüksek sesle söylenenlerden daha uzağa gider".[101]

Mesut Yılmaz'ın, Yüce Divan'da çetelerin devlete sızdığını söylediği[102] herkesin bilgisi dahilindedir... Ancak bu önemli bir 'ifşaat'

---

[100] Adnan Keskin, "Yüksekova Çetesi Yokmuş", Radikal, 23 Kasım 2005, s.7.
[101] Çin Atasözü.
[102] "Başbakanları da Yargılarlar", Radikal, 17 Şubat 2005, s.5.

ya da yeni bir şey değildir... Çünkü "Türkiye'de devlet, mafya ve sermaye arasında karşılıklı olmanın ötesinde artık iç içe hâle gelmiş bu ilişkilerin saklanması giderek zorlaşıyor...

Kapitalist düzen çürüdükçe onu ayakta tutan kurumların her biri aynı şekilde çürüyor. Devlet işlerini gördürmek için Çakıcı gibilerine daha fazla muhtaç hâle geliyor..."[103]

İşte buna birkaç örnek...

* "Dönemin Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanı Kutlu Savaş'ın hazırladığı Susurluk Raporu'nda, MİT belgeleriyle anlatılan JİTEM'in faili meçhul cinayetlerle ilgili bağı yıllar sonra elde edilen bulgularla su yüzüne çıkıyor. Susurluk'un en önemli aktörü olan 'Yeşil' kod adlı Yıldırım hakkında ikinci iddianame hazırlandı.

Mahmut Yıldırım'ın adı ilk kez eski İHD Başkanı Akın Birdal'a yapılan suikastta geçmişti. ***Daha önce ifadesiyle bir faili meçhul cinayeti aydınlatan PKK itirafçısı Abdulkadir Aygan'ın verdiği bilgilerle hareket eden Diyarbakır Savcısı Mithat Özcan, sekiz cinayetin daha faillerinin izini buldu.***

Bir gazeteye yaptığı itiraflarla 12 yıl önce gözaltında öldürülen birinin cesedinin bulunmasını sağlayan PKK itirafçısı A. Aygan'ın ifadeleri doğrultusunda altı itirafçıyla biri emekli binbaşı iki asker hakkında Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesinde dava açıldı".[104]

* "10 Haziran 1994'te Diyarbakır da kaçırılan Aslan'ın cesedi, JİTEM itirafçısı A. Aygan'ın anlattıkları sayesinde bulundu.[105]

---

[103] S. Karlı, Susurluk Sıhhat ve Afiyette, İşçi Mücadelesi, no:14, Eylül-Ekim 2004 s.15-8.

[104] Ahmet Şık-Özgür Cebe, "Susurluk Hortladı", Radikal, 2 Nisan 2005, s.9.

[105] "İtirafçı Fethi Çetin ve 'Yeşil' ile birlikte HEP'in Muş Malazgirt İlçe Başkanı Harbi Arman'ı 'İfade verip gideceksin' diyerek JİTEM'in Diyarbakır'daki merkezinde sorguladık. Sonra Yaytaş Köyü yakınlarındaki Tuzik Deresi köprüsü altında kafasına iki el ateş edip cesedini köprünün altına attık.'

'Amca çocukları Lokman ve Zana Zuhurlu'nun evlerini itirafçılar Muhsin Gül ve Saniye Emlük tespit etti. Daha sonra, Gül ve uzman çavuş Uğur'la birlikte bunları evlerinden gözaltına aldık. Zana Zuhurlu'yu Kozan mezrası Taşlıdere'de öldürdük. Lokman Zuhurlu'yu da Merkez Erimli Köyü yolu ikinci kilometredeki Kuyaklı mevkiinde yakın mesafeden iki el ateş ederek öldürdük. Lokman'ın cesedi iki gün sonra bulunabildi.'

"'Palulu Zaza' lakabıyla bilinen 'Şehmus' kod adlı JİTEM görevlisi uzman çavuş Yüksel Uğur'la birlikte Servet Aslan ve Şehabettin Latifeci'yi şehir merkezinde dolaşırlarken gözaltına aldık. Onları JİTEM merkezine götürdük. Bu kişileri işkenceyle sorguladık. İşken-

Resmi makamlar tarafından varlığı kabul edilmeyen JİTEM'in bir cinayeti aydınlandı: Savcı ve askeri yetkililerin gözetiminde açılan mezarda çıkan kemiklerin Murat Aslan'a ait olduğu DNA testiyle de doğrulandı".[106] Ancak "Diyarbakır Cumhuriyet Savcısı Mithat Özcan tarafından müebbet hapis istemiyle ceza davası açtığı Aygan'ın nüfus kayıtlarına 'çatışmada öldü' kaydı yazıldığı, itirafçı Fethi Çetin'in 1992'de vatandaşlıktan çıkarıldığı ortaya çıktı. Abdulkadir Aygan'la birlikte Diyarbakır 3. Ağır Ceza Mahkemesinde 2002/60 nolu dosyadan yargılanan itirafçı Hüseyin Tilki'yle Ali Ozansoy'un durumunun da Aygan'la aym olduğu öğrenildi".[107]

Ve dikkat! "Aralarında JİTEM'ci askerlerin de bulunduğu sekiz sanıklı cinayet ve işkence davasında asker sanıkların dosyaları askeri mahkemeye gönderildi. Soruşturmayı yürüten Savcı Mithat Özcan'ın faili meçhul dosyalardan el çektirildi. Mahkeme diğer sanıkların tutuklu yargılanmasına gerek olmadığına karar verdi..."[108]

Devam edelim...

---

ce nedeniyle vücutlarında yanıklar ve kırıklar oldu. Daha sonra Şehabettin Latifeci kendini Palulu Zaza diye tanıtan uzman çavuş Yüksel Uğur tarafından boğularak öldürüldü. Öldürülmeden önce çenesine yumruk vurulmuş, kemiği kırılmıştı.'

'Babası Diyarbakır'daki Kredi Yurtlar Kurumunda bekçi olarak çalışan Servet Aslan da aynı yöntemle infaz edildi. Cesetleri, çuval içinde, Silvan-Diyarbakır yolu üzerindeki Merkez Erimli köyü Kuşaklı mevkiinde köprünün altına attık. Yine uzman çavuş Yüksel Uğur'la birlikte, PKK'ye yardım-yataklık yaptıkları ve örgütün dağ kadrosunda olduğuna inandığımız Mehmet Sıddık Etyemez ve Ahmet Ceylan'ı da JİTEM'de işkenceli sorgudan geçirdik. Bu kişileri sonra iple boğarak öldürdük. Çuvallara koyduğumuz cesetleri Merkez Yaytaş Köyü Zorköy mezrası yakınlarındaki Kervan Çeşmesi mevkiinde attık.'

'Abdülkadir Çelikbilek'i PKK'ye yardım ve kaçakçılık yapıyor suçlamasıyla Diyarbakır Postanesi civarında ben, Kemal Emlük, Abdülkerim Kırca, çavuş Uğur Yüksel birlikte gözaltına alıp Toros arabaya bindirdik. JİTEM'e götürdük. Buradaki işkenceli sorgusunda üzerinden para çıkmadı, yoksul bir adamdı, bizde de şüphe olmuştu, ama bir defa almıştık. JİTEM alınca sağ bırakmaz. Uğur çavuş, elleri arkadan pardösü kemeriyle bağlandıktan sonra onu boğarak öldürdü. Beyaz station arabasının arka kısmına Çelikbilek'in cesedini koyduktan sonra Mardinkapı'daki mezarlığın duvarının dibine attık'.

PKK itirafçısı Abdülkadir Aygan'ın aylar önce Özgür Gündem gazetesinde bu itirafları yayımlanmıştı. İtirafçı Abdülkadir Aygan'ın anlattıklarının gerçek olduğu anlaşıldı (Oral Çalışlar, "Bu Sizin Onurunuzu Zedelemiyor mu?", Cumhuriyet, 3 Nisan 2005, s.4).

[106] Ahmet Şık, "Acı Bir Susurluk Öyküsü", Radikal, 3 Şubat 2005, s.9.

[107] Aydın Bolkan, "JİTEM İtirafçısı 'Ölü' Gösterildi", Evrensel, 4 Nisan 2005, s.7.

[108] Mahmut Oral, "Savcı Mithat Özcan'a El Çektirildi", Cumhuriyet, 7 Nisan 2005, s.4.

* "İtirafçı olan ve JİTEM'de çalışmaya başlayan ve itirafçı olduktan sonra da 'Malatya doğumlu Aziz Turan' kimliği verilen Abdulkadir Aygan, 'Yeşil'in karıştığı en büyük olay, yani tanık olduğum, Apê Musa'nın öldürülmesidir' vurgusuyla açıklıyor...

İşte Anter'i öldüren tim:

Savaş Gevrekçi: JİTEM Tim Komutanı ve JİTEM Grup Komutan vekili.

Musa Anter'in cinayeti Savaş Gevrekçi'nin nöbeti sırasında gerçekleşti.

Mahmut Yıldırım (Yeşil): Eylemin planlayıcısı.

Abdulkadir Aygan: JİTEM elamanı, eylemci.

Mustafa Deniz: İtirafçı, Yeşille birlikte olay yerinde tepede bekledi.

Cemil Işık (Hogir): Eylemde yer aldı.

Ali Ozansoy: JİTEM Grup Komutanlığı'nda telsiz kumanda merkezinde görev aldı.

Hamid kod adlı tetikçi: Cinayeti işledi..."[109]

* "Kapatılan Diyarbakır DGM Başsavcılığı'nca hazırlanan, itirafçı ve korucuslardan kurulu bir çeteyle ilgili iddianamede, bölgedeki birçok cinayet, bombalama ve suikastın, dönemin rütbeli komutanlarının emri veya bilgisi dahilinde gerçekleştirildiği öne sürüldü. 1999 tarihli iddianamede, 'faili meçhul' bir cinayet sonucu öldürülen Binbaşı Ahmet Cem Ersever'in komutasındaki altı PKK itirafçısının, dönemin Asayiş Kolordu Komutanı Hulusi Sayın, asayiş komutanları İsmail Selen ve Hikmet Köksal ile JİTEM'in (varlığı devlet birimlerince hiçbir zaman doğrulanmayan Jandarma İstihbarat ve Terörle Mücadele Teşkilâtı) bilgisi dahilinde cinayetler işlediği belirtildi.

DGM'ler kapatılınca Diyarbakır 3. Ağır Ceza Mahkemesi'ne gönderilen çete davasında, 1996 ve öncesinde karıştıkları olaylar nedeniyle PKK itirafçıları Adil Timurtaş, Recep Tiril ile 'İbrahim Babat' sahte kimlikli Suriye uyruklu Hacı Hasan, jandarma istihbarat elemanları Mehmet Zahir Karadeniz, Lokman Gündüz ve korucu Faysal Şanlı yargılanıyor. TCK'nın 313. maddesi uyarınca,

---

[109] "JİTEM'ciden İtiraflar!", Evrensel, 9 Mart 2004, s.6.

'cürüm işlemek için teşekkül oluşturmak' ve 450. maddesi uyarınca 'birden fazla kişiyi öldürmek' suçlarından ömür boyu hapis istemiyle tutuksuz yargılanan çete üyelerinin ifadelerine dayanılan iddianamede sanıkların karıştığı olaylar ayrıntılarıyla anlatıldı.

İddianame çok sarsıcı: İtirafçılar, komutanların bilgisiyle cinayetler işledi..."[110]

* "JİTEM adına çalıştığı ve çok sayıda cinayete adının karıştığı ileri sürülen PKK itirafçısı Adil Timurtaş, DEHAP'lı Lezgin Bingöl'den 30 bin YTL haraç almak isterken suçüstü yakalandı

Diyarbakır 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nde hazırlanan iddianamede Timurtaş'ın kapatılan Yeni Ülke gazetesinin Nusaybin bürosunu 1990'da yaktığı iddia ediliyor. Timurtaş'ın, ayrıca JİTEM'ci Mehmet Zahir Karadeniz'in azmettirmesiyle, Mehdi Kaydu'yu 'PKK'lı olduğu için' öldürdüğü iddia ediliyor. Timurtaş'a Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na bağlı Özel Harekâtlar Birliği Komutanlığı'nca 'Üstün Hizmet Madalyası' verilmişti..."[111]

"DEHAP Bağcılar İlçe Başkanı Lezgin Bingöl'den tehditle 30 bin YTL almak isterken suçüstü yakalanan PKK itirafçısı Adil Timurtaş, serbest bırakıldı..."[112]

I.3.1) 'OLMAYAN' VARLIK: JİTEM

"Malefacere qui vult, numquam non causam invenit."[113]

"TBMM Başkanı Bülent Arınç'ın, Jandarma İstihbarat Terörle Mücadele (JİTEM) örgütü konusunda net açıklama yapmaya çağırıp, 'JİTEM var mıdır, nasıl bir görev kendisine yüklenmiştir? Yasadışı oluşumlarla bağlantısı kesilip atılabilmiş midir, yoksa eskiden de böyle bir bağlantısı olmamış mıdır, bunlar açıklanmalıdır' dedi"ği[114] örgütlenme yani tarihsel kökleri olan[115] devlet terörünün aygıtlarından biri de 'olmayan' varlık JİTEM'dir...

---

[110] Ahmet Şık-Özgür Cebe, "'JİTEM Terörü' Yargıda", Radikal, 10 Aralık 2004, s.9.
[111] "İtirafçı Timurtaş Yakalandı", Radikal, 5 Mayıs 2005, s.8.
[112] "İtirafçı Timurtaş Serbest Bırakıldı", Radikal, 6 Mayıs 2005, s.9.
[113] "Kötü davranmak isteyen kişi, her zaman bir sebep bulur" (Publilius Syrus).
[114] "Arınç: JİTEM Açıklansın", Hürriyet, 14 Kasım 2005, s.23.

'Hani JİTEM yoktu?' sorusuyla Semih Hiçyılmaz belgesiyle yanıtlıyor: "Jandarma Asayiş Komutanı, olmayan bir birimin grup komutanına mı takdir belgesi veriyor? Takdire şayan görülen JİTEM'ci Cem Ersever'e verilen bir teşekkür ve takdir belgesi bunun kanıtı.

Jandarma Genel Komutanlığı Diyarbakır Jandarma Asayiş Komutanlığı'nın antetli kâğıdına yazılan ve altında Jandarma Asayiş Komutanı Korgeneral Hikmet Köksal'ın imzası bulunan 30 Kasım 1990 tarihli takdir belgesinde şunlar yazmakta:

'A. Cem Ersever

J.Kd.Bnb. Jitem Grup Komutanı

Jandarma İstihbarat Grup komutanı olarak;

Olağanüstü Hâl Bölgesi içinde ve dışında size verilen görev ve hizmetleri yapmak için her türlü faaliyeti cesaret ve feragatle sürdürdüğünüzü, iç güvenlik harekâtının başarı ile sürdürülmesi için, çok önemli olan istihbarat bilgilerinin alınması, değerlendirilmesi ve ilgili birliklere ulaştırılmasında etkin rol oynadığınızı, örnek bir sorumluluk anlayışı içinde hareket ederek, nokta operasyonlarının planlanması ve icrasında bizzat görev aldığınızı, görevinizi azim ve kararlılık içinde yürüterek bağlı birimlerinizi çok iyi sevk ve idare ettiğinizi, amir ve üstlerinizin sevgi ve güvenini kazandığınızı gördüm ve müşahede ettim.

Sizi bu üstün gayret ve çalışmalarınızdan dolayı takdir ve tebrik eder başarılarınızın devamını dilerim.'

---

[115] "Osmanlı, Ulu'l emre itaat farzdır ilkesiyle yönetildi. İtaatsizlik, dinden çıkmak sayıldı. Asi, her muameleye müstahak görüldü. Kuyucu Murat, devlet terörünün simgesi oldu...
Bildik usuller dediğim, Kuyucu Murat Paşa'nın adıyla özdeşleşen ve asayişi suçlu-suçsuz ayrımı yapmaksızın ortalığa dehşet salarak teminiydi.
1606'da sadrazam olmuştu Kuyucu Murat Paşa. 1607'de Celali İsyanları'nı bastırmak için Anadolu'ya serdar olarak gönderildi. Tarihler onun isyan eden Canbulatoğlu'yla mücadelesinde 26 bin kişinin başını kestirdiğini kaydediyor.
Üç yıl Anadolu'yu kasıp kavurdu Paşa. Ermeni rahip Grigor anlatıyor:
'Murat Paşa konakladığı yerlerde önceden kuyular kazdırır, 'Celali'lerle hakkında şikâyet bulunan kişileri bu kuyulara attırırdı. Kuyulara indirilen birkaç adamı atılanları üst üste yığarlardı. Olayların durulmasından dört yıl sonra kış mevsiminde oradan geçerken ev büyüklüğünde kuyular gördük...'
Tarih yazıcısı Naima, Paşa'nın çoluk çocuk ayrımı bile yapmadığını söylerdi" (Avni Özgürel, "Osmanlı'dan Şemdinli'ye", Radikal, 20 Kasım 2005, s.8).

Gerçekten de hani JİTEM yoktu?"[116]

Jandarma İstihbarat Terörle Mücadele'nin kurucularından Abdulkadir Aygan'ın ifşaatlarını yayımlayan Özgür Gündem gazetesine göre Cem Ersever'in girişimiyle kurulan JİTEM'in 7 kişilik çekirdek kadrosunda yer alan, 'Şerif Aslan' kod adlı Aygan, JİTEM bünyesinde 10 yıl görev yaptıktan sonra 2000'de tasfiye edilerek Burdur İl Jandarma Komutanlığına 'sivil memur' olarak atanmış, o işinden ayrıldığında da bildiklerini kamuoyuna duyurmaya karar vermiş. Aygan, PKK'nın ilk kadrolarında yer almış, sonra itirafçı olmuş, Musa Anter'in yanı sıra Vedat Aydın, Talat Akyıldız ve daha nice 'faili meçhul' cinayette başroller üstlenmişti. İnfazların ayrıntılarını anlatması istendiğinde gözlerini kapatıp ağladığı, vicdan azabıyla kavrulduğu söyleniyordu. Devlet memuru kadrosu, dönemin Jandarma Genel Komutanı Eşref Bitlis tarafından onanmıştı.

Abdulkadir Aygan, JİTEM'in işlediği onlarca cinayeti bir bir ayrıntılarıyla anlatıyor. JİTEM'in adam kaçırma yöntemleri, kaçırdıklarını sorgulama biçimi üstüne olağanüstü bilgiler veriyor. Sorgulananların nasıl infaz edildiği, çuvallara konup cesetlerinin nasıl yok edildiği üstüne korkunç ayrıntılar.

Ekip arkadaşları tarafından birinin kafasını testereyle kesmişliğinden dolayı 'testere' lakabıyla anılan Yüzbaşı Cem Ersever ve şürekâsı üstüne anlattıkça anlatıyor. Vücuduna naylon dökülüp, tırnakları sökülüp üstünde sigaralar söndürülerek sorgulanan ve sonunda öldürülüp faili sonsuza dek meçhul kalacağı düşünülen isimler. HEP'liler, gerilla yakınları, avukatlar, yazarlar. Dicle Nehri'nde üstüne benzin dökülüp yakılan cesetler. Hemen hepsi dosyalarda bulunmasına rağmen 'devlet sırrı' ilan edilip bizden, dünyadan, hayattan saklanan onca sır.

JİTEM fikri, 1990 yılında Siirt'te görev yapan Yüzbaşı Cem Ersever'in dâhiyane buluşu.[117] Emirleri bölgedeki hiçbir komutan-

---

[116] Semih Hiçyılmaz, "JİTEM Şemdinli'de Yakalandı -2-: JİTEM'e Açık Teşekkür!", Evrensel, 18 Kasım 2005, s.2.

[117] Bkz. 'JİTEM Çuvala Sığmadı', Devrimci Demokrasi, no:77 16-30 Kasım 2005 s.1; E. Aslan, 'JİTEM Sınırı Aştı', Ü. Özgür Gündem, 22 Kasım 2005 s.4; A. Keskin, 'Kilis'te

dan değil direkt Ankara'dan alıp operasyonlarını yürütecek bir tim. Ersever, bağımsız istihbarat birimi oluşturma önerisini kabul ettirip öncelikle PKK itirafçılarından oluşan bir ekip kuruyor. 10 yıl boyunca çeşitli cinayetlere imza atıyorlar. Bize kadar yansıyabilen, uğursuz bir tevatür gibi 'Yeşil' adı.

Susurluk kazasından sonra JİTEM hakkında dile getirilenler ayyuka çıkınca Jandarma İstihbarat Grup Komutanlıkları, Jandarma Bölge Komutanlığı ya da Alay Komutanlığı'na bağlanarak dolaysız Ankara ilişkisi örtbas ediliyor. Orgeneral Eşref Bitlis'ten Uğur Mumcu'ya birçok faili meçhul kalmış cinayet hakkında mutlaka kulak verilmesi gereken bilgiler aktarıyor kadrolu cellât Abdulkadir Aygan. Gaffar Okkan'ın katledilişini de Diyarbakır Emniyet Müdürü olduktan sonra JİTEM ve karanlık operasyonlarına göz açtırmayarak hedef olmasıyla açıklıyor. İfşaatında bütün bu kanlı eylemlere katılan onlarca isim verilmiş.

Ama bağımsız asker, Susurluk kadrosunun gözbebeği olarak yaşanmış onca yıldan sonra Abdulkadir Aygan'ın anlattıkları kimsenin ilgisini çekmiyor. Anlattıklarının büyük kısmı düzmece hikâyelerden oluşuyor olsa dahi kimse onların gerçeklikle sağlamasını yapmaya, yapmak için ilk adımı atmaya hevesli görünmüyor. Susurluk da, gurur duyduğumuz kahramanlarıyla birlikte tarihin hoş bir cilvesi olarak unutuldu bile. Aygan'ın bu tüyler ürpertici ifşaatına kimselerden cevap gelmeyecek. Çünkü inanmadığımızda fişlenip tekinsiz bir hayata yazılacağımızı bildiğimiz resmi açıklamalara göre JİTEM var olmayan, hiç var olmamış, kötücül bölücülerin bir uydurması. Bir tevatür..."[118]

Jandarma Komutanı ve Vali Suçluları Koruyor', Radikal, 18 Kasım 2005, s.9; 'JİTEM'e Kitlesel Öfke', Devrimci Demokrasi, no:78, 1-16 Aralık 2005, s.5; 'Kerkük'te JİTEM Üyesine Gözaltı', Ü. Özgür Gündem, 3 Aralık 2005, s.4; H. Deniz, 'JİTEM Tasfiye Edilecek mi?', Ü. Özgür Gündem, 8 Aralık 2005 s.4; 'Made in JİTEM', Ü. Özgür Gündem, 26 Kasım 2005, s.4; 'Arınç: Hükümet, JİTEM ile İlgili Açıklama Yapmalı', Cumhuriyet, 14 Kasım 2005, s.5; 'Arınç Sordu: JİTEM Nedir?', Radikal, 14 Kasım 2005, s.8; V. Polat, 'Talimatlar Van JİTEM'den', Ü. Özgür Gündem, 28 Kasım 2005, s.4; A. Öymen, 'İstihbarat ve Güvenlik: JİT'in Van Raporu', Radikal, 13 Kasım 2005, s.11.

[118] Yıldırım Türker, "Suçlar ve Kabahatler", Radikal, 22 Mart 2004, s.4.

JİTEM'in hep var olduğunun altını çizen Diyarbakır Barosu Yönetim Kurulu üyesi Tahir Elçi konuya ilişkin olarak şunları der: "Son 10 yıl içinde bölgede görev yapan insan hakları savunucuları, barolar ya da çeşitli sendika ile kitle örgütü temsilcileri bir biçimde, ya buna tanık olmuştur, ya müdahil olmuştur ya da mağduru olmuştur. Bölgede bizzat bizim takip ettiğimiz davalarda soruşmanın seyri, jandarma istihbarat elamanlarına yöneldiği anda, orada iş bitmiştir. Sanki görünmez bir el işin içinde. Memurundan, hâkimine, polisinden savcısına kadar sanki herkes bu noktada durmak zorundadır".[119]

"Peki, nedir bu JİTEM? Niye adı her anıldığında askeriyenin en üst kademelerinden hızlı bir refleksle tepki gösterilmektedir? Niçin sürekli varlığı inkâr edilmektedir? Üstelik birçok devlet belgesinde JİTEM'in adı geçmesine, birçok üst düzey devlet yetkilisinin bir dizi karanlık olayla suçlamasına rağmen...

JİTEM adı neredeyse bölgedeki faili meçhul cinayetlerle özdeşleşmiş hâldedir. Belki de sürekli olarak bu yüzden inkâr edilmektedir.

Yine bir kasım ayında, 3 Kasım 1996'da gerçekleşen kaza ile Türkiye'nin gündemine giren Susurluk ile kontrgerilla ve gerçekleştirdiği eylemler çokça tartışılmıştı. Aranan ülkücü katliam sanıklarının, polis şeflerinin, korucuların, itirafçıların iç içe olduğu kontra örgütlenmeleri ve ilişkileri ortaya serilmişti. Ama her şey ortada olmasına rağmen bütün bunlar örtbas edilmeye çalışılmıştı. Dahası tüm delillere ve itiraflara rağmen hiçbir çete mensubu yargının önüne çıkarılmamıştı. 'Devlet işleriyle' 'kendi işlerini' birbirine karıştıran üç beş özel timciye verilen göstermelik cezalarla Susurluk kapatılmıştı.

Bütün Türkiye'nin kontrgerillaya karşı tepkilerini sokağa döktüğü günlerde yazılan Susurluk Raporunda JİTEM'le ilgili şeyler bulmak mümkün. Verilen görev üzerine Teftiş Kurulu adına Kutlu Savaş tarafından yazılan ve gereğinin yapılması için Başbakanlığa sunulan rapora bir göz atalım. JİTEM için neler söylenmekte:

---

[119] Tahir Elçi, "S. Demirel Bile JİTEM'i Engelleyemedi!", Evrensel, 21 Kasım 2005, s.6.

'Doğu ve Güneydoğu Anadolu Asayiş Kolordusunun kontrolündedir. Terörün askeri mücadele yönü ilgi, bilgi ve yetki alanımız dışındadır. Ama bölgede cereyan eden olayları da Jandarmadan bağımsız bir şekilde ele almanın mümkün olmadığı bir gerçektir. Susurluk olayı bir trafik kazası olmadığı, Ankara merkezli bir dizi oluşturduğu cihetle karışıklığın had safhada olduğu OHAL yöresi ve yörede bulunan görevlilerin dikkate alınmaması ciddi bir eksiklik olurdu. Jandarma Genel Komutanlığı reddetse de JİTEM'in varlığı unutulabilir bir gerçek değildir.'

Devam ediyor Kutlu Savaş:

'JİTEM bölgede etkili çalışmalar yapmıştır. Bunların çoğundan da mahalli Jandarma birliklerinin dahi haberi olmamıştır. Zaman içinde, JİTEM bünyesinde görev alan sivil ve askeri şahısların faaliyetleri yörede dikkati çeker hâle gelmiştir. Bünyesinde çok sayıda korucu ve itirafçı bulunması sebebiyle ferdi suç oranı yükselmiştir.'

Askeri yetkililerinin sürekli inkâr etmesine rağmen Başbakanlık Raporu'nda JİTEM'in kuruluşu ile ilgili olarak da somut bilgiler yer almakta: 'Jandarma İstihbaratı geçmişte, çok küçük, güçsüz hatta illerdeki asayiş istihbaratı mertebesindeydi. Hulusi Sayın Paşa'nın kurmay başkanlığı döneminde JİTEM geliştirilmiştir. Mahalli lisanları konuşan insanlarla takviye edilmiş ve yavaş yavaş güçlenmiştir... JİTEM büyük ölçüde varlık sebebi olan Güneydoğu problemine bağlı olarak bir gelişme çizgisi takip etmiştir...

Jandarma İstihbaratı'nda çalışan personel, subay ve astsubaylar Güneydoğu'dan dönmelerinden sonra görevlendirildikleri Batı bölgelerinde de eski elemanlarla gruplaşmak, emekli olduktan sonra da ilişkileri sürdürme alışkanlığı içinde olmuşlardır.'

Susurluk'la birlikte ortaya çıkan karanlık ilişkiler, hemen her taraftan fışkıran çeteler, kontra timleri büyük çoğunluğu Güneydoğu bölgesinde işlenen on binin üzerindeki faili meçhul cinayetin failleri konusunda da kafaları aydınlatmaya başlamıştı. Ve Susurluk'la beraber çeteler arasında başlayan savaşla birlikte karşılıklı yapılan, karşı tarafı sıkıştırmak, hamle üstünlüğü sağlamak için açıklamalarla Türkiye halkı yıllardır saklanan cinayetlerde tetik çekenlerin

kimlikleri konusunda bilgi sahibi oluyordu. Gerçi onca bilgi ve belge bolluğuna, bir dizi itirafa rağmen iş gelip de devlete bağlandığında tüm taraflar beraberce bu vartayı atlatmak için işbirliği yapmıyor da değildi...

Kim ki JİTEM dese ortaya kahramanca Teoman Koman Paşa atılıyor, kollarını kanatlarını gererek teşkilâtını savunuyor ve 'Kesinlikle JİTEM diye bir birim yoktur' diyordu. Peki, Teoman Koman gerçekten doğru mu söylüyordu, yoksa JİTEM'in varlığını kabul edince ortaya çıkacak cinayetlerden, uyuşturucu kaçakçılığından, fidyecilerden ve bunların tartışılmasının yaratacağı sonuçlardan mı çekiniyordu..."[120]

3.2) KESİNTİSİZ-SÜREKLİ SUSURLUK: ŞEMDİNLİ

"Hayat çoğalan bir sürü ıstıraptır."[121]

Ve geldik Şemdinli'ye...

Bunda 'yeni' olan bir şey yok... Olması da gerekmiyor...

Şemdinli'deki "Çete, devletin bilgisi dışında, bağımsız yapılanmış bir örgütlenme değildir. Devletin kendisidir, asıl devlet onlardır, derin de değiller. Resmi kimlikleri, maaşları var, isimleri belli, lojmanlarda kalıyorlar..."[122]

Onlar; tanıdık-bildik kişiler; mesela Malkoçoğlu söylencelerinin, Kuyucu Murat Paşa'nın, Topal Osman'ın, Yahya Kahya'nın, İttihat ve Terakki'nin, resmi ideolojinin takipçileridir...

Resmi "Tarihimizde şanlı Cumhuriyetimizin bekçiliğini üstlenmiş karanlık adamların kaderimiz olduğuna inandırıldık. O adamlara karanlık giysilerini temin edenler tarafından yüzümüzde patlatılan flaşlar tarafından hafızalarımız silindi...

Uyuşturucu, gasp, haraç ve bilumum mafyanın bu karanlık adamlar ve patronlarıyla sıkı fıkı ilişki içinde olduğu; devletin çeşitli kademelerinin bu gizli 'vatan koruma' faaliyetinden haberdar olup

---

[120] Semih Hiçyılmaz, "JİTEM Şemdinli'de YAKALANDI -1: İşte JİTEM'in Belgeleri", Evrensel, 17 Kasım 2005, s.2.

[121] Tolstoy.

[122] İrfan Uçar, "Çete Devletin Kendisidir", Ülkede Özgür Gündem, 9 Aralık 2005, s.4).

işlenen suçlara göz yumduğu, en azından görmezden geldiği hepimizin malumu..."[123]

İnsanlara, "Yoksa vatan, öncelikle bizden korunması gereken bir kutsal emanet midir? Bizim bu vatan üstünde hiçbir söz hakkımız yok mudur"[124] veya "Hakkâri'de, Şemdinli' de, Yüksekova' da, Silopi' de günlerdir neler oluyor, bir bilen var mı? Öğrenmek istiyorum"[125] ya da "'Allah Allah, nasıl olur böyle işler' deyip duruyoruz. Şemdinli'de yaşandığı söylenen şeyler gerçek olabilir mi? Halkın ve bölgenin güvenliğini sağlamakla görevlendirilen kişiler bomba koyup, halkın üzerine ateş açabilir mi? Çelişkiler ülkesidir burası, her şey olur. Güvenliği sağlamak üzere görevlendirdiğiniz kişiler cinayet işleyebiliyor, mafya örgütüne dönüşebiliyor. Nerede gizlilik varsa, orada suç işlenme tehlikesi artıyor"[126] dedirten totaliter illüzyonlarla yönetilen Türkiye'de olup-bitenler; 'kontrol dışı bir çete'nin icraatları falan değildir...

Örgütlüdür; sistematiktir; 'ulul emre itaat'ci/'ya devlet başa ya kuzgun leşe'ci resmi ideolojinin gerçeğidir... [127]

---

[123] Yıldırım Türker, "Siyah Elbiseli Adamlar", Radikal, 21 Kasım 2005, s.4.

[124] Yıldırım Türker, "Sayın Asker Vatandaş", Radikal İki, 27 Kasım 2005, s.4.

[125] Hikmet Çetinkaya, "Neden Susuyorlar?", Cumhuriyet, 12 Kasım 2005, s.5.

[126] Türker Alkan, "Azrail Olmanın Zorlukları", Radikal, 13 Kasım 2005, s.5.

[127] Şemdinli'de Devlet (Susurluk) hakkında bkz. "Şemdinli'de Devlete Suçüstü!", Devrimci Demokrasi, No:77, 16-30 Kasım 2005, s.3; "Şemdinli: Devlet Çıplak!", Ufuk Çizgisi, No:26, 17 Kasım 2005, s.4; H. Doğan, "Şemdinli Olayları", İşçi Mücadelesi, 15 Kasım 2005, s.6; Kızıl Bayrak, 26 Kasım 2005, s.4; "Şemdinli'de Açığa Çıkan Devlet Terörü", Kızıl Bayrak, 3 Aralık 2005, s.26; "Susurluk'tan Şemdinli'ye Değişen Bir Şey Var mı?", Sosyalist Demokrasi, No:21, 1 Aralık 2005, s.3; "Susurluk'tan Şemdinli'ye Devletin Niteliğinde Değişen Bir Şey Yok", Devrimci Hareket, No:19, Kasım 2005-Ocak 2006, s.28; "Devlet Şemdinli'de Suçüstü Yakalandı!", Kızıl Bayrak, 19 Kasım 2005, s.5; Fikri Sağlar, "Çete, Şemdinli'de Suçüstü Yakalandı", Star Pazar Ek, 27 Kasım 2005, s.6; U. Talu, "Şemdinli Susurluk Değil, Susurluk Şemdinli'dir!", Evrensel Hayat, 20 Kasım 2005, s.4; Haksöz Dergisi, No:177, Aralık 2005; "Şemdinli Vakıası ya da Çeteci Devlet İşlerliğiyle Hesaplaşmanın Kaçınılmazlığı", s.31-2; M. Pamak, "Şemdinli Provokasyonu, Görünür Devletin Himayesinde Bir Derin Devlet Operasyonu mudur?", s.33-9; B. Kurbanoğlu, "Bir Devlet Yönetme Yöntemi Olarak Şemdinli", s.40-2; Baki Gül, "Şemdinli Türkiye'ye Yayılabilir!", Ü. Özgür Gündem, 22 Kasım 2005, s.4; "Derin'dekilerin Şemdinli Hesabı", Evrensel Gençlik, 30 Kasım 2005, s.3; M. Yalnız, "Ali Kaya Diyarbakır JİTEM'den Tanıdık!", Yeni Aktüel, No:19, 22-28 Kasım 2005, s.24-5; "Düğmeye Büyükkanıt mı Bastı?", Ü. Özgür Gündem, 29 Kasım 2005, s.4; E. Aslan, "Eski Ekip İşbaşında", Ü. Özgür Gündem, 1 Aralık 2005, s.4; H. Geylani, "Her Yanımız

Ya da Orhan Bursalı'nın ifadesiyle, "Şemdinli'de sırıtan bir 'güvenlik politikası'... Ortaya çıkan da 'derin devlet' eylemleri"dir...[128] *"Hakkâri'deki şiddetin kaynağı asker"dir!*[129]

Veya Yargılanmayan Susurluk, Şemdinli'dir. Susurluk Raporunda 'Susurluk Ankara'daki tercihlerden kaynaklanmıştır' denilmiştir![130]

3.2.1) ŞEMDİNLİ (Mİ?)!

"Hiçbir iğnenin iki ucu da sivri değildir."[131]

Taha Akyol'a dahi, "Şemdinli'de Susurluk çağrışımı yaptıran bombalama olayı"[132] dedirten; "Şemdinli, buzdağının görünen ucu";[133] hepsi bu kadar falan değil...

"Hakkâri'de incelemelerde bulanan CHP heyetinin izlenimleri resmi görevlilerin organizasyon içinde yer aldıkları yönünde"[134] iken"Dönün bakın geriye... Vedat Aydınlar, Ape Musalar ve sayısız cinayetler... Hizbukontralar... İtirafçı tetikçiler... İşbirliği yapması karşılığı uyuşturucu ticaretine göz yumulan ağalar, beyler, çeteler... JİTEM'ci Cengiz Erseverler... Yeşiller, kırmızlar... ve JİTEM".[135]

"Şemdinli olayı, Susurluk'un devamıdır. Bunu tartışmak gereksiz. Yine failler korunuyor. Bu kez daha pervasız. Korkut Eken, İbrahim Şahin, Ayhan Çarkın'ların avukatları askeri helikopterle taşınmamıştı değil mi?

Şemdinli", Ü. Özgür Gündem, 1 Aralık 2005, s.14; Y. Genç, "Unutulmuşluğun Kara Deliklerinde Umut; Şemdinli", Ek Gündem, 26 Kasım 2005, s.1; "Lagenedijk: Şemdinli Derin Devletin İşi", Ü. Özgür Gündem, 23 Kasım 2005, s.1; "Vekillerin 'Karanlık İlişki' Endişesi", Cumhuriyet, 13 Kasım 2005, s.5; "Şemdinli Bildiğimiz Gerçeklerdir", Bakış Gazetesi, No:13, 29 Kasım 2005, s.3; "Susurluk Çözülseydi Şemdinli Olmazdı", Evrensel, 18 Kasım 2005, s.7; "Şemdinli, İkinci Susurluk", Cumhuriyet, 20 Kasım 2005, s.4; Fikret Bila, "Şemdinli Olaylarının Siyasi Boyutu", Milliyet, 19 Kasım 2005, s.18.

[128] Orhan Bursalı, "Derin Politikalar Ülkesi", Cumhuriyet, 13 Kasım 2005, s.6.

[129] "Bombacı Asker", Ülkede Özgür Gündem, 10 Kasım 2005, s.1.

[130] Cafer Solgun, "Susurluk'tan Şemdinli'ye Türkiye'de Derin Devlet Gerçeği", Ülkede Özgür Gündem, 18 Kasım 2005, s.10.

[131] Çin Atasözü.

[132] Taha Akyol, "Hükümet, Asker ve Güneydoğu", Milliyet, 19 Kasım 2005, s.19.

[133] Murat Yetkin, "Şemdinli, Ama Kolaya Kaçmadan", Radikal, 24 Kasım 2005, s.6.

[134] Zihni Erdem, "CHP: Devlet İşin İçinde", Radikal, 13 Kasım 2005, s.8.

[135] Yücel Sarpdere, "Şemdinli Ziyareti", Evrensel, 22 Kasım 2005, s.2.

Peki, avukatı jandarma komutanlığının tutmasına ne demeli? Jandarma yargılanan bütün personeline avukat tutuyor mu?

Gerçi, Veli Küçük Susurluk'a telefon edip Çatlı'ya sahip çıkmıştı, ama Genelkurmay Başkanı olacağı kesin denilen Kuvvet Komutanı, faillerden biri için 'İyi çocuktur' dememişti".[136] Öncelikle "Şemdinli'de deşifre olan 'derin devlet'in bir otomobil bagajından çok daha derinlere gitmemesi ilginç" değil mi[137] vurgusuyla konuya ilişkin olarak süratle sıralayalım...

* "Şemdinli'de, Umut Kitabevi'nin bombalanmasının ardından vatandaşlar tarafından tahrip edilen ve jandarmaya ait olduğu kesinleşen 30 AK 933 plakalı beyaz renkli Renault 19 marka otomobilin bagajında bulunan belgeler arasında -içinde 105 kişinin isminin yazılı olduğu, 'Sakıncalı' diye adlandırılan bir liste ile DTP'nin 18 delege aday adayının fotoğraflarının bulunduğu bir başka belge çıktı. İddiaya göre araçta bulunan bir ajandanın içinde de devlet yanlısı kişilerin listesi var.

'Ölüm listesi'nin varlığını, saldırganların halk tarafından tahrip edilen Renault 19 marka otomobilinde savcı ile birlikte incelemeler yapan CHP Hakkâri Milletvekili Esat Canan duyurdu. Savcının elinde olduğu belirtilen ölüm listesini gören DEHAP'lı Seferi Yılmaz, Emin Sarı ve Sezer Öktem de 'Bu listede bizim de adımız var' dediler..."[138]

"Şemdinli'de Umut Kitabevi'ne bombalı saldırı düzenlediği belirtilen JİT (Jandarma İstihbarat Teşkilâtı) mensuplarına ait 30 AK 933 sivil ve 730198 askeri plakalı beyaz renkli Renault 19 marka araçta ilginç belgelere ulaşıldı. Bu belge ve krokiler sadece son bombalı saldırı konusunda önemli bir delil olmakla kalmıyor, planlandığı anlaşılan çok sayıda suikast ve bombalama eylemi hakkında da önemli ipuçları veriyor. Hâlen çoğaltılmış nüshası halkın eline geçen belgeler arasında en çarpıcı olanlar, Şemdinli'de çok sayıda kişiye ait istihbari bilgileri içeren dosya da bulunuyor. Dosyanın içinde, bom-

---

[136] Kamil Tekin Sürek, "Şemdinli-Susurluk", Evrensel, 19 Kasım 2005, s.3.
[137] Murat Belge, "Derinlik Tutkusu", Radikal, 29 Kasım 2005, s.11.
[138] İsmail Saymaz, "Ölüm Listesi de Varmış", Radikal, 13 Kasım 2005, s.8.

balanan Umut Kitabevi'nin sahibi Sefer Yılmaz'a ait ev ve işyerinin krokileri yer alıyor. JİT aracında yer alan bazı belgeler şöyle:

Umut Kitabevi'ne ait kroki önemli belgeler arasında. Bu krokide kitapevinin içinde bulunduğu Özipek Pasajı'nın içinin ayrıntılı krokisi yer alıyor. Krokiye pasaj girişinde levha olmadığı not olarak düşülmüş. Krokide başka bir ayrıntı hükümet konağı ve jandarmaya giden yolların oklarla gösterilmiş olması.

Sefer Yılmaz'ın evinin ayrıntılı bir krokisi de başka bir belge olarak dosyada mevcut. Krokide Sefer Yılmaz'ın evi koyu renkli kalemle boyanarak işaretlenmiş. Sefer Yılmaz'ın evine giden cadde üzerinde bulunan cami ve başka iki ev de ayrıca krokide gösterilerek burada oturan İsa Eken ve Sabri Fırak adlarının yanına (GKK - Geçici Köy Korucusu) işareti konulmuş. Yılmaz'ın evini gösteren krokinin üzerinde Şemdinli İlçe Jandarma Komutanlığı Nizamiyesi ile hizmet binasına giriş, Taktik Jandarma Sınır Alay Komutanlığı Nizamiyesi girişi, ilçe merkezine gidiş, jandarma misafirhanesi, Emniyet Müdürlüğü ve Hükümet Konağı'na gidiş yolları oklar ve işaretlerle gösterilmiş. Ok ve işaretler, muhtemel bir saldırı planı için kaçış yollarının önceden belirlendiği izlenimi doğuruyor.

Arabada bulunan belgeler arasında biri 10 gün, diğeri 20 gün olmak üzere iki adet personel izin belgesi de var. Bu belgelerde adı geçen İstihbarat Şube Müdürlüğü'nde uzman başçavuş olarak görev yapan Ümit Sevinç ile aynı yerde görevli kıdemli çavuş Halit Çağlar'ın Şemdinli'de yaşanan son olaylarla bağlantısını kuracak bir başka belgenin mevcut olup olmadığı henüz bilinmiyor.

Belgeler arasındaki 'Motorlu Araç Sicil Kartı'ndaki bilgiler, VF-1453K0521837040 şasi numaralı Renault 19 marka aracın Jandarmaya ait olduğunu tartışmaya yer bırakmayacak kadar açık ortaya koyuyor. JİT aracında bulunan 7 ve 9 Kasım 2005 tarihli iki görevlendirme yazısı da İl Jandarma Komutanı Albay Erhan Kubat imzasını taşıyor. 7 Kasım tarihli görev yazısına göre araç, Umut Kitabevi'ne yapılan bombalı saldırı sonrasında halk tarafından yakalanan kıdemli başçavuş Ali Kaya'nın emrine verilmiş. Görev bölümündeyse jandarma başçavuş Özcan İldeniz'in adı var. Aynı araç

9 Kasım tarihinde de Ali Kaya emrine verilmiş. Aracın görev yeri olarak, Yüksekova-Şemdinli ilçeleri gösteriliyor".[139]

* "CHP Hakkâri Milletvekili Esat Canan, 'Ortaya çıkan deliller neden açıklanmıyor belli değil. Olay Susurluk'tan daha vahim. Suçüstü yakalandılar' dedi" ise[140] de, nafile...

Yine Canan, şunları da ifade etmek durumunda kaldı: "Savcıyla aracın keşfini yapıyorduk. Birden Emniyet'in panzerinden ateş açıldı, mermiler tepemizde uçuştu. Emniyet müdürü de yanımızdaydı

Müdür bey haberiniz yok mu bu ateşten, dedim. 'Bilmiyorum' dedi. Bu kez birkaç araçtan taranmaya başladık. Savcı kaçtı, emniyet müdürü de kaçtı".[141]

* Bu kadar mı? Elbette değil... *Hakkâri Belediye Başkanı Metin Tekçe de, "Polis, 'Önce bakan gidecek, sonra hesap soracağız' dediler"* vurgusuyla ekliyor:

"Eroin kaçakçılığında, Yüksekova ve Başkale üzerinden İstanbul'a ve Avrupa'ya doğru bir ticaret var. Oysa bu yoldan geçen her araç tek tek aranır. Hadi her türlü tehlike göze alınarak 10 ton eroinin üç tonu dağlardan da götürülüyordur ama... Ya geri kalanı? Devletin bazı görevlilerinin ve birimlerinin haberi olmadan bu kadar eroin Yüksekova'dan geçemez...

Muazzam bir arama var çünkü. Yüksekova çetesinde açıkça ortaya çıktı. Ama Yüksekova çetesi, tam da Şemdinli olayı yaşandığında beraat etti. Yargıtay'ın bu kararı bu dönemde vermesi, o çetelerden, kirli ilişkiler içindeki insanlardan hiçbir şekilde hesap sorulamayacağı görüntüsünü veriyor. Bu kararla birlikte, Şemdinli olayının aydınlanmasına ilişkin umutlar da söndü. Bu ülkede eroin ticareti çatışma ortamını besliyor. Çatışma ortamından da sadece eroin kaçakçılığı, çeteler beslenmiyor. Bu ortamdan ağası, korucusu, ihbarcısı da besleniyor".[142]

* Ve bir şey daha: "İHD ve Mazlum-Der'in de aralarında bulunduğu sekiz sivil toplum örgütünün 9-10 Kasım'da Şemdinli'de incelemeler yapan heyeti, hazırladığı raporda çarpıcı tespitler yaptı.

---

[139] İsmail Saymaz, "İşte Suçüstü Belgeleri", Radikal, 12 Kasım 2005, s.9.
[140] "Canan: Susurluk'tan Beter", Milliyet, 11 Kasım 2005, s.12.
[141] Esat Canan, "Polis, Emniyet Müdürüne Ateş Açtı", Radikal, 21 Kasım 2005, s.6.
[142] Metin Tekçe, "Polisler: İçişleri Bakanınız Gidecek", Radikal, 28 Kasım 2005, s.6.

Şemdinli Cumhuriyet Başsavcısı Harun Ayık'ın olayın hemen ardından heyete yaptığı açıklama şöyle: 'Pasaj içinde ve araç üzerinde inceleme yaptık. Araç jandarmaya aittir. Patlamaya sebep oldukları iddia edilen üç kişi jandarma istihbarat görevlisidir ve görev amaçlı gelmişlerdir. Henüz ifadelerini almış değiliz. Araç pasajdan 70 m uzaktadır. Muhtemelen bunlar atmadılar. Nasıl tutuklayalım? İkinci saldırıyı yapanın ise kimliği bellidir. Bu üç şahısın üçü de şüpheli konumdadır. Sadece biri gözaltındadır. Aslında bu olayda yoğunlaşmış bir şüphe de yoktur. Vatandaşın çok ufak bir iddiası var. Kaldı ki dosyada da bir delil yok.'

Şemdinli Esnaf ve Sanatkârlar Odası Başkanı Muharrem Tekinde olay yerinde yaşananları heyete şöyle anlattı: 'Kaymakam olay yerine geldi ancak cenazeyi taşıyan grup kaymakama yönelince açıklama yapamadan olay yerinden ayrıldı. 40-50'ye yakın asker geldi. Askerlerin başındaki yüzbaşı beni iterek, 'Tarayın bunları, biz yirmi kişi bunlara yeteriz' diye emir verdi".[143]

* "Şemdinli'deki bombalı saldırının ardından tutuklanan PKK itirafçısı Veysel Ateş'in 4 yıl önce Diyarbakır 2 No'lu DGM'de yargılanarak serbest kaldığı ortaya çıktı. 1986'da 15 aylık askerken Kütahya Hava Er Eğitim Tugayı'nda firar eden Ateş'in 91'de Yunanistan'a kaçtığı, 97'de PKK'ya katıldığı, Kuzey Irak'ta sığındığı KDP güçlerince, 2000'de Türkiye'ye teslim edildiği belirlendi".[144]

* "Hakkâri Şemdinli'deki bombalı saldırıyı gerçekleştirdiği iddiasıyla tutuklanan PKK itirafçısı Veysel Ateş, Silopi'de 2001'de iki HADEP'linin kaybolması olayının önemli zanlılarından Uzman Çavuş Veysel Ateş'i akla getirdi. Aynı bölgede ortaya çıkan bu rastlantı, itirafçı Ateş'in de 2000'de Silopi Jandarma Karakolu'na teslim olduğunun belirlenmesiyle daha dikkat çekici bir hâl aldı".[145]

---

[143] "Rapora Göre Savcı Küçümsedi", Radikal, 13 Kasım 2005, s.8.

[144] Ateş, o dönem Silopi Jandarma Komutanlığı'nda verdiği ifadede şunları söyledi: "Yunanistan'a kaçtıktan 6 ay sonra Yunanistan'ı terk etmem için baskı yapıldı. Polis benimle fazla uğraşmadı. PKK'nın Yunanistan sorumlusu Mehmet Tanboğa ile tanıştım. Larnaka üzerinden Tahran'a gittik. Tahran ve Urumiye'nin ardından Kelaşin ve Dolaaşuti kamplarında kaldım. Hakurk'ta bulunduğumuz sırada Kobra helikopterleri bulunduğumuz tepeyi bombaladı, peşmergeler baskın yaptı. Çatışmada 6 örgüt mensubu öldü, ben teslim oldum" ("Askerden Kaçıp PKK'lı Oldu", Milliyet, 14 Kasım 2005, s.16).

[145] Gökçer Tahincioğlu, "2. Veysel Vakası!", Milliyet, 15 Kasım 2005, s.19.

* "Şemdinli'deki Astsubay Ali Kaya'nın adı, PKK itirafçısı Aygan'ın ifadesinde 'Mutkili Ali' olarak geçiyor".[146]

* "Jandarma İstihbarat Astsubayı Ali Kaya, Şemdinli'de olay günü olay yerinde halk tarafından yakalandı. Arabasında ağır silahlar ve krokiler çıktı. Sonra bir süre kendisinden haber alınamadı. Polise teslim edildikten iki gün sonra savcılığa ifade verip ve serbest bırakıldıktan sonra Sabah gazetesine şunları söyledi: 'Komutanlarımız da bizi iyi tanır ve yasadışı iş yapmayacağımızı bilirler. Ben iki sene kadar Diyarbakır'da Org. Yaşar Büyükanıt ile çalıştım. Kendisiyle bu olaydan sonra konuşmadım ama onun da sözleri yanlış bir şey yapmayacağımı doğrular.'

'Konuşan' astsubay Kaya, konuşmaya devam ediyor. Halk tarafından yakalandıktan sonra polise teslim edildiğini, bir polis panzerine bindirilerek olay yerinden uzaklaştırıldığını ve iki gün bir askeri birlikte 'misafir' edildikten sonra savcılığa ifade vermeye gittiğini anlatıyor. Ali Kaya, neden savcılığa ifade vermeden bir askeri birlikte ağırlandı? Bu iki gün boyunca neler yaptı? Bir olay iddiasıyla yakalanan bir kimsenin, böylesine kritik bir suçlamayla yüz yüzeyken bekletilmesi sizce mantıklı mıdır? Ali Kaya, Şemdinli'de bombanın atıldığı anda kitapevinin yanında bulunmasını, arabasının orada olmasını 'araştırma' diye açıklıyor. Bir başka astsubay ise tuvalet ihtiyacı için durdukları sırada patlamanın olduğunu söylüyor. İtirafçı Veysel Ateş ise loto kuponu almak için durdukları iddiasında bulunuyor".[147]

* "Şemdinli'de Umut Kitabevi'ne atılan el bombası ile suçlanan astsubayların aracında bulunan el bombaları aynı cins çıktı".[148]

"Şemdinli'de 1 Kasım gecesi 23.30'da öyle bir sarsıntı oldu ki binaların üçte ikisinin camları kırıldı. 23 kişi yaralandı, 67 işyeri yerle bir oldu..."[149]

"Hakkâri'nin Şemdinli ilçesinde 9 Kasım'da bir kitapevinin bombalanmasında jandarma ve PKK itirafçısı izine rastlanmasının ardından, 11 Kasım'da Silopi Başsavcısı Talip Demirezen'in hü-

---

[146] Ertuğrul Mavioğlu, "Zanlı Astsubay Tanıdık Çıktı", Radikal, 15 Kasım 2005, s.9.
[147] Oral Çalışlar, "'Konuşan' Astsubay ve Şemdinli", Cumhuriyet, 16 Kasım 2005, s.4.
[148] Gökçer Tahincioğlu, "Bombalar Aynı", Milliyet, 23 Kasım 2005, s.20.
[149] G. Aydın-S. Karakurt, "Dükkân da Bitti Ben de", Hürriyet, 7 Kasım 2005, s.22.

kümet konağının otoparkındaki aracına bomba konulması, 21 Kasım'da İlçe Emniyet Müdürlüğü'ne bomba atılması olaylarının arkasından korucuların da yer aldığı bir grup çıktı. Operasyonda tutuklananlardan birinin de PKK itirafçısı olduğu ileri sürüldü".[150]

"Şemdinli'deki patlamanın ardından 20 Kasım 2005'te gerçekleşen Silopi Savcısı'nın arabasına bomba konulması olayının failleri de JİTEM'ci çıktı..."[151]

DİĞER PATLAMALAR[152]	
15 Temmuz 2005	Hakkâri Merkeze bağlı Kıran Mahallesi'nde özel bir takside, hareket hâlindeyken bomba patladı. Patlamada iki sivil vatandaş hafif yaralandı, araç kullanılamaz hâle geldi.
29 Temmuz 2005	Hakkâri Merkez Otoparkı'nda park edilen Mehmet Baş adlı vatandaşın Toyota marka taksisine yerleştirilen patlayıcının patlaması sonucu 2 astsubay hayatını kaybetti.
5 Ağustos 2005	Şemdinli İlçe Jandarma Karakolu bitişiğinde patlayan bomba sonucu, 3 uzman çavuş ve 2 er hayatını kaybetti. 9 asker de yaralandı.
1 Eylül 2005	DEHAP Şemdinli İlçe Örgütü tarafından 1 Eylül Dünya Barış Günü nedeniyle kurulan barış çadırına yakın bir yerde bırakılan bomba patladı, 14 kişi yaralandı.
10 Eylül 2005	AKP Belediye Meclis Üyesi ve Hakkâri milletvekili Fehmi Öztunç'un ağabeyi Hasan Öztunç'un ikamet ettiği evin bahçesine belirsiz kimselerce bomba atıldı.
15 Eylül 2005	Yüksekova ilçe merkezinde bulunan Zagros İş Merkezi'nin üçüncü katında meydana gelen patlamada 1 kişi hafif şekilde yaralandı.
3 Ekim 2005	Gemlik'e gidecek olan Vangölü Turizm'e ait otobüse yerleştirilen bombanın patlaması sonucu otobüs kullanılamaz hâle geldi.
11 Ekim 2005	Hakkâri Merkez Bulvar Caddesi'nde park hâlinde bulunan iki aracın altına yerleştirilen bombanın patlaması sonucu Hacı ve Maas Özdemir kardeşlere ait özel taksi büyük hasar gördü.
12 Ekim 2005	Şemdinli İlçesi Mada Mahallesi'nde ikamet eden Cebrail Saraç adlı vatandaşa ait minibüse yerleştirilen bombanın patlaması sonucu araç büyük hasar gördü.
18 Ekim 2005	Şemdinli İlçesi emniyet binasının ön cephesinde bulunan caddede bir patlama meydana geldi. Patlama sonucu binada maddi hasar meydana geldi.
19 Ekim 2005	Yüksekova İlçesi Zagros İş Merkezi'nin beşinci katına yerleştirilen patlayıcının patlaması sonucu iş merkezinde ağır hasar meydana geldi.
20 Ekim 2005	Yüksekova İlçesi Huzur Lokantası'nın yanında bir patlama meydana geldi. Patlama ile lokantada ağır hasar meydana geldi.
28 Ekim 2005	Yüksekova İlçesi Zagros İş Merkezi'nin ikinci katına patlama meydana geldi. Binada bulunan alış veriş merkezlerinde ağır maddi hasar meydana geldi.
2 Kasım 2005	Hakkâri Şemdinli'de merkez Jandarma İlçe Komutanlığı'nın karşısında bulunan pastane civarlarına konan çok güçlü bir bombanın patlaması sonucu 6 asker, 3 polis, 13 sivil vatandaş olmak üzere 22 kişi yaralandı.

[150] "Çete Bu Kez Silopi'de", Radikal, 25 Kasım 2005, s.9.
[151] "Savcıya JİTEM Bombası", Ülkede Özgür Gündem, 24 Kasım 2005, s.1-4.
[152] Evrensel, 12 Kasım 2005, s.6.

* "Hakkâri, Yüksekova ve Şemdinli'de Ekim ve Kasım 2005 aylarında meydana gelen 16 bombalı saldırının arkasında hangi organizasyonun olduğunu görebilmek için kimi saptamaları sıralamak gerekiyor: İlçede Temmuz-Eylül arasındaki PKK saldırılarında 15 asker ölüyor, 20'si de yaralanıyor. Örgüt bu arada bölgedeki yollara çok sayıda mayın yerleştiriyor, güvenlik güçlerini otomatik silah ateşiyle sık sık taciz ediyor. 5 Ağustos günü saat 04.00 sıralarında ilçe girişindeki Jandarma Tabur Komutanlığı'na düzenlenen roket saldırısı güvenlik görevlilerinin sabrını taşırıyor. 2'si rütbeli 5 askerin şehit edildiği, 8'nin de yaralandığı saldırının ardından çevrede PKK'ye yönelik düzenlenen operasyonlardan da sonuç alınamıyor.

İşte asıl bu saldırı ilçede tansiyonu yükseltiyor. Ürkütücü sessizlik bir sonra kimliği belirsiz kişilerce dağıtılan bildiriler nedeniyle gerginliği doruğa çıkarıyor: '5 Ağustos'ta beş kardeşimizin şehit olmasına sebep olan patlama olayını yapanlar, bunlara yardım ve yataklık edenler kısa sürede cezalarını kendisi ve aile fertlerinin canlarını kaybetmek suretiyle ödeyeceklerdir. Bundan sonra bu çapulcular ve bunlara yardım ve yataklık eden her şahıs aynı cezayı görecektir!'

Bu bildirilerin dağıtılmasının ardından ilçede 'kontrgerilla' endişesi dile getiriliyor. Beş askerin şehit edilmesinden tam 26 gün sonra, 1 Eylül Dünya Barış Günü için DEHAP tarafından Hakkâri'de kurulan çadır bombalanıyor ve üç kişi yaralanıyor. Saldırılar o günden itibaren durmuyor ve iki ay içinde tam 16 araç ve bina bombalarla sarsılıyor. Yetkililer saldırıları teröristlerin yaptığını açıklarken kimi gazeteler olayları PKK'nin haraç kavgasına dayandırıyor!

Şemdinli'de stratejik konum nedeniyle güvenlik önlemleri her zaman üst düzeyde tutuluyor. PKK'lilerin ellerini kollarını sallayarak 17 hedefi bombalayabileceği mantıklı görünmüyor. Adım başı asker ve polise rastlanan, giriş ve çıkışlarda yoğun denetim yapılan bir ilçede, jandarma taburunu bombalamaktan aranan teröristlerin eski PKK'lilerle, DEHAP yandaşlarını hedef alabileceği de kimseye inandırıcı da gelmiyor. Çünkü onca eyleme karşın Şemdinli'de bir tek PKK'li yakalanamıyor, örgüt de aşırı cüretkâr eylemlerin hiçbi-

rini üstlenmiyor. Failler sır olunca yöre insanı, bombacıları Susurluk ve Yüksekova Çetesi'nin uzantıları olarak nitelemeye başlıyor.

PKK'nin bitmeyen eylemleri, tehdit içerikli bildiriler ve daha sonra yaşanan bombalı saldırıların ipuçları yan yana getirildiğinde, Şemdinli ve çevresinde kamu yetkisini usulsüz kullanan bir yapılanmanın varlığı ortaya çıkıyor. Yöredeki kimi güvenlik mensuplarının şehit arkadaşları nedeniyle aşırı duyarlılık içinde tepki gösterdiği gerçeği de ortaya saçılıyor.

Geçmişte Türk İntikam Tugayı (TİT), 'Vatan için kurşun atan ve yiyen' Susurlukçular, Yüksekova'da PKK'yi temizlemek için güvenlik görevlisi-korucu-itirafçı üçgeninde örgütlenen çete daha sonra işi nasıl uyuşturucu, haraç ve cinayet çarkında, çıkar yapılanmasına dönüştüyse Şemdinli'de de aynı tehlike beliriyor".[153]

* "Hakkâri'de aralarında binbaşı, üsteğmen ve korucuların da bulunduğu kişiler benzer eylemler yapmışlardı. Şemdinli'deki bombalı saldırılar 'üniformalı çete' olarak anılan bu grubun ikinci kolu olabileceği kuşkularını gündeme getirdi..."[154]

3.2.2) DEVLET 'REFLEKSİ"

"Bozuk saatler bile 24 saatte
iki kez gerçeği söyler."[155]

"Güçlü tanrı, şişman rahipler."[156]

Gelelim bu vahim olaylara ilişkin olarak, -insanı güldürten- trajikomik devlet 'refleksi'ne...[157]

---

153 Mehmet Faraç, "Şemdinli'de 'Çete' İzleri", Cumhuriyet, 11 Kasım 2005, s.4.

154 "Hakkâri'nin İkinci Çetesi mi?", Cumhuriyet, 13 Kasım 2005, s.4.

155 Pitigrilli.

156 Çin Atasözü.

157 Şemdinli için "Ne deniyor, ne yapılıyor?" sorusunun yanıtı hakkında bkz. "Bu kez Kamyon Değil, Halk Çarptı!", Alınteri Gazetesi, 20 Kasım 2005, s.1; "Şemdinli'nin Yaydığı Dalgalar Kabarıyor!", "Türkiye'nin Şemdinli İmtihanı", Öğrenci Postası, Kasım-Aralık 2005, s.8; S. Demirtaş, "Şemdinli MGK Gündeminde", Radikal, 21 Kasım 2005, s.7; M. Hakyal, "Tanırım İyi Askerdir", Ü. Özgür Gündem, 18 Kasım 2005, s.14; "Şemdinli'nin Takipçisiyiz", Evrensel, 17 Kasım 2005, s.7; "Polis, Ağar'dan Yardım İstemiş", Cumhuriyet, 11 Kasım 2005, s.4; İ. Saymaz, "Azrailin Gölgesinde", Radikal, 18 Kasım 2005, s.8; İ. Demirdöğen-İ. Saymaz, "Kan Yüksekova'ya Sıçradı", Radikal, 16 Kasım 2005, s.9; Y. Doğan, "Şemdinli Komisyona Havale", Hürriyet, 16 Kasım 2005; Y. Doğan, "Şemdinli Tuzağı", Hürriyet, 12 Kasım 2005; "Erdoğan:

Öncelikle "Şemdinli'deki olayları 'provokasyon' olarak niteleyen İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu, provokasyonun adresi olarak 'Türkiye'nin ilerlemesini istemeyen odakları' gösterdi".[158]

"Dışişleri Bakanı Gül, 'Türkiye değişti. Şemdinli'nin üzerini örten gider. Engellemek isteyen kaybeder' dedi".[159]

"Başbakan Recep Tayyip Erdoğan ise[160] Şemdinli'de ortaya çıkan durumun Şemdinli'ye özgü ve lokal bir olay olmadığını söylüyor. Ona göre, bazı eski alışkanlıklar devam ediyor".[161]

Lokal Bir Olay Değil", Milliyet, 14 Kasım 2005, s.17; "Hakkâri'de de Çatışma", Milliyet, 17 Kasım 2005, s.15; "Şemdinli'ye Aydın Çıkarması", Radikal, 2 Aralık 2005, s.7; "Şemdinli'de 2 Tutuklama", Tercüman, 29 Kasım 2005, s.1; C. Ülsever, "Şemdinli'de Olanlar Irak'ta Olanlarla İlgilidir!", Hürriyet, 23 Kasım 2005; C. Ülsever, "Şemdinli Üzerinden Irak", Hürriyet, 1 Aralık 2005; "Yüksekova Çetesi'ne Heyet Kıyağı", Ü. Özgür Gündem, 24 Kasım 2005, s.6; P. Selek, "Şemdinli'de Hukuka İhtiyaç Var", Ü. Özgür Gündem, 25 Kasım 2005, s.8; "DYP Lideri Ağar: Şemdinli Nedir Öğreteceğim?", Hürriyet, 23 Kasım 2005, s.24; "Şemdinli TBMM'de", Cumhuriyet, 21 Kasım 2005, s.4; N. İflazoğlu, "AKP Ankara Milletvekili Ersönmez Yarbay, Şemdinli Planlıydı", Radikal, 17 Kasım 2005; "Şemdinli'de İlk Fatura Vali'ye Kesildi", Cumhuriyet, 24 Kasım 2005, s.5; H. Cemal, "Büyükanıt Paşa...", Milliyet, 24 Kasım 2005; F. Bila, "Org. Büyükanıt: Yargıya Gölge Düşürmem", Milliyet, 15 Kasım 2005; T. Tarhanlı, "Şemdinli'yi Nerede Araştırmalı?", Radikal, 15 Kasım 2005; M. Soysal, "Sığ Devlet", Cumhuriyet, 14 Kasım 2005, s.8; "Başbakan'dan Yine Güvence", Radikal, 13 Kasım 2005, s.8; H. Şahin, "Şemdinli'de Sınav Var", Radikal, 13 Kasım 2005, s.6; T. Elçi, "Şemdinli'nin 'Adalete İntikali'", Radikal İki, 20 Kasım 2005, s.1; İ. Çaralan, "Susurluk'un 'Şeytan Üçgeni' Devrede", Evrensel, 14 Kasım 2005, s.7; İ. Berkan, "Başbakan Sınavda: Değişimci mi Ankaralı mı?", Radikal, 29 Kasım 2005, s.3; S. Güler-E. Altan, A.K.'nin Ajandasından Şemdinli Notları, Evrensel, 14 Kasım 2005, s.6; T. Şardan-G.Tahincioğlu, "Silah Delil Sayılmadı", Milliyet, 13 Kasım 2005 s.19; T. Şardan-S. Çolak, "Patlamalar Sır Olmaya Devam Ediyor", Milliyet, 11 Kasım 2005, s.12; "Hakkâri'de Barzani İzi", Cumhuriyet, 18 Kasım 2005, s.8; "DİSK: Çeteleşme Önlenmelidir", Cumhuriyet, 19 Kasım 2005 s.4; G. Aydın-L. Arslan, "Şemdinli'de 3 İpucu", Hürriyet, 12 Kasım 2005, s.25; F. Bila, "Gül: Şemdinli'yi Örtmek İsteyen Gider", Milliyet, 23 Kasım 2005, s.20; O. Bekleyen vd., "Araçtakiler Jandarmaymış", Hürriyet, 11 Kasım 2005 s.24; S. Öztürk, "Hakkâri Valisi Gürbüz: Patlamalar PKK Haraç Hesaplaşması", Hürriyet, 8 Kasım 2005, s.23; "Ali Kaya'ya Ait Ajanda Akılları Karıştırdı", Cumhuriyet, 14 Kasım 2005, s.5; K. Özcaner, "Bombayı Patlatan Kişi Aracın İçindeydi", Evrensel, 14 Kasım 2005, s.6; E. Berberoğlu, "Altı Bomba Devlete Dokuz Bomba Sivile", Hürriyet, 13 Kasım 2005, s.27; M. Yetkin, "Ankara'da Örtülü Şemdinli Tartışması", Radikal, 14 Kasım 2005, s.7; "Esat Canan: Listeler Ortada", Radikal, 17 Kasım 2005, s.9; "Şemdinli Raporu Nerede?", Cumhuriyet, 9 Aralık 2005, s.4.

[158] "Aksu: Bu Provokasyon", Radikal, 15 Kasım 2005, s.9.

[159] Murat Yetkin, "Gül'ün Bakışı", Radikal, 23 Kasım 2005, s.6.

[160] "Hakkârililer, Erdoğan'ın ziyaretinin gecikmeli olduğu ve hiçbir şeyi değiştirmeyeceği görüşünde" (F. Kozok, Geldim Demekle Olmuyor, Cumhuriyet, 23 Kasım 2005, s.4).

[161] İsmet Berkan, "Şemdinli Muhasebesi", Radikal, 15 Kasım 2005, s.3.

"Van Başsavcılığı, Şemdinli'de eski DGM'lerin kapsamına giren bir fiil görmedi".[162]

"CHP milletvekili Esat Canan, 'Vali ile savcının açıklamaları çelişiyor. Vali kafadan konuşuyor. Savcının yönlendirildiği izlenimi edindim. Olay ısrarla adi bir olay olarak değerlendirilmek isteniyor' dedi".[163]

Ve nihayet "Hemen her gün yeni delillerin ortaya çıkmasına karşın Adalet Bakanı Cemil Çiçek, Türkiye'nin gündemine oturan Şemdinli olaylarının Susurluk'la ilgisi bulunduğuna dair ellerinden hiçbir somut işaretin olmadığını iddia etti..."[164]

F-16'ların uçurulmasına gelince...

Nur Batur'un, 'Yüksekova'da cenaze sırasında neden F-16'lar uçtu' sorusuna, Kara Kuvvetleri Komutanı Yaşar Büyükanıt, şu yanıtı veriyor: "Tamamen bir tesadüf. Rutin eğitim uçuşlarını yapıyorlar. Profil diyorlar sanki bir yere taarruz ediyor gibi hareketler yapıyorlar. Tamamen rutin. O olay için görevlendirilmiş değil. Tamamen rutin bir uçuş. İhtiyaç olursa uçurulur. Ama cenazesini kaldıranlara herhâlde F-16'yla taarruz edilmez. Olmaz böyle şey herhâlde. F-16'ya gelinceye kadar Yüksekova'da komando tugayımız var"![165]

Aynı soruya Hava Kuvvetleri Komutanı Faruk Cömert'in de yanıtı şu oluyor: "Orada benim her gün uçaklarım uçar. Türk hava sahasında Türk F-16'ları uçmayacak da ne uçacak? Bundan doğal bir şey var mı? Türk F-16'larını görenlerin gurur duymaları gerekirdi. Biz görünce gurur duyardık. Türk semalarında Türk savaş uçaklarının görülmesi insana gurur verir, korku değil.

Şu anda orada Türk Hava Kuvvetleri'ne ihtiyaç yok. Ama ihtiyaç gösterecek bir durum olursa elbette bize düşen görevi yaparız. Biliyorsunuz, daha önce uçaklara ihtiyaç olduğunda bu tür görevler yapıldı. Görev verilirse yine yaparız. Biz askeriz. Bizde emirsiz bir şey olmaz. Emir alırsak elbette yine yerine getiririz"![166]

---

[162] Adnan Keskin, "Tartışılan Savcı", Radikal, 15 Kasım 2005, s.9.
[163] Adnan Keskin, "Esat Canan: Savcı Yönlendiriliyor", Radikal, 14 Kasım 2005, s.5.
[164] "Susurluk'tan Farkı Ne?", Evrensel, 15 Kasım 2005, s.7.
[165] Yaşar Büyükanıt, "Suçluysa Ceza Alır", Hürriyet, 23 Kasım 2005, s.22.
[166] Org. Cömert: F-16'lardan Gurur Duymaları Gerekirdi, Milliyet, 24 Kasım 2005, s.18.

Sonra bir şey daha var; o da, Şemdinli'de halkın etkisiz hâle getirdiği kontraların cep telefonundan Susurluk mutemetlerinden Mehmet Ağar'ı aramaları gibi...

3.3) BİR MUTEMEDİN 'AĞAR' ROMANI

"Demokrasi süpermenler tarafından kurtarılamaz."[167]

Tansu Çiller'in, "Bir gün Ağar beni telefonla aradı. Geç vakit, geceydi. Dedi ki 'Çatlı öldü.' Benim de cevabım, 'Sayın Ağar, Çatlı kim' oldu"[168] dediği 'derin devletin kahramanı', "1951'de Elazığ'da doğdu. Emniyet Genel Müdürlüğü bursuyla okuduğu Siyasal Bilgiler Fakültesi Maliye Bölümü'nden 1972 yılında mezun oldu.

Babasıyla aynı mesleği, polisliği seçti. Emniyette çeşitli görevler almasının ardından 1988 yılında Ankara Emniyet Müdürlüğü'ne getirildi. Bu görevi sırasında 8. Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın eşi Semra Özal'ın hiçbir programını kaçırmaması nedeniyle adı o dönemde 'Papatya Bürokrat' olarak anıldı. İstanbul Emniyet Müdürlüğü görevinden sonra 1992'de Erzurum Valisi oldu. Bu dönemde Bahçelievler katliamı hükümlüsü Haluk Kırcı'nın nikâhında, gelin Vesile Erzincanlı'nın nikâh tanıklığını yaptı. 1993'te Tansu Çiller'in DYP lideri ve Başbakan olmasından sonra Emniyet Genel Müdürlüğü'ne getirildi.

Aralık 1995'te DYP'den milletvekili olan Ağar'ın Susurluk olayından hemen sonra polis memuru Hüseyin Kocadağ'ı savunarak Abdullah Çatlı'yı teslim olmaya götürdüğü yolundaki açıklaması şaşkınlık yarattı. Eylül 1996'da Aydınlık dergisi tarafından açıklanan 2. MİT raporunda, Ağar tarafından verilen yeşil pasaportlar ve silah taşıma belgeleriyle özel bir örgüt kurulduğu, bu örgütün adam kaçırma, uyuşturucu kaçakçılığı gibi işlere bulaştığı iddialarında bulunuldu. Susurluk kazasından sonra yapılan incelemelerde Çatlı'nın üzerinde çıkan silah taşıma belgesindeki imzanın Ağar'a ait olduğu Jandarma Kriminal Laboratuarı tarafından tespit edildi.

Aralık 1997'de dokunulmazlığı kaldırılan Ağar, silahları Korkut Eken'e senet karşılığı verdiğini ve konunun devlet sırrı olduğunu

---

[167] Adlai Stevenson.

[168] Tansu Çiller, "Ağar Beni Aradı: Çatlı Öldü", Radikal, 2 Ekim 2000, s.6.

söyledi. Mesut Yılmaz ise bu tür bir devlet sırrının kayıtlarda yer almadığını ileri sürdü. 15 Haziran 2000 Meclis Soruşturma Komisyonu 8'e karşı 6 oyla Ağar'ın Yüce Divan'a sevkine gerek olmadığına karar verdi ve aklandı".[169]

Bunlar işin 'demokratik hukuk devleti'ne özgü raconuydu.

Ancak bilmeyen yoktur; kimse de inkâra kalkışmasın.[170]

"Susurluk çetesi üstüne gidildikçe her köşede, her satırbaşında aynı adla karşılaşıyorduk: Mehmet Ağar.

O, başkomiserdi. Her şeyden haberi olan, her şeyin başında olan oydu. Henüz onun bu memleketin yetiştirmiş olduğu en dokunulmaz şahsiyet olduğunu bilmiyorduk. En azından siyaset hayatı sona erecek sanmıştık. Susurluk kazası, bir anlamda bu toplumun masumiyetini yitiriş miladıdır.

Mehmet Ağar, şu aralar turnede. Dokunulmazlığını hiç riske atmadı. Çiller'in ve partisinin sonunu zamanında gördü, bağımsızlığa çekildi. Bağımsız Elazığ Milletvekili olarak kalmayacağı belliydi. Bu milletin Başbakanı, hatta Cumhurbaşkanı, hatta Führer'i olmadan bir yerlere gitmeyeceğini biliyordu, bilenler. Nitekim vaktini kolladı. Çiller'in can çekişmesini izledi ve adaylığını koydu. 'Ben devletten çalmadım, kredi almadım, teşvik almadım, banka soymadım, Hazine arazisini yağma etmedim. Ben, devlet nizamına isyan eden bir eşkıya grubuna karşı mücadele ettim. Güvenlik güçlerinin sorumlu bir amiri olarak, hukuk düzeni içinde, kanuni yetkilerimi kullanarak bunların bertaraf edilmesinde görev aldım. Bununla da iftihar ediyorum. Geçen süreç, benim bu konudaki haklılığımı ortaya koymuştur' diyordu.

---

169 "Mehmet Ağar: Adı Susurluk Skandalıyla Anıldı", Cumhuriyet, 15 Aralık 2002, s.4.

170 Mehmet Ağar konusunda bkz. Hasan Bülent Kahraman, "Ağar ve DYP", Radikal, 18 Aralık 2002, s.9; İlhan Taşçı, "Yargıtay Genel Sekreteri: Ağar'ı Şerefle Ağırlarım", Cumhuriyet, 11 Aralık 2001, s.4; Mehmet Ağar, "Türbanı Üniversitelerde Serbest Bırakacağız", Akşam, 11 Temmuz 2005, s.14; Yurdagül Şimşek, "DYP'de Ağar'a İsyan Var", Radikal, 27 Mayıs 2003, s.6; "Ağar'dan 'Derin Devlet'e Övgü", Cumhuriyet, 15 Aralık 2002, s.4; "DYP'den 'Susurluk' İstifası", Radikal, 23 Aralık 2002, s.7; Fikret Bila, "DYP lideri Ağar'dan 'Kurtlar Vadisi' Yorumu", Milliyet, 14 Kasım 2004; Mehmet Barlas, "Mehmet Ağar 'Güvenlik Projesi'ni Açıklamalıdır", Sabah, 6 Eylül 2005, s.5.

Ağar'ın maddi menfaat konusunda kendine yakıştırdığı tenezzülsüzlük, ne MİT raporunda ne de İHD dosyasında onaylanıyor. Mafyayla çıkar ilişkisi olduğu yönünde dökümler içeriyor her iki çalışma da. Kaldı ki, 'bir arkadaşının' kendisi ve ailesine tahsis ettiği mülkte ikamet ediyor. Anlaşılan yine 'bir başka arkadaşının' finanse ettiği büyük bir düğünle oğlunu evlendiriyor. Gerektiğinde onun bunun, sözgelimi Erol Evcil'in uçağını kullanıyor. Sıkıştırılınca, ANAP'lılar da kullanmadı mı, diye soruyor. Yani çok şükür sıkıntı içinde yaşayan bir Türk büyüğü değil. Eşkıyayla 'hukuk düzeni içinde' savaştığı iddiası da Susurluk'ta patlak veren çete, işlenen cinayetler, uyuşturucu ayağı ve envai çeşit karanlık ilişkiyle lekeli. Ama ne kadar iftihar etse azdır. Gerçekten de ısrarlı dokunulmazlığı, Susurluk batağı kurutulmadan üstüne inşa edilen siyasi hayatımız, onu haklı çıkardı. Mehmet Ağar, memleketimizin en dokunulmaz, en güçlü şahsiyeti. Sistemin kara kutusu.

Mehmet Ağar, Susurluk patlamasından sonra hiç geri çekilmedi. Aksine, tehditkâr gövde gösterilerine ağırlık verdi. Bir enstantane hatırlayalım: Iğdır'da devletin düzenlediği 'Nevruz' törenlerinde çekilmiş olan bir fotoğraf, yakın tarihimize anahtar belge olacak nitelikte. Mehmet Ağar, boynuna doladığı atkısı ve pardösüsüyle önde oturmuş. Yanında, gururlu yöre milletvekili oturuyor. Ağar, milletvekilinin ağabeyinin yanında 'resme çıkmak' için seçtiği açıya yüz vermemiş, onunla aynı tarafa bakmıyor. Bu da ona kibirli bir ifade, tekinsiz bir haşmet kazandırmış. Bu karanlık haşmeti destekleyen bir unsur da gözündeki aynalı güneş gözlüğü. O güneş gözlüğünü iyi tanıyoruz. Aynasına yansımış olan görüntüleri tüylerimiz ürpermeden düşünebilmek hayli güç. Ağar'la milletvekili astının arkasında, biri geride kalmış dört tane sırım gibi özel tim görevlisi koruma, tetikte bekliyor. O şen şatır milletvekilini ve Ağar'ı resimden oyup yerlerine bir Latin Amerika diktatörü ve sağ kolunun görüntülerini oturtabilirsiniz. Ellerinde, tetiklerini kavrayıp havada tuttukları silahları, kafalarında bereleri, boyunlarında fularlarıyla dikilen özel timcilerden ikisinin gözlük ve bıyıkları liderlerininkiyle aynı. Resme bakınca üç aynı surattan bir eşkenar üçgen oluşuyor. Aynalı gözlük ve bıyıkla temellendirilen

afi, Ağar'ın dilinden düşürmediği 'riziko almak' eyleminin simgesi adeta. Gözü kara adamlar, aynalı suratlar. Güçlü Susurluk hükümetinin başbakanı, ordusunu teftiş ettikten sonra bir an olsun yanından ayrılmayan özel tim görevlilerini tek tek alınlarından öpmüş. Tarih, 22 Mart 1997. O alınlar o öpücüğün ateşiyle yanıyor hâlâ.

Hakkında yazılan MİT raporu ve İHD dosyasında, mafyayla çıkar ilişkilerinin yanı sıra Ağar'ın karıştığı işkence ve yargısız infazlara da yer veriliyordu. İstanbul Emniyet Müdürlüğü yaptığı dönemde 'ölüm timi' kurdurduğu, birçok gözaltında ölüm ve ev baskınından sorumlu olduğu savunuluyordu. Her taşın altından onun adı çıkıyor, o ise her yolsuzluk ve devlet cinayetine 'münferit' diyor. Ona kalırsa 'Çok basit bir Susurluk olayı büyütülmüştür'. Emniyet Genel Müdürlüğü döneminde Hospro şirketi tarafından hibe edilen,[171] Türkiye'ye getirilmesinin ardından 3 kolisinin kaybolduğu belirtilen silahlar konusunda basına gözdağı verirken, 'Resmi makamlar neyin ne olduğunu biliyor. Türkiye'ye zarar verir bu yaptığınız işler. Bunlar konuşulmaz. Gerek yok. İşlerin dibini, köşesini, kenarını bilmiyorsunuz... 3-5 tane kayıp olan varsa vardır, çok önemli değil. Çıkmamıştır nakliyede... Devletin ciddi işleri bunlar... Bekleyin de bir soruşturma bitsin. Ne çıkacak? Türkiye burası, 50 bin tane örtülü, açık gizli iş olur' diyordu.

Yüzündeki derin sıkıntı ve kendi bildiklerini bilmek isteyen, merak eden herkesi küçümseyen ifadeyle yaşayan en güçlü Türk. Ağırbaşlı adam. Komiserlerin şahı. Derin devletin en derinindeki çekirdek. Onun karşısında herkesin eli kolu bağlı. Hâlâ..."[172]

Yeri geldi tek tek anımsatalım...

* "Mehmet Ağar, 'devlet ebed' düşüncesini dillendirir..."[173] "Mehmet Ağar, Susurluk soruşturmaları sırasında 'Ne yaptıysak devlet için yaptık' diyerek kendi konumlarını ifade etti. Yani ben

[171] "İçişleri Bakanı Mehmet Ağar'ın başvurusuyla polisin 'dinleme yetkisi'ni artıran DGM yargıcı Ülkü Coşkun dinleme aygıtlarının alımı için kurulan komisyonla yurtdışına gönderilmiş. Masrafları satıcı Hospro firması karşılamış" (Tuncay Özkan, "Dinleme Uzmanı Yargıç", Radikal, 24 Aralık 1998, s.9).

[172] Yıldırım Türker, "Susurluk Bir Rüya mıydı?", Radikal, 7 Kasım 2005, s.4.

[173] Ömer Çaha, "Ağar Buraya, Merkez Sağ Nereye? ", Radikal İki, 22 Aralık 2002, s.7.

devletin görevlisiydim, söz konusu olaylar da bizzat devletin emriyle yapıldı dedi. Ağar bu çizgisini hiç terk etmedi, sürdürdü".[174]

* "Mehmet Ağar, Susurluk konusunda 'korkum yok' derken 'Sizin de o dönemde sır dediğiniz bazı bilgileri kamuoyuyla paylaşma olasılığınız olabilir mi' sorusuna 'Hayır, gerek olmaz' karşılığını verdi. Ağar, TV 8'de katıldığı bir programda Sedat Bucak'ın mahkemeye sunduğu belgelerle yeni bir boyuta giren Susurluk konusundaki soruları yanıtladı. Türkiye'nin bir hukuk devleti olduğunu, mahkemenin bunları sonuçlandıracağını söyleyen Ağar, 'Herkes de bu kararlara saygı duyar' dedi. Ağar, Susurluk Komisyonu'nda 'Devlet sırrıdır bazı şeyler' dediğinin anımsatılması üzerine de 'Dokunulmazlıklarımın kaldırılması konusunda her seferinde dilekçe verdim. Benim pervam yoktur, benim korkum yok, benim büyük bir vicdani rahatlığım var' dedi".[175]

* "Fikri Sağlar, DYP Genel Başkanı Mehmet Ağar'ın Emniyet Genel Müdürü olduğu dönemde yasadışı terör örgütü DHKP-C lideri Dursun Karataş'ın ortadan kaldırılmasının finansmanını karşılamak için yurtdışına 179 kilogram uyuşturucu madde gönderdiğini söyledi. Sağlar, 'Bu bilgilerin gizlisi saklısı yok. Hepsi de mahkeme tutanaklarına geçmiş ifadeler. Biz de bu durumu mahkeme tutanaklarından öğrendik' dedi..."[176]

* "Kayıp silahlar davasının affa sokulmasını 'Susurluk örtbas', 'Af Susurluk'u yuttu' başlıklarıyla haber yapan Radikal, dokunulmazlık zırhı nedeniyle çete suçundan yargılanamayan Bağımsız Milletvekili Mehmet Ağar aracılığıyla tehdit edildi. 'Amacınız ne, arkadaşlar size ulaşmak istedi, zor engelledim' diyen Ağar, Radikal'in 'Engellemeseydiniz ne olurdu?' sorusuna ise, 'Onlar tecrübesiz arkadaşlar, belki tavırları güzel olmayabilirdi' karşılığını verdi. Ağar, bu görüşmenin haber yapılmasının da 'iyi sonuçlar vermeyeceğini' ima etti".[177]

---

[174] Oral Çalışlar, "DYP Sağın Seçeneği Olur mu?", Cumhuriyet, 17 Mayıs 2005, s.4.
[175] "Mehmet Ağar: Benim Korkum Yok", Cumhuriyet, 1 Ekim 2004, s.7.
[176] "SHP Genel Sekreteri Sağlar: Ağar Yurtdışına Uyuşturucu Gönderdi", Cumhuriyet, 6 Temmuz 2003, s.8.
[177] "Ağar'dan Mesaj Var: Radikal'e Tehdit", Radikal, 20 Ekim 2001, s.7.

* DYP'nin 7. Olağan Büyük Kongresi'nde delegelere seslenirken Ağar,[178] kendisine yöneltilen 'derin devlet' iddialarına da şöyle yanıt verdi: "Türk devleti en son Musul ve Kerkük'ten çekildi. Bundan sonra çekilmeme iradesi ortaya koydu. Biz bu iradeye derin devlet diyoruz. Derin devlet, devletin derinliğinde değildir. Derin devlet bir daha bu sınırlardan geri çekilmemektir. Derin devlet milletin kalbinde, aklında, şuurundadır".[179]

* "Ağar'ın, Hamidiye Alayları'nı gündeme getirip, Kürtlere karşı bir kontra gücü olarak kullanılan Korucuları bu 'Alaylar'la kıyaslaması, övünç duyduğunu söylediği icraatının karakterini daha çarpıcı şekilde ortaya koydu.

Ağar, yüz yıla yakın bir süre sonra Hamidiye Alaylarıyla Korucuları 'özdeşleştirerek', Korucu ordusunun Kürtlere karşı saldırı ve cinayet, mülke el koyma, tecavüz, kız kaçırma vs. suçlarını aklamaya girişiyor. Ağar, 'o zamanki Hamidiye Alayları, bugünkü adıyla korucu adıyla görev yapmış insanlar' içinde bir 'sembolik isim olan Bucak aşireti' reisi S. Bucak'ın yargılanmasını da eleştiriyor.

Ağar, Susurluk'ta asfalta saçılan mafya-polis-milletvekili işbirliğindeki suç örgütünün icraatlarına gösterilen halk tepkisini, 'hukuk içinde terörle yaptığı mücadelenin 'gayrimeşru' gösterilmesi için' bahane olarak kullanıldığını söyleyecek kadar kendinden emindir! Karşı atak yaparak, 'devlet adına bin operasyon' yapmakla övündüğü günleri anımsatırcasına, kendisinden 'terörü niye aşağıya indirdiğinin hesabının sorulduğunu' söyleyerek, sorunu saptırmaktadır. Ona göre, adam kaçırma, işkenceyle öldürme, gazete bombalama, binlerce insanı 'faili meçhul' kalacak biçimde örgütlü özel harp teknikleriyle ortadan kaldırma, 'hukuksal ve meşru'dur! Çünkü bütün bunlar *terörle mücadele için* yapılmışlardır!"[180]

---

[178] "Bu ülkede kan gövdeyi götürürken Bana milliyetçiler suç işliyor dedirtemezsiniz diyen de Demirel değil miydi? Onun misyonunu Ağar'ın alması merkez sağ açısından ne anlama gelir? Ağar hakkında açılmış dosyalara bakarsanız, bu sorunun cevabı daha iyi anlaşılır. İnsan hafızası birçok şeyi çabuk unutur. Bizim milletin hafızası daha da zayıftır. Susurluk kazası ortaya çıktıktan sonra gazetelerde ve devlet raporlarında yer alan Mehmet Ağar acaba başka bir Ağar mıydı diye tereddüde düşüyorum. Yanlış şeyler mi hatırlıyorum?" (O. Çalışlar, Mehmet Ağar'la Merkez Sağ, Cumhuriyet, 18 Aralık 2002, s.4).

[179] Y. Şimşek-A. Selamoğlu, "DYP'de Yeni Dönem", Radikal, 15 Aralık 2002, s.7.

[180] A. Cihan Soylu, "Ağar'ın Hamidiye Alayları", Evrensel, 4 Ekim 2005, s.7.

3.4) MAFYANIN FUTBOLU

"Spor karakter yaratmaz. Onu açığa çıkarır."[181]

12 Eylül 1980 darbesinde cezaevini dolduran ülkücüler, dışarı çıktıktan sonra polisi vd. devlet kadrolarını da arkalarına alarak; çek-senet tahsilâtçılığı, hayali ihracat, uyuşturucu, fuhuş ve kumarhane işine girdi. Devlet de önce ASALA, ardından da PKK'ye karşı yaptığı operasyonlarda, her türlü yasadışı işe bulaşmış ülkücü mafyaya görev verdi. Bu kişiler de devletin kendilerine sunduğu imkânlar sayesinde gayri resmi faaliyetlerini daha rahat yürüttüler.

Futbol milyonlarca doların döndüğü bir sektör hâlini almış ve normal şartlarda açılmayan kapıları açma imkânı tanır hâle gelmişken mafyanın ve çetelerin bu çorbada olmaması ayıp olurdu doğrusu. '80'li yılların sonlarında bütün kirli ve illegal işlerdeki ilişkileri açığa çıkan ülkücü mafya da, legalleşmek, imaj yenilemek ve kirli işlerini daha rahat yapmak için, 'yükselen değer' futbola el attı. Bu sporun patronu olmak için, futbol kulüplerine başkan veya yönetici oldular ya da yakınlarını etkin görevlere getirmenin hesaplarını yaptılar, itibar tazelemenin yanı sıra kazandıkları kara paraları, futbolcu transferleriyle rahatça akladılar, daha çok para kazandılar.

1984 yılında Alaattin Çakıcı ve 50 adamı, MİT mensubu Süleyman Seba'nın dönemin en karanlık isimlerinden oluşan yönetim listesiyle Beşiktaş Kulübü Başkanı seçilmesi için, 'bir yanlışlık olmasın' diye kongrede hazır bulundu. Koyu Fenerbahçeli olan Sedat Peker,[182] yakın arkadaşı Aziz Yıldırım'ın Fenerbahçe Kulübü Başkanlığı'na seçilmesi için elinden geleni yaptı. Yeniden başkan seçilen Yıldırım da, teşekkür etmek amacıyla o dönemde Romanya'da bulunan Peker'in yanına gitti.

22 Aralık 1997'de yapılan Futbol Federasyonu Başkanlık Seçimleri'nde eski Beşiktaşlı futbolcu ve Çakıcı'nın adamı Mustafa

---

[181] Heywood Hale Braun.

[182] Bkz. Oral Çalışlar, "Etik Açıdan Peker-Kömürcü Diyalogu", Cumhuriyet, 6 Haziran 2005, s.4; "Peker'e Paşa Konuk", Hürriyet, 24 Mayıs 2002, s.16; Lube Ayar, "Peker Adalar Seçiminde", Milliyet, 15 Haziran 2005, s.16; MHP Beykoz'a Peker Feshi", Milliyet, 26 Mayıs 2002, s.13.

Kefeli, Susurluk Çetesi'nin desteklediği Haluk Ulusoy ve eski Galatasaray Başkanı Alp Yalman aday oldu. Mafyanın desteğini arkasına alamayan Alp Yalman tehditler üzerine çekilince, Çakıcı ve Peker'in adayı Kefeli ile Susurluk Çetesi'nin adayı Haluk Ulusoy seçimlere girdi. Başkanlığı kazanansa Susurluk Çetesi oldu. Ağar'ın desteğiyle başkan seçilen, daha sonra Çakıcı ve Peker'le arasını düzelten Ulusoy, belki de yıllarca federasyon başkanlığı yapacak.

Mafyanın olduğu yerde teşvik priminin, şikenin ve bahislerin olmaması mümkün mü?

1997 yılında Galatasaray ile Beşiktaş arasında geçen şampiyonluk yarışında, hakem Bülent Yavuz'un desteğiyle Galatasaray şampiyon oldu. Yavuz, bu yardımı karşılığında, koyu Galatasaraylı Mehmet Ağar'ın federasyon başkanı seçtirdiği Ulusoy tarafından, Merkez Hakem Komitesi başkanlığına getirildi.

2 yıl önce, Susurluk davasında 4 yıl ağır hapis cezasına mahkûm edilen Ali Fevzi Bir'le hakem, teknik direktör ve federasyon yetkililerinden oluşan bir çetenin 1. ve 2. ligde oynanan bazı maçlarla ilgili müşterek bahis oynatarak sonuçları önceden belirlediği ortaya çıktı. Bir, hakem Sadık İlhan, teknik direktörler Samet Aybaba ve Erdoğan Arıca'nın da aralarında bulunduğu 11 kişi hakkında dava açıldı. Ancak Bir ve İlhan, bir süre sonra tahliye edildi.

Örnekleri çoğaltmak mümkün, işte bunlardan birkaçı:[183]

---

[183] Futbol endüstrisi ve mafya hakkında bkz. E. Güven, "Futbol Mafyaya Teslim! Ya Siz", Milliyet, 20 Temmuz 2005, s.31; "Futbol Mafya Batağında", Cumhuriyet, 24 Kasım 2004, s.18; A. Çakar, "Mafya Şimdi Asıl Futbola Girecek", Radikal, 29 Kasım 2004, s.6; E. Atabek, "'Derin Futbol'da Neler Varmış?", Cumhuriyet, 27 Kasım 2004, s.20; F. Altaylı, "Futbolda Mafya Var Demiştik İnanmamıştınız", Hürriyet, 21 Mayıs 2004, s.21; H. Babaoğlu, "Futbolumuzda Mafyalaşmayı Bilmeyen Var mı?", Vatan, 24 Mayıs 2004, s.11; I. Özgentürk, "Mafya ve Futbol", Cumhuriyet, 23 Mayıs 2004, s.20; T. Morgül, "Çeteler Ofansta, Taraftar Defansta", Gelecek Dergisi, No:21, Haziran-Temmuz 2004, s.16; D. Hasol, "Hayatımız Mafya", Cumhuriyet, 10 Haziran 2004, s.18; E. Kılıç, "Futbolun Mafyası-Mafyanın Futbolu", Karizma Dergisi, No:21, Ocak-Şubat-Mart 2005, s.75-81; A. Yücelman, "Futbolun Direksiyonu Kimde?", Cumhuriyet, 28 Ağustos 2004, s.18; "Çetespor Sahada", Ü. Özgür Gündem, 24 Ekim 2004, s.15; H. Nebiler, "Arsinspor Başkanı Gençay Çakıcı: Oynamayan Olursa Sopadan Geçiririm", Birgün, 24 Mayıs 2004, s.19; B. Yılmaz, "Futbol Endüstrisi ve Mafya", Evrensel, 13 Haziran 2004, s.8; B. Demirtop, "Kan, Para, İlişkiler ve Futbol", Ü. Özgür Gündem, 22 Mayıs 2005, s.15; T. Akşar, Endüstriyel Futbol, Literatür Yay., 2005; A. Yücelman, "Endüstriyel Futbol",

"Trabzonspor'un eski başkanı Özkan Sümer, Rize Futbol Antrenörleri Derneği'nin düzenlediği seminerde yaptığı konuşmada, 'M. Ali Yılmaz'ın caydırıcı, açıkçası bir mafya tarafı var' dedi".[184]

Gerçekten de "Futbolda trilyonlar konuşulmaya başlanmışken, bu kadar büyük paraların döndüğü çıkar ortamında mafya duyarsız kalabilir miydi?"[185] Elbette hayır!

Örneğin "Eski milli hakem Erman Toroğlu, TBMM Sporda Şiddet, Şike ve Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Komisyonda yaptığı açıklamada mafyanın federasyon seçimlerine karıştığını, devletin bu olaya seyirci kaldığını belirterek, 'paranın olduğu her yerde mafya vardır' dedi. Toroğlu'nun açıklamaları özetle şöyle:

Türkiye'de her yerde mafya var, sporda niye olmasın. Olmaması eşyanın tabiatına aykırıdır. Haluk Ulusoy'un seçildiği Futbol Federasyonu seçimlerine mafya liderinin adamları genel kurul salonuna geldiler, otellere kadar geldiler. Kimse 'kardeş burada ne geziyorsun' demedi".[186]

Gerçekten de "Futbol sezonu, çeşitli şaibe iddiaları ve zorbalık gösterileri eşliğinde pis kokular saçarak sona ererken, mafyanın futbolla ne kadar iç içe olduğu ortaya çıkan son gelişmelerle bir kez daha anlaşıldı. Beşiktaş menajeri Sinan Engin'in Çakıcı ile yaptığı telefon görüşmeleri,[187] Türkiye'deki futbol-mafya bağlantısının u-

---

Cumhuriyet, 25 Ocak 2005, s.18; K. Merih, "Futbol Ekonomisi", Cumhuriyet Spor, No:30, 9 Haziran 2004, s.5; U.O Dancı, 'İşte Size Endüstriyel Futbol', Evrensel, 24 Mayıs 2004, s.14; A. Yücelman, "Uyuşturucu Futbola da Bulaştı", Cumhuriyet, 20 Haziran 2004, s.18; E. Toroğlu, "Hakemlerin Mal Varlığına Bakılsın", Sabah, 2 Kasım 2004, s.19; E. Cansen, "Galatasaray'a Rant Transferi", Hürriyet, 20 Ekim 2004, s.8; O. Gönensin, "Futbol Siyaseti", Vatan, 27 Temmuz 2005, s.14; "Çin Futboluna da Yolsuzluk Bulaştı", Ü. Özgür Gündem, 8 Ekim 2004, s.15; A. Abalı, "Şike ve Doping", Cumhuriyet, 23 Şubat 2005 s.19; N. Dindar, 'Teşvik, Şike, Karalama', Cumhuriyet Spor No:26, 12 Mayıs 2004, s.1; 'Cavcav: Futbolda Zaman Zaman Hatır Şikesi Olmuştur', Milliyet, 19 Kasım 2004; C. Doğan, 'Hatır Şikesi Var', Birgün, 1 Ağustos 2004, s.16; C. Doğan, "Siyasiler Futbola Karışmasın", Cumhuriyet, 26 Mayıs 2004, s.18.

[184] Muhammet Kaçar, "Yılmaz'ın Mafya Tarafı Vardır", Hürriyet, 9 Haziran 2004, s.34.

[185] Halit Deringör, "Futbolumuz da Mafyalaştı", Cumhuriyet, 25 Mayıs 2004, s.18.

[186] Zihni Erdem, "Mafya da Var, Teşvik de", Radikal, 6 Mart 2005, s.21.

[187] "Çakıcı ile konuşan bir tek Sinan Engin mi? Haluk Ulusoy ne olacak?" (Asena Özkan, "Spor/Luce, Sinan, Çakıcı...", Radikal, 28 Mayıs 2004, s.21).

laştığı boyutları tüm çarpıcılığıyla gözler önüne serdi. Sinan Engin'in Çakıcı'nın yurtdışına kaçırılmasında oynadığı rol, karşılıklı çıkar sağlama işinin bir parçası kuşkusuz. İkilinin telefon kayıtları, her ne kadar kendilerince şifrelenmeye çalışılsa da ilginç ipuçları barındırıyor. Telefon kayıtlarına göre Sinan Engin mesela, 'Artık bu işler eskisi gibi kolay değil, çok zor oluyor. Bu işi son kez yapıyorum' gibi laflar ediyor. Bu durumda Sinan Engin'in Çakıcı'ya eskiden beri benzer 'yardımlarda' bulunduğu anlaşılıyor..."[188]

Evet, Bir yanda Çakıcı. Ülkemizde yeraltı dünyasının, yani mafyanın önde gelen liderlerinden biri. Öbür yanda Sinan Engin, Beşiktaş'ın menajeri.[189] Çakıcı, Engin'e diyor ki: "Kulüpteki ağırlığımı biliyorsun. Şampiyonlukta benim hiç mi katkım yok?"[190]

Bunlardan başka, "Çakıcı'nın Beşiktaş Menajeri Sinan Engin'den sonra Galatasaray İkinci Başkanı Ergun Gürsoy'la da ilişkisi tespit edildi. Telefon kayıtlarına göre Ergun Gürsoy da birçok kez Çakıcı ve kardeşi Gencay Çakıcı'yla görüştü".[191]

Ayrıca Sedat Peker davasının dosyasına, Türkiye Futbol Federasyonu (TFF) Yönetim Kurulu Üyesi olan Davut Dişli ve eski üye Hüsnü Hayali'nin de adı karıştı. "Dosyadaki telefon konuşmalarında Dişli, kendisine kızan Peker'e 'Kurban olurum sana' derken, Hayali de, Sivasspor'un Erciyesspor'la oynacağı maç için devreye gireceğini söylüyor".[192]

Ve nihayet Spordan Sorumlu Devlet Bakanı Mehmet Ali Şahin, "Futbolda şike yok diyemem"[193] derken; "Futbol piyasasında harcandıkça, para en koyu karadan bembeyaza doğru renk değiştiriyor. Kulüp başkanlarının her söylediği manşet olunca bu lafların altından akan sular kim bilir belki de Ortadoğu'ya silah, erzak, mühimmat olarak akıyor. Aziz Yıldırım'ın Irak'ı işgal eden ABD

---

[188] M. Özyazanlar, "Kulüpler ile Mafya Kucak Kucağa", Evrensel, 22 Mayıs 2004, s.14.
[189] "Sinan Engin, Beşiktaş tribünlerinin 'baba'sıydı" (Fatma Onat, "Futbol Medya Elele", Radikal İki, 31 Mayıs 2004, s.11).
[190] Hasan Cemal, "Temiz Futbol!", Milliyet, 25 Mayıs 2004, s.19.
[191] Ecevit Kılıç, "Çakıcı Sahanın Ortasında", Cumhuriyet, 21 Mayıs 2004, s.8.
[192] Lube Ayar, "Federasyondaki Peker Bağlantıları", Milliyet, 5 Temmuz 2005, s.5.
[193] M. Ali Şahin, 'Futbolda Şike Yok Diyemem', Milliyet Pazar, 30 Mayıs 2004, s.1-12-3.

askerlerine lojistik destek, yiyecek, silah ve mühimmat sağlayan bir firmanın sahibi olması buna örnek teşkil ediyor..."[194]

Ve nihayet denilebilir ki, Erman Toroğlu'nun, "Türkiye futbolunda mafya yok diyen yalan söylüyor"[195] saptaması gerçeğin altını çiziyor...

Çünkü "Futbol, Türkiye'nin belki de en karanlık noktasını oluşturuyor. Futbolun, Türkiye'nin bütün büyük sorunları içinde öylesine garip ve dokunulmaz bir özgürlüğü var ki, her türlü karanlık ilişki bu özgürlüğün içinde kurulabiliyor. Mafyanın futbol dünyasındaki ilişkileri neredeyse açıkça, isim isim bilinmesine rağmen kimse bir tedbir almıyor. Futbol-mafya ilişkisi hemen hemen meşrulaşmış durumda. Bir suç örgütünün lideri olmaktan yargılanan bir sanıkla yaptığı telefon konuşmaları gazetelerde yayımlanan biri (Davut Dişli), hiçbir itirazla karşılaşmadan Milli Takımlar Sorumlusu oluyor. TFF, bu ilişkiyi normal karşılarken devletin hiçbir birimi de bu konuda bir uyarıda bulunmuyor. Bütün bu görüntüler, futbol dünyasındaki saldırılar, yaralamalar, futbolun Susurlukvari bir yapılanmanın içine girdiğini ya da girmek üzere olduğunu gösteriyor" diyen Neşe Düzel'in "Susurluk benzeri bir örgütlenmenin futbol dünyası içinde bulunma ihtimali var mı?" sorusunu, Spordan Sorumlu Bakan M. Ali Şahin şöyle yanıtlıyor:

"Bu tür gayretler var. Ciddi para dönüyor burada. Pay almak isteyen kötü niyetli kişiler, mafyavari örgütlenenler buraya nüfuz etmeye çalışıyor..."[196]

3.5) ÇAKICI KİMDİR? NEYE YARAR? NE İÇİN?

"Verba volant, scripta manent."[197]

"Eski MİT görevlisi Yavuz Ataç'ın, 'Çakıcı devlete ait dosya gibidir' sözleri hafızalarda yer etmişti. Ataç, 1999 yılında mahkemedeki sorgusunda, Çakıcı'nın yakalandığı gün bile aralarında görev

---

[194] M. Utku, "Futbolun Ekonomi Politiği", Siyasi Gazete, No:15, Temmuz 2005, s.26.
[195] "Futbolda Mafya Yok Diyen Yalan Söylüyor", Tempo Dergisi, 25 Kasım 2005, s.54.
[196] Mehmet Ali Şahin, "MİT'ten Dişli İçin Yazı Gelmedi", Radikal, 5 Aralık 2005, s.6.
[197] "Söz uçar, yazı kalır" (Cicero).

ilişkisi olduğunu belirterek, 'Çakıcı ile 1987 yılında emir-komuta zinciri içinde görevim gereği ve amirlerim eşliğinde tanıştırıldım' demişti. Çakıcı'nın MİT tarafından kullanıldığı ise ilk kez 1998 yılında Susurluk davası sırasında tanık olarak dinlenen eski MİT Kontrterör Daire Başkanı Eymür tarafından dile getirilmişti. Bu arada, Çakıcı'nın Türkiye'den kaçarken kullandığı yeşil pasaportun sahibi MİT emeklisi Faik Meral'in (56) ifadesinde, 'ASALA'ya karşı Paris'te, Çakıcı ile birlikte faaliyet yürüttüklerini' açıkladı".[198]

Bunlara, Avni Özgürel'in şu saptamasını da eklemek gerek: "Çakıcı'ya geçmişte neler kaptırıldığını, ne sebeple diğer mafya liderlerinin değil de sadece onun bunca gelişmeye rağmen hâlâ birilerini kullanma, bazı makamlara ulaşıp bir şeyler isteme gücüne sahip olduğunu düşünmek gerek"![199]

3.5.1) HAKKINDA...

"Şeytan ayrıntıda gizlidir."[200]

"MİT ile Çakıcı ilişkisi? Mısır'daki Sağır Sultan bile bu olayların geçmişini artık duymuştur..."[201] *Kimileri, 'resmi kanıt yok' dese de, bu böyledir ve bunu da herkes bilmektedir...*

Varsın; MİT Müsteşarı Şenkal Atasagun, "Çakıcı ile ilişki 15 yıl önce bitti"[202] demiş olsun...

Başka şeyler diyenler de var: Örneğin, "Eski MİT Dış Operasyonlar Daire Başkanı Yavuz Ataç, 'Çakıcı MİT karargâhında eğitim gördü' dedi".[203]

"Eski Dış Operasyonlar Daire Başkanı Yavuz Ataç, mafya liderinin devletle ilişkili olduğu vurgusuyla soruları şöyle yanıtladı:

Soru (S) -MİT'teki ilk göreviniz neydi?

Yavuz Ataç (YA) -Yurdışındaki terör örgütü liderlerinden birine yönelik bir operasyondu.

---

198 "Çakıcı Hâlâ Görevde mi?", Evrensel, 18 Temmuz 2004, s.3.
199 Avni Özgürel, "İstihbarat İhtiyacı Hep Vardı", Radikal, 15 Ağustos 2004, s.9.
200 Alman Atasözü.
201 İlhan Selçuk, "Medyada Kurulan Tezgâh!..", Cumhuriyet, 29 Ağustos 2004, s.2.
202 "MİT'in Adını Bu İşe Karıştıranın İşini Bitiririm", Radikal 15 Ağustos 2004, s.6.
203 "Ataç: Çakıcı MİT Karargâhında Eğitim Gördü", Milliyet, 29 Temmuz 2005, s.16.

S -Çakıcı'nın yer aldığı operasyon mu?

YA -Evet. Ekibin başında ben vardım. Ekipte Çakıcı ve birkaç adamı da vardı.

S -Ekibe Çakıcı'yı siz mi aldınız?

YA -Ekibi teşkilât belirlemişti. Bana 'Bu adamlarla çalışacaksın' denildi. Sonra operasyon için Çakıcı'yı geniş kapsamlı bir eğitime aldık. MİT'in tesislerinde yatırdık. Sonra hedefin olduğu ülkeye gittik. İkimizde de sahte pasaport vardı. Çakıcı'yla ilişkimiz bu vesileyle başladı.

S -Operasyon nasıl sonuçlandı?

YA -O ülkenin güvenlik güçlerine operasyonla ilgili ihbarda bulunulmuştu. Geri geldik. Çakıcı ilk kez bu operasyonla yurtdışına çıktı.

S -Bu tür operasyonlarda Çakıcı gibi isimleri kullanmak ne derece doğru?

YA -Bizim Çakıcı'lara, Peker'lere ihtiyacımız olmamalı. Ama bu adamların faydası da oluyor. Bu adamlar operasyonun yapıldığı ülkenin güvenlik güçlerinin eline geçince bir hikâye uydurabiliyorlar. İstihbaratla ilgim yok, ülkücüyüm ve gönüllü olarak bu işi yapıyorum diyorlar. Böylelikle ülkeler arasında kriz çıkmasını önlüyorlar.

S -Çakıcı-MİT ilişkisi böyle mi başladı?

YA -Evet. İlk operasyonu buydu.

S -Operasyona götürdüğünüz Çakıcı o dönemde çeşitli suçlardan aranıyordu...

YA -Çakıcı'nın sabıkalı olduğunu ve arandığını Türkiye'ye geri geldikten sonra öğrendim. Göreve giderken bilmiyordum.

S -Birlikte operasyona gittiğiniz kişinin durumuna bakmadınız mı?

YA -Teşkilât seçmişti onu. Onlar gerekli incelemeleri yaptığı için ben ilgilenmedim. Ama Mehmet Eymür biliyordu. Çakıcı'ya bu aranmalarının sorun olmayacağını, çözeceğine dair söz vermişti. Bu nedenle Çakıcı'nın da suçlarına ilişkin devletten bir beklentisi vardı. Ama Eymür'ün bunu çözme şansı yoktu. Çünkü İstanbul'da emniyetin başında Ünal Erkan ve Mehmet Ağar vardı. Eymür'le Ağar'ın arası yoktu".[204]

---

[204] Yavuz Ataç, "Çakıcı'yı MİT Eğitti", Cumhuriyet, 28 Temmuz 2005, s.7.

Devletle iç içe geçmişliği birçok kez gözler önüne serilen "Alaattin Çakıcı, son 20 yılımıza damgasını vuran mafya liderlerindendir".[205]

İşte birkaç örnek: "Çakıcı, Say Metal AŞ'nin hisselerini birlikte ele geçirdiği Evcil'le ortaklığında kârlı taraf olduğunu söylerken 'Ne kiraya, ne elektriğe karışıyorum' diyor".[206]

"Emniyet'in savcılığa sunduğu 'çok gizli' raporlarda, Erol Evcil'in, Çakıcı'nın yardımıyla İzmir'deki Say Metal'i, diğer hissedarları yıldırarak ele geçirdiği, Çakıcı'ya da %10 hisse verdiği açıkça ortaya konuyor".[207]

"Karagümrük Spor Kulübü Lokali'ne yönelik silahlı baskını azmettirdiği gerekçesiyle İstanbul Adliyesi'nde hâkim karşısına çıkartılan Çakıcı, cezaevinde iken düzenli olarak cep telefonu ile görüşmeler yaptığını belirterek, olayla ilgisi bulunmadığının telefon kayıtlarından anlaşılabileceğini söyledi".[208]

Cezaevinde düzenli telefon görüşmeleri yapabilen Çakıcı hakkında, "Deniz Baykal, Yargıtay-MİT-Çakıcı skandalını değerlendirirken, 'Asıl meseleyi gözden kaçırmayalım. Bu işin özü Çakıcı'nın Türkiye'den kaçmasına göz yumulmuş olmasıdır. Devletin en temel güvenlik kuruluşları, yeraltı dünyasından kaynaklanan yönlendirme çabalarının bazen merkezi, bazen muhatabı hâline gelmiştir. MİT'in, yeraltı ve mafya ile ilişkisini tamamen kesmiş bir konumda bulunması sağlanmalıdır' dedi".[209]

Unutulmasın "Bilgiler dahil her şey, polisin Çakıcı'yı ve tüm bağlantılarını sürekli izlediğini gösteriyor. Sanki kaçışı da sadece seyredilmiş".[210]

Ayrıca "Avusturya'da yakalanan ülkücü mafya lideri Çakıcı'nın eski bir MİT mensubunun pasaportuyla yakalanması, Çakıcı-MİT ilişkisini bir kez daha gündeme getirdi. Susurluk başta olmak üzere bir-

---

205 Oral Çalışlar, "Çeteler Neden Düşüşe Geçti?", Cumhuriyet, 18 Ekim 2004, s.4.
206 Lube Ayar, "Senede Bir Beşlik Yapıyorum Oğlum", Milliyet, 5 Ocak 2005, s.15.
207 Lube Ayar, "Hissedar Çakıcı", Milliyet, 4 Ocak 2005, s.14.
208 "Çakıcı Cezaevinde Adeta Santral Kurmuş", Evrensel, 1 Nisan 2005, s.3.
209 Şaban Sevinç, "MİT Düzeltilmeli", Hürriyet, 26 Ağustos 2004, s.27.
210 İsmet Berkan, "Polis Takipteyken Çakıcı Nasıl Kaçtı?", Radikal, 17 Ağustos 2004, s.3.

çok çete davasına bakan eski DGM hâkimi Sedat Karagül, Çakıcı'nın MİT tarafından kullanılmaya devam edildiğini belirterek, 'devlet bir taraftan Çakıcı'ya kullanırken, diğer taraftan koruyor' dedi".[211]

Konuya ilişkin olarak "İzmir Milletvekili Kemal Anadol'un Başbakan Erdoğan'a Çakıcı için yönelttiği sorular şunlardı:

i) Çakıcı 1998 yılında Fransa'da ele geçirildiğinde, üzerinden kırmızı pasaport çıkmış ve bunu MİT Dış Operasyonlardan Sorumlu eski Daire Başkanı ve o tarihte Pekin'de MİT görevlisi olan Yavuz Ataç'ın temin ettiği ortaya çıkmıştır... Yavuz Ataç hakkında şimdiye kadar ne işlem yapılmıştır? İdari işlem yapıldıysa sonucu ne olmuştur? Hakkında hangi mahkemede dava açılmıştır, dava sonucu ne olmuştur? Olay yargıya intikal etmemişse sebebi nedir? Olayı yargıya intikal ettirmeyen sorumlular kimlerdir, haklarında hangi işlem yapılmıştır?

ii) Çakıcı'nın Talip Çiftçi adına T.C. Düsseldorf Başkonsolosluğu'ndan 23 Haziran 1992'de aldığı ve 7 Temmuz 1996'ya kadar geçerli olan 2994/92 sayılı... pasaportla defalarca Macaristan, Romanya ve Türkiye'ye giriş çıkış yaptığı doğru mudur? Doğru ise, yasadışı bir eylemle devlet adına bu sahte pasaportu düzenleyen kamu görevlileri kimlerdir, haklarında, idare ve yargı yoluyla hangi işlem yapılmıştır, sonuçları ne olmuştur? Herhangi bir işlem yapılmadıysa, yapmayan ve yaptırmayan sorumlu kamu görevlileri kimlerdir, haklarında ne gibi idari ve yargısal işlem yapılmıştır?

iii) Çakıcı'nın, Türkiye'den kaçmadan bir gün önce İzmir'de emekli MİT mensubu Faik Meral'le buluştuğu doğru mudur? 27 Mayıs 2002'den bu yana yasadışı eylemlerini sürdüren ve Çakıcı ile irtibatlı olduğu anlaşılan fail hakkında neden cumhuriyet savcılıklarına (MİT'çe) suç duyurusunda bulunulmamıştır? Faik Meral hakkında suç duyurusunda bulunması gereken yetkili ve sorumlu MİT görevlileri kimlerdir? Haklarında hangi işlemler yapılacaktır?

iv) Haluk Kırcı, hangi sınır kapısından, hangi pasaportla ve ne zaman kaçmıştır? Kaçışından sorumlu olan kamu görevlileri kimlerdir? Mehmet Eymür; Abdullah Çatlı, Çakıcı ve birçok ülkücü-

[211] Ecevit Kılıç, "Çakıcı Hâlâ MİT'in Adamı", Cumhuriyet, 17 Temmuz 2004, s.6.

nün MİT tarafından kullanıldığını beyan etmiştir... Başbakan olarak Abdullah Çatlı, Çakıcı, Haluk Kırcı, Oral Çelik ve diğer ülkücü olarak tanımlanan kişilerin belirli zamanlarda MİT tarafından kullanıldığını kabul ediyor musunuz? Devletçe arandığını bile bile MİT'in suçlularla işbirliği yapmasına hangi yasa, tüzük ve yönetmelik cevaz vermektedir?"[212]

Söz konusu sorular yanıtlanmadı...

Neden Çakıcı'nın 'raison d'etat'dan ya da devletle iç içeliğinden başka bir şey değildi...

Devletle iç içelik dedik: "Yargıtay Başkanı Eraslan Özkaya... Özkaya'nın Bodrum'daki yazlık evinin inşaatını tamamlayan müteahhit Hakkı Süha Şen... Şen'in Alaatin Çakıcı ile bağlantıları... Şen'in MİT yetkilisi Kaşif Kozinoğlu ile olan ilişkisi... Bu ilişki üzerinden MİT yetkilisinin, Yargıtay'da Çakıcı'nın hapse girmemesi için nabız yoklaması... Bu garip ilişkiler yumağı..."[213]

"Polisin dinleme kayıtları, MİT'çi Kozinoğlu ve Müteahhit Şen'in, Çakıcı'nın Yargıtay'daki davasını nasıl takip ettiklerini ve yurtdışına kaçmasında nasıl rol oynadıklarını gözler önüne seriyor.

Çakıcı'nın, Yargıtay'daki davasının onandığını nasıl öğrendiği ve şifreli kaçış konuşmaları da polisin dinlemesine takıldı. Müteahhit Hakkı Süha Şen'i 8 Ocak'ta arayan MİT Dış Operasyonlar Daire Başkan Yardımcısı Kaşif Kozinoğlu, Çakıcı'nın Yargıtay'daki davasının onandığını bildiriyor.

Haber üzerine Şen paniğe kapılırken, Çakıcı da kaçış hazırlıklarına başlıyor. Çakıcı'nın kaçmasından[214] sonra da adamları, 'Abi yerine ulaştı, Erol (Evcil) Bey'e söyleyin' diyor".[215]

"Savcılığın dosyasındaki kayıtlarda, Çakıcı'nın kurtarılması için müthiş bir telefon trafiği gerçekleştiği görülüyor. Yargıtay Başkanı Özkaya, Genel Sekreter Yardımcısı Yalçınkaya, MİT görevlisi

---

[212] O. Çalışlar, "Kemal Anadol'un Çakıcı Soruları", Cumhuriyet, 20 Temmuz 2004, s.4.
[213] Sedat Ergin, "İzahı Zor Bir Durum", Hürriyet, 13 Ağustos 2004, s.20.
[214] "Yargılaması devam ederken Alaattin Çakıcı, Kaş'ta tatil yaparken çıktığı mavi tur teknesinde uyuyakaldığı için Türk karasularından istemeden çıktığını ileri sürdü" (Hilal Köse, "Uyuyakaldığı İçin Yurtdışına Çıkmış!", Cumhuriyet, 28 Ocak 2005, s.4).
[215] Lube Ayar, "Abi Yerine Ulaştı", Milliyet, 6 Ocak 2005, s.15.

Kozinoğlu, müteahhit Şen ve Çakıcı'nın bir adamının konuşmaları her şeyi gözler önüne seriyor".[216] "MİT Müsteşarı Atasagun, MİT mensubu Kaşif Kozinoğlu'nun Yargıtay Başkanı Özkaya ile görüşmeye kendisinin bilgisi dahilinde gittiğini vurguluyor".[217]

Çakıcı gerçeği, T.'C' tarafından ortaya çıkarılamaz... İşte bunun verileri...

"Borsacı Adil Öngen'in aracının kurşunlanmasıyla ilgili davaya katılan Çakıcı, 'Hep devletimi korudum, ama piyon gibi kullanıldım' dedi".[218]

"Viyana Eyalet Mahkemesi karşısında Çakıcı, 'Türkiye'ye dönüp devletimle hesaplaşmak istiyorum' dedi".[219]

"Çakıcı, 'Eski dosyaları karıştırmamak lazım. Bırakın her şey bilinçaltında kalsın' dedi!"[220]

Her şeyin özeti olan Çakıcı'nın yaşam serüveni aslında hemen her şeyi anlatmaktadır...

3.5.2) YAŞAM SERÜVENİ VEYA HER ŞEYİN ÖZETİ

"Bir suça göz yuman, ikincisini davet eder."[221]

"1953 yılında Trabzon'un Arsin ilçesinde doğan Çakıcı eline silahı dört yaşındayken aldı. Kan davası nedeniyle babası Ali Çakıcı İstanbul'a göçene kadar Çakıcı, yaylalarda silahla atış talimi yaptı. Baba Çakıcı İstanbul'a taşınınca Gültepe'de kahvehane işletmeye başladı. Adam vurup içeri giren Ali Çakıcı, hapisten sonra arazi mafyasına katıldı ve 1980'de öldürüldü.

Babasından kalma kahvehaneyi işletmeye başlayan Çakıcı, daha sonra işleri büyüterek Harbiye'de kumarhane sahibi oldu. O dönemde ülkücü harekete de karışan Çakıcı, Şişli bölgesindeki ülkücülerle yakın ilişki içine girdi. Daha 17 yaşındayken bir İETT gö-

---

[216] "Telefon Trafiği", Hürriyet, 20 Ağustos 2004, s.19.

[217] Sedat Ergin, "Atasagun: Aksi İspatlanana Kadar Personelime İnanırım", Hürriyet, 15 Ağustos 2004, s.20.

[218] "Çakıcı: Dışarıda MİT İçin Çalıştım", Radikal, 12 Ocak 2005, s.5.

[219] "Hesaplaşacağım", Hürriyet, 5 Ekim 2004, s.20.

[220] T. Aksu-M. Kurtaran, "Eski Dosyaları Karıştırmayın!", Milliyet, 2 Aralık 2002, s.16.

[221] Latin Atasözü.

revlisini yaralama olayına karıştı. 12 Eylül sonrasında tutuklanarak ülkücü arkadaşlarıyla birlikte yargılandı. İki yıl cezaevinde kalan Çakıcı, özgürlüğüne kavuşunca diğer ülkücüler gibi çek-senet tahsilâtına başladı.

80'li yıllarda tehdit, adam yaralama, silahlı çatışma olaylarına adı karışan Çakıcı, 1992 yılında yeraltı dünyasının duayenlerinden Dündar Kılıç'ın kızıyla evlendi. Dündar Kılıç'ın muhalefetine karşın gerçekleşen evlilikle Çakıcı, yeraltı dünyasına 'damat' olarak da adını yazdırdı".[222]

"1984 yılında başladığı çek-senet tahsilâtı işinde ülkücü kimliğini kullanan Çakıcı 'ülkücü mafya' kavramımn yerleşmesine neden oldu. Asıl şöhretini gece alemlerine borçlu olan Çakıcı, Gazinocular Kralı olarak bilinen Fahrettin Aslan'dan bile haraç almaya başladı. Gittiği her gece kulübünü bir bahane bulup dağıtan Çakıcı'nın ünü de gittikçe arttı. Çek senet tahsilâtını meşru gören Çakıcı, uyuşturucu işine 'Uyuşturucu işi vatan hainliği ve pezevenklikle eşdeğerdedir' diyerek karşı çıkıyor".[223]

Kırmızıgül ve Sayan ilişkisinde bile çıkıyor sahneye. Büyük aşk yaşayan Mahsun Kırmızıgül ve Seda Sayan, ayrıldıktan sonra aralarında alacak verecek ihtilafı doğuyor. Kırmızıgül'ün, 650 bin dolar alacağını istemesi üzerine, Çakıcı Seda Sayan için ricacı oluyor. Daha sonra mahkemeye yansıyan bu olayı Çakıcı'nın yakın adamı Hüsnü Gülen'den aktaralım:

"Çakıcı beni aradı ve 'Türkücü Mahsun Kırmızıgül'ü bul. Benim bir ricamı ilet. Seda hanımla aranızda bir mesele varmış. Benim hatırım için halletsin dediğimi söyle. Ben de seni oradayken ararım' dedi. Ben Kırmızıgül ile buluştum. O arada Çakıcı beni cebimden aradı. Kırmızıgül'ü telefona çağırdı. İkisi konuştular. Mahsun, 'Senin hatırın için yarısını almam' dedi. Sonra Seda Sayan bu parayı vermeye de yanaşmayınca. Çakıcı beni tekrar aradı ve aracılıktan çekildiğini söyledi. Ben de bunu Mahsun'a ilettim".[224]

---

[222] "Silahı Dört Yaşında Eline Aldı", Cumhuriyet, 8 Eylül 2004, s.9.

[223] Nedim Şener, Kod Adı: Atilla, Güncel Yay., 2004.

[224] A. Küçük, "Siyasetçi, Şarkıcı, İşadamı ve Mafya", Radikal Kitap, 5 Kasım 2004, s.15.

Söz konusu icraatlarla "Yeraltı dünyasına kendini kabul ettirdikten sonra Türkiye çapında adını duyuran Çakıcı[225] ile yolları bir şekilde kesişenler çeşitli sorunlarla karşılaşıyordu. 90'lı yılların başından beri Çakıcı'nın dostu ya da hasmı olan çoğu kimsenin dengesi bozuldu. Bu çerçevede kamu görevlisinden gazeteciye, işadamından spor yöneticilerine, siyasetçiden yeraltı dünyasının tanınmış isimlerine kadar pek çok isme rastlamak mümkündü...

Daha sonra Çakıcı, yeraltı dünyasının kıdemlilerinden Enis Karaduman'ın adamlarıyla çatışmaya girerek bu dünyadaki yerini sağlamlaştırdı.

---

[225] Alaattin Çakıcı için bkz. T. Şardan, "Telefonda Çakıcı", Milliyet, 11 Şubat 2005, s.16; 'Çakıcı ile Peker'in Kesişen Yazgısı', Cumhuriyet, 7 Ekim 2004 s.8; M. Belge, 'Çakıcı'nın Çaktıkları', Radikal, 21 Ağustos 2004, s.11; O. Çalışlar, "Yargı, İstihbarat ve 12 Eylül", Cumhuriyet, 12 Eylül 2004, s.4; T. Köse, "Çakıcı: Aksu, Başbakan'ı Tehdit Ediyor", Cumhuriyet, 30 Kasım 2005, s.5; Y. Bayer, "Çakıcı'yı Yakalayan Polislerin Başına Gelenler", Hürriyet, 26 Ağustos 2004, s.23; M. Elveren, "Viyana Eyalet Mahkemesi: Çakıcı'ya Pasaport Vermediniz, Kaçtı", Hürriyet, 10 Ağustos 2004, s.20; S. Ergin, "Yargıtay-MİT Polemiğinde Sis Perdesi Kalkıyor", Hürriyet, 20 Ağustos 2004, s.18; T. Şardan, "Çakıcı: Kamudan 3 İsim Çıktı", Milliyet, 22 Temmuz 2004, s.14; T. Şardan-G. Tahincioğlu, "Her Şey Çakıcı'yı Kurtarmak İçin Yapıldı: MİT ve Yargı Zor Durumda Kalabilir", Milliyet, 16 Ağustos 2004, s.18; "Yargıtay Başkanı E. Özkaya; Çakıcı ile Bağlantım Yok", Cumhuriyet, 14 Ağustos 2004, s.8; İ. Taşçı, "Yargıtay Başkanı Özkaya: Görüşmeyi MİT İstedi", Cumhuriyet, 17 Ağustos 2004, s.8; A. Keskin-S. Arıkanoğlu, 'MİT'in Yargıtay'la Ne İşi Olabilir ki', Radikal, 13 Ağustos 2004, s.6; A. Keskin, 'MİT'in Yargıtay'daki Kulisi Çakıcı'yı Kurtarmak İçinmiş', Radikal, 14 Ağustos 2004, s.6; "Özkaya: MİT Baskı Yapmadı", Radikal, 14 Ağustos 2004, s.9; "Kozinoğlu İçin Düğmeye Basıldı", Radikal, 15 Ağustos 2004 s.6; M. Belge, ""MİT'çi Diye Ses Çıkarmadım", Radikal, 15 Ağustos 2004, s.9; İ. Berkan, "MİT'te Bir Pazar Günü", Radikal, 15 Ağustos 2004, s.3; İ. Berkan, "Yargıtay Üyesi Suç İşlerse", Radikal, 19 Ağustos 2004, s.3; S. Arıkanoğlu, "Özkaya'nın Milas Zirvesi", Radikal, 19 Ağustos 2004, s.7; S. Arıkanoğlu, "Çakıcı Yeniden Elde", Radikal, 16 Temmuz 2004, s.5; E. Kılıç, "Kaçışı Evcil Organize Etti", Cumhuriyet, 13 Mayıs 2004, s.3; "Çakıcı Son Anda Kaçtı", Cumhuriyet, 6 Mayıs 2004, s.7; "Çakıcı Göz Göre Göre Kaçtı", Cumhuriyet, 7 Mayıs 2004, s.3; T. Şardan, 'Çakıcı Nasıl Kurtuldu', Milliyet, 17 Aralık 2002 s.19; D. Bilge, 'Çakıcı'ya Tahliye Çıktı', Radikal, 30 Kasım 2002, s.7; "Erdil Davasında da Çakıcı", Cumhuriyet, 28 Temmuz 2005, s.1; T. Şardan, "Telefonda Yine Çakıcı", Milliyet, 11 Şubat 2005, s.16; "Özkaya Dosyayı Görmedi", Radikal, 14 Ağustos 2004, s.6; "Kozinoğlu, 'Şen MİT'çi' Demiş", Radikal, 14 Ağustos 2004, s.9; H. Köse, "Çakıcı, Özkaya'yı Savundu", Cumhuriyet, 12 Ocak 2005, s.4; N. Küreli, "Çakıcı Külliyatına Katkı", Milliyet, 21 Temmuz 2004, s.21; H. Şahin, "Çakıcı'ya Karşı Usame Bin Ladin", Radikal, 3 Aralık 2004, s.6; "Yargıtay 1. Ceza Dairesi: Alaattin Çakıcı'nın Cezasına Onama", Cumhuriyet, 9 Nisan 2004, s.3; Z. Coşkun, "Çakırım, Çakırsın, Çakır", Radikal, 28 Mayıs 2004, s.23.

Gazeteci Hıncal Uluç'un 4 Şubat 1994'te Levent'te bir benzin istasyonunda vurulması olayı Çakıcı'yı gazete manşetlerine taşıdı. Çakıcı'nın eşi Uğur Kılıç'ın gazeteci Ayşe Önal'ı yanına çağırıp silahla saldırmasını eleştiren bir yazı yazan Hıncal Uluç, Çakıcı'nın hedefi hâline geldi.

Çakıcı, 19 Eylül 1994 gecesi, Selim Edes'in 5 milyon dolar alacağını tahsil etmek için, Emlakbank eski Genel Müdürü Engin Civan'ı, adamlarından Davut Yıldız'a kurşunlattı. Emlakbank'taki yolsuzluk olayları, rüşvet pazarlıkları, bu pazarlıklarda Özal ailesinin rolü bir bir ortaya çıktı.

Selim Edes'in Engin Civan'a hitaben "Rüşvetin belgesi mi olur p....k" şeklindeki veciz sözü de bu olay sayesinde literatüre geçmiş oldu. Çakıcı'nın emriyle Davut Yıldız'ın tetiğe basması, sonraki günlerde başka olayları tetikledi. Selim Edes'le Engin Civan hapsi boylarken Çakıcı ve eşi Uğur Kılıç'la kayınpederi Dündar Kılıç'ın da arasının açılmasına neden oldu. Selim Edes'in Civan'dan alacağının tahsili için Çakıcı ve Kılıç'ı Semra ve Ahmet Özal'ın devreye soktuğunu mahkemede açıklayan Uğur Kılıç, kocası Çakıcı'nın hışmına uğradı.

4 Kasım 1994'te Uğur Çakıcı'dan boşanan Çakıcı, katıldığı bir televizyon programında eski eşi Uğur Kılıç ile eski İstanbul Emniyet Müdür Yardımcısı Mehmet Çağlar arasında gönül ilişkisi olduğunu öne sürerek her ikisini de tehdit etti. 20 Ocak 1995'te Uğur Kılıç'ı Bursa Uludağ'da adamlarına öldürttü. Emniyette geleceği parlak biri olarak görülen Çağlar, bu olay nedeniyle itibarını kaybettiği için terfi olamadı. 29 Mayıs 1995'te Emin Cankurtaran, haraç vermeyi reddettiği için Çakıcı'nın adamları tarafından kurşunlandı.

Çakıcı'nın 12 Eylül öncesinden ülkücü arkadaşı Nurullah Tevfik Ağansoy, 28 Ağustos 1996 akşamı Bebek'teki Deniz Taksi Çay Bahçesi'nde Çakıcı'nın adamlarıyla girdiği silahlı çatışmada öldürüldü. 12 Eylül öncesinde 13 solcunun öldürülmesi olayına adı karışan ülkücü Ağansoy, aftan yararlanarak serbest bırakıldıktan sonra Çakıcı ile birlikte çalışmaya başladı. Engin Civan'ın vurulması olayına da adı karışan Ağansoy, bu olaydan sonra MİT'teki tanıdıklarının sağladıkları pasaportla yurtdışına kaçtı. 30 Ağustos

1995'te Almanya'da yakalanarak iade edilen Ağansoy'un Türkiye'ye döndükten sonra Çakıcı ile arası açıldı. Karşılıklı restleşmelerden sonra 28 Ağustos 1996 yılında Bebek'te bir çay bahçesinde Çakıcı'nın adamları ile silahlı çatışmaya girerek yaşamını yitirdi. Aynı olayda Çiller'in koruma polislerinden Celal Babür de öldürüldü.

Özelleştirme kapsamına alınan Türkbank'ın ihaleye çıkarılması üzerine bu bankaya talip olan ve kamuoyunda 'Zeytin Kralı' olarak tanınan Bursalı işadamı Erol Evcil, Türkbank yöneticisi Nurhan Ünlüata ile anlaşamayınca yakın arkadaşı Çakıcı'dan yardım istedi. Bu konuda hemen harekete geçen Çakıcı, Ünlüata'nın korkutulmasını arkadaşı Adil Öngen üzerinden yaptı. Borsacı Adil Öngen, 12 Mart 1997 günü Çakıcı'nın adamları tarafından gerçekleştirilen silahlı saldırıdan yara almadan kurtuldu. Koruması Hüseyin Yolcu yaralandı.

1 Mayıs 1997 akşamı Flash TV'de bir programa yurtdışından telefonla bağlanan Çakıcı, Türkbank'ın arkadaşı Erol Evcil'e satışı için Başbakan Tansu Çiller'in eşi Özer Çiller'in 20 milyon dolar komisyon istediğini öne sürdü. Çakıcı'nın, aynı programda Tansu Çiller hakkında da ağır ithamlarda bulunması üzerine Flash TV o gece 30-40 kişilik bir grup tarafından basıldı.

İnterpol tarafından aranan Çakıcı'nın Türkiye'deki suç dosyalarına her gün bir yenisi eklenirken 17 Ağustos 1998'de Fransa'da yakalandığı haberi geldi. Türkiye'de Çakıcı ile bağlantılı siyasetçi, işadamı, kamu görevlisi ve yeraltı dünyasını deşifre olma korkusu sardı. Çakıcı'nın Türkiye'ye iadesi için girişimler sürerken Çakıcı cephesi de boş durmuyor, yakalanmadan önce görüştüğü politikacı ve işadamları ile yaptığı telefon görüşmelerini kaydettiği kasetleri medyaya ve muhalefet partilerine göndererek hükümetin düşmesine kadar uzanan hesaplaşma sürecini başlatıyordu.

22 Eylül 1998'de Devlet Bakanı Eyüp Aşık'ın[226] Çakıcı ile yaptığı telefon görüşmelerinin bant kayıtları basında yer aldı. Aşık'ın Çakıcı ile yaptığı görüşmelerin bant deşifrelerinin basında tefrika

---

226 Bkz. Eyüp Aşık, "Mahkemede Aklanacağım", Radikal, 28 Aralık 1998, s.6; "Aşık: Ek Bilgi Vereceğim", Radikal, 5 Kasım 1998, s.6; "Eyüp Aşık: 'Kasetin Ortaya Çıkmasını Engellemedim'", Cumhuriyet, 5 Kasım 1998, s.6.

hâlinde çıkması üzerine Eyüp Aşık görevinden istifa etmek zorunda kaldı. Devlet Bakanı Eyüp Aşık'la birlikte eski İçişleri Bakanı Meral Akşener de Çakıcı ABD'de iken kendisine yönelik düzenlenen operasyonu haber vermekle suçlandı.

Art arda patlayan kasetler sadece Eyüp Aşık'ın başını yemeyip hükümetin yıkılmasına da neden oldu. Mesut Yılmaz başbakanlığındaki hükümet tarafından 1998 yılında ihaleye çıkarılan Türkbank, 60 milyon dolara Korkmaz Yiğit'e satıldı.[227] Ancak Çakıcı ile Türkbank'ı alan Yiğit arasındaki telefon konuşmalarının bant kayıtları CHP'li Fikri Sağlar tarafından açıklanınca 13 Ekim 1998 tarihinde ihale iptal edildi ve 10 Kasım 1998'de Korkmaz Yiğit gözaltına alındı. Gözaltına alındığı günün akşamı sahibi olduğu Kanal 6 televizyonunda Türkbank ihalesinin perde arkasını anlattı. "Çakıcı ile konuşurken vücut kimyam bozuluyordu" diyen Yiğit'in, olayda Çakıcı dışında Başbakan Yılmaz ve Devlet Bakanı Güneş Taner'in de müdahil olduğunu açıklaması üzerine, CHP tarafından verilen gensoru önergesi sonucu hükümet 25 Kasım 1998'de yıkıldı. 12 Aralık 1998'de Türkbank ihalesi nedeniyle dava açıldı. Ancak bu davada sanıklar arasında Çakıcı bulunmuyordu.

Kasetlerin her gün bir yenisi açıklanıyor ve Türkiye gündemine adeta bomba düşüyordu. Bu kasetlerden birinde MİT'teki hesap-

---

[227] Bkz. Tarık Yılmaz, "Devirden Yiğit Kârlı Çıktı", Cumhuriyet, 28 Ekim 1998, s.3; H. Şenyüz-A. Keskin, "Bank Ekspress Ağır Cezalık", Radikal, 12 Kasım 1998, s.5; İsmet Berkan, "Emlakbank ve Yiğit", Radikal, 14 Kasım 1998, s.3; Ali Sirmen, "Turnusol Yiğit", Cumhuriyet, 12 Kasım 1998, s.4; Gülşah Çınar, "Güneş Taner: Yiğit Bana Rüşvet Teklif Etti", Radikal, 20 Ocak 1999, s.8; "Yiğit'in Savları: Hükümet Bıçak Sırtında", Cumhuriyet, 12 Kasım 1998, s.1-7; Avni Özgürel, "Korkmaz Yiğit 'İteklenmiş'", Radikal, 13 Kasım 1998, s.9; A. Özgürel, "En Sağlam Nasıl 'Batılır'?", Radikal, 15 Ocak 1999, s.9; "Türkbank Yargıda", Radikal, 15 Ekim 1998, s.6; "Yiğit: Her Şey Yasal", Radikal, 9 Ocak 1999, s.5; İsmet Berkan, "Türkbank'ın Satışında Gerçekte Neler Oldu?", Radikal, 18 Ekim 1998, s.5; "Yılmaz: Türkbank İstihbaratı Mayıs'ta Geldi", Radikal, 28 Ekim 1998, s.7; "Adnan Keskin'den Turgut Yılmaz'a: 'Türkbank Sorularına Yanıt Verilsin'", Cumhuriyet, 19 Ekim 1998, s.7; Ayşe Sayın, "Korkmaz Yiğit'e Aracı Milletvekili Kamhi", Cumhuriyet, 24 Ekim 1998, s.6; "Korkmaz Yiğit: Türkiye Onu Konuştu", Sabah, 12 Kasım 1998, s.28; İsmet Berkan, "Türkbank ve İş Bankası", Radikal, 13 Ekim 1998, s.3; Gülşah Çınar, "Türkbank'tan Ötesi de Var", Radikal, 10 Ocak 1999, s.8; Semra Pelek, "Yiğit'e Türkbank'tan Tahliye", Milliyet, 16 Şubat 1999, s.9.

laşma da gün yüzüne çıkıyordu. Kasetteki iddialara ve Nesim Malki davasından yargılanan Erol Evcil'in polisteki sorgusunda verdiği ifadeye göre Çakıcı, Yılmaz başbakan olunca, MİT'te 'ağabey' diye hitap ettiği Yavuz Ataç'ın Operasyon Daire Başkanı olması için E. Evcil ve ANAP Bursa İl Başkanı Mehmet Gedik aracılığıyla Mesut Yılmaz'a ricada bulunur. Ancak Yılmaz işi Devlet Bakanı Eyüp Aşık'a yönlendirir. Bu arada, bu gelişmeleri öğrenen MİT üst yönetimi tepki olarak Y. Ataç'ı görevli olarak Çin'e gönderir. Ataç'ın Çin'e gönderilmesine fena hâlde bozulan Çakıcı, hükümete, Mehmet Eymür'e ve Şenkal Atasagun'a husumet besler.

3.5.3) ÇAKICI-MİT İLİŞKİSİ

"Her imtiyaz özgürlüğe bir saldırıdır."[228]

Çakıcı'nın MİT'teki terfi ve tayinlerle bu kadar yakından ilgilenmesinin elbette bir nedeni var. MİT, 1987'de ASALA ile mücadele için Abdullah Çatlı, Çakıcı, Oral Çelik ve Tevfik Ağansoy gibi ülkücülerden yararlanmak ister. Korkut Eken 1987-88 yıllarında MİT'te Güvenlik Daire Başkanı olduğu dönemde, eski ülkücülere yurtdışında bazı görevler verir. Bu sabıkalı ülkücülere yeşil pasaportlar da ilk olarak o dönemde verilir. Ancak MİT tarafından kullanılmak istenen eski ülkücüler, söylendiği gibi operasyona katılmaz, ancak kurumla ilişkileri sürdürülür. Çakıcı'nın, yurtdışında her iki yakalanışında da üzerinde kırmızı ve yeşil pasaport bulunmasının sırrı MİT'le olan bağlantısının sürmesidir.

Çakıcı, isteği üzerine 14 Aralık 1998'de Türkiye'ye iade edildi ve Nesim Malki cinayeti nedeniyle tutuklu bulunan Erol Evcil ile Karagümrük Çetesi lideri Nuri Ergin'in hapis yattığı Kartal Cezaevi'ne konuldu. Aynı cezaevinde bulunan Karagümrük çetesi lideri Nuri ve Vedat Ergin kardeşlerle ilk günlerde balayı yaşayan ve karşılıklı dostane mektuplar gönderen, cep telefonu teatisinde bulunan Çakıcı'nın arası açıldı. Ergin, Çakıcı'ya atfen söylenen "Bu cezaevi ikimize dar gelir" sözünün Çakıcı tarafından tekzip edilmemesi nede-

---

[228] Denis Diderot.

niyle Çakıcı'ya meydan okudu. Ergin'in restini gören Çakıcı da karşı meydan okuyunca cezaevi dışında silahlar patladı. Karagümrük lokalini basan Çakıcı'nın adamlarına Kumkapı'da misilleme yapıldı. İki mafya liderinin dışarıdaki adamları aracılığıyla hesaplaşması sonucu çok kan döküldü.

Çakıcı'nın Kartal Cezaevi'nde olduğu o günlerde öldürttüğü eski eşi Uğur Kılıç'ın oğlu Uğur Özbizerdik de Çakıcı ailesiyle eskiden kalan hesabı açıyordu. Çakıcı'nın kardeşi Gencay Çakıcı ile sevgilisi Gönül Özdilek, Akmerkez'den çıkarken silahlı saldırıya uğradı. Uğur Özbizerdik'in şoförü tarafından gerçekleştirilen saldırı sonucunda Gencay Çakıcı'nın sevgilisi Gönül Özdilek, omuriliği parçalandığı için felç kaldı.

Çakıcı, Rahşan Ecevit affıyla cezaevinden çıktı. Hakkındaki bazı davalar zamanaşımı nedeniyle düşerken Karagümrük baskını nedeniyle İstanbul 1 No'lu DGM'de görülen dava Çakıcı'nın uykularını kaçırmaya yetiyordu.

Bu arada Çakıcı serbest kaldığı dönemlerde de can yakmaya devam etti. Gazeteci ve eski RP milletvekili Nazlı Ilıcak ile AKP milletvekili eşi Emin Şirin, Çakıcı yüzünden boşandılar. Ilıcak, evliliğinin eşinin çapkınlığı yüzünden bozulduğunu öne sürerken eşi Emin Şirin, Çakıcı'nın evlerine gelip gitmesinden rahatsız olduğu için Ilıcak'la boşandığını açıkladı.

Bu arada, gerek Türkbank gerekse Malki cinayeti ile ilgili davalar ve TBMM Meclis Araştırma Komisyonunun çalışması nedeniyle ifadelerine başvurulan kişilerin açıklamalarında görüldü ki Çakıcı, Cavit Çağlar[229] ve Mehmet Emin Karamehmet'i de tehdit etmiş. Çağlar'ı Erol Evcil'den alacağını istemesi üzerine tehdit eden Çakıcı, Karamehmet'i de Türkbank'a talip olması nedeniyle tehdit etmiş. Karamehmet'i korkutmak için, daha önce de Pamukbank Genel Müdürü Burhan Karaçam'a lav silahı ile yapılan saldırıda da azmettirici kişi olarak suçlanmıştı.

---

[229] Bkz. "İnterbank'a El Konuldu", Milliyet, 9 Ocak 1999, s.7; Cennet Nar, "Çağlar'a Usulsüz Kredi Davası Açıldı", Milliyet, 16 Şubat 1999, s.9.

3.5.4) FUTBOL FEDERASYONU

"Nokta kadar menfaatlerin için,
virgül gibi eğilenler, sonunda düz hat olup
çiğnenmeye mahkûmdurlar."[230]

Nesim Malki cinayetinde sanık olan Mustafa Kefeli, Türkbank ihalesi öncesinde Çakıcı'nın elçisi olarak işadamlarını tehdit etmekle suçlandı. Kefeli-Çakıcı dostluğu Haluk Ulusoy'un başkan olduğu Futbol Federasyonu seçimleri öncesine kadar gidiyor. Federasyon seçimlerinde Çakıcı ile ülkücü mafya liderlerinden Sedat Peker Mustafa Kefeli'yi desteklerken MİT'teki eski ağabeyleri Korkut Eken ile Mehmet Ağar Haluk Ulusoy'u desteklediler. Çakıcı ve Peker'in desteklediği Mustafa Kefeli seçimi kaybetti. Çakıcı, Federasyon Başkanı Haluk Ulusoy'u tehdit etmeye başladı. Ulusoy, araya aracılar koyarak Çakıcı ile barıştı. Barışmanın şerefine Çakıcı, Ulusoy'dan Eyüp Sultan'da 100 koyun kestirip cezaevindeki adamlarına göndermesini istedi. Ulusoy'un de "Gelip koyunları sayacak hâli yok ya?" diyerek 50 koyun kestirip Çakıcı'nın adamlarına gönderdiği daha sonra ortaya çıktı.

Bu arada Başbakan Yılmaz, Türkbank ihalesi nedeniyle TBMM Araştırma Komisyonu'na verdiği ifadede, POAŞ ihalesine de Çakıcı'nın katılması ve ihaleyi alan Garipoğlu ile Çakıcı'nın diyaloğu nedeniyle ihaleyi iptal ettiğini açıkladı. Ancak aynı Yılmaz, Türkbank ihalesinin aynı gerekçeyle neden iptal edilmediğine değinmedi.

Karagümrük baskını ile ilgili olarak Yargıtay'da bekleyen dosyasının 7 Nisan'da olumsuz çıktığını haber alan Çakıcı, 4 Mayıs sabahı Yunan adaları üzerinden yurtdışına kaçtı. Çakıcı'nın yine MİT'in eski bir mensubu Faik Meral'in pasaportu ve Beşiktaş Spor Kulübü'nün aldığı Schengen vizesiyle yurtdışına kaçtığı çok geçmeden öğrenildi.[231] Önce Beşiktaş Kulübü karıştı. Zira telefon ko-

---

[230] La Edri.

[231] Bkz. Derya Sazak, "Beşiktaş Kongresi", Milliyet, 30 Mayıs 2004, s.24; "Çakıcı'ya BJK Vizesi, Buzdağının Görünen Yüzü", Ü. Özgür Gündem, 23 Mayıs 2004, s.15; "Beşiktaş Halkın mı, Yoksa Çetelerin mi?", Ü. Özgür Gündem, 21 Mayıs 2004, s.15; "Alaattin

nuşmaları kaydedilen Çakıcı'ya bu iş için kulübün menajeri Sinan Engin'in yardım ettiği ortaya çıktı. Çakıcı'nın kaçışından kısa bir süre sonra küfürlü tezahüratı bahane ederek Beşiktaş Kulübü Başkanlığı'ndan istifa eden Serdar Bilgili'nin, gerçekte Çakıcı ile bağlantılarının Emniyet tarafından bilindiğini haber alması nedeniyle istifa ettiği söylendi. İlişkiler deşifre olunca Bilgili'nin ardından Sinan Engin de istifa etmek zorunda kaldı. Her iki yönetici de DGM'de ifade vermek zorunda kaldılar.

3.5.5) MİT-YARGI İLİŞKİSİ

"Tam de se iudex iudicat quam de reo."[232]

Bilgili, DGM ifadesinde Çakıcı ile herhangi bir tanışıklığı bulunmadığını ve Çakıcı olayıyla uzaktan yakından ilgili olmadığını söyledi. S. Bilgili, belli ki çok değil iki yıl önce Çakıcı'nın kızının düğününe S. Engin'le birlikte katıldığını unutmuşa benziyordu.

Çakıcı'nın bu seferki firarı uzun sürmedi ve 15 Temmuz 2004'te Avusturya'nın Graz kentinde yakalandı. Çakıcı'nın yakalanmasından sonra bu kez de basında Çakıcı'nın Yargıtay Başkanı Eraslan Özkaya ile bağlantısı olduğu yönünde iddialar gazete manşetlerine taşındı. Önce Çakıcı'nın Özkaya'ya villa hediye ettiği, ardından villa değil tadilat malzemelerinin bağışlandığı, en sonunda da tadilatı yapan müteahhit Süha Özkan Şen'in aracılığı ile Özkaya'nın, Çakıcı'nın dosyasını takip ettiği öne sürüldü.[233]

Çakıcı ile Beşiktaş İlişkisi", Ü.Özgür Gündem, 12 Mayıs 2004, s.15; Zülfü Livaneli, "Ne Futbolmuş Ama", Vatan, 23 Mayıs 2004, s.5; D. Sazak, "BJK'da Zor Günler", Milliyet, 27 Nisan 2004, s.21; "Emniyet: Çakıcı İşinde Bizim İhmalimiz Yok", Radikal, 22 Mayıs 2004, s.7; "Çakıcı Başvurusunu Milliyet Ele Geçirdi", Milliyet, 13 Mayıs 2004, s.15; A. Özkan, "Solcular ve Beşiktaşlılar", Radikal, 22 Mayıs 2004, s.21; İ. Berkan, "Beşiktaş ve Çakıcı", Radikal, 21 Mayıs 2004, s.3; Arif Oğuzlu, "Çakıcı'ya Sözüm Yok!", Ü. Özgür Gündem, 18 Mayıs 2004, s.15; "Çakıcı'yı Kim 'Kaçırdı'?...", Milliyet, 21 Mayıs 2004, s.19; S. Ünal, "Kardeş Çakıcı da 'BJK Vizesi' Almış", Milliyet, 12 Mayıs 2004, s.17; T. Atilla, "İşte Alaattin Çakıcı Sinan Engin Görüşmeleri", Hürriyet, 20 Mayıs 2004, s.4; Nur Çintay A., "Çakıcı Telefonlaşması", Radikal, 21 Mayıs 2004, s.2; E Kılınç-S. Ünal, "Çakıcı'nın Kafe Ruhsatı Engin'den", Milliyet, 22 Mayıs 2004, s.16.

232 "Yargıç sanık kadar kendi hakkında da hüküm verir" (Publilius Syrus).

233 "Çakıcı hakkındaki davada, lehe sonuç alabilmek amacıyla Yargıtay'da yürütülen trafikte adı geçen, dönemin Yargıtay Genel Sekreter Yard. Ercan Yalçınkaya hakkındaki so-

Çakıcı'nın arkadaşı olan Süha Şen'in, Özkaya ile Çakıcı dosyasıyla ile yakından ilgilenen MİT Operasyonlar Daire Başkanı Kaşif Kozinoğlu'nu tanıştırdığı ve Yargıtay Başkanı Özkaya'nın dosya hakkında Kozinoğlu ve müteahhit Şen'e bilgi verdiği konusu günlerce manşetlerden inmedi.[234]

II. AYRIM: YOLSUZLUK, RÜŞVET, KARAPARA VD. YA DA KAPİTALİZM!

"Çok derin olan kuyu değil, çok kısa olan iptir."[235]

"Rüşvet ilk kez 6 bin yıl önce, bir Sümer tabletiyle belgelenmiş.

Tarihin her döneminde ve dünyanın her yerinde karşılaşılan yolsuzluklarla mücadele de devletlerin tarihi kadar eski. İÖ 4000 yıllarına ait olan bir Sümer tableti 'rüşvetin ilk belgesi' olarak nitelenirken rüşveti önlemek için eski Çin'de memurlara ek ödeme yapıldı. Sümerolog Veysel Donbaz'ın çözdüğü İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde bulunan İÖ 4000 yıllarına ait bir Sümer tableti, rüşvetin ilk belgesi niteliğinde.

'Sümer Okul Günleri' adını taşıyan bu tablette okulunda başarısız olan bir öğrenci anlatılıyor.

Çocuklarının başarılı olmasını isteyen aile, öğretmeni evlerine davet ederek yedirip içiriyor, hatta türlü hediyeler de veriyor. Bu günden sonra da bu öğrenci birden sınıfın en başarılı öğrencisi oluveriyor. Üstelik sınıfın şefi, yani başkanı yapılıyor.

Günümüzden 2.300 yıl önce Brahman Başbakanı, yolsuzluğun 40 yolunu sayıp dökecek kadar çok gözlem yapabilme şansına erişmişti. Eski Çin'de de rüşveti önlemek amacıyla memurların maaşlarına ek ödeme yapılıyordu. Bu ödemeye de 'yang-lien' adı veriliyordu.

İlkçağın önemli hukuk eserlerinden olan Hammurabi Kanunları'nda, rüşvetle ilgili bir konuda hüküm veren yargıcın, sonradan bu hükmü değiştirmesi hâlinde görevinden alınacağı, bir daha ke-

---

ruşturmalar cezasızlık kararıyla sonuçlandı. Hâkim ve Savcılar Yüksek Kurulu, hâlen Kazan Savcısı olan Yalçınkaya hakkında 'gerçeğe aykırı mal beyanında bulunmak-haksız mal edinmek ve tavassutta bulunmak' fiilleri nedeniyle ceza tayinine yer olmadığı kararı verdi" (Adnan Keskin, "Yalçınkaya'ya Ceza Çıkmadı", Radikal, 23 Kasım 2005, s.9).

[234] Miyase İlknur, "Dengeleri Değiştiren Adam", Cumhuriyet, 8 Eylül 2004, s.9.

[235] Çin Atasözü.

sinlikle yargıçlık yapamayacağı ve davaya konu olan miktarın on iki katı tutarında tazminat ödeyeceği hükmü yer aldı.

İÖ 4. yüzyılda Eski Yunan'da memurlar arasında rüşvet olayının artması üzerine, ünlü hatip ve devlet adamı Demostenes kendini rüşvetle mücadeleye adadı. Ancak kendisi de rüşvet almaktan mahkûm oldu!

Osmanlı Devleti'ne 3. Murad'ın vezirlerinden Şemsi Paşa, ataları Kızıl Ahmetli ailesinin öcünü almak için bir bahane bulup, padişaha 40 bin altın rüşvet almayı kabul ettirdi. Şemsi Paşa ayrıca padişaha verilen dilekçeleri yüklü rüşvetler karşılığında almaya ve aldığı rüşvetlerin bir bölümünü padişaha vermeye, böylece komisyoncu gibi çalışmaya başladı.

Osmanlı döneminde rüşveti önlemeye ilişkin en ciddi önlemler Tanzimat Fermanı'nda (1839) yer aldı. 1849 yılında, bütün memurlara, rüşvet almayacaklarına ilişkin 'yemin etme' usulü getirildi. 1855 yılında yürürlüğe giren nizamnameyle rüşvet sayılacak ve sayılmayacak hediyeler tespit edildi. Fransa'dan yararlanılarak yapılan yeni Ceza Kanunu'nda da rüşvetle ilgili hükümler, rüşvet sayılan ve sayılmayan hediyeler de belirtilerek yer aldı".[236]

"Osmanlı'da yolsuzluğu daha çok kamu görevlisinin bireysel suiistimali olarak tanımlayan Altun'a göre,[237] yolsuzlukların sistemli bir hâle gelmesinin temelleri İttihat ve Terakki döneminde atılıyor.

Toplumsal dönüşüme öncülük edecek bir burjuvazi sınıfı yaratamayan Osmanlı'nın yönetici kademeleri, bu dönüşümü gerçekleştirebileceğini düşündükleri bir 'zenginler sınıfını' yaratmaya karar veriyor. Zengin yaratmanın en kolay yolu ise, var olan zenginliklerin el değiştirmesini sağlamak. 'Ey Türk zengin ol' şiarıyla yola çıkan İttihat ve Terakki yönetimi de, 'Milli İktisat' adını verdiği politikasını, ticareti azınlıkların elinden alarak Müslüman-Türk tüccarlara vermek üzerine kuruyor.

Şafak Altun, İttihatçıların başlattığı bu sürecin, Kemalistler tarafından da devam ettirildiği görüşünde. Cumhuriyetin kalkınma

---

236 Z. Erdem-Y. Şimşek, "Rüşvet Yazı Kadar Eski!", Radikal, 12 Ağustos 2003, s.4.
237 Şafak Altun, Yolsuzluğun 100 Yıllık Tarihi, Agora Yay., 2004.

modelinin de 'bireylerin zenginleşmesiyle, devletin de zenginleşeceği' beklentisine dayandığına dikkat çeken Altun, bu tezini Mustafa Kemal'in Balıkesir Söylevi ile destekliyor:

'Kaç milyonerimiz var? Hiç, binaenaleyh biraz parası olanlara da düşman olacak değiliz. Bilakis memleketimiz de birçok milyonerlerin hatta milyarderlerin yetişmesine çalışacağız.'

Altun'a göre, Türkiye'de devletin yolsuzlukla bütünleştiği iki dönemden ilkini, Demokrat Parti iktidarı oluşturuyor. 'Savaş bitmiş, Türkiye çok partili döneme geçmişti. Artık her mahallede bir zengin yaratılacak, Türkiye 'Küçük Amerika' olacaktı. Serbest piyasaya dayalı kapitalist bir kalkınma modelinin ilk adımlarının atıldığı bu dönemde, bireysel zenginlik ön plana çıktı. 'Mutlu azınlık' deyimi bu yılların ürünüydü ve kitlelerin fakirleşmesi pahasına kolayca zenginleşen bir azınlığa karşı uyanan öfkeyi dile getirmekteydi.'

Yolsuzluğun sistemli hâle geldiği ikinci dönemse[238] Türkiye'nin serbest piyasa ekonomisine geçtiği 1980 ve sonrası. '1983 yılında Özal iktidarıyla başlayan ve 90'lı yılların ilk yarısına kadar süren liberal iktisat döneminde Cumhuriyet tarihinin en lekeli işleri yapılacaktı. Devletin rant oluşumu ve paylaşımındaki genel tavrı, diğer dönemlerden farklı olarak hiç bu kadar açık ve net bir şekilde sergilenmemişti. Özellikle, iktidar kadrolarıyla iş çevreleri arasındaki ilişkilerin yakınlaşması avanta dağıtma ortamını geliştiriyordu.'

---

[238] Türkiye'de yolsuzluk hakkında bkz. Ahmet Mumcu, Osmanlı Devletinde Rüşvet, İnkılâp Yay., 2005; Bilal Çetin, Soygun: "Hayali İhracatın Boyutları", Bilgi Yay., 1988; Eser Karataş, "Türkiye Tipi Yolsuzluk", Karizma Dergisi, No:21, Ocak-Şubat-Mart 2005, s.19-22; H. Şahin, "Hanefi Avcı Niçin Avlandı?", Radikal, 8 Haziran 2005, s.6; H. Şahin, "Terör ve Yolsuzluklar", Radikal, 2 Temmuz 2003, s.6; "Türkiye Yolsuzlukta 65. Sırada", Odak Dergisi, 3 Kasım 2005, s.22-23; H. Şenyüz, "Kayıt Dışı ile Mücadele İşin Temeli", Radikal, 20 Nisan 2005, s.9; İ. Berkan, "Enerji Yolsuzlukları", Radikal, 2 Temmuz 2003, s.3; "Nükleer Kaçakçılık", Cumhuriyet, 8 Aralık 2005, s.1; F.S. Yüksek, "Başbakan: Yolsuzluklar Şoke Edecek", Radikal, 30 Haziran 2003, s.7; "Koray Aydın'a Şok Karar", Radikal, 24 Aralık 2004, s.6; İsmet Berkan, "Vergi de Kaçırmış", Radikal, 4 Eylül 2001, s.3; İ. Berkan, "Telekom Gerçeği", Radikal, 5 Temmuz 2001, s.3; Sedat Ergin, "Yüksek Yargı Üyelerinin Gezi Paralarını Kim Ödedi?", Hürriyet, 10 Ağustos 2004, s.20; "Yolsuzluk Endeksinde 12 Sıraya Yükselip Çin'i Geçtik", Sabah, 19 Ekim 2005, s.11; H. Çetinkaya, "İkinci Bir Susurluk mu?", Cumhuriyet, 10 Ağustos 2005, s.5; N. İflazoğlu, "AKP Merkezinde 'Çorum Sıkıntısı'", Radikal, 10 Kasım 2005, s.5.

'Yolsuzluğun 100 Yıllık Tarihi'nin bir diğer özelliği de, geçmişin sayfaları arasında unutulmuş birçok yolsuzluk olayını yeniden gün ışığına çıkarması. Kitapta özellikle Milli Mücadele ve Tek Parti döneminde yaşanan birçok olayın ayrıntılarına yer verilmiş. Mustafa Kemal'in son yıllarında, İsmet İnönü ile aralarının açılmasına neden olan olaylardan birinin de Bomonti bira fabrikası imtiyazı olduğunu öğreniyoruz. Atatürk'ün ortaya çıkardığı yolsuzluk olayından, 2. Dünya Savaşı'nda Almanya'dan rüşvet alan gazetecilere; İnönü'nün kardeşi Hasan Rıza Temelli'nin İstanbul bürokrasisini yıldıran taleplerinden, ilk büyük devalüasyondan kimlerin kazançlı çıktığına kadar birçok olayın ayrıntıları da 'Yolsuzluğun 100 Yıllık Tarihi'nde anlatılıyor.

Kitabı okurken, Süleyman Demirel'in 'Aile fotoğrafı'nda olduğu gibi her döneme damgasını vuran bir fotoğraf çekmenin mümkün olduğu ortaya çıkıyor. İttihat ve Terakki döneminin fotoğrafında öne çıkan İsmail Hakkı Paşa ve Kara Kemal, bir yandan Parti için, bir yandan da yakınlarının ve kendilerinin şahsi çıkarları için çalışmayı ihmal etmiyorlar. Altun, Abdülhamit döneminde Beyoğlu'nu haraca bağlayan Fehim Paşa'yı ve Türkiye'nin İspanya İç Savaşı'nda adının geçmesine neden olan Ekrem König'i derin devletin ilk adamları olarak tanımlıyor.

'Yolsuzluğun 100 Yıllık Tarihi'nde ortaya çıkan gerçeklerden biri de ekonomik ve siyasi konjonktürle birlikte yolsuzlukların biçiminin değiştiği. Milli Mücadele sonrasında ortaya çıkan 'Aferizm' (çıkarcılık); Kurtuluş Savaşı'nda beş kuruş parası olmayanların, Cumhuriyet ile birlikte iktidarın nimetlerini keşfetmelerini niteliyor. 'İhtikâr' (vurgunculuk); devletin ekonomideki denetimini arttırdığı 2. Dünya Savaşı yıllarında tüketim ve askeri malzemelerle ilgili artan yolsuzlukların adı olarak karşımıza çıkıyor. Mallar stoklanıyor, devletçe belirlenen fiyat arttıkça mallar piyasaya azar azar sunuluyor ve vurgunlar yaşanıyor.

Döviz taşımanın ve ithalatın yasak olduğu 1970'li yılların modasında ise 'Kaçakçılık' ön plana çıkıyor. Özellikle içki, sigara ve döviz kaçakçılığı sıradan işlerden biri hâline geliyor. 'Hayali ihra-

cat' ise Özal döneminin Türkiye'ye hediyesi. Dönemin yıldızı olan Kemal Horzum, hayali ihracattaki başarısıyla tanınmasına rağmen, daha sonra kendini geliştirerek eski ve yeni yolsuzluk türlerinin bağlantısını üzerinde taşıyan sembolik bir figür hâline geliyor. Aslında yolsuzlukta karma modellerin ön plana çıktığı 1990'lı yıllar için tekil bir tanımlama yapmak güç. Ancak yine de kamu bankalarının iktidara yakın kişilere verdiği sıfır faizli geri ödemesiz kredilerin en çok revaçta olan yöntem olduğunu söylemek mümkün. Bu dönemin bir özelliği de yolsuzluk literatürünün yeni terimlerle zenginleşmesi. 'Hortumlama' deyiminin sözlüklerde yerini aldığı bu dönemde, yolsuzlukların hızına yetişemeyen TDK 'Back to back' için henüz Türkçe bir karşılık bulamadı.

Şafak Altun, her yolsuzluk olayının maddi boyutlarını da ortaya koymaya çalışmış. Ancak yine de yolsuzluğun bilânçosunu ortaya koymanın hem zor hem de yanıltıcı olacağını da belirtiyor. Ortaya konan rakamların, saptanan yolsuzluk olaylarından hareketle hesaplandığına dikkat çeken Altun, 'Rakamlar buzdağının görünen kısmı. Görünmeyenin ne kadar olduğunu ise sadece o işi gerçekleştirenler bilebilir' diyor.

Yine de fikir vermesi açısından 2003 yılında TBMM Yolsuzlukları Araştırma Komisyonu'nun ortaya koyduğu rakamın 160 milyar dolar olduğunu söyleyelim. Ekotimes dergisinin 2001 yılının Ağustos ayında yaptığı bir araştırmaya göre sadece 1980'li yılların bilânçosu 105 milyar dolardır..."[239]

1) TÜRKİYE'DE YOLSUZLUK

"Yemeğe şeytanla oturanın kaşığı uzun olmalı."[240]

70'lerden bu yana yolsuzluklar deyince, ilk akla gelenler ya da en ünlüleri "Hayali ihracat, mobilya yolsuzlukları, F-16 alımıyla ilgili rüşvet olayı, İstanbul Bankası yolsuzluğu, Jaguar olayı, karayolları, İSKİ, İLKSAN, Türkbank'tır".[241]

---

[239] K. Cenk Sarıoğlu, "Bir Sistem Olarak Yolsuzluk", Radikal Kitap, 22 Ekim 2004, s.40.
[240] Alman Atasözü.
[241] Türey Köse, "İlk Rüşvet Belgesi Sümer'de", Cumhuriyet, 18 Temmuz 2003, s.4.

Gerçekten de "devlet ihale yapar, yapınca da yolsuzluk olur"[242] ifade edilebilecek döngü içindeki Türkiye "1984'ten beri bilimsel ve organize bir biçimde soyuluyor. Bu soygunun siyasi, bürokratik, hukuk-adalet ve işadamı olmak üzere dört ayağı var"[243] Dünya Bankası'nın bir raporuna göre, Türkiye'de kamu ihale yolsuzlukları azalsa devlet bütçesinde %30'a yakın tasarruf sağlanabilir...[244]

TÜRKİYE'NİN YOLSUZLUK DERECESİ			
Yıl	Türkiye'nin Derecesi	Endeksteki Ülke Sayısı	Türkiye'nin Sırası
1995	4,10	40	27
1996	3,54	54	33
1997	3,21	52	38
1998	3,40	85	54
1999	3,60	99	54
2000	3,80	90	50
2001	3,60	91	54
2002	3,20	102	64
2003	3,10	133	77

'Transparency International' örgütünce düzenlenen '2004 Küresel Yolsuzluk Raporu'na göre, Türkiye şeffaflık listesinde 64. sıradan 77. sıraya gerilerken;[245] "Siyasi yükselişle birlikte, kişisel, aile, yakın çevresi ile gerçekleşen parasal, servet artışı, değişen yaşam biçimi, sınıf atlama; özellikle 1980'den günümüze uzanan çizgide, yolsuzluklar konusunda örnekler oluşturuyor".[246]

Kimi somut örnekleri sıralarsak...

* "Türkiye'nin de aralarında bulunduğu 47 ülkede 40.838 kişiyi kapsayan, 'Global Yolsuzluk Barometresi'ne göre, bu ülkelerde yaşayanlar yolsuzluğun kaynağı olarak politikayı gösteriyor.

Yolsuzlukların ülkelerin çeşitli alanları üzerindeki etkileri, yolsuzluklardaki değişim algılamaları ve beklentileri belirlemeye yönelik ankete katılanların %30'una yakın bir bölümü, yolsuzlukların arındırılmasını en çok istedikleri kurum olarak siyasi partileri gösterdi. Katılanların %14'ü, mahkemeler, %12'si güvenlik güçleri,

---

[242] Seçkin Doğaner, Soygunun Öteki Adı: Devlet İhalesi, İletişim Yay., 1999, s.13.
[243] M. Öztürk, "Hedef Türkiye'yi Çökertmek...", Cumhuriyet, 29 Haziran 2003, s.12.
[244] "Kirlilik Hızla Artıyor", Cumhuriyet, 8 Ekim 2003, s.13.
[245] Sabih Kanadoğlu, "Yolsuzluklarla Mücadele!", Cumhuriyet, 15 Nisan 2004, s.2.
[246] Şükran Soner, "Suç Ekonomisi Büyüyor", Cumhuriyet, 27 Ağustos 2005, s.13.

%8,4'ü sağlık hizmetleri, %7,5'i ise eğitim sistemini yolsuzluklarla mücadelede öncelikli alanlar olarak seçti.

Araştırma Türkiye'de ise halkın çok karamsar olduğunu ortaya çıkardı. Anketi yanıtlayan Türklerden %37,2'si yolsuzlukların çok artacağına, %19,4'ü ise az artacağına inanıyor. Yolsuzlukların aynı kalacağını düşünenlerin oranı %14,7'de kaldı. Türk halkının %9'u yolsuzlukların biraz azalacağını, %3'ü ise çok gerileyeceğini düşünüyor. Böylece, halkın %56,6'sı gibi büyük bir kısmı, yolsuzlukların daha yoğunlaşmasını beklerken gerileyeceğine inananların oranı %12 gibi düşük bir düzeyde bulunuyor. Araştırmaya cevap verenler Türkiye'nin, şeffaflık ve dürüstlük konusundaki performansında bir kötüleşme olduğuna inanıyor..."[247]

"Uluslararası bir araştırma, Türklerin dünyada 'siyasacılarına güvenmeyen' üçüncü halk olduğunu ortaya koydu. Türklerin önünde birinciliği Arjantinli, ikinciliği Japon siyasacılar aldı..."[248]

* Türk Standartları Enstitüsü'nde görevden almalarla başlayan rüşvet soruşturmasına göre, rüşvetin yıllık hacmi 30 trilyon civarında.[249]

* "Başbaşkanlık'a bağlı Toplu Konut İdaresi'nin yedi projede 774 trilyon liranın müteahhitlerin cebine aktarılarak kamuyu zarara uğrattığı ortaya çıktı".[250]

* Adalet Bakanı Cemil Çiçek, "Uzanlar için iddia edilen suçlar, devletin içinden yardım almadan işlenemez. 20 banka, bu işbirliği olmadan arka arkaya boşaltılamazdı"[251] dedi.

* Hazine'yi zarara uğrattığı gerekçesiyle yargılanan eski Deniz Kuvvetleri Komutanı İlhami Erdil'in harcamalarını denetleyen MSB'ye bağlı eski Teftiş Heyetleri Başkanı Bilgütay Varımlı, "İnsanların tüketemeyeceği çok fazla harcama vardı. 1,5 ton çikolata, 25 bin kutu kola alındığı raporlarda yer alıyordu" diye konuştu.[252]

---

[247] "Önce Siyaset Temizlensin", Radikal, 30 Mart 2004, s.15.
[248] Ö. Acar, 'Türklere Yolsuzluk İçin Sihirli Değnek', Cumhuriyet, 8 Temmuz 2003 s.10.
[249] "TSE'de Rüşvet Çarkı", Radikal, 26 Eylül 2004, s.12.
[250] "TOKİ'de Dev Yolsuzluk", Cumhuriyet, 2 Aralık 2005, s.8.
[251] Cemil Çiçek, "Her Meslek Kendi Hırsızını Saklıyor", Radikal, 1 Eylül 2003, s.6.
[252] "1.5 Ton Çikolata Tüketilmiş", Cumhuriyet, 19 Mart 2005, s.8.

* "Maliye Bakanı Kemal Unakıtan, enteresan kişiliği ve ettiği acayip laflarla sık sık gündeme geliyor. Söylendiğine göre, Başbakan Tayyip Erdoğan, Kemal Bey'e 'Abi' diye hitap edermiş. Tabii Kemal Bey sadece sempati dünyasına hitap eden laflarıyla değil, kendisinin ve oğlunun şaibeli işleriyle de gelebiliyor gündeme. Hatırlarsınız, oğlunun bir mısır ithalatı işi vardı ki, dillere destan olmuştu. Kendisi de, Al Baraka Türk yönetim kurulu üyesi olarak hayli çetrefilli işlerin içinde yer almıştı..."[253]

* "TMSF'nin batık Egebank'ın eski sahibi Murat Demirel'e yönelik tahsilât operasyonu çerçevesinde Şevket Demirel'e ait 9 şirkete el koymasına uzanan süreçteki ilişkiler zinciri aydınlanıyor.

Şevket Demirel'in günlüğündeki ifadelerden Ali Balkaner ile birlikte yapılacak konut projesinde Egebank'ın kaynaklarının kullanılması planı ve o dönem Cumhurbaşkanı olan S. Demirel'in işin hayata geçmesi için Balkaner'i Köşk'e çağırarak görüşeceğini söylediği yer alıyor. TMSF avukatları Nihal Gürsel'le Sami Türker tarafından 26 Ekim 2005'te Şevket Demirel'in günlüğüyle birlikte verilen dilekçede, 'Bankanın (Egebank) hâkim ortakları arasında yer alan Şevket Demirel Holding'in içinin bizzat kendileri tarafından soyulduğunun ifade edildiği anlaşılmaktadır' denildi. (...)

Şevket Demirel'in 23 Mart 1998 tarihli günlük notlarında Şevket Demirel Holding'in de içinden usulsüz para alındığı şüphesi uyandıran ifadeler bulunuyor. Şevket Demirel, günlüğünün bu bölümünde, 'Sadece Şevket Demirel Holding (100x109) TL var. Onu da soyduk, gerekirse öderiz' diyordu..."[254]

* "Sabancı Kız Yetiştirme Yurdu'ndaki taciz iddialarını araştıran CHP heyetinin başkanı, İstanbul Milletvekili Güldal Okuducu, Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'nü vekâleten yürüten Yurt Müdürü Aytekin Erdoğan'ın ihaleler konusunda 'çok hassas olduğunu' belirterek ağır suçlamalarda bulundu. Okuducu, 'Kız yurdunun giyim ihalesi, AKP Merkez İlçe Teşkilâtı'nın başkanına veriliyor. Düşük

---

[253] Hakan Gülseven, "Yolsuz Memleketin 'Yolsuzluk Muhabiri'", Radikal Cumartesi, 18 Haziran 2005, s.3.
[254] Uğur Dündar, "Demirel'in İtiraf Günlüğü", Hürriyet, 9 Kasım 2005, s.9.

ücretle verildiği için iptal ediliyor. İlçe başkanının başka bir şirketine yüksek fiyatla veriliyor. Oranın rantını yeme konusunda derin hassasiyetle karşılaştık' dedi.

Okuducu, TBMM'de düzenlediği basın toplantısında, 'Her il müdürü veya bürokratın arkası bir milletvekiline çıkıyor. Devlet Urfa'da AKP milletvekillerinin akrabaları ve yandaşları arasında paylaşılmış. Azgın, insafsız bir kadrolaşma' diye konuştu..."[255]

* "Çorum Belediye Meclisi'nin karar tutanaklarında çok sayıda 'kişiye özel imar planı' değişikliği olduğu, CHP'li üyelerin bunlara itiraz ettiği ortaya çıktı

AKP yönetimindeki Çorum Belediyesi'nde rüşvet iddiaları ve kasa operasyonuna neden olan 'inşaatlarda kat artırımı' kararlarının şahsa özel ve Çorum Belediye Meclisi toplantılarında tek tek alındığı ortaya çıktı. Belediye meclisinin karar tutanaklarında çok sayıda kişiye özel imar planı değişikliği yer aldı. Milliyet'in elde ettiği kararlara ilişkin dosyada 17 kat artırım ruhsatı bulunuyor. Belediye meclisinin CHP'li üyeleri kararlardan 15'ine karşı çıktı...

Çorum CHP İl Başkanı Gürsel Yıldırım da kat artırımı, benzin istasyonu ve gayri sıhhi müesseselerle ilgili sağlık bandı uygulamalarından rüşvet alındığını söyleyerek, şunları iddia etti: 'Bu yolla 1,5 milyon YTL civarında fon oluşturuldu. Para, AKP İl Başkanlığı, belediye ve kendilerine yakın dernekler arasında dağıtıldı. Başbakanın 30 Eylül'deki ziyareti öncesinde bazı firmalardan 10 bin YTL istediler. Miting masraflarını buradan karşıladılar. Atlamaz, paraların iftar çadırının masraflarının karşılanması için toplandığını söylüyor. Çadırın aylık maliyeti olan 70 bin YTL hayırseverlerce karşılandı'".[256]

"AKP yönetimindeki Çorum Belediyesi hakkında, İçişleri Bakanlığı müfettişlerinin hazırladıkları rapor doğrultusunda 'rüşvet' soruşturması başlatıldı. Belediye Başkan Yardımcısı Selim Seven'in odasındaki özel kasayı açtıran müfettişler, üzerinde 'AKP İl Başkanlığı' yazan bir zarfın içinde hamiline yazılmış çek buldu. Beledi-

---

[255] "Kız Yurdunda İkinci İhale de AKP'liye", Milliyet, 8 Kasım 2005, s.20.
[256] Aydın Hasan, "Çorum'da Kişiye Özel İmar Planı", Milliyet, 11 Kasım 2005, s.16.

ye ile il başkanlığı arasındaki bağlantıyı 'kuşkulu' diye nitelendiren müfettişler, hazırladıkları raporu savcılığa gönderdi.

Müfettişler, kentte dile getirilen 'inşaatlarında kat artırımı yapmak isteyen kişilerden daire başına 10 milyar lira rüşvet alındığı' iddialarının yanı sıra, Z.T. adlı emekli bir öğretmenin, kendisinden de aynı gerekçeyle rüşvet istendiği yönündeki şikâyeti üzerine harekete geçti.

Mülkiye başmüfettişleri, aynı zamanda İmar Komisyonu Başkanı da olan Seven'in odasına baskın yaparak, kasanın açılmasını istedi. Seven ve yardımcıları, kasanın kullanılmadığını iddia edince müfettişler, 'savcı ve polis eşliğinde' kasanın açılmasını isteyeceklerini söylediler. Bu uyarı üzerine kayıp olduğu iddia edilen anahtar bulundu. Tanıkların huzurunda kasada yapılan incelemede, bir kayıt defteri ile birinde 1, diğerinde 2 adet çek yer alan 2 zarf bulundu. Kayıt defterinde toplam tutarı 372 bin YTL olan 30'a yakın çek kaydı saptandı. 'AKP İl Başkanlığı' yazan zarfta 5 milyar liralık, isimsiz olan zarfta hamiline yazılmış 2 çek bulundu..."[257]

"İçişleri Bakanlığı müfettişlerine gelen ihbar üzerine AKP yönetimindeki Çorum Belediyesi'nde gerçekleştirilen ve rüşvet kuşkusu uyandıran çekleri ortaya çıkaran çelik kasa operasyonu, ilginç ilişkiler ağını da ortaya çıkardı. AKP Çorum İl Başkanı Mehmet Karadağ'ın, Belediye Başkan Yardımcısı Hüseyin Kılıç ile uzun süreli iş ortaklığı olduğu belirlendi. Hakkında adli soruşturma yürütülen Belediye İmar Komisyonu Başkanı Nurettin Yıldırım'ın da AKP İl Başkan Yardımcısı Faruk Yıldırım ile kardeş olduğu anlaşıldı.

Adli soruşturmaya konu olan 'inşaat sahiplerinin, belediyeye verdikleri rüşvet karşılığında kat artırım hakkı elde ettiği' yönündeki iddiaları araştıran müfettişlerin, Belediye Başkan Yardımcısı Selim Seven'in odasında yaptıkları baskın, dikkat çekici bilgilerin açığa çıkmasını sağladı. Seven'in odasında müfettişlerce zorla açtırılan kasada, üzerinde 'AKP İl Başkanlığı' yazan zarfın içinden de çek çıkması, dikkatleri AKP'li belediye yönetimiyle AKP İl Başkanlığı yöneticilerinin ilişkilerine yöneltti.

---

[257] Tolga Şardan, "Belediyeye Rüşvet Baskını", Milliyet, 8 Kasım 2005, s.20.

Kasada bulunan 5 milyar liralık çekin il başkanlığıyla ilgisi olmadığını ileri süren Mehmet Karadağ'ın, Başkan Yardımcısı Hüseyin Kılıç ile birlikte 'Özel Çınar Eğitim Sağlık ve İnşaat Taahhüt Sanayii ve Tic. AŞ' adlı firmada 'kurucu ortak' oldukları belirlendi.

2001'de kurulan ve Ticaret Sicil Memurluğu'nda kaydı bulunan firmaya Karadağ ve Kılıç'ın yanı sıra, yine hakkında adli soruşturma başlatılan Belediye İmar Komisyonu'nun üyesi Ahmet Yetim ile hâlen İl Genel Meclisi Üyesi ve AKP Grup Başkanı olan Hasan Çalış'ın da bir dönem ortak olduğu saptandı. İmar Komisyonunun, rüşvet kuşkusu doğuran bulguların odağında yer aldığına işaret edildi. 2000'de öğretmenlikten emekli olduktan sonra Belediye Meclisi'ne seçilen Yetim'in, Çınar AŞ'nin çoğunluk hisselerini bir süredir elinde tuttuğu ve şirketin yönetim kurulu başkanlığını yaptığı öğrenildi.

Karadağ ile Yetim'in de, kuruluşun ardından şirket adına imza yetkisine sahip kılınan üç kişiden ikisi olduğu, bulunan noter belgesiyle saptandı. Kayıtlara göre, AKP İl Başkanı Karadağ ile Belediye Başkan Yardımcısı Kılıç, 2004'teki yerel seçimlerin ardından bir yıl daha ortak olarak kaldılar ve Mayıs 2005'teki genel kurul öncesinde hisselerini devrettiler. Yetim, iki ortağı Kılıç ve Karadağ ayrıldıktan sonra, M. Fatih Yetim adlı yakınıyla ortak oldu".[258]

Sonra, "AKP Genel Başkan Yardımcısı Nihat Ergün, 'Basından izlediğimiz kadarıyla ortada yolsuzluk ve rüşvet iddialarından ziyade, belediyece yürütülen bazı çalışmaların kamuoyuna yanlış aksettirilmesi görüşü ağır basıyor' dedi".[259]

Ve nihayet "AKP, Çorum Belediyesi'nde ortaya çıkan 'gizli kasadaki çek' skandalına adı karışanların disiplin kuruluna sevk edilmesine gerek görmedi. Parti, Çorum İl Başkanı Mehmet Karadağ ile iddialarda adı geçenlerin 'sözlü olarak' uyarılması kararlaştırdı...

MYK üyeleri de bağış alımında 'usulen hata' yapıldığı konusunda görüş birliğine varırken, olayda 'rüşvet, irtikâp, zimmet ve dolandırıcılık olmadığına' karar verildi".[260]

---

[258] Tolga Şardan, "Çorum'da İşler Tıkırında!", Milliyet, 9 Kasım 2005, s.18.
[259] "AKP Rapor Bekliyor", Radikal, 14 Kasım 2005, s.4.
[260] Nazif İflazoğlu, "Çorum Defteri Nasihatle Kapandı", Radikal, 16 Kasım 2005, s.8.

Çorum ve öteki örneklerden hareketle hatırlatalım: "Mesela ne oldu Lokhead skandalı? Askeri uçak alım ihalesinde ortaya çıkan yolsuzluk dünyanın bütün ülkelerinde çözüldü, pek çok kişi mahkûm oldu, bir tek Türkiye'de sır kaldı.

Hem de Lokhead şirketi rüşvet belgelerini göndermeye başladığı hâlde. Bir dönemin hava kuvvetleri komutanının 'dünyanın en zengin hava kuvvetleri komutanı' olduğu iddiaları dile düştü de ne oldu? Sağlamlıkları her zelzelede yıkımlarla test edilen kamu binalarının milyarlarca dolarlık inşaat ihaleleri soruşturuldu mu?

Hızlı tren yapıyoruz diye kilometrelerce açıldıktan sonra kapatılan tünellerin, normal bedelin 10 katı fiyatla su satın alınması için devlet garantisi verilerek yaptırılan barajların ve tabii kullanılmadığı hâlde parası ödenen suyun hesabı mı soruldu?

Ya da iflas etmiş şirkete kamu bankasından milyonlarca dolarlık kredi açtırıp sahipleri yurtdışına kaçtığı için parayı gittikleri ülkede almalarını sağlayan siyasi irade hesap mı verdi? Orta Asya siyasetimizde önemli bir nokta olan Afganistan'daki Türkmen hareketine para göndermek için devlette sorumluluğu olmayan kişileri görevlendirip sonra onların milyonlarca dolarla sırra kadem basmalarının örtbas edilmeye çalışılmasını sorgulayan çıktı mı?

Onun için, abartı demeyin hemen. El konulan bankaların neredeyse tamamının idare meclisinde Türk maliyesi veya hazinesini yönetenlerin bulunması, hatta birinin adeta müsteşar ordusu kurması unutuldu gitti..."[261]

2) YOLSUZLUK: KAPİTALİZMİN DOĞASINA MÜNDEMİÇTİR

"Avarus animus nullo satiatur lucro."[262]

"Yolsuzluklar yalnız Türkiye'de olmuyor. Kuralların etrafından dolaşıp en geniş anlamda faydayı azamiye çıkarmak insanın temel içgüdülerinden biridir. Yani rantın (kuralların çiğnenmesinden kaynaklanan kâr) olduğu yerde yolsuzluk kaçınılmazdır".[263]

---

[261] Avni Özgürel, "Soyguncu Çetesi Dağılıyor", Radikal, 21 Temmuz 2004, s.9.

[262] "Aç gözlü bir ruha dünyaları versen tatmin olmaz" (Seneca).

[263] Ercan Kumcu, "Dünya Çapında Yolsuzluklar", Hürriyet, 9 Mart 2004, s.9.

Yani "Yolsuzluk, bürokratların ceplerine para koymaktan ileri bir şeydir. Ekonomik büyümeyi yavaşlatacak bir şey olduğu da kesindir. Örneğin Rusya'da yolsuzluk İskandinav ülkelerinin seviyesine indirilebilirse ekonomi üzerindeki olumlu etkisi şimdikinin iki katı kadar olacak"tır![264]

Bir şey daha: Merkezi Cenevre'de olan Uluslararası Yolsuzlukları İnceleme Örgütünün İsviçre Bölümü Başkanı Prof. Haluk Gürsel, "ABD'de bu yolsuzlukların kişi başına faturası 14 bin dolar. Ne yazık ki bu yolsuzluklar yapanın yanına kâr kalıyor; çünkü yolsuzluk yapanların hepsinin yakalanması ve paranın tahsili imkânsız. Yolsuzluk yoluyla çalınan paranın miktarı yolsuzluğu yapanın mevkisiyle yüksekliğiyle doğru orantılı; örneğin genel müdürlerin yolsuzlukları çalışanlarınkinden 14 kat daha fazla' dedi".[265]

Burada durup, hep birlikte anımsayalım: "Maliye Bakanı Unakıtan'ın 'hayali ihracat, naylon fatura, evrakta sahtecilik' suçlamasıyla 'dava edildiği', ancak AKP Hükümeti'nin bu 'davayı düşürmek için kolları sıvadığı' ve bin türlü oyunla sonuç almaya çalıştığını da, en az birkaç yüz kez gazeteler yazdılar. Başbakanın İstanbul'da kaçak ev yaptırdığı; Maliye Bakanı Unakıtan ve oğlunun villalarının kaçak olduğu da açığa çıktı. Ayrıca aralarında Dinç Bilgin, Mehmet Karamehmet, Cavit Çağlar, gibi 'işadamları'nın da bulunduğu 'banka hortumcuları'nın 40 milyar dolar 'götürdükleri' ve haklarında açılan davalardan 'yırttıkları'nı, ülkede neler olupgittiğini merak eden ve ilgilenen herkes biliyor...

Bunlara, benzeri binlerce örnek eklenebilir. Sistem savunucularının hemen her zaman 'münferit olaylar' olarak gösterdikleri bu sözüm ona 'tekil sapkınlık'lar, kapitalizm 'aynası'nın dökülen sırları gibidir. 'Orkestranın falsosu' olarak görülemezler. 'En gelişmiş olan'ları dahil, tüm kapitalist ülkelerde, rüşvet, soygun, iltimas, yolsuzluk gibi kavramlarla ifade edilen bu tür 'sapkınlıklar'ın görülmesi; bunların küçük kapitalistin ve sıradan bürokratın işi olmaktan çok, sistem savunucularının 'iftihar ettikleri' üst sınıfların temsilci-

---

[264] "Küresel Ekonomiyi Kemiren Hastalık...", Moscow Times, 28 Ocak 2005.

[265] Z. Atamer, "Kişi Başına Yolsuzluk 14 Bin Dolar", Hürriyet, 27 Temmuz 2004, s.10.

lerinin icraatları arasında gelmesi, bunu kanıtlar. Daha fazla kâr, rant ve vurgun için mücadele; bunun üzerinden başkalarına üstün gelmek ve böylece servetini ve sermayesini artırmak kapitalizmin olmazsa olmazlarındandır. Savunucuları ve koruyucularının bu işleyişe uyum göstermeleri de anlaşılır bir şeydir.

Rüşvet ve yolsuzluk, 'meşru yollardan servetini artırma'; yani emek gücünü olası asgariden satın alarak ve daha fazla kâr için her tür baskı ve hak yoksunluğunu dayatarak sistemi sürdürme uğraşından bağımsız ya da kopuk değildir. Meşru olmayan yollardan zengin olanların esas itibariyle 'önemli işadamları' ve devletin çeşitli kademelerinde görevli üst bürokratlar olmaları, rüşvet, vurgun ve yolsuzlukların kapitalist işleyişin doğasından geldiğini gösterir".[266]

"Bizde böyle de, diğerlerinde nasıl" mı?[267]

Alın bir örnek: "Meksikalı bir din adamı, kilisenin bağışların kaynağını soruşturmasına gerek olmadığını söyledi. Ramon G. Flores adlı rahip, 'Kiliseye yapılan bağışlar, uyuşturucudan elde edilmiş bile olsa bu sayede temizlenmiş sayılır' dedi.

Basın toplantısında, kilisenin uyuşturucu kaçakçılarının bağışlarını kabul etmesi gerekip gerekmediği konusunda gelen soruya rahip, 'Bağışı kimin yaptığına bakmam. Kim olursa olsun bağışı alır, teşekkür ederim. Kişinin niyeti temizse para da temizlenmiş sayılır...' şeklinde yanıt verdi. Meksikalı din adamı, kirli diye parayı yakmak gerekmediğini, onu 'dönüştürmenin' esas olduğunu söyle-

---

[266] A. Cihan Soylu, "Rüşvet, Kâr ve Kapitalizm", Evrensel, 29 Mayıs 2005, s.5.

[267] "Dünyada yolsuzluğun en yaygın olduğu ülkelerden Endonezya'da bir belediye başkanı, yönetiminde çalışan 60 kişiyi 'dürüstlük ilkelerini hatırlamaları için' Kur'an kursuna gönderdi. The Jakarta Post gazetesinin haberine göre, Bogor kentinin belediye başkanı Diani Budiarto, 'Memurların yolsuzluğa bulaşmış, tembel ve disiplinsiz görüntülerini değiştirmek için' personelini üç gün süreyle Kur'an kursuna gönderdiğini belirtti" (Yolsuzluğa Karşı Kur'an Kursu, Cumhuriyet, 22 Kasım 2005, s.11). Ayrıca dünyada yolsuzluk için bkz. Ü. Berkman, Azgelişmiş Ülkelerde Kamu Yönetiminde Yolsuzluk ve Rüşvet, TODAİE, 1983; C.C. Aktan, Politik Yozlaşma ve Kleptokrasi, Afa Yay., 1992; A.B. Kafaoğlu, Silah, Rüşvet ve Sömürü, Alan Yay. 1982; 'Kaçakçılıkta Yok Yok', Evrensel, 29 Kasım 2005, s.3; E. Sağlam, 'Kayıtdışı ile Mücadele Sözle Olmuyor', Hürriyet, 1 Aralık 2005, s.15; A.F. Özsoylu, Suç Ekonomisi, TUGİAD Yay., 1998; 'Rüşvet Küresel Sorun', Cumhuriyet, 4 Mart 2002, s.1; "Koltuk Zenginleri", Radikal, 1 Temmuz 2004, s.22; H. Şahin, "Yolsuzlukla Küresel Savaş", Radikal, 25 Haziran 2003, s.6.

di ve şu ifadeyi kullandı: 'Günahkâr bir kimsenin tövbe edip değişmesi gibi, her türlü para da dönüştürülebilir... Paranın kaynağını araştırmak bizim işimiz değil'. Meksikalı uyuşturucu kaçakçıları, kiliseye karşı cömertlikleriyle tanınıyor".[268] (...)

Bunun yanında "Yolsuzluk, Endonezya mahkemelerinin içine işlemiş durumda... Adaletin yerini bulması gereken mahkemeler, yargı kararlarının satıldığı ve satın alındığı mekânlar hâline geldi.

Yolsuzluk sadece mahkemeleri etkilemiyor... diğer hukuk kurumlarını, polis teşkilâtını da etkiliyor. Uzun lafın kısası yolsuzluk tüm yargı makamları ve diğer kamu kuruluşlarında kol geziyor. Adalet satın alınabiliyor. Halkın güvenini kazanmak çok güç

Salgın bir hastalık gibi ülkenin resmi kurumlarına bulaşmış durumda. Hukuk sistemimiz incelendiğinde, mahkemelerimizin yolsuzluktan arındırılması ve halkın güveninin kazanılmasının çok güç olduğunu açıkça görüyoruz.

Resmi dairelerde ve ülkenin tüm kurumlarında yolsuzluk kol geziyor. Hükümetse yolsuzlukla mücadelede başarılı olamıyor..."[269]

Özetle kapitalizme içkin olan yolsuzluk konusunda Uluslararası Şeffaflık (Transparency International) örgütünün yayımladığı bir listeye göre en çok yolsuzluk yapanlar şöyle sıralanıyor:[270]

EN ÇOK YOLSUZLUK YAPAN 10 LİDER		
SIRA	KİM, NEREDE, NE ZAMAN?	NE KADAR?
1	Muhammed Suharto (Endonezya, 1967-1998)	15-35 milyar dolar
2	Ferdinand Marcos (Filipinler, 1972-1986)	5-10 milyar dolar
3	Mobutu Sese Seko (Eski Zaire, 1965-1997)	5 milyar dolar
4	Sani Abaça (Nijerya, 1993-1998)	2-5 milyar dolar
5	Slobodan Miloşeviç (Eski Yugoslavya, 1989-2000)	1 milyar dolar
6	Jean-Claude Duvalier (Haiti, 1971-1986)	300-800 milyon dolar
7	Alberto Fujimori (Peru, 1990-2000)	600 milyon dolar
8	Pavlo Lazarenko (Ukrayna Başbakanı, 1996-1997)	114-200 milyon dolar
9	Arnoldo Aleman (Nikaragua, 1997-2002)	100 milyon dolar
10	Joseph Estrada (Filipinler, 1998-2001)	78-80 milyon dolar

[268] "Meksikalı Rahip: Kirli Parayı Kilise Aklar", Cumhuriyet, 21 Eylül 2005, s.20.
[269] Frans H. Winarta, "Adaletin Satın Alındığı Ülke", The Jakarta Post, 23 Kasım 2005.
[270] "'Yolsuzlar' Listesi: Dünyanın 10 Hırsız Lideri", Cumhuriyet, 1 Temmuz 2004, s.11.

Buna ilişkin olarak eklemeden geçmeyelim: Yine Transparency International, küresel yolsuzluğun artmasında Batılı tekellerin önemli payı olduğunu söylüyor. Batılı şirketlerin yerel yöneticilere rüşvet verdiği herkesçe bilinen bir gerçek![271] Küreselleşme ile doğrudan ilintili olan bu duruma[272] en iyi örnek, "Mafyayla gizli anlaşma yapmakla suçlanan İtalya Başbakanı Silvio Berlusconi"dir![273]

2.1) SİLVİO BERLUSCONİ ÖRNEĞİ...

"Erdem ve zenginlik hiçbir
zaman aynı insanda birleşmez."[274]

Eşkıyanın dünyaya hükümdar olması bağlamında söz edilebilecek önemli ve anlamlı örneklerden biri de Hakkındaki suçlamaların hiçbirine yanıt vermeyen medya patronu, Silvio Berlusconi'dir...

İşte örnekler...[275]

---

[271] "ABD'nin Hırsız Diktatörleri", Evrensel, 31 Mart 2004, s.11.

[272] "Küreselleşmenin ekonomik, siyasal etkileri daha çok gündeme getirilmekte, tartışılmakta, fakat yozlaştırma etik değerleri aşındırma etkileri yeterince gündeme getirilmemekte, vurgulanmamaktadır. Günümüzün yükselen değerleri arasında dürüstlük, aldatmadan, hile yapmadan başarılı olma, haksızlığa karşı durma, namus, onur, ülke, hatta insan sevgisi gibi değerler, erdemler yok. Peki, ne var? Açıkça söylenmese de maddi, kişisel çıkar uğruna her şeyi haklı, mubah görme var. Bunun için kurnazlık, ayartma, kandırma, gerçeği olduğundan farklı gösterme, kılıfına uydurma, hatta hile yapma, etik değerlere boş vermişlik var. Günümüz piyasalarında para kazan da, nasıl olursa olsun anlayışı egemen. İnsanların değeri çoğu kez servetlerinin, varlıklarının boyutu ile ölçülüyor. Kişinin ne kadar serveti olduğu, o serveti nasıl edindiğinden çok daha önemli görülüyor. Servetin, varlığın nasıl edinildiği çoğu kez araştırılmıyor, irdelenmiyor. Servet, bir değer yaratma sonucu mu, yoksa havadan inme kârlarla, toplumun şu veya bu şekilde sömürülmesi yoluyla veya hile, kandırma hatta soygunla mı edinilmiş, hiç önemli değil. Servet, adeta etik değerlere aykırı davranışların kirliliğini örtüyor" (Öztin Akgüç, "Küresel Yozlaşma", Cumhuriyet, 16 Eylül 2005, s.12).

[273] "Mafyanın Keyfi Yerinde", Radikal, 26 Temmuz 2004, s.10.

[274] Robert Burton.

[275] "İngiliz Mail on Sunday gazetesinin haberine göre, İtalya Başbakanı Berlusconi'nin son dört yılda Başbakan T. Blair ve eşine, 18 değerli kol saati ile kolyeler, küpe ve bilezikler armağan ettiği iddia edildi (Berlusconi, Blair Çiftini Hediyeye Boğmuş, Cumhuriyet, 31 Ekim 2005, s.10). Ayrıca Berlusconi hakkında bkz. "AB'ye Dokunulmaz Lider", Cumhuriyet, 1 Temmuz 2003, s.10; "Berlusconi'den İnciler", Öğrenci Postası Gazetesi, No:5, Nisan 2005, s.9; "Portre: Silvio Berlusconi", Evrensel, 11 Temmuz 2004, s.8; "Berlusconi'nin Mafya Belası", Radikal, 27 Mart 2005, s.13; "Berlusconi Hakkında 8 Yıl Hapis İstendi", Cumhuriyet, 13 Kasım 2004, s.9; "Berlusconi'nin 'Bitmeyen' Davası", Ü.

İtalya Başbakanı Silvio Berlusconi, Milano Mahkemesi'nde rüşvet vermekten yargılandığı davadan dokunulmazlık yasasının kabulü hâlinde kurtulacaktı ve kurtuldu da! Yani İtalyan parlamentosu, hakkında pek çok yolsuzluk suçlaması ve davası bulunan Başbakan Berlusconi'yi görevde olduğu sürece yargılanmaktan muaf tutan tartışmalı dokunulmazlık yasasını onayladı...[276]

İtalya'nın en zengin adamı olan Berlusconi, 1980'lerde, devlete ait en büyük gıda şirketi SME'nin satış kararını kendi çıkarına değiştirmeleri için yargıçlara rüşvet vermekle suçlanıyordu. Ama böylelikle de İtalya Anayasa Mahkemesi, Berlusconi'nin 1985'te iş ilişkilerinde rüşvet aldığı için Milano'da açılan dava ertelenmişti.[277]

Avrupa basını, İtalyan Meclisinin skandal çıkmasın diye dokunulmazlık tanıdığı Berlusconi'nin güvenilirliğini sorgularken çoğunluğun oyuyla iktidara geldiği için 'herkesten daha eşit' olduğunu savunmuştu![278] İtalya lideri, dokunulmazlık zırhının rahatlığıyla AB dönem başkanlığını devraldı. AB, hukuk anlayışı ve diplomatik lisanıyla farklı bir portre çizen Berlusconi'den rahatsız oldu.[279] AB dönem başkanlığını devralmadan önce hakkındaki yolsuzluk iddialarına karşı dokunulmazlık yasası çıkaran Berlusconi, Avrupa basınının ateş hattından çıkmadı. AB kulislerinde dönem başkanlığını yönetecek saygınlıkta bir devlet adamı olmadığı yolunda eleştiriler The Economist'e kapak konusu oldu.[280]

"İtalya'nın en zengin işadamı ve başbakanı Silvio Berlusconi'nin icraatlarından ötürü İtalyan diline kökleri Berlusconi kelimesinden gelen yepyeni 14 kelime girdiği tescillendi. Yeni kelimeler için basılan Nuove Parole sözlüğünün 2006 nüshasının saptadığı

Yeniden Gündem, 4 Aralık 2004, s.8; M. Niyazi Sezgin, "Berlusconi'den 'Zor Oyun'", Cumhuriyet Strateji, No:38, 21 Mart 2005, s.15-16; "Berlusconi Ucuz Kurtulmuş", Radikal, 3 Ocak 2005, s.310; "Berlusconi'nin Koltuğu Tehlikede", Sabah, 16 Nisan 2005, s.27; Nilgün Cerrahoğlu, "Bütün Gözler Çizmeye Çevrildi", Cumhuriyet, 14 Mayıs 2001, s.11; "Berlusconi de Skandal Şokunda", Radikal, 31 Ekim 2005, s.13.

276 "Berlusconi'den Yargıya Çalım", Radikal, 20 Haziran 2003, s.11.

277 "Berlusconi Yargıdan Kaçamadı", Cumhuriyet, 14 Ocak 2004, s.11.

278 "AB'ye Dokunulmaz Lider", Cumhuriyet, 1 Temmuz 2003, s.10.

279 "AB'nin Yeni 'Baba'sı", Radikal, 2 Temmuz 2003, s.10.

280 "The Economist Hesap Soruyor", Radikal, 2 Ağustos 2003, s.11.

Berlusconi'den türetilen 14 yeni kelimenin ortak özelliği İtalyan liderle inceden alay etmeleri:"[281]

Berlusconizzare:	Bir şeyi Berlusconi'nin malı hâline dönüştürmek ya da Berlusconi'nin stratejilerini benimsemek. Yani devlet adamı yerine tüccar olmak.
Berlusconite:	Pembe bir tablo çizmek adına doğrular ve gerçekleri çarpıtan fazlasıyla iyimser kişinin mustarip olduğu hastalık.
Neoberlusconismo:	Berlusconi'nin en yeni siyasi düşünceleri.
Berluschese:	Berlusconi'nin popülist söylemi.
Berlusconeide:	Berlusconi'nin destansı siyasi kariyeri.
Berluschista:	Berlusconi taraftarı.
Berlusconizzato:	Berlusconi'nin çevresine yeni girmiş ya da safına yeni geçmiş.
Berlusconizzarsi:	Berlusconileşmek, Berlusconi gibi davranmak.

Berlusconi, hem medya patronu bir başbakan hem de ülkemizde sıkça rastlanan önemli (kapkara) bir yolsuzluk örneğidir.

3) KARA PARA

"Para bizzat cemaat olduğundan, karşısında başka cemaatlere tahammül edemez."[282]

"Kara para, yasadışı faaliyetlerden elde edilen mal ve değer olarak tanımlanıyor. Kara paranın temel kaynakları arasında uyuşturucu, silah kaçakçılığı, kadın ve çocuk ticareti gibi çeşitli yasadışı faaliyetler bulunuyor. Uluslararası çevrelerde kara paranın tanımı zaman içinde genişliyor ve her türlü 'kriminal' faaliyetlerden elde edilen kazançlar artık kara para olarak kabul ediliyor..."[283]

"Yalın bir yaklaşımla 'suçtan elde edilen gelir' olarak tanımlanan 'kara paranın' temelinde uyuşturucu ticareti vardır..."[284]

Burada durup anımsatalım: "1970-89 yılları arasında dünya pazarında eroinden elde edilen kazançlar 20 katına, kokainden elde edilenler ise 50 kat fazlasına ulaştı".[285] "Dünyada her yıl yaklaşık 3

---

[281] "Yeni Bir Dil: Berlusconice", Radikal, 25 Kasım 2005, s.12.

[282] Karl Marx.

[283] Metin Ercan, "Kara Para ile Mücadele", Radikal, 7 Temmuz 2004, s.15.

[284] Erbil Tuşalp, Radikal, "Yeraltının Vekâlet Arayışları", 8 Temmuz 2001, s.8.

[285] Suat Parlar, Kirli İşler İmparatorluğu..., A.g.e., Biblotek Yay., 1998, s.6.

milyon kişi insan tacirlerinin eline düşüyor. Bu kişilerin %90'ını fuhuşa alet olan 15-26 yaş arası kadın ve çocuklar, %10'unu ise zorla fabrikalarda, tarlalarda evlerde çalıştırılan, dilendirilen veya kandırılarak organları alınanlar oluşturuyor..."[286]

"Kapitalizm, artık suç ekonomisine dönüşmüştür. ABD'deki General Counting Office'in verileri çok çarpıcıdır; bütün dünyada aklanan paranın %60'ı ABD'de beyazlatılıyor. Avusturyalı iktisatçı Schneider'ın yaptığı araştırmalara göre, gelişmiş ülkelerde yeraltı faaliyeti, GSYİH'nın %15'ini bulmuş. Gelişmemiş kapitalist ülkelerde ise, bu oran üçte bire, yani %30'ların üstüne kadar yükselmiştir. Uyuşturucu ve beyaz kadın ticareti ile kumarın en büyük sektör hâline geldiği Nijerya ve Tayland gibi ülkelerde oran, %70'in üzerine çıkmaktadır..."[287]

Bir an düşünün: "Dünyadaki yasadışı 'doğal' uyuşturucu ticaretinin değeri nedir? Kesin rakamları kimse bilmiyorsa da Interpol yetkilileri yılda 500 milyar doları bulduğuna inanmakta. Bu rakam, uluslararası petrol sanayiinin tüm kârından fazla ve silah ticaretinden sonra ikinci gelmektedir".[288] Böylesine devasa rakamlarla ifade edilen paraların aklanmasına gelince: "Kara para aklamanın kolay olduğu ve bu paranın kullanıldığı yerlerin başında kıyı bankacılığı geliyor. Bu tür bankalar çoğunlukla Kıbrıs Rum Kesimi, Malta ve Hong Kong gibi ülkelerde, genellikle de kara para aklayıcıları tarafından kuruluyor. Mevduat sınırlaması olmadığından bu bankalardan dünyanın her tarafına kara para akışı yapılabiliyor..."[289]

"Kara para aklama, yerleştirme, ayrıştırma ve bütünleştirme gibi aşamadan oluşan bir süreç içinde yapılmaktadır..."[290]

Burada durup anımsatalım: "Almanya Maliye Bakanı Hans Eichel, kara para aklama konusunda gerekli önlemleri almayan İsviçre'yi, uluslararası kuralları hiçe saymakla suçladı.

---

[286] Gürsu Kunt, "Yılda 3 Milyon Kişi Mağdur Oluyor", Cumhuriyet, 17 Mayıs 2005, s.7.
[287] Doğu Perinçek, Mafyokrasi: Emperyalist-Kapitalist Sistemin Mafyalaşması ve Türkiye, Kaynak Yay., 2004, s.46.
[288] Fenton Bresler, Interpol, çev. Mehmet Harmancı, Milliyet Yay., 1993, s.238.
[289] "Kıyı Bankaları En Gözde Üs", Cumhuriyet, 11 Kasım 2003, s.6.
[290] "Tıpkı Çamaşır Yıkar Gibi...", Cumhuriyet, 11 Kasım 2003, s.6.

En Fazla Kullanıldığı Belirlenen Kara Para Aklama Yöntemleri[291]	
Şirinler (Smurfing) Yöntemi	Bildirim yükümlülüğünden kurtulmak için eldeki fon bu limite yakın tutarlara bölünür ve çok sayıda kişi (smurf) tarafından çok sayıda bankaya veya aynı bankanın farklı şubelerine yatırılır.
Parçalama (Structuring) Yöntemi	Eldeki fonu küçük miktarlara bölüp bunları bankaya yatıracak çok sayıda kişiyi (smurfleri) her zaman bulmak mümkün olmayabilir. Bu durumda insan sayısı yerine işlem sayısını arttırarak bildirimden kaçınmak mümkün olabilir.
Vergi Cennetleri (kıyı bankacılığı, off-shore)	Kıyı bankacılığı için, yaptıkları işlemler ve kurulu oldukları yerler baz alınarak çeşitli tanımlar yapılmaktadır. Bunlar özetle; ülke dışından sağlanan fonların yine ülke dışında kullandırılmasını amaçlayan ve ülkede bankacılık sektörü için düzenlenmiş her türlü yasa ve yönetmeliklerin dışında kalan bir tür bankacılık, dıştan dışa bankacılık, bir tür serbest bölge bankacılığı olarak ifade edilebilir. Çok sıkı sır saklama ilkesi uygulanmaktadır. Faiz oranlarının belirlenmesinde serbestlik söz konusudur. Belli bir likidite, disponibilite oranı uygulanmaması, munzam karşılık yatırılmaması söz konusudur. Dolaysız vergi olarak alınan gelir ve kurumlar vergisi kaldırılmakta veya çok düşük seviyelere çekilmektedir.
Paravan-Hayali Şirketler	Bu şirketler herhangi bir ticaret veya imalat faaliyetinde bulunmayan ve genellikle sınırötesi merkezlerde kurulan şirketlerdir. Bu şirketler sadece kâğıt üzerinde vardır (masa, kasa, adres kısa şirketler) ve bunların kurulmasındaki amaç, ayrıştırma aşamasında fon transferlerinin bu şirketler üzerinden geçirilmesi suretiyle inceleme ve denetim anında iz sürmeyi zorlaştırmaktır. Sır saklama yükümlülükleri dolayısıyla ortaklarının dahi öğrenilmesinin mümkün olmadığı bu şirketleri diğerlerinden ayırmak güçtür. Birçok sınırötesi merkezde paravan şirket kurmak için birkaç yüz dolar yeterli olmaktadır.
Oto Finans Borç Yöntemi	Bu yöntemde off-shore merkezlerde mevcut finans kurumları vasıtasıyla, buralara ulaştırılan kara para sahibine kredi olarak geri dönmektedir.
Döviz Büroları	Birçok ülkede bulunan ve nakit ağırlıklı çalışan bu kurumlarda para değiştirilir.
Kumarhane ve Casinolar	Casinolar kredi açılması, vadesinin uzatılması, kiralık kasa hizmeti, çeklerin ciro edilmesi hatta fonların havale edilmesi gibi birçok finansal işlemi yapabilmektedirler. Aklayıcılar çok büyük miktarlı nakit parayı casinoya yerleştirebilir ve herhangi bir bildirim yapılmamasını isteyebilirler. Bundan sonra artık para casino çekleri ile istenildiği zaman çekilebilir veya transfer edilebilir. Casinolar için de bildirim yükümlülüğünün bulunabilmesi nedeniyle bezen kara para bildirim tutarının altında, dikkat çekmeden fişlere çevrilebilir.
Hayali İhracat	Değeri çok düşük veya hiç olmayan bir mal ihraç edilmiş gibi gösterilir ve buna uygun olarak fatura düzenlenir. (Bu faturalar ya malın değerini oldukça yüksek gösteren yanıltıcı fatura olabilir) Örneğin gerçek değeri 50 bin dolar olan mal için 500 bin dolar karşılığı fatura düzenlenmek suretiyle 450 bin dolar ihracat geliriymiş gibi gösterilebilir ve aklanabilir.

[291] İlhan Taşcı, "Kara Parada Sınır Yok", Cumhuriyet, 6 Kasım 2005, s.1-8.

Eichel, İsviçre bankalarını sert bir dille eleştirirken İsviçre'nin bu tutumuyla uluslararası kuralları çiğnediğini belirtti. İsviçre bankalarında kolaylıkla kara para aklandığını ve kimlik belirtmeden Almanya'ya yapılan havalelerin endişe yarattığını, bunun uluslararası bankacılık standartlarına da uymadığına dikkat çekip, 'bir ülkenin bütçesinin bir bölümünü başka ülkelerden kaçırılan vergilerle finans etmesinin uzun vadede sağlıklı olduğuna inanmıyorum' dedi".[292]

Gerçekten de Jean Zigler'in özenle incelediği İsviçre örneği, bize kapitalizm ile kara paranın[293] nasıl da iç içe geçtiğini ve ayrılmaz bir bütün oluşturduğunu tüm netliğiyle gözler önüne serer...[294]

4) KARA PARANIN SUÇ HARİTASI

"Zengin, yasayı para kesesinde taşır."[295]

"Akademik çalışmalar, açıklanan milli gelirin %60'ına varan büyüklüklerde bir kayıt dışının söz konusu olduğu belirtiliyor".[296] Kara paranın akıl almaz ölçülerde yoğun ve yaygın olduğu Türkiye'de "Kara para aklayıcıları hakkında 2002 yılında 59 dava açıldı. Yaklaşık 1 katrilyon lira kara paranın aklandığı tespit edildi. Gerçek rakamın 5 katrilyonu bulduğu tahmin ediliyor".[297]

"Kara para ile mücadele için oluşturulan Mali Suçlar Araştırma Kurulu (MASAK) verilerine göre 1997 yılından bu yana incelemeye alınan 1.541 dosyadan 156'sı hakkında suç duyurusunda bulunuldu. Yargıda sonuçlanan 6 dosyanın tümünün beraat olması ve 8

---

[292] Zafer Atamer, "İsviçre'ye Kara Para Suçlaması", Milliyet, 14 Mayıs 2004, s.9.

[293] Kara para konusunda bkz. Dilek Güngör, "Kara para İçin Ordu Geliyor", Radikal, 22 Haziran 2004, s.15; Faruk Güçlü, "Kara Para ve Siyaset", Cumhuriyet, 26 Haziran 2003, s.17; "Kara Paraya 'Yasal' Zemin Hazırlanıyor", Cumhuriyet, 23 Haziran 2004, s.13; "Kara Para İçin Rehber", Cumhuriyet, 6 Ocak 2004, s.12; "Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesine Dair 4208 Sayılı Yasa Değişikliği Neleri Getiriyor", Cumhuriyet, 11 Kasım 2003, s.6; Tuncay Özkan, "Kara Para Aklama Paris Deklarasyonu", Milliyet, 21 Şubat 2002, s.16; "Hâlâ Kirliyiz", Ülkede Özgür Gündem, 19 Ekim 2005, s.10.

[294] Jean Zigler, İsviçre Daha Beyaz Yıkar, çev. Zafer Üskül, Afa Yay., 1990.

[295] Jean Jacques Rousseau.

[296] Metin Ercan, "Kayıt Dışı Ekonomi ve Kara Para", Radikal, 30 Haziran 2004, s.15.

[297] Ecevit Kılıç-Özgür Erbaş, "Paradaki Kirli Oyunlar", Cumhuriyet, 11 Kasım 2003, s.6.

dosya hakkında takipsizlik kararı verilmesi kara para ile mücadelenin nasıl bir fiyasko olduğunu gösterdi".[298]

Türkiye'deki kara para aklama suçu duyurularında ilk sırada uyuşturucu ticareti yer alıyor. Verilere göre, 1997-2005 kesitindeki 8 yılda aklama suçuna ilişkin olarak Cumhuriyet savcılıklarına yapılan 183 duyurunun 62'sini (%34) uyuşturucu madde ticareti oluşturdu. Kaçakçılık %17,4, nitelikli dolandırıcılık %16,4 ve evrakta sahtekârlık %14,2 uyuşturucuya ilişkin suçları izliyor".[299]

"MASAK 2003 yılında suç örgütü üyelerinin 850 trilyon lirayı aşkın malvarlığını ortaya çıkardı. Ayrıca incelemelerde, bu kişilere ait yaklaşık 4 trilyonluk hisse senedi bulunduğu saptandı".[300] Ve nihayet "Türkiye, 7 yılda 5 katrilyon lirayı aşkın kara para tespit etti. MASAK, buna rağmen çok başarılı olunamadığını belirtti".[301]

Bu bağlamda "Türkiye'nin kara para mücadelesinin tam bir fiyasko olduğunu belirten Şükrü Elekdağ, 'Devletin bu zafiyeti, Türkiye'yi bir kara para cenneti hâline getirmiştir. Siyasetçi, bürokrat, mafya üçlüsünün kara para aklama amacıyla başvurdukları yolsuzluklar, toplumun dokusunu ve ahlâkını bozmuş, bürokrasisini, yolsuzluk ve rüşvete yöneltmiş, hukuk devleti için yıkıcı sonuçlar yaratmış ve devlet otoritesini zaafa uğratmıştır' dedi.

Türkiye'den geçirilen uyuşturucu maddelerden alınan paydan kaynaklanan kara paranın, yılda 5-10 milyar dolar civarında olduğunu anlatan Elekdağ, buna silah kaçakçılığı, hayali ihracat, ihale yolsuzluğu, arazi iktisabı ve inşaat işlerindeki mafya faaliyeti, banka batırmaları ve rüşvet gibi örgütlü suçlar sonucu yaratılan kara paranın da eklenmesiyle kara para miktarının çok daha yükseldiğini ifade etti. Elekdağ, bugün şikâyet edilen çürümüşlüğün köklerinin Özal'ın izlediği politikalarla beslendiği vurgusuyla şunları ekledi:

'Özal, yurtdışındaki döviz mevduatlarını, ekonomiye kazandırılması gereken kaynak olarak görmüştü. İsviçre, dünyanın kara pa-

---

[298] "Kara para ile Mücadelede Fiyasko", Evrensel, 19 Haziran 2004, s.9.
[299] "'Yolsuzluk' Kara Para Kapsamında", Cumhuriyet, 21 Şubat 2005, s.12.
[300] "Kara Para Her Yerde", Radikal, 20 Haziran 2004, s.13.
[301] "MASAK: Başarılı Olamadık", Radikal, 19 Haziran 2004, s.17.

ra merkeziydi ve buraya Türkiye'den de paralar akmıştı. 23 milyar dolar civarında olduğu söylenen parayı Türkiye'ye çekmenin yollarını bulmak lazımdı. Bunun yolu hayali ihracattı.

1980'lerde siyasi iktidar, hayali ihracat ve kayıtsız şartsız açılan döviz tevdiat hesapları ve sırdaş hesaplar yoluyla kara para aklama kapılarını ardına kadar açtı. Türkiye'ye akan para başlangıçta yeterli görünmeyince, Özal sabıkaları nedeniyle İsviçre'yi mesken tutan mafya babalarını Türkiye'ye çekmek için af yasası çıkardı. Devleti soymanın adı hayali ihracat olmuştu. Yeraltı dünyası da bir taşla üç kuş vurmuştu. Bir yandan, kara parasını aklıyor, karşılığında devletten teşvik primi alıyor, kendi legal hâle sokuyordu.

1990'larda, hayali ihracatın, sırdaş hesapların ve döviz tevdiat hesaplarının ipliği pazara çıktığından, bunların yerini sıcak para aldı. Bukalemun gibi her renge bürünen kara para da, sıcak paranın içine karışarak, Türkiye'ye girmeye başladı. Sıcak parayı körüklemek için Türk Lirası faizlerini yükseltip döviz kurunu baskı altında tutan yöneticilerin de önemli bir katkısı oldu'.

Ayrıca Elekdağ, hâlen mafyanın, inşaat, toptan gıda, taşımacılık, turizm, eğlence, otomobil, petrol nakliyatı ve ticareti, döviz alım-satımı, kumarhane işletmeciliği ve daha yüze yakın çok özel sektör dalında yoğun faaliyette bulunduğunun da altını çizdi".[302]

Bu veriler ışığında Türkiye'deki kara para kaynaklarını suç haritasına da göz atarsak...

* "Maliye Bakanlığı'na bağlı MASAK raporu, kara para aklayan örgütlerin elindeki gücü de ortaya çıkardı. Kara para aklayan örgütlerin 850 trilyon lirayı aşkın mal varlığı bulunduğu saptandı. Bu örgütlerin mal varlıkları içinde, 'özel ormanlar' dahi bulunuyor.

Rapora göre, kara para aklamada ilk sırayı da uyuşturucu alıyor. MASAK'ın açıkladığı 2003 yılı faaliyet raporunda; 1997 yılından 2003 yılı sonuna kadar kurulun yaptığı saptama ve çalışmalar yer alıyor. Raporda, dikkat çeken başlıklar şöyle sıralanıyor:

Suç örgütleri parasal açıdan rahat: 2000-2003 yılları arasındaki araştırmalarda; çıkar amaçlı suç örgütü üyelerinin elinde ya da he-

[302] "Hayali İhracattan Sıcak Paraya...", Evrensel, 19 Haziran 2004, s.9.

saplarında 1 trilyon 107 milyar Türk Lirası, 564 milyon 417 bin Amerikan Doları, 3 milyon 47 bin Alman Markı, 72 bin Euro ve diğer bazı ülkelerin para birimlerinin bulunduğu saptandı. İncelemelerde bu kişilere ait 3 trilyon 875 milyar liralık hisse senedinin yanı sıra 65 mesken, 72 daire, 2 apartman, 1 villa, 52 dükkân, işyeri, depo-büro, 140 adet arsa, 147 adet tarla, bahçe, zeytinlik, bağ, incirlik, 34 adet traktör, motosiklet, 546 adet de otomobil, kamyon, minibüs ve otobüs olduğu belirlendi".[303]

* "Türkiye, BM'nin 2005 yılı Ocak ayı verilerine göre insan ticaretinde, hem transit ülke olarak hem de insan ticareti alan ülke olarak göze çarpıyor. Özellikle eski Doğu Bloku ülkelerinden getirilen kadınlar seks kölesi olarak kullanılıyor. Türkiye'den dışarı ise AB ülkeleri, Suudi Arabistan ve İsrail'e yasadışı gidiş yapılıyor".[304]

* "Yasadışı trafiği yönetenler Türkiye'yi kilit ülke olarak kullanıyorlar.[305] Türk şirketlerinin kaçakçılığa adının karışmasıyla harekete geçen Gümrük Teftiş Kurulu müfettişleri, aylarca süren çalışmanın ardından, nükleer silah üretim sisteminin altyapısı için gerekli parçaların Libya'ya ulaştırılmasında izlenen uluslararası trafiği gözler önüne serdi. Nükleer silahların üretiminde kullanılan parçaların 3 kıta dolaştırıldıktan sonra Libya'ya sokulduğu saptandı.

Avrupa ülkelerinde üretilen parçalar, Türkiye üzerinden Pakistan ve Dubai'ye, oradan da Libya'ya ulaştırılıyor. Teknolojik parçaların üretildiği AB ülkeleri ve ABD'den parçaların doğrudan Pakistan, Dubai, Malezya veya Libya'ya ihraç edilmesi dikkat çekeceğinden, malzemeler farklı ülkelerde dolaştırılarak izlerinin kaybettirilmesi hedefleniyor".[306]

* "Uluslararası Göç Örgütü, Türkiye'nin kadın ticareti ve fuhuşta merkez üs hâline geldiğini ortaya koydu. Göçmenlerin 'turist' görüntüsü ile Türkiye'ye geldiğini ortaya koyan araştırma, 1995

---

303 "Aklamada Lider Uyuşturucu", Cumhuriyet, 20 Haziran 2004, s.8.
304 Z. Oral, 'Sumru Noyan: Türkiye Başarıyla Savaşıyor', Cumhuriyet 17 Mayıs 2005 s.7.
305 "Türkiye'de sınırlar Nasreddin Hoca türbesi gibi. Kaçakçılık gırla" (Emre Gönen, "Sınırlarımız Kontrol Edilemiyor", Radikal, 26 Eylül 2005, s.6).
306 İlhan Taşcı, "Nükleer Kaçakçılık Köprüsü", Cumhuriyet, 6 Temmuz 2004, s.1-8.

yılından bu yana 400 bin göçmenin sınır dışı edildiğini, bunun %95'inin de fuhuş kaynaklı olduğunu belirledi. Araştırmada; eski Sovyet ülkelerinden her yıl 3-4 bin kadının fuhuş nedeniyle sınır dışı edildiği, bunlar arasında Moldova, Gürcistan ve Ukraynalı kadınların başı çektiği belirtildi".[307]

III. AYRIM: MAFYA YA DA ORGANİZE SUÇ ÖRGÜTLE(NMELE)Rİ

"Kapitalizm yasal mafya,
mafya ise yasadışı kapitalizmdir."[308]

"Washington'daki Ulusal Strateji Bilgi Merkezi hazırladığı bir raporun ortaya koyduğu bir gerçeğe göre: Suç örgütlerinin dünya üzerindeki yıllık kârı, dikkat edin ellerindeki para değil kârları, tam 1 trilyon dolar. Bu para dünyanın süper gücü ABD'nin bütçesine neredeyse eşit.

1972'de ABD'de Mafyayla Mücadele Komisyonu bir rapor hazırladı. Bu rapor mafyayla politikacıların ilişkilerini ortaya çıkarıyordu. Mafya, siyasi bağlantıları sayesinde olabilecek bütün işkollarını denetimi altına almış, ihalelerin çoğu, ruhsatların %80'i mafyaya gidiyordu. Kara para yayılıyor, karşı çıkanların sonu, kurşun dolu bir vücut veya bombalanmış bir araçla yolculuk oluyordu".[309]

"BM Uyuşturucuyla Mücadele Örgütü Viyana temsilciliği tarafından yapılan araştırmada, mafya ve çetelerin dünyanın 3. büyük sektörü durumunda olduğu ortaya çıktı. Dünya genelinde mafya örgütlenmelerinin yapısında farklı özellikler bulunduğu belirtilen araştırmada, mafya gruplarının da ekonomik sisteme ayak uydurup liberal davrandıkları ifade edildi. İllegal işlerden kazanılan milyarlarca dolar kara paranın aklanmasıyla mafya gruplarının büyük şirketler durumuna geldikleri anlatılan araştırmada, mafyanın ülke ekonomilerinde ciddi köşe başlarını tuttuğu ifade edildi".[310]

Gerçekten de, nerede olursa olsun, mafya müthiş bir güç, örneğin "İtalya'nın Palermo'da görevli Savcı Piero Grasso, çağımızın

---

307 Ebru Toktar, "Türkiye Fuhuşta Merkez Üs", Cumhuriyet, 2 Ağustos 2004, s.8.
308 D. Bätancourt-M. Garcia, akt. A. Schneider-O. Zarate, Herkes İçin Mafya, Milliyet Y.
309 Altan Tanrıkulu, "Mafya Dediğiniz", Sabah, 1 Mart 2005, s.4.
310 "BM'nin Yaptırdığı Araştırma", Cumhuriyet, 21 Aralık 2003, s.9.

mafyasını, 'Bugün, geçmişe oranla politika, kamu yönetimi ve adli makamlara çok daha bağlı bir mafya var' diye betimliyor".[311]

"İtalya'da, rüşvet ve yolsuzluk olaylarına karşı Milano savcılarının başlattığı 'Temiz Eller' döneminde açılan davaların %60'ının zamanaşımından dolayı düşeceği belirtildi. 1992'de Milano Savcısı Antonio Di Pietro'nun öncülüğüyle başlayan 'Temiz Eller' dönemi davalarının %60'ı düştü".[312] Öte yandan "Rusya'da organize suç örgütlerinin, ülkenin ekonomisinde kilit konumdaki birçok sektöre girdiği ve 500'den fazla kilit konumdaki işyerinin kontrolünü ele geçirdiği açıklandı. İçişleri Bakanı Raşit Nurgaliyev, 116 suç örgütünün yaklaşık 4 bin üyesinin şu anda ülkede aktif durumda olduğunu ve uluslararası bağlantılar geliştirdiklerini söyledi".[313]

Mafya deyince, sınıflı-sömürücü egemenliğe dair hemen her şeyi düşünmeliyiz ki, buna Vatikan da dahildir...

Örneğin, "Kilise-mafya arasındaki para ve cinayeti de içeren ilişkiler yumağının günümüze olan yansımalarını inceleyen FBI danışmanlarından Paul L. Williams tarafından kaleme alınan 'Vatikan Sırları',[314] Papa VI. Paul'un ölümünden kısa bir süre önce söylediği şu düşündürücü sözlerle sonlanıyor: 'Şeytan Kilise'ye girdi. Buralarda bir yerlerde'".[315]

"Williams, özellikle Michele Sidona ve Roberto Calvi adındaki mafya bağlantılı bankerlerle Vatikan arasındaki ilişkileri somutlar... Ayrıca Kitapta CIA'in de 1950 ve 60'lı yıllarda Katolik Kilisesi'ne olan maddi yardımlarının Vatikan'ın gittikçe artan servetinde ciddi bir etkisi olduğuna değiniliyor, her ne kadar CIA yardımları mafya yoluyla elde edilen kazançlar yanında devede kulak gibi kalsa da...

Mafya bankeri Sindona ve 6. Paul arasında bu ilişkiler çerçevesinde 1960'ların sonlarında gerçekleşen bir antlaşmaya da değinen yazar, bundan böyle Vatikan'ın tüm mal varlığının mafya eliyle

---

311 "İtalya: Mafyanın Zaferi Yakın", Cumhuriyet, 23 Mayıs 2001, s.11.

312 "Temiz Eller'de Zamanaşımı", Cumhuriyet, 6 Şubat 2002, s.9.

313 "Rus Ekonomisi Mafyaya Emanet", Cumhuriyet, 25 Mart 2005, s.10.

314 Paul L. Williams, Vatikan Sırları, çev. Handan Eğlence, Güncel Yay., 2004.

315 A. Gümüş, 'Haç, Mafyanın Pençesinde', Radikal Kitap, No:188, 22 Ekim 2004, s.44.

kontrol edildiğini belirtiyor. Bunu somutlaştırmak için, Williams, Vatikan'ın gizlenmesi her geçen yıl daha da zorlaşan servetinin offshore şirketleri ağıyla vergiden muaf Avrupa dolar piyasasına aktarılmasında mafyanın oynadığı kilit role dikkatli çeker".[316]

O hâlde "Kapitalizm yasal mafya, mafya ise yasadışı kapitalizmdir" denklemiyle açıklanması mümkün ve doğru olan söz konusu mesele hakkında, aslı sorulursa;[317] "Dünyadaki en büyük 'gangster', ulusları yutan ABD İmparatorluğu'nun ta kendisidir. Dünyanın en büyük 'gangsteri' ülkeler işgal eden, sokakları açık cezaevine dönüştüren ve anayasayı tuvalet kâğıdı gibi kullanan ABD'dir!"[318]

Söz konusu suç örgütlerinin "Asıl amaçları yasadışı faaliyetlerle para elde etmek olan, çoğunlukla korku salarak ve rüşvetle varlıklarını sürdürebilen, bir çıkar topluluğu şeklinde yapılanmış gruplar organize suç örgütleridir. Bu tür örgütler yasadışı yollarla elde et-

---

[316] Özlem Bülbül, "Para, Cinayet ve Mafya Üçgeninde... Vatikan Sırları", Cumhuriyet Kitap, No:762, 23 Eylül 2004, s.8.

[317] Bkz. Serge Hutin, Gizli Cemiyetler, çev. M. Arık, Anıl Yay., 1965 (Maffia, s.112-14); Attila Tokatlı, Eski Büyücülerden Çağdaş Darbecilere Gizli Örgütler, Hürriyet Yay., 1979, ("Mafya", s.163-65); Murat Çulcu, Türkiye'de MAFİA'laşmanın Kökenler-1: Her Sakaldan Bir Kıl, E Yay., 2001, (Hafi'den Mafia'ya -Mafia Tanımı Üzerine, s.21-31); W. Balsamo-G. Carpozi Jr, Organize Suç AŞ: Mafyanın 100 Yıllık Tarihi çev. M. Harmancı, Sabah Kitapları, 1999; J. Ziegler, Suçun Derebeyleri-Demokrasiye Karşı Yeni Mafyalar, çev. A.C. Akkoyunlu, Doğan Kitap, 1999; H. Nebiler, Mafyanın Ekonomi Politiği, Sarmal Yay., 1995; M. Çulcu, Dünyamızı Saran Mafya, Kastaş Yay., 1992; P. Arlacchi, Mafya Ahlâkı, Kapitalizmin Ruhu, çev. B.Ş. Şener, İletişim Yay., 1991; P. Brown, Mafya-CIA-George Bush, çev. Ş.S. Kaya, Milliyet Yay., 1993; F. Padovani, Cosa Nostra, İletişim Yay., 1992; M. Sönmez, "Kapitalizm ve Mafya", Birikim Dergisi, No:187, Kasım 2004, s.55-58; A.V. Papachristos, "Çetelerin Dünyası", Foreign Policy, Temmuz/ Ağustos 2005, s.69-75; "Yeraltı Dünyası 'Deşifre' Oldu", Sabah, 12 Mayıs 2005, s.24; Karizma Dergisi, No:21, Ocak-Şubat-Mart 2005; "Mafya: Tedavi Edilemeyen Hastalık", s.4-5; B. Karlığa, "Kosmos'tan Kaos'a ya da Anarşi, Terör, Mafya", s.23-8; N. Sevindi, "Kötülükle Bağlarımız", s.55-60; N. Gönültaş, 'Türkiye'de Mafya'nın Tasfiyesi ve AB Hedefi', s.61-4; U. Vardan, "'Baba'lar, 'Sıkı Dostlar' ya da 'Dokunulmazlar'", s.73-4; K. Kanat, "En Büyük Mafya Devlettir", s.83-92; Mirza Çetinkaya, "Rus Mafyası", Zaman, 25 Ekim 2004, s.12; "Meksika'da Adalete Çip Takıldı", Radikal, 16 Temmuz 2004, s.10; "Babaya 'İnce' Ayar", Milliyet, 3 Mayıs 2003, s.3; "Entel Mafya", Posta, 13 Eylül 2005, s.4; Ecevit Kılıç-Berivan Tapan, "İnsan Tacirleri İşbaşında", Cumhuriyet, 3 Ekim 2005, s.6; "Gazeteci Mafya Kurbanı", Cumhuriyet, 24 Haziran 2004, s.11.

[318] Mumia Abu Jamal, "Gangsta", Evrensel, 23 Ekim 2005, s.10.

tikleri mali kaynakları uluslararası sistemin yasal kurumları aracılığıyla aklamak için sürekli bir çaba içerisindedirler. G-7 ülkelerinin 1989'da kara paranın aklanmasını engellemek için kurduğu 'Para Aklamada Mali Eylem Görev Gücü'nün Nisan 1990'daki raporunda 43 milyar sterlinin Batılı banka sistemi içerisinde aklandığı belirtilmektedir. Bu miktar özellikle Sovyetler Birliği'nin çözülmesiyle birlikte nükleer madde kaçakçılığı nedeniyle sürekli artmaktadır. Günümüzde uluslararası sistemde dolaşan kara paranın miktarı 500 milyar doların üzerine çıkmıştır.

Güçlenen bir suç örgütü, artan kara parasını aklamak için en uygun yol olarak yasal bir kurumu aracı olarak kullanmayı dener. Bu nedenle bu örgütler çoğunlukla banka satın alma yolunu ya da bir banka ile yasadışı anlaşmalara girme yolunu seçerler. Banka satın alınarak kara para aklanmasında kullanılması yolu Rusya başta olmak üzere Uzakdoğu, Doğu Avrupa, Afrika ve Latin Amerika'nın bazı ülkelerinde yaygındır. Faaliyetlerini sürdürebilmek için siyasi otoriteye sızmak ve bürokraside etkin olmak için çabalarına örnek olarak İtalya'da Andreotti'nin mafya ile ilişkisi gösterilebilir. Eski başbakanlardan Berlusconi'nin sözcüsü Giuliano Ferrara, 'Andreotti mafya lideri idiyse İtalya 40 yıldır mafya tarafından yönetiliyor' demişti Eylül 1995'te. Sovyetler Birliği'nin çözülmesiyle birlikte kurumlarında da bir dağınıklık yaşanan Rusya'da nükleer maddelerin mafyanın ticari faaliyetleri arasına girmesi uluslararası kara para hacmini arttırmış, bu durum Washington'daki güvenlik birimlerince Ekim 1995'te yapılan bir açıklamada ABD açısından 'vahim ve yakın tehdit' olarak algılanmıştı.

Uyuşturucu ticaretinden elde edilen paranın bankalar aracılığıyla transferinde sıkıntılar yaşayan Kolombiya mafyası, Boeing 727'ler de dahil, çeşitli boyutlarda uçaklar satın alarak her seferinde 30-40 milyon dolar olmak üzere nakit olarak ABD'den Kolombiya'ya taşımaya başlamışlardı.

Rusya'da yılda yaklaşık 20 milyar dolar civarında bir kara paranın Batılı gelişmiş ülkelerin banka sistemi içerisine aktarıldığı açıklanmıştır. Uyuşturucu, nükleer madde, kadın ticareti, göçmen tica-

reti gibi yollarla yüz milyarlarca dolarlık kara paranın elde edilmesi ve bunun önemli bir kısmının özellikle gelişmiş ülke ekonomileri içerisinde eritilmesi gelişmiş ülke ekonomilerinde ticari sistemin yarı mafyalaşması tehlikesini gündeme getirmektedir".[319]

1) MAFYA NEDİR?

"Omnia mutantur, nihil interit."[320]

Sorunun yanıtı iki şeyin altını özenle çizmeyi gerektirir...

Birincisi: "*Mafyanın kapitalizmin bir ürünü olduğunu söyleyebiliriz. Mafyanın oluşması ve yaşaması için önce kapitalizm şarttır*".[321]

İkincisi de Antonio Marchel'in ifadesiyle, "*Devlet'i anlamadan mafyayı anlamanın imkânsız olduğunu söylemek bir abartı değildir... Eğer 'gerçeğe' saygı duyacaksak; gerçek bu. Devlet, özel mülk sahiplerinin korunma ve yayılma ihtiyacından doğmuştur ve bu güçler kendileriyle rekabet hâlinde olan ya da kendilerinin yarattığı ama sonra denetim dışına çıkan silahlı güçleri de bir araya getirerek bir şiddet tekeli kurmuştur...*

Bu nedenle, demokrasi ve onun kurallarından uzaklaşan her devlet, mafyanın kısmen özerk bir şiddet kurumu olarak, kendi şiddet tekeliyle rekabet etmesine boyun eğer, işbirliği yapar, korur. Bunu anlamak için devleti soyut bir varlık olarak düşünmekten vazgeçmek; bir an için olsun onu, temsil ettiği güçlerle görebilmek yeter. İşte o zaman mafyanın kimlerle flört ettiğini ve hangi ihtiyaçları da karşıladığını da görebiliriz...

Mafya devletin bilinçaltıdır...

Bir devletin, sorunları demokratik yollarla çözmek yerine baskıyı tercih ettiği her durumda, mafyayla devlet iç içe geçer. Özellikle bu, demokratik değerlere bağlı kaldığı iddiasını, her şeye rağmen sürdürmek isteyen devletler için böyledir. Bir yandan bu iddiayı sürdürürken, bir yandan sorunu 'şiddetle' yok etme arzusu bunu doğurur. Bu durumda devlet, kendisine 'yasadışı şiddet' hizmetini satan mafyaya başvurur".[322]

---

[319] Emin Gürses, "Uluslararası Mali Suç Örgütleri", Cumhuriyet, 4 Mart 2000, s.7.

[320] "Her şey değişir, hiçbir şey yok olmaz" (Ovidius).

[321] Emre Aköz, "İhtiyaçlar, Yasaklar ve Mafya", Karizma Dergisi, No:21, Ocak-Şubat-Mart 2005, s.68.

[322] A. Marchel, akt. T. Lappalainen, Mafya, çev. Ali Arda, Yerdeniz Yay., 2005, s.9-11.

"Mafya ve devletlerarasındaki ilişki ancak 'Yapışık İkizler' başlığında ifade edilebilir. Temelde birkaç örgütü olan ve kanun dışı yollarla gelir elde eden ve bunları siyaseti ve toplum yapısını etkileyecek biçimde kullanan bu örgütler devletlerden bağımsız yaşayabilir mi? Başlangıçta sisteme karşı olarak kurulan bu örgütler giderek sistemin ayrılmaz bir parçası hâline geldiler ve önemli bazı roller oynadılar.[323]

Sanıldığının çok üstünde olan ve bazılarına göre yıllık iki trilyon dolan bulan gelirlerinin kaynağını yasa dışı faaliyetler oluşturuyor. Birçok devletin milli gelirini aşan bu büyük paralar uyuşturucu ticareti, insan kaçakçılığı, fuhuş ve kumarhanelerin kontrolü ve benzeri faaliyetlerden elde ediliyor. Birçokları için devletlerle bağdaştırılamayan bu işlere devletlerin göz yumduğunu ve hatta bunları kontrol ettiğini söylemek büyük bir iftira sayılabilir mi?

Bunların en önemlilerinden biri olan uyuşturucu ticareti, görünüşe bakılırsa, sistemin bütün çabalarına rağmen engellenemiyor. Bunu bazı devlet görevlilerinin görevini yapmamasıyla ve para karşılığında mafyaya yardımcı olmasıyla açıklayabilir miyiz yoksa olayın bunu aşan boyutları var mı? Uyuşturucu ticaretinin tamamen engellenmesi aşılması zor sorunlar yaratır. Uyuşturucu bulamayan milyonlarca insan kriz geçirerek sokaklara dökülür ve bunların tedavisi ne parasal açıdan mümkündür ne de sağlık kurumları bu işe yeter. Kaldı ki böyle bir durumda yapay uyuşturucular devreye girer ve kontrolü imkânsız binlerce laboratuarda yapay uyuşturucular üretilmeye başlanır. Yeni bir sektör hemen oluşur ve bunların elde edeceği gelirler önceden bilinmeyen amaçlarla kullanılır. Oysa var olan ticareti ve bundan elde edilen gelirleri kontrol etmek sosyal açıdan daha az zararlıdır. Belki de devletler bunu düşünerek uyuşturucu ticaretinin sınırlı ölçüde yapılmasına izin vermekte ve elde edilen gelirlerin kontrol dışı kalmasını engellemektedir. (...)

---

[323] "Önce şiddet ve tehdit unsurlarını kullanan örgüt liderleri sonra işadamı kimliğine bürünüyor... Organize suç örgütlerinin ekonomik durumlarındaki değişiklik karakteristik yapılarını da değiştiriyor. Mafya liderleri, modaya uygun ve marka giyiniyor, klasik müzik dinleyip hayırsever ve entelektüel bir görünüm sergilemeye çalışıyorlar" ("Mafyaya Entelektüel Maske", Cumhuriyet, 13 Eylül 2005, s.20).

Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz: Yeraltı faaliyetleri devletlerin engellemek istedikleri ama başaramadıkları bir faaliyet değildir. Toplumda bazı şeyler istense bile engellenemez. Bunların örgütlerini çökertirseniz bile dağınık bir biçimde de olsa yine devam eder. Fuhuş, uyuşturucu ticareti, kumar, insan kaçakçılığı bunlardan bazılarıdır. Ya sürekli olarak bunlarla uğraşırsınız ya da bir üst örgütün bunları denetlemesine izin verir siz de onları yukardan kontrol edersiniz. Böylece bunların sınırlı kalmasını sağlar, yaygınlaşmasını engellersiniz.

Ayrıca yeraltı dünyasının yardımına devletlerin de ihtiyacı olabilir. Yapmak zorunda oldukları ama sorumluluğunu üstlenmekte siyasi sakınca gördükleri birçok eylemi onlar aracılığıyla yaptırabilirler. Bazen hem eylemi yapanlar hem de eyleme maruz kalanlar için bu yol tercih edilebilir. Eyleme maruz kalan doğrudan bir siyasi çatırdama yerine su yüzüne çıkmayan bir çatışmayı tercih edebilir".[324]

1.1) 'MAFİA'/'MAFİOSİ'NİN ETİMOLOJİSİ YA DA TARİHSEL KÖKEN

"Dünyada söylenmemiş hiçbir söz yoktur."[325]

"Mafya sözcüğünün tam olarak nereden kaynaklandığı bilinmemekte ve belirli bir anlamı da yoktur. Anlamını kullanıldığı zaman ve yere göre alır".[326]

"Mafia, Sicilya tarihiyle özdeşleşen bir kavram olduğundan mafia ve mafiosi terimlerinin etimolojisini incelerken Sicilya'nın tarihine bakmak gerekmektedir. Tarih içinde Fenikeliler, Kartacalar ve Yunanlılar tarafından işgale uğrayan Sicilya, İÖ 243'te 1. Pön savaşıyla Romalılara kalıyordu. Sürekli işgal altında ve Romalılar döneminde iyice ezilen Sicilya'nın sosyal ve psikolojik sorunlarını çözmede ne yöne savrulacağını tarih belirleyecekti. Hıristiyanlığa geçişte de önceliği alan Sicilya 537'de Bizans'ın eline geçti. 879'da ise Kuzey Afrika'da dağ ve çöllerde yaşayan savaşçı Arap kavmi Berberiler Sicilya'yı ele geçirip İslâm egemenliği altına soktular.

---

[324] M. Kaynak, 'Yapışık İkizler', Karizma Dergisi, No:21, Ocak-Şubat-Mart 2005, s.45-8.
[325] Alfred de Musset.
[326] Tomas Lappalainen, Mafya, A.g.e., s.75.

1038 yılına kadar süren Müslüman Arap egemenliği döneminde Sicilya bürokratik (merkezi) yönetimle tanışıyordu. Söz konusu yönetim şekli Avrupa dillerine yeni kelimelerin girmesine neden olmuştur. Bir sava göre Mafya kelimesi Arapların kullandığı 'fiyakacı, cesur' anlamına gelen 'Mahi-as' kelimesinden geliyordu. Yine Araplarda 'Mafie' denilen mağara ve taş ocaklarında saklanan suçlulara 'Mafia' deniyordu. Fakirlik ve sefalet anlamında da kullanılan bu kelimeye yazılı kayıtlarda 'kendini beğenmişlik, cesaret, iktidar hırsı' anlamında rastlanmaktadır. Sicilyalılar savaşlar sırasında Arapların 'Mafie' olarak adlandırdıkları mağaralara çekilmişlerdi. Savaşı yaşadıktan sonra halk savaşanları mafieden gelen anlamında 'Mafiosi' olarak karşıladı. Mafiosi savaşçı, onurlu ve cesurdur.

Kırsal kesimdeki halkın oluşturduğu Arap-Sicilyalı yaşam tarzındaki sosyal dayanışma, oba ve aile kurumları Mafios davranışın altyapısını hazırlıyor ve sosyolojik tabanını oluşturuyordu. 14. yüzyıl sonlarına kadar çeşitli acı deneylerden geçen Sicilyalıların sosyal anlayışı mafios tutum olarak adlandırılacaktı. 12. yüzyıl sonlarına doğru Fransızlar Sicilya'da Papaya bağlı bir derebeylik oluşturdular. Sicilya'yı yağmalayıp cinayetler işleyen Fransızlara karşı Sicilyalılar mücadele için örgütlendiler. Sicilyalıların kullandığı slogan aynı zamanda örgütün adını oluşturuyordu. 'Morte Alla Francia Italia Anela/Fransa'ya ölüm, İtalya kükrüyor'. Bu sloganın baş harfleri bir araya getirildiğinde MAFİA kelimesi ortaya çıkıyordu. Mafya o zamana kadar geniş bir aile anlayışı içinde bir yaşam tarzı, bir dünya görüşü ve adalet anlayışı olarak zaten vardı. Müslüman Arapların kısas anlayışı Sicilyalıların yerel ahlâkı ve onur anlayışı içinde yer almıştı. 19. yüzyılda İtalyan birliği fikrinin ortaya çıkmasıyla birlikte Bourbon egemenliğine karşı Francesco Crispi ve Garibaldi birlikte direnişe geçtiler. Direnişçiler Mahalar (mağaralar) ve Mafilerde (taşocakları) saklandıklarından mafya sözcüğü yine kullanılır olmuştu. 1860'da artık Sicilya İtalyan Birliğine dahil oluyordu.

Mafioso kendisine ve çevresine yönelik her türlü hakaret ve saldırının intikamını alabilecek ve düşmanlarının onurunu kırabilecek kadar güçlü davranabilen insan demektir. Onorvole (onurlu) söz-

cüğü üstün güce sahip olmayı, sonuç olarak zorba olmayı anlatır. Mafioso'nun davranışı bireysel şiddet yoluyla onur kazandıran bir kültürün ürünüydü. Böyle bir davranış şiddeti yasaklayan kurallarla çatışmasına rağmen mafioso'nun yaşadığı kültürde onu yüceltiyordu. Bürokrasinin kurallarını ve yargıyı hiçe saymak saygınlığın bir göstergesiydi. Bu nedenle mafya bir davranış tarzı, bir iktidar biçimiydi. Kuşkusuz mofioso'nun doğduğu toplumun sosyal yapısı da önemliydi. Mafios'un doğduğu toplum güçsüzlüğü bağışlamayan ilkel bir dünyaydı".[327]

2) KAPİTALİZM/ MAFYA DİYALEKTİĞİ

"Büyümek için büyümek, bir kanser hücresinin ideolojisidir."[328]

Öncelikle şunun altını bir kez daha çizelim: Kapitalizm var ise, mafya da var olacaktır... Çünkü "Kapitalizm kâr hadlerinin sınırlanmasından hoşlanmaz, devlet müdahalesi onu yeraltına kaçırır ve bazı kesimleri mafyalaşır. 20. yüzyıl başı Amerikan mafya tarihinin gösterdiği üzere, devlet müdahalesinin kalktığı veya yasakken serbest hâle gelen sektörler, mafya alanıyken meşru kapitalist faaliyetler hâline dönüşürler. Bunun en tipik örneği, en ünlü mafya babalarından Al Capone'yi üreten içki yasağının kaldırılmasından sonra, bu alanın bir mafya faaliyeti olmaktan çıkması oluşturmaktadır".[329]

Bilindiği gibi, "Kapitalizm her şeyi metalaştırır ama kendi geleceğini tehlikeye sokacak, istikrarsızlık yaratacak faaliyetler için bazı kısıtlar, yasaklar da getirir ve bunların devletçe denetlenmesini ister. Ancak yine de kapitalizmin prensipte, kendi uzun vadeli esenliği, istikrarı için yasaklılar ve kısıtlılar listesine aldığı mallar, hizmetler birilerince üretilir, pazarlanır ve önemli bir gelir kaynağı oluşturur. Bu gelir kara paradır ve boyutları ülkeden ülkeye değişir. Nitekim küresel bir bağlamda icra edilen uyuşturucunun ekonomik

---

327 Ümit Kardaş, "Hukuk Devletinde Organize Suçlulukla (Mafya) Mücadele", Karizma Dergisi, No:21, Ocak-Şubat-Mart 2005, s.29-31.
328 E. Abbey.
329 Mehmet Ali Kılıçbay, "Mafya ya da Hasta Toplumun Öksürüğü", A.g.y., s.49-54.

portresi, bir BM araştırmasında yıllık 300 milyar dolar. Bu, aynı zamanda 207 BM üyesi ülkenin dörtte üçünün yıllık milli gelirinin üstünde.

Kayıt dışı gelir diye nitelenen vergiden kaçırılmış gelirin önemli bir kısmını yasa dışı yoldan sağlanan gelirler oluşturur.

Türkiye için yeraltı ekonomisinin büyüklüğü milli gelirin %25-30'u dolayında, bu kayıt dışı paranın da üçte ikisinin uyuşturucu başta olmak üzere yasa dışı ekonomik faaliyetlerden sağlandığı tahmin ediliyor.

Bu 'yasaklı' sektörlerde faaliyet gösteren gruplara genellikle Mafya, çetenin baş patronuna da 'Baba' deniliyor. Mafya, diğer sermayedarlardan farklı olarak, yaptığı işin gereği, silahla donanıyor ve/veya 'zor'u tekelinde tutan devletin polisini, politikacısını, savcısını yanına çekiyor ve onlarla işbirliği hâlinde 'yasak'ı aşarak sermaye birikimini gerçekleştiriyor.

Mafya'nın ilgi alanı sadece uyuşturucu ve silah ticareti değil elbette. 'Kıtlık rantı' olan her alan mafyanın ilgi alanı içine giriyor. Özellikle ithal ikamesi uygulanan dönemlerde ithali yasaklanan ya da kısıtlanan malların ülkeye sokulması biçimindeki kaçakçılık, mafyanın temel uğraş alanları arasında. 1980 öncesi Türkiye'sinde başta yabancı sigara ve içki olmak üzere birçok mamul ve yan mamul sanayi ürününün gümrük teşkilâtından işbirlikçilerin yardımlarıyla yurda sokulması ve pazarlanması Türkiye mafyasına olağanüstü kazançlar sağlamıştı.

Aynı şekilde, dövizin Merkez Bankası'nın tekelinde tutulduğu 1980 öncesinde yine yurt dışından döviz toplayıp bunu ihtiyacı olan sermayedar kesimine yüksek fiyattan satmak da mafyaya hatırı sayılır birikimler sağlamıştı.

Mafya, ihracı yasak malların satışında da arzı endam eder. Tarihi eser kaçakçılığı buna bir örnektir. Mafya, ticari yaşamda kendisini devlet yerine koyarak da servis verir ve bu 'hizmetinin' karşılığını alır. Örneğin, adalet mekanizmasının ağır işlediği yerlerde birçok sermayedar 'geciken tahsilât' sorununda 'çek- senet mafyasından servis alır.

Adalete intikali hâlinde pis kokuların yayılacağı, rüşvet içeren işlerde de bir bilirkişi ve hakem olarak 'mafya' arabulucu- ikna edici olarak devreye girer. Sendikal anlaşmazlıklarda da patronlar sendikayı sindirmek için mafya güçlerinden yararlanır. Denetim altında tutulan dolayısıyla rantı yüksek olan eğlence sektöründe de mafyöz ilişkiler hâkimdir. Kumarhane işletmeciliği, genelevler, diğer eğlence yerleri işletmeciliğinde mafya patronlarının hâkimiyeti görülür.

Mafyanın bir diğer alanı devletin dağıttığı rantlarla ilgilidir. Devlet ihalelerinde, devlet bankası kredilerinin dağıtılmasında, ihracat, üretim teşviklerinde, özelleştirme ihalelerinde mafya, özellikle 1980 sonrası Türkiye'de sık sık arzı endam etmiştir.

Mafya, ihalelerde, ihaleye girişleri engellemekle, ya da ihalenin belli bir firmada kalmasını sağlamak üzere devlet görevlilerini 'ikna etmeyi' de kapsayan girişimlerle avantasını alır. Ya da devlet bankası kredilerinin belli kişilere tahsisinde aracılık etmek, anlaşmalara hakemlik etmek, sırasında bizzat kredi kullanmak yoluyla da devlet rantlarından nasiplenmekten de mafya geri durmaz. Aynı şey, ihracata, yatırıma verilen devlet teşvikleri için de geçerlidir.

Hazine arazilerine el konulması ve bunların gecekonduculara pazarlanması ya da kıyıların yağmalanması, inşaat izni olmayan yerler için hileyle ruhsat alınması, mafyanın gayrimenkul alanındaki faaliyetlerinden bazılarıdır. Burada değişmez kural, devlet rantını yontarken belli bürokratlar ve politikacılarla işbirliği ve çete ilişkileri kurmaktır.

1980'li yılların başında, gerek iç gerekse dış ekonomik ilişkilerde yaşanan değişim, belli ölçülerde mafya sektöründe de yansımasını buldu. Mafya, uyuşturucu faaliyetini sürdürmeye devam ederken diğer alanlardaki yüksek rantları kollamaktan ve değişen dengelere göre örgütlenmekten geri kalmadı. 1980'li yıllarda Türk mafyasında görünen en önemli gelişmelerden biri mafyöz ilişkilere ülkücü diye bilinen militanların monte olması ve bu katılımla beraber devletin ilişkilere daha çok dahil olmasıdır. Bu yeni montaj, sektörün cirosunu da, el konulan rantın boyutlarını da büyütürken, mafyatik ilişkileri daha çok devlet kanadı altına sokmuştur.

1980 sonrasında ithalatın libere edilmesi, döviz ve para piyasalarının serbestleştirilmesi ile azalan rant imkânları bu kez başka alanlarda kendini gösterdi.

1980'li yıllarda ihracata verilen 'vergi iadesi' mafya için olağanüstü rantlar sağlama imkânı demekti. Birçok mafya mensubu vergi iadesinin kaldırıldığı 1988'e kadar ihracatçı kesilerek devasa vergi iadeleri aldılar. Bunların yanı sıra, artan iç göç ile birlikte başta İstanbul olmak üzere, büyük kentlerde yükselen arsa rantına el koymada mafya ile kimse yarışamamış, hem gecekonduculara hem de büyük inşaat firmalarına Hazine arazilerinin tahsisi konusunda ciddi bir gayrimenkul mafyacılığı baş göstermiştir. Artan turizm faaliyetleri ile birlikte kumarhane işletmeciliği de önem kazanırken bu yerlerin işletmeciliğinde de mafya grupları arasında çete savaşları yaşanmıştır. Kuşadası, Marmaris gibi sahil kentlerinde arsa rantları uğruna büyük mafya savaşları yaşanır olmuştur. Yine mafya, aksayan adalet hizmetleri boşluğunu çek-senet mafyası olarak doldurmaya talip olmuştur.

Terörle mücadele adı altında sürdürülen kontrgerilla faaliyetinde ülkücü kesimin yine yer aldığına ve Başbakanlığa bağlı örtülü ödenekteki trilyonlarca liralık fonların kimseye hesap verilmeksizin bu kulvarda tüketildiğine ilişkin iddialar yoğunlaşmıştır. Böylece devlet yanlısı militer bir grubun bir ayağının mafyada bir ayağının da devlet içinde olduğu karmaşık, her tür keyfiliğe ve antidemokratik uygulamaya imkânı olan tehlikeli bir yapı yaratılmıştır.

Kontrgerilla içinde görev almış ülkücülerin yeni dönemde anti-PKK örgütlenmesi içinde devletin yanında yer alırlarken bir kısmı 'gladyo' finansmanında kullanılmak bir kısmı da şahsi hesaplarına geçmek üzere, birtakım devlet görevlilerinin bilgisi dahilinde, uyuşturucu trafiğinde köşe başlarını tuttuklarına ilişkin önemli ipuçları ortaya çıkmıştır. Devlet içinde devlet olarak faaliyet gösteren özel örgüt, denetimden çıktıkça mafyöz ekonomik ilişkiler de sisler arkasında, devlet kanatları altında icraatını artırmıştır.

Türkiye'nin ekonomi haritasında mafyanın yeri, son yıllarda sanıldığından çok genişlemiş görünüyor. Meşru ekonominin bile, tahsilât, arsa temini, teşvik temini vb. ihtiyaçlarında kendisine bir

rol bulan mafya, bugüne kadar transit geçişine aracılık ettiği uyuşturucunun bir yandan yasa dışı ekimi ve işlenmesini örgütleyerek, bir yandan da iç pazarda tüketimini özendirerek kazanç olanaklarını genişletmektedir.

Mafyatik ilişkilerin yarattığı çürümenin tüm topluma verdiği zararlar bir yana, genel olarak ekonomiyi olumsuz etkilediği de söylenmelidir. Mafyöz yöntemlerle elde edilen gelirler yasa dışı olduğu için ekonomiyi geliştirici etkisi yok gibi...

Mafya üyelerinin yaşam biçimleri lüks harcamalara dayanıyor. Paraları hep nakit tutulur ve tasarruf havuzunda yer almaz, sürekli spekülatif kazanç peşindedir. Bu kolay kazanç sektörü yapay genişleme yaratarak ekonomide krizi geciktirici etkiler de yapıyor. Özellikle yoksul bölgelerde birçok aile bu yasa dışı faaliyetlerde yaşamını riske ederek sırt hamalı görevi üstleniyor ve kalıcı, onurlu istihdam taleplerini erteliyor.

Ekonomi geçici bir sermaye akışı yolu ile soluklanırken kalkınma için gerekli yapısal reformlar geciktiriliyor.

Mafyanın adalet ve emniyet teşkilâtlarında yaptığı tahribat sağlıklı ve sürdürülebilir bir gelişmenin iklimini de bozuyor. Birçok kolu mafyaya teslim olan ve acze düşen devlet, kendi devamlılığını bile koruyamıyor. Mafyayla mücadelenin yolu yine demokrasiden geçiyor. Şeffaf bir devlet yapısı mücadelenin yegâne panzehiri. Güvenlik ve adalet teşkilâtlarının, KİT'lerin, devlet bankalarının, devlet ihalelerinin, teşvik veren kurumların, hepsinin denetime açık olmaları gerekiyor. Devleti korumak adına 'devlet içinde devlet' örgütlenmelerinin gün ışığına çıkması, icraatlarının hukukiliğinin sorgulanması gerekiyor. Örtülü ödenek harcamaları sorgulanamaz, milletvekiline dokunulmaz türü hurafelerden hızla sıyrılmak gerekiyor.

Kapitalizm var oldukça, mafya da var olacaktır".[330]

Yani "Mafyasız kapitalizm hayatını devam ettiremez. Kapitalizmin temeli olan serbest piyasa ekonomisi, 'Televole iktisatçılarının vurgulamaya çalıştığı gibi, 'görünmeyen elin hakemliğinde oynanan

---

[330] Mustafa Sönmez, Kapitalizm Varsa, Mafya da Olacaktır, Karizma D., A.g.y., s.39-44.

ve kurallara uymayanın oyun dışı kaldığı' bir ekonomi değildir; karşısına çıkacak tüm engelleri (yasal, dinî, ahlâkî, kültürel, geleneksel, toplumsal) her türlü aracı kullanarak aşmaya çalışan bir ekonomidir. Bu engelleri aşmak için kullandığı en önemli araçlardan biri de mafyadır. Mafya kapitalizm için vazgeçilmez bir araçtır. Niçin böyledir?

Kapitalizm, sermayenin önündeki, yukarıda belirtilen engelleri kaldırma çabalarını her zaman meşrulaştıramayabilir. Özellikle ahlâksal, dinsel ve geleneksel engelleri aşma çabalarını kolayca ve kısa sürede meşrulaştıramaz.

Bunun için, bu engelleri aşma işini mafyaya havale etmek zorundadır. Mafya, bu hizmeti yerine getirecek en iyi örgütlenmedir.

Sermaye serbest dolaşırken tek amacı vardır: Azami kâr... Kârını azamileştirmek için kullandığı meşru araçları çoğu kere yetersiz bulur. Özellikle silah tekelleri, finans kuruluşları ve değerli maden şirketlerinin 'pazarlama' faaliyetlerinin yanında, bütün sektörlerde grev kırıcılığı, ucuz işgücü için insan kaçakçılığı ve günümüzde 'esnek üretim' stratejisine uygun olarak taşeronlaştırma gibi görevler, sermayenin mafyaya havale ettiği görevlerdendir.

Taşeronlaştırma görevi, sermayenin 'çevre ülkeler' de uygulamaya koyduğu bir stratejidir. 'Çevre ülkeler'in emekçilerini çok düşük ücretlerle, sendikasız, sigortasız, belirli bir mesaisi olmadan, özellikle kadın ve çocukları çalıştırmak için, o ülkenin mafyası devreye sokulur. Eğer o işe uygun mafya yoksa yaratılır.

Sermayenin ezeli ve ebedi düşmanı emekçidir. Bunun bilincinde olan sermaye, bir sınıf olarak iktidara geldiği 1789 Fransız İhtilalinden beri emekçilerin siyasal ve ekonomik örgütlenmelerini önlemek için elinden geleni ardına koymamıştır. Nitekim Devrim Hükümeti'nin ilk çıkardığı kanunlardan biri, 1791'de işçilerin dernekler kurma yoluyla örgütlenmelerini yasaklayan bir kanun olmuştur. O günden beri, işçi sınıfının çok uzun mücadeleler sonucu elde ettiği kazanımlar, doğal olarak sermayenin huzurunu kaçırmıştır. Sermaye, zaman zaman, doğrudan faşist darbelerle, kaybettiği mevzileri geri almayı başardıysa da, bu alandaki 'başarıların' kalıcı olması gerekiyor. Bunun için de, işçi sınıfı ve müttefik olan

kitleleri terörize etmesi gerekiyordu. Devreye, paramiliter hâle getirilmiş mafya çetelerini sokmak gerekirdi ve öyle de oldu. Dünyanın son iki yüz yıllık tarihinin tanıklığının yanında Türkiye'nin yakın tarihi de bunun tanıklığını yapmaktadır.

Mafya, siyasal örgütlenme aracı olarak sermayenin gündemine 2. Dünya Savaşından sonra girdi. Komünizme karşı 'hür dünya'da CIA tarafından örgütlenen Gladyo tipi oluşumların, kendi finansmanlarını sağlamaları için, uyuşturucu ve silah kaçakçılığı, kara para aklama, altın ve tarihî eser kaçakçılığı gibi 'kârlı' işler Gladyo'nun denetim ve gözetimi altında yapılmaya başlandı. Bunun için, 'hür dünya' ülkelerinin milliyetçi-faşistleri özellikle seçildi.

Bu tür örgütlenmenin sadece komünizme karşı olmadığı, dünyanın her tarafında sermayenin çıkarlarına karşı olan tüm devlet yöneticilerine, partilere, tek tek siyasetçilere ve bilim adamlarına karşı da her türlü eylem (darbe, suikast vb.) gerçekleştirildiği bilinmektedir.

Yukarıda belirtildiği gibi, sermaye, gayrimeşru yollarla engelleri aşarken doğal olarak bir 'kâr' elde eder. Bu 'kâr', kara paradır. Bu 'kâr'ı, birikim olarak meşru veya şu ya da bu biçimde kayıtlı sermayesine katabilmek için bu paranın aklanması gerekir. Mafya için bu aklama işi hiç de zor değildir. Bu iş için, devletlerin her türlü kurumları da hazır ve nazırdır. Siyasetçiler, bu aklama operasyonlarında önemli görevler üstlenirler. Örneğin, 'kara para aklama' terimi yazılı basında ilk kez 1973 Watergate Skandalı ile yer aldı.

'Kapitalizmin kara kutuları' diyebileceğimiz İsviçre, Malta, Cayman Adaları, Liechtenstein, Singapur gibi, ekonomisi 'kara para aklama hizmeti 'ne dayalı devletler olduğu gibi, kıyı bankacılığı, serbest bölgeler gibi, sermayeden başka hiçbir şeyin giremediği, tamamen 'özgür' alanlar da vardır. Ayrıca, 'bankacılık hizmeti' dışında başka işlerle uğraşmayan bankalar da 'kara para aklama hizmeti'nde kusur etmemeye özen gösterirler.

Bütün bunların yanında, sermayenin bir de kendi içinde, rekabet denen bir 'ölüm kalım' mücadelesi vardır. Bu mücadelede mafyasız olmak demek, kavgayı önceden kaybetmek demektir.

Bu kavga, bilindiği gibi, her sermaye grubunun pazardaki payını genişletme kavgasıdır; en çok da ihalelerde, bayilik ve temsilcilik açmada, ülke içi ve ülke dışı finans kurumlarının açtığı kredilerden nasiplenmede ortaya çıkar.

Bu kavgalardan galip çıkabilmek için illa 'vuruşmak' şart değildir. Örneğin, bir ihaleye giren sermaye grubunun arkasındaki mafya grubunun kim olduğu belli ise ve yeteri kadar 'güçlü' ise, diğer sermaye grupları için 'yeteri kadar' caydırıcı olabilir veya bir kentte bayilik veren bir sermaye grubu, eğer o kentin 'en iyi' mafyasıyla anlaşıp bu işi ona yaptırırsa, aynı işi yapan diğer sermaye grupları o kentte bayilik yapacak adam bulamayabilir.

Yukarıda da gördüğümüz gibi, çağdaş ekonomi, özünde bir mafya (yeraltı) ekonomisidir. Modern devlet de, bu 'çağdaş ekonomi'nin hizmetinde olan bir devlettir. Dolayısıyla, devlet mafya ilişkisi, burjuva medyası kalemşörlerinin, özellikle vurgulamaya çalıştığı gibi, 'mafyanın devlete uzanan eli' ilişkisi değildir. Bu ilişki, mafyatik örgütlenme (yeraltı illegal örgütlenme) olmadan varlığını sürdüremeyen 'modern devlet' sorunudur. Tüm modern devletler'in gizli istihbarat servislerinin mafyayla ortak operasyonlar düzenlemeleri, bu meyanda yeri geldikçe yeraltı dünyasının 'reisleri'nden emir almaları rastlantı değildir".[331]

3) TÜRK(İYE) MAFYASI

"Yanlış anlaşılmış gerçekten daha kötü bir yalan yoktur."[332]

Mafya hakkında, "Türkiye'nin kayıt dışı ekonomisini kontrol eden bir mekanizma var. Halkın bildiği, sinemada işlenen ve mafya denen şey kara gözlüklü, kara giysilik dört-beş tane adamın elinde silahlarla ateş etmesi gibi bir şeydir. Hâlbuki mafyada böyle bir şey yok. Sokakta gördüğümüz, sokağa yansıyan bu tarafı küçük bir bölümüdür. Bu mafyanın tetikçisidir. Asıl mafya, yani gerektiğinde yasa yapan, yaptıran, değiştirten, bakan düşürebilen, gündem de-

331 Osman Şengül, "Kapitalizm ve Mafya", Kızılcık Dergisi, Kasım-Aralık 2004, s.76-77.
332 William James.

ğiştiren bir güçten bahsediyoruz"[333] der 'Kurtlar Vadisi' yapımcısı Osman Sınav...

Yeri geldi, şunu belirtmeden geçmeyelim: "Türkiye'de siyasetin başına musallat olan üslup ve yöntemler de mafyanın toplum katında meşrulaşmasının önünü açmıştır.

Bir rüşvet anlaşmazlığının bir Cumhurbaşkanı'nın eşinin teşvikiyle mafyaya havale edildiği, bakanların, işadamlarının mafyayla 'enseye tokat' ilişkiler içine girdiği bir ülkede daha farklı ne beklerdiniz ki? Mafyanın kollarının siyasi partilerden spor kulüplerine, oradan federasyonlara kadar da uzanması, bu sürecin kaçınılmaz bir sonucudur.

Asırlık spor camiaları, bugün onları 'onur üyeleri' olarak kulüp vitrininde muhafaza etme bahtiyarlığını yaşıyorlar. Sorun, aslında bu tür örneklerin taşıdığı olumsuzluklardan daha da derindedir. Asıl sorun, Türk toplumunun çok geniş bir kesiminde var olan mafyayı kabullenme, hatta sahiplenme olgusudur".[334]

"Kaçakçılık ve Organize Suçlar Daire Başkanlığı'nın (KOM) raporuna göre mafya devamlılığını devlete yaklaşarak sağlıyor.[335] Bu sayede mafyanın işlediği suçların deşifresi gecikiyor, ortaya çıksa bile karşılığı olan cezayı almıyor. Cezaevine girmesi durumunda

---

[333] O. Eğin, Beni Ülkücü Yapan Ruha İnanıyorum, Radikal Cumartesi, 6 Ocak 2003 s.3.

[334] Sedat Ergin, "Mafya Galiba Biziz", Hürriyet, 8 Haziran 2004, s.22.

[335] Bkz. T. Demirer-S. Özbudun, Kara Para Kirli Savaş (Türkiye'de Mafya ve Devlet), Özgür Üni. Yay., 1996; F. Bovenkerk, Türkiye'nin Mafyası, çev. N. Aykanat-H. Tuna, İletişim Yay., 2000 (Türkiye'de Mafya ve Uyuşturucu Ticareti, s.45-96; Politik Sorun Olarak Türkiye'de Mafya, s.223-64); S. Genç, Kuşatılmış Devlet Türkiye, Boyut Yay., 1997; S. Parlar, Kirli İşler İmparatorluğu, Bibliotek Yay., 1998; "Yerli Versiyon 'Baba'", Sabah, 7 Kasım 2005 s.21; T. Soykan, "Osmanlının Karanlık Tarihi", Radikal Kitap, 17 Haziran 2005, s.22-23; "Mafya Cumhuriyeti", Evrensel, 9 Ekim 2004, s.3; "Dört Yanımız Mafya!", Radikal, 7 Haziran 2004, s.5; "Polise Mafya Soruşturması", Cumhuriyet, 16 Ekim 2004, s.4; Ö. Akgüç, "Mafya ve Güvenlik Güçleri", Cumhuriyet, 13 Haziran 2004, s.13; "İstanbul'da Silahlar Susmuyor", Cumhuriyet, 4 Aralık 2005, s.3; Ç. Yağar, "Hastaneler Mafyaya Emanet", Evrensel, 22 Kasım 2005, s.2; Yurttaş Mafya Kıskacında, Cumhuriyet, 4 Şubat 2005 s.7; E. Kılıç, "Çetelerin Gözbebeği İstanbul", Cumhuriyet, 21 Aralık 2003, s.9; H. Şahin, "Mafya ve Medya", Radikal, 13 Ekim 2004, s.6; H. Şahin, "Kirli Eller", Radikal, 2 Temmuz 2003 s.6; A. Öktener, "Organ Mafyası Böyle Çalışıyor", Milliyet, 10 Nisan 2004, s.5; T. Şardan, "Fuhuş İmparatoriçesi", Milliyet, 13 Nisan 2004 s.12; D. Alphan, "Türk Mafyasına Fransız Filmi", Radikal Cumartesi, 17 Nisan 2004, s.5; "BBP İl Başkanı Öldürüldü", Cumhuriyet, 25 Ekim 2005, s.3.

da faaliyetlerin devamı için burada uygun zemin oluşturuyor. Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı'nın son faaliyet raporuna göre, polisiye metotların geliştirilmesi, hukuki zeminin kuvvetlendirilmesi mafya ile mücadelede yeterli değil. Mafyanın topluma yönelik tehdit unsuru olduğu ifade edilen raporda, mafyanın faaliyetlerinin önlenmesi için kurumlar arası işbirliği ve güven ortamının oluşturulması gerektiği vurgulandı.

Mafyanın devlet içinden de kurumsal aktivitelerden doğrudan veya dolaylı bir şekilde destek aldığı anlatılan raporda,[336] 'Mafya devamlılığını sağlamak için kamuya nüfuz ediyor. Bu sayede devlet ile yakınlık sağlayan mafya, suçun deşifresini geciktiriyor, ortaya çıkması hâlinde haberdar ediliyor, adli işlem gördüğü zaman bir avukattan daha fazla fayda sağlıyor, karşılığı olan cezayı almıyor, cezaevine girmesi durumunda da faaliyetlerin devamı için cezaevinde uygun zemin oluşturuyor' denildi".[337]

"Çetelerin çıkara dayalı birliktelik kurduğu adliye-kolluk-bürokrasi sacayağı mafyayla mücadeleyi zorlaştırıyor. Polis Akademisi öğretim üyesi Doç. Dr. Mesut Eryılmaz, mafyayla mücadele noktasında irade eksikliğine işaret ederek, sacayağı olmadan mafyanın varlığını sürdüremeyeceğini vurguladı. Eryılmaz, adliye, kolluk, bürokrasi ile mafya arasında menfaat ilişkisinin mücadeleyi engellediğini söyledi.

Eski Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Dairesi Başkanı Hanefi Avcı da para kazanma hırsı ve gelecek kaygısının insanları çetelerin içinde yer almaya yönelttiğini belirtmişti. Avcı, 'Bu çetelerin içinde resmi görevlilere de rastlanıyor. Zaten bir tarafında devletin resmi görevlileri olmadan bu işlerin yapılması mümkün değil,' diyerek, mafya ile mücadelede devlet içindeki uzantıların etkisine işaret etmişti".[338]

---

[336] İşte iki örnek: "Bir düğün kasedinde Çatlı'nın karşı masasında eski İçişleri Bakanı Meral Akşener oturuyordu. Bunu atv'de yayımladım. Sokağımda kurşunlandım..." (Mahmut Övür, "Mafyada Baba Savaşları Başlıyor", Radikal, 21 Haziran 2004, s.6). "CHP, mafya-Emniyet-MİT ve yargı arasındaki ilişkilerin TBMM tarafından araştırılması için önerge verdi" ("Bilgi Sızdıran Polis Meclis'te", Radikal, 16 Ekim 2004, s.7).

[337] B. Tapan, KOM'on Raporu: Mafya Devletin İçinde, Cumhuriyet, 2 Kasım 2005, s.7.

[338] İlhan Taşcı, "Üç Sacayağı Zorlaştırıyor", Cumhuriyet, 2 Kasım 2005, s.7.

Yeri geldi Avni Özgürel'den nakledelim: "Şurası kesin ki, yeraltı dünyasında baş olmak demek, en geniş manada 'bağlantılar ağına' sahip olmak demek. Ankara'da seneler önce İnci Baba'yla tanışmıştım. Sohbet ilerleyip de ben bunca işi sadece baskı, korkutma ya da tehditle mi hallettiğini sorunca, gülüp hayır manasında başını salladıktan sonra masasının üst gözünü gösterdiydi. Aralarına harf kartonları konularak tasnif edilmiş enli zarflarla tıka basa doluydu çekmecesi.

Söylediklerini dün gibi hatırlıyorum: 'Ne tehdidi yahu. Tehdit müteahhit takımı için. Tepelerine çöker 'Bu ihaleye girmeyeceksin, işi biz bağladık' derim girmezler, ama devlet başka. Ona tehdit sökmez. Her ay en az 200 kişiye dağıtım yapıyorum burada. Öyle yürüyor iş. Üstelik bunlar ufak olanlar. Daha büyük zarflar evlerine teslim edilir, en büyükler başka yoldan gönderilir.'

Tam o sırada, tanınmış ve 'ağabey' diye hitap ettiğimiz bir gazetecinin geldiği haber verilince, İnci Baba çekmeceden üzerinde onun adının yazılı olduğu zarfı alıp, yardımcısına, 'Şimdi meşgul, gözlerinizden öpüyor de' tembihiyle uzatmıştı. Yeraltı dünyasının diğer ünlülerinin de İnci Baba'dan farklı olduğunu düşünmek için bir sebep yok. Onlar külhanbeylikten, kabadayılıktan gelme, çoğu zaman polisin göz yumması ya da ortaklığıyla yaptıkları sigara ve silah kaçakçılığı, biraz 'toz' işi, biraz da eğlence dünyasından beslenirlerdi".[339]

Devam edelim: "BM Uyuşturucuyla Mücadele Örgütü Viyana Temsilciliği tarafından hazırlanan ve Türk mafyasının devlet tarafından desteklendiği iddia edilen araştırmada, 'Türk mafyası devlet destekli örgütlenmesine karşın 'taşıyıcı' konumundan kurtulamadı. Avrupa ve ABD mafyası ekonomik gücünü kendi kaynaklarından ve kazanımlarından alıyor. Türk mafyası ise devlet kaynaklı para ve imkânları kullanıyor. Son yıllarda devlet desteğinin çekilmesi nedeniyle Türk mafyası zayıflama sürecine girdi. Ancak, ekonomik yaşamda etkisi arttı' denildi.

---

[339] Avni Özgürel, "Güç Aleni, Kaynak Karanlık", Radikal, 26 Ağustos 2004, s.9.

Marmara Üniversitesi öğretim görevlisi Prof. Osman Altuğ, Türkiye'de sistemin acizliği nedeniyle legal ve illegal gelirlerin birbirine karıştığını ifade ederek siyaseti mafyanın finanse ettiğini bildirdi.

Altuğ, mafyanın üretmeden kazanç elde ettiğini ve bu nedenle ekonomiye büyük yük olduğunu söyledi. Altuğ, 'Türkiye iki devletten oluşuyor, biri kanunlara itaat eden diğeri kanunları hiçe sayan devlet. Siyasetin finansmanım kimlerin yaptığına bakılmalı. Siyasete mafya finans sağlıyor. Çünkü halkta para yok' dedi. Mafyanın kamu gücünü elde etmeye çalıştığını vurgulayan Altuğ, Türkiye'nin 24 Ocak kararlarından sonra farklı bir ekonomik sistemi benimsediğini ifade etti. Yeni sistemin 'kayıt dışı ekonomi'ye zemin hazırladığını savunan Altuğ, 'Kayıt dışı ekonomide vergi kaçırmak hoş görülmeye başlandı. Bu sistemde da mafyanın oluşması kaçınılmazdır' diye konuştu".[340]

Devamla kimi notlar (ve noktalar) aktararak ilerleyelim...[341]

* "1998 yılında Emniyet kayıtlarında 169 çete faaliyeti kayıtlıydı".

* "İstanbul sokakları son 2 aydır Sarallarla Sedat Şahin'in adamları arasındaki çatışmalara sahne oluyor. Çatışmalarda Sarallann lideri Hüseyin Saral, Umut davası sanığı Muzaffer Dağdeviren ve ünlü mafya avukatı Atalay Cebesoy'un da aralarında bulunduğu 6 kişi öldü, 20 kişi de yaralandı.

Çatışmaların nedeni ise işadamı Hasan Erdem. Dava dosyasına göre, Sedat Şahin çetesi tarafından korunan Hasan Erdem'den, Hüseyin Saral haraç istedi. Erdem de bunu Sedat Şahin'e bildirdi ve ardından çatışmalar başladı. Dava ve soruşturma dosyasına göre polis iki tarafı da başından beri takip ediyor. Çete liderleriyle a-

---

[340] "BM'nin Yaptırdığı Araştırma", Cumhuriyet, 21 Aralık 2003, s.9.

[341] Türk(iye) mafyasının da bir tarihi var: "Toplumumuzda görülen 'Mafialama' bugünün veya son üç beş yılın meselesi değil. Son 50 yıla, hatta Cumhuriyet dönemine özgü bir sorun da değil. Kökü çok eskilere, çok derinlere dayanıyor. Kısacası, toplumu yönetebilmek için; merkezi otoritenin yerel güç odakları ile işbirliği yapması ve onlara önemli ayrıcalıklar tanıması sürecinin başlangıcına kadar uzanıyor", Murat Çulcu, Mafia Üzerine Notlar, Kastaş Yay., 1998, s.19. Ayrıca bkz. M. Çulcu, Türkiye'de Mafia'laşmanın Kökenleri-1: Her Sakaldan Bir Kıl, E Yay., 2001; Türkiye'de Mafia'laşmanın Kökenleri-2: Sikkesiz Sultanlar, E Yay., 2002; Türkiye'de Mafia'laşmanın Kökenleri-3: Düşmüş Ocağa Yanıyor!, 2003; Türkiye'de Mafia'laşmanın Kökenleri-4: Kan Defteri, E Yay., 2005.

damları arasındaki tüm konuşmalar detaylarına kadar dosyada olmasına karşın polis çatışmaları önleyemedi.

Eski Organize Suçlar Şube Müdürü Adil Serdar Saçan, işadamı Hasan Erdem'den haraç alınması nedeniyle Saral ailesi ile Sedat Şahin'in arasında süren çatışmaları önlemede polisin büyük bir acemilik ve ihmalkârlığının bulunduğunu savunarak 'Polis, 'Çeteler bir birilerini yesinler biz de bakalım' düşüncesinde' dedi".[342]

* Büyük kentler otopark mafyasının hâkimiyetinde. İstanbul başta olmak üzere büyük kentlerin binlerce cadde ve sokağı otopark mafyası denetiminde; bunlar, yurttaşların kullanımına ücretsiz olarak sunulan hastane otoparklarını bile işgal ediyor.[343]

* Kadın ticaretinde ibre, Türkiye'ye döndü. Emniyet Genel Müdürlüğü istatistikleri 10 yıl içinde 30 bini aşkın yabancı uyruklu kadının fuhuş gerekçesiyle sınır dışı edildiğini gösteriyor.[344]

* "Ankara Ticaret Odası'nın (ATO) hazırladığı 'Hayatımız Mafya' Raporu'na göre, Türkiye'de mafyanın 100'e yakın faaliyet alanı bulunuyor. ATO'nun raporunda, yaklaşık 1 trilyon dolar olduğu tahmin edilen dünya örgütlü suç ekonomisinde Türkiye'nin 60 milyar dolarlık bir cirosu görülüyor".[345]

"Raporda, dünya örgütlü suç ekonomisinde dönen yaklaşık 1 trilyon doların 60 milyarlık payını Türkiye'deki yeraltı ekonomisinin aldığı, 238 milyar dolarlık milli gelirin dörtte birine ulaştığı ve 100 milyar dolarlık 2004 bütçesinin yarısını aştığı vurgulandı.

Türkiye'nin dört bir yanının organize suç örgütlerince kuşatıldığı belirtilen raporda, 1998-2002 arasında mafyanın toplam 3.012 olaya karıştığı, bu olaylarda 9.053'ü İstanbul'da olmak üzere toplam 17.105 kişinin gözaltına alındığı, 4.182 kişinin tutuklandığı ifade edildi..."[346]

---

[342] Ecevit Kılıç, "Mafyayla Mücadele Edilmiyor", Cumhuriyet, 1 Kasım 2005, s.6.
[343] Alper İzbul-Gökçe Uygun, "Sokaklar Otopark Mafyasının Denetiminde", Cumhuriyet, 21 Kasım 2005, s.6.
[344] Soner Arıkanoğlu, "Fuhuşta Patlama Var", Radikal, 29 Temmuz 2005, s.5.
[345] "Türk Mafyası 60 Milyar Dolar Yönetiyor", Hürriyet, 7 Haziran 2004, s.9.
[346] "İstanbul Mafyakent", Milliyet, 7 Haziran 2004, s.19.

* "Üsküdar'da, otomobilin içinde silahlı saldırıya uğrayan eski Beşiktaş Ülkü Ocağı Başkanı Cüneyt Koçak öldü, kız arkadaşı ağır yaralandı. Yeraltı dünyasının tanınmış isimlerinden Sedat Şahin ile aynı davada yargılanan Koçak'ın mafya hesaplaşmasına kurban gittiği iddiası üzerinde duruluyor".[347]

* "Sedat Peker'in lüks otelde ağırladığı iddia edilen yargıç, cinayet davasında da, teşhis edildiği hâlde eski bir ülkücünün tutukluluğunu kaldırdı".[348]

* "İtirafçı bir ülkücü, yapının mafyalaşmasını 1988'de şu ifadelerle açıklıyordu: Bize komünist diye dükkânlarını bombalattıkları ya da dövdürdükleri adamların siyasetle alâkaları olmadığını, sadece bazılarının işlerine engel olduklarını sonradan gördük..."[349]

* "Abdullah Çatlı, Mehmet Ali Ağca, Oral Çelik, Haluk Kırcı ve daha onlarcası, hepsi ülkücüydü, vatanını milletini seviyordu! Ancak uyuşturucu kaçakçılığından adam öldürmeye kadar her taşın altından çıkmakta hiç sakınca görmüyorlardı..."[350]

* "1980'li yılların ünlü uyuşturucu ve silah kaçakçıları Sarı Avni lakaplı Avni Musullulu,[351] Sicilya mafyasının Hollanda'daki cezaevinden helikopterle kaçırdığı Halil Havar, Zihni İpek, Fevzi Öz ve Yaşar Aktürk serbest kalırken yeni kuşak mafyayı oluşturan çete liderleri Alaattin Çakıcı, Sedat Peker, Yakup Süt, Sedat Şahin, Kürşat Yılmaz ve Ümit Saral ise cezaevinde. Mafyanın yeni kuşağını temsil eden ve çoğunluğu ülkücülerden oluşan yeni çete liderlerinin neredeyse tamamı cezaevinde bulunuyor. Tutuklu çete liderleri ve suç dosyaları şöyle":[352]

---

347 "Mafya İddiası: Ülkü Ocağı Başkanı Öldürüldü", Cumhuriyet, 25 Ekim 2005, s.3.

348 Bahri Belen, "Katili de 'Tutuksuz' Yargılamıştı", Radikal, 18 Ekim 2004, s.6.

349 Erbil Tuşalp, "Ticaretin Siyasi Hâlleri", Radikal, 11 Temmuz 2001, s.8.

350 Erbil Tuşalp, "Vatansever Kaçakçılar!", Radikal, 12 Temmuz 2001, s.8.

351 "Sarı Avni için Türk ya da Kürt milliyetçisi, Türk ya da Bulgar solcusuyla ortaklık fark etmezdi. 'Narko dolar'ın 'petro dolar'a egemenliği arttıkça yaşananlar kâbusa dönüşecekti. Türkiye, duyduklarına inanmayan insanların ülkesi hâline gelecekti" (Erbil Tuşalp, Radikal, "Narko Dolarlar Sahnede", 10 Temmuz 2001, s.8). Ayrıca bkz. "Sarı Avni Kendini Savundu", Cumhuriyet, 31 Aralık 1998, s.8.

352 E. Kılıç, 'Yeni Nesil Çete Liderlerinin Çoğu Ülkücü', Cumhuriyet, 18 Ekim 2005 s.6.

'YENİ NESİL ÇETE LİDERLERİNİN ÇOĞU ÜLKÜCÜ'	
Alaattin Çakıcı	Türkiye'deki en etkin çete lideri olan Çakıcı, yurtdışına kaçması nedeniyle daha önce yargılanmadığı tüm davalardan hâkim karşısına çıkıyor. Karagümrük Lokali'ne saldırı davasından tutuklu bulanan Çakıcı, Türkbank olayı, Tevfik Ağansoy ve Uğur Kılıç'ın öldürülmesi ve kendisinin yurtdışına kaçışıyla ilgili yargılanıyor.
Sedat Peker	2004 yılında düzenlenen büyük operasyonla tutuklanan Peker özellikle futbolcular ve şarkıcılar arasında örgütlenmiş durumda. Çıkar amaçlı suç örgütü kurmaktan yargılanan Peker hakkında Ukraynalı bir kadına tecavüz suçlaması da bulunuyor.
Sedat Şahin	Son dönemde İstanbul'da yaşanan çatışmalarla yeniden gündeme gelen Şahin, geçen yıl düzenlenen Lale operasyonuyla tutuklandı. Peker'i örnek alarak şarkıcılar arasında örgütlenen Şahin, Hüseyin Saral'ı öldürmek suçundan yargılanıyor. Bu nedenle Saral ailesiyle yaşanan çatışmalarda yakın adamı Muzaffer Dağdeviren ve avukatı Atalay Cebesoy öldürüldü.
Kürşat Yılmaz	Manken Tuba Özay'la olan ilişkisi nedeniyle magazin gündeminde de sık sık yer alan Yılmaz, geçen yıl düzenlenen operasyonla Özay'ın evinde yakalandı. Bahçelievler katliamı ve Susurluk hükümlüsü Haluk Kırcı'nın destek verdiği Yılmaz, özellikle fidye işlerinden gelir elde ediyor.
Ümit Saral	Hüseyin Saral'ın öldürülmesinden sonra liderlik yapmaya başlayan Ümit Saral, Kadıköy'de Sedat Şahin'in adamlarıyla girdiği çatışmayla adım duyurdu.

* "CHP milletvekili Kemal Anadol, Abdullah Çatlı, Alaattin Çakıcı, Haluk Kırcı ve Oral Çelik gibi ülkücülerin devlet tarafından kullanıldığına ilişkin eski MİT Kontrterör Dairesi Başkanı Mehmet Eymür'ün söylediklerinden yola çıkarak bu isimlerin devlet görevlisi olup olmadığını sormuştu. Abdülkadir Aksu, bu sorulara bütün açıklığıyla şöyle cevap veriyor: 'Yürütülen istihbarat faaliyetlerinin gizliliği ve üstlenilen görevin hayati riskleri de göz önünde bulundurularak ilgili kanun ve iç mevzuatı 'çok gizli' gizlilik derecesini haiz bulunmakta olup ilgili birimi dışında kalan diğer birimlerince dahi bu tür bilgilerin paylaşılması ve ifşası suç sayılmaktadır.'

Belli ki MİT üst düzey yetkilileri Aksu'nun böyle bir açıklama yapmasını sağlamışlar. İçişleri Bakanı, 'hayati riskler göz önünde bulundurularak 'çok gizli' gizlilik derecesini haiz' çalışmalardan söz ediyor. Gelelim söz konusu kişilerin 'çalışmaları'na... Abdullah Çatlı ve Haluk Kırcı, Ankara Bahçelievler'de 7 TİP'li gencin hunharca öldürülmesinin failleriydi. Haluk Kırcı bu eylem nedeniyle 7 kez idama mahkûm edilmişti.

Abdullah Çatlı yakalanmadığı için hüküm giymedi, ancak bu eylemin en önde gelen faili olduğu mahkeme dosyalarındaki belgelerde duruyor. Abdullah Çatlı ve Oral Çelik, Abdi İpekçi'nin öldürülmesi olayındaki rolleri nedeniyle arandılar. Ancak İpekçi dos-

yası, bu köşede defalarca dile getirdiğim şekilde, çeşitli devlet güçlerinin müdahalesiyle karanlıkta bırakıldı. Eylemin tetikçisi Mehmet Ali Ağca dışındaki asıl tertipçiler hep bir şekilde korunup kollandılar. Oral Çelik'in bir öğretmenin öldürülmesiyle ilgili süren davası dosya tamamen yok olduğu için beraatla sonuçlandı. Çatlı ve Çelik tıpkı İpekçi olayında olduğu gibi Papa'nın vurulması olayında da Ağca'yı yönlendiren kişiler olarak yargılandılar.

Alaattin Çakıcı ise çok çeşitli öldürme ve yaralama olaylarının faili olarak yakalandı, yargılandı, hüküm giydi. Bu eylemlerden en dikkat çekici olanı eşi Uğur Kılıç'ın öldürülmesi olayıydı. Yine Türkbank ihalesi sırasında çeşitli tehditlerle bu ihaleye fesat karıştırdığı, bilgi ve belgelere yansıdı.

Şimdi bütün bu bilgilerin ışığında insanın aklına şu sorular ister istemez gelmiyor mu? Çatlı'nın, Kırcı'nın, Çakıcı ve Çelik'in karıştığı eylemlerle 'devlet sırrı' arasında bir ilişki mi var? Çünkü İçişleri Bakanı çok açık bir şekilde diyor ki: 'Bu kişilerle ilgili bilgiler çok gizlidir ve ifşa edilemez'".[353]

3.1) MHP'NİN MARİFETLERİ

"Cave canem, te necet lingendo."[354]

"Yeni bir MHP'ye doğru".[355] "Bahçeli, 'klasik MHP'den 'merkez partisi'ne doğru yol alma çabasını sürdürüyor"[356] manipülatif-tevatürlerini bir kenara bırakırsak, "Sokağın paramiliter partisi MHP"[357] de değişen bir şey yoktur...

MHP yine malum üzere ki MHP'dir; ve derin devletle iç içe geçmiş bir yedek lastiktir... Örneğin MGK'nın "Siyaset Belgesi'nde bölücülük, irtica, aşırı sol öncelikli iç tehdit olarak kaldı. Aşırı sağ ise 'tehdit' kapsamından çıkartılması"ndan[358] olduğu gibi...[359]

---

[353] Oral Çalışlar, "Devletin 'Ülkücü Sır'ları...", Cumhuriyet, 1 Kasım 2004, s.4.

[354] "Köpekten sakın, seni yalaya yalaya öldürür" (Petronius).

[355] Avni Özgürel, "Yeni Bir MHP'ye Doğru", Radikal, 22 Haziran 2001, s.9.

[356] Avni Özgürel, "MHP, Bahçeli ve Yanılgılar", Radikal, 8 Ocak 2002, s.7.

[357] Merdan Yanardağ, "Sokağın 'Paramiliter' Partisi", Cumhuriyet, 19 Kasım 2002, s.7.

[358] Barkın Şık, "Aşırı Sağ Tehdit Değil", Milliyet, 29 Ekim 2005, s.16.

[359] MHP için bkz. Burak Gürel, "Faşist Hareketin Türkiye Siyasetindeki Rolü", İşçi Mücadelesi, No:18, Yaz 2005, s.11-17; "Bahçeli: Başbakan Hain Yaklaşımı Destekledi",

3.1.1) MHP'NİN SEYR-Ü SEFERİ

"Herhangi bir haksızlık her yerde adalete karşı bir tehdittir."[360]

Türkiye'de bir yanı İttihat ve Terakki'ye dayanan, Ziya Gökalp ve Yusuf Akçura'yla gelişip güçlendirilen Ülkücülerin köklerinde, Nazilerle işbirliği de vardır.

"Türkiye'de Nazilerin örgütlenmesinin tarihi 1933 yılına kadar dayanır. Bu yılın 23 Ekim'inde, ülkemizde Almanların kurduğu iki dernek olan 'Teutonia' ve 'Alemania' şu ad altında birleşirler: 'Teutonia'... Tarabya'daki kamp çalışmalarını düzenleyen dernek, gençlere 'ayı kovalama', 'tavşan yakalama' ve 'altın arama' adlı oyunlar altında savaş eğitimi vermekteydi.

Alman faşistler Türkiye'de hiç de yalnız değildiler. Kısa sürede, zorlanmadan Türk yandaşlar buldular kendilerine. Bunların kim ol-

---

Vatan, 14 Ağustos 2005, s.17; "Bahçeli Teröre Karşı 'Zirve' Önerdi", Cumhuriyet, 28 Temmuz 2005, s.5; Ş. Küçükşahin, "Bahçeli 'AB'ye Hayır' Diyemiyor", Hürriyet, 3 Ekim 2005, s.27; E. Kaplan, "MHP Ülkü Ocakları'nı Devreye Soktu", Cumhuriyet, 3 Eylül 2002, s.4; C. Gedik, "MHP Tipi Demokrasi", Radikal, 22 Ocak 2002, s.6; Devlet Bahçeli, "PKK'lıyı İyi Ayırın", Takvim, 16 Eylül 2005, s.1; "SP'den MHP'ye: Faşist", Radikal, 30 Ocak 2002, s.6; "Bahçeli: AB İkiyüzlü", Radikal, 24 Ekim 2001, s.5; "MHP'den Çifte Salvo", Cumhuriyet, 11 Eylül 2002, s.5; "Erdoğan'ın MHP Telaşı", Cumhuriyet, 11 Ekim 2005, s.4; "Erdoğan'a MHP Protestosu", Cumhuriyet, 12 Eylül 2005, s.4; M. Yetkin, "MHP Lideri: AKP Toplama Araba", Radikal, 11 Aralık 2003, s.6; A. Sirmen, "MHP Neyi İstemiyor?", Cumhuriyet, 25 Mayıs 2002, s.4; "Bahçeli'den Kitapla 'Milli Birlik' Çağrısı", Cumhuriyet, 29 Eylül 2003, s.5; Ö. Yılmaz, "Bahçeli: MHP Vampir mi Kanla Beslensin?", Milliyet, 8 Ağustos 2005, s.18; İlhan Selçuk, "MHP'nin İşi Zor", Cumhuriyet, 17 Ekim 2003, s.2; T. Akyol, "Milliyetçilik ve MHP", Milliyet, 15 Ekim 2003, s.17; E. Aydın, "MHP, Hayaller ve Gerçek", Radikal İki, 28 Eylül 2003, s.4; M.G. Kırıkkanat, "Boz Milliyetçiliğin Kurtları", Radikal, 15 Nisan 2005, s.8; M. Çelikkan, "Tanrı Türk'ü Korusun!", Radikal, 23 Nisan 2005, s.4; Ali Sirmen, "Aşırı Milliyetçilik Ulus Sağlığına Aykırı", Cumhuriyet, 11 Ocak 2004, s.4; S. Erez, "Salkım Hanım'ın MHP'si", Cumhuriyet Pazar Dergi, No:821, 16 Aralık 2001, s.16; İsmet Berkan, "Efsane ve Gerçek", Radikal, 1 Aralık 2001, s.3; Taha Akyol, "Salkım Hanım...", Milliyet, 5 Aralık 2001, s.17; T. Tarhanlı, Radikal, "Cehalet Salkımı ve Hukuk", 11 Aralık 2001, s.8; M. Çelikkan, "Ülkü Ocakları", Radikal, 18 Aralık 2003, s.4; D.Kavukçuoğlu, "Kara, Kapkara Milliyetçilikler", Cumhuriyet, 16 Haziran 2002, s.17; A. İnsel, "Türkiye'de Aşırı Sağ Hakkında, Yeniden", Radikal İki, 15 Eylül 2002, s.3; A. İnsel, "MHP ve Kabile-Devlet Anlayışı", Radikal İki, 16 Aralık 2001, s.4.

[360] Martin Luther King.

duklarını Hoffman ve Opperskalski adlı iki yazarın ortaklaşa yayımladıkları, Köln 1981 basımı olan 'Bozkurt' adlı kitaptan öğreniriz. Bu tarihi belge, Alman Devlet Güvenlik Polis Teşkilâtı Genel Merkezi'nin, Dışişleri Bakanlığı'na gönderdiği rapordur. 16 Ekim 1944 tarihli raporda tanıdık isimlere rastlayınca şaşırmayacağınızı sanıyorum: 'Savaşı geliştirme açısından bizim için Türkiye'de Pan Türkist ve Almanya dostu gruplarla ilişki kurma ve koruma zorunluluğu doğmaktadır. Özellikle Türkiye bize hammadde bulmada önemli ilişkiler sağladı. Türkiye bizim için en önemli krom kaynağıdır...

Şimdiye kadar tutumlarından dolayı aşağıdaki şahıslarla iyi ilişkilerimiz var: Alparslan Türkeş (Subay okulu mezunu ve Pan Türkist hareketin öncülerinden), Tekin Arıburun (İngiltere'de askeri akademi mezunu ve Almanya'da hava kuvvetleri ataşesi), Sadi Koçaş (Siyasi ve askeri yetenek). Bu Türkler bizim desteğimizi hak ediyorlar. Onları haber kaynağı olarak kullanmak diplomatik görevde bulunan istihbarat elemanlarının yeteneğine ve şahsi inisiyatifine devredilmelidir. Dışişleri Bakanlığı'ndan ricamız, Ankara'daki Alman Konsolosluğu üzerinden, uygun bir biçimde bu şahıs ve gruplarla, özellikle de sözü edilenlerle ilişki kurmalarıdır'.

Türkiye'de çalışma yürüten Alman faşistlerinin en büyük destekçilerinden biri de işten atılan ve 1933'te Avusturya'ya giderek Nazilerle işbirliğine başlayan Prof. Dr. Zeki Velidi Togan'dır. 2. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla 1941'de Türkiye'ye dönebilen ve örgüt çalışmalarına başlayan Togan'ın yardımcısı da tanıdık bir isim çıkıyor: Reha Oğuz Türkkan!

Siz, Türkkan'ın Kızılderililerle Türkleri 'amcaoğlu' yapma arzusuyla kaleme aldığı kitabına aldanmayın, 'Türkçülüğe Doğru' adlı kitabında Hitler'i aratmayacak şu sözleri savurmaktan çekinmemiştir: 'Yeni Türkçülük ırkçı bir milliyetçiliktir. Türk milletinin kanının temizliği korunmalıdır. Türk ırkına dahil olmayan halklar ve azınlıklar kovulmalıdır'".[361]

Köklerinin güzergâhında ilerleyen ve "1965'te 'Türkçü-antikomünist' söylem kullanan ülkücü hareket, 1960'ların sonlarında,

---

[361] Sunay Akın, "Tanka Yenilen Oyuncakçı!", Cumhuriyet, 29 Ağustos 2004, s.15.

'Müslümanlığı' da ön plana çıkardı. Alparslan Türkeş'in ünlü 'Biz Tanrı Dağı kadar Türk, Hira Dağı kadar Müslümanız' sözü sıkça kullanıldı. Anti-sol söylemi üstlendiği 1970'lerde ise orta sınıfların ve muhafazakâr kesimlerin desteğini aldı. Türkeş, 1974'ten itibaren de sol karşıtlığını daha alt kesimlere yayarak 'devleti koruyan güç' olma iddiasını üstlendi.

1980 müdahalesiyle, hep yanında olduğu devletten yediği darbeden sonra geçmişe dönük iç hesaplaşma yaşadı. Bu dönemde İslâmi çizgi eğilimleri güçlendi. 80'lerden sonra PKK ile mücadeleyi ön plana çıkardı. Türkeş'in 1990'larda başlattığı, 'MHP'yi kitle partisine dönüştürme' atağı sırasında, 'Türk-İslâm' çizgisini savunan ve başını eski Ülkü Ocakları Başkanı Muhsin Yazıcıoğlu'nin çektiği grup 1992'de ayrılarak BBP'yi kurdu. İkinci kopuş ise Türkeş'in ölümünün ardından oğul Tuğrul Türkeş'in ayrılarak ATP'yi kurmasıyla yaşandı.

MHP, Türkeş'in ölümünden sonra sandalyelerin havada uçuştuğu, dönemin Ülkü Ocakları Başkanı'nın 'İllegalite başlamıştır' açıklamasıyla ünlenen 1997 kongresinde Bahçeli'yi genel başkan seçti. Bahçeli, 1999'da girdiği ilk seçimde 'Öcalan'ı asacağız' söylemiyle, 'yolsuzluk ve yoksullukla mücadele' vaadiyle tepki oylarını da alarak 1995'teki 8,2 oy oranını %18,2'ye yükselterek ikinci parti oldu. Bahçeli, partisiyle özdeşleştirilen 12 Eylül öncesi şiddet görüntülerini silme ve aşırı sağ parti' görüntüsünden kurtulma girişimlerine öncelik verdi.

19 Nisan sabahı sistemle sorun yaşayan FP ve DYP'ye, 'Halk bu partilere 'dinlenin' dedi. Türkiye'nin gerginliğe değil güçlü bir hükümete ihtiyacı var' diyerek kapıyı kapattı. 12 Eylül öncesinde birbirlerini, 'faşist-komünist' olarak nitelendirdikleri Başbakan Ecevit'le eşi Rahşan Ecevit'in suçlamalarına karşın hükümet kurdu. Hükümeti 'uyum, uzlaşma hükümeti' olarak nitelendirdi ve bu ilkelerin uygulanmasına özen gösterdi. Bahçeli, uzlaşmacı görüntü vermesine karşın parti 'töre'den vazgeçmedi. 'Ülkücü töre' Cumhurbaşkanlığı seçimi sırasında uç verdi. Sadi Somuncuoğlu 'dövülerek' Cumhurbaşkanı adaylığı engellendi, daha sonra bakanlık görevinden azledildi.

Bahçeli ikinci darbeyi ise Af Yasası görüşmeleri sırasında aldı. Bütün uyarılarına karşın Mersin Milletvekili Ali Güngör, Ecevit'i Meclis kürsüsünden sert bir dille suçlayınca Bahçeli, kendisini ihraç ettirdi. Buna karşın Balgat Katliamı hükümlüsü Haluk Kırcı'yı Af Yasası kapsamına aldırma girişimleri sert tepki görünce 'imaj' bir kez daha zedelendi.

MHP, iktidardaki uzlaşmacı tutumuyla tabandan ve muhaliflerden gelen 'Elini masaya vurmuyor, erkek değil ürkek' suçlamaları arasında sıkıştı. Hükümette ağırlığını göstermek için AB uyum yasalarına sarıldı ve ANAP'la karşılıklı söz düellosunu başlattı. 312. madde değişikliğinin parlamentodan diğer partilerle uzlaşılarak yapılmasına 'izin' verdi, idam ve anadille ilgili düzenlemelerin aynı biçimde yasalaştırılmasını 'hükümeti bozma nedeni sayacağını' duyurarak tabandan yükselen baskıyı dindirmeye çalıştı. Seçim öncesinde 'nasıl olsa yapamazlar' düşüncesiyle çektiği 'hodri meydan' ise boşta kaldı ve uzlaşmayla bu yasalar da çıkarıldı.

MHP, kendisini iktidara taşıyan ve oyları parti içi iktidar kavgasının yanı sıra 'yolsuzluk ve yoksullukla mücadele' sözünü tutamayarak kaybetti. Depremden sonra dönemin Bayındırlık Bakanı Koray Aydın'ın babasına ait şirketin deprem konutu ihalesi alan firmalara malzeme sattığının ortaya çıkması, ardından gelen iki ekonomik kriz ve yoksullaşma, tepki oylarının çözülmesine neden oldu. Ekonomik kriz döneminde Kemal Derviş ile girdiği tartışmalar da MHP'yi etkileyen sonuçlar doğurdu. Bahçeli'nin 'muhatap almama' tavrına eklenen Telekom krizi ve Ulaştırma Bakanı Enis Öksüz'ü 'feda' etmesi, tabandaki kızgınlığı artırdı.

Bayındırlık Bakanlığı'ndaki 'Vurgun Operasyonu' da Koray Aydın ile ilgili ifadeler, gözaltına alınan bürokratların kimlikleri bakımından MHP'yi vurdu. Aydın, bakanlıktan istifa etmek zorunda kalırken, Bahçeli'nin 'iddianamede adı yok' gerekçesiyle 'iade-i itibar' ile Koray Aydın'ı grup başkanvekili yaparak ödüllendirmesi parti içinde bile tepkiyle karşılandı.

Bahçeli, daha iktidara gelmeden, Refahyol döneminden hareketle ülkücü gençlere başörtüsü eylemlerine karışmama talimatı

verdi. Bu sorunun sokakta değil toplumsal uzlaşmayla çözüleceği mesajını sık sık dile getirdi. Bahçeli, aynı savunmayı sistemle gerginleşmemek için iktidarda da yaptı. Antalya Milletvekili seçilen Nesrin Ünal'ın başını açtırması sonrasında 'erkek-ürkek' yakıştırmaları gündeme geldi.

Rakipleri imam hatip liselerindeki başörtüsü sorununu gündeme getirerek Bahçeli'yi tabanında zor durumda bıraktı. Başörtülü kadınların, İstiklal Marşı'nın okunduğu törenlere katılmalarını yasaklayan Bakanlar Kurulu kararında MHP'lilerin imzasının bulunması da MHP'nin 'mahcubiyetini' perçinledi.

MHP bünyesindeki iç çatışmalar da başarısızlığın ayrı bir boyutu oldu. Bahçeli'nin kongredeki rakipleri Abdulhaluk Çay, Enis Öksüz, Ramiz Ongun gibi isimler ile diğer partilere geçen vekiller tabanda, 'Parti kimlik ve fikriyatından uzaklaştı. Toplumdan uzak siyaset yürütülüyor. Kararlar yönetimde alınıyor. Bahçeli, Ecevit'in koltuğunun altına girdi' propagandası yaptı. Parti içinde ikinci adam mücadelesi veren Şefkat Çetin ile Koray Aydın'ın birbirlerini tasfiye operasyonları teşkilâtlara yansıdı.

Devlet Bahçeli, yaptığı teşkilât yoklamasında başkaldırı ile karşılaştı.[362] Uyarılarına karşın bakanları ve milletvekilleri yoklamalar-

---

[362] MHP'deki parti içi soru(n)lar hakkında bkz. Ersin Öngel, "MHP'den Post Kavgası", Ü. Özgür Gündem, 26 Mayıs 2005, s.7; "MHP'de Sular Durulmuyor", Sosyalist Demokrasi Gazetesi, No:14, 31 Mayıs 2005, s.3; "MHP'li Muhalifler İmzaları Notere Verdi", Cumhuriyet, 23 Haziran 2005, s.5; "MHP, Safralarını Çekiçle mi Temizliyor?", Cumhuriyet, 13 Kasım 2000, s.5; Nevin Bilgin, "MHP'de Farklı Sesler", Sabah, 10 Aralık 1999, s.24; "Fatura Bahçeli'ye Çıktı", Radikal, 10 Aralık 2000, s.9; Semra Pelek, "İstanbul, MHP'de Merkezin Adayı Kaybetti", Milliyet, 21 Ağustos 2000, s.18; "MHP: Muhalifler Bayrak Açtı", Yeni Binyıl, 12 Ağustos 2000, s.16; "MHP İstanbul Kongresi Mahkemede", Radikal, 23 Ağustos 2000, s.7; "MHP'de Merkez Yenildi", Radikal, 21 Ağustos 2000, s.9; A. Selamoğlu, "MHP'de Güç Savaşı", Radikal, 1 Ağustos 2000, s.6; Sertaç Eş, "MHP'de Kongre Sancısı", Cumhuriyet, 1 Ağustos 2000, s.5; "Bahçeli'ye Rakip Çıktı", Yeni Binyıl, 20 Ekim 2000, s.15; N. Bilgin, "MHP'li Muhalifler Yürüyecek", Yeni Binyıl, 11 Ağustos 2000, s.14; K. Can, "MHP Tabanı İkna Edilecek!", Milliyet, 24 Ekim 2000, s.19; Kemal Can, "MHP'de Muhalif Sesler", Milliyet, 9 Ocak 2000, s.12; Zülfikar A. Aydın-M. Enis Tayman, "MHP'de Gergin Kongre", Binyıl, 19 Ağustos 2000, s.15; "'Başbuğ'u Anma Kavgası", Yeni Binyıl, 30 Mart 2000, s.5; A. Selamoğlu, "MHP'de Parti Yönetimi İçin Yarış Hızlandı", Radikal, 24 Ekim 2000, s.6; E. Kaplan, "MHP'de Kongre Öncesinde Kopmalar Başladı", Cumhuriyet, 14 Eylül 2000, s.4; E.

dan yenik çıktı, istemediği isimler ilk sıraları aldı. MHP lideri, teşkilâtın yoklamasını dinlemeyerek listelerini değiştirdi. Bu da 'teşkilâtın çalışmamasına' yol açtı ve yenilgide pay sahibi oldu".[363]

3.1.2) DEĞİŞEN BİR ŞEY YOK

"Vulpem pilum mutare, non mores."[364]

Her ne kadar 'modern bir görünüm vermeye çalışan'(?) Devlet Bahçeli, "MHP kan esasına dayanan ırkçı bir parti değildir".[365] "Kan ve soy bağına dayalı milliyetçilik yapmayacağız"[366] dese de tabandaki "Ülkücülerden 'değişmedik' mesajı"[367] verilirken; MHP, AB'nin 'Kürtçe eğitim ve yayın' istemine karşı 'Türkçeyi güçlendirmek' için çalışmalar başlattı...[368]

İş bununla bitmedi...

* Türk Kurultayı'nda, "Kafayuvarlak, ten beyaz, burun düz... Çene; değirmi (yuvarlak) olup, hafif dalgalı saçlar, orta gürlükte sakal ve bıyık... Gözler parlak, yüz değirmi, endamı güzel"[369] türünden Türk ırkının tarifleri yapıldı...

* "MHP'li Tarım ve Köyişleri Bakanı Hüsnü Yusuf Gökalp, 'Bitki Çeşitlerinin Tescil Edilmesine İlişkin Yönetmelik' kapsamın-

---

Kaplan, "MHP'de Kongre Çekişmesi", Cumhuriyet, 23 Ekim 2000, s.7; "MHP'de Temizlik Harekâtı", Yeni Binyıl, 16 Şubat 2000, s.12; A. Selamoğlu, "MHP'de Taban Harekâtı", Radikal, 15 Ocak 2000, s.6; A. Selamoğlu, "MHP'de Üç Sıkıntı", Radikal, 18 Kasım 2000, s.7; Ö. Lütfi Mete, "MHP'de Maçı Kim Kazanacak?", Yeni Binyıl, 27 Nisan 2000, s.12; E. Kaplan, "MHP'de Güç Kavgası", Cumhuriyet, 5 Kasım 2000, s.5; E. Kaplan, "Muhaliflerden Bahçeli'ye Mektup: MHP Yanlış Yönetiliyor", Cumhuriyet, 15 Haziran 2001, s.6; "MHP'liler Duruşma Yolunda Çatıştı", 2000'de Yeni Gündem, 23 Ocak 2001, s.3; İlhan Selçuk, "Türkçü'nün Bunalımı!", Cumhuriyet, 6 Ağustos 2004, s.2; "MHP'de Sular Isınıyor", Ü. Özgür Gündem, 19 Eylül 2004, s.7; "Türkçülük Histerisi", Devrimci Halkın Birliği, No:29, 15 Kasım 2005, s.3; Demirtaş Ceyhun, "Modernizm ve Ulus Kavramı", Agora Dergisi, No:45, Kasım-Aralık 2005, s.4-11.

[363] Ayfer Selamoğlu, "Tepkilerin Partisi MHP", Radikal, 9 Kasım 2002, s.6.

[364] "Tilki tüyünü değiştirir, ama huyunu asla" (Suetonius).

[365] Fikret Bila, "Bahçeli'nin 'Kanla' Mücadelesi", Milliyet, 8 Ağustos 2005, s.18.

[366] Önder Yılmaz, "MHP'nin Kırmızı Çizgileri Sorguda", Milliyet, 8 Haziran 2005, s.8.

[367] Belma Akçura, "İnternette 'Kurt Töresi' Sürüyor: Ülkücülerden 'Değişmedik' Mesajı", Milliyet, 20 Temmuz 2001, s.16.

[368] Ayhan Şimşek, "Herkes Türkçe Öğrenecek", Cumhuriyet, 28 Ağustos 2001, s.7.

[369] Türker Alkan, "İnsan Olmak Yetmez mi?", Radikal, 31 Mart 2000, s.5.

da sınıflandırılan tohumları 'Alpaslan', 'Turan' ve 'İzgi' gibi ülkücü isimlerle adlandırdı...»[370]

ÖRNEK İSİMLER	
Ekmeklik Buğday	Cumhuriyet 75, Murat 1, Kırgız, Doğu 88, Altay 2000, İzgi 2001, Alpu 2001, Atilla 12, Saraybosna, Turan, Alpaslan, Nenehatun.
İki Sıralı Arpa	Karatay 94, Balkan 96, Süleyman Bey 98, Anadolu 86, Cumhuriyet 50.
Mısır	Matador, Türk Tek Melez 81, Atlantis, Othello, Ant Bey.
Çeltik	Trakya, Meriç, Kral, Yavuz.
Mercimek	Fırat 87, Sazak 91, Kayı 91, Kafkas Özbek, Emre 20, Malazgirt 89, Sultan 1.
Nohut	Aziziye, Çağatay, Diyar 95.
Kurufasulye	Şahin 90, Noyan Bey 98, Yakutiye 98.
Ayçiçeği	Türkay 1, Trakya 259, Turkuaz.
Susam	Özberk, Cumhuriyet 99, Osmanlı 99, Tan, Orhangazi 99.
Haşhaş	Anayurt 95, Afyonkalesi 95, Karahisar 96.
Biber	Ata 100, Hülya, Menderes, Uraz.

* Kangal köpeğinin milli köpek olduğu; Kürtlerle ilişkisi olmadığı tescillendi...

Türker Alkan'ın ironik anlatımıyla, "PKK başka bir şey yaptı: Bizim anlı şanlı Kangal köpeğimizin Kürtlerin milli köpeği olduğunu iddia etti! Hem de (bilimsel olsun diye) köpeğin şeceresini de vererek: Sözüm ona Kangal, Kürtlerin tarihi köpeği Gammal'ın torunuymuş! Soruna acilen bir çözüm bulmak gerekiyor... Nitekim Kangal Kaymakamı pratik ve bürokratik bir çözüm bulmuş: Köpeğin patentini almak üzere başvurmuş...[371]

Nitekim 'Türk ineği' ve 'Türk bitkileri' üretme doğrultusunda Tarım Bakanlığında hummalı bir çalışma olduğunu biliyor ve hayranlıkla izliyoruz. Üretilen bitkilere, Alpaslan, Altay, Ergenekon gibi anlamlı adlar konulmuştur".[372]

---

[370] "Tohumlara 'Ülkücü' Adlar", Radikal, 15 Temmuz 2001, s.12.

[371] "Kangal Belediye Başkanı Ahmet Polat, 'Kangal bu yöreye özgü özellikler taşır. Kimse sahiplenmesin' dedi... Kaymakamlık da Kangal köpeğinin patentini almak için harekete geçti. Kaymakam Mehmet Sarıcan, işlemlerin tamamlanmak üzere olduğunu, önümüzdeki hafta Resmi Gazete'de yayımlanacağını söyledi. Böylece Kangal köpeğini logo olarak kullanıp şapka, tişört vb.de kullanmak isteyenler, izin almak zorunda" (Oral Çalışlar, "Tanrı Kangal'ı Korusun", Cumhuriyet, 10 Şubat 2002, s.4).

[372] Türker Alkan, "Milli Hayvanlar", Radikal, 8 Şubat 2002, s.5.

* "Balat'ta Hz. İsa'nın doğuşu ve vaftiz yıldönümü için yapılan geleneksel 'haç çıkarma' yarışlarını,[373] MHP'liler protesto etti".[374]

* "Yönetmen Atom Egoyan'ın Ermeni soykırımı iddialarına yer verdiği ve 16 Ocak 2004'te vizyona girmesi beklenen Ararat filminin[375] gösterimi ithalatçı firma tarafından belirsiz bir süre ertelendi. Karara ülkücülerin tepkisi neden oldu".[376]

"Kültür ve Turizm Bakanı E. Mumcu Ararat filminin ülkücülerin tehditleri sonucu Türkiye'de vizyona girmemesini eleştirdi".[377]

Toparlarsak: MHP'li Ahmet Çakar'ın, sevdiği sorunun, "Türk ve Müslüman olarak mı konuşuyorsunuz"[378] olduğu Türkiye'de "MHP'liler kendilerini 'Memleketi Kurtarma Görevlileri' ilan etmişlerdir".[379] "MHP'nin tavrı, hele iş sokağa indiğinde, 'milletin tepkisi' sıfatıyla nitelenir hâle gelmiştir".[380]

Bu tehlikeli eğilimin güçlendiği gidişatta MHP Genel Başkan Yardımcısı Şevket Bülent Yahnici, partisinin AB'ye bakışına ilişkin

---

[373] "Patrikhanenin siyasallaştığını öne sürerek Fener Patrikhanesi önünde gösteri yapan ülkücülere cevap Bartholomeos'tan geldi. Patrikhanenin İstanbul'dan gitmesi yönünde atılan sloganlara, ayinde cevap veren Fener Patriği, köklerinin asırlardır İstanbul'da olduğuna dikkat çekerek 'Biz buradayken başkaları yoktu. Bizim buradan uzaklaşmamızı istiyorlar. Nereden uzaklaşacağız? 17. asırdan bu yana bulunduğumuz yerden mi gideceğiz? Buradaki köklerimiz o kadar derin ki, kimse bu kökleri yerinden sökemez, yerinden kıpırdatamaz' dedi... Elefterotipia gazetesinde yer alan habere göre Bartholomeos, ayinde 'Patrikhanenin önüne yeniden gelip bizim sınır dışı edilmemiz için imza toplayan bozkurtlara karşı koyacak kadar güçlüyüz' diye ekledi" (Murat İlem, "Bartholomeos'tan 'Bozkurtlara' Yanıt", Cumhuriyet, 2 Kasım 2005, s.10).

[374] "Geleneksel Ayine MHP 'Çıkarması'", Milliyet, 7 Ocak 2005, s.5.

[375] Bkz. 'Ararat ile Sırat Arasında Türkler ve Ermeniler', Sanat ve Hayat Der.-Ek No:11, Nisan-Mayıs 2004; C. Doğan, Ararat Filmi Vesilesiyle: Ermeni 'Sorunu' ve 'Tarafsızlık', Postexpress, 20 Şubat-20 Mart 2004; 'Ararat Filmi, Türk Şovenizmi ve Ermeni Sorunu Üzerine', Devrimci Halkın Birliği, 15 Şubat 2004, s.22; H. Şahin, 'Ararat ve Milliyetçilik', Radikal, 17 Ocak 2004, s.6; H. Pulur, 'Bu Film Hem Oynatılmalı, Hem Protesto Edilmeliydi', Milliyet, 12 Ocak 2004, s.3; N. Cerrahoğlu, 'Ararat: Film İçinde Film', Cumhuriyet, 12 Ocak 2004, s.17; M. Belge, Sahipler ve 'Yardımcıları', Radikal, 11 Ocak 2004, s.9; B. Demiryol, "Kanada'da Ararat'ı İzlemek", Cumhuriyet, 1 Şubat 2004, s.10.

[376] Tarık Işık, "'Ararat' İçin Erteleme Çıktı", Radikal, 3 Ocak 2004, s.5.

[377] "Ararat'a Destek", Radikal, 10 Ocak 2004, s.6.

[378] Kemal Can, "Meclis Ekipleri Amiri", Radikal İki, 6 Aralık 2001, s.4.

[379] Oral Çalışlar, "Memleketi Kurtarma Görevlileri", Cumhuriyet, 13 Nisan 2005, s.4.

[380] Murat Belge, "1978'den Bu Yana...", Radikal, 10 Ocak 2004, s.9.

şunları demektedir: "AB'nin istediği kültürel haklar Türkiye'yi böler. Bizim AB'ye girmek için acelemiz yok..."[381]

AB karşıtlığını, 'anti-Kürt'lük ve 'bölücülük'e eşitleyen MHP, "Meclis'te AB paketine destek veren siyasi partileri ağır bir dille suçlayan Devlet Bahçeli, siyasi partilerin idamı kaldırarak PKK'nin amacına hizmet ettiğini belirterek, 'Bölücü örgütün yanında şimdi 6 siyasi parti var,' demiştir"[382]

3.1.3) ŞİDDET ÖRGÜTLENMESİ

"Kötüleri taklit eden, örneklerini bile aşar."[383]

Şurası unutulmamalıdır ki, MHP, burjuvazinin (çok boyutlu) gayrı resmi şiddet örgütlenmelerinden biridir.[384]

İşte birkaç örnek...

* "50. Yılında 6-7 Eylül Olayları' konulu sergi ülkücülerin saldırısına uğradı. Saldırganlar fotoğrafları yerinden sökerek bazılarını yırttı..."[385]

* "MHP'liler Mersin'de bayrağa saldırıyı kınarken iki yurttaşı linç etmeye kalktılar..."[386]

* "Kamu-Sen Genel Başkanlığı'nı kaybeden Resul Akay, MHP lideri Devlet Bahçeli'nin 'fişeklediği' MHP'li Orhan Şen'in kendisini tehdit ettiğini söyledi..."[387]

"Emek Gençliği üyesi iki kişi, ülkücüler tarafından zorla kaçırılarak Güneşli Ülkü Ocakları'nda alıkonuldu. Ülkücüler tarafından dövülen ve işkence gören gençler, polisin yaptığı operasyonla kurtarıldı. Ülkü-

---

381 Şevket Bülent Yahnici, "MHP'den AB'ye: Adım Hıdır Elimden Gelen Budur", Radikal, 26 Kasım 2001, s.6.

382 "6 Parti PKK'nin Yanında", Cumhuriyet, 11 Ağustos 2002, s.4.

383 Guicciarddini.

384 Faşist terör konusunda bkz. "Ülkücü Hareket Sokakta", Hürriyet, 13 Nisan 2005, s.23; Vedat İlbeyoğlu, "Bahçeli'nin Bilgisayarlı Gençleri", Evrensel, 17 Nisan 2005, s.4; "İHD'lilere Ülkücü Saldırısı", Radikal, 21 Haziran 2005, s.7; "Ülkücü Terörü Artıyor", Evrensel, 17 Haziran 2005, s.3; "Üniversitede Ülkücü Terör", Cumhuriyet, 17 Haziran 2005, s.3; "Ülkücülerden Silahlı Saldırı", Evrensel, 18 Mayıs 2005, s.3; "Ülkücüler 6-7 Eylül'ün Sergisini Yağmaladılar", Akşam, 7 Eylül 2005, s.1-18; "Üniversitede Ülkücülerin Oruç Baskısı", Cumhuriyet, 7 Kasım 2003, s.4.

385 Erkan Aktuğ, "50 Yıl Sonra Aynı Kafa", Radikal, 7 Eylül 2005, s.5.

386 "Ülkücülerden Olaylı Protesto", Cumhuriyet, 23 Mart 2005, s.5.

387 Adnan Keskin, "Akay: MHP Tehdit Etti", Radikal, 29 Ocak 2002, s.6.

cüler, Trabzon ve Adapazarı'nda yaşanan linç girişimleri ile bazı üniversite ve liselere sıçrayan şiddet olayları nedeniyle suçlanmış, geçen hafta da Ülkü Ocakları Konya İl Başkanlığı'nda, bir kişinin silahla yaralanmasıyla sonuçlanan kavgayla ilgili olarak 8 kişi tutuklanmıştı..."[388]

* "Ülkücü baskısının büyük boyutlara ulaştığı Mersin Yurt-Kur tesislerinde barınan Ömer Kılıç, ayakları iple bağlanmış ve bileklerinden jiletle kesilmiş olarak bulundu. Polis, olay yerinde, 'Kurtların olduğu yerde çakallar barınamaz' yazılı bir not bulurken üç öğrenci gözaltına alındı..."[389] "Mersin Yurt-Kur binasında ayakları bağlandıktan sonra bilekleri kesilen Mersin Üniversitesi İşletme Fakültesi pazarlama bölümü 2. sınıf öğrencisi Ömer Kılıç, 'Odama giren kişiler başıma çarşaf atarak 'çakal komünist' diye saldırdılar' şeklinde ifade vermesine karşın emniyet, olayı 'intihara teşebbüs' diye açıkladı. Kılıç'ın eniştesi Ömer Ö"demiş ise polisin olaya intihar süsü vermek istediğini söyledi..."[390]

* "Gazi Üniversitesi'nde Alparslan Türkeş'in ölüm yıldönümü nedeniyle öğrencilere 'zorla' yas tutturuldu. Kendilerini 'reis' olarak tanımlayan bazı kişiler, 9 Eylül 2002 gün ders aralarında sınıflara girerek erkek öğrencilere, yapılan Türkeş'i anma törenine katılmaları yönünde uyarılarda bulundular. Törene katılmanın 'zorunlu' olmadığını belirten kişilerin, 'Tören günü derslere girmek yok' diye öğrencileri uyardıkları belirtildi".[391]

* "Afyon'da ilk kez caz ve klasik müzik festivalleri düzenleyen Hüseyin Başkadem'in müzik tutkusu yüzünden başına gelmeyen kalmadı. Müzik öğretmeni, önce vatan hainliğiyle suçlandı, yetmedi saldırıya uğradı... Afyon'daki yerel gazeteler caz festivali için, 'Haçlı seferleri ile yıkamadılar, din oyunu ile bölemediler, şimdi de müzikle deniyorlar', 'Caz mı, kültürel emperyalizm mi?' başlıklarıyla haberler yayımladı".[392]

---

[388] Alper Turgut, "Güneşli Ülkü Ocağı ...", Cumhuriyet, 17 Nisan 2005, s.3.

[389] "Kurtlar Varken Çakallar Barınamaz: Mersin'de Ülkücüler İşkence Yapıyor", Cumhuriyet, 12 Mart 2002, s.4.

[390] Nazmi Akdağ, "Faşist Saldırıya İntihar Kılıfı", Cumhuriyet, 13 Mart 2002, s.6.

[391] "Öğrencilere Ülkücü Tehdit: Gazi Üniversitesi'nde Zorla Türkeş Yası", Cumhuriyet, 5 Nisan 2003, s.3.

[392] Elif Korap, " 'Caz'ı Sevdiriyor Diye Dayak Yedi", Milliyet, 26 Mayıs 2002, s.17.

Konya Selçuk Üniversitesi'nden Öğrencilerin Anlattıkları
"Bu üniversiteye gelen gençler 'ülkücü reisler' olarak isimlendirilen bir baskı mekanizmasıyla karşılaşıyorlar. Kantinlerde ve üniversite kampusunda bulunan kafeterya ve sosyal tesislerdeki panolar, ülkücüler tarafından A.Türkeş'in posterleriyle donatılmıştır. Ülkücüler, öğrencilerin kılık kıyafetlerinden, ne tür kitaplar okuduğuna, hangi mekânlara gittiğine kadar her türlü bilgiyi okul içinde ve dışında toplayıp öğrenciler üzerinde baskı kurmaktadırlar. Devlet yurtlarında da kadrolaşarak buradaki öğrencilere kendi yayın organlarını ve düzenledikleri etkinliklerin biletlerini 'zorla' satmaktadırlar. Üniversite yönetiminin muhatap aldığı Öğrenci Derneği bütün öğrencileri temsil etmesi gerekirken, adeta bir siyasi misyonun sözcüsü gibi çalışmaktadır. Organize ve sürekli olan saldırıların hepsini burada belirtmek mümkün değil. Burada sadece basına da yansıyan ve önemli bulduğumuz bazılarını sayacağız.
24 Aralık 1999'da M. ve C. adlı iki öğrenci, aralarında Yusuf N.'nin de bulunduğu kar maskeli bir grup ülkücü tarafından öldüresiye dövülmüş, yaralılardan birinin kafasına dört dikiş atılmış, beyin travması teşhisi konulmuş, üç günlük iş görmez raporu verilmiştir.
5 Kasım 2000 tarihinde T.B., asistan Kürşat K. tarafından hakkında alınan bir yarıyıl okuldan uzaklaştırma kararı kendisine tebliğ edilmemesine rağmen arkadaşlarının yanında onur kırıcı bir vaziyette coğrafya sınavından atılmış, aynı asistan iki gün sonra 'reis' olarak bilinen ülkücülerle birlikte aynı öğrencinin üzerine saldırmıştır. Öğrenciye 1 günlük iş görmez raporu verilmiştir.
23 Mart 2001 tarihinde B.A. isimli öğrenci kampus çıkışında 25 kişilik bir grubun saldırısına uğramış, kaçmak suretiyle ellerinden kurtulmuştur, ertesi gün birkaç arkadaşının arasından zorla ve tehditlerle kaçırılmış, götürüldüğü evde hakaretlere uğramış, oradan 'Ülkü Ocaklarına' götürülüp falakaya yatırılmış, ayrıca dövülmüştür. Kan revan içinde sokağa atılmıştır. Saldırıyı gerçekleştirenlerden Yusuf N.İkbay Ç. ve Cihat K. hakkında dava açılmış, tutuklu yargılanan Yusuf N. arkadaşlarıyla beraber delil yetersizliğinden üçüncü celsede beraat etmiştir. Duruşmalara yüze yakın ülkücü getiren bu şahıslar, mağdur ve yakınlarını devamlı tehdit altında bulundurmuşlardır.
Eğitim Fakültesi öğretim üyesi Doç. M.P. 28.12.1999 tarihinde dersten çıkıp arabasına binerken altı kişi tarafından dövülmüş, saldırıdan yanında bulunan araştırma görevlisi de nasibini almıştır. Saldırı bir 'reis'in boş kâğıt verip asistanlık sınavını geçememesinden sonra meydana gelmiştir. Saldırıdan sonra gözaltına alınan iki kişiden biri suçunu itiraf etmiş, fakat bu fakülte yönetimi tarafından yalanlanmış, söz konusu kişinin o saatte derste olduğu bildirilmiştir.
5 Kasım 2001 tarihinde okuldan çıkıp evine giden S.Ç. isimli öğrenci, tramvaydan indikten sonra 20 kişilik bir ülkücü grubun sopalı bıçaklı saldırısına uğramış, başından aldığı darbeler sonucu bayılmasına rağmen dövülmeye devam edilmiştir, çevreden yetişenler tarafından kaldırıldığı hastanede failler hakkında yasal işlemler yapılmamıştır.
26 Aralık 2001 tarihinde saat 20.30 sularında dersten çıkıp evine giden A.K.B. isimli öğrenci, başını Yusuf N.'nin çektiği 30 kişilik bir grubun saldırısına uğramış, başından ve yüzünden darbeler alıp yaralanmıştır. Olay yargıya intikal etmiş olup ilk duruşması Eylül 2002 tarihinde yapılacaktır.
7 Mayıs 2002 tarihinde kampus bahçesinde bir araya gelerek bağlama çalan 10 kişilik öğrenci grubu, 100 kişilik ülkücü grubun saldırısına uğramış, saldırıda silah kullanan Yusuf N., üç kişiyi yaralamış, ayrıca grup bıçak ve sopalarla dehşet saçmıştır. Saldırı sırasında gözüne kurşun isabet eden M.Z.K. Tıp Fakültesi'ne kaldırılmış tedavi altına alınmıştır. Orada da kendisini 'reis' olarak tanıtan bir doktorun olumsuz tavırlarına maruz kalmış ve durumu ciddi olmasına rağmen bir gün sonra taburcu ed(ttir)ilmiştir. Z.'nin rapor isteği ise reddedilmiştir. Görme yetisini %90 kaybeden Z. kafasına biri 4 cm diğeri 2 cm.lik iki bıçak darbesi almış ve kafasına dikiş atılmıştır.

17 Mayıs 2002 tarihinde ise Ö.F. isimli öğrenci daha önce tehdit edilen bir öğrenci ile konuştuğu ve beraber gezdiği gerekçesiyle(!) ülkücülerin saldırısına uğramış ve yüzünden aldığı darbeler sonucu yaralanmıştır".[393]
"24 Mart 2001 tarihinde kaçırılıp falakaya yatırılan B.A. isimli öğrenci, saldırıyı kınayan bir basın açıklaması yapmış, bu nedenden dolayı okul yönetimince kınama cezasına çarptırılmıştır. Faillerden Yusuf N. ise 1 ay tutuklu yargılanmasına rağmen okulda hiçbir kovuşturmaya uğramamıştır.
Mayıs 2001 tarihinde uğradığı saldırıda yaralanan A. isimli öğrenci kendisine saldıranları tehdit ettiği gerekçesiyle kınama cezasıyla cezalandırılmış, faillerden Zeki Z. ise hiçbir soruşturmaya uğramamıştır.
Okul yönetiminin tutumunu daha bariz bir biçimde açıklayan bir olay ise şöyle gerçekleşmiştir: Hukuk fakültesi öğrencisi K.A. hakkında toplatma kararı bulunan bir kitabı yanında bulundurduğu gerekçesiyle bir gün gözaltına alınmış, çıkarıldığı mahkemede suçsuz bulunup serbest bırakılmıştır. Yargının bu kararına rağmen okul yönetimi anılan olayı gerekçe gösterip öğrenciyi okuldan atmıştır. 1999 yılında çıkan af yasasıyla okuluna dönen öğrenci, hâlen ülkücü öğrencilerin tehdidi altındadır.
Yakın zamanda meydana gelen ve çok çarpıcı bir durum şöyle gelişmiştir: 7 Mayıs 2002'de kampus bahçesinde saz çalan 15 kişilik bir öğrenci grubuna 100 kişilik bir ülkücü grup silah ve bıçaklarla saldırmıştır. Saldırganlardan bir kısmı gözaltına alınıp aynı gün serbest bırakılmıştır. Olayda 3 kişi yaralanmış olup biri gözünü kaybetme tehlikesiyle karşı karşıyadır. 8 Mayıs'ta saldırıyı kınamak ve rektörlüğü göreve davet amacıyla bir araya gelen öğrenciler bir basın açıklaması yapmış ve taleplerini içeren 65 dilekçeyi rektörlüğe sunmuşlardır. Ayrıca rektörlük kapısına bir siyah çelenk bırakıp rektörlükten olumlu bir yanıt beklemeye başlamışlardır. 22 Mayıs günü demokratik tepkilerini dile getiren bu öğrenciler haklarında soruşturma açıldığını öğrenmişlerdir... hem haklı hem mağdur olan bu öğrenciler rektörlükçe suçlu ilan edilmişlerdir.
Saldırıya uğrayanlar arasında bulunan A.G. isimli öğrenci dilekçe vermediği ve hatta protesto eylemine katılmadığı hâlde, hakkında ilginç bir biçimde soruşturma açılmış bulunmaktadır. Mağdurlar okul yönetimince bir bir cezalandırılırken bu olayda da saldırıyı gerçekleştiren ülkücü öğrencilere hiçbir soruşturma açılmamıştır.
Okulda silah kullanmak, okuldan çıkarılma cezasını gerektirdiği hâlde, saldırganlardan Yusuf N.nin olayda silahını ateşlediği açıkça görüldüğü hâlde soruşturmaya uğramaması açık bir hukuk ihlâlidir. Y.N. hâlen okula serbestçe gidip gelmekte ve öğrenciler üzerinde tehdit olmaya devam etmektedir. Saldırıdan sonra olay yerine gelen polis giriş ve çıkışları tutmuş olduğu hâlde Yusuf N. muhtemelen silahıyla önce sınıfına gitmiş oradan da serbestçe okulu terk etmiştir".[394]
"Biz üniversiteye eğitim için gelen öğrencileriz. Ancak bu üniversite, öğrencilere bilimsel eğitim vermekten ziyade öğrencileri pasifize etmekte. Bunu da bu ülkenin sahte milliyetçilerinin (ülkücülerin) öğrenciler üzerinde uyguladığı fiziksel ve psikolojik baskılara göz yumarak ve açık bir şekilde destekleyerek sağlamakta. Bu çeteler öğrencilerin giyimine, saçına, sakalına ve hatta okuduğu kitaplara, dinlediği müziğe ve arkadaş seçimine karışmaktadır. Birçok arkadaşımız bu sebeplerden dolayı baskılara maruz kalmıştır. Bu çeteler muayyen zamanlarda onlarca grup hâlinde kampus içinde gövde gösterisi yapmakta, fakülte kantinlerinde toplantılar yapıp, istedikleri kişileri kantinden kovabilme cüretini göstermektedir. Fakülte yönetimleri bunlara ses çıkarmamakta, devlet yurtlarında barınma hakkı kazanmış olan öğrenciler kendilerine uygulanan fiziksel ve psikolojik baskılardan ötürü pasifize olmuş, sürekli rahatsız edilmektedirler. Üniversitede sırf kollanmak ve derslerden rahat geçmek için milliyetçilik oyununa soyunan bu çeteler, son MHP kongresinde öğrencileri zorla Ankara'ya götürdü. Bu üniversiteyi tahmin edebilecek misiniz? Sıkı durun söylüyoruz: Selçuk Üniversitesi".[395]

[393] O. Çalışlar, 'Selçuk Üniversitesi'nde Neler Oluyor', Cumhuriyet, 5 Haziran 2002, s.4.
[394] O.Çalışlar, 'Konya Selçuk Üniversitesi Yönetimi', Cumhuriyet, 6 Haziran 2002 s.4.
[395] Murat Çelikkan, "Üniversitede Ne Oluyor?", Radikal, 1 Kasım 2003, s.2.

* "Cumhurbaşkanlığı seçimleri döneminde, MHP Genel Merkezi'nin karşı çıkmasına rağmen aday olan Sadi Somuncuoğlu'nun 'töre'ye karşı geldiği gerekçesiyle MHP'li milletvekilleri tarafından tartaklanmasının bir benzerinin de Genel Merkezde yaşandı. 3 Kasım seçimlerinde Trabzon 3. sıra adayı olan İbrahim Çakır'ın, teşkilâta ilişkin sorunları Bahçeli'ye iletmek istemesi üzerine engellenerek dövüldüğü iddia edildi. MHP Genel Merkez'ine gelerek Bahçeli'yle görüşmek isteyen Çakır'ın talebinin Özel Kalem Müdürü Ömer Karabaş tarafından reddedildiği Çakır'ın ısrarcı olması üzerine Bahçeli'nin koruması tarafından dövüldüğü belirtildi".[396]

* "MHP'de görev aldığı için Ülkü Ocakları Genel Başkanlığı'nı bırakan Atilla Kaya'nın yerine Alişan Satılmış'ın getirilmesi, Ülkü Ocakları'nı karıştırdı. Bir grup ülkücü, Kürt kökenli olduğu için Satılmış'a yönelik muhalif hareket başlattı. Muhalefeti örgütleyen Kasım Kasımoğlu'nu, 13 Kasım 2003 günü bir grup ülkücü kaçırdı. Kasımoğlu'nu kurtarmak için Ülkü Ocakları Derneği Genel Merkezi'ne baskın düzenleyen polis, üç kişiyi gözaltına aldı. Ancak Kasımoğlu şikâyetçi olmadı".[397]

3.1.4) YOLSUZLUK(LARIN) PARTİSİ

"Birinin sırtında taşınıyorsan kasabadan
ne kadar uzak olduğun fark etmez."[398]

Mafya ile yakın bağları yanı sıra MHP aynı zamanda yolsuzluk ve şaibelerin partisidir. Örneğin, MHP'li Koray Aydın, "Bayındırlık Bakanlığı'nda ortaya çıkan yolsuzluklar nedeniyle başlatılan 'Vurgun Operasyonu' sonrası 5 Eylül 2001'de, hem bakanlıktan hem de milletvekilliğinden istifa etmişti. Ancak Devlet Bahçeli'nin, 'Vurgun iddianamesi'nde Aydın'ın adının geçmemesini gerekçe göstererek, 'iade-i itibar' kararı aldığı Aydın'ı, Bülent Ecevit, yardımcısı Hüsamettin Özkan da aklamışlardı".[399]

---

396 "MHP'de Yine 'Töre' Dayağı", Cumhuriyet, 6 Nisan 2003, s.4.
397 Soner Arıkanoğlu, "Ülkücüler Ülkücü Kaçırdı", Radikal, 15 Kasım 2003, s.9.
398 Afrika Atasözü.
399 "Ecevit'in MHP Aşkı", Radikal, 8 Kasım 2001, s.6.

Dahası da var; sıralayalım...

* "MHP'nin 'aklandığı'nı savunduğu 'Vurgun dosyası' Susurluk çetesine de uzandı. Susurluk kazasında ölen ülkücü katliam hükümlüsü Abdullah Çatlı, Emniyet Müdürü Hüseyin Kocadağ ile yaralanan DYP Milletvekili Sedat Edip Bucak'ın kaza öncesi kaldıkları otelde ücretleri ödeyen işadamı Ali Oto'nun da 'Vurgun'dan nasiplendiği' ortaya çıktı. DGM Savcılığı, 'Vurgun İddianamesi' ile Oto hakkında çeteye yardım suçundan dava açtı".[400]

* MHP'li Bakan Koray Aydın, müsteşarı hakkında soruşturma açılmasına izin vermedi...[401] "MHP de Koray Aydın'ın itibarını, 'Vurgun' iddianamesinde ismi yok diye 'iade' etti. Ancak iddianameye 'alınmasa' da mahkemedeki belgeler aksini söylüyor".[402]

* "MHP'li bakanlıklarda yoğun olarak yaşanan ülkücü kadrolaşma mahkeme tutanaklarına yansıdı. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Ölçü ve Standartlar Genel Müdür Yardımcılığı'ndan alındıktan sonra Danıştay'a dava açan Mümin Akgül, ülkücü kadrolaşmayı mahkemeye delil olarak sundu.

Sanayi ve Ticaret Bakanı A. Kenan Tanrıkulu, 1999 seçimlerinde Adana'dan MHP'den 12. sırada milletvekili adayı olan Necmettin Karakuş ile Konya'dan 8. sırada aday olan Adnan Kurban'ı müsteşar yardımcılıklarına getirdi. Bayram Çamkerten KOSGEB Başkanlığı'na, Hikmet Yılmaz Teşkilâtlandırma Genel Müdürlüğü'ne atandı".[403]

* "Temeli 17 Ocak 2002'de MHP lideri Devlet Bahçeli ve Sağlık Bakanı Osman Durmuş tarafından atılan 400 yataklı Ankara Atatürk Acil Yardım ve Travmatoloji Hastanesi'nin kaçak olduğu ortaya çıktı. 32 trilyona ihale edilen, inşaat ve yapım ruhsatı olmayan hastaneyle ilgili durumu Bakan Durmuş'a ileten Çankaya Belediye Başkanı Haydar Yılmaz, 'Kamu kurumlarının hangisinde ruhsat aranıyor' yanıtı aldı".[404]

---

[400] Adnan Keskin, "Vurgunda Susurluk İzi", Radikal, 10 Kasım 2001, s.6.

[401] Soner Arıkanoğlu, "Bayındırlık 'Vurgun'u", Radikal, 23 Ağustos 2001, s.5.

[402] Adnan Keskin, "'Vurgun' Sansürlendi", Radikal, 5 Kasım 2001, s.7.

[403] Emine Kaplan, "Ülkücü Kadro Yargıda", Cumhuriyet, 26 Ağustos 2001, s.5.

[404] "Durmuş 'Kaçakçı'", Radikal, 31 Ocak 2002, s.4.

* Sanayi Bakanlığı, Kayseri Şeker Fabrikası'nda başlattığı soruşturmayı tamamladı. Bakanlık müfettişleri, fabrikanın tüm yöneticilerinin yolsuzluk yaptıklarını saptayarak yargılanmalarını istedi. Fabrikada 30 kalem yolsuzluk saptayan Teftiş Kurulu'nun Kayseri Şeker Fabrikası raporuna göre: Şirket yöneticileri fabrikadan ihale aldı. Özel harcamalar şirket kasasından karşılandı. MHP'nin kurultayı için bile kasadan para çıktı".[405]

Bunlardan başka "Alparslan Türkeş'in iki kızının, 'Özel evrakta sahtecilik ve banka aracılığıyla dolandırıcılık' suçundan yargılandıkları Ankara 7. Ağır Ceza Mahkemesi'nin beraat kararını bozan Yargıtay 11. Ceza Dairesi, Ayzıt Türkeş'in, babasının sağlığında imzalayıp bıraktığı boş kâğıtların üzerini doldurup hesapları boşalttığını vurguladı.

Türkeş'in vefatından sonra İngiltere'deki Deutsche Bank Londra Şubesi'ndeki hesabında bulunan 575 bin mark (536 milyar 394 milyon lira), 845 bin dolar (1 trilyon 318 milyar) ve 367 bin sterlin (1 trilyon 28 milyar) çekilmesiyle ilgili davada verilen beraat kararını bozan Yargıtay, iki kardeşin TCK'nın 504/3 maddesindeki, 'Dolandırıcılık' suçundan yargılanmalarını istedi".[406]

Bilindiği üzere "Türkeş'in mal varlığı, para kaynakları meselesiyle ilgili tartışmalar aslında hiç de yeni değil. 1980'lerin ortalarında Ülkücüler arasında yoğun bir tartışma yaşanmıştı. O yıllarda Avrupa Ülkücü Türk Federasyonu hapishanelerdeki ülkücüler için para topluyor ve Türkiye'ye yolluyordu.

Fakat hapishanedeki ülkücüler kendilerine para gelmediğini söylüyordu. Paraların 'mutemet adamlar' eliyle A. Türkeş ya da oğul Tuğrul Türkeş'e gönderilmiş olması, dikkatlerin Türkeş ailesi üzerinde toplanmasına yol açtı. Bu tartışmalar Avrupa Türk Federasyonu'nun ikiye bölünmesindeki önemli faktörlerden biri oldu.

Alparslan Türkeş'in ölümünden hemen sonra da, gerek Türkeş ailesi içinde gerekse parti ile aile arasında Türkeş mirası tartışmaları yaşandı. Aile içindeki miras paylaşımı ile ilgili çıkan tartışma, bazı parti mal-

---

405 Ergun Aksoy, "Yolsuzluk Üreten Fabrika", Radikal, 12 Temmuz 2003, s.6.
406 Oya Armutçu, "Türkeş'in Kızları Dolandırıcılıktan Yargılanacak", Hürriyet, 21 Mayıs 2004, s.6.

larının Türkeş'in üzerinde göründüğü iddiasıyla yeni bir boyut kazandı. Alparslan Türkeş'in ölümünden sonra bir süre geçici Genel Başkanlık görevini yürüten Tuğrul Türkeş'in 7 Temmuz 1997'de kongreyi kaybetmesinden sonra göreve gelen Bahçeli yönetiminden bazı isimler, 'partinin kasasını boş bulduk' türünden imalı açıklamalar yaptılar.

Şimdi de Türkeş'in yurtdışı hesaplarında çıkan menşei ve kullanıldığı yer belirsiz olan paralar gündeme yerleşti. Paranın kaynağı konusunda iki iddia var. Birincisi; bu paranın Avrupa'dan 'Türk Dünyası' için toplanan paralar olduğu. Bu iddia Tuğrul Türkeş tarafından da doğrulandı ve 'para yerine verildi' dendi. İkinci iddia ise; bu paranın kaynağının dönemin başbakanı Tansu Çiller'in kontrolündeki, Selçuk Parsadan'ın da sebeplendiği 'örtülü ödenek' olduğu. Bu iddia da, o dönemde MHP'de yönetici olan bir ismin yaptığı açıklamalara dayandırılıyor.

Her iki iddiada da paraların 'kayıt dışı' olması gerçeği değişmiyor. Birinci iddiaya göre, yasal mevzuatın partiler için açık biçimde yasakladığı 'yurtdışı örgütlenmesi' eliyle toplanan paralar 'örtülü faaliyetler', hatta 'yarı askeri örgütlenmeler' için kullanılmış. İkinci iddiada ise, hem vereni hem alanı; hem hukuki hem de siyasi olarak zora sokacak tezler öne sürüyor. 'Veren' siyaseti para ile tanzime, 'alan' ise politikasını paraya göre tanzime yönelmiş. Elbette, bütün bu tartışmaların içinde emekli bir albayın tasarruflarıyla ortaya çıkmış olan 'ciddi' servetin de önemi hiç az değil. Üstelik 'iflah olmaz milliyetçi' bir sembolün döviz hesapları da yurtdışında bulunuyordu..."[407]

IV. AYRIM: DÜNYADA NARKO-EKONOMİ

"Kanunlar örümcek ağlarına benzerler.
Küçük sinekler yakalanır,
büyük sinekler ağı delip geçerler!"[408]

"BM'nin 2004 raporuna göre yerkürede 200 milyon uyuşturucu bağımlısı var..."[409]

---

[407] Kemal Can, "Muhafazakâr Para, Milliyetçi Hesap", Radikal İki, 18 Şubat 2001, s.3. Ayrıca bkz. Adnan Keskin, " 'Deutsche' Başbuğ", Radikal, 15 Şubat 2001, s.6.
[408] M. Aurelius.
[409] H. Kızılırmak-Ö. Yılmaz, "Bugün İçici Yarın Satıcı", Sabah, 27 Eylül 2005, s18.

"Tüm dünyada özellikle de Avrupa'da kokain kullanımı gittikçe artıyor. Uyuşturucu ve suça karşı mücadele eden Birleşmiş Milletler Bürosu'nun hazırladığı 2005 raporuna göre dünyada 13,7 milyon kişi kokain kullanıyor. Yılda ortalama 687 ton kokainin üretildiği belirtilen raporda, 1999 yılından itibaren kokain üretiminde ve kullanımında artış olduğu vurgulandı..."[410]

"Londra'nın ortasından geçen ve kanalizasyon karışan Thames Nehri'nde yapılan ölçümlere göre, Londra'da her gün 150 bin doz kokainin tüketildiği sanılıyor. Basına göre bu, açıklanan resmi rakamların 15 katı. Ülkede 2002'de kokain kullanımı sonucu 139 kişi ölmüştü. Sonraki yıllara ait rakamlar ise açıklanmamıştı".[411]

"Irak Sağlık Bakanlığı, ülkede özellikle genç nüfus içerisindeki uyuşturucu kullanımının hızla arttığını ve uyuşturucu kullanma yaşının 20'nin altına düştüğünü açıkladı..."[412]

"BM'nin 2004 'Dünya Uyuşturucu Kaçakçılığı' raporuna göre, dünyada -bilinen- uyuşturucu kullanan 200 milyon insan var. Bunların 162 milyonu esrar, 15 milyonu eroin, 13 milyonu kokain ve 8 milyonu da extacy türü sentetik uyuşturucuları kullanıyor.

Yine yapılan bir hesaplamaya göre günde 22,5, yılda 8.212 ton eroin üretiliyor. BM Suç Ofisi'nce düzenlenen rapora göre de afyon ve eroin üretiminin %76'sı Afganistan'da, kokainin %72'si Kolombiya'da[413] üretilirken extacy türü sentetik uyuşturucuların, hapların bulunduğu laboratuarların %75'i de Hollanda'da; yani dünyadaki iki-üç ülke uyuşturucu üretiminin %75'ini karşılıyor.

---

[410] "İstanbul Kokainin Merkezi", Cumhuriyet, 18 Ekim 2005, s.6.

[411] "Londra'da Kokain Nehri", Radikal, 7 Kasım 2005, s.22.

[412] "Irak Uyuşturucuya Teslim!", Evrensel, 19 Ekim 2005, s.20.

[413] "Kolombiyalı kokain kaçakçılarının Rus mühendislere inşa ettirdiği 30 metre uzunluğunda ve en az 200 ton kokain taşıyabilecek kapasitedeki bir denizaltı yakalandı" ("Rus Denizaltılarıyla Kokain Nakliyatı", Binyıl, 9 Eylül 2000, 26). "Ülkede yapılan operasyonda, kaçakçılara ait tonlarca uyuşturucu taşıyabilen bir denizaltı ele geçirildi. Polis yetkilileri, ülkenin güneybatısındaki Tumaco Limanı yakınlarında bulunan Narino bölgesinde ele geçirilen denizaltının yaklaşık 10 ton kokain (piyasa değeri yaklaşık 200 milyon dolar) taşıma kapasitesine sahip olduğunu söyledi. Bölgeye bir deniz nakliye aracı yapılması için parçalar gönderildiğine dair istihbarat aldıklarını ve bunun takip edildiğini belirten yetkililer, operasyonda hiçbir uyuşturucu kaçakçısının yakalanmadığını açıkladı" ("Kaçakçılar Uçmuş!", Radikal, 27 Mart 2005, s.26).

Türkiye uyuşturucu kaçakçılığında transit ülke, Afganistan'da üretilen afyon ve eroin üç rotadan Türkiye'yi de etkileyerek Avrupa ve diğer ülkelere gidiyor. Türkiye, tam bir geçiş ülkesi..."[414]

Bunların yanında "Yasadışı uyuşturucu endüstrisi toplam dünya ticaretinin %10'unu oluşturuyor... 1,2 trilyon dolarlık pazar uğruna yönetimlerle işbirliği yapan ve güvenlik kuvvetlerinin içine sızan uluslararası organize suç örgütleri, bütün dünyada 180 milyon insanı etkisi altına almayı sürdürüyor.

Dünyanın en çok kâr getiren ticareti olan uyuşturucu kaçakçılığı, çağımızda küresel bir soruna dönüşmüş durumda. Öyle ki yasadışı uyuşturucu endüstrisi toplam dünya ticaretinin %10'unu oluşturuyor. 1,2 trilyon dolarlık pazar uğruna yönetimlerle işbirliği yapan ve güvenlik kuvvetlerinin içine sızan uluslararası organize suç örgütleri, bütün dünyada 180 milyon insanı etkisi altına almayı sürdürüyor".[415]

BM Uyuşturucu ile Mücadele ve Suçun Önlenmesi Dairesi başkan yardımcısı Sumru Noyan'ın verilerine göre, "Dünyadaki en büyük uyuşturucu üretimi, tüm üretimin 3/4'ü Afganistan'da... Eskiden yalnız sınırlı bölgelerdeyken, örneğin Kâbil'deyken şimdi her yerde, Kâbil dışında da ülkenin her yanına yayılmış durumda... Biz buna 'kanserin metastas yapmış durumu' diyoruz. Üretimde, her yıl %17'lik bir artış var. Ancak bu yıl bir azalma bekliyoruz. Dünyadaki üretimin 3/4'ü Afganistan'da gerisi ise Myanmar'dan (Eski adıyla Burma).

2004 yılında Afganistan 500 ton eroin ve morfin, bin ton afyon ihraç etmiş. Bunun %70'i Pakistan-İran-Türkiye yoluyla Batı Avrupa pazarlarına, Rusya ve Ukrayna'ya yöneliyor (Gerisi, yeni gelişen bir yol, Afganistan'dan Orta Asya yoluyla yayılıyor)".[416]

"BM raporlarına göre, tüm dünyada ele geçirilen afyonun %80'i, morfinin ise %90'ı, Afganistan ve Pakistan'dan Avrupa'ya giden uyuşturucu kaçakçılığı yolunun üstünde olan İran'da yakalanıyor.

---

[414] "BM Raporu: Kullanım Yaşı 11'e İndi", Cumhuriyet, 16 Ekim 2005, s.5.

[415] Alper Turgut, "Uyuşturucu Pazarı Sabit", Cumhuriyet, 20 Aralık 2001, s.7.

[416] Z. Oral, 'Sumru Noyan: Türkiye Başarıyla Savaşıyor', Cumhuriyet 17 Mayıs 2005 s.7.

Altın Hilal'in en önemli ayağını oluşturan Afganistan'da, savaşla birlikte ne gibi değişiklikler olacağı en önemli sorun olarak gündeme oturdu. Afyon ekiminin halkın geçim kaynağı olduğu bu ülkede üretim, 1988 yılından beri artıyor.

Afganistan afyonunun dünya pazarındaki hâkimiyeti %75'lere ulaşıyor. Uyuşturucu üretiminde özellikle 1988-91 yılları arasında yüzde yüzlük artış yaşanırken 1991 yılında 2 bin tonluk üretim 1999 yılında 4.600 kiloya ulaştı. Afgan eroini ABD pazarının %60'ını, İngiltere'nin ise %92'lik bölümünü oluşturuyor. Taliban yönetiminin 2000 yılı Temmuz ayında afyon üretimini yasaklamasının ardından bir anda dünyada dengeler değişti.

BM raporlarına göre, tüm dünyada ele geçirilen afyonun %80'i, morfinin ise %90'ı, Afganistan ve Pakistan'dan Avrupa'ya giden uyuşturucu kaçakçılığı yolunun üstünde olan İran'da yakalanıyor. Resmi istatistiklere göre, yaklaşık 2 milyon uyuşturucu bağımlısı bulunan İran'da 150 bin kadar tutuklu ve hükümlünün yaklaşık %75'i uyuşturucu kaçakçılığı ve kullanımıyla ilgili suçlardan hapiste yatıyor..."[417]

"1998 ile 1999 yılları arasında, yani Taliban'ın giderek güçlendiği dönemde Ghani Khel, Sangin ve Musa Kala pazarlarında satılan afyon miktarının neredeyse %70 oranında arttığı verilerle sabit. 2.700 tonluk pazar 4.600 tona büyüyor, bu rakam tüm dünyadaki afyon pazarının %75'i demek. Afganistan'daki ekimlerin %96'sı eski Taliban topraklarında gerçekleşiyor.

BM verilerine göre Afganistan, 2000 yılında 2 bin 800 ton afyon üretti. Bu miktar 2000 yılı rakamlarına göre tüm dünya pazarının %75'ini oluşturuyor. 11 Eylül'den önceki verilere göre afyonun kilogram fiyatı 600 dolar. Hâlen Afganistan ve Tacikistan'da çeşitli bölgelerde depolanmış saf uyuşturucunun miktarı 230 ton civarında. Taliban afyon üreten çiftçilerden %10, trafikten ise %20 pay alıyordu. Bu hesaba göre elde edilen gelir yılda 30 milyon dolar civarında. Uyuşturucunun Afganistan'dan çıkış fiyatı ile toplam yıllık hacmi 80 milyon dolar..."[418]

---

[417] Alper Turgut, "Altın Hilal'de Son Durum", Cumhuriyet, 21 Aralık 2001, s.7.
[418] Mehmet Tez, "İktidar Yolu Dumanlı", Radikal Cumartesi, 19 Ocak 2002, s.14.

Özetle Afganistan deyince, "Bir ülke düşünün ki, 25 milyon nüfuslu o ülkede yaklaşık 10 milyon insan uyuşturucudan geçinsin!

Dünyaya yayılan uyuşturucunun %80'i Afganistan'dan geliyor... Bunu artık bilmeyen yok.

BM raporlarına göre, 2004 yılında, afyon ekonomisi, bir önceki yıla oranla %64 artmış ve 2,8 milyar dolara ulaşmıştı. Bu sayı Afganistan Gayri Safi Yurtiçi Hâsılası'nın %60'ına eşitti.

Bugün Afganistan'da 60 bin uyuşturucu bağımlısı olduğu belirtiliyor. Yine 2004 yılında sadece haşhaş ekimi yapan çiftçilerin sayısı, bir önceki yıla oranla %35 artmış ve 406 bine ulaşmıştı.

2,8 milyar dolarlık afyon ekonomisinin sadece 600 milyon doları çiftçilerin eline geçmiş, gerisi (yaklaşık 2,2 milyar doları) tacirlerin, aracıların, çete-silah-suç ağalarının eline geçmişti..."[419]

Ha, tabii bir de şu var: Afganistan, 2001'den bu yana, ABD önderliğindeki 'Uluslararası Güç'ün denetimi altında...

KÜRESEL UYUŞTURUCU TRAFİĞİ YA DA YEDİ ÖNEMLİ GÜZERGÂH[420]
1) Altın Üçgen bölgesinden Hong Kong üzeri hava ve deniz yoluyla Kuzey Amerika ülkelerine.
2) Hindistan ve Altın Üçgen bölgesinden Malezya, Singapur ve Avustralya'ya...
3) Altın Hilal ve Altın Üçgen'den Hazar Denizi ve Karadeniz'den Batı Avrupa ve İskandinav ülkelerine...
4) Altın Hilal ve Altın Üçgen'den Amerika'ya...
5) Lübnan, Kıbrıs Rum Kesimi, İtalya ve İspanya üzerinden ABD'ye...
6) Lübnan, Kıbrıs Rum Kesimi, Türkiye, Balkan ülkeleri üzerinden Batı Avrupa ve Kuzey Amerika'ya...
7) Altın Hilal bölgesinden Türkmenistan, Özbekistan, Azerbaycan, Gürcistan üzerinden Batı Avrupa, İskandinav ve Kuzey Amerika ülkelerine...

Burada bir parantez açıp eklemek gerekiyor:[421] "Uyuşturucu-siyaset ilişkisinin olmazsa olmaz noktasında güvenlik ve haber alma

---

[419] Zeynep Oral, "Uyuşturucu Kıskacı...", Cumhuriyet, 15 Haziran 2005, s.6.

[420] "Yedi Önemli Güzergâh", Radikal, 3 Ocak 1999, s.8.

[421] Bkz. T. Okur, Niçin Uyuşturucu Değil?, Süreç Yay., 1985; M. Booth, Haşhaştan Eroine-Uyuşturucunun 6000 Yıllık Öyküsü, çev. Ö. Arıkan, Sabah Kit., 1996; Ç. Erhan, Beyaz Savaş, Bilgi Y., 1996; Uyuşturucu Maddeler Sorunu, Hastürk Yay., 1992; 'Uyuşturucunun Yüzyıllık Tarihçesi', Ü. Özgür Gündem, 18 Aralık 2004, s.12; N. Chomsky "Esrar ve Uyuşturucular Üzerine", Ü. Özgür Gündem, 4 Nisan 2005, s.4; M. Özlem, "Uyuşturucu, Hırsızlık, Fuhuş Sosyolojik Değil, Politik Bir Olgu", Sosyalist Demokrasi,

örgütleri yer alıyor. Bu noktadaki uluslararası işbölümü de ilgiye değer: Uyuşturucu tüketiminde zengin ülkeler yarışıyor, silah kullanımında yoksullar. Uluslararası planda çok ilginç bir işbölümü öne çıkıyordu: Uyuşturucu tüketiminde zengin ülkeler kendi aralarında yarışıyordu. Silah kullanımı alanındaysa yoksul ülkeler. Siyasi cinayetler için uyuşturucunun, siyasi cinayetleri gizlemek için de siyasetçinin önemini hiç kimse yadsıyamıyordu. Uyuşturucu-siyaset ilişkisinin 'olmazsa olmaz' özelliği noktasında da güvenlik ve haber alma örgütleri vardır..."[422]

Narko-ekonominin odağındaki CIA gibi. Örneğin "CIA narkotik maddelerin Amerika içinde 'izinsiz kontrollü ticareti' işine karıştı ve CIA, Cali karteli hakkında 'önemli bilgileri' federal savcılardan gizledi..."[423]

1) TÜRK(İYE) UYUŞTURUCU TARİHİ

"O tempora."[424]

Bilmem bilir misiniz? 'Overdose Türkiye' başlıklı yapıt,[425] Türk(iye) uyuşturucu tarihini anlatır. İstanbul'un bir eroin cennetine döndüğü 1. Dünya Savaşı yıllarından, CIA ve MİT mensuplarının da karıştığı günümüz ilişkiler ağına kadar birçok hikâye vardır bu çalışmada...

"Cengiz Erdinç'in kitabı, konuyu, eroinin Bayer fabrikalarından dünyaya yayılmasından günümüze kadarki geniş zaman diliminde ele alıp analiz ediyor. Bu süreçte kimi zaman Cumhuriyet'in ilk yıllarının üstü örtülü tarihini aydınlatıyor, Susurluk olayıyla ortaya çıkmış ilişkileri incelemeye alıyor.

Kitabın en önemli bölümü, resmi tarih anlayışına borçlu olarak bilgimizin çok kısıtlı olduğu 1920 ve 1930'lu yıllar Türkiyesi'nin

---

19 Nisan 2005, s.12; "Hollywood ve Uyuşturucu", Radikal İki, 30 Ocak 2005, s.14; "Uyuşturucu Kullanana 'Denetimli Serbestlik'", Cumhuriyet, 20 Şubat 2004, s.3.

[422] Erbil Tuşalp, Radikal, " 'Arka Bahçe'de Kurulan İlişkiler", 14 Temmuz 2001, s.8.

[423] Alexander Cockburn-Jeffrey St. Clair, Kirli Beyaz: CIA-Uyuşturucu-Medya, çev. Arif Başaran, Gelenek Yay., 2004, s.119.

[424] "Hey gidi günler" (Cicero).

[425] Cengiz Erdinç, Overdose Türkiye, İletişim Yay., 2004.

uyuşturucu ile ilişkisinin anlatıldığı bölüm. Bu bölümden bahsetmeye eroinin ortaya çıkışıyla ilgili bölümden yararlanarak gelmekte fayda var. 1845 yılında bir Alman eczacı, o dönemde eczanelerde reçetesiz satılan en önemli ilaçlardan afyon üzerinde gerçekleştirdiği deneylerle saf bir bileşik elde eder.

Buluşuna da mitolojideki uyku tanrısı Morpheus'tan esinlenerek morphium (morfin) adını verir. Takvimler 1897'yi gösterdiğinde Alman Bayer firması daha güçlü bir ilaç yapmaya koyulur. Yeni geliştirilen ilaca, üzerinde deneme yapılan işçilerin kendilerini kahramanlar (heroich) gibi görmesi üzerine 'Heroin' ismi koyulur. İlaç bir marka olarak 1898 yılında Bayer tarafından pek çok ülkede tescil edilir ve dünyada peynir ekmek gibi satmaya başlar. Eroinin bağımlılık yapıcı ve zararlı bir madde olduğu eleştirileri bir iki yıl içinde ortaya çıkacaktır. Ancak 1. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla eroin üretimi neredeyse patlar. İşgal günlerinde sefaleti ve sınırsız eğlenceyi bir arada yaşayan İstanbul da eroinle bu dönemde tanışır.

İlacın İstanbul'a gelişinde işgalci askerler ve denizciler başroldedir. Şehir bu dönemde bir kargaşa ve düzensizlik merkezi hâline gelmiştir. Salgın hastalıklar hızla yayılmakta, hırsızlık, gasp, soygun, tecavüz, fuhuş şehrin her alanını sarmaktadır. Çocuk fahişeliği bile sıradan bir hâle gelmiştir. Sefalet ve karmaşanın yaşandığı bu dönemde Galata ve Pera ise sınırsız eğlencenin mekânıdır. Bu tablonun önemli aktörlerinden biri de Ekim Devrimi'nden kaçan Rus aristokrasisidir. Bu yıllarda, Kadıköy'de, Moda'da, Pera'da, Galata'da, Tophane'de birçok Rus barı açılmış, bu barlarda hizmet veren genç ve güzel Rus kadınları bu mekânlarda tanıştıkları müşterilerini odalarında ücret karşılığı ağırlamakta, bu eğlenceler sırasında uyuşturucu da eksik olmamaktadır.

1. Dünya Savaşı'nın sona ermesinden sonra eroin dünyada daha ciddi tartışılır olur ve katı yasaklar konulur. Ancak eroinle ilgili dünyada yapılan tartışmalar Türkiye'ye gelmez. Türk afyonunun dünyada aranır kaliteye sahip olması nedeniyle 1926'dan itibaren İstanbul'da yabancı ortaklı eroin fabrikaları açılmaya başlar. İlk eroin fabrikası Japon ortaklıkla Taksim'de, bugünkü Divan Oteli'nin

yerinde açılmıştır. Afyon işleyen fabrikalar birbiri ardına açılır ancak eroinin yasal durumu belirsizliklerle doludur. Bu yasal boşluklar ve denetimsizlik yüzünden hepsi de yasal izinle çalışan büyük kapasiteli tesislerle şehir adeta bir 'eroin başkenti' hâline gelir. İstanbul'daki fabrikalar dönemin Halk Partili, etkin politikacılarının gücünü de arkasına almıştır. Eroinin kullanımı da buralarda çalışan işçiler vasıtasıyla şehre yayılmıştır.

1915 yılından itibaren bütün dünyada ciddi biçimde kullanımı kısıtlanan ve yasaklanan eroin Türkiye'de üretilmekte, satılmakta ve ihraç edilmektedir. 1930 yılından itibaren fabrikalar uluslararası sorun hâline gelir. Türkiye, kamuoyunda suçlanır, hatta batı basınında Mustafa Kemal'i uyuşturucu ticaretiyle ilişkilendiren yazı ve karikatürler yayımlanır. 1931 yılında İstanbul'daki fabrikalar geçici olarak kapatılır. Ancak İstanbul'da kaçakçılık ve bağımlılık daha da artmıştır. O dönemdeki ABD büyükelçisi Charles H. Sherill bir ziyaretinde Mustafa Kemal'e eroin sorunundan söz eder. Mustafa Kemal anlatılanlar karşısında şaşırmış ve kendi hükümet adamlarının da bu işte parmağı olduğunu sezince sinirlenmiştir. Bunun üzerine, buluşmanın hemen ertesi günü kabineyi bizzat kendi toplayarak konu ile ilgili sert yasalar çıkartır.

Kitap, özellikle ikinci yarısından itibaren uyuşturucu üretimi ve kaçakçılığından yola çıkarak CIA'in, bazı MİT görevlileri, JİTEM'ciler, polislerin, mafyanın ve siyaset adamlarının adının birlikte zikredildiği ilişkiler yumağını zihin açıcı bir şekilde aydınlatmaya koyuluyor. Kökleri geçmişe uzansa da bu yapının organize bir biçimde oluşumu 12 Eylül sonrasına denk geliyor. Dönem siyasetin bastırıldığı, hayali ihracatçıların 3,5 milyon nüfuslu Libya'ya 2 milyon kapı ihraç ettiği, Banker Kastellilerin, Banker Bakoların, Kemal Horzumların ülke ekonomisinde söz sahibi olduğu, 'memurların işini bildiği' dönemdir. Siyaset, sermaye, yeraltı dünyası ve devlet kurumlarının yöneticilerinin hiç görülmedik biçimde iç içe geçtiği bir dönem. Bu şemaya 12 Eylül'le birlikte girdikleri hapishanelerden çıktıktan sonra bir bölümü bu dünyaya girip, suç makinesi olan ülkücüler de eklenir.

Yıllarca ülkenin kaynaklarını kemiren, yaşanılan toprakları suç cenneti hâline getiren, yurttaşları canından bezdiren bu 'derin' örgütlenmelerin kamuoyuna deklaresi 1987'deki Birinci MİT Raporu olayı ile olur. Ancak yıllar içinde bu ilişkiler daha da iç içe geçecek ve güçlenecek, 3 Kasım 1995'te Susurluk'ta meydana gelen kaza ile mafya, devlet, ticaret ve siyaset arasındaki ilişkiler daha da ayyuka çıkar..."[426]

Şimdi burada durup anımsatalım: "Eroin sıkıyönetimlerle yerleşti" vurgusuyla Doğu Ergil ekliyor: "Sıkıyönetimlerle normal hukukun denetleyemediği güvenli alanlar yaratıldı ve oralarda kaçakçılık engellenemeyen bir biçimde yerleşti... Eroinle ilgili konuşanlar öldürüldü hep. Uğur Mumcu, Susurluk'a giden yolun uyuşturucuyla döşendiğini görmüştü ki onu da götürdüler.

Siyasi suç konu olduğunda polisle suçlular hep çatışır, ama kaçakçılık olaylarında çatışma hiç olmaz. Çatışma gereksizdir, ortaktırlar zaten. Uyuşturucu işi 50 yıldır devam ediyor ve Türkiye'deki uyuşturucu kaçakçılığının genel kaçakçılık içindeki payı hiç azalmıyor aksine artıyor.

1980'den sonra büyük dükkânlar kuruldu. 80'ler olağanüstü hâlin yaygınlaştığı zamanlardır. Kara koalisyonların oluştuğu dönemdir bu. Büyük kaçakçılık bu kara koalisyonun kurulmasından sonra oldu. 70'lerde başladı, 80'de kurumlaştı...

Susurluk çetelerinin temelinde değil ama finansman kaynağı olarak uyuşturucudan yararlandılar. Susurluk'un içinde resmi olarak kullanılan bu yasadışı güçlerin, PKK'ya karşı[427] *sürdürülen mücadelede illegal metotları finanse etmek için uyuşturucu işine girdikleri anlaşılıyor.*

---

[426] M. Hamsici, Aşırı Dozda Toplumsal Yıkım, Radikal Kitap, 17 Aralık 2004, s.22.

[427] Bu konuda devletin "Genelkurmay, PKK'nın uyuşturucudan yılda 150 trilyon lira kazandığını bildirdi" (A. Ballı, PKK Eroin Şebekesi, Cumhuriyet, 15 Ocak 1999) haberleriyle bezenmiş dezenformasyonlar da söz konusudur. Ayrıca bkz. T. Ataöv, 'Narko-Terörist PKK', Cumhuriyet, 8 Aralık 1998 s.7; 'PKK Kaçakçı Ailelerle İşbirliği Yapıyor', Cumhuriyet, 29 Ocak 1999 s.3; D. Sevimay, 'PKK Uyuşturucudan Besleniyor', Cumhuriyet, 28 Ocak 1999, s.6; E. Manisalı, 'PKK'yı İtalyan Mafyası mı Kontrol Ediyor?', Cumhuriyet, 20 Kasım 1998, s.9; Tuncay Özkan, 'Uyuşturucu-PKK Bağlantısı', Radikal, 19 Kasım 1998, s.9; Ö. Güneş, 'Esrarın Adresi Güneydoğu', Cumhuriyet, 2 Ağustos 1999, s.3; Ö. Güneş, 'Esrarcının Yeni Üssü GAP', Cumhuriyet, 13 Şubat 1999, s.9.

Aşiret reisi, polis şefi, eski kriminallerin birlikteliği... Yeni bir oluşum bu. İran'a, Azerbaycan'a, Çeçenistan'a, bankacılık için de Kıbrıs'a gitmişler. Buralarda köprübaşları oluşturmaya çalışmışlar. Biliyorsunuz uyuşturucu Afganistan'dan başlar, bu ülkeler üzerinden Türkiye'ye gelir. Türkiye'de ulusal gelirin yarısının kayıtdışı olduğu söyleniyor. Bu kayıtdışılığın %40'ını da kaçakçılık oluşturuyor. Bu toplumu çürütüyor. Siyaseti, bürokrasiyi satın alıyor..."[428]

1.1) GÜNCEL DURUM

"Periculum in mora."[429]

Türkiye'de uyuşturucu kullanımı bir yılda %200, ölümlerse %400 oranında arttı.[430] Türkiye'de kokain kullanımı büyük bir oranda arttı. Ele geçirilen kokainin %65,8'i İstanbul'da bulunurken kokain kullanıcıların %93'ü de bu kentte yaşıyor.[431]

Yapılan araştırmalara göre, Türkiye'de de uyuşturucu kullanma yaşı 11'e kadar inmiş durumda, özellikle de ilköğretim okullarıyla liselerde uyuşturucu ticareti çok yoğun bir biçimde yapılıyor".[432]

Yeniden Sağlık ve Eğitim Derneği'nin araştırmasına göre, öğrenciler arasında uyuşturucu hap ve sentetik hap kullanımı %287,5'lik artışla %3,1'e yükseldi. Eroin kullanımı ise %100'lük artışla %1,6'ya kadar çıktı. Lise 2. sınıf öğrencileri arasında uyuşturucu bağımlılığı %100 oranında arttı...[433]

Liseli öğrenciler arasında yapılan araştırmada, alkol ve tütün kullanımında azalma görülürken, sentetik uyuşturucu kullanımında ise artış meydana geldiği belirlendi. Araştırmada esrar kullanım yaygınlığınınsa %75,7 artışla %5,8 seviyesine yükseldiği belirlendi. Eroin kullanımı ise ikiye katlanarak %1,6'ya ulaştı. U-

---

[428] Doğu Ergil, "Eroin Sıkıyönetimlerle Yerleşti", Radikal, 19 Haziran 2000, s.6.
[429] "Gecikmek tehlikelidir" (Lucanus).
[430] Berivan Tapan, "Türkiye Hedef Ülke Oldu", Cumhuriyet, 20 Ekim 2005, s.4.
[431] "İstanbul Kokainin Merkezi", Cumhuriyet, 18 Ekim 2005, s.6.
[432] "BM Raporu: Kullanım Yaşı 11'e İndi", Cumhuriyet, 16 Ekim 2005, s.5.
[433] "Uyuşturucu Patlaması", Cumhuriyet, 20 Nisan 2005, s.1-8.

çucu madde kullanım yaygınlığı %40,5 artışla %5,9 oldu. Yeşil reçeteyle satılan sakinleştirici ilaçların kullanımında ise %15,8 artış meydana geldi.

Uyuşturucu hap kullanım %si ise %184,6'lık artışla %3,7'ye yükseldi. Araştırmanın ortaya koyduğu sonuçlara göre ise en yüksek artış sentetik hap (ecstacy) oldu. 2001'e göre %287,5 artışla sentetik hap kullanım oranı %3,1'e ulaştı.[434]

Emniyet'in araştırmasına göre, uyuşturucu bağımlıların %97'si erkek, %52'si bekâr, %72'si tedavi olmak istemiyor.[435]

Uyuşturucu kullandıkları ve sattıkları gerekçesiyle 35 kişi gözaltına alındı. Zanlılardan Arif D.'nin, Ankaragücü'nün amigosu olduğu iddia edildi.[436]

Aşırı doz uyuşturucu kullanımından ölümlerde 2004 yılında patlama yaşandı. Yılda ortalama dokuz kişinin aşırı dozdan yaşamını yitirdiği Türkiye'de, bu sayı 2004 yılında üç katından fazla arttı, 29 kişi hayatını kaybetti.[437]

Bu çerçevede "Afganistan'da üretilen uyuşturucu miktarının her yıl giderek arttığı ve bu 'ürünün' Batı Avrupa'ya Türk-Kürt mafyasının egemenliğinde pazarlandığı ileri sürülüyor. Avrupa Polis Örgütü Europol'un Uyuşturucu Raporu, Afganistan'daki 'rekor afyon hasadı' nedeniyle pazarın daha da büyüdüğünü belirtirken Avrupa'daki zehir ticaretinin esas olarak Türkiye-Balkanlar hattı üzerinden beslenmeyi sürdürdüğünü, ancak yeni aktörlerin de sahne almaya başladığını yazdı..."[438]

ABD'de yapılan toplantıda Türk narkotikçilerine sunulan raporda, Türkiye'nin sadece Avrupa için değil, ABD için de köprü görevi gördüğü savunuldu. Rapora göre, Türkiye'ye ulaşan uyuşturucu kimyasallarının ana üretim yeri ise Afganistan...[439]

---

[434] "Lisede Sentetik Risk!", Radikal, 20 Nisan 2005, s.5.

[435] "Madde Bağımlısı Tedavi İstemiyor", Radikal, 5 Kasım 2005, s.3.

[436] "Uyuşturucuda 'Futbol' İzleri", Radikal, 10 Şubat 2005, s.7.

[437] Soner Arıkanoğlu, "Aşırı Dozdan 'Aşırı' Ölüm", Radikal, 14 Mart 2005, s.7.

[438] Osman Çutsay, "Avrupa'ya Uyuşturucuyu Türk-Kürt Mafyası Pazarlıyor", Cumhuriyet, 29 Ocak 2005, s.3.

[439] "Türkiye Uyuşturucu Köprüsü", Cumhuriyet, 4 Şubat 2005, s.7.

ABD'nin 2004 uyuşturucu ve kara para raporuna göre Türkiye,[440] Batı Avrupa'ya taşınan uyuşturucunun ana geçiş yolu ve kara para aklamanın merkezi durumunda...[441]

Raporda, "Her ay tonlarca eroinin işlendikten sonra Türkiye üzerinden kaçırıldığı tahmin ediliyor"[442] denilirken; "Türkiye'deki uyuşturucu kaçakçılarının Pakistan ve Afganistan'daki merkezlere ödemeleri, İstanbul'daki döviz büroları aracılığıyla yaptığını öne süren raportörler; bu büroların ellerindeki fonları, Türk bankaları aracılığıyla Birleşik Arap Emirlikleri'ndeki bölgelere transfer ettiğini, daha sonra bu paranın Pakistan ve Afganistan'daki kaçakçılara ulaştırıldığını belirttiler. Amerikalılar; 2004 yılında 500 kara para aklama vakasının tespit edilmesine rağmen tek bir davada ceza verildiğini ve bu kararın daha sonra bozulduğunu aktararak, eleştiri yönelttiler..."[443]

1.2) BİR ÖRNEK: MUSTAFA BAYRAM'IN VAN'IN DA!

"Ridentem dicere verum quid vetat?"[444]

Bilmeyen, duymayan yoktur!

"ANAP'ın[445] sabık genel başkanı, unutulmaz şahsiyet Mesut Yılmaz, partisine büyük bir bağışta bulunan Mustafa Bayram'ı 'bir-

---

[440] "Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü'nde görevli başkomiser İsa Taşpınar, Almanya'da düzenlenen uyuşturucu operasyonunda 8,5 kilo eroinle yakalandı..." ("Komisere 'Eroin' Tutuklaması", Cumhuriyet, 29 Ocak 2005, s.3). Ayrıca bkz. "CHP'nin Hazırladığı Raporda Yer Verilen Saptamalar: Uyuşturucu Baronları Cesaretlendirildi", Cumhuriyet, 9 Ağustos 2004, s.5; Hikmet Çetinkaya, "Eroin...", Cumhuriyet, 13 Ağustos 2004, s.5; Şule Köktürk, "Uyuşturucu Yaşı 13'e Düştü", Cumhuriyet, 29 Temmuz 2005, s.7; "İstanbul Varoşlarında Uyuşturucu Ticareti", İleri Dergisi, No:3, Mart 2005, s.5; "İstanbul'da 1 Ton Eroin Ele Geçirildi", Cumhuriyet, 23 Ekim 2005, s.8; Cihan Oruçoğlu-Hasan Yiğit, "Alkolün Sonu Uyuşturucu", Cumhuriyet, 23 Eylül 2005, s.20; Berivan Tapan, "Uyuşturucu Artık Postada", Cumhuriyet, 27 Ekim 2005, s.7.

[441] "Türkiye Yine 'Uyuştu'", Radikal, 6 Mart 2005, s.7.

[442] "ABD'nin Uyuşturucu ve Kara Para Raporu: Türkiye Kilit Ülke", Cumhuriyet, 6 Mart 2005, s.8.

[443] "Türkiye 'Ana Uyuşturucu Köprüsü'", Evrensel, 6 Mart 2005, s.9.

[444] "Gerçeği gülerek söylemekten beni ne alıkoyabilir?" (Horatius).

[445] "ANAP başkanı Nesrin Nas, 'Her şeyimizi yeniliyoruz ama, kötü imaj bizi zorluyor' dedi" (Murat Yetkin, "Yolsuzluk İmajı ANAP'a İsim Değiştirmeyi Tartıştırıyor", Radikal, 22 Temmuz 2004, s.6).

çok uyuşturucu kaçakçılığı olayına adı karıştığını' bile bile 1995 genel seçimlerinde Van'da birinci sıradan aday göstererek Meclis'e soktu. Ona hayati bir dokunulmazlık armağan etti. Ama bütün partilerin 'ortak iradesiyle' Bayram'ın dokunulmazlığı kaldırıldı. Ancak Anayasanın 83. Maddesi'ne göre, mahkemenin ceza vermesi durumunda, infaz için Bayram'ın TBMM üyelik sıfatının sona ermesi beklenecekti. Bu süre de 2004 yılında bitti. En hoşu, cezasını çekse de, bir daha milletvekili olamasa da, ömür boyu Meclisten maaş alacak. O, bu milletin son nefesini verene dek besleyeceği vekili. Mustafa Bayram Van'daki Etruşi aşiretinin Şerefi kolunun lideri. 17 çocuğu var. Bir kardeşi uyuşturucu kavgası yüzünden Mardinli Sincar aşireti mensubu Cemal Sincar tarafından öldürülmüş. Van Bruki aşireti ile aralarında kan davası var.

Mustafa Bayram, 1976'da Van'da Asayiş Şube Müdürü Serper Baltacıoğlu'nu Kalaşnikof'una el koyduğu için tokatlamış. Dönemin Emniyet Müdürü Fethi Bildik araya girip tarafları barıştırmış. Türk ve yabancı güvenlik makamlarına göre Mustafa Bayram, Necdet, Vahdet ve Hüsrev adındaki kardeşleriyle birlikte Türkiye'nin en büyük eroin tüccarlarından.

1994 yılında Trieste Limanı'nda 300 kg. eroinleri yakalanmış. Kızı, Liceli, Taksim'deki Yakut Otel'in sahibi Cumhur Demir'le evli. Damadı da polis kayıtlarına göre büyük eroin tacirlerinden. 19.03.2001 tarihli Star gazetesinde çıkan bir haber, Bağcılar'da yapılan bir baskında yakalanan 323 kilo eroinin 105 kilosunun Baybaşin ailesinden Naif Yavuztürk'e, 218 kilosunun Van Bağımsız Milletvekili Mustafa Bayram'ın damadı Cumhur Yakut'a ait olduğunu bildiriyor.

Anayol hükümetinin çökmesiyle Mustafa Bayram Refah Partisi'ne geçer. Sonraki seçimde FP'den seçilir ve istifa ederek bağımsız milletvekili olur. Sultanahmet Adliyesi'nin taranmasıyla ilgili tutuklanıp 6 ay hapis yatan Bayram polis kayıtlarına göre 1979'dan günümüze dek uyuşturucu işine karıştığı iddiasıyla defalarca gözaltına alınmış. Ama her seferinde suçu adamları üstlendiği için hiç mahkûmiyet almamış. Karnesi şöyle:

3 Ağustos 1979'da Van-Başkale'de 8 kilo, 845 gram eroin, 800 gram baz morfin, 584 kilo, eroin yapımında kullanılan asit anhidrit ele geçti. Bayram'ın adının karıştığı olayda 8 kişi tutuklandı.

26 Kasım 1980'de Kilis'te yakalanan 5 kilo 25 gram eroinin satıcısı olarak Mustafa Bayram tutuklandı.

16 Eylül 1983'te Van'da 12 kilo baz morfin, 2,5 kilo eroin yakalandı. Mustafa Bayram gözaltına alınıp serbest bırakıldı.

28 Nisan 1986'da İstanbul-Bakırköy'de 20 kilo eroin yakalandı. Bayram, savcılığa verildi, serbest bırakıldı.

2 Haziran 1987'de İstanbul-Beşiktaş'ta 7 kilo eroin yakalandı. Bayram, sekiz kişi ile birlikte tutuklandı.

17 Aralık 1988'de Van-Başkale'de 8 kilo 850 gram eroin ele geçirildi. Aracılık ettiği iddiasıyla aranan Bayram firar etti.

11 Temmuz 1994'te Van-Başkale'de 63 kilo 617 gram eroin yakalandı, Bayram hakkında gıyabi tutuklama kararı çıkarıldı. Oğluyla birlikte bir kişi tutuklandı.

Bu 39 bölümlük heyecan fırtınası diziye kan da yaraşır. Nitekim: 6 Ağustos 1997'de Van'da araç park etme sırasında çıkan bir olayda karşılıklı ateş açılıyor. Çatışmada Broki aşiretinden iki kişi ölüyor. Mustafa Bayram'sa yaralanıyor. Bayram'a ait tabancadan çıkan merminin Yakup İnce'nin gözüne isabet ederek ölümüne neden olduğu, yine Salih İnce'yi yaralayan bir kurşunun Bayram'ın tabancasından atıldığı saptanıyor. Van Cumhuriyet Başsavcılığı, Bayram'ın dokunulmazlığının kaldırılmasını istiyor. Bu olayda Mustafa Bayram, 30 yıla kadar hapis istemiyle yargılanırken Van Adliyesi'nde yaşanan bir hırsızlık olayında, tesadüf bu ya, Bayram'ın dava dosyalarının tümü çalınıyor. Bayram'ın suçunu aşiretinden birinin üstlenmesiyle de olay 'tatlıya' bağlanıyor. Bayram'a yine kimse dokunamıyor.

Mustafa Bayram'la Aktüel dergisinin 1997'de yapmış olduğu bir söyleşiyi sizinle paylaşabilmek isterdim. Orada Ömer Lütfü Topal'dan Behçet Cantürk'e, İranlı işadamlarından Savaş Buldan'a kadar çeşitli faili meçhul cinayet üstüne ayrıntılı bilgiler veriyor. Sonra da 'Bunları dağdaki çobana sorun, o bile anlatır. Türkiye'de

herkes biliyor. Yalnız kimse cesaret edip açık açık konuşamıyor. Çünkü herkesi sindirmişler' diye de yakınıyor..."[446]

Bu arada, tarihi heykel kaçakçılığına da adı karışmış olan Bayram'ın Susurluk-Uyuşturucu-Derin Devlet ilişkileri ağının bir parçası olduğunu da anımsatmadan geçmeyelim...

V. AYRIM: ETNİK SORU(N)LAR (SERMAYE TRANSFERİ)

"Güçlük, sorulacak soruyu tam saptayabilmektir.
Bu bir kere yapıldı mı, yanıt kendiliğinden ortaya çıkar".[447]

Sermayenin (ve Anadolu'nun) Türkleştirilmesi seyr-ü seferinde 'Türklük/Türkçülük' kilit önemde olsa da; her zaman tartışmalı 'hayali' bir alanı oluşturmuştur...

Bir ucunda Abdullah Cevdet[448] öte ucunda da Nihal Atsız'ın[449] komplekslerinin var olduğu Türk kimlik(sizliğ)i 12 Eylül dönemindeki bir konuşmasında Kenan Evren'le "Türk kanı elbette diğer kanlardan farklıdır, bir fark yoktur diyenler haindir"[450] dese de; "Dünyanın genetik geçmişini aydınlatma projesinin başına getirilen ABD'li bilimci paleontolog Dr. Spencer Wells, 'DNA'mızdaki sırlar, tarihin sil baştan yazılmasına yol açabilir. Kendinizi 'Türk' sayabilirsiniz, ama kökleriniz başka yerlere uzanabilir. Eldeki genetik verilere göre Orta Asya'dan gelme Türk genleri Anadolu'da fazla yayılmadı' diyor..."[451]

---

[446] Yıldırım Türker, "Van, Şirin Bir İlimizdir", Radikal, 12 Temmuz 2004, s.4.

[447] J. Bronowski.

[448] "Abdullah Cevdet, Türklerin çirkin alt tabakadan bir millet olduğunu, Avrupa'dan damızlık erkek getirtmek gerektiğini söylemişti (Avni Özgürel, "Tarihteki Hacivat'larımız", Radikal, 7 Ağustos 2005, s.11).

[449] Irkçı-Türkçü hareketin ideologu Nihal Atsız'ın 1941'de yazdığı "Vasiyetname"sinde şunları der: "Yağmur Oğlum! Bugün tam birbuçuk yaşındasın. Vasiyetnameyi bitirdim, kapatıyorum. Sana bir resmimi yadigâr olarak bırakıyorum. Öğütlerimi iyi tut, iyi bir Türk ol. Komünizm bize düşman bir meslektir. Bunu iyi belle. Yahudiler bütün milletlerin gizli düşmanıdır. Ruslar, Çinliler, Acemler, Yunanlılar tarihi düşmanlarımızdır. Bulgarlar, Almanlar, İtalyanlar, İngilizler, Fransızlar, Araplar, Sırplar, Hırvatlar, İspanyollar, Portekizliler, Rumenler yeni düşmanlarımızdır. Japonlar, Afganlılar ve Amerikalılar yarınki düşmanlarımızdır. Ermeniler, Kürtler, Çerkezler, Abazalar, Boşnaklar, Arnavutlar, Pomaklar, Lazlar, Lezgiler, Gürcüler, Çeçenler içerideki düşmanlarımızdır. Bu kadar çok düşmanla çarpışmak için iyi hazırlanmalı. Tanrı yardımcın olsun!"

[450] Türker Alkan, "Kan ve Gen", Radikal, 17 Mayıs 2005, s.5.

[451] Y. Çongar, "Türk Geni Anadolu'da Pek Yayılmadı", Milliyet, 15 Mayıs 2005, s.17.

'NE HANEDANMIŞ AMA!'[452]	
I. MURAT:	Annesi Bizanslı Horofira, yani Nilüfer Hanım... Yıldırım Beyazıt'ın annesi Bulgar Marya, yani Gülçiçek Hanım... Çelebi Mehmet'in annesi Bulgar Olga Hatun...
II. MURAT:	Annesi Veronika... Fatih Sultan'ın annesi Sırp Despina, yani Hüma Hatun...
II. BAYEZİT:	Annesi Kornelya... Yavuz Sultan Selim'in annesi Ayşe takma adlı Pontuslu bir Rum...
KANUNİ:	Annesi Polonya Yahudisi Helga, yani Hafza Sultan...
II. SELİM:	Annesi Yahudi asıllı Roksalan, yani Hürrem Sultan...
III. MURAT:	Annesi Yahudi Raşel, yani Nurbanu Sultan...
III. MEHMET:	Annesi Venedikli Bafo, yani Safiye Sultan...
I. AHMET:	Annesi Yunan Helen, yani Handan Sultan...
GENÇ OSMAN:	Annesi Sırp Evdoksiya, yani Mahfiruz Sultan...
IV. MURAT:	Annesi Sırp asıllı Anastasya, yani Mahpeyker Sultan...
V. MEHMET:	Annesi Rus Nadya, yani Turhan Sultan...
II. SÜLEYMAN:	Annesi Sırp Katrin, yani Dilasüp Hatun...
II. AHMET:	Annesi Polonya Yahudisi Eva, yani Hatice Sultan...
II. MUSTAFA:	Annesi Rum Evemia, yani Emetullah Sultan...
III. AHMET:	Annesi gene Rum Evemia'dır...
I. MAHMUT:	Annesi Aleksandra, yani Saliha Sultan...
II. OSMAN:	Annesi Sırp Mari, yani Şehsüvar Sultan...
III. MUSTAFA:	Annesi Janet, yani Mihrişah Sultan...
I. ABDÜLHAMİT:	Annesi Fransız İda, yani Sermi Sultan...
III. SELİM:	Annesi Cenevizli Agnes, yani Mihrişah Sultan...
IV. MUSTAFA:	Annesi Bulgar Sonya, yani Sineperer Sultan...
II. MAHMUT:	Annesi Fransız Rivery, yani Nakşidil Sultan...
I. ABDÜLMECİD:	Annesi Rus Yahudisi Suzi, yani Bezmi Âlem Valide Sultan...
ABDÜLAZİZ:	Annesi Roman Besic, yani Pertevniyal Sultan...
V. MURAT:	Annesi Fransız Vilma, yani Şevkefza Sultan...
II. ABDÜLHAMİT:	Annesi Ermeni Virjin, yani Tirimüjgân Sultan...
MEHMET REŞAT:	Annesi Arnavut Sofi, yani Gülcemal Sultan...
MEHMET VAHDETTİN:	Annesi Çerkez Henriet, yani Gülistan Sultan...

Ancak buna karşın, Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren, örneğin, "1924 Anayasasıyla, 'Türk ıtlak olunur' diyerek, 'milliyet' ve 'kavmiyet' ayrımının geçerliliğine hâlâ inanılan bir çağda, sözgelişi bir Arap ya da bir Gürcü'nün bu anlamda 'Türk' sayılacağını söylemiş oluyordu. Bu bağlamda dilimizden edebiyatımıza, milliyetçi filan da değil, düpedüz ırkçı bir anlayışla bezedik 'Türk' kavramını. Sonra da Boşnak'tan Kürt'e, Arap'tan Çerkez'e, böyle 'ıtlak' olmalarını buyurduk..."[453] Sonrası da malum!

---

[452] Türker Alkan, "Ne Hanedanmış Ama!", Radikal, 23 Mayıs 2004, s.5.

[453] Murat Belge, "'Türk' Kavramı", Radikal, 16 Kasım 2004, s.9.

Öncesine dönersek; "Türk kimliğinin siyasal bir proje bağlamında telaffuz edildiği tarihi 1904 olarak belirlemek mümkündür. Çünkü bu tarihte, Yusuf Akçura'nın Kahire'de yayımlanan Türk adlı gazetede 'Üç Tarz-ı Siyaset' başlıklı makalesi yayımlanır. Akçura, bu makalede, İmparatorluğun bütünlüğünü sağlamak için siyasal bir proje olarak Türkçülüğün, dönemin diğer siyasal projeleri olan Osmanlıcılık ve İslâmcılığa kıyasla avantajlarını anlatır. Türkçülüğün siyasal bir proje olarak telaffuzu İttihat ve Terakki kadrolarında etkili olur ve Türkleşmeye yönelik adımlar atılmaya başlanır. Elbette ki bütün bunlar Türk milliyetçiliğinin toplumda önemli bir hissiyat olarak ortaya çıkması anlamına gelmez. Ancak, Türkiye'de ulus-devletleşmenin tarihinin temel aktörleri halk tabakaları değil seçkinlerdir. Bu nedenle Türkiye'nin siyasal tarihine ilişkin analizler ulus-devletleşme sırasında yapılan devrimler için 'aşağıdan' değil de 'yukarıdan' devrim ifadesine başvururlar.

Türk milliyetçiliğinin 1904 yılında bir fotoğrafın negatifini andıran görüntüsü, bunu izleyen yıllarda yavaş yavaş imge ve renklerin daha açık seçilebildiği bir resme dönüşür. Bu dönüşme sürecinde, diğer bütün milliyetçi dönüşümlerde olduğu gibi bazı 'öteki' imgelerine atıfta bulunulur. Bütün modern milliyetçiliklerde ortaya çıkan 'biz' hissiyatı hemen her zaman 'öteki' ya da 'ötekiler'e kıyasla oluşur. Kısacası, her milliyetçiliğin bir 'öteki' algılaması vardır. Türk ulusal kimliğinin oluşmasında ortaya çıkan ötekiler de zaman zaman dışlandı, bazen de özümsenerek Türkleştirilmeye çalışıldılar. Peki, kimdir bu öteki(ler)? Türkçülüğün siyasal bir proje olarak telaffuz edilmesinden itibaren olan döneme odaklanırsak, Türk ulusal kimliğinin oluşmasında ayırt edebileceğimiz üç temel 'öteki' imgesi var:

1) İmparatorluk içinde yaşayan gayrimüslimler, yani Hıristiyan ve Musevi gruplar. Bu grupta bulunan Ermeniler, Rumlar ve Museviler, Lozan'da azınlık olarak kabul edildiler. Türk ulusal kimliği, özellikle 1924'te hilafetin ortadan kaldırılmasına kadar olan dönemde, henüz Müslüman öğelerden kendisini kopartmamış olduğu için, İmparatorluk içinde bulunan gayrimüslimler, bu kimliğin 'ötekileri' olarak görülürler. İmparatorluk içinde gayrimüslimleri he-

def alan hareketler aslında son derece eskilere, 19. yüzyılda ivme kazanan Batılılaşma reformlarına kadar gerilere götürülebilir. Ancak gayrimüslimleri 'ötekileştiren' siyaset asıl olarak Balkan Savaşları ve sonrasında ortaya çıkar. İmparatorluğun kaybettiği topraklardan kaçan Müslümanlar İstanbul'a göçmeye başlarlar. İmparatorluğun batı sınırlarında bulunan Rum ahali arasında güvensizlik ve hareketlenme baş gösterir. Müslüman ve Hıristiyan ahali arasında yapılabilecek bir nüfus mübadelesi düşüncesi ilk kez bu yıllarda gündeme gelir. 1. Dünya Savaşı'nın başlaması ile birlikte, İttihat ve Terakki kadroları içinde, gayrimüslim ahaliye dış güçlerin İmparatorluk içindeki maşası olarak bakılmaya başlanır. Bu yıllarda İmparatorluk içinde bulunan Ermenilerin tehcire ve kıyıma uğradığını biliyoruz. 19. yüzyılın sonlarında ve 1909'da da Ermenilere karşı gerçekleştirilen kıyımlar var. 1915 ise tehcir ve kıyım politikalarının zirveye çıktığı bir yıl olarak ayrılıyor. Milli Mücadele yılları, nüfus hareketliliğini artırıyor ve 1923'te Lozan'da resmiyet kazanan Türk-Yunan zorunlu nüfus mübadelesinden sonra, Anadolu'nun gayrimüslimlerden arındırılarak Türkleştirilmesi tamamlanıyor. Sonuçta, 1913'te her beş kişiden birinin Hıristiyan olduğu bugünkü Türkiye topraklarında, 1923'ün sonunda, artık sadece her 40 kişiden birinin Hıristiyan olduğu bir duruma gelinir.[454]

2) Türk ulusal kimliğinin ikinci gruptaki 'ötekileri' ise Türk olmayan Müslümanlardan oluşur. Bunlar arasında Kürtler, Araplar, Aleviler, Balkan ve Kafkas kökenliler, yani Boşnaklar, Arnavutlar, Çerkezler ve Gürcüler sayılabilir. Gayrimüslim gruplara yönelik politikalar, genellikle 'dışlama', yani tehcir ve kıyım ağırlıklı oldu ancak özümsenmeye itirazı olmayanlar da Türkleştirme sürecine katıldılar. Gayri-Türk Müslüman gruplara yönelik politikalarda ise, son derece baskın bir özümseme, yani Türkleştirme eğilimi tespit etmek mümkün. Özellikle 1924'te hilafetin ortadan kaldırılması sonrasında, İslâm'ın bu gruplar üzerindeki birleştirici etkisi yitirildi ve Türkleştirme politikaları ağırlıklı olarak ortaya çıktı. Türkleştir-

---

[454] Çağlar Keyder, Ege'yi Geçerken, Renee Hirschon (der)., 2005, içinde, s.59. Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

me politikaları ile bu grupların kendi dillerini, isimleri ve geleneksel kıyafetlerini kullanmalarına yasaklar getirildi.

3) Türk ulusal kimliğinin üçüncü 'ötekisi' ise 'mazisi', yani kendi geçmişidir. Özellikle, laikliğe ilişkin politikalar, harf ve şapka devrimlerinde izlenebilecek bu eğilim, ülkenin geri kalmış olmasının nedeni olarak İslâm'ın görülmesinden güç alır".[455]

Şimdi burada durup anımsatalım: "Tıpkı 1915'in Ermeni Tehciri gibi; tıpkı 1922'nin Türk-Helen mübadelesi gibi; tıpkı 1934'ün Yahudi pogromu gibi; tıpkı 1943'ün 'Varlık Vergisi' gibi; ve tıpkı 1964'ün Rum-Yunan ihracı gibi, 6-7 Eylül 1955 de 'milli' kelimesinden bağımsız düşünülemez. Daha doğrusu, onunla koşut olan 'ulus devlet' oluşturmak sürecinden soyutlanamaz.

Oysa şu bir gerçek ki, tek tük istisnalar hariç tüm 'ulus devlet' ağaçları kanla sulandı.

Kavramın 'anavatan'ı Fransa'daki 'Vendée katliamı'ndan, 'uygar' Çekoslovakya'daki Südet Almanlarının imhasına dek, bunların modern tarihteki örnekleri saymakla bitmez.

Dolayısıyla, 6-7 Eylül özünde, Kemal Tahir'in çok isabetli olarak belirttiği gibi, 19. asır 'Ermeni kıyamları'yla başlattığı 'mülk edinerek uluslaşmak' sürecinin son halkalarından birisidir".[456]

Fazla uzağa gitmeyelim, çok yakın tarihte olup bitenler... Örneğin bunlardan 'Varlık Vergi'si...[457]

"Türkiye Cumhuriyeti'nin Maliye Bakanı Fuat Ağralı başkanlığında yürütülen vergi kanunu çalışmaları çerçevesinde, (özellikle İstanbul, İzmir gibi gayrimüslimlerin yoğun yaşadığı illerin) defterdarlıklardan gayrimüslimlerin varlık ve gelirlerine ilişkin bilgi istendi. Varlık Vergisi Kanunu, bir devrim kanunu olduğu savunularak 11 Kasım 1942 günü çıkarıldı.

Kanuna göre her ilde, valinin başkanlığında defterdar ve ticaret odaları ile belediyelerin göndereceği temsilcilerden komisyon o-

---

[455] Ayşe Kadıoğlu, "Türk Ulusal Kimliğinin Üç Ötekisi", Radikal İki, 23 Ekim 2005, s.3.
[456] Hadi Uluengin, "İftihar 6 - 7 Eylül'ü", Hürriyet, 7 Eylül 2005, s.16.
[457] Varlık Vergisi için bkz. Öztin Akgüç, "Varlık Vergisi", Cumhuriyet, 23 Aralık 2001, s.13; Cüneyt Ülsever, "Varlık Vergisi!", Hürriyet, 3 Nisan 2003, s.18.

luşturulacaktı. Bu komisyon, yükümlülerin malvarlıklarına göre bir defalık vergi saptayacak, vergi, açıklanmasından sonraki 15 gün içinde ödenecekti. Vergisini ödemeyenlerin malvarlıklarına el konulacak ve bunların satışıyla verginin ödenmesi yoluna gidilecekti.

Malvarlığının satılmasına rağmen vergisini karşılayamayanların borcu nedeniyle yakınlarının malvarlıkları da haczedilebilecekti. Buna rağmen vergi borcunu karşılayamayanlar, çalışma kampına gönderilecekler ve 2 lira yevmiye ile çalıştırılacaktı. Kanunda, komisyonun kararına karşı idari veya adli itiraz hakkı tanınmamıştı.

Kanunun çıkarılmasından 5 gün sonra (17 Kasım 1942), gayrimüslim nüfusun en yoğun olduğu kent olan İstanbul'da kurulan üç komisyon çalışmalarına başladı ve bir ay sonra (18 Aralık 1942) ödenmesi gereken listeler asıldı.

Buna göre Müslümanlar M, gayrimüslimler G, yabancı uyruklular (ecnebiler) E ve sonradan Müslüman olanlar da (dönme) D harfleriyle sınıflandırıldı.

15 gün içinde ödenmesi gereken vergilerin ödeme süresi, gecikme faizi koşuluyla 1 aya uzatılabiliyordu. 20 Ocak 1943 günü süre doldu. Vergisini ödemeyenlerden 32 kişilik ilk grup, 27 Ocak 1943 günü Aşkale'de oluşturulan çalışma kampına gönderildi. Aşkale ve daha sonra açılan Eskişehir Sivrihisar'a, 1229'u İstanbul'dan olmak üzere toplam 2 bin 57 kişi gönderildi".[458]

Ya 6-7 Eylül 1955 mi?

Emekli Org. Sabri Yirmibeşoğlu, gazeteci Fatih Güllapoğlu'yla görüşmesinde, "6-7 Eylül de bir özel harp işiydi ve muhteşem bir örgütlenmeydi. Amaca da ulaştı"[459] der... Peki, neydi bu amaç? "Yüksek rütbeli bir Türk bürokratın itirafı da şudur: Atatürk'ün evi, 6-7 Eylül Olayları'nda bir gerekçe olarak kullanılmak amacıyla bombalandı. İngiliz ve Alman kaynaklarına göre olayların tertiplenmesinde devlet ve hükümet yetkililerinin de payı vardı".[460]

---

[458] Yahya Koçoğlu, "Gayrimüslim Hayatlar...(5)", Radikal, 30 Ocak 2003, s.4.
[459] Tempo Dergisi, No:24, 9-15 Haziran 1991.
[460] Dilek Güven, "6-7 Eylül Olayları (3): Selanik'teki Bomba MAH'tan", Radikal, 8 Eylül 2005, s.4.

'Kimlerin eseri idi bu facia?' sorusuna[461] Server Tanilli'nin verdiği yanıttaki üzere, "Azınlık sermayeyi tasfiye edip 'Türkleştirilmek' isteyenlerdi".[462]

Denilebilir ki, "Türk milliyetçiliğini ve son yüzyılın Türk milliyetçiliği açısından servetle sermayenin el değiştirdiği yüzyıl olduğunu yazdım dün. Biraz daha devam etmek istiyorum. 6-7 Eylül, bir sermaye çeşidinin kovulmaya çalışılmasıdır, başka bir şey değil.

Dün Rum ve Yahudi sermayesini temizlemeye uğraşıyorduk, Susurluk çetesi de Kürt sermayesinin peşine düşmüştü..."[463]

"Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılmasının ardından, Küçük Asya'da etnik ve demografik açıdan homojen bir ulus-devlet kurulması, temel politika olarak benimsenmiş ve bu politika Cumhuriyet dönemi boyunca çeşitli yöntemlerle uygulanagelmiştir. Gayrimüslim azınlıklar Rumlar, Ermeniler, Yahudiler ile örneğin Kürtler gibi, Türk olmayan grupların zorunlu asimilasyonu, bu sürecin bir parçası olarak değerlendirilmelidir.(...)

6-7 Eylül 1955'te İstanbul ve İzmir'in gayrimüslim sakinlerine yönelik saldırılar, Türk devletinin ulus-devlet inşa etme politikasıyla sıkı bir ilişki içerisindedir. Olaylar, dönemin Demokrat Parti hükümeti tarafından, devletin istihbarat servisi kullanılarak planlanmış, DP yerel teşkilâtları ve başta Kıbrıs Türk'tür Cemiyeti olmak üzere öğrenci-gençlik dernekleri, sendikalar gibi devletçe yönlendirilen örgütlerce uygulanmıştır..."[464]

6-7 Eylül olaylarında[465] "Kışkırtılan eli sopalı çapulcular Rum, Ermeni ve Musevi İstanbulluların yoğun yaşadıkları semtleri bas-

---

[461] "Zamane iktidarına göre 6-7 Eylül'ü kimler yapmıştı? Sorulur mu: -Solcular! Sıkıyönetim ilan edildi, solcuların ileri gelenleri toplatıldı, içeri atıldı. Bir fikir verebilmek için içeri atılanlardan kimilerinin adlarını anımsayalım: Aziz Nesin... Asım Bezirci... Mustafa Börklüce... Hasan İzzettin Dinamo... Dr. Hulusi Dosdoğru... Nihat Sargın... Kemal Tahir... İlhan Berktay... Müeyyet Boratav... Bu liste uzar gider" (İlhan Selçuk, "6-7 Eylül'ün Öteki Yüzü", Cumhuriyet, 9 Eylül 2005, s.2).

[462] Server Tanilli, "6-7 Eylül'ü Hatırlarken...", Cumhuriyet, 9 Eylül 2005, s.6.

[463] İ. Berkan, "Türkiye'nin Türkleştirilmesi: Dün ve Bugün", Radikal, 7 Eylül 2005, s.3.

[464] Celal Üster, "Utanılası Bir Eylül Ayının Yazılı ve Sözlü Tanıklıkları", Radikal Kitap, No:233, 2 Eylül 2005, s.4-5.

[465] "6-7 Eylül Olayları konusunda, vicdanımızla hesaplaşmadan kafa ve gönül esenliğine kavuşmamız imkânsızdır" (Celâl Üster, "Siz Bu Filmi Görmüş müydünüz?", Radikal Ki-

mışlar 4.214 evi, 1.004 işyerini yağmalamışlar, 72 kiliseyi ve bir sinagogu tahrip etmişlerdi. Polisin iki gün boyunca hiçbir önleme başvurmadığı çapulun bir bilânçosu da 15 ölüydü.

Olaylar başlatılmıştı demek daha doğru, çünkü olaylar başlamadan çok daha önce mahalle muhtarlarından gayrimüslim yurttaşlarımıza ait ev ve işyerlerinin adresleri istenmiş, hatta bazı yapılar benzeri Nazi Almanya'sında görüldüğü gibi boyayla işaretlenmişti.

Amaç, gayrimüslim yurttaşlarımızı korkutup ülke dışına kaçırmaktı. Bu amaç büyük ölçüde başarıldı; 6-7 Eylül'ü izleyen ay ve yıllarda başta Rumlar olmak üzere on binlerce gayrimüslim yurttaşımız Türkiye'yi terk etti. Bu utanç verici kalkışma, yağmacı sokak serserilerinden çok terk edilen azınlık mülklerine yok pahasına konan yeniyetme Türk zenginlerine yaradı, onlar Beyoğlu'nda, Bahçekapı'da üç kuruş karşılığında han, apartman; Kurtuluş'ta, Tarlabaşı'nda, Samatya'da, Arnavutköy'de Adalar'da ev, yalı sahibi oldular".[466]

"Saldırılarda 5.317 mekân saldırıya uğradı... Esas olarak İstanbul'daki gayrimüslim azınlık nüfusun ev, işyeri ve ibadet yerlerine yönelik bu saldırılarda emniyet pasif bir tutum sergiler. Gayrimüslimlerin adresleri hakkında önceden bilgi sahibi olan, 20-30 kişilik organize birliklerin kent içindeki ulaşımı özel arabalar, taksi ve kamyonların yanı sıra otobüs, vapur ve hatta askeri araçlar yardımıyla sağlanır.

İstanbul'un her yerinde yağmalar aynı yöntemle yapılmaktadır. Dükkânlara saldıranlar önce vitrinleri taşlayarak kırmakta ya da demir parmaklıkları kaynak makineleri ve tel makasları yardımıyla açmakta, ardından içerdeki alet ve makineler dışarı çıkarılarak paramparça edilmektedir. Kiliseler de payını alır: Kiliselerin içindeki kutsal resimler, haçlar, ikonalar ve diğer kutsal eşyalar tahrip edildiği ve yakıldığı gibi, bazen kilisenin tamamı ateşe verilir.

---

tap, No:236, 23 Eylül 2005, s.4-5). Ayrıca bkz. 6-7 Eylül Olayları, Fotoğraflar-Belgeler, Fahri Çoker Arşivi, Tarih Vakfı Yurt Yay., 2005; Özlem Altunok, "Öncesi ve Sonrasıyla 6-7 Eylül", Cumhuriyet Dergi, No:1015, 4 Eylül 2005, s.4.

[466] Deniz Kavukçuoğlu, "Utancın 50. Yılı", Cumhuriyet, 7 Eylül 2005, s.17.

Mahkeme zabıtlarına göre, 4.214 ev, 1.004 işyeri, 73 kilise, bir sinagog, iki manastır, 26 okul ile aralarında fabrika, otel, bar gibi yerlerin bulunduğu 5.317 mekân saldırıya uğramıştır. Hasarı yaklaşık 150 milyon TL.yi bulmaktadır; bu rakam, o dönemin 54 milyon Amerikan Doları'na eşdeğerdir. DP hükümeti ise zarara uğrayıp tescil ettirenlere toplam 60 milyon TL tazminat öder".[467]

Toparlarsak; 6-7 Eylül olaylarını çokuluslu Osmanlı devletinden Türk ulus-devletine geçiş döneminde yaşanan sorunlarla ilişkilendirmek mümkündür. Farklı etnik grupları barındıran Anadolu'nun homojen hâle getirilmesi, Kemalist elit tarafından başarılı bir ulus-devletin vazgeçilmez şartı olarak görülmüş ve yeni kurulan devletin Hıristiyan azınlıklara haklarını garanti etmesine rağmen, 1920'li ve 1930'lu yıllarda hükümetler zaman zaman aleni bir asimilasyon politikası gütmüştür. Her ne kadar tüm vatandaşların yasal hak ve yükümlülüklerdeki eşitliğinden söz edilse de, günlük hayatta devletin kimlik politikası temelde Türklük üzerinden belirlenmiş, bu yolla millet olma, modernleşme ve Batılılaşma sürecinin ivme kazanacağı ümit edilmiştir.

Hükümetin özellikle ekonomi politikası alanında aldığı önlemler, Türk unsurun taşıyıcı öğe olarak düşünüldüğünü gösterir. Nitekim 1942 yılında yürürlüğe giren Varlık Vergisi, Ermenilerin, Rumların ve Yahudilerin ekonomideki liderliğine son vermeyi hedeflemiştir. Devletin zorunlu göç ve iskân politikaları da bu homojenleştirme çabalarıyla bir arada değerlendirilmeli, dolayısıyla, 1934'teki, 'Trakya olayları' olarak bilinen ve Yahudileri zorunlu göçe sevk için yapılan saldırılar ile 1930'larda Kürtlere uygulanan iskân politikaları da bu bağlamda ele alınmalıdır. Aynı dönemde, 1929-34 arası Anadolu Ermenilerinin Anadolu'nun merkezlerine ve ardından İstanbul'a göç ettirilmesinin amacı ise gayrimüslimleri tümüyle Anadolu'dan uzaklaştırıp İstanbul'da toplamaktır. 1946'da yazıldığı düşünülen bir CHP azınlık raporu bunu açıkça ifade eder. Rapora göre, 1950'lere kadar Anadolu, Yahudi ve Hıristi-

---

[467] D. Güven, '6-7 Eylül Olayları -1: Adım Adım Arındırma', Radikal, 6 Eylül 2005, s.5.

yanlardan temizlenmeli ve sonra İstanbul, Yunanistan'la olan bağları ve nüfusun çokluğu nedeniyle Rumlardan arındırılmalıydı.

Türkiye'nin 50'li yıllardaki milli politikası 30'lu ve 40'lı yıllardaki politikaların devamı olarak değerlendirilmeli, bu doğrultuda 6-7 Eylül olayları etnik homojenleşme ve milli ekonomi yaratma çabası bağlamında incelenmelidir. Çok partili hayata geçiş sonrası azınlıkların hükümetlerle olumlu ilişkiler geliştirmesi, gayrimüslimlerin seçmen olarak önemsenmeye başlanmasından kaynaklanır.

Bu dönemde, İstanbul'da seçmenlerin üçte biri gayrimüslimdir. Seçim dönemleri CHP ve DP'nin Varlık Vergisi'nin geri ödeneceği yönündeki vaatleri ise seçim propagandasından ibarettir.

Menderes hükümetinin azınlıklara karşı baştaki liberal politikası, gittikçe zorlaşan ekonomik koşullarla değişir ve ilişkiler gerginleşir. Özellikle Kıbrıs'taki olaylarla birlikte 1953'ten itibaren gazetelerde Patrikhane ve Rumlara karşı başlatılan kampanya, 6-7 Eylül olaylarından evvel doruğa ulaşır. Rumlara yöneltilmiş gibi görünen saldırı, aslında tüm azınlıkları içine almaktadır, 'Rum' burada sadece bir örnektir. Gazetelere göre asıl suçlu, Türkleri provoke eden gayrimüslimlerdir. 6-7 Eylül olaylarının sadece Kıbrıs'la ilgili olarak Rumlara yapılmış bir misilleme olmadığının bir göstergesi, tahrip edilen işyerlerinin sadece %59'u Rumlara aitken, kalan %17'nin Ermenilere, %12'nin Yahudilere ait olması, hatta dönmelere ve Müslüman olmuş Beyaz Ruslara ait mekânların bile saldırıya uğramasıdır.

Bu olaylar devletin hedefine uygun bir göç dalgası başlatır. Ancak, tahribatın yarattığı maddi zorluklar, İstanbul'daki Yunan Konsolosluğunun ve Patrikhane'nin Rumlara İstanbul'da kalmaları yönündeki telkini, Yunanistan hükümetinin Rumların Yunanistan'a yerleşimi konusunda çıkardığı bürokratik zorluklar ve Türk devletinin azınlıkların malvarlığının satışını engellemesi gibi nedenlerden dolayı, söz konusu göç olayların hemen ardından gerçekleşmez. Birkaç ay içinde, büyük işyerlerinin önemli bir kısmı gayrimüslimlerden Müslümanlara devredilir, büyük tahribata uğrayan dükkânlar ise hiç açılmamak üzere kapanır. Gayrimüslimlerin bir-

çoğu artık Türkiye'de yatırım yapmaktan kaçınır. Olaylardan altı ay sonra baş gösteren göç dalgasıyla ulusu homojenleştirme planında bir adım daha atılmış olur. İstanbul basınıysa bu göçü daha çok 'geleneksel azınlık sadakatsizliği' ve 'yabancı devletlerle tarihi ittifak'la açıklama girişiminde bulunur.

Evet, "*6-7 Eylül olaylarıyla Türkiye'de yakın tarihte yaşanmış benzer olaylar karşılaştırıldığında arada anlamlı bir fark vardır. 6-7 Eylül, Ermeni tehciri, diğer gayrimüslimlerin korkutulup kaçırılması, mübadele, 1934'te Trakya'da Yahudilere karşı yürütülen korkutma ve kaçırtma kampanyası, Varlık Vergisi gibi olayların oluşturduğu Türkiye'yi Türkleştirme operasyonları zinciri içinde bir halkadır...*"[468]

Tüm bunlara bir şey daha ekleyelim: "Milliyet gazetesinin Türk Sosyal Bilimler Derneği çatısı altında, AB desteğiyle yürüttüğü bir çalışmada, Türkiye'yi temsilen 12 ilde, 4.545 lise son sınıf öğrencisine farklı gruplara karşı önyargıları, Türkiye'nin en önemli sorunu olarak gördükleri konular ve bu sorunların çözümlerinde güvendikleri kurumlarla ilgili sorular yöneltmiş. Ankette etnik, dinsel, siyasal, cinsel, ulusal ve sınıfsal olarak farklı 24 gruptan oluşan bir listeye yer verilmiş ve liselilerden her grup ile ilgili olarak '1- İyisi olmaz, 2- Bazıları iyidir, 3- Çoğu iyidir, 4- Kötüsü olmaz' seçeneklerinden birisini işaretlemesi istemiş. Anketin bulgularına göre, liselilerin büyük çoğunluğu sadece Müslümanlar ve Türklere karşı olumlu yargılar taşıyor. Araplar, siyahlar, ülkücüler, Avrupalılar, zenginler, Aleviler ve Almanların ortalama değerleri 'bazıları iyidir' seçeneğinin üstünde çıkarken, dinsizler (%50,8), Ermeniler (46,5) ve Yahudiler (37,6) skalanın 'iyisi olmaz' ucunda yer alıyor. Bunları eşcinseller, komünistler, hayat kadınları ve Çingeneler izliyor. İmam hatipli öğrencilerin en büyük alerjisi %60,8 ile dinsizlere karşı iken, bunu eşcinseller, hayat kadınları, komünistler, Yahudiler ve Ermeniler takip ediyor. Meslek liseliler ve düz liseliler, en çok Çingenelere karşı önyargılı görünüyorlar, buna karşılık Yahudilere ve Ermenilere karşı olumsuz duyguları ortalamanın altında.

---

[468] Ahmet İnsel, "Yerli Nazizm", Radikal İki, 11 Eylül 2005, s.9.

Müslümanlık dairesi içinde olan Araplara karşı önyargılı olanların oranı genelde %12,5'ken Kürtlere karşı önyargı, %29,4 civarında. Kürtlere antipati duyanlar düz liselilerde %32'ye, meslek liselilerde %35'e kadar çıkıyor. 12 Eylül deneyimini de göz önüne alarak, gençler arasındaki bu yabancı düşmanlığının farklı dinamiklerin sonucu olduğunu söylemek mümkün, ama bence ırkçılığın Türk milliyetçiliğindeki yerini daha iyi irdelemek gerekiyor.

Bunları Aksiyon'un 209. sayısında Hakan Aydın'ın haberinde yer alan şu trajikomik anekdotla tamamlayalım: Yıl 1935'tir. Atatürk, Türk tarih kuramının temelini oluşturan 'Türk Kavminin Ana Hatları' isimli kitabın ayakları yere basmayan bazı bölümlerinin yeniden hazırlanmasını emreder. Osmanlı mimarisi bölümü Sedat Hakkı Eldem'e havale edilir. Atatürk'ün başkanlığında Dolmabahçe Sarayı'nda toplanan Türk Tarih Kurumu Heyeti huzurunda, Eldem'in Mimar Sinan'ın büyük bir dahi olmakla beraber Osmanlı kültürü içerisinde eserlerini ortaya koyduğunu söylemesi TTK Asbaşkanı Prof. Dr. Afet İnan'ı rahatsız eder (O sıralar Sokollu ve Mimar Sinan gibi kişilerin Rum ya da Ermeni olduğuna dair dedikodular epey yaygındır) İnan, Mimar Sinan hakkında etraflı bir çalışmanın yapılmasını ister. Etraflı çalışmadan kastedilen, ırk konusunda en güvenilir ölçü olduğu kabul edilen kafatasının ölçülmesidir. 1 Ağustos 1935'te Sinan'ın Süleymaniye'deki mezarı açılır. Heyette yer alan Şevket Aziz Kansu, Sinan'ın kafatasının 89-90 ölçülerinde, yani Hiper-Brakisefal olduğunu rapor eder. Çıkan sonuç memnuniyetle karşılanır. Yani Mimar Sinan Ermeni veya Rum değil, Türk'tür! Kafatası Antropoloji Müzesi'nde muhafaza edilmek üzere alıkonulur ve mezar kapatılır.[469] Peki, Sinan'ın kafatası şimdi nerededir? Daha önce de belirtildiği gibi Antropoloji Müzesi'ne kaldırılmıştır. Peki, Antropoloji Müzesi nerededir? Böyle bir müze hiç olmamıştır ki".[470]

---

[469] Bkz. Kemal Varol, "Türk'ün Antropoloji ile İmtihanı", Radikal Kitap, No:224, 1 Temmuz 2005, s.23; Nazan Maksudyan, Türklüğü Ölçmek, Metis Yayınları, 2005.
[470] Ayşe Hür, "Türklük Üzerine Serbest Çağrışımlar", Radikal İki, 25 Eylül 2005, s.4.

1) SERMAYENİN (VE ANADOLU'NUN) TÜRKLEŞTİRİLMESİNDE ERMENİ KIRIMI SIÇRAMASI

"Qui tacet consentire videtur."[471]

Sermayenin (ve Anadolu'nun) Türkleştirilmesi seyr-ü seferinde Türk milliyetçiliğinin önemli icraatlarından bir olan 'Ermeni Sorunu', bir 'sorun' olmaktan öte 'tarihi gerçek'tir... Yani biz 'Ermeni Sorunu' deyince 'tarihi bir gerçek'ten söz etmekteyiz... 'Oldu mu? Olmadı mı?' tartışmasına asla girilmemesi gereken 'Ermeni Tarihsel Gerçek'i; dün ne kadar Osmanlılara ait ise bugünde de bizimdir...

Bir an anımsamaya çalışın: "Kadim kentlerimizin birçoğunda bulunan Ermenisiz Ermeni mahalleleri, Ermenisiz Ermeni evleri, Ermenisiz Ermeni kiliseleri bugünümüzün geçmişle yüklü ağırlığını bize her gün kanıtlamaz mı? Hangi 'meslekten tarihçinin belgeye davalı 'bilimsel' araştırmaları değiştirebilir bu temel gerçeği? Bir yanda, sözlü tarihle bize ulaşan, sürekli dinlediğimiz yaşamın içinden çıkıp günümüze uzanan öyküler. Gerçek binalar, mahalleler, canlı insanlar. Yaşanmış ortak hayatlar, paylaşılan bir coğrafya, paylaşılan mekânlar, Diğer yanda, 'objektif' tarihçinin soğuk, cansız 'belgeler 1990'lardan itibaren yayımlanmaya başlayan yüzlerce kitap, tanıklıklar, acı dolu öyküler Ermenilerin yaşadığı trajediyle bizleri yüzleştirirken, bir düzine devlet prof.u bizlerden, tüm bunların emperyalist bir komplonun ürünü olduğuna inanmamızı istemektedir. Resmi ideoloji, kendi bilimsel kriterlerini yaratmıştır. Anadolu'nun her yanına dağılmış, hâlâ ayakta duran Ermeni yapımı evlerin, dedelerimizin dostlarının hiçbir belgesel değeri yoktur bu tarihçiler için. Bu resmi tezlerin dışında tezler savunan, bunu belgelerle destekleyen Türkler ve Kürtlerde vardır onlarca yıldır bu ülkede. Ancak onların yayımladıkları kitaplar yasaklanmış, toplatılmış. Kendileri bu 'sakıncalı' düşünceleri nedeniyle kovuşturmaya uğramış, hapis yatmıştır.

Türk ulusal devletinin oluşumu ve ulus kimliğinin inşası tarihsel süreklilige sahip olduğu için Cumhuriyet döneminin dokunulmaz tabularından biri oluyor Ermeni jenosidi. Cumhuriyet dönemi po-

---

471 "Suskun kalan, kabul etmiş demektir" (Seneca).

litikaları bu mirastan besleniyor. Ermeni tabusunun toplumsal bilinçaltındaki yansımalarını, Cumhuriyet dönemi boyunca gündelik dilde sıkça duyduğumuz. Ermenilere ve diğer halklara dönük aşağılayıcı deyimlerde, fıkralarda buluruz en veciz biçimlerde. Milliyetçi, ırkçı kodlar gündelik yaşama nüfuz etmiştir. Sürekli olarak kendilerini yeniden üretirler yaşam içinde. Geçmişin ağır yükü travmatik biçimler kazanarak yaşamaktadır.

Marx, Kapital'de sermayenin ilkel birikimini, teknolojide ilk günahın oynadığı role benzetir ve şunları söyler, 'Adem Baba elmayı ısırmıştır ve insanoğlu günaha bulanmıştır. Günahın başlangıcı güya böylece geçmişe ait bir masal gibi anlatılarak açıklanmış oluyor.' Türkiye kapitalizminin oluşum süreçlerinde, Ermenilerin yurtlarından, üretmiş oldukları zenginliklerinden kopartılmalarının da böyle bir anlamı var. Ermeni jenosidi bir bakıma Türk ulusal devleti oluşum sürecinin ılk günahı. Bu ilk günah, bir dizi resmi açıklamayla yok sayılıyor. Takkenin düşüp kelin görüldüğü yerde, gerekçeler sıralanmaya başlıyor. 'Tarih bilimi'nin katkılarıyla, katliamların gerçekleştirilmek zorunda olduğu kanıtlanmaya çalışılıyor. Ermenilerin sahip oldukları ekonomik ve toplumsal gelişmişlik düzeyi Ermeni Jenosidinin tarihsel nedenlerini anlamamıza yardımcı olacak açıklıklar sunuyor. Sermaye birikimi süreçlerinin katliam, talan ve çapulla eşanlamlı olduğunu ortaya koyan en önemli örneklerden biridir Ermeni jenosidi, İttihatçıların ekonomi politikalarını tanımlayan 'milli iktisat' bu sürecin önem taşıyan unsurlarındandır, İttihatçıların politikaları bütünlük taşıyor. Ekonomide 'milli iktisat', siyasette 'milli devlet', İttihatçıların projesi, emperyalist paylaşım kavgalarından arta kalan alanda etnik olarak arındırılmış, ulusal bir devlet..."[472]

Ne bir eksik, ne de bir fazla... Ol hikâyat özetle budur...

Söz konusu soru(n) üzerinde kafa yorarken; 'objektivist mazeretler'le[473] aramıza net sınırlar çekmek gerekir... Bu bir...

---

[472] Cenk Ağcabay, "Tarihi Kime Bırakmalı?", Ülkede Özgür Gündem, 7 Nisan 2005, s.8.

[473] "Tarihin doğru okunup doğru öğrenilmesi için öncelikle doğru yazılması gerekir. Türkiye Cumhuriyeti Osmanlı Devleti'nin bire bir, hukuksal bir devamı mı, yoksa dış düşmanla birlikte Osmanlı'ya karşı da savaşarak kurulmuş yeni bir devlet midir? Osmanlı tarihinin 'şanlı' sayfalarını benimseyip 'kanlı' sayfalarının sorumluluğunu üstlenmemek bilimsellikle ve vicdanla bağdaşır mı? 'Şanlı' sayfaların yaratıcılarıyla 'kanlı' sayfaların so-

İkincisi de sorunu tartışırken, "Ermeni trajedisi bir hesap meselesi" olmadığının altı özenle çizilmelidir.

Meseleye ilişkin "Bir 'sayı' kavgası var ki, akıl alır gibi değil. Sanki Kapalıçarşı'da pazarlık ediyoruz. Ölüme gönderilmiş Ermeni sayısını azaltabileceğimiz kadar azaltacağız; 'vahşice öldürülmüş' Türk sayısını çoğaltabileceğimiz kadar çoğaltacağız. 'Öldürülmüş' değil de 'hastalıktan ölmüş' Ermenilerin sayısını ne kadar yukarı çıkarabiliyorsak çıkaracağız. Türklerin değil de Kürtlerin öldürdüklerini ne kadar artırabiliyorsak o kadar artıracağız -bir son çare olarak. Ama bütün bu pazarlıkta, 'toplam ölü' konusunda, 300 bin gibi rakamların altına inemeyeceğiz.

İnemeyeceğiz, ama bunun ne anlama geldiğini düşünmemeyi başaracağız. Bu rakamla neyi anlatıyoruz, 300 bin lira mı, 300 bin çakıl taşı mı, 300 bin çadır direği mi, neden söz ediyoruz? Yoksa 300 bin insan canı mı? Bunun herhangi bir sızısını duymayacağız; karşı taraf milyonlarda filan dolaştığına göre (tabii gene benzer duygularla), '300 bine indirdik' diye mutlu da olacağız.

Demek ki, 300 bin insan canı (hele 'yüzde şu kadarı da tifüsten' ise) kabul edilebilir bir şey.

Bir yandan -'reform yapma' taahhüdünde bulunulan Berlin Antlaşması'nı izleyen dönemi kastediyorum- nüfus sayımları yapacak ve Ermenilerin hiçbir yerde çoğunluk olmadığını saptayacağız. Bir yandan, çoğunluk olduğunu herhâlde reddetmediğimiz Türklerin, devletlerine, ordularına rağmen, bu azınlıktan çok daha fazla sayıda telefat verdiğini savunacağız.

Sonra başkalarını suçlamaya başlayacağız. Tabii sırada ilkin Almanlar var, ama onlarınki artık kabak tadı verdi. 'Fransızlar Cezayir'de neler yaptılar!' 'Amerika'da Kızılderililer ne oldu!' vb..."[474]

---

rumluları ve mağdurları (Osmanlı'nın çok etnisiteli yapısında, o yüzyılların ve o dönemlerin koşullarında) tek bir dinsel inanç ya da tek bir etnisite topluluğuna indirgenebilir mi? Bütün bu sorulara yanıt aranırken Osmanlı'yı özellikle son yüzyılında kuşatan emperyalist devletlerin etkileri, oyunları, entrikaları göz ardı edilebilir mi? Bu ve benzer sorular bilimsellikle, serinkanlılıkla irdelenmelidir" (Ataol Behramoğlu, "Tarihi Doğru Okumak", Cumhuriyet, 19 Mart 2005, s.6).

[474] Murat Belge, "Üzülmek de Yasak", Radikal, 12 Nisan 2005, s.11.

Anımsandığı üzere, "Orhan Pamuk'un '1 milyon Ermeni, 30 bin Kürt öldürüldü' açıklaması medyada tepki uyandırdı...

Pamuk'un hiçbir belge göstermeden 1 milyon rakamını telaffuz etmesine kızan Vatan yazarı Ruhat Mengi, bunun düşünce özgürlüğü değil ihanet özgürlüğü olduğunu, elindeki belgelere göre olaylarda ölen Ermeni sayısının 'en fazla' 300 bin olabileceğini söylüyordu 11 ve 12 Şubat tarihli yazılarında. Yani sorun özünde bir hesap sorunuydu: 300 bin dediğinizde vatansever; 1 milyon dediğinizde vatan haini oluyordunuz.

Konunun bu şekilde tartışılmasının başta Türkiyeli Ermeniler olmak üzere tüm Ermeni halkı üzerinde nasıl bir etki yapacağı bir yana, tartışmanın rasyonalitesini neredeyse tamamen ortadan kaldıracak bir üsluptur bu. Toplumsal hafızamızın bu travmatik olgusunu artık daha fazla bastıramayacağımız aşikâr, konunun her boyutuyla tartışılması da ayrıca umut verici ama bunu bir sayı, bir hesap boyutuna indirgemek herhâlde çok sağlıklı bir yaklaşım olmasa gerek..."[475]

Yöntem açısından bunların altını çizdikten sonra, geçelim 'Ermeni Sorunu'nun[476] kısa tarihçesine...

---

[475] Kağan Akdoğan, "Ermeni Trajedisi Bir Hesap Sorunu mudur?", Radikal İki, 20 Mart 2005, s.9.

[476] 'Ermeni Sorunu' hakkında bkz. M. Mann, Dark Side of Democracy-Explaining Ethnic Cleansing Cambridge U. Press, 2005; R. Zarakolu, Soykırım/Jenosit/Völkermord', Uzun Yürüyüş Dergisi, No:72, Kasım 2005, s.27-30; E. Gulistanê, 'Antranik Paşa'yı Nasıl Bilirsiniz?', Sosyalist Mezopotamya Dergisi, No:13, Ekim 2005, s.26-30; Nuh Köklü, "Lübnan Rakısı, Ermeni Yahnisi vd.", Radikal İki, 18 Ocak 2004, s.7; Oral Çalışlar, "Tarafsızlık ve Ermeni Sorunu", Cumhuriyet, 30 Mayıs 2005, s.4; Y. Türker, "Yine Ermeniler!", Radikal, 20 Aralık 2004, s.4; M. Tunçay, "Ermeni Sorunu Hakkında Bir Kitap", Radikal Kitap, No:220, 3 Haziran 2005, s.30; A. İnsel, 'Ermeni Sorunu ve İç Düşman Kategorisi', Radikal İki, 29 Mayıs 2005 s.3; H. Lukas, 'Zihniyet Değişimi Şart', Basler Zeitung, 17 Mayıs 2005; Z. Aksoy, "Bu da Agop'un Hikâyesi", Radikal Kitap, 7 Ekim 2005, s.37; A. Arslanyan, Adım Agop Memleketim Tokat, Aras Yay., 2005; A. Avagyan-G.F. Minassian Ermeniler ve İttihat ve Terakki, İşbirliğinden Çatışmaya, Aras Yay., 2005; O. Ekinci, "Aile Tarihimizde Ermeniler", Cumhuriyet, 5 Mayıs 2005, s.15; V. Oskanyan, "Soykırımdan Kaçış Yok", Die Welt, 20 Nisan 2005; N. Mert, "24 Nisan'dan Sonra", Radikal, 21 Nisan 2005, s.6; Ö. İnce, "Türk-Ermeni Sorununa Fransız Tarihçi Gaillard'ın Bakışı", Hürriyet, 29 Mart 2005, s.16.

1.1) 'ERMENİ SORUNU'NUN KISA TARİHÇESİ

"Her birimiz, her şeyden,
herkesin önünde sorumluyuz."[477]

Sorunun kısa tarihçesine gelince...

TÜRK-ERMENİ İLİŞKİLERİNE DAİR SATIRBAŞLARI[478]
Türkler ile Ermeniler, tarih sahnesinde ilk kez Selçuklular döneminde tanıştılar. 1071'deki Malazgirt Savaşı'nda Bizans ordusunun saflarında yer alan Ermeni kuvvetlerinin savaşın en kritik noktasında Alparslan'ın safına geçmesi savaşın kaderini değiştirdi. Bu, Türk-Ermeni dostluğunun başlangıcı oldu ve bu dostluk yüzyıllarca devam etti.
Fatih Sultan Mehmet, 1453'te İstanbul'un fethinden sonra, tıpkı Rum patriğini tanıdığı gibi, 1461'de zaten arkadaşı olan Ermeni patriğini de tanıdı ve Ermenilerin 'millet' olarak kabul edilmesine dair ferman çıkardı. Osmanlı'da uygulanan sisteme göre, belli bir vergi ödeyen dini gruplar, kendi hayatlarını sürdürme ve kültürlerini yaşatma bakımından özerkliğe sahipti.
Ermeniler 19. yüzyıla kadar Osmanlı toplumu içinde nispeten sakin ve güvenli bir hayat sürdüler. Devlet yönetiminde üst düzey görevlere gelen Ermeniler olduğu gibi, mimari ve müzik gibi imparatorlukta hayli etkili güzel sanatlar alanında da büyük isimler yetişti. Öyle ki, bugün İstanbul'u süsleyen tarihi anıtların bir kısmında Ermeni mimarların, dudaklarımızda gezinen şarkıların bir bölümünde de Ermeni bestekârların imzası vardır.
1768-74'teki Osmanlı-Rus savaşı sonunda imzalanan Küçük Kaynarca Antlaşmasıyla Osmanlılar Doğu bölgesinde bir miktar toprak kaybetti. Rusların Erzurum'a kadar gelmesi, Rusya'ya bağlı Ermenilerin bölgede otonomi ve güç kazanmasına yol açtı. Bu da, Ermeniler tarafından topraklarına el konulan ve bu nedenle Trabzon civarına göç eden Çerkezlerdeki Ermeni düşmanlığını artırdı. Benzer bir sorun bir süre sonra Kürtler ile Ermeniler arasında da yaşanacaktı.
1848'de İstanbul'da gençlerin çoğunluğunu oluşturduğu milliyetçi Ermeniler ilk kez bir miting düzenledi. Mitingin kime karşı olduğu tam olarak belli değilse de, milliyetçi Ermenilerin giderek güç toplamaya başladığı somut bir biçimde görüldü.
1860'ta Fransa'daki Ermenilerin etkisiyle Fransız Devrimi'nden esinlenen bir anayasa, İstanbul'daki Ermeni Patrikhanesi tarafından kabul edildi. Bu anayasaya göre, bir genel konsey kurulacak ve bu konsey cemaate ait okul, kilise gibi binaların yapımıyla ilgilenecekti. Bu, Ermeni milliyetçiliğindeki gelişmenin yeni bir habercisiydi.
1877'de Kafkasya'daki Ermeniler, Rus Çarından işgal edilen bölgeden çekilmemesini ve bu bölgeleri Ararat (Ağrı) bölgesiyle birleştirerek Ermenilere otonomi vermesini istediler. Diğer teklifleri de benzer ayrıntılar içeriyordu: Eğer Rus ordusu çekilecekse, Osmanlı'da azınlıkları himaye eden reformlar uygulama sahasına konuluncaya kadar Rus askerleri bölgede kalmalı ve Ermenileri, Çerkez ve Kürtlere karşı korumalıydı.
1878'de Rusya altı aylık bir savaştan sonra Osmanlı ordusunu yenerek Yeşilköy önlerine kadar geldi. Burada yapılan antlaşmada Rusya'nın sergilediği tavır ilginçti: Çünkü, Balkan devletleri için istediği bağımsızlığı Ermeniler için talep etmemişti. Ancak, Ermenilerin Kürt ve Çerkezlere karşı Osmanlı tarafından korunmasını güvenceye almıştı. Ayrıca Batum, Kars ve Ardahan Rusya'ya bırakılıyordu.

[477] Fyodor Dostoyevski.
[478] Sefa Kaplan, 1915'te Ne Oldu? 90. Yılında Ermeni Trajedisi, Hürriyet Yay., 2005, s.19-28.

1878'de toplanan Berlin Kongresi de Ermenilere istedikleri özerkliği vermedi. Tam tersine, Rusların Doğu Anadolu'da güç kazanmasını istemeyen Almanya, Fransa ve İngiltere, Ermenilere tanınması talep edilen haklar konusunda da hayli mütereddit davrandı. Ermenilere ilişkin reform tasarrufu doğrudan Osmanlı yönetimine bırakıldı.

1876'da tahta çıkan II. Abdülhamit, 1878 Berlin Kongresi'nden sonra Doğu Anadolu'daki vilayetleri yeniden tanzim etti. Yeni yapılanmada esas alınan temel yaklaşım, Ermenilerin hiçbir vilayette çoğunluk teşkil etmemeleriydi. Arkasından da, Ermenilerin hiçbir yerde çoğunluk olmadığı, dolayısıyla, Berlin Kongresi'nde vaat edilen reformların uygulanmasına gerek bulunmadığı söylenecekti.

19. yüzyılın sonlarına doğru, Avrupa'yı ilgilendiren Ermenilere yönelik reformlardan ziyade, Rusya'nın bölgede güç kazanabileceği ihtimaliydi. Özellikle İngiltere, Rusya'nın bölgede güçlenmesini istemiyordu. Almanya ise öteden beri doğuya doğru yayılma politikası güdüyordu. Bismarck, "Doğu koridorunun açık tutulmasını ve böylece diğer güçlerin birleşmesinin engellenmesini ve kendi huzurlarının korunmasını" istiyordu. Avrupalı devletler, bölgedeki siyasi emelleri için Ermenileri kullanmaktan çekinmiyorlardı.

Osmanlı topraklarını bir bütün hâlinde tutmaya çalışan II. Abdülhamit, Ermeniler üzerinde oynanan oyunlardan haberdardı. "Avrupa, Yunanistan ve Rodos'u alarak bizim ayaklarımızı kopardı; Bulgaristan, Sırbistan ve Mısır'ın kaybıyla da ellerimizi kesti, şimdi Ermenileri kışkırtarak bizim en hayati organlarımızı parçalamak istiyorlar" diyecekti.

Alman imparatoru Kayser II. Wilhelm'in doğuya açılma stratejisindeki müttefiği Osmanlı'ydı. Bu nedenle, Rusya, İngiltere ve Fransa'nın aksine, Osmanlı'nın birliğini ve bütünlüğünü savunur görünüyorlardı. Padişahı 'cihat' ilan etmesi için kışkırtan da Almanlardan başkası değildi.

1891'de II. Abdülhamit büyük Kürt aşiretlerinin lider ve şeyhlerini İstanbul'a çağırdı. Hepsine 'paşa' unvanı vererek kendi adıyla anılan ünlü 'Hamidiye Alayları'm kurdurdu. Bu Kürt alayları aslında aşiret milisleriydi. Hamidiye Alayları, milliyetçi Ermenilerle mücadele ederken, bölgedeki masum sivil halka karşı da şiddet uygulamaktan çekinmedi.

1894-96 yılları arasında Anadolu'nun birçok kentinde milliyetçi Ermenilerin öncülük ettiği gösteriler ve ayaklanmalar düzenlendi. Zeytun (günümüzde Kahramanmaraş'ın Süleymanlı bucağı), Merzifon, Erzincan ve Adana-Dörtyol'daki isyanlarda ciddi çatışmalar yaşandı. Çatışmalarda sivil halk da büyük kayıplar verdi.

1895'te Kumkapı'daki Patrikhane'de toplanan yüzlerce silahlı ve silahsız Ermeni Babıâli'ye doğru yürüyüşe geçti. Ermeniler için güvence ve otonomi talep ediyorlardı. Müslüman ahâli de silahlanarak gösterici Ermenilerin üzerine yürüdü. Yüzlerce kişi öldü. Anadolu'da da benzer çatışmalar yaşandı. Pek çok Ermeni'nin yanı sıra binlerce Müslüman da hayatını kaybetti.

1896'da Ermeni Taşnak komitacıları, İstanbul'da bombalı saldırı düzenleyip Osmanlı Bankası'nı bastı ve 150 kişiyi rehin aldı. Eylem sırasında 100'ü aşkın insan öldü. Ermeniler bir Fransız gemisiyle İstanbul'dan ayrıldı. Bunun üzerine ülke çapında Ermenilere karşı yeni bir öfke kabardı ve kısa sürede katliama dönüştü.

1902'de Paris'te toplanan ilk Jön Türk Kongresi'nde Prens Sabahattin'in çevresinde toplanan Ermeni aydınları, reformlar için Fransa, İngiltere ve Rusya gibi büyük devletlerin ülkeye müdahale etmesini savunuyorlardı. Jön Türkler'in daha sonra İttihat ve Terakki'yi oluşturacak milliyetçi kanadı ise buna karşı çıkıyordu.

1905'te Ermeni komitacılar, İstanbul'da cuma namazından çıkan Sultan II. Abdülhamit'e karşı bombalı bir suikast eylemi gerçekleştirdiler. Padişah sağ olarak kurtuldu. Bazı Ermeni komitacılar yakalandı. Bu olay üzerine Tevfik Fikret, 'Bir Lâhza-i Teahhur (Bir Anlık Gecikme)' şiirini yazdı ve suikastın başarısız olmasından duyduğu üzüntüyü dile getirdi.

1908'de (24 Temmuz) Balkanlardaki askeri isyanlar sonucu II. Abdülhamit Meşrutiyeti ilan ettiğini açıkladı. Osmanlı'da yaşayan tüm azınlıklar gibi Ermeniler de Meşrutiyeti büyük sevinç gösterileriyle karşıladı.

1909'da 31 Mart Ayaklanması (12-13 Nisan) sırasında Adana'da İngiliz ve Fransız gemilerinden destek aldıkları iddiasıyla Ermenilere karşı da saldırılar düzenlendi, iki yüz kadar Ermeni köyüne girildi ve binlerce Ermeni öldürüldü.
31 Mart Ayaklanması'nı bastıran Hareket Ordusu ile İT grubu, Ermenilere yapılan saldırılarla birlikte, yabancı güçlerin ülkeye müdahale etmesine yardımcı olan Ermenileri de kınadı.
Talat, Enver ve Cemal paşalar liderliğindeki İttihat ve Terakki yönetimi döneminde (1912-18), Almanlarla sıkı bir işbirliğine gidildi. Bu dönemde, Ermeniler de, Ruslar ve Fransızlarla dayanışma içine girdiler. Almanlar da Ermenilere karşı Osmanlı'nın yanında yer aldı.
1912-13 Balkan Savaşı'nda Osmanlılar Avrupa'daki topraklarının neredeyse tümünü kaybetti. Edirne bile önce kaybedildi, sonra geri alındı. Aynı yıllarda ilk kez askere alınan Ermenilerin, geri hizmetlere verilmesi için tamim çıkarıldı. Bu tamim, Ermenilerin ülke çapında silahsızlandırılmasını amaçlıyordu.
2 Ağustos 1914'te Osmanlı-Alman paktı kabul edildi, iki Alman zırhlısının Rusya kıyılarını bombalaması sonucu Türkiye savaşa girdi. Enver Paşa, 1914 kışında ünlü Sarıkamış Harekâtı'nı başlattı. Ancak bu harekât büyük bir bozgunla ve 40 bin kişinin ölümüyle sonuçlandı. Sayılan 20 bini geçen gönüllü Ermeni askeri, Rus ordusunun saflarında Osmanlılara karşı savaştı. Böylece Osmanlıların Kars, Ardahan ve Batum'u geri alarak Orta Asya'ya kadar uzanan bir güvenlik koridoru oluşturma planı da suya düştü.
İT, doğudaki Ermenilerin Ruslara karşı isyan başlatmasını istedi. Ermeniler ise bunu reddetti. Çünkü özellikle Rusya Ermenileri, zaten gönüllü olarak Osmanlı'ya karşı savaşıyordu.
1914'te 1. Dünya Savaşına girdikten sonra Enver Paşa cihat ilan etti. Bu cihat, özellikle Osmanlı toprakları içindeki Ermenilere karşı başlamış olan tepki ve nefreti de artırdı. 1914-5'te silâhaltındaki Ermeniler silahsızlandırıldılar, yol ve demiryolu inşaatlarında çalışmaya yollandılar.
1915'te ittifak kuvvetleri Çanakkale'ye çıkarma yaptı. Hemen arkasından 20 Nisan-15 Mayıs 1915 arasında Van ve Zeytun'da Ermeni ayaklanmaları patlak verdi. 10 bin kadar Türk ve Kürt, Ermeniler tarafından öldürüldü.
24 Nisan 1915'te, özellikle İstanbul'da Ermeni ileri gelenleri ve aydınları tutuklandı. Gerekçe, 27 Nisan'daki yortu gününde isyan başlatıp terör eylemlerine geçeceklerine dair edinilen istihbarattı. Baskın yapılan bazı evlerde silah ve bombalar ele geçirildi.
27 Mayıs 1915'te Talat Paşa, Enver Paşa'nın talebi üzerine hazırlanan Tehcir Kanunu'nu yürürlüğe koydu. Kanuna göre, Ermeniler gruplar hâlinde Suriye'deki Deyr üz-Zor vilayetine ve Basra bölgesine gideceklerdi. Kadın ve çocukların çoğunluğunu oluşturduğu beş yüz binden fazla insan yollara döküldü. Zorunlu göçe tâbi tutulanların ancak üçte biri sağ olarak hedefe ulaşabildi, insanların bir kısmın salgın hastalıklar yüzünden kırıldı, bir kısmı da Teşkilât-ı Mahsusa'nın örgütlediği çeteler tarafından katledildi.
1915 Temmuz-Ağustos aylarında Antakya civarında Musa Dağı'nda toplanan dört bin kadar Ermeni, iki ay boyunca Osmanlı kuvvetlerine direndi. Bu grup daha sonra Fransız ve İngiliz savaş gemileri tarafından gemilere bindirilerek götürüldü.
1916'da Ruslar Erzurum'u ele geçirdi. Ruslarla birlikte hareket eden Ermeniler, bölgedeki sivil halkı katletti. 1917'deki Bolşevik ihtilali sonrasında Rus birlikleri Erzurum'dan çekildi. Ermeniler Ruslarla birlikte kaçtı. Kalan sivil Ermeniler, bu kez Müslüman ahâli tarafından katledildi.
1915-16 yılları arasındaki Ermeni tehciri sırasında, masum sivil halka karşı çeşitli suçlar işledikleri gerekçesiyle ülke çapında 1.000'i aşkın görevli hakkında Osmanlı makamlarınca soruşturma açıldı. Katliamlardan sorumlu bulunan kırk kadar kişi idam edildi. Bunlar arasında Boğazlıyan kaymakamı da vardı. Katliamlarda ismi öne çıkan Diyarbakır Valisi Reşit Bey ise intihar etmişti.
1919'da İngilizler Ermeni katliamından sorumlu tuttukları 144 Osmanlı aydınını Malta'ya götürerek uluslararası bir mahkemede yargıladılar, iki buçuk yıl tutuklu kalan İttihatçı aydınlar, yargılamalar esnasında kanıt bulunamadığı için 1921'de serbest bırakıldı.
1921'de Berlin'de Talat Paşa, 1922'de Tiflis'te Cemal Paşa Ermeniler tarafından öldürüldü.

1.2) TEHCİR KARARI VE SONRASI

"Sunt lacrimae rerum."[479]

"23 Ocak 1913'te o ünlü Babıâli Baskını'yla iktidarı yeniden ele geçiren İttihat ve Terakki yönetimi, Balkan bozgununun acısını hiç değilse bir miktar hafifletmek için birtakım askeri tedbirler almaya başladı. Yönetimdeki Talat, Enver ve Cemal paşaların Almanlara yönelik sempatisi, yeni hükümetin politikasının da esası olacaktı. Almanlar safında yeni bir savaşa girmenin kaybedilen toprakları geri kazandırmasa bile, Turan hayallerini gerçekleştirmeye yardım edeceğini düşünen Enver Paşa, Osmanlı Devleti 20 Temmuz 1914-te tarafsızlığını ilan ettiği hâlde, savaşa girmenin yollarını aramaktan vazgeçmeyecekti. Bunun için 10 Ağustos'ta Almanya'yla gizli bir anlaşma yapmaktan bile çekinmeyecek, bu da İngiliz gemilerinin önünden kaçan Goeben ve Breslau adlı iki Alman zırhlısının Çanakkale'den Türk karasularına girmesiyle sonuçlanacaktı. İtilaf Devletleri'nin protestoları karşısında ise bu iki zırhlının Osmanlı Devleti tarafından satın alındığı ilan edilecek, Yavuz ve Midilli adları verilen gemiler donanma saflarına katılacaktı.

Tam da o sıralarda donanma komutanlığına getirilen Amiral Souchon, Enver Paşa'dan aldığı yazılı izne dayanarak Türk bayrağı çekilen Yavuz ve Midilli'nin de aralarında bulunduğu Osmanlı donanmasıyla Karadeniz'e açılıp Rus gemilerini batırarak başta Sivastopol olmak üzere muhtelif Rus limanlarını bombalamakta gecikmeyecekti. Bunun üzerine Ruslar 2 Kasım 1914'te Osmanlı Devleti'ne savaş ilan edecek, İngilizler de 3 Kasım'da Çanakkale'yi topa tutacaklardı.

Balkan bozgununun yorgunluğunu ve moral bozukluğunu üzerinden atamayan Osmanlı ordusu, üç cephede birden yeniden savaşa girmişti. Çanakkale'de 1. ve 2. Ordu, Kafkaslarda 3. Ordu, Suriye ve Filistin cephesinde ise 4. Ordu görev yapıyordu.

Ermeni meselesi, 3. Ordu'nun görev alanında kalıyordu. Balkanlardaki milliyetçilik hareketlerine paralel bir biçimde, Osmanlı tarafından 'millet-i sadıka (sadık millet)' olarak tanımlanan Ermenilerin mil-

---

[479] "Gerçekler de gözyaşı döker" (Vergilius).

liyetçi unsurları, bağımsız bir Ermenistan kurma arzusuyla öteden beri örgütleniyorlardı. Özellikle, '93 Harbi' olarak bilinen 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı sırasında Doğu Anadolu'da giderek güçlenen Ermeni çeteleri, Ruslarla işbirliği yaparak büyük hayal kırıklığına sebep olmuşlar, daha sonra da Sultan II. Abdülhamit'e suikast teşebbüsüne kadar uzanan isyanlar, söz konusu hayal kırıklığını beslemişti.

İşte 1914 yılında Ruslarla yeniden savaşa giren 3. Ordu'nun en büyük sorunu, cephe gerisinin güvenliği ve lojistik desteğin sürdürülebilmesiydi. Daha önce, II. Abdülhamit tarafından Kürt aşiret reislerine kurdurulan 'Hamidiye Alayları'nın bölgede yarattığı terör, Müslüman halk ile Ermeniler arasında gerginliği iyice artırmış, Ermeni çetelerinin isyanları ise işin iyice tuzu biberi olmuştu.

Bölgede çetelerin kışkırttığı sivil halkın birbirine girmesi için bir kıvılcım yeterliydi ve bu kıvılcım da Ruslarla başlayan savaştı. Üstelik o sırada Osmanlı ordusunda pek çok Ermeni silâhaltında bulunuyordu. Enver Paşa, ilk önce bu askerlerin silahsızlandırılması emrini verdi. 18 Mart'taki Çanakkale Savaşı'ndan kısa bir süre sonra, Ermeni örgütlerinin 15 Nisan'da Van'da başlattıkları isyan üzerine İttihatçı yönetim yeni tedbirler alma yolunu tuttu. İlki, 24 Nisanda, İstanbul'da yayımlanan Ermeni gazetesi Azamart'ın bürosunu basmak ve Ermeni toplumunun aydın kesimini tutuklamaktı. Aralarında doktor, gazeteci, yazar, din adamı ve milletvekillerinin de bulunduğu iki binden fazla kişi, çeşitli Ermeni örgütlerine üye oldukları gerekçesiyle tevkif edilmişti. Ne yazık ki, bu insanların büyük bir bölümünden daha sonra haber alınamayacaktı.

Doğu Anadolu'daki olaylar bitip tükenmek bilmiyordu. Başkumandan Vekili Enver Paşa, içişleri Bakanı Talat Paşa'ya, 2 Mayıs 1915 tarihinde bir telgraf çekerek, bölgede yaşayan Ermenilerin, ya Rus ordularının üzerine ya da Anadolu'nun muhtelif bölgelerine doğru sürülmesini talep etmişti. Enver Paşa'nın telgrafının son satırları ise belli bir düşüncenin yürürlüğe konduğunu gösteren işaretler açısından hayli dikkat çekiciydi:

'Bir mahzur yoksa isyancıların ailelerini ve isyan bölgesi halkını sınırlarımız dışına göndermeyi ve onların yerine sınırlarımız içine dışarıdan gelen Müslüman halkın yerleştirilmesini tercih ederim.'

Aslında daha kanun çıkmadan Ermeniler tehcir edilmeye başlanmıştı. Padişah Mehmet Reşat imzalı ve 27 Mayıs 1915 tarihli Tehcir Kanunu, sadece bunu resmi hâle getiriyordu. Böylelikle, yaklaşık 25 yıldır Hamidiye Alaylarıyla Ermeni çetelerinin uyguladığı şiddet arasına sıkışıp kalmış bulunan sivil halk, asırlardır üzerinde yaşadıkları topraklardan kopartılıp bir meçhule doğru yola çıkmaya hazırlanıyordu. Kendilerine tanınan süre iki haftaydı. Kıymetli eşyalarını yanlarına alabilecekler, geride kalan mülkleriyse mahalli yönetimler tarafından satıldıktan sonra parası kendilerine ulaştırılacaktı. Devlet, sürgün güzergâhındaki güvenliği sağlamakla kalmayıp beslenme ve sağlık gibi temel ihtiyaçları da karşılayacaktı. Ne var ki kimi yerlerde Teşkilâtı Mahsusa bünyesinde bulunan Topal Osman gibi çete reislerinin kafilelerin güvenliğini sağlamakla görevlendirilmeleri, yaklaşan katliamların da ilk habercisi gibiydi. Ermeni kafilelerinin yanlarında başta altın olmak üzere değerli eşyalar taşıdıkları dedikodusu, yağmacıların iştahlarını kabartan ana unsurdu. Kafileleri basıp hiçbir değerli eşya bulamayan eşkıya, insanları öldürüyor, genç kızlara tecavüz ediyor ve dağa kaldırıyordu.

Başta katliamlar olmak üzere yaşanan büyük facia, hiç kuşku yok ki İstanbul'a da rapor ediliyordu. Ne var ki iş bir kez çığırından çıkmıştı ve Anadolu yolları savunmasız Ermeni kafileleriyle doluydu. Faciayı fark eden İstanbul'un gönderdiği emirleri ise doğal olarak kimse ciddiye almıyordu. Bir yandan Kürt çeteleri, bir yandan Teşkilât-ı Mahsusa başına buyruk davranmaktan çekinmiyordu. Seferberlik şartları ise bir başka yıkım sebebiydi.

Talat Paşa, yıllar sonra yayımlanan hatıralarında tehcirden duyduğu pişmanlığı şu sözlerle dile getirecektir:

'Esas itibariyle askeri bir ihtiyat tedbirinden başka bir şey olmayan tehcir, vicdansız ve seciyesiz (karaktersiz) insanların elinde bir facia şeklini almıştır. Maksadım bu hareketlerin çirkinliğini gizlemek değildir. (...) İttihat ve Terakki komitesi azaları Ermenilere karşı yapılan hareketlerden dolayı son derece müteessirdirler ve daima bu hadiseleri önlemek üzere hükümet üzerinde müessir (etkili) olmaya çalıştılar.'

Talat Paşa'nın bu sözlerinin pek bir anlamı yoktu artık. Çünkü pişmanlık dolu bu sözler kayda geçirildiğinde, muhtelif kaynaklara göre, sayılan 300 bin ile bir milyon arasında değişen Ermeni yurttaş yollarda ölmüş veya öldürülmüştü..."[480]

1.3) SOYKIRIM ÜZERİNE

"Cuivis potest accidere, quod cuiquam potest."[481]

Prof. Dr. Halil Berktay'ın, '1915'te ne oldu?' sorusuna verdiği yanıt şudur: "1915'ten başlayarak 1915 ve 1916 yılları içinde gerçekten korkunç bir olay cereyan etti. O dönemde bütün iktidar Talat, Enver ve Cemal Paşa üçlüsündeydi... Bu üçlünün iradesiyle, önce Tehcir Kanunu çıkartıldı.[482] Bu yasa ile Osmanlı topraklarında yaşayan bütün Ermeniler, sırf Ermenilikleriyle tanımlanmış bir şekilde, ilk önce bulundukları mahalde gözaltına alınıyorlar, mallarını ve mülklerini arkalarında bırakmaya zorlanıyorlar.

Resmi tezler şöyle bir anlatım içinde gelişiyor: 1915'teki savaş koşullarında, Ermeni milliyetçileri özellikle doğu cephesinde ve gerisinde, Çarlık ordularıyla işbirliği içindeydiler. Bu bağlamda yerel Türk-Müslüman nüfusa saldırarak çok fazla zarar verdiler. Dolayısıyla, savaş bölgesinin güvenliği açısından, zorunlu bir karar alınmış ve Ermeniler daha emin bölgelere göç ettirilmiştir. (...)

Ermenilerin bir genel isyan hâli varmış gibi imalarda bulunuluyor. Hepsi yanlış: 1914-15'te (1915 Nisanı öncesinde) bir Ermeni

---

[480] Sefa Kaplan, 1915'te Ne Oldu? 90. Yılında Ermeni Trajedisi, A.g.e. s.19-28.

[481] "Birinin başına gelen, herkesin başına gelebilir" (Publilius Syrus).

[482] Üç Maddelik Tehcir Kanunu: "1. Vakt-i seferde (sefer vakti) ordu, kolordu ve fırka (tümen) kumandanları ve bunların vekilleri ve müstakil mevki (bağımsız garnizon) kumandanları ahali tarafından herhangi bir suretle evâmir-i hükümete (hükümet emirlerine) ve müdafaa-i memlekete ve muhafaza-i asayişe müteallik (ilişkin) icraat ve tertibata karşı muhalefet ve silahla tecavüz ve mukavemet (direniş) görürlerse hemen kuvva-yı askeriye (askeri kuvvetler) ile en şiddetli surette tedibât yapmaya (cezalandırma) ve tecavüz ve mukavemeti esasından imha etmeye mezun (izinli) ve mecburdurlar... 2. Ordu, kolordu ve fırka kumandanları icâbet-ı askeriyeye mebni (askeri icaplardan ötürü) veya casusluk ve hıyanetlerini hissettikleri kurra (köyler) ve kasabât (kasabalar) ahalisini münferiden veya müctemian (tek tek veya toplu hâlde) diğer mahallere sevk ve iskân ettirebilirler... 3. Neşri tarihinden muteberdir" (Sefa Kaplan, "Üç Maddelik Tehcir Kanunu", Hürriyet, 29 Mart 2005, s.6).

isyanı yoktu. Doğu Anadolu için bile kitlesel bir isyan hâli söz konusu değildi. Ermeni komitacılarının faaliyeti de halk ile milliyetçi gerillaların ayırt edilemeyeceği bir kitlesellik boyutlarında değildi. Osmanlı devletinin Ermeni tebaasının büyük çoğunluğu, masum yaşamını barış içinde sürdürüyordu.

Bu tehcir öyle kayıpsız, katliamsız yapılmıyor. Dışarıdan baktığımızda muazzam bir telefat görüyoruz. Osmanlı topraklarında yaşayan 1,5 milyon Ermeni'nin, Türk devletinin tahminiyle asgari 300-400 bin kadarı, Ermeni diasporasının azami tahminiyle 1 milyon 200 bin kadarı ölmüştür. Üstelik bu insanlar, bir veya bir buçuk yıl içinde ölüyorlar. Orhan Pamuk bir milyon demiş, bana sorduklarında da ben belki 600 bin, belki 800 bin, belki 1 milyon diyorum. İsterseniz 300 bini kabul edelim, ne fark eder? Bu, korkunç bir rakamdır. Bu kadar kısa süre içinde, bu kadar insanın nasıl öldüğünü düşünmemiz lazım.

Bugüne kadar Türkiye'nin resmi söylemi, bunların, deyim yerindeyse, 'kazara' öldüklerini iddia etti. 1915 Nisanı'ndan itibaren, en az 300 bin, belki 600 bin veya daha fazla ölüden söz ediyorsak, bu, dağınık köyler arasında iki tarafın paramiliter grupları tarafından yapılan çete savaşlarından çok başka boyutlarda bir olayın varlığını gösterir. Deniliyor ki, asla planlı katliam olmadı, katliam olduysa da kazara ve istenmeksizin, konvoylara saldıran çapulcular yüzünden oldu. Ayrıca salgın hastalıklar, açlık ve yoksulluk da telefata yol açtı...

Devlet, Ermenileri zorla göçürüyorsa ve sonra bu insanların önemli bir bölümü açlıktan ve susuzluktan ölüyorsa, bu bile çok ciddi bir şekilde devletin suçu kategorisine giriyor..."[483]

"Tehcirin 300-800 bin arası kişinin ölümüyle sonuçlandığı konusunda en muhafazakâr uzmanların bile kuşkusu yok. En önemli anlaşmazlık tehcir kararının ardında Ermenileri ırk olarak yok etmeye yönelik bir kasıt unsurunun olup olmadığı konusunda. Na-

---

[483] Halil Berktay, "1915'in Sorumlusu Talat, Enver ve Cemal Paşa'dır", Hürriyet, 31 Mart 2005, s.6.

zilerin bile geride soykırım belgesi bırakmadığı bilinince tarihçilerden ne beklendiği anlaşılmıyor".[484]

"Soykırımın illa Hitler'in yaptığı gibi özel kamplarda yapılmasına gerek yoktur. İddia edilen bahanelerle ilgisi olmayan yüz binlerce insanı öleceklerini bile bile yollara çıkartıp kasten hastalıklara, hava koşullarına kırdırtmak bütün bunların üstüne de yollarda özel tutulmuş görevlilerce erkeklerini öldürmek, kadınlarını kaçırıp tecavüz etmek de İTC usulü bir soykırımdır... (...)

Revizyona uğratılmış, ikinci İT dönemi olarak adlandırabileceğimiz 1923 Kemalizm iktidarı[485] bu malzemenin üzerine yenilerini de ekleyerek sorunu büyütmüştür. İlk İTC iktidarı Alman emperyalizmiyle beraber dışarıya doğru dalga dalga saldırganlaşan bir politika izlerken ikinci İTC Kemalist yönelim içeriye doğru saldırganlaşan ve İngiliz emperyalizmiyle dirsek temasında bir çizgiyi rota olarak belirlemiştir. Orta Asya'ya yürürken yolunun üstündekileri 'temizleyen' ilk İTC yerini Kemalist iktidara devretmiş, o da Anadolu üzerinde yükselen ve içerideki düşmanlar olarak belirlenen İslâmi kesimleri ve Kürtleri temizlemeyi kendine görev edinmiştir.[486] Her iki 'temizlik' için de aynı örgüt kullanılmıştır: 'Teşkilât-ı Mahsusa.'

Yaratılmaya çalışılan 'Türk Ulus Devleti'nin derin kanadını oluşturan bu kurum 1915'te aldığı görevden dolayı merkezini Erzurum'a taşımıştır. 1915'teki 'temizliğin' adım adım nasıl planlandığı, uygulandığı açığa çıkmış Teşkilât-ı Mahsusa'nın belgeleri ve yöneticilerinin anlatımlarıyla da kanıtlanmıştır. Falih Rıfkı Atay, 1914'te bu gruba katılma isteğinin üstleri tarafından 'Bu iş sana göre değil, biz çetelere hapishaneden adam arıyoruz, senin gibi genç arkadaşların yeri orası değildir' dediğini anlattıktan sonra,

---

[484] Ayşe Hür, "Sadece Tarihçilere Bırakmayalım!", Radikal İki, 25 Nisan 2004, s.6.

[485] Bkz. Erik-Jan Zürcher, Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: Kemalizm, İletişim Yay., c.2, 2001.

[486] Bkz. Mehmet Pamak, Kürt Sorunu ve Müslümanlar, Selam Yay., Hasan Hüseyin Ceylan, Cumhuriyet Dönemi Din-Devlet İlişkileri, Rehber Yay., C:3, 1993; "Kürtlerin Geleceği ABD Emperyalizmine Teslim Edilemez", Devrimci Halkın Birliği, No:29, 15 Kasım 2005, s.11; Birtan Polat, "Genişletilmiş Ortadoğu Çerçevesinde Kürt Sorunu", Demokratik Dönüşüm Dergisi, No:21, Ekim 2005, s.63-66.

Genel Merkez'den ayrıldığını ve 'Bu katiller ordusundan hiçbir şey anlamadım' dediğini anlatır.[487]

Atay, daha sonra olayı anlar ve şu tespitte bulunur: 'Ne acı şeydir ki, bu facia olmasaydı, Kuvva-yı Milliye hareketi tutunamazdı.[488] Teşkilât-ı Mahsusa hapishanelerdeki tutukluları Ermeni soykırımına katılmaları koşuluyla salmıştır. Mahkûmlar, eşkıyalar, ayrıca Balkan ve Kafkasya'dan gelen göçmenlerden yararlanılarak soykırım yürütülmeye çalışılmıştır. Özel yasalar, fonlar, kadrolar, silahlar ve mühimmat ile donatılan bu kişiler yarı-özerk bir 'devlet içinde devlet' olarak iş gördüler[489] (Bu kitapta yer alan verilerin çoğu Teşkilât-ı Mahsusa'nın kurucularından ve şeflerinden E. Kuşçubaşı tarafından sağlandı). Görevleri, Anadolu'nun uzak iç bölgelerinde yerleşmek ve Ermeni sürgün konvoylarına pusu kurup imha etmek idi.[490] Kadroların neredeyse tamamı, hem Dâhiliye hem de Adalet Nazırlığı'nın çıkardığı Özel bir afla imparatorluğun hapishanelerinden serbest bırakılmış mahkûmlardan oluşuyordu.[491] 10 Kasım 1918'de Osmanlı Meclisi Beşinci Şubesi önünde tanıklık yapan eski Adalet Nazırı İbrahim, canilerin hapishaneden bu şekilde serbest bırakıldıklarını kabul etmişti. Altınay bizzat kendisinin yaşadığı olaylardan bir kesit sunar anılarında. Altınay'ın bir Osmanlı subayı olarak yaptığı, Ermeni soykırımına yönelik ortaya koyduğu tanıklık, İTC ve kontrolündeki çetelerin işledikleri cina-

---

[487] Falih Rıfkı Atay, Zeytindağı, MEB Yay., 1981, s.36.

[488] Falih Rıfkı Atay, Çankaya, Atatürk'ün Doğumundan Ölümüne Kadar, s.450.

[489] Cemal Kutay, Birinci Dünya Harbinde Teşkilât-ı Mahsusa, s.38 (1962).

[490] Dadrian, Almanya'nın Halep Konsolosu Rössler, Berlin'deki Şanşölye'sine 11 Temmuz 1915 tarihli raporunda Özel Örgüt tarafından gerçekleştirilen katliamın ayrıntılarını "hapishaneden salıverilen ve üniforma giydirilen mahkûmlar... sürgün konvoylarının geçmesi için saptanan yerlere bir plan dahilinde yerleştirildiler" şeklinde betimledi. A.A. Turkei 183/38, a23991; ayrıca bkz. A. Yalman, "Yakın Tarihte Gördüklerim ve İşittiklerim" (331) 1970. Bkz. N. Vakahkn Dadrian, Ulusal ve Uluslararası Hukuk Sorunu Olarak Jenosid, Belge Yay., s.57-59.

[491] War Cabinet's Hearings, 537. Batılı kaynaklar bu mahkûmların sayısını yaklaşık 30.000 olarak hesaplamışlardır. E. Doumergue, "L'Armenie, Les Massacres Et La Question D'Orient" 24-25 (1916). Bir başka Batılı kaynağa göre, sayı 34.000 kadardır, Zurlinden, 657. aktaran N. Vakahkn Dadrian, Ulusal ve Uluslararası Hukuk Sorunu Olarak Jenosid, Belge Yay., s.58.

yetlerin ifşa edilmesi açısından önemli bir belge niteliğindedir. Altınay devrin Susurluk vak'asını bizzat katillerin dilinden anlatır. Anlaşılan odur ki o günküler de bugünküler gibi işledikleri cinayetleri 'vatana hizmet' diye meşrulaştırırlar kendilerince:

'Uzun boylu Çerkez Ahmet, diğeriyse teğmen Halil'di, işte bunlar Teşkilât-ı Mahsusa'nın çete reisleriydi. Özellikle Halil'in gaza'sı daha büyüktü. Bu mücahit milletvekili, Suidi Bey'in çetesi Ardahan'a girdiği zaman o da Artvin'e girmiş, bu güzel beldede yaşayan mutlu Ermenileri perişan etmişti. Bu felaketli haberi Ulukışla'da bulunduğum zaman işitmiştim. Bir Alman gazete muhabiri çetelerin işlediği cinayetleri şöyle anlatıyordu: 'Görseniz, ne zalimce hareketlerde bulundular! Lanet olsun! Bir daha bu adamlarla birlikte yola çıkmam. Ne Müslümanı tanıyorlar ne de Hıristiyanı. Şimdi ora'da Müslüman Müslüman'la çarpışıyor.' Alman gazete muhabirinin bu sözleri gerçekti. Üç sene sonra Artvin'e gittiğim zaman onun anlattıklarının ne kadar doğru olduğunu bizzat gördüm. Zavallı Ermeni kadınları Türk üniforması gördüklerinde ezile büzüle duvar diplerine kaçışıyorlardı. Cennet misali güller, çiçekler ve meyve ağaçları ile ruhlara zevk ve neşe veren bu güzel belde artık bomboştu. Halil ve arkadaşları Artvin halkına o derece zulmetmişlerdi ki, Ermenilerin teşvikiyle Rus hükümeti tarafından Sibirya'ya sürülen İsmail Ağa, bu bahtsız milletin çektiklerine ne kadar üzülmüş ki, Rusların çekilişinden sonra onları her türlü saldırıdan korumaya çalışmıştır. Ermenilere yapılanlar için Çerkez Ahmet çok önemli bir belge niteliğinde idi. Bu kanlı olayın nasıl cereyan ettiğini bizzat onu yapanlardan dinlemek istedim. Çerkez Ahmet'e doğu illerinde neler yaptığım sordum. Çizmeli ayaklarını birbiri üzerine attı, sigarasının dumanını karşıya doğru savurarak: 'Bey birader, dedi, şu harp namusuma dokunuyor. Ben bu vatana hizmet ettim. Gidin, görün! Van ve havalisini Kâbe toprağına çevirdim. Bugün orada tek bir Ermeni'ye rastlayamazsınız. Vatana bu kadar hizmet ettikten sonra Talat denen hergele İstanbul'da buzlu bira içerken ben burada gözetim altında tutulayım! Yok, bu durum haysiyetime dokunuyor!' Çerkez Ahmet'in bir arkadaşı vardı. Zeki Bey'i onunla birlikte öldürmüşlerdi: Nazım'ı Ahmet'e onu sor-

dum: 'Sus, bey birader, dedi, zavallı şehit oldu!' Ben Çerkez Ahmet'ten daha fazla bilgi almak istiyordum: 'Peki! Bu Zehrap filan ne oldu? A! Duymadınız mı? Hepsini geberttim dedi.' Sigarasının dumanını tekrar havaya doğru üfledi, sol eliyle de bıyıklarını düzelterek sözünü şöyle sürdürdü: 'Halep'ten çıkmışlardı. Yolda onlara rastladık. Derhal arabalarını kuşattım. Gebereceklerini anladılar. Varteks dedi ki: Peki, Ahmet Bey, bize bunu yapıyorsunuz, acaba Araplara ne yapacaksınız? Sizlerden onlar da memnun değildirler. O senin bileceğin iş değil kerata, dedim ve bir mavzer kurşunuyla beynini patlattım. Sonra Zehrab'ı yakaladım, ayağımın altına aldım. Bir taş alarak kafasına vurdum ve onu öldürdüm' dedi.[492]

Diğer Türk tarihçisi Ziya Şakir'in yazdığına göre, İttihatçılar dünya muharebesinin ilk günlerinde hapishanelerden yüzlerce caniyi bırakıp Hususî Teşkilât'ın ihtiyarına verdiler. Bundan başka, hemen iş için Rumeli'den ve Kafkaslardan gelmiş muhacirlerden de[493] istifade olunurdu".[494]

1.3.1) MUHTELİF KIRIM VERİLERİ

"Lam seges est ubi Troia fuit."[495]

İlk "Veri, tehcirin 'mimarı' olmakla suçlanan sonraki senelerin sadrazamı Talat Paşa'nın özel arşivinde yer alıyor ve Osmanlı İmparatorluğu'nda 1915 olaylarının öncesinde ve sonrasında var olan Ermeni nüfusun vilâyetlere göre dağılımı gösteriliyor. İlk sütunda vilâyetlerde 1915 sonrasında var olan Ermenilerin sayısı, ikinci sütunda da aynı vilâyetlere tehcir sonrasında başka bölgelerden gelen Ermenilerin adedi bulunuyor.

'Diğer bölgelerde' başlıklı sütunda o vilâyetin çevresinde yaşayan Ermeni nüfus yer alırken, son sütunda tehcir öncesinde, 1914 sayımında mevcut bulunan Ermeni nüfusun dağılımı kaydediliyor ve en altta da genel toplamlar veriliyor. Talat Paşa'ya göre, 1915

---

[492] Ahmet Refik Altınay, İki Komite İki Kıtal, 1919, Yeni Baskı 1992, Fikir Yay., s.45-7.
[493] Ziya Şakir, 1914-1918 Cihan Harbini Nasıl İdare Ettik, 1944. s.50.
[494] Bülent Şahin Erdeğer, "Mezalim ve Soykırım Bağlamında 'Ermeni Sorunu'", Haksöz Dergisi, No:170, Mayıs 2005, s.36-48.
[495] "Bir zamanlar Truva'nın olduğu yerde, şimdi ekinler bitmekte" (Ovidius).

öncesinde Anadolu'da 1 milyon 256 bin 403 Ermeni yaşıyor, tehcir sonrasında bu sayı 400 bin civarına iniyor".[496]

TEHCİR ÖNCESİ VE SONRASI RAKAMLAR				
Vilâyetler	1914'teki Nüfus Kaydına Göre	Diğer Bölgelerde	Yabancı Nüfus	Şu Anda Bulunan Yerli Nüfus
Ankara	44.661	4.560	410	12.766
Musul	0	0	7.033	253
Niğde	4.939	547	850	193
İzmit	56.115	9.464	142	3.880
Kütahya	4.023	0	680	3.932
Eskişehir	8.620	1.104	1.096	1.258
Bolu	3.002	56	551	1.539
Afyonkarahisar	7.498	1.484	1.778	2.234
İçel	350	0	116	252
Karesi	8.663	1.696	124	1.852
Kayseri	47.974	6.778	111	6.650
Adana	51.723	19.664	4.257	12.263
Maraş	27.306	2.010	198	6.115
Sivas	141.000	3.993	948	8.097
Beyrut	1.224	0	1.849	50
Kastamonu	9.052	211	185	3.437
Konya	13.078	3.639	14.210	3.730
Aydın	19.710	0	5.729	11.901
Suriye	0	0	39.409	0
Zor	63	0	6.778	201
Hüdâvendigâr	59.038	10.251	178	2.821
Halep	37.031	19.091	13.591	13.679
Urfa	15.616	451	6.687	1.144
Erzurum	125.657	3.364	0	0
Bitlis	114.704	1.061	0	0
Van	67.792	160	0	0
Diyarbekir	56.166	1.849	0	0
Trabzon	37.549	562	0	0
Elâziz	70.060	2.201	0	0
Toplam	1.032.614	94.206(*)	106.910	97.247
İstanbul	80.000	0	0	80.000
Genel Toplam	1.112.614	94.206	106.910	177.247
1330 sayımında Ermeni Gregoryenlerin genel nüfusu 1 milyon 187 bin 818 ve Ermeni Katoliklerin sayısı 63 bin 967'dir. Her ikisinin toplamı1 milyon 256 bin 403'ten ibaret olarak gösterilmiştir. Mevcut nüfusun tamamen kaydedilmediği için, gerçek miktar 1 milyon 500 bin kadar olacağı gibi, bugün bulunan ve yukarıdaki listede görülen yerli ve yabancıların 284 bin 158 sayısına, ihtiyaten %30 kadar ilâve yapmak gerekir. Bu takdirde gerçek mevcut 250 bin ile 400 bin arasında bulunmuş olur.				
(*) İşbu miktar, esasen yabancı sayısına dahildir. 1914 nüfusuna nazaran 68 bin 433'tür.				

[496] Murat Bardakçı, "Talat Paşa'ya Göre Ermeni Sayıları", Hürriyet, 26 Eylül 2005, s.24.

İkinci veriyse Aexander Kshisian'ın, Halep'te 1992'de yayınlanmış 'Arap Darağaçları ve Ermeni Soykırımı' başlıklı yapıtından.

ERMENİ HALKININ KAYIPLARI[497]	
A) İNSANİ KAYIPLAR	
DOĞU ANADOLU	
KARİN VİLAYETİ	
1. KARİN	185.000 ölü ve sürgün
2.YERZENKA	25.000 ölü ve sürgün
3. BAYBURT	17.000 ölü ve sürgün
4. HASANKALE	10.000 ölü ve sürgün
5. TERCAN	10.500 ölü ve sürgün
6. KEMAH	10.200 ölü ve sürgün
7. KÜRTİCAN	25.000 ölü ve sürgün
8. BEYAZIT	10.200 ölü ve sürgün
9. HINIS	21.000 ölü ve sürgün
TRABZON VİLAYETİ	
1. TRABZON	32.700 ölü ve sürgün
2. SAMSUN	20.800 ölü ve sürgün
SİVAS VİLAYETİ	
1. SİVAS	86.000 ölü ve sürgün
2. TOKAT	23.000 ölü ve sürgün
3. AMASYA	28.500 ölü ve sürgün
4. NİKSAR	25.200 ölü ve sürgün
5. DİFORCİ	11.200 ölü ve sürgün
6. GÜRÜN	18.500 ölü ve sürgün
7. DARENDE	7.000 ölü ve sürgün
HARPUT VİLAYETİ	
1. HARPUT	51.000 ölü ve sürgün
2. EĞİN	10.200 ölü ve sürgün
3. ARAPKİR	19.500 ölü ve sürgün
4. ÇEMİŞKEZEK	9.000 ölü ve sürgün
5. ÇARSANCAK	18.500 ölü ve sürgün
6. MALATYA	23.000 ölü ve sürgün
DİYARBAKIR VİLAYETİ	
1. DİYARBAKIR	47.000 ölü ve sürgün
2. PALU	22.300 ölü ve sürgün
3. ERGANİ	6.700 ölü ve sürgün
VAN VİLAYETİ	
1. VAN	100.700 ölü ve sürgün
2. LİM VUKUDUTİS	10.000 ölü ve sürgün
3. AKTACAR	70.500 ölü ve sürgün

[497] Aexander Kshisian, Arap Darağaçları ve Ermeni Soykırımı, Halep, 1992, s.248-254.

BİTLİS VİLAYETİ	
1. BİTLİS	43.500 ölü ve sürgün
2. MUŞ	94.000 ölü ve sürgün
3. SİİRT	25.500 ölü ve sürgün
4. HİZAN	25.000 ölü ve sürgün
Doğu Anadolu vilayetlerinde, toplam 1.079.000 Ermeni'den hayatta kalanların sayısı sadece 240.000 olup, 838.600 kişi öldürülmüş olabilir.	
BATI ANADOLU	
İZMİR VİLAYETİ	
1. ERMAŞ	5.000 ölü ve sürgün
2. NİKOMİDYA	66.000 ölü ve sürgün
BURSA VİLAYETİ	
1. BURSA	18.000 ölü ve sürgün
2. BİLECİK	11.800 ölü ve sürgün
3. BANDIRMA	15.000 ölü ve sürgün
4. KÜTAHYA	19.200 ölü ve sürgün
5. SİMİRNA (İZMİR)	27.200 ölü ve sürgün
6. KASTAMONU	14.000 ölü ve sürgün
ANKARA VİLAYETİ	
1. ANKARA	23.500 ölü ve sürgün
2. KAYSERİ	44.000 ölü ve sürgün
3. YOZGAT	41.000 ölü ve sürgün
4. KONYA	25.000 ölü ve sürgün
Batı Anadolu vilayetlerinde, toplam 337.000 Ermeni'den hayatta kalanların sayısı sadece 27.200 kişi olup, 309.800 kişi de öldürülmüş olabilir.	
KİLİKYA VE KUZEY SURİYE	
ADANA VİLAYETİ	
1. ADANA	37.900 ölü ve sürgün
2. SİS (KOZAN)	9.500 ölü ve sürgün
3. HACİN (SAİMBEYLİ)	21.200 ölü ve sürgün
HALEP VİLAYETİ	
1. HALEP	22.000 ölü ve sürgün
2. MARAŞ	37.500 ölü ve sürgün
3. SÜLEYMANLI	7.000 ölü ve sürgün
4. ANTEP	35.000 ölü ve sürgün
5. URFA	25.800 ölü ve sürgün
6. ANTAKYA	15.000 ölü ve sürgün
Kilikya ve Kuzey Suriye vilayetlerindeki toplam 242.950 Ermeni'den hayatta kalanların sayısı sadece 4.000 kişi olup, 238.950 kişi öldürülmüş olabilir.	
İSTANBUL VİLAYETİ	
1. İSTANBUL	10.000 ölü ve sürgün
2. EDİRNE	20.000 ölü ve sürgün
Türkiye'nin Avrupa yakasındaki (Trakya'da) Ermeni nüfusun toplamı 194.000 olup, bunlardan 164.000 kişinin hayatta kaldığı tespit edilmiştir. Buna göre 30.000 kişi de öldürülmüş olabilir. Bu sayıya öldürülen 20.000 civarındaki Ermeni askerlerini de eklemek gerekir.	
Bu tablolar, Dr. Yohannes Lipsiyos (Osmanlı İmparatorluğu'nda Almanya Misyonerlik Örgütü Başkanı) tarafından ve çok sayıda Batılı ve Doğulu diplomatın ve askerlerin tanıklıklarıyla hazırlanmıştır.	

B) KÜLTÜREL KAYIPLAR
Sultan 2. Abdülhamit yönetiminin en kötü dönemlerinden biri olan 1900 yılında güvenlik içinde 1.100 okulda 120.000 öğrenci okuyordu. Bu dönemde Doğu ve Batı Ermenistan'daki Ermeni okullarının Türkiye'deki devlet okullarından daha çok olduğu söylenmektedir. Türkiye genelinde ve Osmanlı yönetiminde yaklaşık 1.736 Ermeni düşünce ve bilim insanından 600'ü 24 Nisan 1915 günü, geri kalanlar da daha sonra öldürülmüştür. Bunların dağılımı da şöyledir: 196 Edebiyatçı (Şair, Romancı, Tiyatrocu, Besteci) 168 Sanatçı (Ressam, Heykeltıraş) 575 Müzisyen (Şarkıcı, Dansçı, Çalgıcı) 336 Doktor (Tıp Doktoru, Eczacı) 176 Üniversite Öğretim Görevlisi ve Üyesi 160 Hukukçu (Avukat, Hâkim ve Savcı) 62 Mühendis (Mimar ve Şehir Planlamacısı) 64 Oyuncu ve Yapımcı
1910-18 yılları arasındaki dönem boyunca 103 Ermeni gazete ve haftalık dergi yayınlanmıştır. Sadece İstanbul'da 1910 yılında 80 günlük gazete ve 15 dergi yayınlanmaktaydı. Bunların dışında çeşitli hayır kurumları, sosyal, bilimsel ve kültürel kuruluşlar bulunmaktaydı ki, bunların sayısı da yüzleri bulmaktadır.
C) İŞGAL EDİLEN ERMENİ TOPRAKLARININ YÜZÖLÇÜMÜ
Lozan Antlaşmasında Türklerin itiraflarına ve Amerikan Başkanı Woodrow Wilson'ın çizdirdiği haritaya göre işgal altındaki Ermeni topraklarının yüzölçümü 150 bin km²'yi bulmaktadır.
D) TARİHİ ESERLERİN GÖRDÜĞÜ ZARARLAR
Tarihçilerin ve antropologların araştırmalarına göre Türkiye tarafından işgal edilen Ermeni topraklarında Ermeni halkına ait 1.639 kilise bulunmaktaydı. Bu kiliselerin çoğunluğu, sahip oldukları zengin kültürel özelliklerinden dolayı Ermeni dinî mimarisinin özgün belgeleri olarak kabul edilmekteydiler. Türkiye yönetimi tarafından bu paha biçilmez hazineleri çalındı, geri kalanı da dinamitle yok edildi. Güvenilir istatistiklere göre Türkler binden fazla kiliseyi tamamen yıktılar. Geri kalanlarını da 1915-22 yılları arasında ambar, depo ve tavlaya çevirdiler. Türk hükümeti, o zaman uluslararası üne sahip bazı kiliseleri ise yıkamadığı için, bu abidevi eserleri yabancı turistlere Hıristiyan Türkler tarafından inşa edilmiş Türk mimarisinin örnekleri olarak sunmuştur. Bu tarihi abidelere ilişkin Türk resmi politikası şöyle ifade edilebilir: "Ermeni kelimesi Türkiye'de hiçbir anlam ifade etmemelidir. Bu dünyada Ermenilerin hatırlanmaması, mimarisinin, binalarının, hatta onları çağrıştıran hiçbir eserin gündeme gelmemesi ve hepsinin bu dünyada unutulması ve yok edilmesi, Türk kanun ve adetlerinin gereğidir".
E) MADDİ KAYIPLAR
Ermeni Ulusal Konseyi'nin 1919 yılında Paris'te hazırladığı rapora göre Ermenilerin maddi kayıpları, o dönemin değerlerine göre 19 milyar Fransız frangına ulaşmaktadır. Bunların ayrıntıları da şöyledir: a) Tahrip edilen köylerdeki ekonomik hasar, 4.739.000.000 Fransız frangı, b) Yıkılan ve yakılan şehirlerdeki ekonomik hasar, 2.060.000.000 Fransız frangı, c) Mağdur edilen ailelere ödenmesi gereken tazminat 500.000.000 Fransız frangı, d) Yaralılar için ödenmesi gereken sağlık tazminatı 250.000 Fransız frangı, e) Bunların yanında Türk hükümeti, çıkarttığı özel bir kanunla Ermenilerin Türk bankalarındaki paralarına el koymuştur. Katliamlarda ölen Ermenilerin Avrupa bankalarındaki paralarının da ne olduğu, bugüne kadar bilinmemektedir.

OSMANLI İMPARATORLUĞUNDA DEĞİŞİK HALKLARA KARŞI İŞLENMİŞ TOPLU KATLİAMLAR •		
YIL	HALK	ÖLÜ SAYISI
1822	Yunan	50.000
1850	Ermeni ve Asuriler	12.000
1860	Lübnanlılar ve Suriyeliler	11.000
1876	Bulgar	15.000
1877-78	Ermeniler	6.000
1892	Yezidi Kürtler	8.000
1894-96	Ermeniler	500.000
1896-97	Yunanlılar (Girit adası)	55.000
1909	Ermeniler	30.000
1915-16	Ermeniler	1.500.000
1917-23	Ermeniler	400.000
1922	Yunanlılar	50.000
1894-1925	Asuriler	450.000

1.4) BİR PARANTEZ: 1908 İLE İTTİHAT VE TERAKKİ FIRKASI

"Quod fugere credas, saepe solet occurrere."[498]

"Türk modernleşmesini 3. Selim ya da 1839'da Abdülmecid'in tahta geçmesiyle başlatanlar da vardır, 1876'da 1. Meşrutiyet'in ilanı ile başlatan da. Ancak 'başlangıç', 23 Temmuz 1908'de 2. Meşrutiyetin ilanı idi. Gerçekten de bu olay siyasal Türkçülük hareketinin zirvelerinden birini oluşturur. Nitekim katılan 61 kişiden 34'ünün İttihatçı olduğu bilinen Erzurum Kongresi'nin 23 Temmuz'da (1919) başlatılması da bu tarihin Türk milliyetçiliği açısından sembolik önemine işarettir. Yazarın, 'muhafazakâr tarihçiliğimizin bize unutturmaya çalıştığı' olay olarak andığı 1908 Devrimi'ni müjdeleyen olaylardan, sadece 1906'da başlayan vergi ayaklanmalarından söz etmesi, daha önceki dönemlere tek bir atıfta bulunmaması (hatta Abdülhamid döneminde başlayan liman ve demiryolları inşasını 1908 sonrasına koyması), ele aldığı döneme ilişkin tek bir kötü olayı, tek bir yanlışı, tek bir zaafı kaydetmemiş olması, yazıdan geriye 'gayri resmi tarihin resmi tarihi' tadı kalmasına neden oldu.

Bilindiği gibi o tarihlerde Türk burjuvazisi henüz yeterince palazlanmadığından, onlar adına devrimin öncülüğünü Tıbbiye, Harbiye ve Mülkiye'de eğitim gören, Balkanlarda çetecilik tecrübe-

[498] "Kaçtığını sandığın şey, sık sık karşına çıkabilir" (Publilius Syrus).

si edinen asker-sivil aydınlar yürüttü. Evet, ülke padişahın mutlakıyetçi yönetiminden kurtuldu, ama kendini diğer etnisitelerden üstün gören, 'millet-i hâkime' adına göstermelik bir meclis ve ordudan aldığı destekle ülkeyi istediği gibi yöneten İttihat ve Terakki Fırkası'nın (İTF) sultası altına girdi.[499] Yani daha işin başında 'müsavat' (eşitlik) anlayışından sapıldı. Dahası, Dersim mebusu Lütfi Fikri Bey'in dediği gibi 'ITF siyasi parti görünümü altında hükümete zahir olan bir kalabalık'tı ve bu sözde partide ipler Enver, Talat, Cemal Paşalar, Halil (Menteşe) Bey, Bahattin Şakir, Dr. Nazım ve Cavid Bey'den oluşan kliğin elindeydi (1. Dünya Savaşı'na girme kararı, ilk dört adam tarafından partiye, hükümete ve Padişah'a danışılmadan alındı).

'Hürriyet' düsturu da çok yaşamadı. 16 Ağustos 1909'da, muhalif komitelerin özgürlüklerinin nerede bittiğini gösteren cemiyetler kanunu, 17 Haziran 1909'da toplantı ve gösterilere sınır koyan kanun, 23 Temmuz 1909'da -yazarın ima ettiğinin tersine- basın özgürlüğüne sınır çizen matbuat kanunu, sık sık başvurulan sıkıyönetimler, Hasan Fehmi, Ahmet Samim, Zeki Bey gibi muhalif gazetecilerin 'faili meçhul' cinayetlere kurban gitmesi özgür düşünceyi hacir altına aldı. Yazarın ülkede hâkim muhafazakâr eğilimler karşısında kaçınılmaz olduğunu ima ettiği 1912 tarihli 'Sopalı Seçimler' ile 23 Ocak 1913'te Kamil Paşa hükümetinin silah zoruyla iktidardan düşürülmesi ise İTF'nin zorbalık ve tepeden inmeciliğinin nişanesi oldu. Darbeden sonra Kahire'ye İngilizlere dert yanmaya giden Kamil Paşa'ya, Lord Kitchener 'bu işin uzun sürmeyeceğini' söyledi, ancak İTF 1. Dünya Savaşı'nın sonuna kadar iktidarda kalmayı başardı. Bu başarının ardında Enver Paşa'nın emrindeki Teşkilât-ı Mahsusa adlı istihbarat örgütü yatıyordu. Örgütün üye sayısı 1916 yılında 30 bin kişiye ulaştı. 'Davadan dönenler' fedai kurşunlarıyla

---

[499] "1915'li yıllarda Osmanlı İmparatorluğunun yönetiminde etkili olan İttihat ve Terakki Partisi, Osmanlı'yı 1. Dünya Savaşı'nda savaşa sokan ekip, Talat, Cemal ve Enver paşalardı. İttihat ve Terakki Partisi, derin devlet partisiydi. Şu ya da bu biçimler altında, derin devlet partisi olarak hep var oldu. (...) İttihat ve Terakki Partisi Türkiye'nin en güçlü ve en etkili partisi olmaya devam ediyor. Kurumsal varlığı kanıtlanamayabilir. Zihinsel varlığı ise tartışılamaz" (Hüsnü Öndül, 'Soykırım', Evrensel, 7 Nisan 2005, s.3).

öteki dünyaya gönderildi. Sonuç olarak İttihat ve Terakki'nin damgasını vurduğu 1908 Devrimi'nin günümüze bıraktığı ilk miras, halka güvenmeyen aydınlar, siyasete müdahaleye hak gören askerler, darbecilik, faili meçhuller ve 'derin devlet' geleneği oldu.

İttihatçıların günümüze bıraktığı bir diğer miras ise 'iç düşman' kavramıydı. Ahmed Bedevi Kuran'a göre '(İTF) Merkezi Umumi(si) nazarında Bulgarlar, Sırplar, Rumlar ve Ermeniler memleket düşmanı; Arap, Arnavud ve Kürtler vatan haini idiler. Muhalefet eden Türkler ise para ile satılmış birer metadan başka bir şey değildi.' Teşkilât-ı Mahsusa lideri Kuşçubaşı Eşref'e göre 'gayrimüslimler dahili tümörlerdi'. Bu durum, Osmanlının çok kültürlü millet sisteminden radikal bir kopuşun işaretiydi. Yani artık 'uhuvvet' (kardeşlik) söz konusu değildi. Gün, yoktan bir Türk ulusu yaratma günüydü. Hâlbuki siyasi Türk milliyetçiliğinin bayraktarı Yusuf Akçura 'Osmanlı Türklerinin en aydın tabakaları dahi Türklerin nerelerde yaşadıkları, nasıl geçindikleri, nasıl konuştukları, ne düşündükleri, neler yaptıkları ve yapmak istedikleri hakkında sağlıklı bilgi sahibi değildir. Hatta çoğumuz için Türklüğün hududu Ankara ve Konya'nın pek ötesine geçmez' demişti. Söz konusu etnik gruplar, özerklik ya da bağımsızlık talep ettikleri için devleti, zengin oldukları için Müslüman Türkleri rahatsız ediyordu. 1909'da, Adana'da Müslüman ahalinin Ermenilerin ev ve işyerlerini yağmalaması bu kıskançlığın sonucu oldu. Olayları bastırmak için şehre giren 3. Kolordu piyadeleri de yağmaya katıldı ve 21 bin Ermeni hayatını kaybetti. Meclis'in isteği üzerine bir rapor hazırlayan Tekirdağ mebusu Hagop Babikyan 'En derin üzüntülerimle eklemek zorundayım ki, İttihat ve Terakki üyeleri Adana katliamının örgütlenmesinde ve uygulanmasında yer almışlardır' dedi. Ziya Gökalp 'Düşmanın ülkesi viran olacak/Türkiye büyüyüp Turan olacak' derken haklı görünüyordu. Tam burada, Aykut Kansu'nun 'Türkiye'deki pazarın mutlakıyetçi dönemdeki parçalı yapısı değiştirilmişti' deyip geçtiği dönüşümün ne mene bir şey olduğuna bakalım.

Fransız tarihçi E. Driault'a göre '1910'dan itibaren Genç Türkler, bütün İmparatorlukta Rum malı ve Rum tüccarı avına başladı...

Rum reayayı ezmek ve bütün İmparatorlukta Rum ticaretini öldürmek söz konusuydu.' Konsolos Auguste Boppe, Paris'e gönderdiği bir raporda 'Rumlara duyulan nefret, en yüksek noktaya ulaşmıştır. Rumları artık görmek istemiyorlar, onları Türkiye'nin ölüme dek düşmanı sayıyorlar' diyerek durumun ciddiyetine işaret etti. Gerginliğin görünürdeki nedeni Girit'in Yunanistan'la 'enonis'e gitmesiydi. M. Emin Yurdakul'un 'Ben bir Türküm dinim cinsim uludur/Sinem özüm ateş ile doludur/İnsan olan vatanının kuludur/Türk evladı evde durmaz, giderim' diye halkı galeyana getirdiği bu gergin ortamda, 'Gâvur' İzmir'in camilerinde hocalar gayrimüslimlerden mal alınmasını boykot için vaaz vermeye başladılar. Geceleri Rum dükkânları renkli boyalarla işaretlendi. Yerli-yabancı tüm kurumlara Rum çalışanları işten çıkarma emri verildi. Hızla 'milli burjuvazi' yaratılıyordu (Grevi yasaklayan Tatili Eşgal kanunu iki yıl önce çıkarılmıştı). ABD Büyükelçisi Morgenthau olayı şöyle yorumlar: 'Türkler... bütün Hıristiyanlara karşı, yalnız Küçük Asya'da değil, İstanbul'da da resmi boykota giriştiler. Bu boykotu, Türkiye'nin tepe taklak [giden] milli düzeninin belirtisi saydım. Zira bir millet, kendi uyruklarına karşı ticari boykota girişiyordu.'

İki yıl sonra 'Dünyaya dehşet veren Osmanlılarız/ Yaşasın ordu yaşasın harp/Filibe'ye hücum! Sofya'ya hücum!' nidalarıyla girilen Balkan Savaşı, bırakın ganimet elde etmeyi, büyük insan ve toprak kayıpları ile bitince, çoğu Rumeli kökenli olan İttihatçı önderler şoka girdi. 'Kulağına küpe olsun/Ey Müslüman kendini hiç avutma/Yüreğini öç almadan soğutma' öğütleri İttihatçıların, Anadolu'yu, yenilginin suçlusu gördüğü gayrimüslim unsurlardan temizleme kararını verdiklerini gösteriyordu. Amaç, hem ülkeyi sömürdükleri düşünülen gayrimüslimlerin zenginliklerinin üzerine konmak hem de boşalan yerlere Balkan Savaşı mağduru Müslümanları yerleştirmekti. Teşkilât-ı Mahsusa'nın kurulmasıyla ilk adımlar Ege'de atıldı. Celal Bayar'ın dediğine göre, 1914'e kadar bölgedeki 130 bin Rum zorla Yunanistan'a ve Adalara göç ettirildi. Aynı dönemde Doğu illerinden ilk Ermeni, Süryani, Arap sürgünleri başladı. Bunu 1915-16'da Ermeni tehciri, 1916'da ikinci Rum tehciri izledi. Kınık,

Bergama, Dikili, Ayvalık Müslüman göçmenlere tahsis edildi. Cemal Kutay'a göre Kuşçubaşı Eşref, Ege mıntıkasındaki Rum-Ermeni nüfusun 1 milyon 150 binini sürmüştü. Kalan Rumlar aynen Doğu'daki Ermeniler gibi, amele taburlarında telef oldular. Yunanlılar 1919'da Ege'yi işgal ederek bunun intikamını alacaklarını düşündüler. Sonuç daha büyük bir yıkım oldu. Velhasıl, bunlar ve nicesi, Aykut Kansu'nun belirttiği gibi siyasi kültürümüze damgasını vuran 1908 'Türk' Devrimi'nin karanlık yüzünü oluşturdu".[500]

EHESS'den (L'Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales) Fuat Dündar'ın ifadesiyle, "1913 Bab-ı Ali Baskını ile iktidarı ele geçiren İttihat ve Terakki Cemiyeti ülkenin kaderinde büyük iz bırakacak bir örgütlenmeydi. Bilinen üç liderine ek olarak diğer yetkili kadroların büyük bir kesimi de yaşları 30-35 arasında olan Balkan kökenlilerdi. Kayıp topraklardan gelmiş ve Anadolu'ya nazaran İmparatorluğun daha 'Batılı' ve 'laik' ortamını solumuş, başta Bulgar komitacılarına karşı olmak üzere 'gerilla' savaşlarının içinde 'ötekileştirilmiş' ve bir araya ge(tiri)lmiş bu cemiyetin merkezi, 1912 yılında Selanik'ten İstanbul'a taşınır. Tarih, Selanik'in Yunan Krallığı tarafından ele geçirilmesi tarihidir. Bu taşınma, sadece Selanik 'merkez komitesinin' değil; siyasi ve askeri tüm kadronun (fedailer, teşkilâtı mahsusa vs). ve sayıları 250 bin olacak bir 'göçmen' kitlesinin taşınmasıdır. Üstelik bu taşınma içinde yer alan devletin bölgedeki çoğunluğu İttihatçı olan askeri ve idari ekibi de Anadolu'ya taşınmış olur.

Ama her şeyden önemlisi, Balkanlardan Anadolu'ya taşıdıkları, 'korku' ve 'intikam' duyguları olur. Rum ve Hıristiyan karşıtı duyguların hâkim olduğu bu 'kayıp toprakların göçmen çocukları', Anadolu'daki göreceli olarak zayıf benzeri anti-Hıristiyan duygulara da dayanarak, 1. Dünya Savaşı da dahil olmak üzere ülkeyi idare etme becerisi gösterirler. Bu beş yıl içinde ciddi bir muhalefetle de karşılaşmazlar.

Adını 'Balkanların Anadolu'ya taşınması' olarak koyacağımız bu İttihatçı projenin, en büyük hedefi, Anadolu'nun ikinci bir 'Make-

[500] Ayşe Hür, "1908 Devrimi'nin Karanlık Yüzü", Radikal İki, 31 Temmuz 2005, s.5.

donya' olmasına müsaade etmemek olacaktı. Özcesi, politikanın ağırlık noktası genel anlamda bir nüfus ve özellikle 'bu nüfusun taşınması'ydı. Batı'da üretilen kavram biçimiyle 'sosyal mühendislik', yani bir nüfusun politik bir amaçla sevk ve iskânı politikası.

Bilindiği gibi, Anadolu, Balkanlar ve özellikle Makedonya gibi, Türk olmayan ve gayrimüslim kimliklerin, çeşitli bölgelerde yoğunlaştığı bir coğrafya idi: Rumlar Anadolu'nun batısında (Trakya ve Ege bölgeleri) ve Doğu Karadeniz'de, Ermeniler altı doğu eyaletinde (bugünkü illerden büyük idari sınırlara denk düştüğünden), Kürtler Erzurum'un güneyi ve Sivas'ın doğusunda, Araplar ise neredeyse Antep'ten itibaren tüm güneyde. Bu durum İttihatçı 'demografik' operasyonun şekillenmesinde mevcut veri tabanını oluşturacaktı. Bugünden bakıldığında iki aşama söz konusuydu: Hıristiyanların 'çıkarılması' ve Müslüman gayri-Türklerin 'karıştırılması'. Yani bir grup 'territoire' politikasıyla diğeri de bir 'population' politikasıyla karşı karşıya bırakılacaktı.

Osmanlı'nın gelenekselleşmiş iskân politikasına ek, Makedonya'da 1908'den itibaren denenmiş, öncülüğünü Dr. Nazım'ın yaptığı, ama pek başarılı olamamış İttihatçı iskân tecrübelerinin üzerinde, Balkan kaybının getirdiği 'korku' ve 'intikam' duygularının hâkimiyetiyle İttihatçı Anadolu'yu Türkleştirme politikasına Bulgarlarla başlanır.

Bulgarlar: 1913 darbesinin ilk gündem maddelerinin arasında Edirne'nin ve Ege adalarının geri alınması vardı. O yılın Haziran'ında, Enver'in cesareti ve Talat Paşa'nın ısrarının meyvesi olarak Osmanlı anavatanına katılan Edirne'nin, Bulgarlardan geri alınımından sonra, sadece birkaç ay içinde, bu yöre Bulgarlardan temizlenecekti. Geriye kalan az bir Bulgar sorunu ise, 'mübadele anlaşması' gereği 'karşılıklı' olarak, Bulgaristan'da zulüm gören bir grup Müslüman'la, değiş tokuş yapılarak çözülecekti. 1914 yılına neredeyse, Edirne, Trakya ağırlıklı tüm Bulgar nüfusundan arınmış olarak girilecekti.

Rumlar: Edirne'nin geri alınımı tüm İttihatçı çabanın, Ege adalarının Yunan Krallığı'ndan geri alınmasına hasredildiği bir 1914

senesine sahne olacaktı, çünkü adalar Batı Anadolu'nun kaybının ön habercisiydi. Ayrıca 'Edirne'den başkente kadar tüm bölgenin, sadık unsurlarla doldurulması' hedefi ile birlikte genel plan devreye Edirne'den ve İzmir'den sokuldu. Bu bölgelerin Rumsuzlaştırılması gerekiyordu, ama bu casus belli'ye yol açmayacak bir biçimde olmalıydı. Yani Yunan Krallığı'nı, karşılıklı 'zorunlu' mübadeleye ikna etmek gerekiyordu. Ama mübadelenin 'gönüllü' temelde olma ısrarı, Yunanlı taraftan gelince, bu 'gönüllülüğü' sağlayacak bir mekanizma devreye sokuldu.

Tam bir İttihatçı patenti taşıyan boykot ve çete saldırıları, Celal Bey'in (Bayar) dediği gibi 150 bin Rum'un 'burnu kanamadan' kaçışıyla sonuçlanacaktı. Ancak, dünya savaşının patlak vermesi üzerine, Rum sevkıyat yönü değişecek ve savaş süresince, başta Marmara ve Ege bölgesi olmak üzere neredeyse tüm Anadolu kıyıları, 50 km içerilere kadar Rumlardan temizlenecekti. Rum unsurlar bir 'rehin' ve 'koz' olarak kullanılacaktı.

Arnavutlar: 1912 Arnavutluk bağımsızlığı (neredeyse mecbur kalınan), İttihatçı kadronun, Anadolu'yu Arnavut göçmenlere kapatmasıyla cevabını alacaktı. 1913'ten itibaren, Balkanlı göçmen kafileler içindeki Arnavut unsurlar, İttihatçı hükümetin net bir kararı ile ayıklanıp sınır dışı edileceklerdi. Bir yandan, İzmir ve Trakya gibi bölgelerindeki Arnavut nüfusu Anadolu içlerine sevk edilirken diğer yandan Arnavut aydınlarına yönelik bir dizi polisiye operasyon ardı sıra gelecekti. Anadolu'da kalma hakkı, Türkleşmeyi kabul etme şartıyla mümkün olabiliyordu.

Boşnaklar: Arnavutların aksine, Boşnaklar böyle bir yasaklanmaya uğramasalar bile, İç ve Doğu Anadolu'ya mevcut nüfusun %10'unu aşmayacak biçimde dağıtılacaklardı. Siyasi bir faaliyette bulunmasalar dahi, mevcut kültürleri ve dilleri olası bir tehdit olarak algılanıp şimdiden asimilasyonları sağlanması amacıyla daha batıya, hep daha batıya sürüleceklerdi.

Ermeniler: 1914 Şubat'ında Rusya'yla 6 doğu ilinin özel müfettişliğe bağlanması ekseninde varılan anlaşma Ermenilerin kısa süreli umutlanmasına yol açar, keza 16 Aralık 1914'te bu müfettiş-

lik iptal edilir. Düşman devletlerin Çanakkale'ye bir çıkarma yapmasının beklendiği günlerde, 24 Nisan 1915 günü (hemen ertesi günü Gelibolu çıkarmasıdır) bir grup Ermeni önde geleni (aydın, mebus, işadamı vs). tutuklanarak Anadolu içlerine gönderilir.

Aynı gün, Zeytunlu Ermeniler Konya'ya sevk edileceklerine Zor'a yöneltilirler. Kırılma noktası bu karardır. O güne kadar, isyancı aileleri hiçbir şekilde bu bölgeye -çöllerle kaplıdır- sürülmemişlerdi. Mayıs ayı ortalarına doğru bu tehcir hemen tüm Ermenileri kapsayacak şekilde genişletilir ve 5-6 aydan bile kısa bir sürede, Anadolu Ermenilerinin büyük bir kısmı Halep'ten ötesine, 'gelecekteki Türkiye sınırlarının' dışına sürülürler. Sanatkâr, asker aileleri ve ihtida etmişler dışında, toplamda %10 üzerindeki nüfus 'çölün kaderini' paylaşmaktan kurtulan şanslı kesim olacaktı.

Kürtler: 1916'da Asair ve Muhacirin Müdüriyeti Umumiyesi'nin kurulması sonrası, Rus ordusundan kaçan ve büyük bir kesimi Kürtlerden oluşan kitlenin, İç ve Batı Anadolu bölgelerine, anadillerini ve kültürlerini unutturma amaçlı, liderlerinden ayrı bir şekilde iskânları emredilir. 'Türk nüfusu içinde' %10 oranında dağıtılması emredilen bu Kürt kitlesi, Ziya Gökalp'in sosyolojik çalışmalarından arınmış önerilerinin uygulama nesnesi olacaklardı.

Araplar: Cemal Paşa'nın Filistin ve Suriye'ye tam yetki ile atandığı dönemde, 'olası' isyan harekâtını bastırmak için giriştiği idamlar ve ailelerini bölge dışına sürmesi, 1916 Arap isyanının argümanlarından biri olacaktı. En az 5.000 Arap ailesi, İç ve Batı Anadolu'da 'misafir' edilirken, yerlerine Zor kırsalında bulunan 150 bin civarı Ermeni yerleştirilecekti. Yani bir başka ifadeyle Anadolu'nun hain unsuru, Cemal Paşa hükümranlığındaki bölgede, 'sadık' unsur hanesinde değerlendirilecekti. Aynı yörelerde bulunan, tabii özellikle Cebel dağı yoğunluklu Dürzîler de sevk edilmesi gereken sakıncalı gruplar içinde sayılacak ve büyük bir kesimi iç taraflara gönderileceklerdi.

Yahudiler: 1891 tarihli Meclis-i Vukela kararı, Filistin'e Yahudi iskân amaçlı göçünü yasaklayan karara ek olarak, İttihatçı hükümet, Kudüs'te toprak alımını ve iskânını yasaklar. Kasım 1914'te, Cemal Paşa'nın bölgeye gelişinden sonra, anti-Siyonist ve yasakla-

ma politikasına ek olarak Yahudilerin sınır dışına ve iç bölgelere sevkine başlanır.

Sırf bir ay içinde, Yafa'da bulunan 500 Rus Yahudi'si sınır dışına çıkarılır. Filistin'in yanı sıra, Trakya bölgesi de Yahudi'den arındırılmak istenen bölge olur. Sınır dışı edilen Yahudilerin protestosu sonucu Avrupa ve Amerika'da oluşan kamuoyunun etkisiyle, sevkıyat daha düşük tempoda ve kitlesel boyut almayacak biçimde sürdürülür. 1918 Eylül'ünde, bölge Yahudilerinin %30'unun temizlenmiş olduğu saptanacaktır.

Gürcü ve Lazlar: Bir Hıristiyan imparatorluğu Rusya'yla sınır komşuluğu ve bundan dolayı İslâmi kimliğin baskın olması ve sayıca nüfuslarının 'az' olması çok özel bir iskân politikası görmemelerine yol açar. Ancak, kendilerinden oluşturulan dayanıklı ve sadık silahlı özel birliklere rağmen ki Kafkasya'da İttihatçı politikanın başarılı uygulayıcılarıdır, 1916'dan sonra vahşeti giderek artan Rus ordusundan kaçanların, kendi otokton bölgelerinden uzak, Karadeniz'in daha batı taraflarına sevk ve iskân edilmelerinin önüne geçilmedi.

Çerkesler-Kafkasyalılar: Osmanlı gerileme devri iskân politikasının 'joker'leri, Balkanlarda olduğu gibi, iskân edilmiş oldukları Arap bölgelerinden başlayan isyan hareketi üzerine buraları da terk etmek zorunda kalacaklardı. İttihatçı iskân projesinde de, onlar güvenlikli bölgeler değil, ama bunu sağlamakla yükümlü olacakları bölgelere iskân edilirler. 1916 Arap isyanı sonrası Anadolu'ya yönelen Hicaz ve Suriye Çerkezleri, 'Türkçe bilme düzeylerine' göre iki farklı iskân bölgesine dağıtılacaklardı. Türkçe bilenler Urfa, Diyarbakır, Mardin, Maraş, Elbistan gibi yörelere, hem koruma ve hem de asimilasyon etme amaçlı gönderilir geri kalan asimle olmaları için Anadolu'nun batısına yöneltilirler.

Çingeneler: 1913'ten itibaren, imparatorluk sınırları, Hıristiyan olsun olmasın (Müslüman olsalar bile) Çingenelere kapatılır. Diğer kimliklere yönelik giriş yasağının sadece 'gizli talimatlarda' yer almasına rağmen, 1917 tarihli 'iskân kanunu'nda (1935 Mecburi İskân Kanunu'nun ilk versiyonudur) açıkça isimleri zikredilir; Osmanlı'ya göç etmek hakkı Çingenelere tanınmaz.

Tüm bu kimliklerin yanı sıra, diğer nüfus bakımından 'az' ve belki bu yüzden ciddi bir operasyonu gerektirmeyecek kimliklerde, Pomak, Süryani, Keldani, Sırp vs. unsurlar, 'karıştırma' politikası gereği kolayca asimle olabilecekleri 'ortam' ve 'mesafe'de konuk edileceklerdi.

Yani neredeyse tüm sorunlar, yakın ve uzak gelecekteki 'olası' isyanların, ki asıl kaynağı olan etnik sorunların tek reçetesi, İttihatçı reçetesi 'nüfusun sevk ve iskânı' idi. Öyle ki, Anadolu nüfusunun en iyimser rakamla, üçte birinin yerlerinden kaldırılmasına neden olacak bu politika, sadece mevcut Anadolu etnik dağılımını değil, Kafkas, Ortadoğu, Filistin, Balkan bölgelerinin mevcut dağılımını da belirledi.

Buradan bize, 'kalanlara', miras bırakılan bir başka boyut, tarihiyle barışık olmayan bir ruh hâlidir. Ama kim bilir, belki de bu bir 'miras' değil bizim 'tercih'imizdir. Renan'ın tespitiyle 'unutmak ulusun, ulus olmanın esasıdır'. Bu durumda, bizlerin, 'öteki tarih' hatırlatıcılarının, 'ulusal birliği tehdit' edenler olarak algılanmasından başka ihtimal beklenemez. Ulusal birlik kaygısının altının güçlü çizildiği ülkelerde, tarihe değil 'tarihçiye' olan ilginin, bu konferansla bir kez daha tekrarlanması, has Osmanlı belgelerinden derlenmiş bu 'anlatımın' biricik kaygısı oldu".[501]

1.4.1) ERMENİ KIRIMI MİMARLARININ ŞECERESİ

"Fatihler kral olur. Yenilenler haydut..."[502]

"1915 yılı, Osmanlı Türkiye'sinde yaşayan halklar bakımından bir cehennem yılıydı denebilir. 1908 Jöntürk hareketiyle iktidar olan İttihat Terakki Partisi diktatörlüğü, Alman Emperyalizminin güdümünde, 1. Dünya Savaşı macerasına katılmış, daha sonra da devam eden imha politikalarının temelini atmıştı.

Kürt sorunu gibi, Ermeni sorunu da rahatça tartışılamıyor, kendinizi hemen mahkeme önünde bulabiliyorsunuz. Öte yandan yapılan tartışmalarsa anlamsız bir noktaya sürükleniyor. Türki-

---

[501] Fuat Dündar, "1913-1918 İttihatçı Planı", Radikal İki, 18 Eylül 2005, s.1-4.
[502] Çin Atasözü.

ye'nin resmi bilim insanları, on yıllar boyunca Kürt halkının varlığını inkâr eden sözde bilimsel araştırmalar ürettiler. Bu halkın varlığını kabul edenler de, ister istemez tartışmayı bu noktada yoğunlaşırdılar. Bu can alıcı bir tartışmayı, saçmalaştırmak için başvurulan bir taktikti. Bütün dünya Kürtlerin varlığını biliyordu ve onlar açısından bu konuyu tartışmak son derece aptalca bir şeydi. Ama resmi bilim, bunu iç kamuoyuna yönelik olarak yapıyordu zaten...

Ermeni soykırımı olgusu da, 'kavramın' uygun olup olmadığı noktasında yoğunlaştırılarak, saçmalaştırmaya çalışılıyor, son derece önemli boyutların gözden ırak olması sağlanıyor. Belki daha on yıl, 1915'in soykırım olup olmadığını tartıştıracaklar bizlere.

Bir devletin, kendi yurttaşlarını köken ve inancından dolayı, bir yok oluşa sevk edişi sanki normal ve olağan bir şeymiş de, bütün mesele onun akademik tanımında anlaşılamıyormuş gibi hava yaratılıyor.

Resmi tarih üretimin ihalesini üstlenen TTK'nın araştırıcıları, sürgüne yollananların sayısını 400 binlere kadar indirirken, 'Hürriyet' gazetesi tarafından zuladan çıkarılan Talat Paşa'nın defteri, bir milyona yakın insanın sürgüne yollandığını belirtince, utanmıyorlar bile.

Uluslararası Soykırım Sözleşmesine göre, belli bir coğrafi bölgede yaşayan bir halkın, bu bölgeden fiziki olarak ve kültür dahil her şeyi ile etnik arındırmaya tabi tutularak kazınması, 'soykırım' olarak tanımlanıyor.

Soykırım bir rütbe değil. Ya da bir felaket 'soykırım' olarak tanımlanmazsa, sanki daha az vahim olacak. Herkes rahatlayacak, bir halkın bir coğrafyadan kazınıp atılması son derece olağan karşılanacak.

Böyle bir saçma inkârcılığa neden başvuruluyor peki? Elbette, konuyu saçmalaştırarak, tanım ve rakam tokuşturmasına indirgeyerek, olayın asıl özünün, kurumsal boyutlarının ve tarihsel sürekliliğin tartışmasını engellemek ana hedef. Ama bir başka muhtemel neden de, kurulan cumhuriyetin, köklerinde yer alan gerçekliklerin fark edilmemesini sağlamak olabilir pekâlâ.

Bu köklerde yer alan kimi kadroların, daha önce 1915 kitlesel kıyımının mekanizmalarında yer aldığı gerçekliğinin tartışılması istenmiyor. Bu alan hâlâ kapalı tutulmak isteniyor. En küçük bir değinme, yargılanma konusu olabiliyor. Buna ilişkin tabu hâlâ devam ediyor.

Tarihle yüzleşmek, bir yandan bir kurbanlar karşısında özür dilemek anlamına gelirken, öte yandan da böylesi yöntemlere bir daha baş-vurulmayacağı konusunda garanti vermek anlamına gelecektir. Var olan erk anlayışı, böylesi bir tehdit aracını her zaman elinin altında, caydırıcı bir unsur olarak tutmak istiyor.

1915 olayının sorgulanması demek, devlet mekanizmalarının sorgulanması demek. Bir anlamda, Hobbes'un 'Leviathan' olarak, yani bir canavar olarak tanımladığı devlet olgusunun yüzündeki tülü aralamak oluyor. Ve bu asla istenmiyor.

1915'i örten sis perdesini aralamak, Leviathan'ın, daha sonraki maceralarını da kavratacak şifreleri bulmakla eş anlamlı.

Bunun için bugün, 1915'e ilişkin araştırmaların yasal olarak engellenmek istenen en hayati bölümü, 1915 ile cumhuriyetin oluşum süreci arasındaki geçişi anlatan dönem...

Bu bölüm, bir 'amnezi' (unutkanlık) ile geçiştirilmek isteniyor. Bunun tersi davranışlar ise 'kahraman', 'temiz' cumhuriyete hakaret etmekle eş tutuluyor.

Dünyada birçok devletin 'kuruluş efsaneleri' var. Bu efsanelere dokunma cesareti gösterenler, inanılmaz bir tepkiyle karşılaşabiliyorlar. İsrail devletinin kuruluş efsanelerini ve resmi tarihini sorgulayan Sorbonne Üniversitesi profesörlerinden Esther Benbessa, Paris'te kendi toplumundan insanların inanılmaz tepkisiyle karşılaştı.

Birçok kişi Taner Akçam'ın araştırmalarını da, 'temiz cumhuriyetimize' yapılmış bir 'iftira ve hakaret' olarak algılıyor. Oysa gerçekten demokratik esasları olan Demokratik bir Cumhuriyeti için, onu sorgulamaktan başka bir yol da yok. Hele resmi ideolojiyi sorgulamayan bir Demokratik Cumhuriyet, ancak bir ham hayal olabilir.

Evet, en belalı konulardan biri de, 'ulus devletin' inşasında yer almış kimi kadroların, geçmiş kariyerlerini ve sonraki rollerini ortaya çıkarmak.

1936 yılında TBMM'nin açılışı sırasında çekilen bir fotoğrafa baktığımızda, Devlet Başkanının hemen arkasında yer alan iki ismin, 1915 yılında aktif görevde olduğunu ortaya çıkarabilirsiniz araştırmalar sonucunda. Bu resimde yer alan Mustafa Halik Renda, 1936 yılında Meclis başkanı idi. Bu görevi 1935-46 gibi son derece kritik bir dönemde sürdürdü. Bu dönemde Türkiye sözde tarafsız idi, ama 2. Dünya Savaşının ilk dönemlerinde Nazi Almanya'sı ile hayli samimi ilişkiler sürdürüldü. Mustafa Abdülhalik (1881-1948), 1915 yılında Bitlis valisi idi. Bitlis ve Muş yöresinin Ermenilerden arındırılmasında önemli bir rol oynadı. Daha sonra bu işlevini Halep'te sürdürerek, sağ kalmayı başaranların Suriye çöllerinde eritilmesini sağladı. Ayrıca Dâhiliye Nazırlığında, Talat'ın baş danışmanlarından biri idi. Mustafa Halik, Atatürk 1938, 10 Kasım'ında öldüğünde, birkaç günlüğüne devlet başkanı titrini bile taşıdı. Atatürk'ün tasfiye ettiği İsmet İnönü'nün, devlet başkanı seçilmesinde önemli rol oynadı. İsmet Paşa, devlet başkanı seçilir seçilmez yaptığı ilk iş, tasfiye edilmiş İttihat Terakki Partisi unsurlarını affederek, onları iktidara ortak etmek oldu. 1943 yılında ise, Nazi Almanya'sı ile Talat Paşanın cenazesinin Türkiye'ye getirilmesi konusunda bir anlaşma yaptı.

1936 yılında Meclis'in açılış fotoğrafında yer alan bir başka isim ise, İçişleri Bakanı Şükrü Kaya (1882-1959)... Şükrü Kaya, 1915 yılında Ermeni tehciri, yani yok etmeye dönüştürülen zorunlu göçün genel koordinatörü (Sevkıyat Reis-i Umumisi) idi. 1927-38 yılları arasında CHP genel sekreteri olan Şükrü Kaya, partiyi ve parti-devlet ilişkilerini yeniden düzenlerken, İtalyan faşist partisini model aldı ve birçok yapılanmayı doğrudan aktardı (Örneğin Valiler, aynı zamanda yerel Parti Sorumlusu konumuna getirildi).

İsmet İnönü'nün 1942 yılında başbakan yaptığı Mehmet Şükrü Saraçoğlu için, o dönemin anti-faşist sosyalist gençliği, Süleymaniye Camisinin minareleri arasına, 'Saraçoğlu faşisttir' diye pan-

kart asmıştı. Saraçoğlu 1911 yılında İTP üyesi olmuş ve bu partiden İzmir milletvekili olarak seçilmişti. Saraçoğlu hükümeti kurar kurmaz, azınlıkları tasfiyeye yönelik Varlık Vergisi kanunu getirdi ve Maliye Bakanlığı, mükellefleri 4 kategori altında topladı:

G (Gâvur ya da Gayrimüslim), M (Müslüman), D (Dönme), E (Ecnebi, yani yabancı). Ağır vergileri ödeyemeyenleri toplama kampına yollattı. Amaç, bir Müslüman-Türk sermaye sınıfının yükselmesini sağlamaktı. Bu İTP'nin eski rüyalarından biri idi. Başbakanlığının son döneminde ise, sosyalist partileri ve sendikaları kapattırdı ve 'Tan' gazetesi başta olmak üzere muhalif basının, faşist eğilimli, ama sözde 'inkılâpçı' gençler tarafından yakılıp yıkılmasını sağladı. Bugün Fenerbahçe'deki stat onun adını taşıyor.

İsmet Paşa'nın 1939-42 yılları arasında başbakan olarak atadığı Dr. Refik Saydam (1881-1942) da 1915'lerde Teşkilât-ı Mahsusa üyesiydi. 1942 yılında Türkiye'ye 780 Romanya Yahudi'si mülteci ile sığınan Struma gemisini, aylarca aç susuz beklettikten sonra, bozuk motoru ile Karadeniz'de kendi kaderine bıraktı. Türkiye'den Almanya'ya malzeme götürdüğünü sanan (CHP'li kodamanlar o zamanlar Nazi Almanya'sı ile ticaretten iyi para vurdular) bir Sovyet denizaltısı tarafından torpillenen gemiden sadece bir kişi sağ kurtuldu. Refik Saydam. 'Türkiye, başka ülkelerin istemediği artıkları almak zorunda değil' diyecekti kendini haklı çıkarmak için.

1943-46 yılları arasında İstanbul Üniversitesi rektörü olan Prof. Dr. Tevfik Salim Sağlam (1882-1963), 1915 tehciri sırasında Tevfik Salim, askeri doktor idi. 1919 yılında 'Alemdar' gazetesinde çıkan bir mektuba göre, kobay olarak seçtiği Ermeni kökenli askerlere tifo mikrobu enjekte ederek. Dr. Mengele benzeri deneyler yapmıştı. Bugün onun adını taşıyan bir klinik var hâlâ, üniversite bünyesi içinde.

1924-35 yılları arasında Meclis Başkanı olan Kazım Özalp'in adını taşıyan bir ilçe var günümüz Van ilinde. 1950 yılında da Van milletvekili olan Kazım Özalp da İTP üyesi idi. 1914'te Van'da jandarma komutanı idi. 1915 yılında Muş'u Ermeni nüfustan arındıran 36. alayın komutanı idi.

Daha sonra üst düzeylerde görev alan diğer İttihat Terakki Partisi ve/veya Teşkilât-ı Mahsusa üyesi kişilere örnek olarak şu isimleri ekleyebiliriz: Mahmut Celal Bayar, Halil Menteşe, Ali Fethi Okyar, Mustafa Necati Bey, Rauf Orbay, Topal Osman, Dr. Tevfik Rüştü Aras, Hüseyin Cahit Yalçın, Mehmet Nuri Conker, Falih Rıfkı Atay, Dr. İbrahim Tali Öngören, Tahsin Üzer, Halit Karsıalan, Hafız Mehmet, Eyüb Sabri Akgöl, Sabit Sağıroğlu, Seyfi Düzgören, Ali Cenani, Fevzi Pirinççizade (Diyarbakır mebusu olan Fevzi Bey, vali Dr. Reşit'le birlikte Teşkilâtı Mahsusa'nın 120 bin Ermeni, Süryani-Keldani Hıristiyan'ın ölümüne yönelik Mardin bölgesi operasyonunu yönetti. Tutuklandıysa da İngilizlerce Malta'dan serbest bırakıldı. 1922-25 yılları arasındaki hükümetlerde bakan olarak görev aldı).

Bu arada 1915 yılında aktif görev alıp, 1920 sonrası Mustafa Kemal'e terse düşen, ona yönelik İzmir suikastına katıldıkları için idam edilenler de var. İTP'nin çekirdek kadrosu içinde yer alan Dr. Nâzım, Ermeni Tehcirinin beyni sayılır. Daha 1909 yılında, 'Osmanlı İmparatorluğu sadece Türklerden oluşmak zorunda. Yabancı unsurların varlığı Avrupa müdahaleleri için gerekçe oluşturuyor. Onları silah zoruyla Türkleştirmeliyiz' demişti.

1919 yılında Osmanlı Askeri Mahkemesi tarafından katliam suçlamasıyla idama mahkûm olunca, Almanya'ya kaçtı. Ermeni soykırımının organizatörlerinden Dr. Bahaettin Şakir'in Berlin'de Ermeni militanlarınca öldürülmesinden sonra, Fethi Bey başkanlığındaki hükümet, Dr. Nâzım'ın ülkeye dönmesine izin verdi. İzmir suikastı nedeniyle diğer İTP önderlerinden Cavid Bey, Kara Kemal ve İsmail Kanbolat ile birlikte İstiklal Mahkemesi kararı ile idam edildiler.

Dr. Bahaettin Şakir ise Doğu vilayetlerinde Teşkilâtı Mahsusa'nın operasyonlarını, Diyarbakır valisi Dr. Reşit, Bitlis valisi Abdulhalik, Sivas valisi Muammer, Van valisi Cevdet ve Erzurum valisi Tahsin Bey aracılığıyla yürütmüştü.

İTP, milletvekili seçimlerine 1907'de, 'eylem birliği' kararı aldığı Taşnak (Ermeni Devrimci Federasyonu) ile katılıyordu. İki partinin yolu 1. Dünya Savaşıyla ayrıldı. 24 Nisan, İstanbul vd. kent-

lerdeki legal Ermeni örgütlerinin yöneticileri ve aydınların tutuklanıp, 'hedefi meçhul bir yolculuğa' çıkarılışının tarihidir. Bu yöntem, Türkiye'de her hükümet darbesinden sonra tekrarlanmıştır.

İTP'nin eski 'müttefiki' Taşnak Partisi, Savaş sonrasında 'Nemesis' (Mitolojideki İntikam Partisi) adlı gizli bir örgütlenme ile '1915 operasyonunda' görev alan kilit sorumlulara yönelik suikastlar düzenlemeye başladı. Talat ve Cemal Paşa yanında, o dönemin Başbakanı Said Halim Paşa, Dr. Bahattin Şakir, Cemal Azmi, 1915'te tutuklanacakların listesini verdiği iddia edilen bazı Ermeni muhbirler, 'Nemesis operasyonu' sonucu suikasta uğradılar. Osmanlı Askeri Mahkemesinin gıyaben tutukladığı Reşit Bey, yakalanacağını anlayınca intihar etti. Mehmet Kemal Bey ve Nusret Bey Osmanlı Askeri Mahkemesi kararı ile asıldılar. Kara Kemal de, 1925 İzmir suikastı nedeniyle yakalandığında intihar etti. Dr. Nâzım ise, İstiklal Mahkemesi kararı ile asıldı. Trabzon'daki 'Teşkilât-ı Mahsusa Operasyonu'nun yürütücülerinden olan, 1921 yılında Adalet Vekili olan Hafız Mehmet de, 1926 yılında İstiklal Mahkemesi kararı ile idam olundu. Artık dizginlenemez hâle gelen, Çankaya Muhafız Birliği komutanı Karadeniz'i Rum ve Ermeni'den temizlemekle' öğünen Topal Osman, hükümet güçleri ile giriştiği çatışmada öldü. Mezarından çıkarılarak Çankaya önünde asıldı.

1918 Bakû Komününü bastıran ve oradaki Ermenilere yönelik kıyım yürüten, Enver Paşa'nın kardeşi Nuri (Kıllıgil) ise 2. Dünya Savaşı yıllarında Almanya ile silah ticareti yapıyordu. 1945 yılında, sahibi olduğu silah fabrikası ile birlikte esrarengiz biçimde havaya uçtu.

Ağabeyi Enver ise (onu çok seven Alman militaristleri, onun diktatör olduğu yıllarda Türkiye'yi, 'Enverland', yani 'Enver'in ülkesi' diye adlandırıyorlardı), yeniden kapıldığı Turan hayalleri peşinde, Orta Asya'da çatışmaya girdiği Kızıl Ordu birlikleri tarafından öldürüldü. Bir söylentiye göre birliğin komutanı, Ermeni kökenli idi.

Evet, görüldüğü gibi Susurluk geleneğinin, ta 1915'lere kadar giden derin kökleri var".[503]

---

[503] Ragıp Zarakolu, "1915'in Günümüze Uzanan 'Derin' Kökleri", Uzun Yürüyüş Dergisi, No:68, Nisan-Mayıs 2005, s.38-40.

1.4.2) İTTİHAT VE TERAKKİ İTİRAFLARI (YA DA HATIRLATMALAR)

"Bilirken susmak, bilmezken söylemekten daha kötüdür."[504]

"1915 Tehciri konusunda Türk resmî tezinin şu andaki başlıca temsilcisi, TTK Başkanı Prof. Yusuf Halaçoğlu'nun 30 Mayıs 2005 tarihli The New Anatolian'a (s.4). verdiği mülakatta Nursun Erel soruyor: 'Çoğu korunmasız kadın ve çocuk olduklarından, tehcir edilenlerin bile bile ölüme gönderildiği iddiasına ne diyorsunuz?'

Prof. Halaçoğlu: 'Bunu söyleyenler bir şey bilmeden, sadece kendi duygularına göre yorum yaparak söylüyorlar. Nereden muhtemeldi? Osmanlı tehcir sırasında yiyeceklerini içeceklerini tahsis ediyor, gittikleri yerde onlara ziraat alanları tahsis ediyor, araba tahsis ediyor, gittikleri yerde esnafa sanat erbabına alet edevat veriyor, kendi teçhizatını veriyor. Bütün bunları planlamış bir devlet öleceklerini nereden bilsin?' (bundan sonra, Kızılhaç'a da izin verildiğini söylüyor).

Anılar, genellikle anı yazarının savunmasıdır; onun için kaynak olarak epey kuşkuyla kullanılırlar. Ama anı yazarı bazen açık konuşur. Bakalım, İttihad-Terakki triumvirliğinin (üçlü yönetiminin) ikinci adamı, 1915'in başlıca sorumlusu, Dâhiliye Nazırı Talat Bey 1915 hakkında ne diyor:[505]

'Ben bu kanunun tamamıyla uygulanmasına karşıydım. Jandarmalar tamamen, polisler ise kısmen ordu hizmetine alınmış ve yerlerine milisler konulmuştu. Göçün bu yollarla yapılması durumunda çok çirkin sonuçlar elde edileceğini biliyordum. Dolayısıyla, geleceği düşünerek, bu kanunun uygulanmamasında ısrar ettim ve yürürlüğe girmesini geciktirmeyi de başardım.'[506]

'Ordu, göç ettirme kanununun uygulanmasında yeniden ısrar etti. Ben yine karşı çıktım (...) Bu görüşmeler sırasında meslektaşlarımdan bazıları beni duygusuzluk ve vatana bağlı olmamakla suçlayacak kadar ileri gittiler.'[507]

---

[504] Eflatun.

[505] Talât Paşa'nın Anıları, haz: Alpay Kabacalı, İş Bankası Yay., İstanbul, 2000.

[506] Talât Paşa'nın Anıları, haz: Alpay Kabacalı, A.g.e., s.67.

[507] Talât Paşa'nın Anıları, haz: Alpay Kabacalı, A.g.e., s.68.

'Mebusların verdiği bilgiler cidden feci idi. Birçok geceler uyku uyuyamazdım (...) Gerek göç ettirmeler, gerek isyan yüzünden Ermeniler çok kayıp vermişlerdir. Bunu itiraf etmek gerekir (bundan sonra, Müslümanların da öldürüldüğünü söylüyor). Esas olarak askerî bir önlemden başka bir şey olmayan göç ettirme, vicdansız ve karaktersiz insanların elinde bir facia şeklini almıştır. Amacım bu hareketlerin çirkinliğini gizlemek değildir'[508] (bundan sonra, bunlardan dolayı hükümeti ve İttihat Terakki'yi suçlamanın haksızlık olduğunu söylüyor).

'Ben, gönderilmeleri sırasında Ermenilere yapılan işlemleri tamamıyla itiraf ve olayları oldukları gibi aktarma cesaretini gösterdim'[509] (bundan sonra, Ermenilerin Müslümanları katlettiğini de karşı tarafın itiraf etmesini istiyor).

Demek ki 1915'in yaratıcısı, eserini, hiç de 2005'teki savunanlar gibi savunmuyor. Bir de, İttihat Terakki triumvirliğinin üçüncü adamı Cemal Paşa'yı dinleyelim:

'Fakat başka ordular mıntıkasında göçmenlere karşı yapılan tecavüzlerin benim ordu mıntıkamda da yapılmasına katiyen tahammül edemeyeceğimden, bu konuda gayet şiddetli emirler vermeyi kendim için bir zorunluluk saydım'[510] (bundan sonra, 'Ermenilerin cidden acınacak bir sefaletle bütün yol boylarına yayılmış bulunduklarını haber aldığımdan...' diye devam ediyor).

Cemal Paşa, bütün bunların neden yapıldığı konusunda şöyle diyor: 'Zannediyorum ki, umumi tehcir gibi pek şiddetli ve bütün dünya uygarlığının ilgileneceği bir karar alabilmek için arkadaşlarım pek büyük sebepler ve belgeler elde etmişlerdi. Bu bilgiyi, kendilerinin yayınlarından, pek yakın bir zamanda anlayarak şüphe ve meraktan kurtulacağımıza inanıyorum (...) 1915 tehciri esnasında yapıldığını duyduğum cinayetler cidden nefret uyandıracak şeylerdir.'[511]

---

[508] Talât Paşa'nın Anıları, haz: Alpay Kabacalı, A.g.e., 2000, s.77.
[509] Talât Paşa'nın Anıları, haz: Alpay Kabacalı, A.g.e., 2000, s.78.
[510] Cemal Paşa, Hatıralar, haz: Alpay Kabacalı, T. İş Bankası, 2001, s.421.
[511] Cemal Paşa, Hatıralar, Yayına haz: Alpay Kabacalı, A.g.e., s.423.

Bu 'pek büyük sebep ve belgeler'i hâlen beklemekteyiz. Beklerken de 'şüphe ve merak'ımızı kraldan çok kralcı, papadan çok papacı yorumlarla gideriyoruz ve el alemi kendimize güldürüyoruz. Yabancıların Talat ve Cemal paşaları okumadığını mı sanıyorsunuz?"[512]

1.5-) RESMİ İDEOLOJİNİN HEZEYANLARI

"Se non e vero, e ben trovato."[513]

Tüm bunlara karşın, resmi ideolojinin inkâr politika(sızlık)larına[514] gelince, öncelikle şunun altını çizmek gerek: "Ermeni diasporasının katı tutumunu TC'nin katı inkâr politikalarından bağımsız düşünmek de imkânsızdır..."[515]

Doğu Perinçek'in, "Akademik tarihi göz ardı eden ABD ve Avrupa sözde Ermeni soykırımını Asya stratejisinde koz olarak kullanıyor"[516] türünden reel-politiker; ya da Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanı Prof. Sadık Tural gibi, "1915 yılında Anadolu'da gezen ve Ermeni propagandasının temelini oluşturan tezlerin mimarı, Alman Papaz Johannes Lepsius'un eşcinsel olduğu"nun altını çizen[517] propagandif tutumlar söz konusu 'imkânsız'lığın ne biçimler alabildiğinin de kanıtıdır...

Örneğin Mustafa Kemal'in, "Dünya, Ermeni ahalinin tehciri hususunda almaya mecbur kaldığımız karar için bize karşı haklı it-

---

[512] Baskın Oran, "1915: Yapan ve Savunan Farkı", Birgün, 10 Haziran 2005, s.11.

[513] "Gerçek olmasa bile iyi uydurulmuş." (İtalyan Atasözü).

[514] Resmi bakış için bkz. Mehmet Ali Kışlalı, "Atatürk-Ermenistan-ABD", Radikal, 18 Mart 2005, s.12; "ABD'li Tarihçi McCarty: Soykırım Değil Savaş Hâli Şartları", Sabah, 22 Mart 2005, s.21; "Baykal: 'Soykırım'la Yüzleşilecek", Radikal, 20 Mart 2005, s.6; Türkkaya Ataöv, "Ermeniler ve Savaş Koşulları", Cumhuriyet, 19 Mart 2005, s.17; "Soykırımı İnkâr Etmek Suç Olmamalı", Radikal, 20 Mayıs 2005, s.9; Gündüz Aktan, "Soykırımı Anlamak (3)", Radikal, 12 Mayıs 2005, s.7; G. Aktan, "Geriye Dönük Uygulanabilirlik (2)", Radikal, 10 Mayıs 2005, s.7; "Basında 'Ermeni' Gündemi", Radikal, 27 Mayıs 2005, s.9; Hakkı Uyar, "Dört Soruda Ermeni Sorunu", Cumhuriyet Strateji, No:43, 25 Nisan 2005, s.22-3; G. Aktan, "Ermeni Meselesi: Gelişmeler", Radikal, 28 Nisan 2005, s.7; T. Ateş, "24 Nisan'ın Düşündürdükleri (1)", Cumhuriyet, 26 Nisan 2005, s.3; Gündüz Aktan, "Ayıp (1-2)", Radikal, 31 Mart ve 2 Nisan 2005, s.7.

[515] Ayşe Hür, "Diaspora'yı Anlamak", Radikal İki, 24 Nisan 2005, s.8.

[516] D. Perinçek, "Türkiye'ye Müdahale Zemini Döşeniyor", Cumhuriyet, 17 Nisan 2005, s.9.

[517] N. Atmaca, Soykırım Eşcinsel Bir Papazın Uydurması, Hürriyet, 30 Mayıs 2005 s.25.

hamda bulunamaz" dediği bu konuda; 1921'de ABD'li gazeteci Clanence Streit'in sorusuna şu yanıtları vermişti:

"Ermenilerin tehciri meselesi aslında şuna inhisar etmektedir: Rus Ordusu 1915'te taarruz başlattığında o zaman çarlığın hizmetinde bulunan Taşnak Komitesi, birliklerimizin gerisindeki Ermeni ahalisini isyan ettirmişti. Düşmanın üstünlüğü karşısında çekilmeye mecbur kaldığımız için kendimizi iki ateş arasında görüyorduk. İkmal ve yaralı konvoylarımız katlediliyor, Türk köylerinde terör hüküm sürüyordu. Bu cinayetleri işleten, saflarına eli silah tutan tüm Ermenileri katan çeteler, silah ve iaşe ikmallerini, bazı büyük devletlerin sulh zamanından itibaren kendilerine kapitülasyonların bahşettiği dokunulmazlıklardan istifade ve bu maksada matuf olarak büyük stoklar husule getirmeye muvaffak oldukları Ermeni köylerinde yapıyorlardı.

İngilizlerin sulh zamanında ve harp sahasından uzak olarak İrlanda'ya reva gördüğü muameleye kayıtsız kalan dünya efkarı, almaya mecbur kaldığımız tehcir kararı için bize karşı haklı ithamda bulunamaz. İftiraların aksine, tehcir edilenler hayattadır ve bunlardan ekserisi İtilaf Devletleri bizi tekrar harp etmeye zorlamasa idi evlerine dönmüş olurlardı..."[518]

'Kadro'cu Şevket Süreyya Aydemir'e gelince; O da "Enver Paşa adlı kitabında 'milletler ve halklar arasında böyle safhalar yaşanır' diyerek, 'En doğru olan galiba unutmaktır' önerisinde bulunmaktadır. Aydemir, şöyle bir yargıda da bulunmuş: 'Bu faciada ve Ermeniler aleyhine işleyen çarkların bence en önde gelen sorumlu ve suçluları Ermenilerin içinden yetişen, fakat coğrafi ve tarihi şartları hiçbir surette doğru değerlendiremeyen Ermeni yarı aydınları olmuştur.' Ayrıca yazar Halide Edip de 1915 olaylarını 'Ermeni göçürmeleri ve toptan öldürmeler' olarak isimlendirmiştir".[519]

Bunların yanında TTK Başkanı Prof. Yusuf Halaçoğlu, '1915'te ne oldu?' sorusunu şöyle yanıtlıyor: "Ermenilerle Osmanlı Devleti

---

518 "Atatürk'ün Yanıtı", Cumhuriyet, 9 Mayıs 2005, s.10.

519 Kerim Ünsal, "Günümüze Kadar Süren 'Sorunun' Kökeni: 'Soykırım' Yalanı", Cumhuriyet Strateji, No:43, 25 Nisan 2005, s.20-21.

arasında meydana gelen anlaşmazlık ve çatışmalar, 1915 yılında başlamadı. Ta 1881'lerde başlayan ve İngiltere, Fransa, Rusya gibi ülkelerin müdahaleleriyle gelişen bir süreçtir bu. Döneme ilişkin belgelere baktığınızda, Doğu Anadolu'daki altı vilâyette yaşayan Ermenilerin örgütlendiğini ve Rusların da desteğini alarak Müslüman köylerine saldırdığını görürsünüz.

Rusya ve Batılı devletler Ermenileri kışkırtıyordu. Ermeniler tarafından kurulan 21 ayrı örgüt de destekliyor bunu. Bu örgütlerin şubeleri Van'dan İstanbul'a kadar her yere yayılmıştır. 18 Mart'ta Çanakkale Savaşları başladığı sırada, Anadolu'da örgütlenen Ermeniler topyekûn bir isyan hareketine girişmişlerdir. 16 Nisan'da Van'da, 17 Nisan'da Çatak'ta, Bitlis'te, Elazığ'da, Zeytun'da, Adana'da başlayan isyan hareketleri sebebiyle Osmanlı Devleti, Almanların ve zamanın Genelkurmay Başkan Yardımcısı Enver Paşa'nın da isteği üzerine, bu bölgede yaşayan Ermenileri savaş dışındaki bir bölgeye nakletme kararı almıştır.

Tehcir, Ermenilerin iddia ettiği gibi soykırım düşüncesiyle yapılmadı. Etnik temizlik ifadesi de yanlıştır; zira bu tabir, soykırımla eşdeğerdir. Ermenilerin zorunlu olarak başka bir bölgeye gönderilmelerinden murat, verdikleri zararların önüne geçmek olduğu için, bölgenin Ermenilerden arındırılması amaçlanmıştır".[520]

'Ne oldu?' sorusuna Şükrü M. Elekdağ'ı yanıtına gelince: "Bir Ermeni soykırımından bahsedilebilmesi için sırf Ermeni oldukları için Ermenileri yok etme kastının olması gerekir. Ancak Osmanlılarda Ermenilere karşı hiçbir zaman ırk düşmanlığına dayanan bir akım oluşmamış. Arşivler incelendiğinde Tehcir olayında soykırımın suçunu oluşturacak esas öğe olan yok etme kastının da mevcut olmadığı sonucuna varıldı. Belgelerde, zorunlu göç işleminin mümkün olduğunca güvenlik içinde yapılmasını sağlamaya yönelik yüzlerce talimat ve hükümet kararı bulunmakta...

Osmanlılarda Ermenilere karşı hiçbir zaman ırk düşmanlığına dayanan bir akım oluşmamıştır. Almanya'da Yahudilere karşı hükümet propagandası ile de desteklenen ve pekiştirilen ırkçılık te-

---

[520] Y. Halaçoğlu, '1915'te Soykırım Olmadığını Belgeleriz', Hürriyet, 30 Mart 2005, s.6.

meline dayalı anti-semitizm vardı. Bu nedenle Yahudiler sırf Yahudi olduklarından dolayı yok edildiler. Eğer bu yok etme olayının arkasında anti-semitizm olmayıp da başka bir saik olsaydı, o zaman Yahudilere yapılan soykırım değil başka türlü tanımlanan bir suç olurdu. Bu ifadelerle vurgulanmak istenen, Almanya'da Yahudilere karşı mevcudiyeti açıkça görülen anti-semitizme benzer bir anti-Ermeni akımın Osmanlı İmparatorluğu'nda var olduğu hiçbir zaman gözlemlenmemiştir...

Tehcirin Ermenilere uygulanması Ermeni oldukları için değil, düşman karşısında tutunmakta güçlük çeken bir ordunun ardının güven içine alma zorunluluğuyla karşılaşıldığı zaman bu geri bölgede yerleşik olmalarındandır. Bu uygulamanın kapsamına bilahare, isyan çıkaran, düşmanla işbirliği yapan ve Ermeni komitacılara yataklık yapan diğer vilayetler ve bölgeler de ilave edilmiştir. Tehcir, tüm Ermenileri kapsamamıştır. Nitekim hastalar, sakatlar, yetimler ve dul kadınlar, Protestan ve Katolikler, Ermeni mebuslar ile aileleri, Osmanlı ordusundaki askerlerle subaylar ve aileleri, merkez ve taşradaki Ermeni devlet memurları ile aileleri, devlete sadakat ve iyi hâlleri göz önünde tutulan kişiler ve bu meyanda ticaretle uğraşanlar tehcir uygulaması dışında bırakılmıştır..."[521]

Aynı soruya Gündüz Aktan'ın yanıtı da şöyledir: "Ermeniler 1860'lardan itibaren önce otonomi, sonra da bağımsızlık amacıyla sürekli isyanlar çıkardılar. Yarı siyasi parti yarı komitacı örgütleriyle sık sık terörizme saparak mücadele ettiler. 1. Dünya Savaşında Rusya ile işbirliği içinde Türk ordularını arkadan vurdular. Türk sivillere saldırdılar ve katlettiler. Azınlıkta oldukları Doğu Anadolu'da etnik temizlikle kendilerine münhasır bir vatan yaratmak istediler (Hâlâ bu amacı gütmüyorlar mı?). Bazı bakımlardan bir trajediye dönüşen tehcir bu tehditleri önlemek için yapıldı".[522]

Ermenileri "1915'te tehcir oldu. Tehcir, bir halkın yaşadığı yerden alınıp başka bir yere götürülmesidir. Savaş içinde, tüm Türkiye'de olduğu gibi orada da gıda sorunu var. Salgın hastalıklar var. Ayrıca,

---

[521] Ş.M. Elekdağ, "Soykırım Suçu Hukuken de Yok", Cumhuriyet, 30 Nisan 2005, s.9.
[522] Gündüz Aktan, "Holokost ve Ermeni Olayları", Radikal, 25 Şubat 2002, s.8.

Ermeni kafilelerini koruyacak çok fazla birlik de yok. Dolayısıyla, koca bir kafileyi korumak üzere çok az sayıda asker verebiliyorsunuz. Saldırılar oluyor. Bütün bunlar bir araya gelince, yola çıkanlarla Suriye'ye varabilenler arasında sayıca önemli bir farklılık bulunduğu görülüyor. Önemli olan, tehcir sırasında ne kadar insanın öldüğü.

Ben tehcir sırasında 300 bin kişinin ölmüş olabileceğini düşünüyorum. 300 bin önemli bir rakam. Ama bunun çok daha aşağıda olması da muhtemel. Ne var ki, kesin rakam söylemek doğru değil. O dönemde bölgenin Müslüman nüfusunun oluşturan Türkler ve Kürtlerden de çok ciddi ölümler var...

Korumakla görevli birlikler, korumaları altındaki Ermenilere saldırmıştır. Bazı memurlar görevlerini yapmamışlar, bazıları hırsızlık yapmıştır. Bazıları kabul edilemeyecek olaylara girmişlerdir. Bunun sonunda, 1.200'den fazla görevli Divanı Harp'e verilmiştir. Bunların da 600'ü idam edilmiştir. Yani siz SS subaylarının Yahudileri öldürdükleri için idam edilebileceklerini düşünebilir misiniz? Bunları yapan bir devletin, Ermenileri yok etme kastı olabilir mi? Öyle olsa, bu adamları idam etmek yerine teşvik etmesi lazımdı".[523]

"1915-16 olayları bir trajediydi. Soykırım olsaydı acılar artmazdı. Trajedi olması acıları hafifletmez. Ermeniler yenilen taraf oldu. Bu nedenle can, mal ve 'toprak' kayıpları bizden çok daha fazla. Galip taraf olarak Türklerin Ermenilerin acılarını anlamaları gerek. İçimizde her zaman bir Ermeni azınlık, sınırımızda da bir Ermenistan olacak. Bu nedenle Ermenilerle barışma ilişkilerimizin geleceği açısından da önemli.

Ermeni olayları soykırım değil, çünkü Ermeniler soykırım sözleşmesi dışında kalan bir 'siyasi' grup. Tıpkı Balkan Hıristiyanları gibi Ermeniler de bağımsızlıkları için sürekli isyan ettiler ve 1. Dünya Savaşı'nda ülkenin doğusunu işgal eden Rus ordularıyla aynı amaçla işbirliği yaptılar.

Balkanlar'da isyan eden tüm gruplar bağımsızlıklarını kazandı. Ermeniler, Avrupa'dan uzak olmaları, Doğu Anadolu'daki nüfusun

---

[523] Gündüz Aktan, "1915'te Yaşanan Trajediye Kimse Soykırım Diyemez", Hürriyet, 1 Nisan 2005, s.16.

%17'si oranında küçük bir azınlık oluşturmaları, Rusya'nın komünist devrim dolayısıyla savaştan çekilmesi ve Sevres'i yırtan İstiklal Savaşı nedeniyle kaybettiler".[524]

"Ermeni olayları Osmanlı çözülme sürecinin en son aşamasını oluşturuyor. Bu süreç aslında 1821 Yunan isyanı ile başladı. Justin McCarthy'nin rakamlarına göre,[525] Mora'nın ortasında Sparta yakınlarında 25-30 bin Müslüman'ın (Türk ve Arnavut) katli geleceğin habercisiydi. Bunu, Kafkaslar ve Kırım'daki Müslümanların yüz binlerle ifade edilen ölümü ve 1,5 milyonunun tehciri izledi. 1877-78 savaşı sırasında Bulgaristan'da 260 bin masum Türk öldürüldü ve 515 bini Anadolu'ya zorla göçe tabi tutuldu. Doğuda ölenlerin sayısı bilinmiyor, ama 70 bin sivil Anadolu'ya göç ettirildi. Balkan Savaşı'nda (1912-13) ölen sivillerin sayısı 1,45 milyon, Türkiye'ye göçe zorlananlar ise 410 bin. 1905'te Kafkaslarda ölenlerin ve sürülenlerin sayısı ise hesaplanamıyor.

Bunların Ermeni olaylarından belki de tek farkı, kurbanlarının Türkler ve Müslümanlar olmasıydı. O zamanlar Osmanlıya karşı 'ilk sakinler'in haklarının üstünlüğü görüşüne göre, Balkanlarda 400-500 yıl yaşamış olsalar da, Türkler ve Müslümanlar buralarda işgalci sayılıyordu. Kaldı ki, Osmanlı gayrı medeni ve zalimdi. Bu görüşlerle büyük devletler, bu katliamlara ve tehcirlere göz yummakla kalmadılar, teşvik de ettiler. Aslında sorun Müslümanların 'Hıristiyan' topraklardan tasfiyesiydi.

1914-21 arasındaki yıkılış döneminde Rus işgali ve Ermeni olayları dolayısıyla ölen Müslümanların sayısı 1,2 milyon; Kafkaslarda ölenler 410 bin ve sürülenler 270 bin; Yunan işgali nedeniyle Batı Anadolu'da ise ölenler 1,25 milyon; iç göç 1,2 milyon ve mübadele sonucu gelenler ise 480 bin.

---

[524] Gündüz Aktan, "'Soykırım' Sorununun Çözümü (3)", Radikal, 20 Mayıs 2002, s.8.

[525] ABD'deki Louisville Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Justin McCarthy, Ermeni soykırım iddialarıyla ilgili, "Yaşananlar bir savaştı, soykırım değil. Ermeniler ayaklanınca hükümet reaksiyon gösterdi. Olaylarda Ermenilerden çok Türk öldü..." ("McCarthy: Savaş Var, Soykırım Yok", Radikal, 22 Mart 2005, s.7). "O dönemde bir savaş vardı ve soykırım söz konusu değildi. Ermeniler öldüler, zaman zaman Türkler tarafından öldürüldüler.. Ama çok daha fazla Türk insanı öldü" dedi ("Soykırım Değil Savaş Yaşandı", Cumhuriyet, 22 Mart 2005, s.22).

Daha öncesini bir yana bırakalım. Türkler tarihlerinin bu en korkunç son on yılını dahi unutma eğilimindeler. Peki, biz neden bu facialar üzerine ağıt yakamadık, bırakın soykırımları ve kaybedilen vatan parçalarını, katliamları ve tehcirleri bile neden kolayca unutuverdik?"[526]

"Ermeniler Türklerin kendilerini öylesine büyük mağduriyete (victimization) uğrattıklarına inanıyorlar ki her türlü sahtekârlığı yapmayı meşru mücadele yöntemi (entitlement) sayabiliyorlar".[527]

Ayrıca Türkkaya Ataöv için de, "Ermenilerin tavırları, ruhbilim dilinde, kendilerine mazoşizm, başkalarına sadizmdir".[528]

Bilmem daha başka ne nakledilebilir?

Ancak bir dakika: "Ermeni sorununda Türk resmi tezinin savunulması, 'Böyle bir şey hiç olmadı. Külliyen yalan' deme noktasından başlamıştı. Ama bu da savunulması mümkün olmayan bir tezdi. Hatırladığıma göre ilkin Kamuran Gürün 'genosid' falan değilse de, bir şeyler olduğunu kabul etti, 'yüz bin'li rakamlara da çıktı. Söz konusu kitabını yazdığında emekli olsa da, bir büyükelçi olduğu için onun bunları söylemesi önemliydi.

Resmi tezi şimdi savunanlar şöyle böyle 400 bine geldiler. Aynı dizide dün Halaçoğlu'nun bunları telaffuz ettiği görülüyor. Ama tabii bunun şartları var: ölenler hastalıktan ölüyor ve aynı zamanda Ermenilerin kayıpları için verilen rakamdan daha yükseği Türk kayıpları için veriliyor. Halaçoğlu kalben 'Böyle bir şey hiç olmadı. Külliyen yalan' pozisyonuna uygun biri olduğu için o rakamları telaffuz etmesi ve bir 'trajedi'den söz etmesi buzulların her şeye rağmen eridiğinin bir göstergesi"dir![529]

Tıpkı Alparslan Türkeş'in -bir zamanlar ki- 'tavrı' gibi: "13 Mart 2005 günkü Avni Özgürel'in Radikal gazetesindeki yazısı özetle şunları der: MHP lideri Alparslan Türkeş'in 1997'deki ölümünden bir süre önce Ermeni meselesi ile ilgili, 'Yakın gelecekte başımıza büyük iş açılacak. O yüzden bu meselede bir çıkış yolu bulmalıyız' düşüncesine geldiği

---

[526] Gündüz Aktan, "Suçluyum, Hayır Suçlusun", Radikal, 18 Ekim 2000, s.11.
[527] Gündüz Aktan, "Neden Hep Sahtekârlık (3)", Radikal, 5 Nisan 2005, s.7.
[528] Türkkaya Ataöv, "Ermenilerde 'Seçilmiş Acı'", Cumhuriyet, 24 Mart 2005, s.17.
[529] Murat Belge, "Taş Gibi Olmak", Radikal, 1 Nisan 2005, s.11.

anlatılıyor. Türkeş, o günlerde, Paris'e gidip dönemin Ermenistan Devlet Başkanı Levon D. Petrosyan ile görüşür. Döndükten sonra da izlenimlerini Özgürel'e anlatır. Özgürel'in 'Ne yapmalı' sorusuna Türkeş'in verdiği cevabı aynen kopyalıyorum:

'[Ermeni meselesinin çözümünde] tek ve meşru muhatabın Ermenistan olarak kabul edilmesi gerektiğini, konuyu Erivan yönetimiyle en üst seviyede müzakere edip Türkiye'nin kendisini rencide olmuş hissetmeyeceği, ancak, Ermenilerin de yaşanan acı olayların Ankara tarafından kabul edilmesiyle rahatlayacakları, meselenin hassasiyetiyle mütenasip bir üslup kullanılarak müştereken hazırlanacak bir deklarasyon ve aynı anda sınırların açılması, her alanda ikili ilişkilerin geliştirilmesi anlaşmalarıyla sorunun çözülebileceği kanısındaydı. Düşündükleri gerçekleştiğinde Türkiye-Ermenistan sınırının ortasına bir yüzünde Ermenice diğerinde Türkçe olarak, 'Verdiğimiz acılardan dolayı üzgünüz...' yazılı bir '1915 Anıtı' dikilmesini planlamıştı'".[530]

1.6) BUGÜNDE 'ERMENİ SORUNU/GERÇEĞİ'

"Zaman berbat!
İyi ya ne duruyorsunuz, düzeltseniz ya!"[531]

İki örnekten söz etmek yeterli olacaktı kanısındayım...

Birincisi: "Milli Eğitim Bakanlığı 'Asılsız Soykırım İddialarıyla Mücadele' kapsamında 1. Dünya Savaşı'nda Ermeni isyanı ve faaliyetleri konusunda kompozisyon yarışması düzenlendiğini bir genelgeyle ortaöğretim kurumlarına bildirmiş. Bu kapsamda, 14-17 yaş arası öğrencilerden Kayseri, Bitlis ve Muş, Elazığ, Yozgat, Sivas, Adana, Trabzon, Van olayları ve benzerlerinden biri ya da birkaçının işlenmesi biçiminde de olabilecek bir kompozisyon yazmaları isteniyor. Yazıların makale türünde yazılması koşulundan ve öğretmenlerin gerektiğinde bu konuda öğrencilere rehberlik edeceklerinden ayrıca söz edilmiş.

MEB'nin 29 Nisan 2003 tarihli genelgesi ister istemez akla bir dolu soru getiriyor. Birincisi, mademki bu soykırım iddiaları asıl-

---

[530] Ayhan Aktar, "'Mavi Kitap'la Rezalete Doğru", Radikal, 14 Nisan 2005, s.11.
[531] Thomas Carlyle.

sız, böylesi 'asılsız' iddiaları neden MEB gibi 'saygın' olması gereken bir kurum ciddiye alıp, tüm ortaöğretim kurumlarını kapsayacak bir kompozisyon yarışması düzenliyor?

İkincisi, TDK sözlüğü kompozisyon sözcüğünü; öğrencilere duygu ve düşüncelerini düzgün bir biçimde anlatmaları için yaptırılan yazılı ya da sözlü çalışma olarak tanımlamış. Yine MEB'nin Türk Dili ve Edebiyatı 1. ve 2. sınıf kompozisyon kitaplarında kompozisyon, ahenk içinde olan duygu, düşünce ve hayallerin düzenli bir şekilde ifade edilmesi olarak tanımlanmış. Belli bir düşünce ya da duygunun sağlam bir muhakemeyle yorumlanması için kelimelerin yerli yerinde kullanılması gerektiğinden sözediliyor".[532]

Bu yetmezmiş gibi; "İşte TBMM'nin web sitesindeki kimi alıntılar... Ana sayfada; 'Sözde Ermeni iddialarına yönelik hazırlanmış ve TBMM Kültür ve Sanat Kurulu'nca basılmış olan yayınlar' başlığını tıklarsanız, diğerlerine de ulaşabilirsiniz.

Okuyalım...

'Ermenilerin, Türklere yaptığı mezalim ve soykırımın utanç fotoğrafları' başlığı altındaki fotoğrafların altında şunlar yazıyor: 'Ayakları başlarına bağlanmak suretiyle Ermeniler tarafından vahşice öldürülen Türkler.'

'Ermeniler tarafından kuyulara atılmış ve vücutlarının çeşitli yerleri balta ile parçalanarak vahşice öldürülen Türkler'.

'Ermeniler tarafından karnında ateş yakılarak, öldürülmek istenilen masum ve savunmasız bir Türk çocuğu.'

'Ermeniler tarafından gözleri oyularak vahşice öldürülen savunmasız bir Türk köylüsü.'

'Ermeniler tarafından sol gözü süngü ile oyulmak suretiyle, vahşice öldürülen masum ve savunmasız bir Türk çocuğu.'

'Ermenilerce burunları kesilmek ve karınlarında ateş yakılmak suretiyle, vahşice öldürülen Türkler.'

'Ermeniler tarafından, kolları ve kafaları kesilmek suretiyle öldürülmüş masum insanlarımız.'

---

[532] Sema Öğünlü, "Sözde Kompozisyon Yarışması", Radikal İki, 25 Mayıs 2003, s.9.

'Ermeniler tarafından namuslarına tecavüz edilen iki ihtiyar kadın ve 11 yaşındaki bir kız çocuğu'.

'Ermeni çeteleri tarafından vahşice öldürülen savunmasız Türk kadınları ve süngü ile karınları yarılarak rahimlerinden çıkarılan bebekler'.

'Bir grup masum kadın ve çocuğun Ermeni çeteleri tarafından hançer ve ateşli silahlarla vahşice öldürülmeleri.'

Bunlar bir kısmı, zamanın tekniği ile çekilmiş, net olmayan fotoğraflar ve altlarında otopsi raporu gibi, ölüm nedenleri. Üçüncü sayfa, gazete haberlerinde bile artık kullanılmayan ifadeler var.

Ayrıca, üst üste yığılmış/dizilmiş kafatasları ve insan kemikleri. Tabii altlarında yazılanlar da aynı üslupta..."[533]

1.6.1) HIRANT'IN HAKLI SORULARI

"Nosce te ipsum."[534]

Bu tablo karşısında, "Ermeni meselesinin uluslararası arenada malzeme olarak kullanılmasına izin verilmesi, buna göz yumulması, hatta buna alet olunması, Ermeni toplumu için bir zuldür. Kendi tarihine, kendi atalarına karşı bir haksızlıktır".[535] "Bizim bu topraklarda gözümüz var çünkü burada ölmek istiyoruz..."[536] "Kendi ülkemde yaşıyorum ben. Diğer Ermeniler gibi sessizce hazır cennetlere gidebilirdim, ama kalmayı yeğledim. İyi ki solcu olmuşum, sanırım kalmama solcu olmam neden oldu"[537] diyen ve "Türklüğü tahkir ve tezyif" suçundan Şişli 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nce altı ay hapse mahkûm edilen[538] Hrant Dink'in[539] haklı sorularına gelince; onlar da şu...

---

[533] Yervant Özuzun, "1915'ler Yaşanmasın", Radikal İki, 20 Nisan 2003, s.9.

[534] "Kendini tanı" (Seneca).

[535] "Ermeni Sorunu, ABD'nin Değil Bizim Meselemiz", Hürriyet, 24 Nisan 2003, s.7.

[536] "Çağrı Yapıyorsunuz Ama Kapınız Kapalı", Milliyet, 17 Ekim 2005, s.21.

[537] "Demokrat Olmaya Çalışıyorum", Cumhuriyet Dergi, No:1021, 4 Eylül 2005, s.9.

[538] "Dink Kararının Gerekçesi", Radikal, 20 Ekim 2005, s.11.

[539] "Dink, yazdığı makalede 'Türklüğü tahkir ve tezyif' ettiği gerekçesiyle bilirkişi heyetinin aksi yöndeki görüşüne rağmen 6 ay hapse mahkûm oldu" (İsmail Saymaz, "'Sözde' İfade Özgürlüğü: Hrant Dink'e Altı Ay Hapis", Radikal, 8 Ekim 2005, s.7). Ayrıca Hırant Dink için bkz. Sungur Savran, "Hırant Dink'e Açık Mektup", Ülkede Özgür Gündem, 1 Mart 2004, s.13; "Aydınlardan Agos'a Destek", Ülkede Özgür Gündem, 10

"Bir millet yaşadığı acıyı, atalarını niçin unutacak? Ermenilerden, tarihi unutması beklenmesin. Unutma sözü sempatik değil. Türkiye ısrar etmesin...

Diaspora Ermenilerine söylüyorum: Türkiye'den ve başka bir devletten soykırımın kabulü istenmemeli. Benim milletimin acısıdır bu, onurumla taşırım...

Cumhuriyet'te de kırılmalar yaşadık. 'Varlık Vergisi'yle bir gecede varlığımızı yitirdik. Sonra 6-7 Eylül'ü gördük. 300 bin Ermeni'den, 60 bine düştük..."[540]

"1920'lere kadar Ermeni konusu Türkiye'de tabu değildi. Parlamentoda konuşuluyordu, yargılamalar yapılıyordu, kitaplar yayımlanıyordu. O günün dünyasında soykırım kelimesi yoktu. Yaşananlar, 'büyük felaket, kırım, kıyım, katliam' adıyla kitaplarda anlatılıyordu. Türkiye'de Ermeni toplumu bir komisyon da kurmuş, yaşananları anma günleri tertiplemişti. Mesela 1919'dan itibaren Türkiye'de yas tutulmuştu, özel anıtlar dikilmişti.

O dönemde Türkiye'de Ermeni toplumu bir yas komisyonu kurmuş. 1919'da Ermenice yayımlanmış bu kitapta 24 Nisan'da tutuklanan önderlerin, aydınların biyografileri var.

Türkiye'de 1920'den sonra birdenbire konjonktür değişmiş. Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra...

Evet, bu konu birden tabulaşmaya başladı. Çünkü 1920'den sonra İttihatçı kadrolar, Cumhuriyet kadrolarının içine fazlasıyla girdi. Önemli noktalara gelerek devletin gidişatını onlar biçimlendirdi. Zaten Türkiye'deki solun da sağın da temeli bu İttihatçı kadrolardır. Türkiye Komünist Partisi'nin kurucuları da onlardır. CHP ile MHP'nin söyleminin bugün bu kadar benzeşmesinin temelinde de o İttihatçılar yatar. Nitekim İttihatçılarla Kemalistlerin ayrılaşması süreciyle birlikte, 1925'lerde Meclis, bir zamanlar yargılanan ve mahkûm edilen, çoğu yurtdışında Ermenilerce öldürülen suçluların ailelerine maaş bağlanmasına karar veriyor. Enver Paşa, Talat

---

Mart 2004, s.2; Derya Sazak, "Hrant'ı Savunmak", Milliyet, 14 Ekim 2005, s.23; İsmet Berkan, "İfade Özgürlüğü Manzaraları...", Radikal, 8 Ekim 2005, s.3.

[540] Hrant Dink, "Hiç Kimse Soykırımı Unutmaz...", Radikal, 5 Temmuz 2004, s.6.

Paşa, Bahaittin Şakir gibi bir dizi insanın ailelerine maaş bağlanıyor. Maaşlar hangi kaynaktan bağlanıyor dersiniz...

Bu maaşlar, Ermenilerden kalan mülkler, paralar ve fonlardan bağlanıyor. Ermenilerin paralarından bu 'yeni kahramanlara' maaş bağlanıyor. Türkiye, Ermeni sorununda zikzaklar çizdi dedim. Bir ara bu ülkede hiç Ermeni yoktu havasına da girildi. Ermeni izleri silinmeye çalışıldı. 'Ermeni sorunu Lozan'da bitti' deniyor. Hayır, Ermeni sorunu 1915'te başlayıp Cumhuriyet'te bitmedi. Lozan'da sadece hukuken bitti, fiilen bitmedi. Lozan tutanaklarında var. Cumhuriyet'e intikal eden Ermeni sayısı, 170 bini Anadolu'da, 130 bini İstanbul'da olmak üzere 300 bin. Bugünse Türkiye'deki Ermeni sayısı 50-60 bin. Eğer Ermeni sorunu Lozan'da bittiyse Türkiye'de Ermeniler, niye 80 yılda nüfus artışıyla birlikte bugün 1,5 milyon olmadı da, 1920'de 300 bin olan nüfus bugün 50-60 bine düştü? Çünkü azınlıkların azaltılması politikası, devlet yönetiminin temel politikasıydı. CHP'nin 9. raporunu okuyun. Tek parti döneminde azınlıkların nasıl azaltılmasının düşünüldüğünü görün.

1942'de Varlık Vergisi, 1955'te 6-7 Eylül olayları gibi kırılmalar yaşandı. 70'lerde Asala olayları oldu. Çok göç edildi. Azınlıkları azaltma politikası bugüne dek sürdü. Azınlık vakıfları, okulları üzerinde yürütülen politikalar hep azınlıkların genişlememesi, gelişmemesi içindi. Ermeni yer isimleri değiştirildi. Sadece insanlar gitmedi, binalar da bitti, onların da izi tüketildi. Ermeni okulları ve kiliselerinin çoğu yıkıldı, başka şeylere dönüştürüldü. Spor tesisi, cami, devlet binası oldu, halk arasında dağıtıldı. Hiçbir şeyin izi kalmadı. İz silme operasyonu Cumhuriyet boyunca sürdü.

Ermeni vatandaşlarımızın mezarlıklarına ne oldu? Anadolu'da, İstanbul'da onca Ermeni mezarlığından kaç tane kaldı? İstanbul'da Harbiye ile Elmadağ arasındaki soldaki bölge, Pangaltı, Ermeni mezarlığıydı. Bir tane taş kaldı mı? Bugün orada radyoevi, orduevi var. (...)

Sonuçta Ermeniler Türkiye'den giderken zenginliklerini, evlerini sırtlarında götürmediler. Ama bugün çıkarılan yeni belgelerde, 'O günkü hükümet öyle iyi niyetliydi ki, Ermenilerden kalan malları, mülkleri zapturapt altına aldı. Özel komisyonlar kurdu, zenginlikleri

kayda geçirdi. Ermeniler dönünce, malları onlara geri verilecekti. Kayıtlar var' deniyor. Ne olur bir tane de şöyle bir kayıt göstersinler. 'Derzor'a... Ermenilerin ölüm bölgesi olan Derzor'a gönderilen şu aileye, Anadolu'da bıraktıklarının karşılığı olarak Derzor'da şu ödendi' diye bir belge göstersinler. 'Ermenilere mülklerini dağıtan belgeler burada. Geri aldılar, ödendi' desinler. Binlerce yıllık bir toplumun ürettiği uygarlığın, zenginliğin ne oldu?

Bu mülklerin kimlere geçtiği... Bu, Türkiye'nin konuşamadığı temel sorunlarından biri zaten. Ermeni mülkleri meselesi hakikaten Türkiye'nin şu anda geleceğe ilişkin en öcü konusu, en korkunç konusudur. Bence Türkiye Ermenilerden gelebilecek tazminat talebinin hukuki tedbirini zamanında aldı. Çünkü 'emval-ı metruke' diye bir kanun çıkarılmış. Ermenilere süre verilmiş, 'Gelsinler, mallarını vereceğiz' denmiş. Tanınan süre içinde gelmeyen Ermenilerin malları Hazine'ye gitmiş. Böyle kanunlar çıkarılmış, uygulamalar yapılmış. Türkiye tedbirini hukuken almış. Zaten bu ülkede ölenlerden ziyade kalanlar üzerine konuşmak daha zor.

Çünkü inanılmaz haksızlıklar ortaya çıkacak. 'Ermenilerden kalan mallar kimlere paylaştırıldı, neler, kimler ne oldu' diye sorulsa, bu çok büyük sarsıntı yaratır. Çünkü ülkeye belletilmiş bir tarih çökecektir.

Türk kimliğinin inşasında Ermeni kelimesinin önemli rolü var. Öyle ki, Kürt sorunu bile Ermenilere atfedildi. Apo'ya Ermeni dölü dendi. Hizbullah'ın liderlerinden Sülhattin Ürük için zamanın içişleri bakanı çıktı 'Hizbullah'ın lideri bir Ermeni dönmesi' dedi. Hizbullah, Türkiye'nin çok utandığı bir rezalettir. Bunu ne İslâm, ne de Türk yapmış olabilirdi. Ermeni kelimesi Türk ulusal kimliğinin olumlanmasında en birinci 'öteki'dir. Şimdi kalkacaksınız, 'Hayır, bizim size bellettiğimiz Ermeni öyle değildir. Biz Ermenilere haksızlık yaptık' diyeceksiniz. Bu, kimlikte çok büyük sarsıntı yaratır. Türkiye'yi korkutan ikinci konu ise Ermenilerden kalan malların ne olduğunun sorulmasıdır.

Ermeniler bağımsızlık kavramını en geç algılamış bir millettir. 1914'ün şubatına kadar İttihatçılarla Taşnaklar işbirliği içindeydi.

Erzurum Kongresi'nde İttihatçılar Taşnakların, Kuzey'deki Rus ordusunun içindeki gönüllü Ermeni askerlerine karşı saldırmasını isteyince, işbirliği bozuldu. Ermeni'yi Ermeni'ye kırdırmaya çalışmak ahlâksız bir teklifti. Ermeniler buna hayır dedi ve yollar ayrıldı. İttihatçılar, o noktada Ermenilerin işini bitirmeye karar verdi. Müslümanların katledilmesi olayları tabii oldu. Ama bunlar 1915'teki tehcirden sonra 1917'de oldu. 1915'te Ermenilerin mecali mi vardı ki?

1914'te 40 yaş altı bütün Ermeni erkekleri askere alındı. Bağımsızlık planları olsaydı, niye 1914'te Osmanlı ordusuna girdiler ki? Üstelik 1914'te askere alınan Ermeniler önce silahsızlandırıldı, sonra amele taburlarına alındı. Yol yapımı falan diye çukur vadilere götürüldüler ve oralarda yok oldular. Hiçbirinin akıbeti belli olmadı. 16 yaş altı erkekler, kızlar, kadınlar ve yaşlılar 1915'te tehcire zorlandılar. Bugün Türk resmi söyleminin, 'Bizi arkadan vurmasınlar diye tehcire gönderdik' dedikleri, çocuklardır, bebeklerdir, yaşlılardır. 1915 tehciri, İttihat Terakki'nin kafasında önceden planladığı Ermeni sorununu kökünden halletme sürecidir. Kafasındaki Şark sorunu, nüfus yoğunluğuyla ilgiliydi.

Çünkü varılan bütün anlaşmalarda yabancı ülkeler, Ermenilerin yoğun olduğu bölgelere verilmesi gereken siyasal haklardan bahsediyordu. Bu işten kurtulmanın yolunun nüfusu halletmek olduğu düşünüldü. İttihat Terakki yöneticileri için 1. Dünya Savaş bulunmaz fırsat oldu. Ermeni nüfusu, önce yoğun olduğu bölgelerden tehcir ettiler. Baktılar ki plan tuttu, sonra Anadolu'daki tüm Ermenileri tehcire zorladılar. Tehcir, sadece savaş bölgelerinden sürülme değildir. Herkes net konuşsun, tehcirin diğer adı bir soysürümdür.

Bütün Anadolu'dan soysürüm yaptılar. Daha sonra 1917'de Fransızlarla ve Ruslarla geri gelen Ermeniler, yaşadıklarının acısıyla, ne yazık ki, Türklerin köylerine saldırdılar, çoluk çocuk demeden katliamlar yaptılar.

Ben Türklerin yaşadığı acıyı da hissediyorum Ama tehcirden sonra yaşanan bu katliamlar, sanki Ermeniler Türkleri önceden katletmiş, sonra da Türkler Ermenileri katletmiş şeklinde bir kronolojik altüst etmeyle anlatılıyor. Karşılıklı savaş ise sadece, Erme-

nistan'ın kurulmasından iki yıl sonra 1920'de oldu. Kazım Karabekir'le Ermenistan arasında yapıldı bu savaş ve Karabekir onların işini bitirdi..."[541]

2) 'YAVRU VATAN KIBRIS'

"Tamdiu discendum est, quamdiu vivas."[542]

'Yavru Vatan Kıbrıs'ın öyküsü,[543] 1930'ların Hatay'ı ile 2000'lerin Kerkük hikâyesine benzer; yani Türk milliyetçiliğinin ilhakçı yayılma politikalarının somutundan başka bir şey değildir...

---

[541] Hrant Dink, "Ermeni Mallarını Kimler Aldı?", Radikal, 23 Mayıs 2005, s.6.

[542] "Yaşadığımız sürece öğrenmeliyiz" (Seneca).

[543] Seçilmiş Kıbrıs Bibliyografyası konusunda bkz. A.N. Adıyeke-N. Adıyeke, Kıbrıs Sorununun Anlaşılmasında Tarihsel Bir Örnek Olarak Girit'in Yunanistan'a Katılması, Ankara, SAEMK Y., 2002; F. Aksu, Türk-Yunan İlişkileri: İlişkilerin Yönelimini Etkileyen Faktörler Üzerine Bir İnceleme, SAEMK Y., 2001; G.T. Allison-K. Nikolaydis, (Der)., Yunan Paradoksu, İstanbul, Doğan Kitap Y., 1999; G. Augustinos, Küçük Asya Rumları, Ankara, Ayraç Y., 1997; G. Ayman, NeoRealist Bir Perspektiften Soğuk Savaş Sonrası Yunan Dış Politikası: Güç, Tehdit ve İttifaklar, SAEMK Y., 2001; Tırmandırma Siyasetine Bir örnek: S-300 Krizi, Ankara, ASAM Y., 2000; A.S. Bilge, Büyük Düş: Türk-Yunan İlişkileri, Ankara, 21. Yüzyıl Y., 2000; M. Ali Birand, 30 Sıcak Gün, İstanbul, Milliyet Y., 1980; M.A. Birand, Diyet, Milliyet Yay. 1985; M.A. Birand, Türkiye'nin Avrupa Macerası 1959-1999, İstanbul, Doğan Kitapçılık, 2000; S. Bölükbaşı, Barışçı Çözümsüzlük, Ankara, İmge Y., 2001; Zehra Y. Cerrahoğlu, BM Gözetiminde Kıbrıs Sorunu ile İlgili Olarak Yapılan Toplumlararası Görüşmeler (1968-1990), Ankara, Kültür Bakanlığı Y., 1998; Richard Clogg, Modern Yunanistan'ın Tarihi, İstanbul, İletişim Y., 1997; M. Esenbel, Kıbrıs: Ayağa Kalkan Adam, Ankara, Bilgi Y., 1993; M. Fırat, 1960-1971 Arası Türk Dış Politikası ve Kıbrıs Sorunu, Ankara, Siyasal Kitapevi, 1997; U. Güldemir, Kanat Operasyonu, İstanbul, Tekin Y., 1985; G. Çağla, Kıbrıslı Türk Gençleri Konuşuyor, İstanbul, Metis Y., 2002; Ş.S. Gürel, Tarihsel Boyut içinde Türk-Yunan İlişkileri (1821-1993), Ankara, Ümit Y., 1993; Ş.S. Gürel, Kıbrıs Tarihi 1-2 (1878-1960): Kolonyalizm, Ulusçuluk ve Uluslararası Politika, İstanbul, Kaynak Y., 1984-1985; M. Hasgüler, Kıbrıs'ta Enosis ve Taksim Politikalarının Sonu, İstanbul, İletişim Y., 2000; Murat Hatipoğlu, Yunanistan'da Etnik Gruplar ve Azınlıklar, SAEMK Y., 1999; A. Heraclides, Yunanistan ve 'Doğudan Gelen Tehlike' Türkiye: Türk-Yunan İlişkilerinde Çıkmazlar ve Çözüm Yolları, İletişim Y., 2002; N. Kızılyürek, Milliyetçilik Kıskacında Kıbrıs, İstanbul, İletişim Y., 2002; D. Kitsikis, Türk-Yunan İmparatorluğu, İstanbul, İletişim Y., 1996; A. Kurumahmut, (Y. Haz)., Ege'de Temel Sorun Egemenliği Tartışmalı Adalar, Ankara, TTK Y., 1998; H. Milas, Daha iyi Türk-Yunan İlişkileri için Yap-Yapma Kılavuzu, İstanbul, Tarih Vakfı Y., 2002; H. Milas, Türk Romanı ve 'Öteki'/ Ulusal Kimlikte Yunan imajı, Sabancı Üniversitesi Y., 2000; H. Milas, Yunan Ulusunun Doğuşu, İstanbul, İletişim Y., 1994; H. Milas, Tencere Dibin Kara, İstanbul, Amaç Y.,

Örneğin, "İşgal sonrasında Kuzeyde 'Uygulanan politikalar nedeniyle Kıbrıslı Türkler fakirleşti, bağımlılık kültürü yaratıldı, kurumların ortaya çıkması engellendi'. Bir 'korsan ada' kuruldu...

Çözümsüzlükten rant elde eden ve hem Kuzey Kıbrıs'ta hem de Türkiye'de varlığı bilinen kesimlerin Annan planından memnun olmaları beklenemezdi. Bu kesimlerin bugüne dek Türkiye'nin Kıbrıs politikasını belirledikleri de bilinen bir olgu. Daha az bilinen olgu, sorunun ekonomik boyutu.

1974'ten sonra, Kuzey Kıbrıs'ın makroekonomik performansı belirgin gerileme içine girdi. 1960'ta şimdiki KKTC'ye tekabül eden bölgede kişi başına gelir, Kıbrıs ortalamasının %86'sı idi. Bu oran 1977'de %65'e, 1993'te ise %33'e düşmüştür...

1974'ten sonra kötüye giden diğer bir gösterge, Kuzey Kıbrıs yönetiminin kamu çalışanlarına ödediği ücretlerin ve yaptığı transferlerin miktarı, bu miktar hep Kuzey Kıbrıs yönetiminin topladığı tüm vergi gelirlerinden daha yüksek oldu. 1977'de gelirlerin %133'üydü, 1980'lerde %150'lere vardı, 1995'te ise ancak %133'e düşebildi. Bu gelişmelerin Kuzey Kıbrıs ekonomisi açısından belli başlı zararlarını şöyle özetlemek mümkün:

İlki, kuzey göreli olarak yoksullaştı.

1989; E. Mütercimler, Kıbrıs Harekâtının Bilinmeyen Yönleri, İstanbul, Yaprak Y., 1990; B. Oran, Yunanistan'ın Lozan İhlâlleri, Ankara, SAEMK Y., 1999; B. Oran Türk-Yunan İlişkilerinde Batı Trakya Sorunu, Ankara, Bilgi Y., 1986; H. Pazarcı, Doğu Ege Adalarının Askerden Arındırılmış Statüsü, Ankara, Turhan Kitapevi, 1992; A. Politakis, Al Beyaz Mavi Beyaz, İstanbul, Milliyet Y., 1988; F. Sönmezoğlu, Türkiye-Yunanistan İlişkileri ve Büyük Güçler: Kıbrıs, Ege ve Diğer Sorunlar, İstanbul, Der Y., 2000; M.L. Smith, Yunan Düşü, Ankara, Ayraç Y., 2002; S. Nikos, Çağdaş Helen Tarihine Bakış, İstanbul, Belge Y., 1988; S. Tamçelik, Avrupa Birliği Güney Kıbrıs Rum Yönetimi Münasebetlerinin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne İktisadi, Siyasi ve Hukuki Tesirleri, İzmir, Nil Y., 1997; İ. Tansu, Aslında Hiç Kimse Uyumuyordu, Ankara (Telif), 2001; L.E. Tavşanoğlu, Türk-Yunan Sorunları Akiller Tartışıyor, İstanbul, Çağdaş Y., 1998; O. Türel, (Der)., Akdeniz'de Bir Ada: KKTC'nin Varoluş Öyküsü, Ankara, İmge Y., 2002; M. Uğur, Avrupa Birliği ve Türkiye: Bir Dayanak/İnandırıcılık İkilemi, İstanbul, Everest Y., 2000; N. Uslu, Türk Amerikan İlişkilerinde Kıbrıs, İstanbul, 21. Yüzyıl Y., 2000; İ.K. Ülger, E. Efegil (ed)., Avrupa Birliği Kıskacında Kıbrıs Meselesi (Bugünü ve Yarını), Ankara (Telif), 2002; S. Vaner (der)., Türk-Yunan Uyuşmazlığı, İstanbul, Metis Y., 1989; V.D. Volkan, N. Itzkowitz, Türkler ve Yunanlılar: Çatışan Komşular, İstanbul, Bağlam Y., 2002; E. Yavuzalp, Kıbrıs Yangınında Büyükelçilik, Ankara, Bilgi Y., 1993.

İkincisi, siyasi destek için şişirilen kamu sektörü istihdamı, 'ulufe' sistemine benzer bir bağımlılık kültürü yarattı. Kuzey Kıbrıs'ta bu sisteme 'şükran ekonomisi' diyenler var.

Üçüncüsü, uzun vadede sürdürülebilir kalkınma için gerekli toplumsal kurumların ortaya çıkması engellendi. Tam tersine, genellikle spekülatif, şeffaf olmayan ve rekabet yerine rant paylaşımına dayalı faaliyetleri besleyen bir kurumlaşma teşvik edildi.

Son olarak, küreselleşmenin beraberinde getirdiği uluslararası hareketlilik çağında, kuzey mafyavari ekonomik aktörler için çekim merkezi hâline geldi. Ekonomik katkısı şüpheli, ancak toplumsal dokuyu kemirici etkisi kesin olan, kara para aklama, kumarhane açma, ucuza emlak kapatma gibi faaliyetler hem teşvik edildi hem korundu. Mehmet Altan'ın benzetmesiyle, Kuzey Kıbrıs 'korsan ada' gibi yönetildi".[544]

Özetle "KKTC'nin içinde bulunduğu ekonomik, siyasal ve toplumsal sorunlarla sıkı sıkıya ilişkili bozuk sosyoekonomik yapıdan kaynaklanan karanlık ilişkileri; yani bankaları batan, muhalifleri suikasta uğrayan, ekonomisini kumarhane turizmine, güvenliğiyse kendisine vasi tayin ettiği ülkenin derin devletine havale eden adanın kuzey yakası"nda[545] "Tarımdan sağlığa kadar bütün sektörler SOS veriyor. Kayıtdışı ekonomi %40'a varmış durumda".[546]

"TMT kalıntısı siyasetle mal müsaderesi, kara para bankacılığı ve kumarhane ekonomisinin sentezinin işbaşında"[547] olduğu "Kuzey Kıbrıs'a, Türkiye'den yılda 100-200 milyon dolar civarında para aktarılmasına rağmen, yolsuzluk ve skandallarla çalkalanan, kumarhane ve batık banka cenneti hâline geldi. Üretlm yok denecek düzeye düştü".[548]

İşte Kıbrıs gerçeği konusunda kimi 'anlamlı' örnekler...

---

544 Mehmet Uğur, "Çözümsüzlüğün Faturası Ağır", Radikal, 4 Ocak 2003, s.8.

545 A.Ö. Türkeş, 'Kıbrıs'ta Siviller de Varmış', Radikal Kitap, no:102, 28 Şubat 2003 s.6.

546 "KKTC'de gelir kaynağı olarak değerlendirilen kumarhane sayısı, 2001 itibarıyla 20 idi" (C. Balkır, 'KKTC Ekonomisi: Bir İflasın Öyküsü -3', Radikal, 26 Aralık 2003, s.4).

547 Ahmet İnsel, "Kıbrıs'ta Çifte Girit Sendromu", Radikal İki, 16 Mayıs 2004, s.7.

548 Erdoğan Aydın, "Çözüm ile İpotek Arasında", Radikal İki, 19 Kasım 2000, s.7.

* "KKTC, Rum gayrimenkulü üzerine kuruldu. Denktaş'ın bir yakını, 'Türkiye'den bazı gazeteci, politikacı, diplomat ve profesörlere sırf yönetimi tutuyor diye Rum evlerinden verildi' dedi".[549]

* Türkiye Cumhuriyeti Devletine Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde (AİHM) Girne'deki mülkü için tazminat davası açıp kazanan Loizidu'nun[550] avukatı Achilles Demetriades, "Başkasına ait bir mülkü, kira ödemeden kullanamazsınız. Hiç kimse Türkiye'ye adanın kuzeyini almasını söylemedi"[551] derken; Kıbrıs Rum Yönetimi İçişleri Bakanı Andreas Hristu da "Kıbrıslı Rumlara ait mülk ve arazilerin yabancılara satışının suç olduğunu" ekliyordu.[552]

* "Der Spiegel dergisi, en büyük tarihi eser kaçakçılıklarından biri olarak nitelendirdiği olayın kahramanından biriyle konuştu: 'Büyük talan'ın tarihi 1974, adresi Kıbrıs".[553]

* "Kutlu Adalı, Kıbrıslı bir gazeteciydi. Bir zamanlar Denktaş'ın silah arkadaşları arasında yer almıştı. 1961 ile 1972 yılları arasında Denktaş'ın özel kalem müdürlüğünü yürütmüştü.

Zamanla yolları ayrıldı. Artık Denktaş'ı da, Kıbrıs'taki statüko-yu da, KKTC'deki rejimi de kıyasıya eleştirenlerin başında geliyordu. Ta ki 6 Temmuz 1996'da Lefkoşe'deki evinin önünde vurularak öldürülene kadar. Adalı son günlerinde Yenidüzen gazetesindeki köşesinde bir konu üzerinde özellikle duruyordu. Yazdığına göre KKTC'deki Sivil Savunma Teşkilâtı'nın elemanları, eski bir manastırdaki hırsızlık vakasına karışmıştı...

Cinayete ilişkin olarak KKTC makamlarınca yürütülen soruşturma sonuç vermedi ve sorumlular bulunamadı. Kısacası, bir faili meçhul olarak rafa kaldırıldı Adalı'nın öldürülmesi..."[554]

---

[549] Metin Münir, "Bazı Gazetecilere Rum Malı Verildi", Radikal, 22 Aralık 2003, s.6.

[550] "Avrupa Konseyi'nin AİHM kararı uyarınca, Kıbrıslı Rum Titiana Loizidu'ya KKTC'deki malları karşılığı ödemesi gereken tazminat için Ankara, AİHM'nin 1998'de aldığı karar gereği 900 bin doları faiziyle ödemeye hazır olduğunu bir beyan hâlinde iletti" ("Loizidu'da Son Perde", Radikal, 27 Kasım 2003, s.7).

[551] Leyla Tavşanoğlu, "Kıbrıs'ta Gereğinden Fazla Politikacı Var", Cumhuriyet, 11 Mayıs 2004, s.6.

[552] Andreas Hristu, "Rum Yönetimi, Mülk Peşinde", Cumhuriyet, 4 Mayıs 2005, s.10.

[553] "En Büyük Kaçakçılık", Radikal, 29 Haziran 2003, s.5.

* "Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri Alvaro Gil Robles, Avrupa'nın en büyük sorununun insan ticareti olduğunu belirterek bu konuda geçiş noktası hâline gelen Kıbrıs Rum Kesimi'ni etkin önlemler almaya çağırdı.

Alvaro Gil Robles'e göre sadece 700 bin nüfuslu Rum Kesimi'nde 1.270 'sanatçı', 78 pavyon ve 38 gece kulübü var. 'Sanatçı' olarak adı geçen çoğunluğu Doğu Avrupa kökenli fahişeler ise Rum erkeklerle formalite evliliği yaparak Avrupa ülkelerine dağılıyor. Robles, Rum Kesimi'nin sahillerinde güvenliği artırarak kaçak mültecileri taşıyan gemileri engellemesini talep etti..."[555]

* "ABD Hazine Bakanlığı, KKTC'deki First Merchant Bank'ı Amerikan finansal sisteminin dışına attı. Susurluk skandalıyla gündeme gelen bankaya M. Ağar'ın da ortak olduğu öne sürülmüştü.

First Merchant Bank'ın adı, ilk olarak öldürülen MİT muhbiri Tarık Ümit'in bankaya ortak olduğunun ortaya çıkmasıyla anılmıştı. Ayrıca şu an DYP Genel Başkanı olan Mehmet Ağar'ın da bu bankaya gizli ortak olduğu ve kara para aklama işine karıştığı iddia edilmişti. Banka ortakları arasında Mehmet Ağar'ın şoförü Ömür Özçelik'in ismi de anılıyordu. Birçok yasadışı işten elde edilen kara parayı akladığı öne sürülen banka, iddialardan sonra Lefkoşe'nin en işlek iş merkezinden kentin ücra bir köşesine taşınmıştı.

Şirketin Yönetim Kurulu Hakkı Y. Namlı, Ahmet C. Namlı, Quisar Mahmut Butt ve Cenk Ermiya'dan oluşuyordu. Diğer hissedarlar da 1.500 hisseyle Tarık Ümit, Gül Şeyma Seçer, Valeri Koubarev, Elena Tolstaia, Nur İnuğur, Standart Finance Ltd., Türkan Namlı, Ömür Özçelik ve Şirin Berk'ti. Ağar'ın şoförlüğünü yapan Ömür Özçelik de bankanın 2.495 hissesine sahipti".[556]

* "KKTC'de artık kumar değil, fuhuş gözde. Sayıları her geçen gün artan gece kulüplerinde çalışan kadınlar zorla fuhuşa yöneltiliyor.

Bir zamanlar 'kumarhaneleri' ile ünlü KKTC de, son dört yıl içinde fuhuş sektöründe ciddi artış olduğu belirlendi. İçişleri Ba-

---

[554] Erdal Güven, "Kutlu Adalı...", Radikal, 3 Nisan 2005, s.10.
[555] "Güney Kıbrıs Fuhuş Yatağı", Radikal, 29 Haziran 2003, s.11.
[556] "Skandal Banka Kara Listede", Radikal, 25 Ağustos 2004, s.15.

kanlığı'nın verilerine göre; KKTC'de bulunan 39 gece kulübünde, 311 konsomatrisin çalıştığı belirlenirken, 8 ayrı ülkeden gelerek burada konsomatris olarak çalışan kadınların da yasal olmayan fuhuşa yöneltildiği öne sürüldü.

Bir işletmeci ise şöyle konuştu: 'Biz devlete, çalışan her kız için 357 milyon lira vergi ödüyoruz. Bu vergi miktarını devlet her kızın ayda 1 milyar 150 milyon kazandığını hesap ederek belirledi. Benim kulübümde altı kız çalışıyor. 10 kız çalıştıran bir kulübün aylık olarak devlete verdiği para miktarı 9 milyarı buluyor. Buna 'kız vergisi' diyoruz. Bunun dışında çalışma izinleri, düzenli muayeneler için de devlet akıl almaz paralar alıyor bizden.'

Haberde, resmi kuruluşların yasal olarak KKTC'de fuhuşun olmadığını söylemelerine karşın, uygulamaların tam tersi olduğu öne sürülürken, bu gece kulüplerine şehir dışında faaliyet göstermeleri şartıyla ruhsat verildiği de belirtildi".[557]

* "Ülkücüler yolları keserek eylem yapıyor. Annan Planı'nı destekleyen simgelerin bulunduğu araç, dükkân, sendika ve parti binalarına saldırılar oluyormuş. Parti ve sendika binalarına tehdit afişleri asılıyor".[558]

"Ülkücü gruplar Barış Demokrasi Hareketi Genel Merkezi'nin tabelasının üzerine Ülkü Ocakları imzalı 'Onlar bu dilden anlar' yazılı afişler asarke Ülkücü terör, Girne, Mağusa ve Lefkoşe'nin sokaklarında da boy gösterdi. Türkiyeli öğrencilerin oluşturduğu gruplar, 'Evet' afişleri asılı araçlara saldırıp zorla 'Hayır' etiketi yapıştırdı. Polisin müdahale etmediği olaylar sırasında ülkücüler, ellerindeki sopalarla araçlara zarar verdi..."[559]

* "KKTC'de Susurluk tartışması..."[560] "Güzelyurt'taki Aya Mama kilisesinin bombalanması ve yakılmak istenmesi bölgedeki gerginliği tırmandırdı. Saldırı sonucu kilisenin camları kırıldı, giriş kısmı ve bazı ikonlar hasar gördü..."[561]

---

[557] "KKTC Artık Kumar Değil Fuhuş Cenneti", Milliyet, 22 Temmuz 2004, s.3.
[558] Murat Çelikkan, "Kıbrıs'ta Kan Kokusu", Radikal, 22 Nisan 2004, s.4.
[559] Cenk Mutluyakalı, "Kıbrıs'ta Ülkücü Terörü", Radikal, 22 Nisan 2004, s.11.
[560] Hikmet Çetinkaya, "KKTC'de Susurluk Tartışması", Cumhuriyet, 11 Şubat 2005, s.5.
[561] Reşat Akar, "Kuzey Kıbrıs'ta Kışkırtma", Cumhuriyet, 28 Ağustos 2004, s.10.

Toparlarsak; Baskın Oran'ın deyişiyle, "Kıbrıs'ta çözüm istemeyenler, 'Kürdistan parlamentosunu, asker sokup dağıtırız' diyenler, 'Dağlık Karabağ'daki işgal bitmedikçe biz Ermenistan'a sınır kapısı açmayız' diyenler hep aynı bir avuç adam. Ama bunlar derin devlet olduğu için etkililer. Derin devletin bizde iki anlamı var. Biri, Susurluk olayıyla ortaya çıkandır. Yani uyuşturucu, silah, suikast ticaretiyle suça bulaşmış olandır. Diğeri ise derin devletin dar anlamıdır. Hükümetin üstüne çıkma hakkını vatan millet diyerek kendisinde görenlerdir".[562]

'Kıbrıslı Türkleri kurtarmak' haykırışları, askeri bir müdahale ile Rum mallarının yağma ve gaspına dönüşmüş; ayrıca iş bununla da sınırlı kalmayıp, Türkiye'deki Susurluk'un (Ülkücüler ile birlikte) adaya yerleşmesine; kumarhaneden uyuşturucuya ve turizmden kara para aklamaya dek bir alay pisliğin gündelik hayatın bir parçasına dönüştürülmesine yol açmıştır...[563]

---

[562] Baskın Oran, "Bir General 2 Bin Öğrenci İstedi", Radikal, 5 Nisan 2004, s.6.

[563] Bkz. İ. Varlı, "Kıbrıs Sorununun, Türk Milliyetçiliği Fikrinin Oluşumuna ve Sürdürülmesine Etkisi", Birikim Dergisi, No:181, Mayıs 2004, s.35-44; T. Akyol, "Kıbrıs ve Milliyetçilik", Milliyet, 30 Nisan 2004, s.17; A. Çiğdem, "Muhafazakâr Demokrasi, Kıbrıs ve AKP", Birikim Dergisi, No:178, Şubat 2004, s.3-7; Y. Doğan, "Kıbrıs Arka Bahçe", Hürriyet, 5 Aralık 2003, s.11; K.T. Sürek, "Kıbrıs ABD'de Çözülecek", Evrensel, 13 Ocak 2004, s.3; M. Turan, "Kıbrıs Türk Romanında Tarih ve Kimlik Sorunu", Edebiyat ve Eleştiri, No:73, Ocak-Şubat 2004, s.56-62; C. Özkaya, "Uluslararası Politikanın Örümcek Ağlarında Kıbrıs", Umran Dergisi, Ocak 2004, s.4-5; N. Kadritzke, "Kıbrıs'ın Anahtarı Kimin Cebinde?", Le Monde Diplomatique-Vatan, 14-20 Mart 2004, s.1; S. Seymen-M. Toklucu, "Annan Planı ve Medya", Birikim Dergisi, No:179, Mart 2004, s.11-24; N. Kızılyürek, "Kıbrıs Sorunu Bir Türkiye Sorunudur", Gelecek Dergisi, Mart 2004, s.46-8; T. Emin, "Tarih Başladığı Yere mi Dönüyor? Peki Kıbrıs Neyimiz Olur?", Umran Dergisi, Mart 2004, s.19-25; "Kıbrıs (Sorunu) Kronolojisi", Umran Dergisi- Ek-2, Mart 2004, s.9-16; K. Alpay, "Kıbrıs: 'Milli Dava'dan Geriye Kalan Stratejik ve Diplomatik Yenilgi mi Sadece?", Haksöz Dergisi, No:156, Mart 2004, s.52; F. Bila, "Denktaş'ın Formülü", Milliyet, 15 Kasım 2003, s.16; M.A. Kışlalı, "Kıbrıs Gerçekleri", Radikal, 20 Kasım 2003, s.7; O. Birgit, "KKTC'ye Uzanan Yabancı Burunlar", Cumhuriyet, 19 Kasım 2003, s.7; İ.Selçuk, "Kıbrıs'ta Ne Oluyor?", Cumhuriyet, 19 Kasım 2003, s.2; K.T. Sürek, "Hükümet ve Kıbrıs", Evrensel, 18 Kasım 2003, s.3; "Ankara Kıbrıs'ta Tek Ses", Cumhuriyet, 17 Kasım 2003, s.5; Feleknas Uca, "Çözüm Bekleyen Ülke: Kıbrıs", Y. Özgür Gündem, 7 Kasım 2003, s.5; "Türkiye ve AB Arasında Sıkışan Türkiye", Sol Dergisi, No:204, 7 Kasım 2003, s.10; F. Polat, "Kıbrıs Seçimlerine Özkök ve AKP Gölgesi", Evrensel, 12 Kasım 2003, s.7; G. Aktan, "Strateji Belgesi ve Kıbrıs", Radikal, 10 Kasım 2003, s.8; F. Bila, "Kıbrıs Koşulu", Milliyet, 6 Kasım 2003, s.16;

3) M. KEMAL'İN TÜRKİYE'Sİ, CUMHURİYET'İ

"Yüce olarak bilinen şeylerden
gülünç olana, yalnız bir adım vardır."[564]

Kemalizm; ya da İttihat ve Terakki'nin Turancılığı'ndan daha 'realist' olabilen birkaç adım gerideki Anadolu Türkçülüğü...

Kimileri, Mustafa Kemal'in 1 Aralık 1921'de TBMM'de söylediği, "Milletçe bizi mahvetmek isteyen emperyalizme ve bizi yutmak isteyen kapitalizme karşı milletçe savaşmayı uygun gören bir doktrini izleyen insanlarız" sözlerle süslenmiş 'ulusalcılık' yaygaralarına yeniden sarılsa da...

Kimileri, "Atatürk'ü epigonlarından ayırmak, Atatürk fetişizminin yarattığı karşılıklı saplantılardan sıyrılmanın ilk adımıdır... Mustafa Kemal, Cumhuriyet inkılâplarını ilk düşünen kişi değildir elbette, ama bunların o tarih dilimi içinde, radikal bir tarzda hayata

---

M.Birsel, "Şimdi Sıra Kıbrıs'ta", Vatan, 6 Kasım 2003, s.15; D. Sazak, "AB Raporu ve Kıbrıs", Milliyet, 1 Kasım 2003, s.21; İ. Berkan, "Kıbrıs'ı Unutmadan", Radikal, 3 Kasım 2003, s.3; "ABD Kıbrıs Kartını Açtı", Y. Özgür Gündem, 22 Ekim 2003, s.6; "Rauf Denktaş ABD'ye Çattı", Hürriyet, 23 Ekim 2003, s.7; "Kuzey Kıbrıs'ta İktidar Mücadelesi Yükseliyor", Yeni Dünya İçin Çağrı, No:71, Ekim 2003, s.22; Y. Çongar, "Annan Planı Temel Alınmalı", Milliyet, 22 Aralık 2003, s.17; Işılay Arkan, "Kıbrıs Halkı İkilem İçinde Bırakılmamalı", Umran Dergisi, Ocak 2003, s.18-21; "Annan Belgesi ve Değerlendirilmesi", Ek, s.1; "Kendisi İçin Olmayan Ülke: Kıbrıs", Devrimci Gençlik, Ocak 2003, s.13; E. Öngel, "Kıbrıs'ta Gündem Referandum", Y. Özgür Gündem, 13 Ocak 2003, s.6; "Denktaş Huyundan Vazgeçmedi", Y. Özgür Gündem, 25 Ocak 2003, s.6; "Kıbrıs'ta Demokratik Halk Hareketi", Atılım Gazetesi, 11 Ocak 2003, s.3; "Kıbrıs Halkının İlerici Partisi (AKEL) Tarih-Örgüt-Program", Savaş Yolu, Ocak 2003, s.61-78; K. Okuyan, "Ada Küçük Olunca Trajedi Büyük Oldu", Sol Dergisi, Ocak 2003, s.3-8; A.D. Esen, "Kıbrıs Uçak Gemisi ve Askeri Üssü", Sol Dergisi, Ocak 2003, s.14; R. Akar, "Denktaş AKP'ye Kızgın", Cumhuriyet, 3 Ocak 2003, s.11; "Kıbrıs: Sosyalist Parti Kuruldu", Siyasi Gazete, Aralık 2002, s.7; "Güney Kıbrıs Önlemleri Devreye Sokuyor", Evrensel, 18 Aralık 2002, s.9; K.T. Sürek, "Kıbrıs Sorunu ve Sendikalar", Evrensel, 17 Aralık 2002, s.3; "Kıbrıslılar Çözüm İstiyor", Evrensel, 16 Aralık 2002, s.8; F. Polat, "Kıbrıs'ta Yeşil Hat Çöküyor", Evrensel, 17 Aralık 2002, s.8; K. Özersay, Kıbrıs Sorunu, Asam Yay., 2002; N. Yaşin, Üzgün Kızların Gizli Tarihi, İletişim Yay., 2002; T. Ateş, "Kıbrıs Bilmecesi", Cumhuriyet, 19 Aralık 2002, s.17; T. Alkan, "Kıbrıs Gerçeği", Radikal, 19 Aralık 2002, s.5; Ş.S. Gürel, "Hukuk ve Kıbrıs", Cumhuriyet, 18 Aralık 2002, s.11; M.A. Birand, "Kıbrıs, Sürekli Karşımıza Çıkarılacak", Posta, 18 Aralık 2002, s.13; M. Belge, "Bu Sefer de Kıbrıs", Radikal, 14 Mayıs 2002, s.9.

[564] Napoleon Bonaparte.

geçirilmesinin mimarıdır. Bir toplumsal düşünün ilk kaynağı değil, ama en önemli yoğunlaşma noktasıdır. Toplumun büyük bölümü tarafından paylaşılan ulusal modernleşme hedefinin etrafında yoğunlaştığı ana figürdür. 19. yüzyıldan beri süregelen bu modernleşme ülküsünün somut siyasal duruşa dönüşen hâlidir. Bu çerçevede, Türkiye'de Cumhuriyet döneminin başlangıcından günümüze kadar istisnasız bütün düşünce hayatını etkilemiş yegâne kişi, Mustafa Kemal'dir"[565] dese de...

Veya kimilerince, "Sol ile Atatürk arasındaki ilişki, dogmatik, ezberci, tabulaştırıcı ve putlaştırıcı bir ilişki olmamalı"ysa[566] da...

Ya da kimilerinin, "Mustafa Kemal son yüzyılı imzaladığı ekonomik ve askeri anlaşmalar dolayısıyla eli kolu bağlı, emrivakilere tabi geçirmiş imparatorluk tecrübesine isyanın sembolüydü"[567] diye betimlediği...

Kimileri de, "1930 Kemalizmi, 1930'lar için bir ilericiliktir. 2000 yılları için ise bir gericiliktir"[568] diyecek kadar Kemalizmi 'eleştirse' de her iki duruştan çok farklı bir yerde duran Kemalist gerçek, Ertuğrul Kürkçü'nün satırlarında şöyle anlatılır:

"TBMM Başkanı M. Kemal Paşa, Mustafa Suphi ve yoldaşlarının boğazlanmalarından sadece bir hafta önce, 22 Ocak 1921'de Meclis kürsüsünden şunları söylememişti: '(...) İşte bu serseriler (...) Türkiye Komünist Fırkası diye bir fırka teşkil etmişlerdir ve bu fırkayı teşkil edenlerin başında da Mustafa Suphi ve emsali bulunmaktadır. Bunlar (...) kendilerine para veren, kendilerini himaye eden ve bunlara ehemmiyet atfeden Moskova'daki prensip sahiplerine yaranmak için birtakım teşebbüsatı serseriyanede bulunmuşlardır (...) Bu suretle memleketimize, milletimize hariçten komünizm cereyanı sokulmaya başlanmıştır...'

Sanki Kemalist rejim 40 yıl boyunca komünistleri baskı altında tutmamış, Sabahattin Ali ve adı bilinmeyen nicesi onlar tarafından

---

565 Ahmet İnsel, "Hangi Atatürk?", Radikal İki, 6 Kasım 2005, s.1-4.
566 E.F. Keyman, "Sol Atatürk'ten Öğrenebilir Ama...", Radikal İki, 6 Kasım 2005, s.1.
567 Avni Özgürel, "Tarihi Yanlış Okutunca...", Radikal, 31 Temmuz 2005, s.9.
568 Baskın Oran, "Bir General 2 Bin Öğrenci İstedi", Radikal, 5 Nisan 2004, s.6.

yok edilmemiş, Nâzım Hikmet yıllar ve yıllar boyu onlar tarafından hapiste tutulmamış, tek parti diktatörlüğünün işkence haneleri komünistlerle dolup taşmamış, devletçilik burjuvazinin sermaye birikiminin aracı, işçileri amansızca sömürme düzeneği olarak iş görmemiş, köylüler büyük toprak sahiplerinin giderek artan sömürüsü ve zulmü altına girmemiş, Kürtler birçok kereler ezilmemişti.

1920-22 arasında Anadolu'da yükselen devrimci durumun TBMM'ye yansıdığı dönemde başvurduğu retorikle yetinenlerse Mustafa Kemal ve Kemalist kadrolarda 1789 Fransız burjuva devriminin öncüsü 'Jakobenler'le benzerlikler bulurlar. Oysa sadece toplumsal dayanaklarının derin farklılığı nedeniyle bile Mustafa Kemal ve politikaları Jakoben önderlerin hiçbirininkine benzetilemez: Ne Robespierre, ne Danton, ne Marat...

Belki de Antonio Gramsci'nin 'Sezarizm' olarak adlandırdığı kategori bu çelişik konumu anlamlandırılabilecek bir açıklama sunabilir. Çünkü Gramsci'nin tanımına göre Sezarizm '(...) içinde mücadele etmekte olan güçlerin yıkım hâlinde bulunduğu mücadelelerin devamı hâlinde sonuçta karşılıklı yok olmaktan kaçınamayacakları için iki tarafın da birbiriyle dengeye geldiği bir durumu dile getirir (...) (Sezarizm) her zaman aynı tarihsel anlama sahip olmaz. İlerici bir Sezarizm olabileceği gibi, gerici bir Sezarizm de olabilir (...) Başarı bazı karşılıklı ödün ve sınırlamalarla tadil edilmiş olsa da, karışımı ilerici gücün başarısına yardım ettiği takdirde Sezarizm ilericidir, gerici gücün başarısına yardımcı olduğu takdirde gericidir (...) Sezar ve I. Napoleon ilerici Sezarizmin, III. Napoleon ve Bismarck gerici Sezarizmin örnekleridir'.

Mustafa Kemal'in de 1922'ye kadar Saray ile Kuvayı Milliye arasında hakem sıfatıyla manevralar yapıp, esas olarak Kuvayı Milliye'nin başarısına yardımcı olarak I. Napoleon rolünü, 1922'den sonraysa Kuvayı Seyyare ve TKP ile Kuvayı Milliye arasında hakem konumu üstlenip ezilen sınıfların örgütlerini tasfiye ederek halkı silahsızlandırırken III. Napoleon ya da Bismarck rolünü oynamış olduğunu söylemek mümkün.

Tarihteki bütün burjuva devrimlerinde, eski rejim devrildikten sonra burjuvazi iki kanada ayrılır; daha ilerici olan kanat devrimi

bütün mantıksal sonuçlarına ulaştırmak üzere ikinci bir atılıma girişir ve mücadele, ya eski rejimin toplumsal dayanaklarının bütünüyle tasfiye edilmesi ya da burjuvazinin en ilerici kolu tasfiye edilerek bir 'restorasyon' sürecinin başlamasıyla sonuçlanırdı.

Mustafa Kemal'e özgün karakterini kazandıran ve belki de onu Türk milli burjuva devriminin 'siyasal dehası' kılan şey, tam bu anda çağının bütün siyasal hareketlerinin bu iktidar imkânı bakımından ifade ettiği anlamı Kemalist kadro içinde herkesten daha iyi kavramasında ortaya çıkıyor.

Mustafa Kemal, burjuvazinin işgal İstanbul'unda kalmış bulunan gerici, hilafetçi ve saltanatçı kanadının kendisine karşı herhangi bir seçenek oluşturamayacağının bilincindeydi. 'Milli Devrim'i ileri itekleyebilecek tek sol kanat hareketinin 'Türkiye Komünist Partisi' ve 'Yeşil Ordu'dan gelebileceğini ve yoksulların Ekim Devrimi'nin de süre giden etkisiyle bu hareketler çevresinde toplanabileceğini görmüştü. Bu andan başlayarak bütün siyasal ve diplomatik maharetini, Sovyetler Birliği ile iyi ilişkileri ve karşılıklı uluslararası çıkarları hayati bir tahribata uğratmaksızın komünist hareketi önce etkisizleştirmek, sonra yok etmekte kullandı.

Mustafa Kemal, Osmanlı sultanlığının yıkıntıları içinden ulusal devletin doğuşuna öncülük ederken bir doğulu köylü halkı dünya kapitalizminin katarına -garp medeniyeti'ne- bağlamakta olduğundan hiçbir zaman kuşku duymamıştı. Bu bağlanışın önünde engel olarak gördüğü güçleri ezmekten kaçınmadı.

Bugün, bu bağlanmanın tüm nesnel maddi sonuçlarının kapitalist küreselleşmenin istilası hâlinde devşirildiği bir anda, kurtuluşun Kemalizm'in parlak günlerine dönmekte olduğu yanılsamasını sürdürenler Mustafa Kemal'in 1920-22 arasındaki 'emperyalizm'le savaş çağrısında bir esin kaynağı bulmayı umabilirler. Ama aynı ırmakta iki kere yıkanılamaz.

Türkiye boylu boyunca 'garp medeniyeti'nin bağrındadır artık. Mustafa Kemal Atatürk'ün meşru mirasçısı 12 Eylül-28 Şubat askeri vesayet rejimiyle, İslâmcı AKP hükümetini 'Atatürkçülük' ortak paydası altında buluşturan 'garp medeniyeti'nin çelişkilerinin

çözülmesinin geriye dönük hiçbir alternatifi yok; daha doğrusu bu alternatif, Mustafa Kemal'in Mustafa Suphi'yi bertaraf ettiğini sandığı yerde bulunabilir'"[569]

Uzun süre 'Dünyevi Bir Din' işlevi gören kuruluş iradesinin temel referansı olarak Kemalizm (=resmi ideoloji),[570] "Günümüz Türkiye'sinde ulusal birliğin yegâne harcıdır".[571]

Bu bağlamda "Kuruluş dönemindeki Türk milliyetçiliğini konu alan birçok çalışmanın, kuruluşu asıl olarak 'vatandaşlık' temelinde gördüğünü, Cumhuriyet tarihinde yaşanan ayrımcı pratikleri de 'normdan sapma' ya da 'istisnalar' olarak değerlendirdiğini belirtir. Kendisinin böyle bakmadığını söyler. Irkçılığı, Türk milliyetçiliğine dışsal bir şey olarak, onu bozunduran, vatandaşlığı temel alan bir 'iyi milliyetçilik'ken (ya da bir vaat olarak böyleyken), belli bir ırkı ya da etnisiteyi temel alan 'kötü bir milliyetçilik' hâline sokan, onu asıl yolundan saptıran bir şey olarak görmediğini söylemektedir";[572] ki bu resmi ideolojinin sarıldığı büyük yalanlardan biridir.

Mustafa Kemal'in 1923'teki bir konuşmasında, "Biz doğrudan doğruya milliyetperveriz ve Türk milliyetçisiyiz. Cumhuriyetimizin kaynağı Türk toplumudur. Bu toplumun fertleri ne kadar Türk kültürüyle dolu olursa, o topluma dayanan Cumhuriyet de o kadar kuvvetli olur" dediği koşulların bir uzantısı olarak, 1930'lardan sonra Türk Tarih Tezi (1932) ve Güneş-Dil Teorisi (1936) olarak bilinen resmi

---

569 Ertuğrul Kürkçü, "Mustafa Kemal: İmge ve Gerçek", Radikal İki, 6 Kasım 2005, s.3.

570 Bkz. Ayhan Aktar, "Kemalistlerin Irkçılığı Meselesi", Radikal Kitap, No:226, 15 Temmuz 2005, s.28-29; M. Belge, "Kemalizm ve İttihatçılık", Radikal, 18 Şubat 2003, s.9; M. Altan, "Kemalizm'in Hiçbir Zaman Solla İlişkisi Olmadı", Sabah, 17 Ekim 2005, s.25; Yelda, "Neo-Kemalizm", Ü. Özgür Gündem, 29 Kasım 2005, s.2; "MHP'li Dergiye Göre Atatürk 'Bozkurt'muş", Hürriyet, 15 Mart 2001, s.7; Fırat Aydınkaya, "Kemalizm Yeniden", Ü. Özgür Gündem, 9 Aralık 2005, s.6; K. Turhan, "Kemalizm: Geçmişin Değil, Geleceğin İdeolojisi", Cumhuriyet Kitap, No:822, 17 Kasım 2005, s.8-9; Aydınlanma 1923 Devrimi 21. Yüzyılda Kemalizm, haz: A. Işınduran-C. Yaltırak vd., Toplumsal Dönüşüm Yay., 2005; E. Çölaşan, "Atatürk Üzerine", Hürriyet, 10 Kasım 2005, s.5; T. Akyol, "Atatürk ve Dönemler", Milliyet, 11 Kasım 2005, s.17; O. Ulagay, "Liderlik Krizi ve Atatürk Örneği", Milliyet, 14 Kasım 2005, s.6.

571 Ahmet İnsel, "Cumhuriyet'in Dogması", Radikal İki, 31 Temmuz 2005, s.1.

572 Semih Sökmen, "Irkçılık, Bir Bakış Açısı ve Dünyayı Yorumlama Tarzıdır", Radikal Kitap, No:232, 26 Ağustos 2005, s.14-15.

görüşlerin temellerinin atıldığı (Afet İnan'lı) kesitte; asimilasyonist, zora dayalı, militarist bir Türkçülük/Türkleştirme dayatması vardır...

VI. AYRIM: SONUÇ YERİNE: BERTOLT BRECHT DER Kİ...

"Yalnız yaptıklarımızdan değil,
yapamadıklarımızdan da sorumluyuz."[573]

"Halk ile düşmanları arasında ortak
hiçbir şey yoktur, sadece kılıç vardır."[574]

'Cesaret Ana ve Çocukları'nda Bertolt Brecht şunları der:

"O gün gelecek/ Sayfaların bizim için çevrileceği,/ Çok uzak değil./

Böylece biz, halk,/ Beyleri büyük savaşlarıyla yok edeceğiz./

Tüccarlar, uşaklarıyla,/ Savaş ve ölüm danslarıyla/ Sıradan insanın dünyasınca/ Ebediyen uzaklaştırılacak./

O gün gelecek, fakat onun geliş saati/ Bana bağlı, sana bağlı./ Henüz bizimle yürümeyenler,/ Düşecekler yola gecikmeden..."

---

[573] Moliere.
[574] Saint-Just.

II. AYRIM:

KAVRAMSAL PRATİK

'MAFYA CUMHURİYETİ'*

TEMEL DEMİRER

68 kuşağından Eric Fischl, 'Krizler krizleri kovalamakta. Haykırarak uyanmadan önce çırılçıplak yakalandığımız bir kâbusta gibiyiz sanki' derken; 'Mafya Cumhuriyeti'ndeki (MC) hâl-i pür melalimizi betimliyor sanki. A. Türkeş'in ölümü için açılan 'saygı' defterini, "Başbuğum, her şeyi senden öğrendim, oğlun" diye imzalayan Kemal Yazıcıoğlu'nun yükseldiği veya S. Demirel ve K. Evren'in, Susurlukçu DYP milletvekili Mehmet Ağar'ın oğlunun nikâh şahitliğini yapmaya kalkıştığı Türkiye'de Düğün öncesi düşünceler'ini kaleme alan Erbil Tuşalp, "Vur patlasın, çal oynasın düğünler Türkiye'yi anlatıyor. Siyaset mühendislerinin düğün düşleri insanın içini karartıyor"[1] diyor! Nasıl karartmasın? The Observer gazetesinin 194 ülke üzerinden hazırladığı İnsan Hakları Endeksine göre Türkiye, dünyadaki en kötüler sıralamasında 14. ülke!

CHP'li Algan Hacaloğlu'nun, "Çete sistemi sürüyor. (...) Derin devlet ve çeteler cirit atıyor"[2] derken; "Gerçekler ANAP'ı ürküttü" diyen Avni Özgürel ekliyor: "Başbakan Mesut Yılmaz'ın Uzakdoğu'ya tayin ederek cezalandırdığını düşündüğü bir MİT görevlisinin çeşitli olaylara ne denli karıştığı ortaya çıkıyor".[3]

Ardından da "Mafyayı uzaklarda aramayın"[4] diyen Tuncay Özkan ekliyor: "Mafyanın kökleri devlette. (...) Rant kavgası politikacının ekmeği, işadamlarının geleceği, politikanın rüşveti. (...) En çok yakınanlar rüşvet dağıtmak için Ankara'da bürokrat kapısı a-

* Ülkede Gündem, 20 Ağustos 1998; Özgür Politika, 21 Ağustos 1998; İktibas Dergisi, No:237, Eylül 1998.

[1] Radikal, 11 Ağustos 1998, s.9.

[2] Cumhuriyet, 8 Ağustos 1998, s.6.

[3] Radikal, 27 Haziran 1998, s.9.

[4] Radikal, 30 Temmuz 1998, s.9.

şındırıyor. (...) Her kabineye bakan sokma kavgasında ne cinayetler işleniyor. (...) Parlamento kıskaca alınmış. Kokuşmayı, beslendikleri çöplükler aracılığıyla adım attıkları her kuruma bulaştırıyorlar. (...) Yani atasözü gerçek oluyor: Balık baştan kokuyor. (...) Mafya babaları nasıl oluyor da bu kadar etkin kılınıyor? (...) Mafya diye, çete diye ünlenenlerin hepsine bakın. Ya ortaya çıkışlarında, ya da ün yapmalarında yeraltında yıldız üretme fabrikası gibi çalışan devletin büyük payı, desteği vardır".[5]

Nasıl mı? Örneğin, "Başmüfettiş M. Tatat ve R. Kalkan'ın hazırladığı raporda, 'Yeşil, kod adlı Mahmut Yıldırım'a, Metin Atmaca sahte kimliğiyle pasaport verilmesi ve yine aynı kimlikle yurtdışına çıkış yapması olayına adı karışan görevlilerin, görevlerini yerine getirirken kasta dayalı bir ihmal veya suiistimallerinin bulunmadığı ve MİT'e yardımcı olmak amacıyla hareket ettikleri anlaşıldığından, haklarında soruşturma yapılmasına gerek yoktur' dedi";[6] ama "Yeşil, 'Ağar ve Çiller'in uyuşturucu belgeleri elimde (...) Susurluk'u çözmek istiyorlarsa tepedekilerle uğraşsınlar'"[7] diyor!

Ama kim uğraşacak? Susurluk ile iç içe geçmiş devlet katındakiler mi? Hadi canım sen de! DGM'lerinde çete şovların sahnelendiği; yani Akın Birdal ve avukatlarına saldıran Cengiz Ersever'in, DGM'nin orta yerinde, "Burada sizinle iddiaya girelim. Akın'ın beynini 24 saat içinde duvara yapıştırırım! Ulan bana bak avukat! Akın, Akın sen öldün"[8] diye haykırdığı; ya da Trabzon'daki Gazi mahallesi katliamından sanık polis Adem Albayrak'ın, müdahil avukat Remzi Kazmaz'a "Sana soracağım, sana"[9] tehdidini rahatlıkla savurabildiği Türkiye, bir 'MC' değilse nedir?

Erzincan Valisi Recep Yazıcıoğlu'nun bile, 'Polis Devleti' başlığıyla hazırladığı inceleme raporunda, "Taşlar oynamış, sistemin çivisi çıkmıştır... Susurluk olayları ile anlaşıldı ki bir kısım devlet görevlile-

---

[5] Radikal, 18 Haziran 1998, s.9.
[6] Radikal, 3 Temmuz 1998, s.8.
[7] Aydınlık, 14 Haziran, No:569, s.4-5.
[8] Radikal, 4 Ağustos 1998, s.5.
[9] Cumhuriyet, 11 Ağustos 1998, s.1.

ri ile irtibatlı çeteler güçlenmeye devam etmekte ve ülkeyi derinden etkilemektedirler. Faili meçhul cinayetler bu iklimde ortaya çıkmakta ve ne acıdır ki yadırganmamaktadır. Çete reisleriyle iftihar eden ve övünen anlayış bu sistemin ürünüdür. Haksız servetler, vurgun ve soygun, haksız kaynak aktarımı sonucunda ülke kayıt dışı ve kara paradan oluşan bir kısım tekellere teslim olmak noktasına doğru hızla ilerlemektedir. Bu güç karşısında, artık sandığın da anlamı kalmayacaktır. Toplumun %10'u gelir açısından gelişmiş toplumların üzerinde mutlu azınlık, geri kalan da alt kesimi oluşturmaktadır... Devletin boşluğunu mafya doldurdu"[10] dediği Türkiye'deki yaygaralara karşın, değişen hiçbir şey yok; her şey bermutat!

Nasıl mı? Çeteyi ortaya çıkaran 3 Kasım'daki Susurluk kazasından sonra aniden kesiliveren faili meçhul cinayetler yeniden hız kazanıyor. Kürt illeri dışında iki 'faili meçhul' merkezi, yani ölüm üçgeni var, biri Bolu-Sapanca-Adapazarı, diğeri Ankara-Kırıkkale-Gölbaşı üçgeni. Bilinen rakamlara göre ölüm üçgenindeki cinayetler 21 kişinin öldürüldüğü 1994'te doruğa çıktı. Cinayetler 95'te azalarak devam etti. Ama Susurluk kazasının meydana geldiği 1996'nın ikinci yarısında 'faili meçhul' cinayetlerin hızı kesildi. Her iki üçgende, bu dönemden 1998'in ortalarına kadar aynı yöntemle dört cinayet işlendi. Buna karşılık Nisan-Haziran 1998 kesitindeki üç ayda 'faili meçhul'ler dörde ulaştı.[11] Ölüm üçgenlerindeki icraatın, yani 'faili meçhuller'in Susurluk damgalı olduğu ve Susurluk konusunda da, MHP İstanbul İl Başkanı Mehmet Gül'ün dahi, "Ülkücü hareketin kullanıldığını söylemek fazla aşırılık olur. Bazı ülkücülerin kullanıldığı doğrudur"[12] dediği biliniyor! O hâlde?!

Bilmeyen yok gibi MC'nin 1995-97 kesitinde; H. Çetinkaya-nın deyişiyle, "Faili meçhul dosyalarının %9,1 oranında bir artış gösterdiği belirlendi. Belirleyen kim? DGM Başsavcılıkları! 1995 yılında 11.699 faili belli olmayan cinayet dosyasıyla Diyarbakır birinci sırada yer alırken bunu 879 dosyayla Malatya izliyordu. (...)

---

[10] Cumhuriyet, 10 Ağustos 1998, s.5.
[11] Gazetepazar, 2 Ağustos 1998, s.6.
[12] Gazetepazar, 7 Haziran 1998, s.7.

1996'da 12.523 faili meçhul dosyayla yine Diyarbakır birinci sıraya yerleşti; ardından Malatya. (...) 1997'de Türkiye'de toplam 19.692 faili meçhul cinayet dosyası bulunuyordu. Acaba bu sayının ne kadarı Diyarbakır DGM'deydi? 13.344'ü! Geri kalan dosyaların 2.940'ı Van'da, diğerleri Malatya, Erzurum, Erzincan..."[13]

Özetle derin devletin kirli savaşıyla örümcek ağı gibi sardığı Türkiye'de, artık bir 'MC'nin egemenliği söz konusudur! Örneğin, "Bir çete de Samandağ'da çıktı: Eski DEP İlçe Başkanı Mehmet Latifeci ile babası Yahya Latifeci'yi öldürmekten yargılanan Behçet, Şevket ve Fikret Karaağaçlı kardeşler, cinayetlerin çete işi olduğunu öne sürdüler. Karaağaçlı kardeşler, cinayetin ardında bir üsteğmen, bir başçavuş, iki polis, bir işadamıyla eski ilçe müftüsünün olduğunu açıkladılar"[14] haberleriyle çalkalanırken CHP lideri Baykal da başkanların da çeteleri olabilir[15] demeden edemiyor!

Bunun içindir ki; emek eksenli demokrasi, özgürlük ve barışın kazanılması; 'MC' ile tarihsel bir hesaplaşmayı 'olmazsa olmaz' kılıyor. Bu da; yanlışını suratına vurduğunda, 'Bir bunağın lafları bunlar' diyen Kral Diyanisyos'a, hiç çekinmeden, 'Senin sözlerinde bir zalimin sevinci var' diye haykıran Platon'un veya İtalya'da karanlık işleriyle 'maruf' medya imparatoru Berlusconi'yi yargı önüne çıkaran savcı Gherardo Colombo'nun, 'Hırsızları korumayın'[16] diyen cüretine muhtaçtır.

---

[13] Cumhuriyet, 31 Temmuz 1998, s.5.
[14] Cumhuriyet, 12 Haziran 1998, s.3.
[15] Cumhuriyet, 30 Temmuz 1998, s.1.
[16] Milliyet, 19 Temmuz 1998, s.20.

'UYUŞTURUCU CUMHURİYETİ'*

TEMEL DEMİRER

BM Uyuşturucu Kontrol Programı çerçevesinde açıklanan "1997 Dünya Uyuşturucu raporunda, dünya nüfusunun %4,5'inin uyuşturucu kullandığı belirtilerek, 'Dünyada 150 bin esrarkeş, 10 milyon eroinman, 15 milyon kokainman ve 35 milyon hapçı bulunduğu" saptamasına yer verildi. Raporda dünyadaki afyon üretiminin 1995'ten sonra %300 artış gösterdiği ve 1996'da haşhaş ekilen alanın 280 bin hektara ulaştığı kaydedildi. Söz konusu belgede, ayrıca dünyada 1997 yılında yaklaşık 300 ton kokain, 100 tonu aşkın eroin ve 20 ton morfinine el konulan uluslararası uyuşturucu mafyasının 1989 kârının 300 milyar dolara, 1991 kârının 500 milyar dolara, 1994 kârının 700 milyar dolara ve 1997 kârının ise yaklaşık 1 trilyon dolara yükseldiğine dikkat çekildi.

Narko-ekonomi ve ticaretin devasa 'kârlar' getirdiği yerkürede, egemenlerin tüm katmanları uyuşturucu trafiğinin bir parçası. Örneğin, "The Independet gazetesinin haberine göre Londra'daki Ortodoks Yahudi Cemaati üyelerinin, Rus mafyasıyla bağlantılı olarak eroin kaçakçılığı yaptığı ve kara para akladığı ortaya çıktı".[1]

Dünyanın başına, püsküllü bela olan uyuşturucu konusunda New York'tan verdiği haberde Aslı Aydıntaşbaş, "BM'nin gündemi uyuşturucu"[2] deyip ekliyor: "Aralarında 35 devlet ve hükümet başkanının da bulunduğu 150 ülke temsilcisinin katıldığı BM Uyuşturucu Zirvesi, uyuşturucuyla mücadeleyi BM bünyesinde toplayıp, uluslararası işbirliğini artırmayı hedefliyor".[3] Uyuşturucuyla müca-

---

* Ülkede Gündem, 27 Ağustos 1998; Özgür Politika, 28 Ağustos 1998; İktibas Dergisi, No:238, Ekim 1998.

[1] Radikal, 28 Temmuz 1998, s.10.

[2] Radikal, 9 Haziran 1998, s.10.

[3] Radikal, 9 Haziran 1998, s.10.

deleyi (sözde!) önüne koyan Zirve'de, yeryüzünde 200 milyon kişinin uyuşturucu kullandığı belirtildi.[4]

'Yeni Dünya Düzen(sizliğ)i'nin ('YDD') lanetli egemenleri, ekonomik kârlar'ının ve varlık nedenlerinin önemli bir sektörünü oluşturan uyuşturucuya neden karşı olsunlar? CIA'nın Orta Amerika, Vietnam, Latin Amerika vb.lerindeki uyuşturucu tüccarlığını unutmak ya da Susurlukçu uyuşturucu bezirgânlarını göz ardı etmek mümkün mü? Elbette hayır; Türkiye ekonomisindeki kayıt dışı ekonomi kaleminden haberdar olmak bile uyuşturucu sorumlularının egemenler olduğunu sergilemeye yeter de artar bile!

Örneğin Alper Turgut'un deyişiyle, "Türkiye uyuşturucu merkezi oldu. Uzmanlara göre kullanıcıların %43'ünü 15-20 yaş arasındaki gençler oluşturuyor. (...) AMATEM yetkilileri, Türkiye'de 1988-98 kesitinde yaklaşık 12 bin alkol ve 5 bin uyuşturucu bağımlısının tedavi altına alındığını bildirerek, 'Son yıllarda uyuşturucu ve alkol bağımlılığında %40'lık bir artış olduğunu' belirttiler. 1994'te polis ve jandarma bölgelerinde yakalanan 41 tonluk uyuşturucu miktarının 1995'te neredeyse 2 kat artarak 75,25 tona çıkması, 1995'te ele geçirilen 135 bin hapın 1996'da 255 bin yükselmesi Türkiye'nin uyuşturucu merkezi hâline geldiğini gözler önüne seriyor".[5] Örneğin, "Türkiye'de işlenen suçların karakteri 1986-96 kesitinde tamamen değişti. (...) Uyuşturucu suçu 1991'de %129, 1994'te %233, 1996 yılında da %298 artış kaydetti".[6] "Yeşilay Cemiyeti'nce yayımlanan 'Uyuşturucu Gerçeği' adlı kitapta, Türkiye'de uyuşturucuya başlama yaşının 15'in altına indiği, bağımlıların sayısındaki artışın ABD ve Avrupa'dan fazla olduğu belirtildi".[7]

Evet, Türkiye, bir 'Uyuşturucu Cumhuriyeti'ne (UC); hatta devasa çaplı trafiğiyle uluslararası uyuşturucu merkezine dönüşüyor. "İstanbul Narkotik Şube Müdürlüğünden yapılan açıklamaya göre, 1991 Ocak ayından 1998 Mayıs'ına kadar gerçekleştirilen

---

[4] Cumhuriyet, 12 Haziran 1998, s.8.
[5] Cumhuriyet, 11 Temmuz 1998, s.3.
[6] Gazetepazar, 12 Temmuz 1998, s.4.
[7] Radikal, 27 Haziran 1998, s.24.

2.713 operasyonda, 6 ton 418 kilo eroin, 23 ton 832 kilo esrar, 81 kilo kokain, 224 kilo afyon, 4 milyon 699 bin adet uyuşturucu hap, 357 kilo baz morfin ele geçirildi. (...) Interpol Genel Sekreterliği'nin 1996 verilerine de yer verilen raporda, Türkiye'de sadece 1996 yılı içerisinde 4.422 kilo eroin yakalanırken Almanya, Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Fransa, Hollanda, İtalya, Polonya ve Yunanistan'da 2.371 kilo eroin ele geçirildi; Türkiye'de ele geçirilen eroin miktarının, söz konusu 9 Avrupa ülkesini ikiye katladı".[8]

İstanbul Emniyet Müdürü Hasan Özdemir, İstanbul polisinin 1 yıllık (1997-98) icraatından söz ederken, söz konusu kesitte 1,3 ton eroin, 1,65 ton esrar, 5,9 kilo kokain, 3,9 kilo afyon, 25 litre (uyuşturucu kullanımının ara maddesi) asit anhidrit, 247.545 adet hap, 516,5 kilo baz morfin ele geçirildiğinden[9] söz ederken; Eski "İçişleri Bakanı Murat Başesgioğlu da 1997'deki uyuşturucu operasyonlarındaki yakalamaların, dünyada yakalanan eroinin %40'ına, Avrupa'da yakalan eroininse %60'ına tekabül ettiğini açıkladı".[10]

İyi, güzel de uyuşturucu ticareti neden ve nasıl böylesine büyüyebildi? Uluslararası standartlara göre, yakalanan uyuşturucu oranı, gerçek kemiyetin sadece %20'si değil mi? Öyleyse 'UC' egemenlerine soruyoruz: %80 ne alemde? Kaldı ki bu konuda ABD Kongresi Uluslararası İlişkiler Komitesi için 1997'de hazırlanan gizli bir raporda, "Türk devletinin Kürt illerinde sürdürdüğü kirli savaşı, uyuşturucudan sağlanan kara parayla finanse ettiği ve kontra faaliyetlerinin merkezinin de devlet olduğu belirtiliyor... Türk devletinin 7-8 milyar dolarla yıllık savunma bütçesinin %30'unu Kürt illerindeki savaşa harcadığının tespit edildiğini belirten (...) 4 Mart tarihli raporda, Susurluk kazasında ortaya çıkan çetelere dikkat çekilerek, (...) Tansu Çiller'in Türkiye ve Kürt illerindeki uyuşturucu şebekeleri ve ölüm mangalarını hayata geçirdiğine yer verildi ve bu bilgilerin doğruluğu konusunda ABD Dışişleri ve Adalet Bakanlığıyla İstihbarat servisi CIA'dan bilgi alındığı kaydedildi".[11]

---

[8] Cumhuriyet, 17 Haziran 1998, s.16.
[9] Hürriyet, 8 Ağustos 1998, s.32.
[10] Ülkede Gündem, 3 Ağustos 1998, s.4.
[11] Ülkede Gündem, 2 Ağustos 1998, s.11.

Öte yandan Hollanda'nın Utrecht Üniversitesine bağlı kriminoloji dalında bilimsel araştırmalar yapan Willem Pompe Enstitüsü görevlilerinden Dr. Yücel Yeşilgöz ve Prof. Frank Bovenkerk'in yayınladığı 'Türkiye'nin Mafyası' adlı yapıtta, Türkiye'de uyuşturucu ticaretinin üstten aşağıya doğru organize edildiği gözler önüne serilmişti.[12] Alman gazeteci Jürgen Roth da, Türk-Rus mafyasında önemli bir roller üstlenen Ali Şen'in karanlık ilişkilerini 'Die Roten Bosse/Kızıl Şefler' adlı çalışmasında sergilemişti.[13]

Bugün; oncasının ardından; 'Mafya Cumhuriyeti' tekrar icraatlarını hayata geçirmek için işbaşı yaparken; uyuşturucu aklama makinesi işlevi gören mafya patentli 'casinolar'ın yeniden açılması girişimine tepki gösteren Türkiye Seyahat Acentaları Birliği Başkanı Talha Çamaş, "Yılda 10-15 milyar dolarlık bir gelir getirecek diye hiç kimse Susurluk ve Çatlı'lar üreten sistemi savunamaz, aynı hatalar yapılması durumunda arkasında bir şeyler aramak lazım"[14] diyor; ama dinleyen kim? Burası, artık körlerin, sağırları, dilsizlerin ya da 'bilmem, görmem, duymam' diyerek üç maymunları oynayanların 'UC'dir! Burası, Cumhurbaşkanı ile kendisini bir zamanlar deviren Cuntabaşının Susurluk baş aktörlerinden birinin oğlunun nikâh şahitliğinde aynı masada buluştuğu bir garip ülkedir!

O hâlde; acı ve acıklı olsa da bir o kadar da gerçek olanı telaffuz etmeliyiz: 'UC' dünyayı zehirliyor; dünya suç haritalarında Anadolu'nun üzerine artık bir şırınga resmi iliştiriliyor. Bunun nedeni kirli savaşın Susurlukçuları! Dünyanın gözleri üzerimizde; Anadolu'yu böylesine aşağılık bir nitelemenin zelilliğinden de, emek-barış-özgürlük mücadelesi kurtarabilecektir!

---

[12] Ülkede Gündem, 27 Mayıs 1998, s.11.
[13] Ülkede Gündem, 2 Haziran 1998, s.11.
[14] Cumhuriyet, 11 Ağustos 1998, s.7.

TÜRK(İYE) NARKOEKONOMİSİ*

TEMEL DEMİRER

Gizli Servis+Örtülü Eylem =Susurluk+Kirli Savaş+Devlet Sırrı =Narkoekonomi+Tekelci Kapitalizm+Ücretli Kölelik Sistemi denklemiyle açıklanan Türkiye; TOBB'a göre dünya ucuz işgücü sıralamasında 5. sırada. DPT verileri de nüfusun dörtte üçünün, 2.888 dolarlık gelir ortalamasının altında yaşadığını belgeliyor. Yani Türkiye'de gelir ortalamasını geçen sadece 22 il var; geri kalan 68 ilde milli gelir düzeyi 654'le 2.888 dolar altında değişiyor.[1]

İhtişamla sefaletin kucak kucağa yaşanıp, yoğunlaşmış gelir adaletsizliğinin gözlemlendiği İstanbul'da en düşük gelirli aileye yılda 700 dolar, en yüksek gelirli aileye de 1 milyon dolar[2] ve 1 hekime 1.126 hasta düşüyor; her yıl da 30-40 bin kişi açlıktan verem oluyor.[3] Türkiye'de 4 milyon kayıtsız işçi var. Nüfusun yarısı yoksullaşıp; nüfusun en zengin %20'lik dilimiyle en yoksul %20'lik dilimi arasındaki fark 11 kata çıkmıştır.[4] Kayıt dışı ekonominin milli gelire oranı %65'i aşmaktadır. Akademisyenler, "Ülke, iktisadi sorunların arasında sosyal kaosa gidiyor. Dışa devamlı olarak faiz borcu ödemeleri ileri derecede sömürüye yol açıyor"[5] diyorlar.

Hak-İş'in, araştırmasına göre, 1 Ağustos 1997'de 22 milyon 943 bin lira olarak belirlenen asgari ücret, Ocak-1998'e kadar enflasyon karşısında %40 eridi.[6] Türkiye'de 9,3 milyon kişi açlık sını-

* Ülkede Gündem, 9 Nisan 1998; Özgür Politika, 10 Nisan 1998.

1 Emek, 23 Şubat 1998, s.6.

2 Milliyet, 12 Ocak 1998, s.7.

3 Cumhuriyet, 4 Ocak 1998, s.10.

4 Ülkede Gündem, 3 Ocak 1998, s.6.

5 Cumhuriyet, 31 Ocak 1998, s.6.

6 Cumhuriyet, 4 Ocak 1998, s.7.

rında yaşıyor.[7] Yine Öz İplik-İş Sendikası'nın 'Türkiye Gerçeği' raporuna göre, 8 milyon insan iş ve trafik kazaları nedeniyle sakat, 2 milyon kişi uyuşturucu bağımlısı, 10 bini aşkın çocuk sokaklarda; Güneydoğu'da 30 bin kişi öldü, 1 milyon insan göç ettirildi; çalışan kadınların %67'si sosyal güvenlikten yoksun; kayıtdışı ekonomi sektöründe 4,5 milyonu aşkın işçi sigortasız çalıştırılıyor; dünya sıralamasında %101,6'lık enflasyon oranıyla (Sudan -%103) 2. sırada; toplumun en zengin %20'si toplam gelirin %54,9'unu alırken %80'i de milli gelirin %45'iyle yetiniyor.[8]

Vergi kaçağı ise 5 katrilyonu aşıyor. 82 milyar dolara yükselen dış borç ve yaklaşık 30 milyar dolayındaki iç borç Türkiye'nin belini büküyor. 82 milyar dolar dış borca, sadece 500 trilyon faiz ödenirken, 30 milyar dolayındaki iç borca 6 katrilyon faiz geliri sağlanıyor. Bu tabloda 1997'nin ilk 10 ayında İstanbul'da dolandırıcılık, kapkaç, gasp ve oto çalmayı da kapsayan hırsızlık sayısı 27.501'e ulaştı.[9] Öte yandan 1997'de şans oyunlarına yatırılan toplam para miktarı yarım katrilyonu aştı.[10] Nasıl olmasın? Çünkü Türkiye'de 1997 enflasyonu tüketici fiyatlarında %99,1, toptan eşyada ise %91 olarak ilan edildi. Böylece fiyatların 149,6 arttığı 1994 krizinden beri en yüksek, son 17 yılın ise ikinci en büyük fiyat sıçraması gerçekleşti.[11]

İnsanların yalanla beslendiği Türkiye; yalandan ölmeyip de abad olanların ülkesidir! 'Nasıl' mı? Alın size bir döküm! Turgut Özal (6 Kasım 1983): 'Enflasyonun önlenmesi ve milli gelirden vatandaşların daha fazla pay almasını sağlayacağız. (...) Enflasyonu en geç 1 yılda %10'ların altına çekmeyi hedefliyoruz'! Kaya Erdem (12 Temmuz 1985): 'Enflasyonun yılsonuna kadar %40'ın altında kalacağını tahmin ediyoruz'! Turgut Özal (13 Temmuz 1985): 'Yavaşlayan enflasyon dönemine girdik. (...) Yıl sonuna doğru

---

[7] Emek, 3 Ocak 1998, s.9.
[8] Emek, 11 Şubat 1998, s.12.
[9] Gazetepazar, 14 Aralık 1997, s.8.
[10] Yeniyüzyıl, 10 Ocak 1998, s.3.
[11] Radikal, 4 Ocak 1998, s.13.

enflasyonun %30-35 civarında gerçekleşmesi beklenmektedir'! Turgut Özal (2 Ocak 1987): 'Alacağımız önlemlerle enflasyonu %20'ye çekeceğiz'! Turgut Özal (15 Nisan 1989): 'Enflasyon kalkınmanın faturasıdır. Kamu kesiminde kemer sıkarak enflasyonun düşürülmesi ilk hedefimizdir'! Güneş Taner (1989): 'Geçtiğimiz yıl %65,2 olan enflasyonu 1990'da %30'lara düşüremezsem 4 Ocak günü istifa ederim'! Süleyman Demirel (6 Eylül 1989): 'İddia ediyorum! Enflasyonu 9 ile 15 ayda düşürürüm'! Güneş Taner (12 Ağustos 1990): 'Enflasyonu %40'ın altına düşüremezsem istifa ederim'! Güneş Taner (4 Ocak 1990): 'Enflasyon %75'lerden %50'lere çekildi'! Tansu Çiller (2 Aralık 1990): 'Enflasyonla mücadelenin yollarını göstereceğim, bu çok kolay. Öyle iddia edildiği gibi 3-4 yıllık bir iş de değil. Kısa zamanda enflasyonu ikili rakamlara indirmenin mümkün olduğunu göstereceğim'! DYP Seçim İlanı (20 Ekim 1991): Enflasyon Türkiye'nin kaderi değil. (...) DYP cumhuriyet tarihinin en büyük ve en gerçekçi ekonomi programını getiriyor. Ve Türk halkından yalnızca 500 gün istiyor. Hedef enflasyonu %30'lara, ardından da %10'lara indirmek'! Tansu Çiller (19 Ocak 1992): 'Sonbahardan itibaren enflasyon düşmeye başlayacak'! Tansu Çiller (21 Temmuz 1993): 'Yüksek enflasyonun mutlaka kontrol edilmesi öncelikli hedefimizdir'! Tansu Çiller (12 Şubat 1994): 'Bizden 6 ay önce istenen, terörle mücadele etmemizdi. Şimdi sıra ekonomiye gelmiştir. Aynı kararlılıkla ekonomiyi de rayına oturtacağız'! Tansu Çiller (5 Nisan 1994): 'Halkın bana güvenmesini istiyorum. Hepimiz kendimizi üç ay sonrasına ayarlayacağız. Büyümenin önü açılacak. Enflasyonda düşme işaretleri gelecek'! Aykon Doğan (23 Ağustos 1994): 'Önümüzdeki yıl fiyat artışları %40'ların altında kalacaktır. 1996 yılında enflasyonun %20-25'lere çekilmesi, bir süre sonra da tek rakamlı enflasyona ulaşmak ana hedefimizdir'! Tansu Çiller (1 Ocak 1995): 'Sıkıntılar daha bir süre devam edecek. Ancak mutlaka düzlüğe çıkacağız. Ve inanınız ki 1995, 1994'ten daha iyi olacaktır'! RP-DYP Koalisyon Protokolü (30 Haziran 1996): 'Enflasyonla ciddi mücadele yapılacak, istikrarlı büyüme sağlanacak'! Necmettin Erbakan (16 Ocak

1997): 'Hedefimiz enflasyon ve faizlerin %10'un altına düşürülmesidir'! Necmettin Erbakan (5 Şubat 1997): 'Enflasyon %10'ların altına düşecek'! Işın Çelebi (20 Eylül 1997): '%90'lar seviyesine doğru yükselme eğilimindeyken devraldığımız enflasyonu, yükselme eğilimini kırarak %80'lerde tutmayı başardık'! Mesut Yılmaz (5 Ekim 1997): '1998'deki hedefimiz enflasyonu %50'ye çekmektir'! Mesut Yılmaz (7 Ekim 1997): 'Enflasyonu 1999'da %20'lere, üç yılın sonunda da tek haneli rakamlara düşürmeyi hedefliyoruz'! Mesut Yılmaz (7 Kasım 1997): 'Enflasyondaki olumlu gelişmeyi 1998'in ikinci yarısında bekliyoruz'! Güneş Taner (9 Kasım 1997): 'Enflasyon 1997 sonuna kadar yükselecek ama %100'ü geçmeyecek. Canavarın 1998'de ensesinden tutup aşağıya çekeceğim. (...) IMF ile anlaşma olsa da olmazsa da enflasyonu düşüreceğiz. 1998 sonu için %50 olan enflasyon hedefini, %31, hatta %20'nin altına düşürmemiz de mümkün'! Güneş Taner (27 Kasım 1997): 'Benim hayatıma mal olsa bile enflasyonu bitireceğim'!

Tonlarla kuyruklu yalanın ardından 'Enflasyonla mücadelenin İsrailli profesöre emanet edildiği'[12] Türkiye'de, 'Ekonomiyi ayakta tutan ne' mi? Gayet basit; narkoekonomi ya da uyuşturucu ticareti!

BM'nin '1997 Uyuşturucu Raporu'na göre, yılda 500 milyar ile 1 trilyon dolarlık cirosuyla, uyuşturucu trafiği dünya ticaretin %8 ile 16'sını kapsıyor.[13] 'Uluslararası Uyuşturucu İzleme Grubu'nun (OGD) raporuna göre, bu küresel organizasyonda Türkiye, uyuşturucu alanında hâlen bir 'ara istasyon'; ancak gerekli önlemler alınmazsa 'Türkiye ana istasyon olabilir.'[14] Çünkü BM 'Uyuşturucuyla Mücadele Örgütü' Direktörü Pino Arlacchi, 16 Ocak 1998 tarihli açıklamasında, Avrupa'da satılan eroinin %80'inin Afganistan kaynaklı olduğunu ve bunun önemli miktarının Türkiye üzerinden nakledildiğini söylüyor.

1997'de Türkiye'deki uyuşturucu operasyonlarında 950 kilo eroin, 1 ton 387 kilo esrar, 8 kilo 691 gram kokain, 28 kilo 692

---

[12] Hürriyet, 17 Şubat 1998, s.11.
[13] Milliyet, 22 Ocak 1998, s.20.
[14] Yeni Şafak, 4 Ocak 1998, s.3.

gram afyon, 84 litre asitanhidrit, 24.492 adet çeşitli uyuşturucu hap ve 351 kilo 979 gram baz morfin ele geçirildi.[15] 100 trilyonluk uyuşturucu yakalanırken; 4.358 kişi gözaltına alındı. 'ABD Uyuşturucuyla Mücadele Kuruluşu' (DEA) uzmanları, Amerika'ya sokulan eroinin %25'inin, Avrupa'da ele geçirilen eroinin de %80'inin Türkiye'den pazarlandığını ve üretiminin de Afganistan ve Pakistan'dan Türkiye'ye kaydırıldığını belirttiler.[16] Kemal Yurteri'ye göre, "Uyuşturucu kaçakçılığı yürüten 25 ailenin şeması Susurluk Raporu'nda yer aldı: Eroin mafyası aile şirketi gibi".[17]

Kimse cart curt etmesin; kolay uyuşturucu rantı kovalamaktan başka bir şey düşünemeyen tufeyli Türk(iye) burjuvazisinin, kirli savaşla taçlanmış narko günahları yanında hırsızlar bile 'masum' olarak nitelenebilir! Çünkü uyuşturucudan elde edilip, 'aklanan' kara para, Türk(iye) ekonomisinin ana direğidir. 'YDD'nin kara para aklama sıralamasında (Rusya ve Nijerya'dan sonra!) 3. sırada yer alan Türkiye'de, 1997'de 60 milyar doları aşkın kara paranın[18] aklandığını biliyor muydunuz?

---

[15] Hürriyet, 16 Ocak 1998, s.3.
[16] Cumhuriyet, 15 Ocak 1998, s.10.
[17] Yeniyüzyıl, 17 Ocak 1998, s.3.
[18] Cumhuriyet, 31 Ocak 1998, s.6.

SUSURLUK SAVAŞI*

TEMEL DEMİRER

Bıçak sırtında karanlık bir tünelde ilerliyoruz. Kitleler, Susurluk unutulsun diye üretilen yapay gündemlerle oyalanırken; devlet korosu da, 'Saldım çayıra mevlam kayıra' makamlı umutsuzluk türkülerini pompalıyor. Yalan-dolan cangılında Susurluk sulandırılırken; Friedrich Nietzsche'nin, 'Soğukkanlı canavarların en soğukkanlısı devlettir' diye ifade ettiği gerçek, geçiştirilmek isteniyor.

Ama unutulmasın: Kifayetsiz muhterislerin, bukalemunların melunluğunun doğrudan ürünü olan Susurluk Türkiye'si, yaşadığımız vahşetin özetidir! Çünkü 'Milli irade hâkim değil' diyen Adalet Bakanı Oltan Sungurlu'nun, 'Yargı çetelere karşı bağımsız mı?' sorusuna net yanıt veremeyip; 'Tehlike yaratan düşünce suçtur'[1] diye haykırdığı bir ülke Türkiye! Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürü Mustafa Yücel'in, "Türkiye'de 23 bin mafyacı var. (...) Toplumumuz halkın parasını yiyenlere karşı bağışlayıcı bir tutum içindedir. Çaldı ama iş yaptı diye değerlendirmektedir"[2] gerçeğini ortaya koyduğu coğrafyadır Türkiye! Meral Çatlı'nın, "Eşim geldikten sonra Türkiye'de yüksek mevkide insanlarla irtibata geçti. Ona güvenceler verildi".[3] "Benim eşim devletine, milletine çalışmıştır. Onun yaptıklarını tarih yazacak"[4] diye haykırabildiği bir yer Türkiye!

Berlin'deki 'Uluslararası Saydamlık Örgütü'nün 52 ülkedeki yolsuzluk araştırmada Nijerya, Bolivya, Kolombiya, Rusya, Meksi-

---

* Ülkede Gündem, 6 Ekim 1997; Özgür Politika, 7 Ekim 1997; Merhaba Gazetesi (Çorum), 31 Aralık 1997-1 Ocak 1998.

[1] Yeniyüzyıl, 27 Ekim 1997, s.8.

[2] Gazetepazar, 26 Ekim 1997, s.3.

[3] Radikal, 25 Ekim 1997, s.5.

[4] Cumhuriyet, 25 Ekim 1997, s.1.

ka, Endonezya, Hindistan, Venezüella, Vietnam, Arjantin, Çin, Filipinler, Tayland'ın ardından 14. sırada yer alan bir ülke Türkiye! 2 milyon uyuşturucu bağımlısı olan ve uyuşturucu bağımlıları oranı son üç yılda %350 oranında arttığı[5] acıyı yaşayan bir toprak Türkiye! Cezaevlerinde 1981-95 kesitinde 128 kişi, 1996'da 44 kişi ve 1997'nin ilk 9 ayında 11 kişinin yaşamını yitirdiği bir zindan Türkiye! DİSK Genel-İş'in asgari ücret araştırmasına göre, 1980'de asgari ücret ile 1.475 kg ekmek ve 105 kg et alınırken; 1997'deki asgari ücret ile 764 kg ekmek ve 19 kg et alınabildiği açlık ve sefalet coğrafyası Türkiye! DİE'nin 'Nisan 1997 Hane Halkı İşgücü Anketi'ne göre, işsizliğin bir yılda %26'dan %29,4'e çıktığı ve 65 milyondan, ancak 21 milyon kişinin çalışabildiği bir işsizlik cehennemi Türkiye! Türk-İş araştırmasına göre, kişi başına düşen borç miktarının 1990'da 1.262, 1991'de 1.290, 1992'de 1.436, 1993'te 1.679, 1994'te 1.527, 1995'te 1.672, 1996'de 1.776 dolar iken, 1997 Temmuz ayı sonu itibariyle 1.872 dolara yükseldiği talanın yurdu Türkiye! CHP'nin 'Doğu ve Güneydoğu Sektörü Raporu'nda kirli savaş için 400 trilyon lira harcandığının[6] altını çizdiği vahşetin coğrafyasıdır Türkiye!

Hayatın, vahşete dair acımasızlıklarla bezendiği Susurluk Türkiye'sini, egemenler yarattı! Ama Susurluk Türkiye'sinden hepimiz sorumluyuz; çünkü 'Herkes her şeyden sorumludur' (Dostoyevsi). Susurluk tablosunu, sadece egemenlerle açıklayamayız; bu tabloyu yaratma 'fırsatı'nı, onlara veren bizler de sorumluyuz! 'Yeterli olandan fazlasını bilmedikçe, neyin yeterli olduğunu asla bilemezsin' (William Blake) diyerek Susurluk'un karanlık perdesini yırtmaya cüret edersek; José Marti'nin, 'Her gerçek insan, bir diğerinin yüzüne vurulan tokadı kendi yüzünde hissetmelidir' duyarlılığıyla 'Hayır' diye haykırırsak; K. Marx'ın, 'Proletaryanın ekmekten çok onura ihtiyacı vardır' uyarısını anımsarsak; Susurluk karanlığını aydınlığa tahvil edebiliriz...

---

[5] Radikal, 27 Ekim 1997, s.3.
[6] Cumhuriyet, 30 Ekim 1997, s.4.

Karanlığı aydınlığa tahvil etmenin 'olmazsa olmaz'ı, korkuyu yenmekten geçiyor. Eskiçağ insanı, Yunan'da Poseidon, Roma'da Neptün'ün korkusu ve egemenlerin zulmüyle yönetilirdi. Ama eskiçağ insanları ne zaman Neptün'den, Poseidon'dan korkmayarak 'Yeter gayri' dedi; işte o zaman, egemenlerin zulmünü yerle bir eden aydınlıklara ulaştı. Tarih buna tanık... Türkiye'de de korkunun egemenliğine, yani Susurluk'a 'hayır' demek gerekiyor. Çünkü 'Yılanın başı küçükken ezilir', 'Erken öten horozun başı koparılır' sözleri egemen boyunduruğun, itaatkâr-korkak insanı nasıl oluşturduğunun mantığını sergiler. Emre itaatin, korkulara boyun eğmiş tedrisatından geçirilen Türkiye'de korkuya baş kaldırmayanların, Susurluk zulmünü aşıp aydınlıklara ulaşması olası değil. Korkunun egemenliğini aşmadan, Olimpos Dağındaki tanrıların tanrısı (efendisi) Zeus'un, Sisyphos'ları olmaktan kurtulamayız. Sisyphos Trajedisini bilirsiniz: Koca kayayı, yuvarlaya yuvarlaya bir yokuşun başına çıkarmaya mahkûm edilen O'nun; kaya yokuşun sonuna gelir gelmez, gerisin geri yuvarlanan trajedisini bilirsiniz. Susurluk karasını aydınlatmak isteyen onurlu insanların mücadelesi, dönüp dolaşıp başladığı yere gelen Sisyphos Trajedisini aşmalı artık...

Apoletlerin kanadı altında kurulan ANASOL-D, emeğe saldırının yeni adı; o hâlde nasıl olur da, onlardan Susurluk'u aydınlatmasını isteyebiliriz? Kan grupları aynı olan egemenlerin Susurluk nutuklarına, yani inkâr etmek için söyledikleri sözlere itibar etmeyip bile bile lades demeden ya da Susurluk'u kaybedilmiş savaş ilan eden umutsuzlukların hafifliklerine sarılmış postmodern papazların vaazlarına prim vermeden veya akşama kadar hiçliğin edebiyatını yaparak yürek karartmayı, zihin bulandırmayı marifet zanneden düzen içi uçukluklara aldırmadan; Yunanca da 'Endişe, umutsuzluk, acı, kayıp' sözcüklerinin toplamına denk düşen 'Kaymos' sözcüğünde somutlanan hâlet-i ruhiyeden kurtulmak gerekiyor...

O hâlde, 'Susurluk için soru(n) da, çözüm de var!' deyip, sadece ve sadece gerçeğine yaslanmış emeğin-özgürlüğün çözücülerini tarihin sahnesine çıkartmak gerekiyor; Tıpkı Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın dizelerindeki üzere: "Ne saklarsan sakla/ Bulunacak bilinecek

bir gün./ Ne dersen de/ Gerçeğin dediği olacak./ Ne susarsan sus/ Haykıracak olan biten./ Ne uyursan uyu/ Güneşe ulaşacak bütün karanlıklar./ Ne düşünürsen düşün/ Devrimdir kapsayan eylemi./ Ne çalarsan çal/ Pis ellerinden alınacak bir gün".

Öyleyse, özgür düşünen aydınların içerde, çetelerin dışarıda olduğu Susurluk ve kirli savaş Türkiye'sinde, mümkünlerin oyununu oynamaktan vazgeçip; muhalefete angaje olan idare-i maslahatçılıkla yetinmeden, "Onlar engerekler ve çıyanlardır/ Onlar aşımıza ekmeğimize göz koyanlardır" cüretiyle, onların karanlığını, her onurlu insan gibi aydınlığa tahvil ederek, Susurluk savaşını kazanma zamanıdır şimdi! Malum ya omlet yapmak için, yumurtayı kırmaktan başka seçenek yoktur!

BİR 'DÜĞÜN VE FUTBOL' YAZISI*

SİBEL ÖZBUDUN

DGM savcılarının Fırat'ta Yaşam'da yayınlanan yazılardan pek hoşlanmadıkları anlaşılıyor. Geçen sayılardan birinde yer alan 'Editörden' köşesinden anlaşıldığına göre, derginin şimdiye dek yayınlanan sayılarının büyük bölümü toplatılmış. Hatta bu toplatmalardan birine de benim bir yazım neden olmuş. Buna gerçekten çok üzüldüm. Yerel ölçekte yayın yapmanın, hele de arkasında en azından irice bir sermaye grubu yer almıyorsa, ne denli güç olduğunu bilenlerdenim. Uğradıkları malî sıkıntı bir yana, tebligatı getiren emniyet görevlisine çay ikram etmeler, işi gücü bırakıp DGM'de ifade vermeye gitmeler, fikir ve ifade özgürlüğünün temel bir insan hakkı olduğunu belirten uluslararası sözleşmeleri yeniden karıştırıp, 'Türkiye Cumhuriyeti Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozma', 'halkı sınıf, ırk, din, mezhep veya bölge farkı gözeterek kin ve düşmanlığa açıkça tahrik etme' gibi bir 'kasıt'ı olmadığını dili döndüğünce anlatmaya çalışmalar...

Yok, bu yazıda böyle bir olaya bir kez daha mahal vermemeliyim.

Fırat'ta Yaşam'ı yayınlayan arkadaşları, DGM savcılarını ve emniyet mensuplarını böyle bir sıkıntıdan kurtarmak için ne yapmalı? En iyisi etliye sütlüye dokunmayan bir şeyler yazmak. Örneğin biraz düğün dedikodusu, biraz da futbol. Gerçi her ikisinden de pek anlamam: evlenirken düğün yapmamıştık, hayatımda katıldığım düğünlerin sayısı ise bir elin parmaklarını geçmez. Futbol maçına ise galiba tüm yaşamım boyunca iki kez gittim; televizyonda maçları da izlemem. Ama olsun. Toplatma konusu olmayacak bir yazı yazmaya kesin kararlıyım...

* Fırat'ta Yaşam Gazetesi, No: 21, 28 Haziran-5 Temmuz 1999.

Duymuşsunuzdur, Türk futbolunun 'milliyetçi-mukaddesatçı' harika çocuğu Hakan Şükür, geçtiğimiz günlerde ikinci kez dünya evine girdi. Finlandiya'ya karşı 'Büyük Taarruz'un 'aslan'larından Şükür, bildiğiniz gibi bu 'millî savaş'ı, pardon, maçı, Büyük Zafer'e dönüştüren gollerini 'Şehit Anaları ve Mehmetçik'e armağan eden, maçtan dönen futbolcular için havaalanında düzenlenen mütevazı törende kendilerini karşılamaya gelen şehit anasının elini öpen ve ertesi gün de hızını alamayıp ayağının tozuyla Edirnekapı mezarlığına koşan ve 'şehitlerimizin' ruhuna dua eden yeni pop kahramanımız. Bir çeşit ahir zaman 'Malkoçoğlu'su ya da 'Karaoğlan'ı mı desek? (Yanlış anlaşılmasın, çocukluğumuzun 'ikon'larından, Suat Yalaz'ın çizgi-roman kahramanı 'Karaoğlan'dan söz ediyorum)...

İşte bu Hakan Şükür, Haziran ayı başlarında, Hilton Oteli'nde Beyda Sertbaş'la ikinci evliliğini eda etti. Daha önce hayatımda gittiğim düğün sayısının çok sınırlı olduğunu söylemiştim; âma Zeynep Özal'ınkilerden beri, popüler kültür kahramanlarımızın düğün haberlerini ve ayrıntılarını kaçırmamaya çalışıyorum. Tüm sosyoloji ve siyasetbilim meraklılarına da tavsiye ederim.

Gerçi anlaşıldığı kadarıyla H. Şükür düğünü, siyasetbilim açısından, bir yıl kadar öncesinin M. Ağar'ın oğlu Groteski'nin yanında pek hafif kalmış; kayda değerler arasında Ağar ve Jet-Pacı Fadıl Akgündüz'den başka bir ada rastlamadım. Ne emekli darbeciler, ne emniyet müdürleri, ne eski başbakanlar... Fethullah Hoca da gelmemiş. Yine de Sabancı Ailesi 'star'ı (Sakıp Sabancı), Koç Ailesi ise daha sade bir aktörle (İnan Kıraç) temsil edilmiş; medya yıldızları (Ali Kırca, M. Ali Birand) ve yeraltı dünyası (Sedat Peker) kısmen; futbol camiası (Galatasaray) ise ağırlıklı olarak ordaymış; yani rical düğünlerinin en azından bazı koşulları yerine getirilmiş...

Yine de düğünün sosyolojisinde ilginç verilere rastlamak mümkün: kayınpederin, müstakbel damadına, "Bak oğlum, hanımlara iltifat edilir. Sevgi gösterilir. Bu onların hakkıdır. Ama sakın aşırıya kaçma. Çünkü evin temeli, direği ve reisi erkektir. Biz kızımızı geleneklerimize uygun biçimde, bu anlayışla yetiştirdik"[1] yollu nasihatleri; düğün

[1] Attila Gökçe, "Beyda & Hakan", Milliyet, 9 Haziran 1999, s.24.

gecesi, konuklar kuruyemiş ve sarımsaklı 'dip'lerini atıştırırken fonda 'Commandante Che Guevara' ağıtı, havuz başında pembe-beyaz balonlar; Japon fenerleri ve cazbant; dans pisti üzerinde 'yanardöner bir meyve tabağını andıran yuvarlak bir ışık topu';[2] binlerce dolarlık havaî fişeği; sergi salonunda konulara sunulan 'levrekten bıldırcına, karidesten danaya kadar geniş bir zoolojik deneyim sunan mönü';[3] Coşkun Sabah ve udu; Emel Sayın; 'İspanyola'; İbrahim Erkal; futbolcu eşlerinin lokomotif dansı; diskotekte işkembe çorbası; çiçeği burnunda damadın "ailesinin çağdaş ve Atatürk ilkelerine dayalı bir aile olacağı, demokratik bir ortamda, her şeye birlikte karar verecekleri"[4] açıklaması ve gecenin 1.30'unda düğünü zirve noktasına taşıyan anons: 'Şehit anaları da Hakan'ı tebrik ediyor!' Yani 'yeni Türk 'light' Arabeski', yükselen sınıf hazları, 'milliyetçi-maneviyatçı-Atatürkçü Batıcılık sentezi' vb. olgular için tipik bir örnek-olay/düğün...

'Ham çökelek'le sonlanan düğün gecesi, Hakan Şükür'ün açıklamasına göre 25, rivayetlere göreyse 150 milyar TL.ye mal olmuş.

Basında çıkan 'Evladım Hakan, şehit analarının kuru kuru elini öpeceğine düğününe harcadığın paraları şehit ailelerine bağışlasaydın a...'[5] tarzı serzenişlere prim vermeksizin, transfer mevsimiyle birlikte güncelleşen futbol talanına bir göz atalım, dilerseniz...

Aslında, ortada dönen rakamlar, sizlerin, benim, bu dergiyi yayınlayan arkadaşların, hatta ikide bir toplatan DGM savcısının tahayyülünün çok üstünde... Gazetelerin spor sayfaları, hangi takımlarda oynadıklarını bilmediğim Alpayların, Okanların, Fatihlerin, Ariflerin, Moshoeuların, takımlarınca kendilerine teklif edilen 600 ilâ 800 milyarlık paralara burun kıvırıp, pazarlığı trilyonlardan açtığı; takımın kendisine 25 milyarı peşin 300 milyar TL önerdiği Bülent'in, 'Siz benimle dalga mı geçiyorsunuz. Bana çocuk muamelesi yapmayın' diye masayı terk ettiği; Alpay'ın 1 trilyon lirayı beğenmediği;[6] daha önce yalnızca %15'lik bir stopaj ödeyen futbol

[2] Oray Eğin, "Türkiye bu çiftle gurur duyuyor", Radikal, 12 Haziran 1999, s.2.
[3] Ahmet Tulgar, "Çok şükür evlendi", Milliyet, 12 Haziran 1999, s.4.
[4] "Kral'a yakışan mesaj", Hürriyet, 12 Haziran 1999, s.29.
[5] Serdar Turgut, Hürriyet, 10 Haziran 1999.
[6] Sabah, 10 Haziran 1999, s.32.

kulüplerinin vergi oranlarının %40'a yükseltilmesi karşısında 'vergi lobisi'ne katıldıkları[7] yolundaki haberlerle çalkalanıyor.

Spor psikologu Doç. Dr. Ergun Başer, Türkiye'nin "gelir dağılımındaki adaletsizlik bakımından dünyanın 6. ülkesi durumunda" oluşuna dikkat çekip, "Benim trilyon kazanmak için doçent olarak 330 yıl çalışmam gerekiyor. Bir de asgarî ücretle çalışanları düşünelim. Futbolcular 400-500 milyar liralık tekliflere (rakamlar çok komik), (çoluk çocuğumun rızkını düşünmek zorundayım) diye cevap vererek adeta toplumla dalga geçiyorlar"[8] derken haksız mı?

Rakamlar böyle olunca, Hakan Şükür'ün 150 milyarlık düğünü, tabii şaşırtıcı değil. Toplumun 'yükselen değerleri' göz önünde bulundurulduğunda, '75. yıl', 'Şehit Anaları', 'Mehmetçik' edebiyatına sarılarak fiyatını yükseltme çabaları da öyle. Ne de olsa, 'trend'i yakalamış; 'futbol sezonda ne kadar alkış, transfer sezonunda o kadar pazarlık gücü' ilkesini kavramış, genç adam.

Ağırıma giden, bir türlü alışamadığım; bu ülkenin emekten, barıştan, eşitlikten, özgürlükten yana en has insanları DGM koridorlarında, cezaevlerinde süründürülür, 15-16 yaşındaki çocuklar işkencelere uğratılır, kamu emekçileri coplanır, kayıp anaları saçlarından sürüklenip tekmelenirken, bir imzayla trilyonları götürenlerin 'Vatan, Millet, Sakarya' edebiyatı yapmaları...

Sahi, Magazin Muhabirleri Derneği'nin gecesinde 'Kürtçe klip yapacağım' deyince üzerine tabak-çatal fırlatılan Ahmet Kaya'ya saldıran hızlı 'milliyetçiler'den biri, 'Koca Kulak' teknisyeni, sipariş üzerine gizli dinleme yaptığı ortaya çıkan, dinleme cihazları ithalatçısı Senkron TV'ci Levent Altınay değil miydi?

---

[7] Milliyet, 12 Haziran 1999, s.7.

[8] Milliyet, 12 Haziran 1999, s.7.

SUSURLUK HUKUK(SUZLUĞ)U*

TEMEL DEMİRER

Susurluk mu? 'Çıktık (mı) Açık Alınla' marşını terennüm edenler, onu da 'hallettiler'! Malum ya 'en büyük çete, başka büyük yok'! Nasıl mı? Kuzuların sessizliğine, kurtların ulumasının eşlik ettiği koşullarda, çetenin gücü kanıtlandı! Adalet Bakanı Oltan Sungurlu, "Mafyanın boyutu tehlikeden öte. (...) Susurluk'la ortaya çıkan mafya çeteleri (...) kendi düşüncelerine göre devlet düzeni kurmak istiyorlar"[1] diyor mu; ne önemi var ki? Burası Türkiye, laflar hep uçup gider! Mazlumun, zalimin 'insafın' terk edildiği Türkiye'de, zalimden hesap sorulduğu görülmüş müdür hiç?

Sağ olsun; 'Bağımsız Türk Adaleti' ne menem şey olduğunu sergiledi. Hak arayan öğrencileri 'örgüt üyesi' ilan edip yüzlerce yıl ceza yağdıran 'Türk Adaleti', Susurlukçuları serbest bıraktı. Malum ya, pis kokuların yükseldiği, çürümüş dikta hukuk(suzluğ)unun Türkiye'sinde yasaların, yasa koyanlar açısından hiçbir saygınlığının yoktur. Fıkıhtan 'rasyonel hukuk' sistemine geçilirken; fıkıh alışkanlıkları, aynen dünyevî hukuk(suzluğ)ada taşınmış; böylelikle de, semboller etrafında birleşen düşüncesiz ve itaatkâr insanların zindanı yaratılıp; toplum kuzuların sessizliğine mahkûm edildi.

Bu ortamda önce Ağar ve Bucak'ın dokunulmazlık fezlekeleri rafa kaldırıldı. Sonra da, İstanbul 6 Nolu DGM'de, Cürüm işlemek amacıyla teşekkül oluşturmaktan yargılanan Özel Tim'cilerinden İbrahim Şahin, Ayhan Akça ve Ziya Bandırmalıoğlu, çok özel bir günün sene-i devriyesinde (12 Eylül 1997) 'Yeterli delil toplanamadığı'ndan tahliye edildiler. Böylelikle 'Susurluk masalmış' deni-

---

* Ülkede Gündem, 18 Eylül 1997; Özgür Politika, 19 Eylül 1997; Merhaba Gazetesi (Çorum), 15 Ekim 1997.

[1] Cumhuriyet, 26 Ağustos 1997, s.4.

len davada tutuklu sanık kalmadı. Oysa tahliyeden birkaç ay önce, 6 Nolu DGM savcısı iddianamesinde şunları demişti: "Aranan kişiler, kumarhane işletmecileri, bir kısım yönetici ve siyasetçilerle Özel Harekât Daire Başkanlığında görevli bazı polis memurlarının, cürüm işlemek için teşekkül oluşturdukları anlaşılmıştır".

M. Yılmaz, sorunu 20 günde çözerim demişti; ama iktidarının 74. gününde Susurlukçular serbest bırakıldı. Kolay mı? kutsal (derin) devletin çıkarları her şeyin üstündedir! Devlet, Gladio'sunu yargılayabilir mi? Yargılayamaz; ama biz anımsatmadan geçmeyelim: 1 Mayıs 1977 katliamından 80'lere uzanan fail-i meçhullerden! 1 Kasım 1994'te Emekli Binbaşı Cem Ersever'le arkadaşları M. Deniz ve N. Boz'un; 21 Şubat 1993'te Avukat Metin Can ve doktor Hasan Kaya'nın; 28 Temmuz 1993'te Özgür Gündem muhabiri Ferhat Tepe'nin; 14 Ocak 1994'te Behçet Cantürk'ün; 25 Ocak 1994'te Liceli Sefa Erciyes'in; 25 Şubat 1994'te avukat Yusuf Ekinci'nin; 10 Mayıs 1994'te Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkan Yardımcısı Namık Erdoğan'ın; 3 Haziran 1994'te Savaş Buldan'ın; 11 Kasım 1994'te avukat Medet Serhat ve şoförü İsmail Karaalioğlu'nun; 2 Mart 1995'te Tarık Ümit'in; Kumarhaneler kralı Ömer L. Topal'ın; 27 Ağustos 1996'da Tevfik Ağansoy'un öldürülmesinden; 12 Mart 1995'teki Gazi katliamı vd.nden Türk Gladio'su sorumlu değil midir? Susurluk, karanlık ilişkiler ağını yeterince gözler önüne sermedi mi?

Ya da sorular hâlâ yanıtını aramıyor mu: Mercedestekiler neden yan yanaydı, suikast silahları ve mermilerle nereye gidiyorlardı? Susurluk davasının iki sivil tanığı Sami Hoştan ve Fevzi Bir bugüne kadar neden bulunamadı? Bu kişiler resmi olarak aranıyor mu? Söz konusu kişilerle Çiller ailesi arasındaki ilişkiler araştırıldı mı? Hoştan'ın Ö. Çiller'le telefon görüşmesi yaptığı iddia edildi, bu iddia neden araştırılmadı? Ö.L. Topal'ın avukatı E. Marakoğlu'nun Topal Ailesi'nin A. Çatlı'ya 535 bin dolar verdiği yönündeki iddialar doğru mu? M. Ağar'la S. Bucak'ın dokunulmazlıkları neden kaldırılmıyor? Türkiye'de görünmeyen derin devletin Gladio'su yok mu? Çiller, alanlarda açık açık Susurluk'u sahiplenip İbrahim Şa-

hin'den özür dilenmesini talep etmiyor mu? Susurluk müfettişi Kutlu Savaş'ın umutsuz açıklamaları bilinmiyor mu?

Susurluk ile 'adalet/hukuk' söylenceleri karaya oturuyor. Örneğin "Susurluk'ta ortaya çıkan kokuşmuşluğa karşı toplumda yükselen isyan duygusu ve sonra oluşan isyan temizlenme kararlılığı bozguna uğradı"[2] diyen Güngör Mengi, ulaşılan noktayı 'şaşırtıcı' buluyor! Ama Susurluk sorununda, 'Bağımlı Türk Adaleti'nin susturmaktan başka işlevi olmadığını yazanlar da vardı. Sonunda görünmeyen derin devlet kararını verdi, mahkeme de Susurlukçuları salıverdi. Olay bu kadar 'basit'! Çünkü görünmeyen derin devlet için "Sünnet düğününde çekilmiş bir fotoğraftan daha önemsiz olamaz İbrahim Şahin'in vücudundaki kurşun yaraları"![3]

Uğursuzlar, yolsuzlar, hırsızlar, soyguncular, caniler derin devletleriyle bir 'zafer' daha kazandılar. Bu devletten adalet, ahlâk ve hukuk beklenemez! Hem sıkı durun, kuzuların sessizliğine, kurtların uluması eşlik ettiği koşulların ufkunda, adına 'restorasyon' denilen kan ve gözyaşıyla kutsanmış yeni çürüm sağanağı var; Susurluk çetesi, önümüzdeki günlerde yaralarını sarmış olarak daha güçlü gelecek! Adalet/hukuk söylenceleri karaya otururken namuslu/ onurlu yurttaşların doğrudan eylem ihtiyacı büyüyor!

Doğrudan eylemin esas amacı, kamuoyunu hassas kılmak, halka mesaj iletmek, gelecek eylemlere örnek olmaktır. O hâlde, şimdi söz sırası Rosa Luxembourg gibi haykıran doğrudan eylemindir: "Sizi budala zaptiyeler! Kum üzerine kurulu sizin 'düzeniniz'. Devrim daha yarın olmadan, 'zincir şakırtıları içinde yine doğrulacaktır!' ve sizleri dehşet içinde bırakıp, trampet sesleri arasında şunu bildireceklerdir: 'Vardım, varım, var olacağım'!"

Yoksa cinnet eşiktedir!

---

[2] Sabah, 14 Eylül 1997, s.3.

[3] Rauf Tamer, Sabah, 14 Eylül 1997, s.34.

III. AYRIM:

GERÇEK(LER)İN UYARISI

TAHRİKE KAPILMA'NIN EKONOMİ POLİTİĞİNE GİRİŞ*

SİBEL ÖZBUDUN

Hayır, hiç 'siyasî' değildi. Ya da başlangıçta öyle görünmüyordu... 'Ticarî' bir sorundu. Bir tanıdığım, bir işyeri satın almış, kendisi işletecek. İçindeki kiracı -rastlantı bu ya, onu da tanıyorum- çıkmamakta ayak diriyor. İki taraf da ekmek derdinde, politikayla uzaktan yakından ilgileri yok... Rica ettiler, bir çözüm bulunabilir mi diye bir araya geleceğiz.

Buluştuk. Ama konuşmak ne mümkün... Kiracı olan, berikini görür görmez haykırmaya başladı: 'Ben burada PKK'nın borusunu öttürmem! Sıkıysa gelin beni de vurun! Emniyet'te tanıdıklarım var!' Söylemeye gerek var mı, dükkânın yeni sahibi, Kürt'tü...

Küçük, kısa ama çok anlamlı bir öykü. Sanıyorum 'yükselişte' olan 'Türk' halet-i ruhiyesini iyi açıklıyor.

* * *

Bir kalıptan çıkmış gibiler. Hemen hepsi iri kıyım, saçları çoğunlukla Amerikan tıraşlı. Bir miktar da jölelenmiş. Üst-başlarına belli bir özen gösteriyorlar. Takım elbise giymeye dikkat ediyorlar. Kravat takmıyorlar. Sakal pek yok; bazıları 'hilal' bıyıklı, ama galiba bıyıksızlık moda. Hepsi 'Kurtlar Vadisi'nden fırlamış sanki.

Çoğu ticaretle uğraşıyor. Döviz büroları, inşaat, müteahhitlik şirketleri, yedek parça dükkânları, marketleri, bayilikleri vb. var. Borsa hareketlerini yakından izliyor, zaman zaman oynuyorlar da. İhalelere giriyor, dış piyasaları kokluyor, döviz kurlarını yakından izliyorlar. Cep telefonlarıyla talimatlar yağdırırken görebilirsiniz onları, küçük, orta-boy işletmelerinde çalışanlara. Hepsi bulunduğu yere dişini tırnağına takarak, birbirini çiğneyerek gelmiş; du-

---

* Tiroj Dergisi, No:16, Eylül-Ekim 2005.

rumlarının kırılgan olduğunun, en ufak bir kriz kıpırtısında gerisin geriye, tırmanmaya başladıkları yere yuvarlanacaklarının bilincindeler. Bütün tedirginliklerine rağmen kendilerinden çok emin gözükmeye çalışıyorlar, 'Racon' böyle çünkü. 'Hatırlı' ağabeylere yakın durmaya dikkat ediyorlar. Olduğundan daha loş, gizemli bağlantılara sahipmiş gibi davranmayı seviyorlar; bu, hem bir 'hava' katıyor hem de ticarette yararı var.

Hepsinin bir ortak özelliği daha var. Her an 'tahrik olmaya' hazırlar. Arabasını yanlış yere park eden 'Doğulu' vatandaş polisle ağız dalaşına mı girdi; Diyarbakırlı gençler kızlara laf mı attı; pavyonda kavga mı çıktı; DEHAP'lılar Gemlik'te gösteri mi yapmaya kalkıştı; bir şehit cenazesi mi kaldırılıyor; devrimci gençler F-Tipi'ni mi protesto ediyor; 6-7 Eylül rezilliğine ilişkin bir fotoğraf sergisi mi açıldı... Bayrakları kapıp yanaşmalarıyla birlikte dökülüyorlar sokağa. 'Kahrolsun PKK!' 'Şehitler Ölmez! Vatan Bölünmez!'

Eskiden 'güvenlik güçlerine yardımcı' olduklarını söylerlerdi. Şimdiyse 'yardımcılık'la yetinmiyor, bizatihi 'güvenlik güçleri'nin yerine koyuyorlar kendilerini. Hatta yargıç ve de infazcı yerine. Sırtları mülkî erkân tarafından sıvazlandıkça, medya hızla yayılan uğursuz linç psikozuna alkış tuttukça özgüvenleri daha bir artıyor. Özgüvenleri arttıkça saldırganlaşıyorlar. Hoyratlıkları, kıyıcılıkları, kan bürümüşlükleri, 'tahrike kapılan vatandaş' yaftası altında gözlerden gizleniyor.

'Tahrik eşiği'nin ne olacağını kestirebilmek mümkün değil oysa. Ve gidişat o ki, bu 'eşik' giderek alçalıyor. Şehit cenazeleri, bayrağın yere atılması, Apo posterleri derken resim sergilerine, şiir dinletilerine dek indi şimdiden (Haberiniz olmamış olamaz, Datça'da her yıl Can Baba anısına düzenlenen 'Can Şenliği'nin bu yıl yapıl(a)mamasının ardında, mülki amirin 'Tahrikleri engelleyemeyiz, güvenliği sağlayamayız' 'uyarı'sı vardı!). Eşik aşağı indikçe kapsamı uğursuz bir iştahla genleşiyor: Önce PKK'lılar, 'PKK yandaşları', sonra Kürtler, Ermeniler, devrimciler ve giderek Aleviler, Ramazan'da oruç tutmayanlar, ateistler, etnik-dinsel azınlıklardan söz e-

denler, 'entel-danteller', vicdani retçiler, öğrenciler, (neden olmasın?) saçını uzatan, küpe takan erkekler, feministler... Herkes, hepimiz 'potansiyel tahrikçileriz' artık.

* * *

Milliyetçilik bu ülkede son yıllarda enine boyuna tartışılmaya başlandı; daha çok tartışılmasında mutlak yarar var. Ancak işin pek göze çarpmayan boyutu, milliyetçilik ile temellük, daha doğru bir deyişle 'gasp' ilişkisi. Bu ülkenin haritasında 'milliyetçi hisler'in en yüksek olduğu bölgelerin aynı zamanda gayrimüslim mal ve mülklerinin en fazla gaspa uğradığı bölgeler olması, gasp süreçlerinin 'millî sermaye birikimi'yle yakın ilişkileri ve en koyu milliyetçilerin genellikle böylesi bir temellük/gasp sürecinde 'her nasılsa' zenginleşenler arasından çıktığı, gözden kaçırılmamalı.

Ancak bu döküm yapıldıktan sonradır ki, her 'tahrik'te sokaklara dökülen, Kürtleri taşlayan, devrimcileri linç etmeye kalkışan alabros tıraşlı, takım elbiseli, kravatsız, borsa-sever, iri-kıyım genç erkeklerin 'halet-i ruhiyesi'ni daha iyi anlayabileceğiz, çünkü. Onlar dişleri paraya yeni dokunan, kapitalizmin 'incelikleri'ne yeni ayan, elde ettiklerini her ne pahasına olursa olsun kaybetmemeye yeminli, 'tırmanan' sınıfın mensupları. Türkiye kapitalizminin çeperlerinde olduklarının bilincindeler. Belki bu 'çeperler'den merkeze asla taşınamayacaklarının da. Ne 'kaparlarsa' yanlarına kâr, ancak 'kapabilecekleri'nin de sınırlı olduğunu biliyorlar. 'Vatanseverlik'i, giderek daha ve daha dışlayıcı, daha daralan bir içerikle tanımlamalarının bir nedeni de bu...

YARIN ÇOK GEÇ OLABİLİR!*

TEMEL DEMİRER

Toplumsal hayatı nedensellik ilişkileri dışında kurgulamaya kalkışmak; 'bilinemezcilik' veya 'gizemciliğin teolojik cenderesi'ne sıkışmayı olmazsa olmaz kılar. Oysa gözlemlenen olaylardan hareket eden bilim, olayların basitten karmaşığa gidişini, karmaşıktan basite örgütlenişini, ilişkileri esas alarak inceler. Toplumsal bilim, teknik gelişme ve doğa üzerindeki egemenlik ile sınıflar savaşımı sarmalını, diyalektik tarihsel materyalist yöntemle izleyerek değişimi kavrar. Bunun için tarihöncesinin, öntarihin ve tarihin basitten karmaşığa doğru her somut gelişmesinin nedensellik kapsamında toplumun ilk örgütlenişiyle ilişkili bir bağlamı vardır. Teori de, bu gelişim-değişimin incelenmesi ve sürekliliğiyle biçimlenmektedir. Bu bağlamda, Türk(iye) devletini kavrayabilmek, dinamik tarihsel geleneklerinin kavranmasını gerektirir.

Örneğin 'Türk bütüncül erken devleti' konusunda Sencer Divitçioğlu, şunların altını çizmektedir: "Kök Türk kağanları kutsal kağanlardır. Zaten tarihsel olarak belgelenmiş bu olgunun kökenlerini kendi efsanelerinde bulmak" mümkündür. "Böylece, Kök Türk toplumunda efsane-zamandan tarihsel zamana doğru yapılan yolculuğun kutsal kağanlık taşıtı ile gerçekleştirildiğini anlamış oluruz. Bu taşıt, bir çeşit, Kök Türk toplumsal yapısı içinde, dönemsel bloklar arasında değişmeden kalan, bir 'derin yapının' herhangi bir elemanı gibi bir şeydir".[1]

'Kutsal kağanlık taşıtı ile gerçekleştiren derin yapı' geleneği, Osmanlı İmparatorluğunun mutlak (Kerim+Kollayıcı) devlet

* Özgür Politika, 4 Aralık 1998; Mamak Raporu, Şubat 1999, No:2; Fırat'ta Yaşam, No:6, 1 Mart 1999.

[1] S. Divitçioğlu, Nasıl Bir Tarih (Kök Türkler, Karahanlılar), Bağlam Yay., 1992, s.66.

konseptini koşullandırmış ve "Osmanlı İmparatorluğu, Platocu bir 'devlet' anlayışını benimsemişti. Söz konusu bu devlet anlayışında, toplumun 'siyasal' örgütlenmesinin temel aracı 'toplumsal uyum'dur. İktidarın kaynağı da 'bilgi'dir. (...) Platocu bir toplumsal yapıda nüfus ikiye ayrılır: 'Çalışanlar' ve 'koruyucular'. Çalışanların işleri üretim, koruyucularınki ise askerlik ve yönetimdir. Koruyucular içindeki en bilgili ve erdemli kişinin hükümdar olması, çevresindeki, yetenekli, bilgili ve cesur koruyucuların da yardımlarıyla, ülkeyi yönetmesi beklenir. Bu kısa özetinde gösterdiği gibi, Platocu 'devlet' anlayışında iktidar kişisel bir nitelik taşımaktadır".[2]

Sermaye hareketlerinin seyr-ü seferine uyarlanarak İttihat ve Terakki'den Kemalizm'e devredilen bu gelenek; 24 Ocak 1980 kararıyla başlayıp 12 Eylül 1980 askeri harekâtıyla Platocu devlet anlayışını güçlendirip yerleşikleştirmiştir. Merkezinde 'Türk bütüncül erken devleti'nin yani Kök Türklerin 'kutsal kağanlık taşıtı ile gerçekleştiren derin yapı' ile Osmanlı İmparatorluğu'nun mutlak (Kerim+Kollayıcı) devlet geleneğinin bulunduğu bu pratiğin sürdürücüsü düzenin silahlı örgütlenmesi, yani ordudur.

Söz konusu örgütlenme anlayışında, yönetim düzeyinde kamuoyuna herhangi bir ağırlık verilmediği gibi, önemli olan da çoğunluğun iradesi değildir; 'mutlak irade'ye eşitlenmiş ordudur. Bu çerçevede, askeri çevreler, 'Atatürk ilke ve inkılâpları' adı altında topladıkları ideolojilerini esas alırken 'laik' bir Platocu devlet anlayışını topluma ve tüm örgütlenmelerine dayatmaktadırlar. Bunun içindir ki Türkiye'nin ordusu yoktur; ordunun Türkiye'si vardır.

İş böyle olunca, Foucault'nun teorilerine göre, modern iktidar, 'Ancak kendisinin büyük bir bölümünü gizlemesi koşuluyla' iş görür ve kabul edilir olsa da; Türkiye'de iktidar söylemi kendini gizlemeye pek de gerek duymaz. Hatta tam tersine iktidarın ayrık gücünü üstüne basa basa tekrarlar, nüfusun büyük bir bölümünü zayıf ve güçsüz ilan etmekten kaçınmaz. O zaman sormak gerekir: Türkiye'de iktidar mekanizması nasıl bir yapı içinde işliyor? Ya da

---

[2] Kemâli Saybaşılı, İktisat, Siyaset, Devlet ve Türkiye, Bağlam Yay., 1992, s.122-123.

Deleuze'ün terimleriyle söylersek 'iktidar kategorileri' neler? Türkiye'de Foucault'nun Ortaçağlarla bağdaştırdığı, 'sergileme'ye dayalı teatral biçim altında kurulan geleneksel iktidar yapısı modeli geçerli mi? Değilse, Batılı iktidar biçimlerinden farklı bir diyagram içinde işleyen 'modern' bir iktidar yapısından mı söz etmek gerekir?

'Demokrasi havarileri' ile 'sivil toplum' çığırtkanlarını üzmek pahasına; Türkiye'deki durumun Foucault'cu bir bakışla açıklanamayacağının altını çizerek ekleyelim: Türkiye'de hükümet etme hiçbir zaman teknik düzeyinde sorunsallaştırılmadı, ama (ya da bu yüzden) hiçbir zaman da normalleşmedi. Türkiye'de her dönemde devletin açık baskısı ve şiddetinden öte toplumsala yayılan -dağılan- sistematik bir iktidar yapısı oldu. Bu iktidar mekanizmalarını incelemek için Foucaul'nunkilerden başka kavramsal araçlara ihtiyacımız olduğu açıktır ki; bu da, Batılı modellerden özgürleşmek anlamına gelecektir! O hâlde, mevcut durumda 'Batıcı ve Otarşik çözüm(süzlük)ler'den uzak durmak gerekiyor!..

Çünkü bürokrasisi, kolluk kuvvetleri ve mafyasıyla neo liberalizmin kurallarına ve ahlâkına yaslanmış Beyaz Türklerin Cumhuriyeti'nin ulaştığı koordinatlarda 28 Şubat restorasyonunun mimarı ordu bu kez, 1971 ve 80 deneyiminden çıkardığı dersi iyi çalışmıştır. Emek cephesinin (örgütsüz +) paralize, kapalı devre sosyalistlerin acz içinde olduğu Türkiye'de erişim-etkileme kapasitesinden yoksun sol, yükselen gericilik dalgasına karşı eylemli enternasyonalist karşı duruşu örgütleyebilmenin uzağındadır; korku, sinmişlik ve acz içindedir. Bu durum, 'Bonaparte' kaftanına bürünmüş bir 'çözüm(süzlüğ)e' davetiye çıkarırken; Türk(iye) 'Bonaparte'lığına soyunabilecek tek güç, olsa olsa ordu olabilecektir. Yani yaşanan süreç, 'Perşembenin gelişi Çarşamba'dan belli' diyebileceğimiz özellikler taşımaktadır!

Anımsansın: Şiddetli sarsıntılara yol açan Şam-Moskova-Roma güzergâhındaki gelişmelerle taşlar yerinden oynamıştır! Ekonomik kriz kapıdayken ve Kürt hareketi yeni bir alana açılmışken hiçbir projeye sahip olmayan MGK'ye endeksli düzen partileri topyekûn iflas etmiş de olsa, yapıya paydos denmeyeceği çok açıktır! Ger-

çeklere toslayan Türkiye, soru(n)larıyla yüzleşmek zorundadır! Ama yüksel(til)mekte olan ırkçı-şoven dalga da hafife alınmamalıdır! Devletin mesajı ile başlatılan ve faşistlerin kontrolünde geliştirilen gösteriler; Türkiye'deki durumu ve toplum psikolojisini yansıtmaktadır! Çok şeyin bulanıklaştığı koşullarda halkların kardeşliğinin titiz ve emekçi kimliğiyle örülmesinin önemi giderek artarken; 'Kürt Sorunu'nun siyasallaşma süreci Avrupalılaşmaya kilitlenmemelidir! Emperyalistler arasındaki çelişkilerden yararlanmak, hiçbir zaman emperyalist ülkeler arasında 'dost' seçmek savrulmasına yol açmamalıdır! Yani Halûk Gerger'in deyişiyle, "Eğer kafamızda bir Avrupa varsa bu emekçilerin Avrupası olmalı Biz esas olarak bir Akdeniz ve Ortadoğu ülkesiyiz. (...) Türkiye'nin gelişmesini, demokrasisini Avrupa'da aramak aymazlıktır. (...) Türkiye'nin demokrasisinin, özgürlük ve insan hakları mücadelesinin uluslararası dayanaklarından koparılmasından yana değilim. Ama oraya havale edilmemeli, ana dinamikler burada olmalı. 'Demokrasi oradan gelecek' diye Avrupa'ya yanaşmak aymazlıktır".[3]

Özetle yeni denge(sizlik)lere doğru pupa yelken yol alınırken; restorasyon kararnamesinin altındaki imza (T.'C' ara sıra parazit yapsa da) ABD'nindir; Ortadoğu'daki 'Pax-Amerikana' içindir! En önemlisi AB ile ABD'nin 'Kürt politikası' birbiriyle çelişmesi yanında; birbirini tamamlamakta ve birbirinin girinti-çıkıntılarını oluşturmaktadır. İmkânlarla tehlikelerin kesinleştiği koşullarda radikal sosyalistlerin; Türk(iye) devleti, demokrasi, enternasyonalizm, emperyalizm, halkların kardeşliği ve birlik politikalarını hızla gözden ve elden geçirmeleri gerekiyor! Yarın çok geç olabilir!

---

[3] Halûk Gerger, Sol, 20 Kasım 1998, No:12, s.40.

ABSTRACT & CONTENTS

MAFIA, NARCOEKONOMICS AND SUSURLUK/ŞEMDİNLİ...

SIBEL OZBUDUN - JEAN-CLAUDE GRIMAL - GUILEMETTE DE VÉRICOURT - TEMEL DEMIRER

CONTENTS

ABSTRACT

That Mafias constitute the "underground" of the capitalistic system, or its "illegal" aspect is a fact, proven every day by the growing contribution of the criminal organizations to the expansion and the restructuration of the system. The Mafias' main contribution to the capitalistic economy is to increase the capital accumulation capacity of the system by adding new

“off-the beaten track” areas to it: Money gained in the traffic of narcotics, women, organs, “modern slavery”, or gambling, becomes a perfect “capital” when “cleaned” in the banking system. Notwithstanding the apparent conflicts with the legal structures of capitalism, mafias are always needed, especially during periods of crises. One only has to think of the benevolent attitude of Western capitalism towards East European “mafias” which actualize the transfer of capital from sociality to private hands.

The mafiotic organizations in close collaboration with the administrative sections have also played a critical role in the “nationalization” of capital in Turkey. Force was needed and used amply in the intimidation of non-Muslim populations to “persuade” them to leave the country; their real estates as well as their goods and their enterprises thus being confiscated by the local Turkish bourgeoisie. That the “low intensity war” against the Kurdish insurrection carried on in the Southeastern Anatolia during the 1990’s has created a new breed of “businessmen”, mainly out of ultra-right paramilitaries used in the suppression of it, is the repetition of an old pattern.

This book aims at displaying the structural relationships between the criminal organization and the capital accumulation process and wishes to decipher the criminal codes behind the “nationalization” of capital in Turkey.

EĞİTİM

Eğitim: Ne İçin? Üniversite: Nasıl? YÖK: Nereye?	F. Alpkaya – T. Demirer...
Yetişkinler Eğitimi	Ahmet Duman
Antonio Gramsci'nin Marksist Pedagojisi	Franco Lombardi
Yüreğin Pedagojisi	Paulo Freire
Bir Çocuk Nasıl Sevilmeli –Ailede Çocuk-	Janusz Korczak
Eğitime Felsefi ve İdeolojik Yaklaşımlar	Gerald L. Gutek
Sınıf Örgütünün Yönetimi	Erdal Toprakçı
Eğitim Üzerine	Editör: Erdal Toprakçı
Nasıl Bir İnsan? Nasıl Bir Öğretim?	Nesrin Kale
Sanat Eğitimi Kuramları	İnci San
İlk Çağda Ön Asya Uygarlık Merkezlerinde Eğitim	Nazmiye Mutluay
Eğitim ve İktidar	Kemal İnal
Türkiye Eğitim Sistemi	Rıfat Okçabol
Öğretmen Yetiştirme Sistemimiz	Rıfat Okçabol
Eğitim, Üniversite, YÖK ve Aydınlar	Sibel Özbudun-Temel Demirer
Halk Eğitimi (Yetişkin Eğitimi)	Rıfat Okçabol

MEDYA-İLETİŞİM

İletişim ve Emperyalizm	Funda Başaran
Reklamların Dili –Reklamlarda Anlam ve İdeoloji-	Judith Williamson
Haber ve Haber Programlarında İdeoloji ve Gerçeklik	Bedriye Poyraz
İletişim ve Teknoloji	Haluk Geray
Reklamı Okumak	Banu Dağtaş
Televizyon, Temsil, Kültür	Sevilay Çelenk
Kitle İletişim Kuramları	Erol Mutlu
Televizyon, Temsil, Kültür -90'lı Yıllarda...	Sevilay Çelenk
Globalleşme, Popüler Kültür ve Medya	Erol Mutlu
Türkiye'de Magazin Basını	Erdal Dağtaş
Türkiye'de Medya Endüstrisi	Gülseren Adaklı

KENT VE ÇEVRE

"YDD" Kıskacında Çevre ve Kent	G. Demirer – T. Demirer...
Kent ve Halk	Jean Robert
Suyun Ekonomi-Politiği	Jean Robert
Kıyamete Çeyrek Kala! Ekoloji Yazıları	S. Özbudun–T. Demirer–C. Sarı
Ötekilerin Çevresi	Ethem Torunoğlu

MÜZİK

Çocuklarımız İçin Şarkılar ve Şiirler	İlyas Kara

ÇOCUK / İLK GENÇLİK

Batı Poley Serüvenimiz	Thomas Hardy
Andersen'den Dokuz Masal	Hans Christian Andersen
Uzun Bacaklı Baba	Jean Webster
Bille ve Zottel	Tina Caspari

SİYASAL KÜLTÜR

Önce Söz Vardı	Der: Sibel Özbudun
Fransız Direniş Yöneticilerine Mektup	Jean Paulhan
Kavgam	Desen: Clement Moreau
Ulusal Sorun ve Kültürel Özerklik	V. I. Lenin
Marx ve Anarşistler	Paul Thomas
José Bové –Bir Köylünün İsyanı-	P. Ariés – C. Terras
Paris Ev İşgalleri	Engin Erkiner
Sömürgecilikten Küreselleşmeye	Noam Chomsky
Utopia	Thomas More
Marksizm Tartışmaları	Der: Ö. Orhangazi – D. Duman
Liberter Teori	İnan Keser
Devlet Tartışmaları	Der. Simon Clarke
Ekonomik Dehşet	Viviane Forrester
Avrupa Birliği ve Türkiye	Engin Erkiner
Ortakçı Toplumdan Bugüne Kızılbaşlık	Serpil Köksal
Küreselleşmeden Sonra -Geçiş Sürecinde Gezintiler	Ergin Yıldızoğlu

EDEBİYAT

Aşklar ve Kuşlar Azalırken	Erol Anar
Hançerini Ayışığına Çalan Adam	Adil Okay
Canıma Değmez Hayat	Bayram Balcı
Eylül Portreleri	İbrahim Yalçın
Kaç Kişi Kaldık	Adil Okay
Sürgün	Metin Aktaş
Gülizar	Abdullah Doğan
Hüzünlü Şarkılar Sokağı	Alper Yalman
Dönüşüm	Savaş Aslan
Sürgünde Ülkeler Yarattık	Lokman Öğülmüş
Ah Çocuk	Adil Okay –İsmail Yıldırım
Yerliyaban	Erdal Toprakçı
Yolcu	Adil Okay

Mafya(lar)ın Türkiye kapitalizminin birikim süreçlerinde önemli bir yeri, rolü olagelmiştir. Üstelik de bu rol, yeni değildir; bu coğrafyada sermayenin Türkleştirilmesi, ağırlıklı olarak devlete eklemlenmiş, onun koruyucu kanatları altında işleyen Mafyavarî örgütlenmeler eliyle gerçekleştirilen uzun, sancılı bir süreçtir. Bu bağlamda devletin (açık ya da gizli) örgütleri nerede biter, yeraltı çeteleri nerede başlar, kestirmesi her zaman neredeyse olanaksız bir muammadır. Topal Osman'lardan 'ASALA ve PKK'ya karşı kullanılan' 'milli kahramanlar'a 'bu vatan için kurşun atıp kurşun yiyenler'in dokunulmazlığı, kara para aklamadan uyuşturucu kaçakçılığına, kiralık katillikten kadın ticaretine her türlü melaneti gerçekleştirenlerin kıllarına dokunulmayacağını bilmenin rahatlığıyla ellerini kollarını sallaya sallaya ortalıkta dolaşmaları, kimseyi şaşırtmamalı.

Bu silsilenin her bir kademesi, 'millîleşme' tarihimizde (ya da tarihimizin 'millîleştirilmesinde') önemli bir rol oynamıştır: Ermeni katliamı, Rumların mübadelesi, Süryanîlerin sindirilmesi, kalan gayrimüslimlerin sürekli taciz yoluyla yıldırılması ve ülkeyi terke zorlanması ve nihayet boşaltılan Kürt köyleri, el konulacak, 'temellük edilerek' Türkleştirilecek topraklar, gayrimenkuller, işletmeler, ziynet eşyaları, sürüler, paralardır bir yandan da. Kuşkusuz buna bir de, 'düşük yoğunluklu çatışmaları' uyuşturucu kaçakçılığıyla finanse etme girişimleri de eklenmeli...

Bu kitabın hedefi, bir yandan küresel ölçekte kapitalizm ile Mafya(lar) arasındaki ilişkileri göz önüne sererken, bir yandan da Türkiye'de ('derin') milliyetçilik ile mafyavarî örgütlenişler arasındaki göbek bağlarına dikkat çekmektir. Yakın geçmişimizin acılı bilânçosu, ancak bu bağların arızî değil, yapısal bir nitelik taşıdığının bilinciyle değerlendirilse, benzer senaryoların tekrarının önüne geçmek mümkün olacaktır. Mesajı, özetin özetiyle budur.

ISBN 975-6361-51-4

Kapak Resmi: José Clemente Orozco